THE LIBRARY
UNIVERSITY OF KELANIYA, SRI LANKA

DRC 2024
Desk Research Conference
The Library | University of Kelaniya

DRC 2024

PROCEEDINGS OF
MULTIDISCIPLINARY DESK RESEARCH CONFERENCE

OCTOBER 25, 2024

SOCIAL SCIENCES

The Library
University of Kelaniya
Sri Lanka

PROCEEDINGS

Second Desk Research Conference
of the Library
of the University of Kelaniya

"Mining Treasures from Secondary Information Sources"

25th October 2024

University of Kelaniya

© The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka

Proceeding of the Second Desk Research Conference of the Library of the University of Kelaniya

(DRC 2024)

ISBN: 978-624-5507-87-0
eISBN: 978-624-5507-88-7

Published by the University of Kelaniya

Views expressed in this conference volume do not necessarily reflect the views of the Library of the University of Kelaniya nor the Editorial committee is responsible for any material produced in this publication.

Conference Committee

Conference Advisor

Dr. C.C. Jayasundara

The Librarian, University of Kelaniya

Conference Chair

Dr. (Ms.) R.A.A.S. Ranaweera
Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya

Conference Co-Secretaries

(Mrs.) A.S. Rubasinghe
Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya

(Mrs) A.P.U. de Silva
Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya

Editor-in-Chief
Dr. (Mrs.) M.P.L.R. Marasinghe
Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya

Managing Editor
Mr. Dhammika Rathnayaka
Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya

Logistic Secretaries

(Mrs) C.M. Abeygunasekara
Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya

Dr. W.M.T.D. Ranasinghe
Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya

(Mrs.) B.G.S.P. Wimalasiri
Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya

Conference Web-editor
Mr. M.A.K. Munasinghe
Assistant Librarian, University of Kelaniya

Assistant Web-editor
Mr. Samith Ahangama
Library Information Assistant, University of Kelaniya

Editorial Committee

INTERNATIONAL MEMBERS

Prof. Kapil Dave, Sharda University, Greater Noida, India
Prof. Bhuva Narayan, University of Technology Sydney (UTS), Australia
Dr. Shyam Mahakalanda, West Verginia University, USA
Md. Sohail, American University in the Emirates, Dubai, UAE
Dr. Chintan M Bhatt, Pandit Deendayal Energy University, Gandhinagar, India

NATIONAL MEMBERS

Senior Prof. N.G.J. Dias, Faculty of Computing and Technology, University of Kelaniya, Sri Lanka
Senior Prof. (Mrs.) L.D. Amarashinghe, Faculty of Science, University of Kelaniya, Sri Lanka
Senior Prof. Anura Manatunge, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya, Sri Lanka
Prof. D.S.G. Mettananda, Faculty of Medicine, University of Kelaniya, Sri Lanka
Prof. K.B. Jayawardhane, Faculty of Humanities, University of Kelaniya, Sri Lanka
Prof. Ruwan Abesekera, Faculty of Commerce & Management Studies, University of Kelaniya, Sri Lanka

PANEL OF REVIEWERS

ARTS AND HUMANITIES

Prof. Latha Gurusinghe, Faculty of Arts, University of Colombo
Prof. Ruwan Gamage, National Institute of Library and Information Sciences (NILIS), University of Colombo
Prof. Rohitha Dasanayaka, Faculty of Arts, University of Peradeniya
Prof. Ven. Miriswatte Wimalagnana, Postgraduate Institute of Pali & Buddhist Studies, University of Kelaniya
Prof. Rohini Paranavitana, Sinhala Dictionary Compilation Institute, Sri Lanka
Prof. Chandana Abayarathna, Faculty of Social Science, University of Kelaniya
Prof. H.A.A. Swarna Ihalagama, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Prof. Bihesh Indika Sampath, Faculty of Humanities, University of Kelaniya,
Prof. V.D.N.S. Gunawardhana, Faculty of Social Science, University of Kelaniya
Prof. K.B. Jayawardhana, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Prof. Ven. Malwane Chandaratana Thero, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Prof. Anurin Divakara, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Dr. Nirmali Wijegoonawardana, Faculty of Arts, University of Colombo
Dr. Jayanthi Bandara, Senior Lecturer, Faculty of Arts, University of Colombo
Dr. M.T.N. Wijetunge, Faculty of Social Sciences & Humanities, General Sir John Kotelawala Defence University
Dr. Rathnasiri Rathnayaka, The Postgraduate Institute of Pali and Buddhist Studies (PGIPBS) of the University of Kelaniya
Dr. Pavithra Madhubashini Abeynayake, Faculty of Dance & Drama, University of Visual & Performing Arts
Dr. Lasanthi Manaranjanie, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Dr. A.K.A.B. Baminiwatta, Faculty of Medicine, University of Kelaniya
Dr. R. Ratnamali Jayasinghe, Senior Lecturer, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Dr. Ven. Welimadagama Kusaladhamma, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Mr. Upul Ranepura, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Mr. H. Chamikara Gunasinghe, Lecturer, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya
Mr. Priyankara Rathnayake, Faculty of Humanities, University of Kelaniya

Ms. Isha Gamlath, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Mr. Jayamal de Silva, Senior Lecturer, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Ms. Gevani Prahalathan, Senior Lecturer, Faculty of Humanities, University of Kelaniya

COMMERCE AND MANAGEMENT STUDIES
Prof. A.A. Azeez, Faculty of Commerce, University of Colombo
Prof. Ravi Dissanayake, Faculty of Commerce and Management Studies, University of Kelaniya
Prof. Kaushalya Yatigammana, Faculty of Commerce & Management Studies, University of Kelaniya
Prof. S.S. Weligamage, Faculty of Commerce & Management Studies, University of Kelaniya
Prof. A. Chamaru. De. Alwis, Faculty of Commerce & Management Studies, University of Kelaniya
Senior Prof. R.P.C. Ranjani, Faculty of Commerce & Management Studies, University of Kelaniya
Prof. Renuka Herath, Faculty of Business, SLIIT
Dr. Wasantha Premarathne, Faculty of Management, Social Sciences and Humanities, General Sir John Kotelawala Defence University
Dr. R.M.N.C Swarnapali, Faculty of Management Studies, Rajarata University of Sri Lanka
Dr. Sandamali Galdolage, Faculty of Management Studies and Commerce, University of Sri Jayewardenepura
Dr. Anusha Edirisinghe, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya
Dr. D.G.M. Nanayakkara, Senior Lecturer, Faculty of Commerce & Management Studies, University of Kelaniya
Dr. Chathura Liyanage, Faculty of Commerce and Management Studies, University of Kelaniya
Mr. U.K. Pathum Mihiranga, Lecturer, Faculty of Computing and Technology, University of Kelaniya

COMPUTING & TECHNOLOGY
Prof. G.D.S.P. Wimalarathne, University of Colombo, School of Computing
Prof. Roshan G. Ragel, Faculty of Engineering, University of Peradeniya
Prof. Gamini Wijerathne, Senior Lecturer, Faculty of Computing and Technology, University of Kelaniya
Dr. Chamath Keppetiyagama, Senior Lecturer, University of Colombo School of Computing
Dr. Wathmanel Senevirathne, The Librarian, The Open University of Sri Lanka
Dr. Saminda Premaratne, Faculty of Information Technology, University of Moratuwa
Dr. Kalpani Manatunga, Faculty of Computing, SLIIT
Dr. Nalin Warnajith, Software Engineering Teaching Unit, Faculty of Science, University of Kelaniya
Dr. S.R. Liyanage, Senior Lecturer, Faculty of Computing and Technology, University of Kelaniya
Dr. Isuru Hewapathirana, Software Engineering Teaching Unit, Faculty of Science, University of Kelaniya
Dr. Sandeli Kasthuriarachchi , Faculty of Computing & Technology, University of Kelaniya

MEDICINE
Prof. Pandula Athauda-arachchi, Faculty of Medicine, General Sir John Kotelawala Defence
Prof. Kosala Marambe, Faculty of Medicine, University of Peradeniya
Prof. Madawa Chandratilake, Dean, Faculty of Medicine, University of Kelaniya
Prof. Dileepa Ediriweera, Faculty of Medicine, University of Kelaniya
Dr. Dilmini Karunaratne, Lecturer, University of Dundee
Dr. Shyrar Ramu, Allergy Immunology and Cell Biology Unit, University of Sri Jayewardenepura
Dr. Dilakshini Dayananda, Faculty of Science, University of Sri Jayawardenepura
Dr.Nadhee Peries, Faculty of Medicine, University of Moratuwa
Dr. Chathura Rajapakse, Faculty of Science, University of Kelaniya
Dr. S. P. Kasthuriarachchi, Senior Lecturer, Faculty of Computing and Technology, University of Kelaniya
Dr. Pavithra Godamunne, Faculty of Medicine, University of Kelaniya

SCIENCE
Prof. Chandrika M Nanayakkara, Faculty of Medicine, University of Colombo
Dr. Darshana Lakmal Weerawarne, University of Colombo
Dr. K.G. Sameera U Ariyawansa, Senior Lecturer, Faculty of Medicine, University of Colombo
Dr. Vindhya Kulasena, Senior Lecturer, Faculty of Science, University of Colombo
Dr. G.K. Udani Pulasthika Gajanayake, Temporary Senior Lecturer, University of Peradeniya
Prof. Anupama Daranagama, Faculty of Science, University of Kelaniaya
Prof. P.A. Paranagama, Senior Professor & Chair of Chemistry, Faculty of Science, University of Kelaniya
Prof. Nayana Gunathilake, Faculty of Medicine, University of Kelaniya
Dr. C. Wasanthi Subasinghe, Faculty of Medicine, University of Kelaniya
Dr. Ruwan Wickramarachchi, Faculty of Science, University of Kelaniya
Dr. Amila Withana Arachchi, Faculty of Science, University of Kelaniya

SOCIAL SCIENCES
Senior Professor Udita Garusinha, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Prof. H.M.Y.V.K. Herath, Buddhist and Pali University of Sri Lanka
Prof. Iresha M. Lakshman, Faculty of Arts, University of Colombo
Professor Fazeela Jameel Ahsan, Faculty of Management & Finance, University of Colombo
Prof. Y.A. Widyalankara, Faculty of Arts, University of Colombo
Prof. Kumuduni Dissanayaka, Faculty of Management & Finance, University of Colombo
Prof. D.A.C. Silva, Faculty of Arts, University of Colombo
Senior Professor Camena Guneratne, Faculty of Humanities and Social Sciences, The Open University of Sri Lanka
Senior Professor Ven. Makuruppe Dhammananda Thero, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Senior Professor Anura Manatunga, Senior Professor, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya
Prof. Geethani Amarathunga, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya
Prof. Anuruddhi Edirisinghe, Faculty of Medicine, University of Kelaniya
Prof. K.B. Jayawardhana, Faculty of Humanities, University of Kelaniya
Prof. Anurin Divakara, Faculty of Humanities, University of Kelaniya

Prof. M.G. Kularathna, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya
Prof. W.M. Semasinghe, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya
Dr. S. Rajadurai, Senior Lecturer, Department of English Language Teaching, University of Colombo
Dr. L.M. Kapila Bandara, Faculty of Education, University of Colombo
Dr. Chandrani Kuruppu, Deputy Librarian, University of Colombo
Dr. S.S.K.B.M. Dorabawila, Senior Lecturer, Faculty of Arts, University of Peradeniya.
Dr. Prasanna Ranaweera, National Institute of Library and Information Sciences (NILIS), University of Colombo
Dr. D.N.T.Gunawardhana, Senior Assistant Librarian, University of Moratuwa
Dr. Wasantha Priyadarshana, Postgraduate Institute of Pali & Buddhist Studies, University of Kelaniya
Dr. C. C. Jayasundara, The Librarian, University of Kelaniya
Dr. Amila Kaluarachchi, Faculty of Humanities, University of Kelaniya,
Dr. Achala Ranaweera, Senior Assistant Librarian, Library, University of Kelaniya
Dr. Roshan Fernando, Faculty of Medicine, University of Kelaniya
Dr. Priyanwada Wanigasooriya, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya
Dr. N.D.G. Gayantha, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya
Dr. Kokila Ramanayake, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna
Dr. G. C. Lakmini Gamage, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Ruhuna
Dr. Saroja Wettasinghe, Director, Sri Lanka National Archives
Mr. S. Santharooban, Deputy Librarian, Eastern University, Sri Lanka
Mr. A.D.B. Kumara, Senior Assistant Librarian, University of Moratuwa
Mr. U. A. Lal Pannila, Deputy Librarian, University of Ruhuna
Mr. Nimal Hettiarachchi, The Librarian, University of Ruhuna
Mr. Arjun De Silva, Faculty of Commerce & Management Studies, University of Kelaniya
Mr. H Chamikara Gunasinghe, Lecturer, Faculty of Social Sciences, University of Kelnaiya
Ms. Kumudu Nayanie Gamage, Senior Lecturer, Faculty of Humanities, University of Kelaniya

MESSAGE FROM THE CHIEF GUEST

SENIOR PROF. NILANTHI DE SILVA

Vice-Chancellor,

University of Kelaniya

Sri Lanka

I am delighted to extend my congratulations as we celebrate a significant milestone in our ongoing commitment to advancing high-quality research within our institution. I congratulate the Library for its outstanding efforts in organizing the upcoming Multidisciplinary Desk Research Conference, a trailblazing event in South Asia and a pioneering platform for desk-based research.

The importance of this conference is immense. It provides a unique platform for scholars from various disciplines to come together and exchange insights based on secondary data sources. As academics, we extend our influence beyond traditional teaching by engaging in applied research that meets the highest international standards, fulfilling our societal responsibilities. This event highlights the growing need for collaboration and multidisciplinary approaches to achieve remarkable research outcomes. The united efforts of all faculties and disciplines within our university in organizing this conference demonstrate our strong capability for collaboration within the academic community.

We are fortunate to have keynote speakers who, despite their busy schedules, have shown exceptional enthusiasm and commitment to contributing to the success of the conference. I sincerely thank the Librarian and the library staff for their relentless dedication and efforts, which have been crucial in bringing this academic gathering to fruition. I also congratulate the organizing committee for their unwavering dedication and meticulous planning of this event. I trust that all participants will benefit substantially from the discussions and interactions that await. May this conference serve as a catalyst for intellectual exchange, learning, and the generation of innovative ideas that will drive the future of research in our nation.

MESSAGE FROM THE RESEARCH COUNCIL CHAIRMAN

PROF. SACHITH METTANANDA

Chairman

Research Council

University of Kelaniya

Sri Lanka

It is with great pleasure that I write this message to the proceedings of the International Multidisciplinary Desk Research Conference 2024, organized by the Library of the University of Kelaniya. Following the resounding success of the DRC 2023, the Desk Research Conference has established itself as an integral part of the University of Kelaniya Research Calendar.

Desk and secondary research are receiving increasing recognition in the international research landscape. It provides an opportunity for a deeper understanding of many academic disciplines, not limited to Science and Technology but extending to Arts, Humanities, Social Sciences and Business and Management Studies.

This year's theme, "Exploring Boundless Horizons: Unveiling Insights Through Secondary Sources", clearly explains the vast scope of Desk Research. I am confident that the DRC 2024 would be an excellent platform for all multidisciplinary researchers to disseminate their important secondary research findings and provide insights into many research questions.

I congratulate the organizing committee for completing a daunting task and look forward to a successful meeting.

MESSAGE FROM THE CONFERENCE ADVISOR

DR. C.C. JAYASUNDARA

Conference Advisor

The Librarian

University of Kelaniya

Sri Lanka

With great pride and enthusiasm, I extend my heartfelt congratulations to the organizers, participants, and contributors of the 2nd Desk Research Conference hosted by the University of Kelaniya Library. This event has grown into a prestigious gathering, representing the vast intellectual diversity of our university system, covering a broad spectrum of disciplines, including technology, medicine, and beyond.

The sheer scale of this year's conference is a testament to its significance. With over 100 full research papers submitted, the conference stands as a shining pillar of scholarly rigour and innovation. Notably, a selection of some outstanding papers will be published in the Desk Research Analysis and Review Journal, further amplifying the impact of this conference on academic discourse both locally and internationally.

What makes this year particularly remarkable is the impressive participation of nearly 1,200 registered attendees, underscoring the growing interest and value placed on research dissemination through this platform. This growth is not only a reflection of the hard work and dedication of the organizers but also a promising indicator that this conference is on track to becoming one of the most impactful academic events within the Sri Lankan university sector.
As we look ahead, I am confident that the Desk Research Conference will continue to flourish, setting new benchmarks for research excellence and collaboration. It is an event poised to profoundly impact academic research in Sri Lanka and beyond.

Once again, my sincerest congratulations to all involved in making this conference a resounding success.

MESSAGE FROM THE CHAIR

DR. (MS.) R.A.A.S. RANAWEERA

Conference Chair

The Library

University of Kelaniya

Sri Lanka

With great pride and excitement, we present the second Desk Research Conference of the Library of the University of Kelaniya, a testament to our commitment to promoting research excellence through the use of secondary Data and information sources. This year conference theme, " Exploring Boundless Horizons: Unveiling Insights through Secondary Information" has brought together brilliant minds from diverse backgrounds, united by a shared passion for research and collaboration. We are privileged to host more than 100 thought-provoking research papers across diverse subject areas, including Science & Technology and Medicine, presented through multiple parallel sessions. The Conference will also feature keynote addresses by eminent academics and researchers in Sri Lanka, ensuring a rich exchange of knowledge and perspectives.

I extend my heartfelt appreciation to the Vice-Chancellor of the University of Kelaniya, Senior Professor Nilanthi de Silva, for her unwavering support and leadership. I also thank Professor Sachith Mettananda, Chairman of the Research Council, for his generous financial support and Dr. Chamli Pushpakumara, Dean of the Faculty of Computing and Technology, for his cooperation in facilitating this event.

A special note of thanks is due to Dr. C.C. Jayasundara, Librarian at the University of Kelaniya, the Conference Advisor, whose guidance has been instrumental in shaping this event. I also sincerely thank the Keynote Speakers, Session Chairs, lead paper presenters, co-authors, and reviewers for their invaluable contributions to a successful conference. My sincere gratitude goes to the editorial committee and the organizing committee for their dedication and teamwork in ensuring the success of this conference.

Finally, I wish all participants and presenters a fruitful and rewarding conference experience.

CITATIONS OF THE KEYNOTE SPEAKERS

Dr. Chandrika N Wijeyaratne

Former Vice Chancellor, University of Colombo

Outgoing Senior Professor in Reproductive Medicine

Faculty of Medicine, University of Colombo

Sri Lanka

Dr. Chandrika N Wijeyaratne is former Vice-chancellor and outgoing Senior Professor of Reproductive Medicine of the University of Colombo. She earned her MBBS degree with Honors from the Faculty of Medicine at the University of Colombo in 1983. In 1999, she completed her M.D. with a specialization in Internal Medicine, followed by Doctor of Medicine in Research focusing on Polycystic Ovary Syndrome (PCOS) and Insulin Resistance in South Asians in 2003 from the University of Colombo. She was the first endocrinologist in Sri Lanka, selected for an academic position in 1993, and distinguished herself as a pioneer women's health physician in the South Asian region. Her contributions to the field of Endocrinology were celebrated internationally with the prestigious Laureate Award for International Excellence in 2017 by the Endocrine Society of USA – in its centenary year. This award, in particular, recognized Dr Wijeyaratne's internationally pioneering work on the ethnic variations of Polycystic Ovary Syndrome (PCOS) and her successful efforts to transform diabetes management in pregnancy in a resource-limited setting. She is dedicated to preventing and controlling chronic Non-Communicable Diseases (NCDs) in Sri Lanka and South Asia. Her efforts focus on fostering multi-sectoral collaboration to help achieve the United Nations Sustainable Development Goals (SDGs) for Sri Lanka. With over 35 years of teaching experience, she has made a significant impact on both medical and postgraduate education. She played a key role in developing an innovative medical school curriculum, promoting self-directed learning and a holistic approach among Sri Lankan students. Her research interests include Polycystic Ovary Syndrome (PCOS) and insulin resistance, fetal programming and the intergenerational impacts of metabolic risks, gestational diabetes, and other complex medical conditions in pregnancy. She has also contributed to evidence-based practice guidelines for PCOS and gestational diabetes mellitus (GDM). As a mentor, she has inspired many trainees to pursue careers in Endocrinology, serving as the primary supervisor for over 13 research theses. She has over 100 publications in peer-reviewed journals, including high-impact factor journals such as the New England Journal of Medicine, The Lancet, and PLoS. She has delivered numerous orations and keynote lectures to prestigious institutions, including the Faculty Oration to her Alma Mater, Sir Nicholas Attygalle, Sir Marcus Fernando and Dr Murugesu Sinnettamby Oration of the SLMA, the inaugural Henry Rajaratnam Oration of the College of Endocrinologists and Commonwealth Medical Association.

Dr Wijeratne has had a distinguished leadership career nationally and internationally. She served as Chair of the South Asia Region Committee for the Association of Commonwealth Universities from 2020 to 2022, demonstrating her regional influence in academic leadership. She has held several prestigious positions, including being the Past President of the Sri Lanka Medical Association in 2017, the Ceylon College of Physicians in 2007, and the Endocrine Society of Sri Lanka (2004-2007). In the academic sphere, she has played pivotal roles at the University of Colombo. She was UGC nominee on the Board of Management of the Postgraduate Institute of Medicine (PGIM) and chair the Specialty Board in Endocrinology from 2007 to 2015. Dr. Wijeyaratne represented Sri Lanka in the International Society for Obstetric Medicine and led initiatives focused on public health, including the Diabetes Prevention Task Force, which she convened for 12 years starting in 2004, and the Nirogi Lanka Project, where she continues to serve as an advisor. Additionally, she chaired committees addressing non-communicable diseases and women's health through the Sri Lanka Medical Association from 2006 to 2014.

CITATIONS OF THE KEYNOTE SPEAKERS

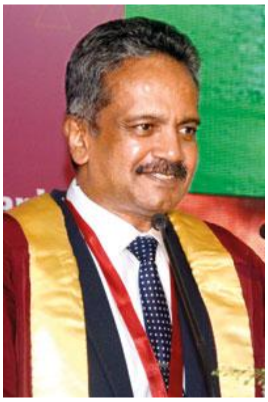

Professor Buddhi Marambe

Department of Crop Science

Faculty of Agriculture

University of Peradeniya

Sri Lanka

Professor Buddhi Marambe obtained his B.Sc. degree in Agriculture from the University of Peradeniya (UOP), Sri Lanka, and M.Agr. & D.Agr. from the Hiroshima University, Japan. Being an academic at the Department of Crop Science of Faculty of Agriculture, UOP for more than 38 years, Professor Marambe is extensively involved in teaching, research and outreach in Weed Science, Climate Change Adaptation, and Climate-Smart Agriculture programmes conducted in Sri Lanka, especially focusing on the total food system.

With more than 150 research publications, Prof. Marambe won the “Lifetime Achievement Award” from the International Weed Science Society (IWSS) in 2022, and Presidential Awards and National Research Council (NRC) Merit Awards in Sri Lanka for scientific research related to Agriculture and Food Security in several years.

He was the Chairman and currently a member of the National Experts Committee on Climate Change Adaptation (NECCCA) and is the Chairman of the National Invasive Species Specialist Group (NISSG) of the Ministry of Environment. Professor Marambe has been the Lead Negotiator in the field of agriculture representing the Government of Sri Lanka at the Conference of Parties in the United Nations Framework Convention on Climate Change, for the past 11 years.

While being an academic, he has served as a non-executive member in the Boards of several private sector organizations to provide technical advocacies on agricultural development, and in Councils/Executive Committee of many professional associations. Professor Marambe has provided his services as a consultant to the World Bank, ADB, EU, UNDP, FAO, WFP, UNEP, ICRAF, and CIAT on issues related to agriculture and climate change at national and international levels.

CITATIONS OF THE KEYNOTE SPEAKERS

Professor Liyanage Amarakerthi

Department of Sinhala

University of Peradeniya

Sri Lanka

Liyanage Amarakeerthi is a professor in the Department of Sinhala at the University of Peradeniya. He graduated from the Faculty of Arts at the University of Colombo in 1994, earning the prestigious Prof. M.B. Ariyapala Award for "Most Competent Student of the Year" in the Special Degree Program in Sinhala. After joining the University of Colombo as an Assistant Lecturer in 1995, he was awarded a Fulbright Fellowship to study at the University of Wisconsin from 1998 to 2000, where he earned a master's degree in Languages and Cultures of Asia. He continued at the University of Wisconsin-Madison, completing his PhD in Comparative Literary Studies in 2004. His dissertation, titled *Narrative Methods of Sinhala Prose: A Historical and Theoretical Analysis of Sinhala Prose Narratives from the Twelfth Century to Post-Realist Fiction*, highlighted his expertise in Sinhala literature. He received a Dissertation Fellowship in 2003 and a Tuition Fellowship from Cornell's School of Criticism and Theory in 2005. He also received Harvard University Fellowship in 2010 and an Erasmus Mundus Fellowship at the University of Santiago de Compostela in 2013.

As a prominent Sri Lankan writer, Prof. Amarakeerthi has made significant contributions to literature, first gaining acclaim by winning the All-Island Short Story Competition in 1988 and 1991. His numerous awards include the Best Collection of Short Stories and Novels at various festivals. For the Best Short Stories Collections, he won the Vidyodaya Award in 2013, the Godage Award in 2018, and was shortlisted for the Rajatha Pusthaka Award. He won the Best Novel award at the National Literary Festival in 2008, followed by the prestigious Swarna Pustaka Award for Best Novel in 2014 and 2016, awarded by the Publishers' Association of Sri Lanka. He was shortlisted again in 2017 for the Fairway Literary Award for Best Novel. Recognizing his contributions to Sri Lankan literature, he received the Bunka Cultural Award for Literature from the Japan-Sri Lanka Friendship Cultural Fund.

Prof. Amarakeerthi's literary achievements encompass both original works and translations. In 1997, he won the Best Translation award at the State Literary Festival for translating *Maha Purushayekuta Birindakawa*. In 2020, he received the Best Translation Award at the National Literary Award Festival for his Sinhala adaptation of *Inherit the Wind*, titled *Rala Nagana Minissu*. He was also recognized in 2021 for his translation of *Itihasayak Thula Sahitya: The Translation of Works and Persons in Sinhala Literary Culture* by Charles Hallisey. Most recently, in 2023, he was honored again for his monograph *Vishwa Vidyalaya yanu Kumakda?*, which explores the significance of the humanities and liberal arts in university education.

CITATION OF THE KEYNOTE SPEAKERS

Mr. Ravibandhu Vidyapathy

Professional Dancer & Choreographer

Vice Chairman

State Ballet and Puppetry Advisory Board

Veteran Kandyan dancer, choreographer, percussionist and teacher Ravibandhu Vidyapathy hails from a family of traditional dancers and temple painters both in his paternal and maternal lineages. His father, Somabandhu Vidyapathy was a pioneering artiste who introduced the modern dance and ballet costume grammar and style to the dance theatre in Sri Lanka. His mother, dancer Malathi was the daughter of traditional dance guru Algama Kiriganitha, who groomed Sri Lanka's pioneering dancers, Chitrasena, Panibharatha, Vasantha Kumara, Chandralekha and others. Ravibandhu had his formal education at Dharmapala Vidyapala, Pannipitiya and Thurstan College, Colombo. He learnt the art of dance under legendary guru's Chitrasena and Vajira and drumming under Guru Piyasara Shilpadipathi. He also studied the classical Indian dance form Kathakali at Kerala Kalamandalam, India. Ravibandhu's ground breaking ballets and other choreographies, inspired by literal works such as Shakespeare's Romeo and Juliet, Macbeth, Othello, Greek drama, traditional Asian literature such as Ramayana, Mahabharata and Japanese Noh plays have been acclaimed nationally and internationally. He is also an accomplished percussionist and music composer. He has represented Sri Lanka at international music festivals such as the WOMAD music festival in England, Australia and Singapore, Seoul Drum Festival, Korea, Thailand Drum Festival and has toured and performed in over 30 countries, where he performed at prestigious venues such as the Smithsonian museum and Kennedy Center, America, Saddler's Wells Theater, England, the UN General Assembly Hall Geneva, President's House India, European Parliament Belgium, Opera City Hall Japan, to name a few. His artistic collaborations with international legends like Ustad Zakir Hussain, Billy Cobham, and young stars like Ambi and Bindu Subramanium have won critical acclaim, internationally.

Ravibandhu has held positions such as Chairman of National Dance and Ballet Panel of the Art Council, Member of Cultural subcommittee of UNESCO Sri Lanka, Member of Asia Dance Committee in Korea and advisory positions to cultural minister and as the director of State Dance Ensemble. Currently he works as the course director of National Diploma in Choreography at Sri Lanka Foundation and visiting lecturer and examiner at the University of Visual and Performing Arts and the University of Sri Jayawardenapura. He is the artistic director of Ravibandhu-Samanthi Dance Ensemble and Academy. In 1996, he was awarded the Bunka award by the embassy of Japan, the Derana Sri Lankan of the year award in 2017 and Kalakeerthi National Honors in 2019 respectively. In 2021, the University of the Visual and Performing Arts conferred him with an Honorary Doctorate.

Contents

Messages	Page No.
Message from the Chief Guest	vii
Message from the Guest of Honour	ix
Message from the Conference Advisor	x
Message from the Chair	xi
Citations of the Keynote Speakers	xii - xv

List of Papers

SOCIAL SCIENCES

A study of the effect of Facebook on the construction of new identities in human relations *M Milinda*	01 - 05
The subscription library system in the British period of Sri Lanka: special reference to d. S. Senanayaka memorial library, Colombo public library and Jaffna public library ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දායක පුස්තකාල පිළිබඳ ඓතිහාසික අධ්‍යයනයක්: මහනුවර ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය, කොළඹ මහජන පුස්තකාලය සහ යාපනය මහජන පුස්තකාලය ඇසුරින් *M Manatunga*	06 - 14
Exploring digital library adoption intention through UTAUT: A systematic review *KHT Abeysekera, CC Jayasundara, A Withanaarachchi*	15
An investigative study of contemporary names of the persons illustrated by the sigiri graffiti (from the first hundred set of graffities) සීගිරි කුරුටු ගී මගින් නිරූපිත සමකාලීන පුද්ගල නාම පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් (පළමු ගී සියය ඇසුරින්) *MCS Costa, HDS Fernando*	16 - 23
Evaluating the role of law libraries in enhancing legal research skills: a literature review *MGHK Wijerathne*	24 - 31
Sheldon's body types vs sociology of body: revisiting somatoform theory through a social constructionist view *S Jayaweera*	32 - 46
Private higher education in Sri Lanka: a perfect way to blurry free education? *HNK Galahitiyawa*	47 - 56

Intimate partner violence against women: strengthen social support network mechanism as a mitigation approach *W Subasinghe, S Ihalagama, P Wanigasooriya*	57
An analytical study on how meditation can be used as psychotherapy *Ven Godamune Chullanaga Thero*	58 - 69
From tests to teaching: exploring the washback effect in language pedagogy *WMPYB Rathnayake*	70
The British army massacre at Kandy in 1803? 1803 දී උඩරට ආක්‍රමණය කළ බ්‍රිතාන්‍ය හමුදාව සමූලඝාතනය වීද? *Saman Herath*	71 - 72
Religious tension in Sri Lanka *JLAU Madhubhashani, W Subasinghe, O Herath*	73 - 81
The relationship between resilience and mental health in adolescents in non-western cultures: A short narrrative review of literature *GT Gunawardena, P Godamunne, M Chandradasa*	82 - 91
Combined letters using in the early Brahmi inscriptions පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලාලේඛනවල දක්නට ලැබෙන බද්ධ අක්ෂර *N Bandara*	92 - 98
Guest awareness on sustainability practices in eco-friendly accommodations in Sri Lanka: an analysis of booking.com reviews *I Weerasinghe*	99 - 113
A philosophical investigation into the problems of loneliness associated with old age වෘද්ධත්ව අවධිය හා බැඳුණු හුදෙකලාභාවය ආශ්‍රිත ගැටලු පිළිබඳ දාර්ශනික විමර්ශනයක්’ *U Rajapaksha,M Harischandra*	114 - 130
A sociological study of the social capital in upcountry traditional Sinhalese villages in Sri Lanka *WMGN Panampitiya*	131 - 138
A comparative study on the laws relating to book description in the Anglo-American Cataloguing Rules (AACR) with Buddhist bibliographic analysis and the Dhamma Chakkappavattana sutra of the Chatubhanavarapali ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙන් හා චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙන් විශද වීම පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් *RD Ananda Tissa*	139 - 148

Using cataloguing rules for effective organization of bibliographical information of non-book materials : a systematic literature review පොත් නොවන මූලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු ඵලදායීව සංවිධානය සඳහා සූචිකරණ නීති භාවිතය : විධිමත් සාහිත්‍ය විමර්ශනයක් *PBI Madumali, P Wanigasooriya*	149 - 163
Supply chain of tea export in Sri Lanka *WSA Seneviratne, MGDL Weerasingha*	164 - 173
A study of the social environment of various professions and professionals involved in the polity of ancient Sri Lanka පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය තන්ත්‍රයට සම්බන්ධ විවිධ වෘත්තීන් හා වෘත්තිකයන්ගේ සමාජ පරිසරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් (පූර්ව හා අපර බ්‍රාහ්මී ශිලාලේඛන ඇසුරෙන්) *RMGW Dissanayaka*	174 - 175
The Impact of Information Seeking Behavior on the Prevention and Management of Sexually Transmitted Diseases: A Review of Literature *D Munasinghe, SMTS Senevirathne, PGNM Somarathne, JMOAK Jayamanne, MGP Tharuka*	176
Contribution of the Sri Lankan sources for studying the political history of India.(from 5th century b.c. to 4th century b.c.) *DK Manatunga*	177 - 185
Social media in collaborative learning: a systematic literature review *IDKL Fernando, WWST Warnasooriya, MAKS Munasinghe*	186
An investigation of the health condition of the british army troops posted in the Kandyan provinces (1815 - 1820) උඩරට ප්‍රදේශවල සේවයේ නියුතුව සිටි බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ගේ සෞඛ්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳව විමර්ශනයක් (1815 - 1820) *A Dilhani*	187 - 193
The contribution of Sir Henry Ward to the development of Sri Lankan agriculture and irrigation (1855 -1860) ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි මාර්ග හා කෘෂිකාර්මික ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රවර්ධනයට සර් හෙන්රි වෝඩ් ගේ දායකත්වය (1855-1860) *H.H.N.S. Hewawasan*	194 - 202
Policy implementation on rebuilding Sri Lankan tourism industry during post Covid-19 pandemic period from 2019 to 2023 *LPSD Gnanathilaka*	203 - 213
A study of Dr. K.D.G. Wimalaratne’s role in documentation management and conservation ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණයෙහිලා ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න භූමිකාව පිළිබඳව අධ්‍යයනයක් *HWK Sajeewani, BGSP Wimalasiri*	214 - 228

Hazardous wastes trade: impacts of importing wastes under entrepôt trade, a case study of Sri Lanka *GM Henegedara*	229
Economic growth, poverty and inequality: update on the discourse and lessons for Sri Lanka *N Herath, G Herath*	230
Examining recent trends in the digitalisation of foreign language teaching *NC Premawardhena*	231
Mitigating elephant mortality from train collisions in Sri Lanka: a comprehensive analysis and strategic recommendations *SB Abeysingh, RAAS Ranaweera*	232 - 241

A STUDY OF THE EFFECT OF FACEBOOK ON THE CONSTRUCTION OF NEW IDENTITIES IN HUMAN RELATIONS

M Milinda[1]

Abstract

The dawn of the digital age has created a vast space to build new dimensions of personal identity. Many new platforms have been created where people can present themselves in a new way. Thus the new identities emerging with the advent of new media have further expanded personal relationships. In present society, most of the human relationships as well as human behaviour are determined by social media. Therefore, many favourable as well as unfavorable outcomes emerged through it. The primary objective of this research was to study the impact of new identities arising from the Facebook in human relationships. The specific objective in this research was to investigate the change of human relationships due to the use of Facebook. Facebook is used as the research field for this research. The fundamental reason for selecting Facebook as the research field is that it is the leading social media platform in modern society. The textbooks, journal articles and official websites have been used as secondary data. Data collected from the literature available were analyzed through content analysis method. It was evident that personal, social and collective identities have changed in many ways. The traditional identities have given way to media saturated identities in the modern world. The orientation of the identity has been governed by social media platforms and the individuals unknowingly engage in the dual or multiple identities at times. The self and others' perception on the traditional identities also have changed to a great extent. In many cases the exact identities of the individuals were not fixed and transition is natural. The number of relationships has increased remarkably whereas the specific bondage among the network has been minimum.

***Keywords*:** Behaviour, Facebook, Human Relations, Responsibility, Self-Identity,

---

[1] Department of Humanities, Aquinas College of Higher Studies, Sri Lanka.

Email: milinda.mayadunna@gmail.com https://orcid.org/0000-0003-0671-5691

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

In the contemporary era of digital communication, Facebook has emerged as a critical platform for social interaction and identity construction. As one of the most popular social media networks, Facebook allows users to engage in various forms of self-presentation, influencing not only how individuals perceive themselves but also how they are perceived by others (Boyd & Ellison, 2007). The process of constructing identities on social media differs significantly from traditional face-to-face interactions, as it provides opportunities for selective self-presentation and impression management (Goffman, 1959). This online identity creation and management often lead to the emergence of multiple identities, as users navigate different social settings within the platform (Turkle, 1995).

The constant use of Facebook for self-expression has implications for human relationships, transforming how individuals connect, communicate, and perceive each other. Scholars have argued that online platforms like Facebook create a space where users can experiment with their identities, often resulting in the construction of new, fluid identities (Zhao, Grasmuck, & Martin, 2008). The research problem of this study is the construction of new identity against the traditional identities at personal, social and collective level. These new identities reflect the dynamic and ever-evolving nature of social interaction in the digital world, where users can alter or reinforce their self-images based on their interactions within virtual communities (Ellison, Steinfield, & Lampe, 2007).

In addition, the concept of social capital is intertwined with identity formation on Facebook. The platform enables the accumulation of social capital through networking and relationship-building, which, in turn, influences identity construction (Putnam, 2000). Facebook users often curate their profiles and interactions to gain social capital by seeking validation, support, and social acceptance, thereby shaping their identities according to the social feedback they receive (Steinfield, Ellison, & Lampe, 2008). Consequently, the online environment allows for the continuous redefinition of personal and social identities, affecting human relationships both online and offline.

As a result, the study of Facebook's impact on identity construction within human relations is essential to understanding the broader implications of social media on contemporary social structures. This study aims to explore how Facebook facilitates the creation of new identities and transforms the nature of human relationships in this digital age.

Objectives

The aim of this study is to explore the impact of Facebook on the construction of new identities and its influence on human relationships. This research seeks to understand how Facebook users create, manage, and express their identities in the digital realm and how these newly constructed identities affect their interactions and relationships both online and offline. The specific objectives are

- to analyze the role of self-presentation and impression management on Facebook in shaping users' online identities
- to explore the relationship between identity construction on Facebook and social capital accumulation
- to assess the impact of Facebook's identity construction on human relationships, both online and offline

Methodology

This study will employ secondary data analysis to investigate the effect of Facebook on the construction of new identities in human relations. Secondary data analysis involves the use of existing data, collected

by other researchers, to answer new research questions (Johnston, 2014). For this research, a variety of academic studies, reports, and data sets relevant to Facebook, identity construction, and human relations will be analyzed to draw conclusions on how Facebook influences identity creation and management.

The data for this study will be gathered from peer-reviewed journal articles, books, and credible reports related to social media, identity formation, and human relations. Key databases such as JSTOR, ScienceDirect, and Google Scholar will be used to source relevant research that has examined. A systematic search strategy will be employed to identify relevant literature. The keywords used in the search will include ‘Facebook’, ‘identity construction’, ‘self-presentation’, ‘social capital’, and ‘human relationships’. Only studies published in English and within the last two decades (2000–2024) will be considered to ensure relevance to the current social media landscape. Studies that specifically investigate Facebook's impact on identity formation will be prioritized.

The analysis will involve a thematic analysis of the collected secondary data. Thematic analysis is a qualitative analytic method used for identifying, analyzing, and reporting patterns (themes) within data (Braun & Clarke, 2006). As this study uses secondary data, ethical approval is not required. However, due diligence will be observed by ensuring that all secondary data sources are properly credited, and the original research is interpreted accurately and without distortion (Smith, 2008).

Discussion

The rapid evolution of Facebook as a social media platform has had profound implications for identity construction and its impact on human relations. By examining the objectives outlined earlier, this discussion delves into the ways in which Facebook users engage in self-presentation, accumulate social capital, and the broader effects on personal and social relationships.

Usage of Social Media in Sri Lanka	Million
Social Media	8.7
Facebook	7.5
YouTube	7.23
Tik Tok	4.4

Gs.statcounter.com

Facebook has significantly altered how individuals present themselves to others. Unlike face-to-face interactions, Facebook offers an environment where users can selectively curate their profiles, presenting idealized versions of themselves to others (Goffman, 1959). This selective self-presentation allows users to construct identities that may be more socially desirable or aligned with their aspirations, rather than their authentic selves (Zhao, Grasmuck, & Martin, 2008). Users carefully manage their photos, status updates, and even their associations with others to control how they are perceived. This behavior aligns with Goffman’s concept of “impression management,” where individuals perform certain roles depending on the social context to shape others' perceptions (Goffman, 1959).

However, this carefully curated identity can sometimes lead to the fragmentation of the self, where users experience a disconnection between their online persona and their offline identity (Turkle, 1995). This disjunction can create tension in relationships, especially when there are discrepancies between how individuals present themselves online and how they are perceived in real life.

Social capital, or the resources gained through social networks and relationships, plays a crucial role in identity construction on Facebook. Putnam (2000) notes that social capital is essential in fostering trust, cooperation, and mutual support in human relations. On Facebook, users frequently curate their identities in ways that maximize the accumulation of social capital—through "likes," comments, and friend requests (Ellison, Steinfield, & Lampe, 2007). The construction of an online identity often revolves around gaining validation from one's social network. Steinfield, Ellison, and Lampe (2008) argue that the pursuit of social capital influences the types of interactions that users engage in and the identities they create.

This accumulation of social capital on Facebook is not merely superficial; it serves as a valuable asset for maintaining and strengthening relationships, as well as for broadening social networks (Putnam, 2000). However, this focus on accumulating social capital can lead users to shape their identities in ways that may not be authentic, as they seek to gain approval from their online peers. This can affect real-world relationships, as online interactions may create expectations that do not always align with offline behaviors and realities.

The construction of new identities on Facebook has profound implications for human relationships, both online and offline. As individuals engage in the construction of digital identities, they not only shape how they interact with others online but also influence their real-world relationships (boyd & Ellison, 2007). The ability to present multiple versions of oneself depending on the social context has changed the way individuals perceive and engage in relationships (Turkle, 1995). Users can experiment with their identities, often leading to the formation of relationships that may not have existed in offline settings (Zhao et al., 2008).

However, while online identity construction can foster new connections, it can also strain existing relationships. The dissonance between online and offline identities may result in misunderstandings, reduced trust, or conflicts within real-life relationships. This is especially true when the identity a person presents on Facebook diverges significantly from who they are in everyday life, leading to disappointment or disillusionment in personal interactions (Turkle, 1995). Thus, while Facebook provides a space for identity exploration, it also complicates human relationships by adding new layers of complexity to how individuals relate to one another in the digital and physical worlds.

The effect of Facebook on the construction of new identities is a multifaceted process that shapes human relationships in profound ways. Through selective self-presentation, users manage their identities to gain social capital and validation, which impacts both their online and offline relationships. The ability to craft multiple identities and experiment with one's self-perception on Facebook offers both opportunities and challenges for social interaction. As the digital landscape continues to evolve, understanding the interplay between identity construction on platforms like Facebook and its effect on human relationships remains critical for comprehending contemporary social dynamics.

Conclusion

In conclusion, Facebook has fundamentally altered how individuals construct and manage their identities, which in turn shapes their relationships with others. While the platform provides opportunities for self-expression, social validation, and the accumulation of social capital, it also introduces challenges related to identity fragmentation and the complexities of navigating both online and offline selves. As society continues to adapt to the pervasive influence of social media, understanding how these platforms affect identity and relationships will be crucial for comprehending the dynamics of modern social interactions.

Limitations of the study

While this study provides valuable insights into how Facebook influences identity construction and human relations, these limitations highlight the need for further research. Future studies could benefit from a broader focus on different social media platforms, longitudinal data, and a deeper exploration of the offline consequences of online identity management. Addressing these limitations would help build a more nuanced understanding of the role of social media in shaping contemporary identity formation and human interaction.

References

Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210–230. https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook “friends”: Social capital and college students’ use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1143–1168. https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00367.x

Goffman, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Doubleday.

Johnston, M. P. (2014). Secondary data analysis: A method of which the time has come. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 3(3), 619–626.

Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.

Smith, E. (2008). *Using secondary data in educational and social research*. McGraw-Hill Education.

Steinfield, C., Ellison, N. B., & Lampe, C. (2008). Social capital, self-esteem, and the use of online social network sites: A longitudinal analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(6), 434–445. https://doi.org/10.1016/j.appdev.2008.07.002

Turkle, S. (1995). *Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet*. Simon & Schuster.

Zhao, S., Grasmuck, S., & Martin, J. (2008). Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships. *Computers in Human Behaviour*, 24(5), 1816–1836. https://doi.org/10.1016/j.chb.2008.02.012

THE SUBSCRIPTION LIBRARY SYSTEM IN THE BRITISH PERIOD OF SRI LANKA: SPECIAL REFERENCE TO D. S. SENANAYAKA MEMORIAL LIBRARY, COLOMBO PUBLIC LIBRARY AND JAFFNA PUBLIC LIBRARY

M Manatunga[1]

Abstract

In Sri Lanka a methodical library system was established during the British period. British government established libraries to meet the reading requirements of army officers and civil servants. We can refer to these libraries as subscription libraries. To access these libraries they had to pay a small amount as a subscription fee. Colombo public library, Jaffna public library and D. S. Senanayaka memorial library are significant libraries which were built in the British colonial period. In the first half century of the British period there were three main libraries in Colombo, named as Colombo library (1812), Ceylon United Service library (1813) and Colombo Pettah library (1829). By merging these libraries Colombo public library was established in 1925. In 1841 Kandy Central Town Library was formed. In 1884 this library was managed by Kandy Municipal and named it as Kandy Municipal free library. At present this library is named as D. S. Senanayaka memorial library. Jaffna public library was formed in 1934 by a social worker named as K. M. Chellappah. Qualitative research approach was applied to study this research. Since this research is a historical study historical primary sources like Ferguson's Directory, Ceylon Blue book, Ceylon Calendar, 20th century Impression of Sri Lanka, Area Handbook of Ceylon were used to collect data. The study revealed that at first libraries were limited to Colombo. With the improvement of planting sector subscription libraries were distributed around the country. These subscription libraries can be considered as the foundation of present public library system. D. S. Senanayaka Memorial Library, Colombo Public Library, Jaffna Public Library are significant libraries which was established in the British Period.

Keywords: Library History; Sri Lanka; British Period; Subscription Libraries

---

[1] Library Assistant, Lyceum International School, Wattala, Sri Lanka

Email: medhavi.manatunga@gmail.com https://orcid.org/0009-0009-1111-367X

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දායක පුස්තකාල පිළිබඳ ඓතිහාසික අධ්‍යයනයක්: මහනුවර ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය, කොළඹ මහජන පුස්තකාලය සහ යාපනය මහජන පුස්තකාලය ඇසුරින්

එම්. මනතුංග

සාරසංක්ෂේපය

ශ්‍රී ලංකාවේ විධිමත් පුස්තකාල පද්ධතියක් ආරම්භ වී ඇත්තේ බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ දීය. බ්‍රිතාන්‍ය හමුදා නිලධාරීන් සහ සිවිල් සේවකයන්ගේ කියවීමේ අවශ්‍යතාව සම්පූර්ණ කිරීම සඳහා බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුව විසින් මෙම පුස්තකාල පද්ධතිය හඳුන්වා දී ඇත. මෙම පුස්තකාල භාවිතා කිරීම සඳහා පාඨකයන්ගෙන් සුළු මුදලක් අය කළ බැවින් මේවා දායක පුස්තකාල ලෙසින් හැඳින්විය. බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ බිහි වූ විශිෂ්ඨතම පුස්තකාල කිහිපයක් ලෙස කොළඹ මහජන පුස්තකාලය, මහනුවර ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය හා යාපනය මහජන පුස්තකාලය හැඳින්විය හැකිය. බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ මුල් කාලයේ දී කොළඹ නගරය ආශ්‍රිතව ප්‍රධාන පුස්තකාල ත්‍රිත්වයක් දක්නට ලැබේ. ඒවා නම් කොළඹ පුස්තකාලය (1812), එක්සත් සේවා පුස්තකාලය (1813), සහ කොළඹ කොටුව පුස්තකාලයයි (1829). මෙම පුස්තකාල තුන ඒකාබද්ධ කිරීමෙන් අනතුරුව 1925 දී කොළඹ මහජන පුස්තකාලය පිහිටුවා ඇත. 1841 දී මහනුවර මධ්‍යයම නගර පුස්තකාලය ආරම්භ කර ඇත. 1884 දී මෙම පුස්තකාලය මහනුවර නගරසභාවේ භාරයට ගැනීමෙන් අනතුරුව මහනුවර නගරසභා නිදහස් පුස්තකාලය ලෙස නම් කර ඇත. වර්තමානයේ දී මෙම පුස්තකාලය ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය වශයෙන් හැඳින්වේ. යාපනය මහජන පුස්තකාලය ආරම්භ වී ඇත්තේ 1934 දී කේ. එම්. චෙල්ලප්පා නම් සමාජ සේවකයෙකු විසිනි. මා විසින් කරනු ලබන මෙම පර්යේෂණය සඳහා ගුණාත්මක පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය භාවිතා කර ඇත. මෙය ඓතිහාසික පර්යේෂණයක් වන බැවින් ඓතිහාසික ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර වන ෆර්ගියුසන් ඩිරෙක්ටරිය, සිලෝන් නිල් පොත්, සිලෝන් කැලැන්ඩරය, 20එය ජැබඑමරහ ෂපචරීසදබ දේරස ඛ්බන්ල ්රැ ඝ්බාඉදදන දෙ කැහකදඛ ආදී මූලාශ්‍ර මගින් දත්ත ලබාගන්නා ලදි. මෙම පර්යේෂණයට අනුව බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ මුල් කාලයේ දී පුස්තකාල කොළඹ නගරයට පමණක් සීමා වූ බවත් වතුවගා ව්‍යාපාරයත් සමග දිවයින පුරා දායක පුස්තකාල ව්‍යාප්ත වූ බවත් පැහැදිලි වේ. එසේම මෙම දායක පුස්තකාල පද්ධතිය වර්තමාන මහජන පුස්තකාල පද්ධතියේ පදනම වශයෙන් ද හැඳින්විය හැකිය. කොළඹ මහජන පුස්තකාලය, මහනුවර ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය හා යාපනය මහජන පුස්තකාලය ඒ අතර ඉතා වැදගත් පුස්තකාල ත්‍රිත්වයක් වශයෙන් හඳුනාගත හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද - පුස්තකාල ඉතිහාසය; ශ්‍රී ලංකාව; බ්‍රිතාන්‍ය යුගය; දායක පුස්තකාල

හැඳින්වීම

1796 දී ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණි බ්‍රිතාන්‍යයන් ලන්දේසීන් පලවා හැර ලංකාවේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල පාලන බලය ලබාගත්හ. 1815 දී උඩරට රාජ්‍ය යටත් කරගැනීමෙන් අනතුරුව මුළු ලංකාවේම පාලන බලය බ්‍රිතාන්‍යයන් සතු විය. පෘතුගීසි, ලන්දේසි, බ්‍රිතාන්‍ය වැනි යුරෝපා ජාතිකයන් පෙරදිගට සංක්‍රමණය වීම සඳහා බලපෑ ප්‍රධාන හේතු දෙකකි. එනම් පෙරදිග වෙළඳ ඒකාධිකාරයේ බලය ලබාගැනීම සහ ක්‍රිස්තු ධර්ම ප්‍රචාරය කිරීමයි. බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් දේශීය කුළුබඩු යුරෝපයට අපනයනය කිරීමටත් වතු වගා ක්‍රමය ශ්‍රී ලංකාවට හඳුන්වාදීමටත් කටයුතු කර ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බ්‍රිතාන්‍ය ජාතිකයන් විශාල ප්‍රමාණයක් වතු වගාව සඳහා මෙරටට පැමිණීම සිදු විය. බ්‍රිතාන්‍ය සිවිල් සේවකයන් සහ වතුවගාකරුවන්ගේ කියවීමේ අවශ්‍යතා ඉටුකරගැනීම සඳහා බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් පුස්තකාල පද්ධතියක් ශ්‍රී ලංකාවට හඳුන්වාදී ඇත. මෙම පුස්තකාල භාවිත කිරීම සඳහා මුදලක් ගෙවීමට සිදුවූ බැවින් දායක පුස්තකාල යනුවෙන් හැඳින්විය. (පියදාස, ටී.ජී. 1985).

ෆර්ගියුසන් ඩිරෙක්ටරියේ සඳහන්වන ආකාරයට 1850 පමණ වන විට ගාල්ල, ත්‍රිකුණාමලය, නුවර, මීගමුව, හලාවත, කළුතර, රත්නපුර, හම්බන්තොට, මන්නාරම, යාපනය, නුවරඑළිය, හැටන්, ගම්පොල, කෑගල්ල, තංගල්ල සහ මාතර යන ප්‍රදේශ වලට ව්‍යාප්ත විය.

සාහිත්‍ය විමර්ශනය

මෙම පර්යේෂණ ගැටලුව සඳහා ඉවහල් වූ පර්යේෂණ ලිපි හා නිබන්ධන පහත පරිදි සම්පිණ්ඩනය කර දැක්විය හැකිය.

නිල් පොත් (Blue Books)

ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුවේ කෞතුකාගාර පුස්තකාලය සතු වටිනා ලේඛන යන ග්‍රන්ථයෙ සඳහන් පරිදි නිල් පැහැති පිටකවරයකින් යුත් නිසා මෙම පොත් නිල් පොත් යනුවෙන් හැඳින්වේ. එම පොත් වල මෙරට සම්පූර්ණ ආදායම සහ වියදම පිලිබඳ තොරතුරු ඇතුලත් වේ. යුධ හමුදා වියදම්, තනතුරු, බදු ලෙස එකතු කරන ලද මුදල්, ව්‍යයවස්ථාමය නීති, ජනගහණ සංඛ්‍යා, පොත් නාම ලේඛන, ආදී තොරතුරු ඇතුලත් වේ.

පුණ්‍ය ආයතන සහ සාහිත්‍ය ආයතන යන අංශය යටතේ පුස්තකාල පිලිබඳ තොරතුරු මෙම ග්‍රන්ථයේ දක්වා තිබේ. ඒ යටතේ දායක පුස්තකාල, පුස්තකාල සඳහා ආණ්ඩුවේ ප්‍රදානයන්, මූල්‍යාධාර ලබාගත් ආකාරය, සාමාජිකයන් සංඛ්‍යාව වැනි තොරතුරු ඇතුලත් වේ.

බ්‍රිතාන්‍යය යුගය පිලිබඳව ඓතිහාසික පර්යේෂණවල නිරත වන පර්යේෂකයන්ට මෙම පොත් ඉතා වැදගත් වේ. 1938 දී ප්‍රකාශනය අවසන් වූ මෙම පොත් බ්‍රිතාන්‍යය යුගය පිලිබඳ තොරතුරු ඇති ඉතා සාධිකාරී ඓතිහාසික ලේඛන ලෙස හැඳින්විය හැකිවේ. ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුවේ කෞතුකාගාර පුස්තකාලය සතු වටිනා ලේඛන යන ග්‍රන්ථයෙන් මේ පිලිබඳව තොරතුරු ලබාගත හැකිවේ.

ෆර්ගියුසන් නාමාවලිය (Ceylon Hand Book and Directory)

ෆර්ගියුසන් නාමාවලියේ ආරම්භක සංස්කාරකවරයා වන්නේ ජෝන් ෆර්ගියුසන් මහතාය. රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ සභාපතිධූරය දැරූ එම මහතා බ්‍රිටැනිකා විශ්වකෝෂයට ලංකාව පිලිබඳව තොරතුරු වර්තා සැපයීම, ලන්ඩන් ටයිම්ස් පත්‍රයේ ලංකාව පිලිබඳව තොරතුරු වර්තා කිරීම සිදුකර තිබේ. මෙම නාමාවලිය අකාරාදීව ගොනුකර ඇති අතර තවදුරටත් පහසු ප්‍රවේශය සැපයීමට ප්‍රමුඛ පද භාවිතා කර ඇත.

ආයතන යන අංශය යටතේ පුස්තකාල පිලිබඳ තොරතුරු දක්වා තිබේ. එහි පුස්තකාල එකතු, පාඨකයන් සංඛ්‍යාව, කම්ටු සාමාජිකයන්, පුස්තකාල කාර්යමණ්ඩලය වැනි තොරතුරු ඇතුලත් වේ

මෙම කෘතියෙහි විශේෂත්වය වන්නේ එය ප්‍රකාශයට පත් වන වර්ෂය තුල ප්‍රකාශිත පොත්පත් හා ඒවායේ කර්තෘවරුන්ගේ නාමලේඛනයක් ලබා දී තිබීමයි.

Ceylon Almanac ග්‍රන්ථයේ ද බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුලත් වේ. මෙම ග්‍රන්ථය රජයේ මුද්‍රණාලය මගින් මුද්‍රණය කර ඇත. 1815 වර්ෂයේ දී ආරම්භ වී 1863 දක්වා වාර්ෂිකව ප්‍රකාශයට පත් වූ මෙම ග්‍රන්ථයේ ලංකාවේ සංඛ්‍යාත්මක තොරතුරු සහ සාමාන්‍ය තොරතුරු ඉදිරිපත් කර තිබේ. පොදු ආයතන යන පරිච්ඡේදය යටතේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දායක පුස්තකාල පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුලත්වේ.

Arnold Wright මහතා විසින් සංස්කරණය කර ඇති Twentieth century impressions of Ceylon : Its history, people, commerce, industries and resources ග්‍රන්ථයෙහි ද බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දී කොළඹ නගරය ආශ්‍රිතව බිහිවූ කොළඹ කෞතුකාගාර පුස්තකාලය, රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ පුස්තකාලය වැනි පුස්තකාල පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුලත් වේ.

ටී. ජී. පියදාස මහතා විසින් රචනා කළ Libraries in Sri Lanka origin and history යන කෘතියෙහි බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දායක පුස්තකාල සඳහා රාජ්‍ය අනුග්‍රහය හිමිවීම පිළිබඳව තොරතුරු අන්තර්ගතවේ. බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දී මුද්‍රණ කර්මාන්තය වර්ධනය වූ ආකාරය, රජයේ ප්‍රාචීන පුස්තකාලය, කොළඹ කෞතුකාගාර පුස්තකාලය, රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ පුස්තකාලය, බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දායක පුස්තකාල සහ කොළඹ මහජන පුස්තකාලය පිළිබඳ තොරතුරු මෙම ග්‍රන්ථයේ සඳහන් කර තිබේ.

ඊශ්වරී කොරෙයා විසින් 1925-1975 කොළඹ මහජන පුස්තකාලයේ සමරු සංග්‍රහයට ඉදිරිපත් කළ 'කොළඹ මහජන පුස්තකාල ප්‍රණාලිය' ලිපිය ද මෙම පර්යේෂණය සඳහා ඉතා වැදගත්වේ. මෙම ලිපියේ බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් කොළඹ නගරය මූලික කරගෙන පුස්තකාල ආරම්භ කළ ආකාරයත් කොළඹ මහජන පුස්තකාලයේ පදනම වූ එක්සත් සේවා පුස්තකාලය, කොළඹ පුස්තකාලය සහ කොළඹ කොටුව පුස්තකාලය පිලිබඳ තොරතුරු ඇතුලත්වේ.

මහැදුරු ගුණපාල මලලසේකර - පුනරුදයේ පෙරගමන්කරු ග්‍රන්ථයෙහි ඇතුලත් ගුණපාල මලලසේකර මහතා විසින් රචිත ශ්‍රී ලංකාවේ පාලි සාහිත්‍ය ලිපියෙහි 1869 දී ආරම්භ කළ රජයේ ප්‍රාචීන පුස්තකාලය පිලිබඳ තොරතුරු ඇතුලත්වේ. එසේම හාර්ඩි ස්පෙන්සර් පියතුමා නිර්මාණය කළ ග්‍රන්ථනාමාවලිය, ජේම්ස් අල්විස් මහතාගේ අත්පිටපත් නාමාවලිය, කොළඹ කෞතුකාගාරයේ ග්‍රන්ථ එකතුව පිලිබඳ තොරතුරු ඇතුලත්වේ.

1971 දී ප්‍රකාශයට පත් වූ Area hand book for Ceylon ග්‍රන්ථයෙහි ද බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල පිලිබඳව තොරතුරු ඇතුලත්වේ. Area hand book for Ceylon ග්‍රන්ථයෙහි මහජන තොරතුරු යන පරිච්ඡේදය යටතේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල පිළිබඳව තොරතුරු දක්වා තිබේ. මෙම ග්‍රන්ථයෙහි බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ මුල් කාලයේ කොළඹ නගරයේ බිහිවූ පුස්තකාල පිළිබඳව තොරතුරු, කොළඹ මහජන පුස්තකාලය, කොළඹ කෞතුකාගාර

පුස්තකාලය, ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය පිලිබඳව තොරතුරු ඇතුලත් වේ. එසේම බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ කුඩා පුස්තකාල වල තත්වය පිලිබඳ තොරතුරු ද දක්වා තිබේ.

ජේෂ්ඨ මහාචාර්ය පියදාස රණසිංහ අභිනන්දන ග්‍රන්ථයෙහි ඇතුලත් ශ්‍රී ලංකාවේ මහජන පුස්තකාල සේවාව : ඉතිහාසය සහ විකාශනය යන ලිපියෙහි ද බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දායක පුස්තකාල පිලිබඳව තොරතුරු ඇතුලත්වේ. මෙම ලිපියේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ ආරම්භයේ දී කොළඹ නගරයේ බිහිවූ පුස්තකාලවල තොරතුරු, 19 වන සියවසේ මැද භාගයේ දී කොළඹින් පිටත නගරවල ආරම්භ වූ පුස්තකාල, රජයේ ප්‍රාචීන පුස්තකාලය, මහනුවර මධ්‍යම නගර පුස්තකාලය සහ කොළඹ මහජන පුස්තකාලය පිලිබඳ තොරතුරු මෙහි සඳහන්වේ.

මෙම පර්යේෂණය සඳහා වැදගත් තවත් සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයක් ලෙස රජකීය ආසියාතික සංගමයේ 1845-1995 සමරු සංග්‍රහය හැඳින්විය හැකිය. රාජකීය ආසියාතික සංගමය ආරම්භ වී ක්‍රමක්‍රමයෙන් වර්ධනය වූ අයුරු, රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ පුස්තකාලය, සංගමයේ සඟරාව සහ වෙනත් ක්‍රියාකාරකම්, රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ තනතුරු හෙබවූවන් මෙන්ම අනුග්‍රහය දැක්වූ පුද්ගලයන්ගේ නම් ද සඳහන්වේ.

ඊශ්වරී කොරෙයා විසින් 1969 පළ වූ ලංකාවේ අධ්‍යාපනය : සියවස ප්‍රකාශනය ග්‍රන්ථයේ ඉදිරිපත් කර ඇති ලංකා පුස්තකාලවල ඉතිහාසය ලිපිය මගින් ද බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල පිලිබඳව තොරතුරු සඳහන්වේ. මෙම ලිපියේ 19 වන සියවසේ දී පුස්තකාල ආරම්භ වීම, 19 වන සියවසේ දායක පුස්තකාල, කොළඹ වෛද්‍ය විද්‍යාලීය පුස්තකාලය, විද්‍යෝදය විශ්ව විද්‍යාලීය පුස්තකාලය, කොළඹ කෞතුකාගාර පුස්තකාලය, රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ පුස්තකාලය, රබර් පර්යේෂණ ආයතනයේ පුස්තකාලය, තේ පර්යේෂණ ආයතනයේ පුස්තකාලය, පොල් පර්යේෂණ ආයතනයේ පුස්තකාලය පිළිබඳව ද තොරතුරු සඳහන් වේ.

එම්. කේ. වීරසිංහ විසින් රචිත පොත්පත් හසර ග්‍රන්ථය ද මෙම පර්යේෂණය සඳහා වැදගත්වේ. මෙරට මුද්‍රණ කර්මාන්තයේ ඉතිහාසය සහ කොළඹ කෞතුකාගාර පුස්තකාලය, ලංකා විශ්ව විද්‍යාලයේ පුස්තකාලය, යාපනය මහජන පුස්තකාලය පිළිබඳ තොරතුරු එහි දක්වා තිබේ.

කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ පුස්තකාල හා විඥාපන විද්‍යා අධ්‍යයන අංශයේ 2006 වර්ෂයේ විද්‍යාර්ථී සඟරාවේ ජයසිරි ලංකාගේ විසින් පළ කළ ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල ලිපියේ ද බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල පිළිබඳව තොරතුරු සඳහන්වේ. එම ලිපියේ රජයේ ප්‍රාචීන පුස්තකාලය, කොළඹ කෞතුකාගාර පුස්තකාලය, දායක පුස්තකාල, මහජන පුස්තකාල, පාසල් පුස්තකාල, විශේෂ පුස්තකාල, රජයේ පුස්තකාල, මිෂනාරි පුස්තකාල ආදී වශයෙන් පුස්තකාල වර්ග රැසක තොරතුරු දක්වා තිබේ.

ආර්. ඒ. ඒ. එස්. රණවීර සහ මහාචාර්ය පියදාස රණසිංහ විසින් 'Journal of Social Sciences' නම් සඟරාවට ඉදිරිපත් කර ඇති 'subscription Libraries in Ceylon in the 19th century: Special reference to the Colombo Library, the Ceylon United Service Library and the Colombo Pettah Library' ලිපිය මගින් බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ එනම් 19 වන සියවසේ මහජන පුස්තකාල පිලිබඳව තොරතුරු අනාවරණය කෙරේ. ගුණාත්මක දත්ත පදනම් කරගනිමින් සිදුකර ඇති මෙම පර්යේෂණයේ දී ද්විතීක මූලාශ්‍ර වන "The Ceylon Calander", "The Ceylon Blue book", "The Fergusons's Directory" තුලින් ද්විතීක දත්ත ලබාගෙන තිබේ. මෙම අධයයනයෙන් කොළඹ පුස්තකාලය, Ceylon United Service Library, කොළඹ කොටුව පුස්තකාලය මගින් 19 වන සියවසේ දී ලබා දුන් සේවා පිලිබඳව තොරතුරු ඉදිරිපත් කර තිබේ.

එම්. යු. ද සිල්වා විසින් විද්දෝදය සඟරාවට ලියන ලද "The growth of the Libraries in Sri Lanka during the nineteenth century" ලිපිය ද මෙම පර්යේෂණය සඳහා බෙහෙවින් වැදගත්වේ. මෙම ලිපියෙහි ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල ආරම්භ වීමත් ක්‍රමිකව විකාශය වීමත් පිලිබඳව තොරතුරු දැක්වේ. එසේම 19 වන සියවසේ මහජන පුස්තකාල, ජාතික කෞතුකාගාර පුස්තකාලය, රාජකීය ආසියිතික සංගමයේ පුස්තකාලය, 19 වන සියවසේ ශාස්ත්‍රීය පුස්තකාල, වෛද්‍ය පුස්තකාල, නීති පුස්තකාල, මිෂනාරි පුස්කාල පිලිබඳව තොරතුරු ඉදිරිපත් කර තිබේ.

ආර්. රණවීර විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති පර්යේෂණ නිබන්ධනය වන "History and development of public libraries in Sri Lanka from 19th century to the present day" පර්යේෂණ නිබන්ධනයේ නිදහසට පෙර ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල, නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල, පුස්තකාල සේවා වල වර්ධනය, ශ්‍රී ලංකා ජාතික පුස්තකාලය හා සම්බන්ධ අනෙකුත් ආයතන, පුස්තකාල වල තාක්ෂණික පහසුකම්, පුස්තකාල ව්‍යවස්ථා

සම්පාදනය, කාර්යමණ්ඩලයට අධ්‍යාපන පුහුණුව ලබාදීම, පාඨක සහ තාක්ෂණික සේවා, එකතු සංවර්ධනය, යටිතල පහසුකම් වැනි අංශ රාශියක් ඔස්සේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල පිළිබඳව කරුණු අනාවරණය කෙරේ.

පර්යේෂණ ගැටලුව

ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසය පිළිබඳව කරුණු රාශියක් අනාවරණය වී පවතින අතර ඒ පිළිබඳව පර්යේෂකයන් වැඩිදෙනෙකුගේ උනන්දුව හා අවධානය යොමුවේ. නමුත් ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල ඉතිහාසය පිළිබඳව අවධානය යොමු වී ඇත්තේ ඉතා අල්ප වශයෙනි.

ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාලවල ඉතිහාසය පිලිබඳව වාර්තාවන් ඉතා අවම වුවත් ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාලවල ආරම්භය විධිමත්ව සිදුවී ඇත්තේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දීය. එමනිසා බ්‍රිතාන්‍ය යුගය මෙරට පුස්තකාල ඉතිහාසයේ ඉතා වැදගත් සන්ධිස්ථානයක්වේ. බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දායක පුස්තකාල වර්තමාන මහජන පුස්තකාල පද්ධතියේ පදනම වශයෙන් හැඳින්විය හැකිය.

ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දායක පුස්තකාල කෙබඳු වේදැයි මෙම පර්යේෂණයෙන් අධ්‍යයනය කෙරේ.

අරමුණ

මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ වුයේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ ආරම්භ වූ ප්‍රධාන මහජන පුස්තකාල ත්‍රිත්වයක් වන මහනුවර ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය, කොළඹ මහජන පුස්තකාලය සහ යාපනය මහජන පුස්තකාලය පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමයි.

අනෙකුත් පරමාර්ථයන් වන්නේ,

- බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාලවල කම්වු සහ අනුග්‍රහය දැක්වූවන් පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරිම
- බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ බිහිවු දායක පුස්තකාල පිළිබඳව ඓතිහාසික මූලාශ්‍ර ඇසුරින් අධ්‍යයනය කිරිම

පර්යේෂණ ප්‍රශ්න

- ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල කෙබඳුවේද?
- එකල මෙම පුස්තකාල භාවිතා කරේ කව්රුන්ද?
- එම පුස්තකාල වල සේවාවන් මොනවාද?
- ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල පිළිබඳව ලියැවී ඇති මූලාශ්‍ර මොනවාද?

යන ප්‍රශ්න සඳහා විසඳුම් සෙවීමට මෙම පර්යේෂණයෙන් බලාපොරොත්තු වේ.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය ගුණාත්මක පර්යේෂණයක් වන අතර එය ඓතිහාසික පර්යේෂණයන්ට අයත් වේ. මෙහිදී දත්ත එකතු කිරීම සඳහා ඓතිහාසික ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර යොදාගෙන ඇත. ඒ අනුව ෆර්ගියුසන් නාමාවලිය, *Ceylon Blue Book, Ceylon Calender,* 20th Century Impression of Sri Lanka වැනි ඓතිහාසික ප්‍රාථමික මූලාශ්‍ර භාවිතා කරන ලදී. ෆර්ගියුසන් නාමාවලියේ Reading Rooms, Libraries and Literary Clubs යටතේ ද Ceylon Almanac ග්‍රන්ථයේ Institutions යන නාමය යටතේ ද Area Handbook of Ceylon යන ග්‍රන්ථයේ Libraries යන මාතෘකාව යටතේ ද Ceylon Blue Book ග්‍රන්ථයේ Return of Libraries, Book Clubs යටතේ ද බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ පුස්තකාල පිළිබඳ තොරතුරු ඉදිරිපත් කර ඇත.

පර්යේෂණ ප්‍රතිඵල සහ විශ්ලේෂණය

යුරෝපා ජාතිකයන් විසින් ආරම්භ කළ ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රථම පුස්තකාලය ලෙස ගාල්ල කොටුව පුස්තකාලය හැඳින්විය හැකිය. එය ආරම්භ කර ඇත්තේ ලන්දේසි යුගයේ දීය. 1875 වර්ෂයේ දී බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුකාර විලියම් ග්‍රෙගරි මහතා විසින් මෙම පුස්තකාලය ගාල්ල කොටුව පුස්තකාලය වශයෙන් නම් කර ඇත.

බ්‍රිතාන්‍යයන් ඔවුන්ගේ පාලනයේ මුල් කාලයේ දීම කොළඹ නගරය ආශ්‍රිතව පුස්තකාල පිහිටුවීම ආරම්භ කරන ලදි. බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ බිහිවු ප්‍රථම පුස්තකාලය ලෙස ලොෆ්ටන් මිචෙල් (*Loughten Micheal*) නම් ව්‍යාපාරිකයා විසින් ආරම්භ කළ කුඩා පුස්තකාලය හැඳින්විය හැකිය. (Piyadasa, T.G. 1985)

19 සියවසේ මුල් කාලයේ දී කොළඹ නගරය ආශ්‍රිතව ප්‍රධාන පුස්තකාල ත්‍රිත්වයක් දක්නට ලැබේ. එනම් කොළඹ එක්සත් සේවා පුස්තකාලය (Colombo United Service Library - 1812) කොළඹ කොටුව පුස්තකාලය (Colombo Pettah Library - 1829), කොළඹ පුස්තකාලය (Colombo Library - 1842). මෙම පුස්තකාල පිළිබඳ

තොරතුරු ෆර්ගියුසන් නාමාවලිය, Ceylon Blue Book සහ Ceylon Calender තුලින් ලබාගත හැකි වේ. කොළඹ එක්සත් සේවා පුස්තකාලය සඳහා අනුග්‍රාහකත්වය ලබා දෙනු ලැබුවේ මේජර් ජෙනරාල් ජේ. විල්සන් මහතා සහ හොර්ටන් ආණ්ඩුකාරතුමාය (Ceylon Calender, 1832). කොළඹ කොටුව පුස්තකාලය ආරම්භ කරනු ලැබුවේ උගත් බර්ගර් ජාතිකයන් පිරිසක් විසිනි. ෆර්ගියුසන් නාමාවලියට අනුව මෙම පුස්තකාල සඳහා වාර්ෂිකව රු. 500.00 ක මුදලක් රජයේ ආධාර ලෙස හිමි විය. 1874 ජූලි මස පළමුවන දින එක්සත් සේවා පුස්තකාලය සහ කොළඹ පුස්තකාලය ඒකාබද්ධ කර ඇත. 1881 වර්ෂය වන විට මෙම පුස්තකාලයේ සාමාජිකයන් සංඛ්‍යාව 284 ක් වූ අතර පුස්තකාලය භාවිතා කිරීම සඳහා පාඨකයන් විසින් රු. 2 - 10 අතර මුදලක් ගෙවීමට සිදු වූ බව 1880 - 1881 ෆර්ගියුසන් නාමාවලියේ සඳහන් වේ.

1838 වර්ෂය වන තෙක්ම බ්‍රිතාන්‍ය දායක පුස්තකාල කොළඹ නගරයට සීමා විය. 1838 වර්ෂයේ දී ගාල්ල, ත්‍රිකුණාමලය, මහනුවර යන නගරවල ද දායක පුස්තකාල ආරම්භ විය.

1835 නොවැම්බර් මස 5 වන දින ත්‍රිකුණාමල කොටුව පුස්තකාලය ආරම්භ වී ඇත. 1880 - 1881 ෆර්ගියුසන් නාමාවලියේ සඳහන්වන ආකාරයට මෙහි පුස්තකාලයාධිපතිවරයා Marimotto Cannaveddypulla නම් විය. පුස්තකාල එකතුව 800 කට ආසන්න වූ අතර සාමාජිකයන් සංඛ්‍යාව 30ක් විය.

මහනුවර එක්සත් සේවා පුස්තකාලය ආරම්භ වී ඇත්තේ 1840 වර්ෂයේ දීය. 1870 වන විට මෙහි පුස්තකාලයාධිපතිවරයා *Thomas White* නම් අයෙකු විය. 1871 වර්ෂය වන විට මෙහි පුස්තකාල එකතුව 3100 ක් විය. පුස්තකාල සාමාජිකයන් සංඛ්‍යාව 88 කි.

මහනුවර මධ්‍යම නගර පුස්තකාලය / මහනුවර ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය

ෆර්ගියුසන් නාමාවලියට අනුව මහනුවර මධ්‍යම නගර පුස්තකාලය ආරම්භ වී ඇත්තේ 1841 වර්ෂයේ දීය. 1871 - 1872 ෆර්ගියුසන් නාමාවලියට අනුව 1872 දී එහි පාඨකයන් සංඛ්‍යාව 70ක් විය. පුස්තකාලයාධිපතිවරයා වූයේ ජෝන් නිව්මැන් (John Newman) මහතාය. පුස්තකාල කමිටුවේ සාමාජිකයන් පහත පරිදිවේ.

William Goonetilleke
F. Solomons
B. Schrader
J. C. Wijesinghe
Sidde Lebbe Marker
F. C. Solomons
Honorary Treasurer Lionel Vanderstraaten
Honorary Secretary E. Beven
(Ferguson Directory 1871-1872)

J. G. Paulesz
J. D. Alwis
W. V. Woutersz
C. Van Langenberg
A. P. Hoffman

මහනුවර මධ්‍යම නගර පුස්තකාලය සඳහා විශාල වශයෙන් අනුග්‍රහ දැක්වූවෙකු ලෙස ස්ටුවර්ට් මැකන්සි ආණ්ඩුකාරතුමා හැඳින්විය හැකිය. 1884, 1888, 1906 යන වර්ෂවල දී මහනුවර මධ්‍යම නගර පුස්තකාලය සඳහා රු. 300ක මුදලක් බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුව විසින් වෙන් කළ බව නිල් පොත්වල (Ceylon Bluebook) සඳහන්වේ.

1884 වර්ෂය වන විට මහනුවර මධ්‍යම නගර පුස්තකාලය මහනුවර නගරසභා පුස්තකාලය (Kandy Municipal Free Library) වශයෙන් හඳුන්වා තිබේ. (1885 - 1886 ෆර්ගියුසන් නාමාවලිය) වර්තමානයේ දී මෙම පුස්තකාලය මහනුවර ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය වශයෙන් හැඳින්වේ.

1841 දී ආරම්භ වූ මහනුවර මධ්‍යම නගර පුස්තකාලය 1920 දී මහනුවර නගරසභාව විසින් සිය භාරයට ගෙන වඩාත් හොඳ සේවාවක් සැපයීමට කටයුතු කර තිබේ. ඒ අනුව 1920 ඔක්තෝබර් පළමු වන දින ආරම්භ වූ මෙම පුස්තකාලය ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රථම මහජන පුස්තකාලය වශයෙන් හැඳින්වේ.

1850 වර්ෂය පමණ වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍යම සහ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල වතුවගාවේ නිරත පිරිස සඳහා දිවයින පුරා පිහිටි ප්‍රධාන නගර රැසක දායක පුස්තකාල ආරම්භ කර ඇත. ඒ අනුව ගාල්ල, ත්‍රිකුණාමලය, නුවර, මීගමුව, හලාවත, කළුතර, රත්නපුර, හම්බන්තොට, යාපනය යන නගරවල සහ නුවරඑළිය, හැටන්, ගම්පොල, කෑගල්ල, තංගල්ල සහ මාතර යන නගරවල දායක පුස්තකාල ආරම්භ විය. (පියදාස සහ රණවීර, 2012)

මෙම පුස්තකාලවල තත්වය වාර්තා කිරීම සඳහා පරිපාලන නිලධාරීන් පත් කළ බවත් ඒ අනුව මෙම පුස්තකාල සඳහා මූල්‍යාධාර පිරිනැමීම තීරණය වූ බවත් රජයේ පරිපාලන වාර්තාවල සඳහන් වේ. එකල රජයේ පරිපාලන වාර්තා සහ ෆර්ගියුසන් නාමාවලියේ සඳහන් ආකාරයට නියමිත පරිදි සේවය ඉටු නොවූ පුස්තකාල, පාඨකයන් නොමැතිව වැසීයාම වැනි හේතූන් මත ඇතැම් පුස්තකාලවල ප්‍රතිපාදන කපාහැරීමට කටයුතු කර තිබේ. (රණවීර, 2014). මීට නිදසුන් ලෙස මන්නාරම කියවීම් ශාලාව සඳහන් කළ හැකිය. මන්නාරම කියවීම් ශාලාව 1875 වර්ෂයේ දී පිහිටවූ අතර 1881 වන විට එම පුස්තකාලයට රජයේ මූල්‍යාධාර ලබා දීම නවතා ඇත.

කොළඹ මහජන පුස්තකාලය

කොළඹ මහජන පුස්තකාලය ආරම්භ වන්නේ 1925 දී කොළඹ පුස්තකාලය සහ කොටුව පුස්තකාලය ඒකාබද්ධ කිරීමෙනි. මෙම පුස්තකාල දෙක වෙන් වෙන්ව පවත්වාගෙනයාම අපහසු වීම එයට හේතුව විය. ඒ වනවිට කොළඹ එක්සත් සේවා පුස්තකාලය කොළඹ පුස්තකාලයට ඒකාබද්ධ කර තිබුණි. කොළඹ මහජන පුස්තකාලය පිහිටුවීමට ජේම්ස් ප්‍රනාන්දු ශ්‍රී චන්ද්‍රසේකර මැතිතුමා මහජන පුස්තකාල හා පුණ්‍යායතන ආරම්භ කිරීමට සිය අන්තිම කැමැත්තෙන් රජයට පවරා දුන් නිවාස දෙකෙන් එඩින්බරෝ චන්ද්‍රවංකයෙහි පිහිටි සිරිනිවස තෝරාගන්නා ලදි. 1940 දී මෙම ගොඩනැගිල්ල රු. 90 000ක් ගෙවා නගරසභාව මගින් මිලදී ගෙන ඇත (කොරෙයා, 1975). කොළඹ මහජන පුස්තකාලයේ ප්‍රථම පුස්තකාලයාධිපතිවරයා වශයෙන් $S.C.Block$ මහතා හැඳින්විය හැකිය.

කොළඹ පුස්තකාලයට ද අනුග්‍රාහකත්වය ලබා දී ඇත්තේ ආණ්ඩුකාරවරයා සහ යුධ හමුදා අණ දෙන නිලධාරී මේජර් ජෙනරාල්වරයාය. ෆර්ගියුසන් නාමාවලියට අනුව 1883 - 1884 කාලයේ පුස්තකාලයේ කාර්යමණ්ඩලය පහත පරිදි වේ.

Honorary Secretary – C. Liesching
Honorary Treasurer – S. Green
Librarian – E. Rusbridge
Asst. Librarian – E. G. Rusbridge

Committee

W. D. Wright	P. Ramanathan
W. W. Green	J. N. Keith
J. D. Robinson	H. Van Cuylenberg
C. Shand	A. O. Joseph
Capt. Bayley	W. C. P. Bell
J. W. Bays	G. W. Paterson
Rev. C. Boyd	

(Furguson Directory, 1883-1884)

බැහැරදෙන සහ විමර්ශන අංශයේ පොත් 16 000ක් පමණ දක්නට විය. ''සිංහල හා දෙමළ පොත් ආරම්භයේ දී නොවීය. ප්‍රථම වර්ෂයේ දී බැහැරදෙන පුස්තකාලයෙහි සාමාජිකයන් 94 දෙනෙකු වූ අතර පොත් 687ක් නිකුත් කර තිබුණි. ජනප්‍රියම විෂය වූයේ ප්‍රබන්ධ ග්‍රන්ථය. විමර්ශන පුස්තකාලයේදී ප්‍රථම වර්ෂය තුළ පොත් 98ක් පාඨකයින් විසින් ප්‍රයෝජනයට ගෙන තිබිණ. කියවීම් ශාලාවට ආරම්භයේ දී ඉංග්‍රීසි වාර සඟරා 54ක් ලබාගන්නා ලදි. වර්ෂය අවසාන වන විට දිනපතා පාඨකයින් 32ක් පමණ කියවීම් ශාලාවෙන් ප්‍රයෝජන ගත්හ.'' (කොරෙයා, 1975)

යාපනය මහජන පුස්තකාලය

යාපනය පුස්තකාලය ආරම්භ වී ඇත්තේ 1934 වර්ෂයේ දීය. ඒ සඳහා මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කර ඇත්තේ කේ. එම්. චෙල්ලප්පා නම් සමාජ සේවකයකි. ඔහු විසින් 1933 වර්ෂයේ දී ඔහුගේ නිවසේ පුස්තකාල කාමරයේ පොත්පත් බැහැර දීමට කටයුතු කර තිබේ (වීරසිංහ, 2017). 1934 ජූනි මස 9වන දින දී යාපනය පුස්තකාලය පිහිටුවීම සඳහා කමිටුවක් රැස්ව ග්‍රන්ථ 844ක් හා වාර සඟරා සහ පුවත්පත් 30කින් යුත් පුස්තකාලයක් ආරම්භ කිරීමට කටයුතු කර තිබේ. එහි ලේකම් වශයෙන් කේ. එම්. චෙල්ලප්පා මහතා පත්විය. කුඩා කාමරයකින් ආරම්භ වූ පුස්තකාලයේ එකතුව වර්ධනය වීමත් සමඟ 1936 දී යාපනයේ ප්‍රධාන පාරේ ගොඩනැගිල්ලකට එකතුව

ගෙනයන ලදි. 1942 වර්ෂයේ දී මෙම පුස්තකාලයේ ලේකම් පී. මොරිමොටෝර් (P. Mortimer) , පුස්තකාලයාධිපති ජේ ජේම්ස් (J. James) නම් විය. (ෆර්ගියුසන් නාමාවලිය 1942, පි. 22) ෆර්ගියුසන් නාමාවලියට අනුව 1947 කාලයේ පුස්තකාල භාරකාරීත්වය පහත පරිදි වේ.

Jaffna Central Library 1934

Managed by the Jaffna Urban Council, Secretary – S. Balasubramanyam, Librarian K. Nageratnam. (Furguson Diractory 1947, P.603)

මෙම පුස්තකාල එකතුව ගොඩනගා ඇත්තේ යාපනය ප්‍රදේශයේ ගම්මාන වලින් පුස්කොළපොත් එක්රැස් කිරීමෙනි. ශ්‍රී ලංකාවේ දෙමළ සාහිත්‍යයේ විශාලතම එකතුව හිමි වන්නේ මෙම පුස්තකාලයටයි. දෙමළ සාහිත්‍ය පොත්, අත් පිටපත්, පුස්කොළපොත් වලින් මෙම එකතුව සමන්විත විය. ඇතැම් පුස්කොළපොත් සඳුන් ලීයෙන් කරන ලද පෙට්ටිවල තැන්පත් කර තිබූ බව වීරසිංහ මහතා සඳහන් කර තිබේ. එසේම 1736 දී මයිලවාහ පුලවර් විසින් රචිත යාල්පානම් වෛපවමාලෛ ග්‍රන්ථයෙහි එකම පිටපත ද පැවතී ඇත්තේ යාපනය මහජන පුස්තකාලයෙහිය. මීට අමතරව තෝල්කප්පියම් නම් දෙමළ ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථය, හින්දු රාමායණය, "Morning star" නම් ක්‍රිස්තියානි මිෂනාරි සඟරාව, ආයුර්වේද ග්‍රන්ථ එම එකතුවට අයත්විය.

සමාලෝචනය

බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ දී, ශ්‍රී ලංකාවේ එතෙක් පැවති පිරිවෙණ් පුස්තකාල පද්ධතිය වෙනුවට දායක පුස්තකාල පද්ධතියක් හඳුන්වාදෙනු ලැබීය. බ්‍රිතාන්‍ය සිවිල් නිලධාරීන් සහ වතුවගාකරුවන් මුදලක් ගෙවීමෙන් පසු මෙම පුස්තකාලවල සේවය ලබාගෙන ඇත. එමනිසා මෙම පුස්තකාල දායක පුස්තකාල වශයෙන් හඳුන්වා ඇත. වගුවගා ව්‍යාපාරයේ ව්‍යාප්තියත් සමග දිවයින පුරාම මෙම දායක පුස්තකාල ද ව්‍යාප්ත විය. මෙම පුස්තකාලවල තත්වය සොයා බැලීම සඳහා බ්‍රිතාන්‍ය රජය විසින් පරිපාලන නිලධාරීන් පත් කළ බව ද සඳහන් වේ. 19 වන සියවසේ අගභාගය වන විට දේශීය ජනයා ද දායක පුස්තකාල පිහිටුවීමට උනන්දු වී තිබේ. වර්තමානයේ මහජන පුස්තකාල පද්ධතියේ අඩිතාලම සකස් වී ඇත්තේ ද මෙම දායක පුස්තකාල පද්ධතිය මගිනි. ඒ බව බ්‍රිතාන්‍ය යුගයේ ආරම්භ වූ කොළඹ මහජන පුස්තකාලය, මහනුවර ඩී. එස්. සේනානායක අනුස්මරණ පුස්තකාලය සහ යාපනය මහජන පුස්තකාලය යන සුවිශේෂී පුස්තකාල මගින් තහවුරු වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

කොරෙයා, අයි. (1969). ලංකා පුස්තකාලවල ඉතිහාසය. ලංකාවේ අධ්‍යාපනය : සියවස ප්‍රකාශනය (III කාණ්ඩය, පි. 1181-1192). ලංකාවේ අධ්‍යාපන සහ සංස්කෘතික අමාත්‍යාංශය

කොරෙයා, අයි. (1975). කොළඹ මහජන පුස්තකාල ප්‍රණාලිය. තුළ කොරෙයා, ඊ. (සංස්.) පුස්තකාල සහ ජනතාවඃ කොළඹ මහජන පුස්තකාලය 1925 - 1975 සමරු සංග්‍රහය. (පි. 1 - 11). කොළඹ මහජන පුස්තකාලය.

කුලරත්න, ටී. (1975). ශ්‍රී ලංකාවේ පුස්තකාල ඉතිහාසය. තුළ කොරෙයා, ඊ. (සංස්.) පුස්තකාල සහ ජනතාව : කොළඹ මහජන පුස්තකාලය 1925 - 1975 සමරු සංග්‍රහය (පි. 165 - 170). කොළඹ මහජන පුස්තකාලය.

ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුව. කෞතුකාගාර පුස්තකාලය සතු වටිනා ලේඛන. (16, පි. 1-9). ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුව.

ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුව. ජාතික කෞතුකාගාර පුස්තකාලයේ එකතුව සහ එහි ස්වභාවය. (17, පි. 19-24). ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුව.

මලලසේකර, ජී. (2017). ශ්‍රී ලංකාවේ පාලි සාහිත්‍ය. තුළ කරුණාරත්න, කේ. (සංස්.), මහැදුරු ගුණපාල මලලසේකර : පුනරුදයේ පෙරගමන්කරු. මලලසේකර පදනම

රණවීර, ආර්. ඒ. ඒ. එස්. (2014). ශ්‍රී ලංකාවේ මහජන පුස්තකාල සේවාවඃ ඉතිහාසය හා විකාශනය, කෘතවේදී ජේෂ්ඨ මහාචාර්ය පියදාස රණසිංහ අභිනන්දන ග්‍රන්ථය

වීරසිංහ, එම්. කේ. (2017). පොත්පත් හසර. කර්තෘ ප්‍රකාශන.

De Silva, M. U. (1987). The growth of the Libraries in Sri Lanka during the nineteenth century. Vidyodaya: Journal of Social Sciences, 1(2), 43 – 72.

Ferguson, G. J. (1866 – 1926). The Ceylon Directory; Calender. Government Press.

Government of Ceylon. (1866). Ceylon Blue Book. Government Press.

Lankage, Jayasiri (2006). Libraries in Sri Lanka, In Ranasinghe, P. (ed.), Vidyarthi: Annual of the alumni association of the department of Library and Information science. (pp. 9-26) University of Kelaniya : Department of Library and Information science

Nyrop, R., Benderly, Beryl Lieff, Cort, Anns. Parker, Newton B., Perl mutter, James L.,

Shinn, Rinn-sup and Shivanandan, Mary (1971). Area handbook for Ceylon.
Piyadasa, T. G. (1985). Libraries in Sri Lanka: their origin and history and ancient times to the present time. Sri Satguru publications.
Ranasinghe, P. And Ranaweera, R. A. A. S. (2012). Public libraries in Sri Lanka during the British period. Sri Lanka library review, 26(1), 16 – 21.
Ranaweera, R. A. A. S. (2011). History and development of public libraries in Sri Lanka: from 19th century to the present day. [MSc thesis, University of Kelaniya, Sri Lanka].
Ranaweera, R. A. A. S. And Ranasinghe, Piyadasa. (2013). Subscription Libraries in Ceylon in the 19th century: Special reference to the Colombo Library, the Ceylon United Service Library and the Colombo Pettah Library. Journal of Social Sciences. (ICSS 2013), 233-245.
Wright, A. (1999). Twentieth century impressions of Ceylon: Its history, people, commerce, industries and resources. Asian educational services

EXPLORING DIGITAL LIBRARY ADOPTION INTENTION THROUGH UTAUT: A SYSTEMATIC REVIEW

KHT Abeysekera[1], CC Jayasundara[2] and A Withanaarachchi[3]

Abstract

Digital libraries (DLs) play a crucial role in university education and research making it necessary to understand the factors affecting the users' intention to use. Literature reviews are crucial in this regard. However, there are limited systematic reviews using Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-analysis (PRISMA) on university DL acceptance studied using Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) framework and its variants. UTAUT encompasses eight models/theories used to study IS with high explanatory power. This study mainly aims to 1) classify the existing literature according to the factors studied, 2) identify the confirmed relationships among the factors affecting and usage intention, 3) identify the countries studied, and 4) suggest future research in this area. The study reviewed 28 publications selected from a pool of 181 studies identified from two commercial databases and Google Scholar. In addition to the application of inclusion / exclusion criteria, quality assessment of the selected studies was done to ensure that the quality differences do not affect the study results. All 28 studies passed the quality assessment. Among the factors influencing DL usage 'facilitating conditions' emerged as the most extensively studied factor, while the effect of performance expectancy on usage intention has been confirmed most. Finally, the behaviour of each affecting factor has been discussed, and the way forward has been signposted.

Keywords: Academic libraries, PRISMA, UTAUT, systematic review, digital library adoption, technology acceptance

---

[1]Senior Assistant Librarian, Library, The Open University of Sri Lanka, Sri Lanka

Email: khabe@ou.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-1568-210X

[2] The Librarian, Library, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: librarian@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0003-4099-556X

[3] Senior Lecturer, The Department of Industrial Management, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: amilaw@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-1511-011X

The Journal of Desk Research Review and Analysis © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

AN INVESTIGATIVE STUDY OF CONTEMPORARY NAMES OF THE PERSONS ILLUSTRATED BY THE SIGIRI GRAFFITI (FROM THE FIRST HUNDRED SET OF GRAFFITIES)

MCS Costa[1] and HDS Fernando[2]

Abstract

According to Mahavamsa story, King Kashyapa - I is credited with creating Sigiriya. A defensive fort built outside the capital during the Anuradhapura kingdom, Sigiriya is unique in terms of art and literature. Through this research, among the majority of the poets who composed Sigiri graffities, the names of the persons whose identity can be confirmed and their nature is identified. Accordingly, the research objective of the research was to engage in a study of Names of the persons used in the historical period of this country and as subobjectives, to uncover their social representation, employment nature, etc. The research problem or the research space became to identify the personal names used in Sri Lanka in the period between the seventh century A.D. and the thirteenth century A. D. when Sigiri graffities were composed. In order to collect data under the research methodology, literature sources and previous research published in Sigiri graffities, field research and interviews were used. Data analysis focused on the interpretations given by various authentic scholars of Sigiri graffities and other contemporary written sources such as epigraphs and Mahavamsa were also used. Also, conclusions were reached after discussions with the authentic scholars on the latest research topics on the finally discovered data. As a result of the research, out of the hundred original Sigiri graffities that were studied, the authorship of about fifty-six graffities could be clearly identified. Among them, men, women, royalties, civil servants, merchants, monks and nuns belonging to various social groups could be identified. Also many area names attached to names of persons could be identified here. Apart from this, it was possible to identify some of the most commonly used names that can be thought to refer to a certain caste or tribe. The actual research was limited to the original hundred Sigiri graffities, but by paying attention to other Sigiri graffities as well, this research can be expanded as a suggestion.

Keywords: Epigraphs, Historical Period, Names of Persons, Sigiri graffities, Written Source

[1] Researcher, Nāgānanda International Institute for Buddhist Studies, Department of Applied Archaeology, Sri Lanka

Email: sadaruwanchandu74@gmail.com https://orcid.org/0009-0000-9227-1390

[2] Researcher, Nāgānanda International Institute for Buddhist Studies, Department of Applied Archaeology, Sri Lanka

Email: sandeepanidinithi21@gmail.com https://orcid.org/0009-0003-2668-4893

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

සීගිරි කුරුටු ගී මගින් නිරූපිත සමකාලීන පුද්ගල නාම පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්
(පළමු ගී සියය ඇසුරින්)

එම්.සී.එස්. කොස්තා සහ එච්.ඩී.එස්. ප්‍රනාන්දු

සාරසංක්ෂේපය

මහාවංසගත කතා පුවතට අනුව සීගිරිය නිර්මාණය කිරීමේ ගෞරවය හිමිවන්නේ පළමු වන කාශ්‍යප රජතුමාටය. අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ දී අගනුවරට පරිබාහිරව නිර්මාණය කරගන්නා ලද ආරක්ෂිත බලකොටුවක් වූ නමුත් කාලාත්මක හා සාහිත්‍යමය අතින් සීගිරිය සුවිශේෂී වෙයි. මෙම පර්යේෂණය මගින් සීගිරි ගී රචනාකළ බහුතර කවීන් අතරින් අනන්‍යතාව තහවුරු කරගතහැකි පුද්ගලයන්ගේ නාමයන් හා ඔවුන්ගේ ස්භාවය කවරාකාර දැයි හඳුනාගැනීම සිදුකරනු ලබයි. ඒ අනුව පර්යේෂණයේ පර්යේෂණ අරමුණ බවට පත්වූයේ මෙරට ඓතිහාසික අවධියේ භාවිත පුද්ගල නාම පිළිබඳ අධ්‍යයනයක නිරතවීම වන අතර උප අරමුණු ලෙස ඔවුන්ගේ සමාජීය නියෝජනය, රැකියා තත්වය ආදිය අනාවරණය කරගැනීම විය. පර්යේෂණයේ ගැටලුව හෙවත් පර්යේෂණ අවකාශය බවට පත්වූයේ, සීගිරි ගී රචනා වූ ක්‍රි.ව. 07 වන සියවසත් ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසත් අතර කාලපරිච්ඡේදය තුළ මෙරට භාවිත පුද්ගල නාම කවරාකාර ද? යන්න පිළිබඳ හඳුනා ගැනීමයි. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ, දත්ත රැස්කිරීම සඳහා සීගිරි ගී ඇසුරින් ප්‍රකාශයට පත්ව ඇති සාහිත්‍යය මූලාශ්‍රය හා පූර්ව පර්යේෂණ පරිශීලනය, ක්ෂේත්‍ර ගවේෂණ හා සම්මුඛ සාකච්ඡා යන ක්‍රමවේද යොදාගන්නට විය. දත්ත විශ්ලේෂණයේ දී සීගිරි ගී පිළිබඳ විවිධ ප්‍රාමාණික විද්වතුන් විසින් ලබා දී ඇති පරිවර්තන කෙරෙහි අවධානය යොමුකළ අතර සමකාලීනව රචනා වූ වෙනත් අභිලේඛන හා මහාවංසය වැනි ලිඛිත මූලාශ්‍රය ද යොදාගැනීම සිදුවිය. එසේම අවසන් වශයෙන් අනාවරණය කරගත් දත්ත පිළිබඳව නූතනයේ උක්ත පර්යේෂණ ශීර්ෂය පිළිබඳ ප්‍රාමාණිකයන් සමග සාකච්ඡාකොට නිගමන සඳහා එළැඹීම සිදුවිය. මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රතිඵල වශයෙන්, අධ්‍යයනයට බඳුන් කළ මුල් සීගිරි ගී සියය අතුරින් ගී 56 ක පමණ පැහැදිලිව කතෘත්වය හඳුනාගත හැකිවිය. ඒ අතර පුරුෂයින්, කාන්තාවන්, රාජකීයන්, රාජ්‍ය සේවකයන්, වෙළෙන්දන්, භික්ෂූණ් වහන්සේ හා භික්ෂූණීන් වහන්සේලා වැනි විවිධ සමාජ කණ්ඩායම් වලට අයත්වූවන් හඳුනා ගැනීමට හැකිවිය. එමෙන්ම පුද්ගල නාමවලට ඈඳා දක්වන ලද ප්‍රදේශ නාම රැසක් ද මෙහි දී හඳුනා ගැනීමට හැකිවිය. මේ හැරුණුවිට යම් කුලයක් හෝ ගෝත්‍රයක් හුවාදක්වතැයි සිතිය හැකි බහුලව යෙදුනු නාම කිහිපයක් ද මෙහි හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. යතෝක්ත පර්යේෂණය මුල් සීගිරි ගී සියයට සීමා වූ නමුත් සෙසු සීගිරි ගී වෙත ද අවධානය යොමු කිරීමෙන් මෙම පර්යේෂණය තවත් පුළුල් කිරීමේ අවකාශය ද යෝජනාවක් ලෙස අවසන් වශයෙන් දැක්විය හැකිය.

ප්‍රමුඛ පද - අභිලේඛන, ඓතිහාසික අවධිය, පුද්ගල නාම, සීගිරි ගී, ලිඛිත මූලාශ්‍ර

හැඳින්වීම

සීගිරිය යනු අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ දී අගනුවරට පරිබාහිරව නිර්මාණය කරගන්නා ලද ආරක්ෂිත බලකොටුවක් වූ නමුත් කාලාත්මක හා සාහිත්‍යමය අතින් එය සුවිශේෂී නිර්මාණයක් ද වෙයි. එහිදි සීගිරිය බිඳ වැටීමෙන් ඉක්බිතිව එය නැරඹීමට ගිය ජනයා අතරේ කාව්‍යමය ශක්‍යතාවෙන් හෙබි ජනයා සීගිරි කැටපත් පවුර මත තබන ලද කාව්‍යමය සටහන් සුවිශේෂී වෙයි. සියවස් ගණනක් වල් බිහිව පැවති සීගිරිය සොයාගෙන යලි පාදා ගැනීමේ ගෞරවය H.C.P. බෙල් මහාතාට හිමිවන අතර (අමරසිංහ, 2007) කැටපත් පවුරේ වූ ගී සාර්ථකව පළමුවරට පරිවර්තනය කිරීමේ ගෞරවය ආචාර්ය සෙනරත් පරණවිතානයන්ට හිමි වේ. උක්ත පරිවර්තන කාර්යයෙන් පසුව එදා මෙදාතුර විවිධ පර්යේෂකයන් විසින් තම පර්යේෂණ කාර්යයන් සඳහා මෙම සීගිරි ගී උපයුක්ත කොටගෙන ඇති අතර එම පර්යේෂණ තුළින් සමකාලීක භාෂා ශෛලිය, ලේඛන ක්‍රමය, අක්ෂර පද්ධතියේ විකාශනය, සන්නිවේදනාර්ත, සංකේතවාද, කාව්‍යයෝපක්‍රම ආදිය පිළිබඳ තම අවධානය යොමු කරමින් පරියේෂණ මෙහෙයවා ඇති නමුත් සීගිරි කුරුටු ගී මගින් නිරූපිත සමකාලීන පුද්ගල නාම පිළිබඳ ලබාදී ඇති අවධානය සීමා සහිතය. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණය මගින් සීගිරි ගී රචනා කළ බහුතර කවීන් අතරින් අනන්‍යතාව තහවුරු කරගතහැකි පුද්ගලයන්ගේ නාමයන් හා ඔවුන්ගේ ස්භාවය කවරාකාර දැයි හඳුනා ගැනීම සිදුකරනු ලබයි.

පර්යේෂණ අරමුණු සහ ගැටලුව

උක්ත හැඳින්වීමට අනුව සීගිරි ගී පිළිබඳ මෙතෙක් සිදුකොට ඇති සාධනීය පර්යේෂණ මගින් මෙම ගී රචනා වූ සමකාලීන සමාජයේ භාවිත පුද්ගල නාම පිළිබඳ ලබා දී ඇති අවධානය සීමා සහිත වේ. එබැවින් මෙම පර්යේෂණයේ පර්යේෂණ අරමුණ බවට පත්වූයේ මෙරට ඓතිහාසික අවදියේ භාවිත පුද්ගල නාම පිළිබඳ අධ්‍යයනයක නිරතවීම වන අතර උප අරමුණු ලෙස ඔවුන්ගේ සමාජීය නියෝජනය, රැකියා ස්භාවය ආදිය අනාවරණය කරගැනීම විය. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණයේ පර්යේෂණ ගැටලුව හෙවත් පර්යේෂණ අවකාශය බවට පත්වූයේ, සීගිරි ගී රචනා වූ ක්‍රි.ව. 07 වන සියවසත් ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසත් අතර කාලපරිච්ඡේදය තුළ මෙරට භාවිත පුද්ගල නාම කවරාකාර ද? යන්න පිළිබඳ හඳුනා ගැනීමයි.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ඉහතින් දක්වන ලද පර්යේෂණ ගැටලුව සාධනය කරගැනීම සඳහා භාවිත පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය යටතේ, අධ්‍යයන ප්‍රදේශය ලෙස ක්‍රි.ව. 07 වන සියවසත් ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසත් අතර කාලපරිච්ඡේදය තුළ රචනාවන්නට යෙදුනු සීගිරි කැටපත් පවුරේ වූ සීගිරි ගී උපයෝගී කරගන්නට විය. දත්ත රැස්කිරීම සඳහා සීගිරි ගී ඇසුරින් ප්‍රකාශයට පත්ව ඇති සාහිත්‍යය මූලාශ්‍රය හා පූර්ව පර්යේෂණ පරිශීලනය, ක්ෂේත්‍ර ගවේෂණ හා සම්මුඛ සාකච්ඡා යන ක්‍රමවේද යොදාගන්නට විය. දත්ත විශ්ලේෂණයේ දී සීගිරි ගී පිළිබඳ විවිධ ප්‍රාමාණික විද්වතුන් විසින් ලබා දී ඇති පරිවර්තන කෙරෙහී අවධානය යොමුකළ අතර ම අධ්‍යයන කාල පරාසය වූ ක්‍රි.ව. 07 සහ ක්‍රි.ව. 13 අතර කාලපරිච්ඡේදයේ සමකාලීනව රචනා වූ වෙනත් අභිලේඛන හා මහාවංසය වැනි ලිඛිත මූලාශ්‍රය ද යොදාගැනීම ද සිදුවිය. එසේම අවසන් වශයෙන් අනාවරණය කරගත් දත්ත පිළිබඳව නූතනයේ උක්ත පර්යේෂණ ශිර්ෂය පිළිබඳ ප්‍රාමාණිකයන් සමඟ ද සාකච්ඡාකොට නිගමන සඳහා එළැඹීම සිදුවිය.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

ක්‍රි.ව. 06 වන සියවසේ සිටම සීගිරි ගී ලියූ බව ඇතැම් සාහිත්‍ය ගවේෂින්ගේ අදහසයි. එහෙත් උසස් මට්ටමේ ගී රචනාවීම සිදුවනුයේ ක්‍රි.ව. 08 - 10 සියවස්වල රචිත ගී කාව්‍ය තුළින්ය. සීගිරි කැටපත් පවුරේ ගී රචනාකළ අයවලුන් අතරේ විවිධ තරාතිරමේ පුද්ගලයෝ විය.

මෙරට සිව් දිගින් සිගිරියට ආ ජනතාව තමන් සීගිරියේ වූ නිර්මාණ දැක ඒවායේ වූ චමත්කාරය ගීයට පෙරළා කැටපත් පවුරේ සටහන් කළේය. මෙම කැටපත් පවුරේ ගී අධ්‍යයනය කරන විට ලිවීමට අපහසු ඇතැම් කවීත්වයෙන් යුක්ත පිරිස් තවකෙකු ලවා ලියූ ගී ද කැටපත් පවුර තුළින් අපට හමුවේ. ඒ අනුව මෙම සමකාලනී සමාජය තුළ උගතුන් මෙන්ම සාමාන්‍ය ජනතාවද කවී ගී ලියූ බව මේ අනුව පෙනී යයි. මහාචාර්ය ආනන්ද කුලසූරිය මහතා සීගිරි ගී ලේඛකයන් මෙසේ හඳුනාගෙන ඇත.

"මේ ගී ලියූවන් අතර ද ඒ ලියූ ගී කියවා රස විඳියවුන් අතර ද රජවරුන්, රජකුමරුන්, රජයේ උසස් නිලධරයන්, පැවිද්දන්, ගිහි මිනිසුන්, වනිතාවන් යන නොයෙක් දෙනා සිටියද ඒ ගී පෙළ වැඩියෙන් දෙස් දෙන්නේ සාමාන්‍ය මිනිසාගේ රුචිකත්වයටයි (මුදියන්සේ, 1963)."

මේ අනුව දැනුමෙන්, වෘත්තියෙන් මෙන්ම විවිධ සමාජ ස්ථරායනයන්ට අයත් තැනැත්තෝ සීගිරියේ ගී ලියූ බව පෙනීයයි. වෙළෙන්දන්, වෙදදුරන් මෙන්ම රජයේ උසස් නිලතල දැරූ අය ද ඒ අතර වෙති. මේ අතර භික්ෂූණින් විසින් ලියන ලද ගී ද අතරින් පතර හමුවේ. එසේම දිවයිනේ නන් දෙසින් සීගිරියට පැමිණි පිරිස් අතර රුහුණින් ද විවිධ පිරිස් සීගිරිය නැරඹීමට පැමිණියහ (විතාන, 1992). මෙහි දී එකම තේමාවක් පදනම් කොටගෙන ගී පද පබැඳීම සිදුකළත් කිසියම් පෞද්ගලිකත්වයක්, අන්න්‍යන්ගෙන් වෙනස් වූ යමක් දැක්වීමට උත්සහ ගෙන ඇත (Paranavitana, 1956). සීගිරිය නැරඹූවන් සීගිරියට පැමිණි ආකාරය හා විනෝද වූ ආකාරය ප්‍රකාශ කරයි. එමෙන්ම මොවුන් කණ්ඩායම් වශයෙන් පැමිණි අතර උනුන් සීගිරිය තරණය කිරීම සඳහා දිරිගැන්විය. පෙර සඳහන් කළ පරිද්දෙන් සීගිරිය නැරඹීමට පැමිණි ඇතැමුන් කවි පබැඳීමට තරම් දක්ෂ නොවූ බව නිර්ව්‍යාජව ඔවුන් තබා ඇති සටහන් වලින් පෙනෙයි. "බුදල් නම් වෙමි, සමූහයක් සමඟ පැමිණියෙමි සීගිරිය බැලිමි බැලූ බැලූ බොහෝ දෙනා ගී ලියූවෙන් නො ලිමි" (Paranavitana, 1956). එසේම තවකෙක, "මෙහි පැමිණ ගීයක් නොබඳිනා ලදැයි නැගෙන බියෙන් බියපත් වී සිටිමි......." (Paranavitana, 1956). යනුවෙන් සඳහන් විමෙන් උක්ත සඳහන තවදුරටත් සාධනය වේ. මේ අනුව පෙනෙන කරුණ නම් සමාජයේ සෑම ක්ෂේත්‍රයක් ම නියෝජනය කරමින් පුද්ගලයන් සීගිරියට පැමිණි බවත්, කිසිදු භේදයකින් තොරව සමානාත්මතාවයෙන් කැටපත් පවුරේ කුරුටු ගෑමට නිදහසක් පැවති බවත් ය. විවිධ සමාජ තත්වයන්ට මෙන්ම බොහෝ දුර බැහැර ප්‍රදේශවලින් පැමිණි පුද්ගලයින් පවා මෙහි කවි ලියවූ බව මේ අනුව පෙනෙයි. මෙකල සමාජයේ සමාජ ස්ථාරායනය හෙවත් පන්ති පරතරයක් නොවූ බවටද මෙය නිදසුනකි.

දැනට අරුත් සපයා ඇති ගී 685 ක් පමණ අතරින් සීගිරි කවීන් 357 දෙනකු පමණ තම ගීය ද සමග නම සඳහන් කොට තිබේ (බණ්ඩාර, 2022). මෙය එක් පසකින් නිර්ව්‍යාජත්වයේ සංකේතයකි. එහි දී තනතුරු නාම, ග්‍රාම නාම, කුලගොත් නාම ආදිය දක්වා ඇති අවස්ථාවන් ද වෙයි. කාන්තාවෝ බොහෝ විට තම ස්වාමියාගේ නම ද සඳහන්කර ඇත. රැජිණියන් හා රජ කුමරියන් ද කැටපත් පවුරේ කවි ලියූ කාන්තාවන් අතරවෙයි. ගීයටම ඇතැම් කවියන් තම නම ඇතුළත් කරමින් ලියූ කවිද සීගිරි ගී අතුරින් හමුවෙයි.

**"පෙහෙජලමලන පිත්
මිහිදල(මි) මෙ ගි බැන්දැ ලිමි
කිපී එයැ කිවැයි මිනිසුන්
දෙසෙ කරනෙය නො මෙ මෙත්"** (307 ගීය)

නම් නො ලියු කවීන් දුර බැහැරින් හෝ අප්‍රකට පෙදෙස්වලින් පැමිණි අය වීමට පුළුවන. නො එසේ නම් අප්‍රකට පුද්ගලයන් හෝ තම නම දැක්වීමට නොකැමති වූ පුද්ගලයන් හෝ වීමට ද පිළිවන. ඒ අතර ඇතැම් සුප්‍රකට කීර්තිධර භික්ෂුන්වහන්සේලා ද සිටියා විය හැකි ය.

යථෝක්ත පර්යේෂණයේ දී අධ්‍යයනයට බඳුන් වූ පළමු සීගිරි ගී සියය (සෙනරත් පරණවිතාන මහතාගේ පරිවර්තනයට අනුව) අතරින් ගී 56 ක කතෘත්වය හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. මෙම ගී පනස් හය තුළ දැකිය හැකි පොදු ලක්ෂණයක් වූයේ, ගීයේ ආරම්භයේ හෝ අවසානයේ තම කතෘත්වය දැක්වීමට බහුලව උත්සුක වීමයි. ගී 56 න් 37 ක ආරම්භයේ දී කතෘත්වය දක්වා ඇති අතර ගී 18 ක කතෘත්වය අවසානයේ දක්වා ඇත. 29 වන ගීයේ කතෘවරයා තම කතෘත්වය ගීය තුළ සඟවා දැක්වීමට උත්සහා ගෙන ඇති බවද මෙහි දී හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. මෙම ගී 56 අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පුරුෂයින්, කාන්තාවන්, රාජ්‍ය සේවකයින්, වෙළෙන්දන්, භික්ෂුන් හා භික්ෂුණීන් විසින් පිහිටුවනු ලැබූ ගී හඳුනාගැනීමට හැකිවිය. සංඛ්‍යාත්මකව එය පහත පරිදීය.

Table 1 - සීගිරි ගී රචනා කරන ලද විවිධ සමාජ කණ්ඩායම් හා එම සමාජ කණ්ඩායම් සඳහා අයත් පුද්ගලයන් ප්‍රමාණය (පළමු සීගිරි ගී 100 ඇසුරින්)

කතෘත්වය	සංඛ්‍යාව
පුරුෂයින්	35
කාන්තාවන්	03
රාජකීයන්	02
රාජ්‍ය සේවකයින්	03
වෙළෙන්දන්	02
භික්ෂුන්	10
භික්ෂුණීන්	01

මෙහි දී සීගිරි කැටපත් පවුරේ සටහන් තබන ලද කාන්තාවන් තමන් රචනා කරන ලද ගීයේ කතෘත්වය සටහන් කර තබන විට ඇතැම් කාන්තාවන් තම ස්වාමියාගේ නම ද ඊට ඇඳාගනිමින් කතෘත්වය සඳහන්කොට ඇත.

- උදා :- නිදලු මිහිදබු සෙවු මෙ (ගී)
  මහතෙලබර වරල ගෙල හුණ පිහිරල රසත්
  ඇදිනි තමා මෙ බැලුම සෙවතක වි අප නුයුනග තා
  මේ ගීය නිදලු මිහිඳ් නැමැත්තාගේ අඹු වූ සෙවු නැමැත්තිගේ ය. (41 ගීය)

No. 41

Figure 1 - 41 වන සීගිරි කුරුටු ගීය

එසේම ඇතැම් කාන්තාවන් ස්වාධීනව තම කතෘත්වය සටහන් කරන්නට කටයුතුකොට ඇත. ඒ පහත පරිදීය.

- උදා :- ස(ස)ර කත(ර) බව මිනිස්පිය නො සුලබැ බව
  නො කිසි විජන්නහුන් ඇත අසතු නො වන නැසෙන්නට
  කණ්ණාම් ලීමි.
  (මම) කණ්ණා නැමැත්තී වෙමි. මෙය ලීමි. (99 ගීය)

සීගිරි ගී රචනා කරන ලද රාජකීයන් අතරේ එකළ රාජ සභාවේ වූ ඇපා වරුන් සුවිශේෂී වේ. මෙම පර්යේෂණයට උපයෝගී කරගන්නා ලද මුල් සීගිරි ගී සියය තුළ එවැනී රාජකීයන් නොහොත් ඇපා වරුන් 02 කු පිළිබඳව තොරතුරු හමුවේ. එනම්, **බඩිදාපුල් ඇපා (46 ගීය)** සහ **මිහිදළ ඇපා (53 ගීය)** යන රාජකීයන්ය. මේ අතර සීගිරි ගී රචනා කරන ලද රාජ්‍ය සේවකයන්ගෙන් බහුතරයක් රජ මැඳුරේ සිටි ආරක්ෂකයින් වේ. උදාහරණ වශයෙන් 12 වන ගීය රචනා කරන ලද පුද්ගලයා තම කතෘත්වය දක්වා ඇති ආකාරයෙන් ඒ බව හඳුනාගත හැකිය. එනම්, **රජමැදුරෙහි ආරක්ෂක පොයෙල් නැමැත්තා වෙමි.** (මේ) මාගේ ගීය යි (12 ගීය). මෙහි බලන් යනුවෙන් අදහස් කර ඇත්තේ රජ මාලිගයේ ආරක්ෂකයා, රාජ දූතයා යන අදහසයි (මුදියන්සේ, 1963). පරණවිතාන මහතා මොහු යුද්ධ නිලධාරියකු ලෙස හඳුන්වා ඇත (පරණවිතාන, 2000).

No. 46

***Figure 2** - 46 වන සීගිරි කුරුටු ගීය*

No. 53

***Figure 3** - 53 වන සීගිරි කුරුටු ගීය*

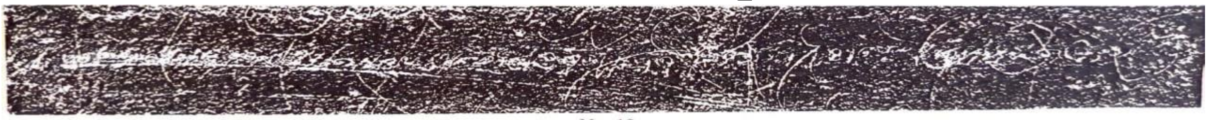
No. 12

***Figure 4** - 12 වන සීගිරි කුරුටු ගීය*

උක්ත සීගිරි ගී සියය තුළ සීගිරිය නැරඹීමට පැමිණ ඒ පිළිබඳ සටහන් තබන ලද වෙළඳුන් දෙදෙනකු පිළිබඳව ද තොරතුරු හමුවේ. ඒ අනුව 16 වන ගීය රචනා කරන ලද කවියා තම කතෘත්වය දක්වා ඇත්තේ මෙසේය. **පොත් (ගණන්) තබන වෙනදතිස (=වාණිජතිස්ස නැමැත්තා) ගේ ගීය යි.** එමෙන් ම 24 වන ගීය රචනා කරනු ලබන කවියා දක්වනුයේ, **සෙත් වේවා, වණික් (=වෙළඳ) කිතල නැමැත්තා ගේ ගීය යි.** වශයෙනි. මෙම මුල් ගී සියය අතරේ එක් අවස්ථාවක දී සීගිරිය නැරඹීමට පැමිණි භික්ෂුණියක විසින් තබන ලද සඳහනක් හමුවේ. එහි දී එතුමිය හඳුන්වාගෙන ඇත්තේ**, හුනුගිරිවෙහෙරින් ආ මෙහෙණියක් (සාමණේරියක්) වෙමි (88 ගීය)** වශයෙනි. ඉහතින් දක්වන ලද පුද්ගල නාමයන් හැරුණු විට පුරුෂයින් 35 දෙනකුගේ හා භික්ෂූන් වහන්සේ 10 දෙනකුගේ පමණ පුද්ගල නාම මෙහි දී හඳුනාගත හැකිය. සීගිරිය නැරඹීමට පැමිණි පුද්ගලයන් අතරේ භික්ෂූන් වහන්සේලා විසින් තබන ලද කුරුටු ගී සටහන් කිහිපයක් ද මෙම පුද්ගල නාම තුළ අපට හඳුනාගත හැකිවි ය. සංඛ්‍යාත්මක ව එය 10 ක් පමණ වෙයි. මෙම ගීත රචනා කළ පුද්ගලයන් බොහෝ අවස්ථාවල දී තමන් හිමියන් වශයෙන් පෙන්වා දී ඇත. මේ පිළිබඳ පරණවිතාන මහතා තම *SIGIRI GRAFFITI* ග්‍රන්ථයෙහි ද්විතීය භාගයේ දී දක්වා ඇති ඉංග්‍රීසි අර්ථ නිරූපණ තුළ Lord යනුවෙන් දක්වා ඇත (Paranavitana, 1956). එහි දී Lord යන පදය තුළින් **සමිඳාණන්** නොයෙසේ නම් **ස්වාමීන්** යන අරුත් ගම්‍යය වේ. එබැවින් මොවුන් සමකාලීන අවධියේ සිටි භික්ෂූන් වහන්සේලා විය හැකි ය. මේ අතර වූ ඇතැම් හිමිවරුන් තමාගේ නාමයට පෙර තමන් පැමිණි ප්‍රදේශය සටහන් කිරීමට පියවරගෙන ඇත. උදාහරණ ලෙස, **ඇ.......ගම සගල් හිමියන්ගේ ගීයයි (56 ගීය), මහ අ.......වැසි කිති කසුබු හිමියන්ගේ ගීය (61 ගීය), සිගම්හි වැසි දළසිව හිමියන්ගේ ගීයයි (81 ගීය)** ආදිය පෙන්වා දියහැක (ජයතිලක, 1969). වර්තමානයේ ද පැවිදි උතුමෝ නම්, සිය නම ලියන විට ගමේ නම මුලට එසේම ම යොදති (අප්පුහාමි, 2015). එම නිසා මොවුන් ද පැවිදි උතුමන් නැතහොත් භික්ෂූන් වහන්සේලා වශයෙන් හඳුනාගත හැකි ය. ඇතැම් පැවිද්දන් ලෞකික ස්වරූපයේ කවි ද ලියූ අතර, නම් ගොත් දැක්වීමට අකමැති වූ ඇතැම් සුප්‍රකට කීර්තිධර භික්ෂූන්වහන්සේලා ද මේ අතර සිටියා විය හැකි ය (සම්පත්, 2012).

No. 16

Figure 5 - *16 වන සීගිරි කුරුටු ගීය*

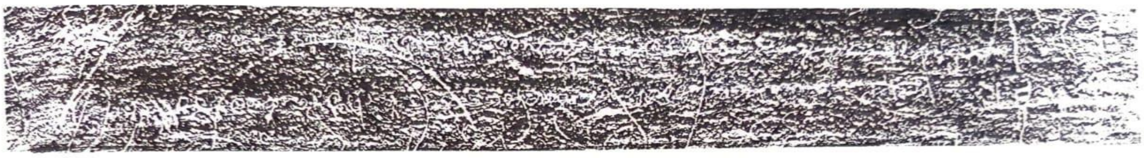

Nos. 24 and 21

Figure 6 - *24 වන සීගිරි කුරුටු ගීය*

No. 88

Figure 7 - *88 වන සීගිරි කුරුටු ගීය*

මෙම පුද්ගල නාම හඳුනාගැනීමේ දී සුවිශේෂී පුද්ගල නාම කිහිපයක් හඳුනාගැනීමට හැකි අතරම එම නාමයන් උච්චාරණයේ පහසුව සඳහාත්, එහි අරුත් වඩාත් ඉස්මතුවන පරිද්දෙන් සීගිරි ගී පරිවර්තකයන් එම නාමයන්ට සාම්‍යයක් ඇති නාම දක්වා ඇත්තේ පහත පරිදීය.

- අග්බොය් හිමි = අග්‍රබෝධි ස්වාමි (04 ගීය)
- දළසිව = දාඨාසිව (26 ගීය)
- කිති මුගලන මලනගෙයි කිති = කිත්ති මොග්ගල්ලාන මල්ලගේ කීරිතී (32 ගීය)
- කිත් සංබොයා = කීර්ති සංඝබෝධි (44 ගීය)
- සිහහිමි = සිංහස්වාමීන් (48 ගීය) (ධම්මානන්ද, 1959).

මෙලෙස මේ අවධියේ පුද්ගල නාම පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමේ දී අපට හඳුනාගත හැකි තවත් පොදු සාම්‍යයක් වන්නේ තමන් පැමිණි ප්‍රදේශය හෝ ග්‍රාමය දැක්වීමය (අමරසිංහ, 2007). එවැනි අවස්ථා කිහිපයක් ද මෙම මුල් සීගිරි ගී සියය තුළ හඳුනාගත හැකිවිය.

- **එළෙනෙලකුලි පෙදෙස්හි** මැටි නැමැත්තා (01 ගීය)
- **ප්‍රාචීණපාර්ශවයෙහි (=නැගෙනහිර පැත්තෙහි)** වැසි මෙයල් බත නැමැත්තාගේ ගීය යි (02 ගීය)
- මම **අඹගණවතු පෙදෙස්හි** බුද් නැමැත්තෙම් වෙමි (06 ගීය)
- **දෙවලගම පෙදෙසෙහි** සලදළල නැමැත්තාගේ ගීය යි (09 ගීය)
- **උතුරු පසෙහි වැසි** සමනල බත නැමැත්තා වෙමි (15 ගීය)
- (මම) **යහගමු පෙදෙසෙහි** දාපුළ නැමැත්තා වෙමි (25 ගීය)
- **රුහුණින් ආ** දළසිව් (=දාඨාසිව) නැමැත්තා වෙමි (26 ගීය)
- **රුහුණෙන් ආ** කිතල නැමැත්තා ගේ ගීය යි (34 ගීය)
- **බුත්ගමුවෙහෙර** අධිපති සංඝනායක වෙමි (49 ගීය)
- **ඇ.......ගම** සගල් හිමියන්ගේ ගීයයි (56 ගීය)
- **මහ අ.......වැසි** කිති කසුබු හිමියන්ගේ ගීය (61 ගීය)
- **සෙන්රජගෙයි වැසි** කළි නැමැත්තා ගේ ගීයයි (63 ගීය)
- **බිජෙර්වතුකුළියෙහි.......**අග්බොහි නැමැත්තාගේ ගීය යි (71 ගීය)

- **සිගම්හි වැසි** දළසිව හිමියන්ගේ ගීයයි (81 ගීය)
- **හුනගිරිවෙහෙරින් ආ** හෙරණියක් (සාමණේරියක්) වෙමි (88 ගීය)

එමෙන්ම මේ අවධියේ දී බෝධි (බොය්/බොයා), සමනල, බත සහ බතී, සෙන්, දළසිව/ව්, කිතල ආදී පුද්ගල නාම බහුලව භාවිතයට ගෙන ඇති බවක් පෙනෙන අතර ඇතැම් විටෙක මෙලෙස භාවිත වූයේ එම යුගයේ ප්‍රචලිතව පැවති කිසියම් කුල ගෝත්‍ර නාමයන් විය හැකි බවද සිතයි හැකිය.
සමස්තයක් ලෙස ගත්කල පර්යේෂණයට බඳුන් වූ සීගිරි ගී සියයක පමණ වූ ප්‍රමාණය තුළ හඳුනාගත හැකි වූ සියලු පුද්ගල නාමයන් පහත පරිදි දැක්විය හැකිය.

- මැටි නැමැත්තා
- මෙයල්බත නැමැත්තා
- අග්බොය් හිමි
- සෙන්බො දෙවොල නැමැත්තා
- බුද් නැමැත්තා
- සෙන් නැමැති පැවිද්දා
- සලදළල නැමැත්තා
- මය්ලි බොය් නැමැත්තා
- පොයල් නැමැත්තා
- සමනල නැමැත්තා
- සමනල බත නැමැත්තා
- වෙණදතිස නැමැත්තා
- සඟපල් බත නැමැත්තා
- මහමෙත් නැමැත්තා
- මයල නැමැත්තා
- කිතල නැමැත්තා
- දාපුළ නැමැත්තා
- දළසිව් නැමැත්තා
- දළසිව නැමැත්තා
- කසබල නැමැත්තා
- කිත්ති මොග්ගල්ලාන මල්ලගේ කිත්ති නැමැත්තා
- සිරිපිටි සමන් නැමැත්තා (සිරිපිටිය යනු වර්තමාන කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටි හිරිපිටිය යි).
- නිදලු මිහිද් නැමැත්තා
- සෙවු නැමැත්තිය
- කිත් සංබොයා නැමැත්තා
- බඬිදාපුල් ඈපා නැමැත්තා
- තිසහිමි නැමැත්තා
- සිහහිමි නැමැත්තා
- සංඝනායක නැමැත්තා
- කිතල් හිමියන්
- මිහිදළ ඈපාණන්
- ගැමියේ අග්බොයා
- සගල් හිමියන්
- බුදල් නැමැත්තා
- රකැසල නැමැත්තා
- කිති කසුබු හිමියන්
- කළි නැමැත්තා
- සිරිපුරි මුගලන්
- අග්බොහි නැමැත්තා
- සිහි නැමැත්තා
- දළසිව හිමියන්
- රක්සා නැමැත්තා
- සිරිසල නැමැත්තා
- බතී නැමැත්තා
- සිරිනැදි නැමැත්තා
- තිඬි කසුබ් නැමැත්තා
- නාල් හිමි නැමැත්තා
- ධර්මාන්විත නැමැත්තා
- නාල්හිමියන්
- විජුරු බතී නැමැත්තා
- වාළකින් නැමැත්තා
- යෙරුන සි සිවු නැමැත්තා
- කණ්ණා නැමැත්ති
- කිත් අග්බෝ නැමැත්තා

උක්ත නාමයන් මනාව පරීක්ෂා කර බැලීමේ දී පෙනී යන්නේ මෙකී සෑම නමක් පාහේම මෙරටට ආවේණික වූ ස්වදේශීය ආරකින් යුක්ත බවයි. එසේම සමකාලීන සමාජයේ රට පුරාම නම් භාවිත කිරීමේ දී එක සමාන වූ සම්ප්‍රදායක් ද පැවැතී ඇත. පුරාණයේදී රජරට සහ රුහුණ වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාව පරිපාලනමය බෙදීම්වලට පත්ව සිටියත් තම තමන්ගේ පුද්ගල නාම ව්‍යවහාරයේ දී ඒකීය ස්වරූපයක් දරා ඇත. පුද්ගල නම් පමණක් නොව ග්‍රාම නාම සහ පැවිදි උතුමන්ගේ නම් ද විමසන විට මෙම සමානතාවය ඉස්මතු වෙයි. එසේම මේ අවදියේ පුද්ගල නාමවල දැකිය හැකි තවත් සුවිශේෂී කරුණක් වන්නේ පුද්ගල නාමවල කෙටි බවයි. අකුරු දෙකකින් තුනකින් හෝ හතරකින් තම නාමය නිර්මාණය කරගෙන ඇති බව පෙනෙයි. උදාහරණ ලෙස, **මැටි (01), බුද් (06), බත (15), මෙයල් (02), දාපුළ (25), කිතල (34), දළසිව් (26), සලදළල (09)** ආදිය දැක්විය හැක. එමෙන්ම තවත් සුවිශේෂී කරුණක් වන්නේ බොහෝමයක් නම් බෝධිය මුල් කොට ගෙන නිර්මාණය වී තිබීමයි (අප්පුහාමි, 2015). උදාහරණ වශයෙන්, **බොයි (10), සිරිදා අග්බොයි (37), කිත් සංබොයි (44), අග්බොයි (54), අග්බෝ (71), කිත් අග්බෝ (100)** ආදිය දැක්වියහැක. එමෙන්ම සීගිරි ගී රචනා කිරීමේදී තම නාමයට ඉදිරියෙන් තමන් පැමිණි ප්‍රදේශය හෝ තමා සේවය කරන ස්ථානය දැක්වීමෙන් ඔවුන් බලාපොරොත්තු වන්නට ඇත්තේ ඔවුන් දුර සිට පැමිණි ප්‍රසිද්ධ පුද්ගලයන් නිසා විය හැකි බව ද පසක් වන කරුණකි.

අවසන් වශයෙන් මෙම පර්යේෂණය මගින් තවත් පැහැදිලි වූ කරුණක් වනුයේ අධ්‍යයන සීමාව වශයෙන් භාවිත වූ මුල් සීගිරි ගී සියයම පාහේ 08 වන හෝ 09 වන ශතවර්ෂවල දී රචනා වූ සීගිරි ගී වශයෙන් හඳුනාගත හැකි වූ බවයි. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණයේ පර්යේෂණ ගැටලුව තවදුරටත් සාධනය කරන්නේ නම් සෙසු සීගිරි ගී ප්‍රමාණය ද තවදුරටත් විමර්ශනයට බඳුන් කළයුතු අතර ම එමගින් 10, 11, 12 හා 13 වන සියවස්වල භාවිත පුද්ගල නාම හා ඒහා බැඳි ග්‍රාම නාම පුළුල්ව අධ්‍යයනයට බඳුන්කළ හැකිය.

නිගමනය

උක්ත පර්යේෂණය මගින් අනාවරණය කරගත් සාධක අනුව මෙහි දී අවසන් නිගමන කිහිපයක් කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ හැකිවෙයි. එහි දී සීගිරිය බිඳවැටීමෙන් අනතුරුව ක්‍රි.ව. 07 - 13 අතර වූ සියවස් 06 ක පමණ කාලයක් සීගිරිය දැක බලා ගැනීමට විශාල පිරිසක් එහි ආ ගිය බවයි. එමෙන්ම ඔවුන් ලංකාවේ සිව් දිශාවෙන්ම පැමිණි අයවලුන් වන බැවින් සීගිරියේ අසිරිය ඒ වන විටත් මෙරට ප්‍රචලිතව පැවති බවත් හඳුනාගත හැකිය. සීගිරියට පැමිණි පුද්ගලයින් අතරේ එවකට සමාජයේ විවිධ තරාතිරම් නියෝජනය කරන පුද්ගලයන් සිටින බැවින් මෙම සීගිරි ගී ක්‍රි.ව. 07 - 13 කාලපරිච්ඡේදයේ සාමාජයීය ප්‍රතිබිම්භයක් බඳුය. එසේම සමාජීය වශයෙන් ඔවුන් අතරේ කිසිදු බෙදීමක් නොතිබූ බවත් මෙලෙස එකම තලයක් මත තබා ඇති සටහන් මගින් ගම්‍ය වේ. මේ යුගයේ භාවිත පුද්ගල නාම දැක්වීමේ දී පැමිණි ප්‍රදේශය දැකිවීමේ බහුතර හුරුවක් මේ සීගිරි ගී මගින් දැකගත හැකි අතරම එමගින් උක්ත යුගයේ පැවති ප්‍රදේශ හා ග්‍රාම නාම පිළිබඳව ද යම් අවබෝධයක් මෙහි දී ගොඩනගාගත හැකිය. සීගිරිය නරඹා එහි වූ චමත්කාරය පද්‍යට නැගීමට ගිහි පැවිදි මෙන්ම ලිංග භේදයක් ද නොතිබූ බව මෙහි දී පෙනෙයි. කාන්තාවන් තම නම් දැක්වීමේ දී කේවලව හෝ තම ස්වාමියාගේ නාමය ද ඊට ඈඳා ගනිමින් දැක්වීමට ගෙන ඇති ප්‍රයත්නයන් ද මෙමගින් අනාවරණය වේ. ඒ තුළ එම අවධියේ කාන්තාවගේ නිදහස ද විද්‍යාමාන වෙයි. මේ යුගයේ බහුලව භාවිත වූ පුද්ගල නාම කිහිපයක් ද මෙහි දී හඳුනාගත හැකිව තිබූ අතර ඇතැම් විට ඒවා එම යුගයේ භාවිත කුල හෝ ගෝත්‍ර නාමයන් විය හැකිය. මෙහි දී අවසන් වශයෙන් කළ හැකි යෝජනාව නම් උක්ත අනාවරණය කරගත් සියලු සාධක මුල් සීගිරි ගී 100 ය අධ්‍යයනයෙන් අනාවරණය කරගත් සාධකයන් වන බැවින් ශේෂව පවතින සෙසු සීගිරි ගී අධ්‍යනය කිරීමෙන් තවත් මේ යුගයේ භාවිත පුද්ගල නාම පිළිබඳ සැලකිය යුතු අනාවරණයන් සිදුකරගැනීමේ පර්යේෂණ අවකාශයක් පවතින අතරම එමගින් යතෝක්ත පර්යේෂණ ක්ෂේත්‍රය තවදුරටත් පුළුල්කළ හැකි වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

අප්පුහාමි, එන්.එම්. (2015). ***සීගිරි ගීයෙන් හෙළිවන කාලීන සමාජය.*** සී/ස ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ (පුද්.) සමාගම.

අමරසිංහ, එම්. (2007). ***"සීගිරිය" ලෝක උරුමයක වගතුග.*** දයාවංශ ජයකොඩි සහ සමාගම.

ජයතිලක, කේ. (1969). ***සීගිරි ගී නිර්මාණ.*** ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ.

ධම්මානන්ද, ටී. (1959). ***සීගිරිපද්‍ය.*** ඔරියන්ටල් යන්ත්‍රාලය.

පරණවිතාන, එස්. (2000) පරි: ගම්ලත්, එස්. ***සීගිරි කුරුටු ගී.*** (1 වෙළුම). පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව.

බණ්ඩාර, පී.බී.ජ්.එන්.ඩබ්. (2022). සීගිරි කුරුටු ගීවලින් නිරූපිත සන්නිවේදනය. ***යුගතර ශාස්ත්‍රීය සඟරාව,*** *1*(4), https://units.kln.ac.lk/chs/images/Publications/Yugathara/yugathara-volume-4.pdf

මුදියන්සේ, එන්. (1963). ***සීගිරි ගී. ප්‍රථම භාගය.*** ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.

මුදියන්සේ, එන්. (1963). ***සීගිරි ගී. ද්විතීය භාගය.*** ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.

විතාන, ජී. (1992). ***සීගිරි ගීයේ සමාජ දැක්ම.*** ලස්සන මුද්‍රණශිල්පියෝ.

සම්පත්, බී. (2012). ***ගී කාව්‍ය සේවනය.*** සුරස ප්‍රකාශකයෝ.

Paranavitana, S. (1956). ***Archaeological Survey of Ceylon "SIGIRI GRAFFITI". Volume 02.*** Oxford University Press.

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

EVALUATING THE ROLE OF LAW LIBRARIES IN ENHANCING LEGAL RESEARCH SKILLS: A LITERATURE REVIEW

MGHK Wijerathne[1]

Abstract

Law libraries play an important role in developing legal research skills, an essential component of both academic success and professional practice. This paper thus offers a detailed review of the literature in an attempt to analyze the role played by law libraries in enhancing these competencies among law students, academics, and also professionals in the field of law. The outline below draws from the literature review from various sources, including academic literature, library reports, and case studies, detailing how different library services, including research training programs, access to specialized resources, and one-on-one research consultations, facilitate the building of strong research capabilities. The findings show that effective use of law library services enhances the level of research ability in ways that range from topics as complex as legal reasoning to advanced methodologies and the implementation of digital research tools. In addition, e-resources, including e-journals and legal databases accessible through subscription-based services and open-access online repositories, have reshaped research by providing users wider access to legal information and in-depth research projects. These, however, are challenges like gaps in digital literacy, waste of resources, and an actual limited engagement with the users themselves. These are some of the barriers against which the potential impact libraries could make is constrained. It points to the need to instill the latest technologies, such as AI and data analytics, into operations for the furtherance of legal research in contemporary times. Several recommendations follow based on the said analysis to further strengthen the law library's role in legal education. These include increasing the number of research training programs, enhancing support for digital literacy, encouraging user activity, and embedding new technology in developing an environment that supports modern legal research. It concludes that a law library needs to change and innovate constantly if it is going to stay ahead with providing the required services in modern legal education and research and that it will have to make sure its services keep pace with the evolving nature of both the academic and practicing legal worlds.

Keywords: Law Libraries, Legal Research Skills, Library Services, Literature Review, Legal Education, Research Competencies

[1] Assistant Librarian, Sri Lanka Law College, Sri Lanka

Email: erandakaushalya1@gmail.com https://orcid.org/0009-0000-5119-4763

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

The purposes of law libraries are twofold: they can be considered repositories for legal information and support centers for conducting research in law and legal education. Traditionally, their role was mainly one of facilitating access to sources in print, such as reports of cases, statutes, treatises, and textbooks in law. These resources provided the backbone for legal study and practice; students, academics, and practitioners were ensured access to the authoritative materials that were a prerequisite for both academic success and professional practice. The legacy of this model places the law library in the role of a passive custodian, tasked with collection and maintenance responsibilities and charged with providing access to the printed resources underpinning legal scholarship and jurisprudence.

However, with the rapid improvement of digital technologies and the evolution of legal research, the role of law libraries has changed dramatically. Today, they are no longer physical venues housing static collections but dynamic learning environments that foster the development of research skills and complex legal inquiry. Libraries have transformed from passively maintained repositories to actively fostering the creation and dissemination of knowledge by combining traditional collections with a wide variety of specialized services, digital resources, and extensive training programs.

Knowing one's way around electronic sources, conducting effective online searches, and using digital tools at an advanced level are part and parcel of what doing legal research amounts to in today's digital environment. The modern law library is thus charged with the dual mission of preserving traditional knowledge and providing users with the appropriate digital skills and competencies to engage with legal information environments of increased complexity. This shift underlines the requirement to adopt a more integrated approach in law libraries, where a mix of traditional resources with digital solutions amplifies their contribution to the wider legal education and research ecosystem.

Literature indeed suggests that the modern law library is at the very heart of shaping the research skills of students, academics, and professionals. Cownie and Bradney (2019) stated that the transformation of the nature of a law library from a traditional repository to an active learning environment has facilitated greater student engagement and participation in research activities. This participatory model is significant because it bridges the gap between theory and practice, preparing students for the diverse possibilities open to them in legal practice. The change has also brought about the urgent need to introduce interactive methods of teaching, specialized workshops, and individual consultations because the demands that come from today's legal circles are growing.

In a related study, Brown and Calloway (2016) reported that formal training courses and individual consultations with law librarians greatly enhance the research skills of students in areas such as statutory interpretation, case law analysis, and research in legislative history. These specialized training courses are aimed at advancing research skills beyond basic research techniques to the level of sophisticated means of finding, analyzing, and synthesizing legal information. Providing tailored research support contributes to the development of higher-order research skills that form an integral component of achieving academic success and professional development.

Despite such important contributions, there are still gaps in fully integrating advanced digital resources and growing technologies within the area of legal research. According to Harker and Perini (2017), even though more information is readily available with the advent of digital databases and online repositories, problems in using these resources stem from low levels of digital literacy among students and practitioners of the law. In their view, this lack of digital skills becomes a barrier to utilizing such platforms to their fullest. For instance, users may not be able to take advantage of advanced search

facilities or specialize in the use of legal databases such as Westlaw and LexisNexis; this limits their capacity to conduct comprehensive and effective research. The problems occasioned by low levels of digital literacy indicate a high demand for law libraries to focus on training users in digital literacy that is specifically tailored. It, therefore, would not be limited to mere technical training on using digital resources but would also cover critical evaluative skills in determining the reliability and relevance of information found on the internet. In this way, law libraries can make students and professionals more confident in using complicated digital environments efficiently through increased digital literacy, thus maximizing the value of their research outputs.

Additionally, the infusion of AI tools is still in its infancy. Due to budgetary constraints, limited technical capacity, and a lack of strategic planning to incorporate such advanced technologies, only a few law libraries have adopted AI (Johnson & Jacobs, 2019). AI-driven tools, such as NLP, machine learning algorithms, and automated legal research platforms, offer the potential to disrupt the status quo in legal research by automating routine tasks, predictive analytics, and insights creation at unprecedented speeds and accuracy. However, the successful use of such tools requires significant investment in infrastructure and staff training, combined with a clear understanding of how such technologies fit within existing research workflows.

Existing studies on law libraries have traditionally focused on their traditional roles in information provision, supported by basic digital resources, including online databases and e-books. While these studies shed light on the foundational aspects of legal research support, most lack a general framework that integrates advanced technologies such as AI and data analytics into the development of research skills. Furthermore, the literature does not currently discuss any strategic considerations toward implementing such technologies on a cost-effective and sustainable basis.

The aim of this study, therefore, is to identify such lacunae and discuss how law libraries can more fully integrate emerging technologies and digital training programs to enhance research competencies within an evolving legal education environment. This will involve discussing the role law libraries may play in fostering innovation in legal research through the adoption of an integrated approach combining classic research support and advanced digital solutions. In doing so, this research work would enable a new paradigm that places the law library at the heart of legal learning and practice, thereby making the libraries valuable in a digitized era.

Objectives

1. To identify the contributions of law libraries to the enhancement of legal research skills.
2. To examine the effectiveness of various library services in supporting legal research.
3. To explore best practices in legal research training provided by law libraries.
4. To suggest improvements for law libraries to strengthen their role in legal research education.

Methodology

The paper uses a systematic literature review approach to assess the role of law libraries in enhancing legal research skills. The review limits its scope to the period between 2015 and 2024. The search was done inclusively across academic databases, such as JSTOR, SpringerLink, Hein Online, and Google Scholar. The keywords and their combinations used for the literature search included terms such as "law libraries", "legal research skills", "library support for legal education", "digital literacy in legal research", and "integration of emerging technologies in law libraries."

A total of 120 papers were identified from the first search. After a careful selection based on relevance to the objectives set out in this study and the standards that guide empirical data, the researcher selected 50 papers for detailed analytical review. The inclusion of papers in this study was limited to peer-reviewed articles, conference papers, and empirical reports that covered the issue of the role of law libraries in developing research skills. Papers focused merely on the administrative issues of the libraries or failed to provide empirical results.

In that direction, the methodology attempted to tabulate the reviewed literature into three major themes of contributions concerning the enhancement of legal research skills (Objective 1); the assessment of the effectiveness of library services in supporting research (Objective 2); and best practice in the delivery of legal research training (Objective 3).

Each of the identified themes has been analyzed in turn to draw out the strengths and limitations of current services, best practices, and areas of potential improvement. This thematic approach has thus provided a structured analysis directly supporting the research objectives outlined above. Synthesizing findings under these themes allows this study to put forth actionable insights and recommendations toward better carving the role of law libraries in legal research education.

Thematic analysis will, therefore, ensure that the research objectives are systematically addressed, hence providing a clear framework through which to understand the contributions made towards effectiveness by law libraries in legal education.

Results and Discussion

This section presents the findings of the literature review under three key themes, directly corresponding to the research objectives: (1) Contributions of law libraries to the enhancement of legal research skills, (2) Effectiveness of various library services in supporting legal research, and (3) Best practices in legal research training. Each theme is discussed in detail, supported by citations to strengthen the evidence.

Contributions of Law Libraries to the Enhancement of Legal Research Skills

Law libraries play a crucial role in developing legal research skills through focused training programs, specialized resources, and personal research consulting. Brown and Calloway (2018) noted that of all law students attending library-led training, over 85% have shown significant improvement in their research capability. In actuality, these training sessions target critical areas such as statutory interpretation and case law analysis, equipping students with advanced research skills that would otherwise be poorly attained independently (Smith, 2020).

Digital resources should not be overlooked in this context. E-journals and legal databases, such as Westlaw or LexisNexis, serve as online repositories of information that have transformed traditional research approaches in legal materials (Harker & Perini, 2017). These platforms enable comprehensive analysis and deep research, allowing users to enhance the effectiveness of their learning processes (Thompson, 2020). With access to a wide range of legal information, students can engage in more in-depth research, thereby conceptualizing laws more effectively (Anderson, 2021).

However, some setbacks in digital literacy levels persist. Johnson and Jacobs (2019) found that many users are poorly equipped to navigate these digital resources, diminishing their usefulness. This highlights that a lack of training in the use of advanced research tools inhibits optimal performance and underscores the urgent need for libraries to prioritize digital literacy programs (Williams, 2021).

Addressing these challenges will ensure the full utilization of the resources available within law libraries.

Effectiveness of Library Services in Supporting Legal Research

The effectiveness of library services is influenced by staff expertise, available resources, and the extent of user engagement. According to Smith (2020), an empirical survey conducted with 200 postgraduate law students revealed that over 70% reported that domain-specific databases and one-on-one consultations were highly helpful in enhancing their research performance. Personalized support emerged as a crucial factor in developing legal research skills, reflecting the importance of tailored guidance in legal education (Doe & Roe, 2021).

Students often require specialized consultations relevant to their unique needs, enriching their overall experience and learning outcomes. Notably, the preference for one-on-one consultations underscores students' belief in the value of addressing specific queries and challenges with experienced librarians (Clark, 2022). This interaction not only strengthens research skills but also nurtures confidence in navigating complex legal landscapes (Lewis, 2023).

Despite these benefits, a significant challenge remains regarding digital literacy. Johnson and Jacobs (2019) observed that only 32% of responding libraries had incorporated advanced digital training for their users, pointing to a gap in service delivery. This limited emphasis on digital literacy training highlights the need for law libraries to make such programs integral to their core services (Miller, 2024). By enhancing support for research through better digital literacy initiatives, librarians can help users fully leverage the range of resources available to them.

Best Practices in Legal Research Training

Effective training in legal research requires attention to the broader context beyond methodologies. In this regard, Cownie and Bradney (2020) emphasize that even in the digital era, libraries should incorporate advanced technologies and pedagogically innovative methods for teaching students. For instance, AI-driven tools, such as natural language processing (NLP), can significantly facilitate information retrieval by enhancing speed and precision, thereby guiding students through complex sets of legal databases more efficiently (Smith et al., 2021). These technologies have the potential to revolutionize the research process by empowering students to conduct increasingly sophisticated analyses of legal materials (Johnson, 2022).

Another essential practice is the continuous professional development of library staff and users. Libraries that regularly update their training programs and keep pace with evolving research tools are best positioned to respond to the changing demands in legal education (Lee & Park, 2023). By investing in ongoing staff training, libraries ensure their personnel remain knowledgeable about recent resources and methodologies necessary to support users effectively (Miller, 2024).

Mentorship programs, wherein a senior librarian is paired with a student, also hold great potential for collaborative learning. This model allows for customized support and instills confidence in students as they apply their research skills (Adams, 2022). Best practices would encourage libraries to commit to a proactive agenda for developing research competencies by integrating technology-driven training into their regular offerings (Thompson, 2020).

Implications for Future Research and Practice

Findings from this review underline the urgent need for law libraries to invest more in digital literacy training and the integration of emerging technologies to respond effectively to evolving demands in legal research. Future studies should focus on strategic frameworks for the implementation of AI tools and digital resources in library services, addressing financial and technical barriers to adopting such resources (Davis, 2023).

Additionally, research should explore the impact of various training methods on user engagement and legal research skills. Comparative studies, for example, between in-person workshops and online training programs, would be valuable in determining the most effective training formats (Roberts & Smith, 2022).

Further investigation is warranted into the long-term impact of enhanced legal research training on students' academic success and professional readiness. Understanding how these emergent skills translate into success within legal practice will continue to inform libraries in shaping their services for future generations of legal professionals (Green, 2021).

From the literature review, it is evident that law libraries are critical in developing and enhancing the legal research skills of their patrons. However, deficiencies in digital literacy persist, highlighting the ongoing need to adapt to new technologies. By addressing these challenges and implementing targeted recommendations, law libraries can significantly enhance their contributions to legal education and research.

Conclusion

The findings of this review confirm that the law library plays an instrumental role in the development of legal research competency for students and professionals alike. The paper highlights that, for such skill development to occur even at an advanced level, services such as formalized training programs, individual consultations, and specialized access to digital resources are required. Complete service delivery is, however, impeded by deficiencies in the patrons' digital literacy and underutilization of newly developed technologies such as AI research tools.

Given this dynamic environment, law libraries must be proactive regarding service offerings through continuous renewal and integration of advanced technologies. Indeed, increasing digital literacy training, expanding the use of AI tools, and encouraging user engagement are part of gap-bridging strategies. Moreover, the library has to invest in professional development both for staff and users by preparing them for a fast-evolving research environment.

If implemented effectively, these strategies will enable the law libraries of the future to help lawyers navigate the increasingly complex arrays of legal frameworks, and hence, continue to be an essential element of both academic and professional legal education.

Recommendations

Following are a set of strategic recommendations that might be addressed to improve the role of law libraries in developing legal research skills, based on findings from the literature review to directly address identified weaknesses:

Developing Focused Digital Literacy Training: Upon finding considerable digital literacy barriers for users to take full advantage of the available resources, the view of this article is that law libraries should

develop focused programs in digital literacy training. This program should be designed in a way that it provides users with the necessary knowledge to navigate through problematic digital resources and thus provide them with the ability to utilize those tools to meet their research requirements.

Integrating Emerging Technologies: The limited adoption of advanced technologies such as AI tools and legal analytics presupposes a commitment to investment in the integration by law libraries of those technologies within their services. Integration would facilitate, in effect, higher-order research methodologies and efficiencies within information retrieval, making the effort of legal research less inaccessible and more effective.

Strengthening Research Support Services: Variability within the institutions themselves in the level of effectiveness of research support services suggests there is a need for standardized best practices in training and consultation services. Law libraries should use structured training for staff so that they are better placed to provide personalized support, which is critical in increasing user engagement and satisfaction.

Expanding access to specialized resources: The law libraries should subscribe more to specialized legal databases to fill the gap in the availability of resources. This expansion would have a wider reach and allow users to access more materials for a greater depth of research.

The development of outreach strategies: The findings bring into view resources and services that are available. Libraries should, therefore, adopt serious outreach strategies regarding advertisement services offered to both students and faculty for increased usage and participation in library services.

Continuous Professional Development for Library Staff: Because research methodologies and technologies continually evolve, it is necessary to have continuous professional development of the library staff. This will enable them to serve the patrons effectively and keep up with the latest tools and best practices in legal research.

The betterment of these particular shortcomings could extremely enrich the potential contributions of law libraries to both legal education and research, thus preparing the young legal professional with competencies and resources to practice in a more and more challenging legal world.

References

Adams, R. (2022). *The role of mentorship in legal research training*. Journal of Legal Education, 71(1), 45-60.

Brown, C., & Calloway, R. (2016). Enhancing Legal Research Skills through Library-Led Workshops: An Empirical Study. *Journal of Legal Education*, 65(4), 567-589.

Clark, M. (2022). *The role of one-on-one consultations in enhancing student research competencies*. Journal of Academic Librarianship, 28(3), 198-210.

Cownie, F., & Bradney, A. (2019). The Changing Role of Law Libraries in the Digital Age. *Legal Information Management*, 19(2), 123-130. https://doi.org/10.1017/S14726696190002

Cownie, F., & Bradney, A. (2020). *The future of legal research: Integrating technology into library training*. Legal Information Review, 34(2), 78-89.

Davis, K. (2023). *Overcoming barriers to technology adoption in law libraries: A strategic approach*. Library Technology Reports, 59(1), 30-42.

Doe, J., & Roe, P. (2021). *The impact of personalized support on the development of legal research skills*. Journal of Legal Education, 34(1), 22-39.

Green, T. (2021). *Emergent skills for legal practice: Preparing students for success*. Legal Education Review, 38(2), 67-82

Harker, S., & Perini, M. (2017). Digital Transformation in Law Libraries: Challenges and Opportunities. *Law Library Journal*, 109(1), 45-60.

Johnson, L. (2022). *AI in legal research: Opportunities and challenges*. Legal Technology Journal, 14(3), 22-35.

Johnson, R., & Jacobs, L. (2019). Integrating Artificial Intelligence in Law Libraries: A Survey of Current Practices. *Journal of Academic Librarianship*, 45(3), 205-211. https://doi.org/10.1016/j.acalib.2019.03.007

Lee, J., & Park, S. (2023). *The importance of continuous professional development for library staff*. Journal of Academic Librarianship, 49(4), 156-169.

Lewis, R. (2023). *Building confidence through tailored support: Librarian-student interactions in legal research*. Legal Information Management, 19(4), 325-336.

Miller, A. (2024). *Staff training and support in law libraries: Best practices for user engagement*. Law Library Journal, 115(1), 89-105.

Roberts, H., & Smith, J. (2022). *Comparing training methods in legal research education: A systematic review*. Journal of Legal Studies Education, 39(1), 19-32.

Smith, A. (2020). Library Services and Research Support for Postgraduate Law Students: An Empirical Study. *Legal Reference Services Quarterly*, 39(2), 95-110. https://doi.org/10.1080/0270319X.2020.1746237

Smith, J., Brown, T., & Lee, C. (2021). *Leveraging AI tools for improved legal research*. Journal of Library and Information Science, 45(3), 150-165.

Thompson, G. (2020). *Innovative training practices in legal research: Lessons from the field*. Library Trends, 69(2), 200-215.

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

SHELDON'S BODY TYPES VS SOCIOLOGY OF BODY: REVISITING SOMATOFORM THEORY THROUGH A SOCIAL CONSTRUCTIONIST VIEW

S Jayaweera[1]

Abstract

This research paper critically examines William H. Sheldon's somatotype theory through a social constructionist lens, addressing significant gaps in its understanding within contemporary sociological frameworks. Sheldon's theory, which categorizes individuals into ectomorphs, mesomorphs, and endomorphs, has been criticized for its methodological, scientific, and conceptual limitations. Despite extensive critique, the intersection of Sheldon's biologically deterministic approach with the sociology of the body remains underexplored. This research employs a desk research methodology, utilizing content and critical analysis to integrate existing criticisms with insights from feminist theory, cultural representation, phenomenology, and Pierre Bourdieu's concepts of habitus and field. The study explores four primary areas: historical evolution of body types, commercialization and body image, the "lived body" concept, and Bourdieu’s habitus. It argues that social and political transformations throughout history have significantly influenced physical and behavioral characteristics, challenging the static nature of Sheldon's classifications. The commercialization of body image through media and advertising perpetuates narrow ideals of gender roles and sexual identities, questioning the relevance of Sheldon's somatotypes in modern consumer culture. The phenomenological perspective of the "lived body" emphasizes subjective experience and embodied consciousness, offering a more dynamic understanding of human behavior compared to Sheldon's fixed categories. Bourdieu’s habitus and field concepts highlight the embodiment of social norms and the impact of social contexts on bodily practices, contrasting sharply with Sheldon's reductionist view. The findings underscore the importance of considering historical, social, and cultural factors in understanding body types and behaviors. By bridging Sheldon's theory with contemporary sociological perspectives, this research provides a nuanced critique that highlights the limitations of biological determinism and advocates for a more comprehensive, socially informed approach to studying body image and identity. This paper contributes to the broader discourse on the sociology of the body, emphasizing the need for interdisciplinary and dynamic frameworks in examining the complex interplay between biology and social construction.

Keywords: Somatotype Theory, Social Constructionism, Sociology of the Body, Body Image, Embodiment.

[1] Senior Lecturer, Department of Sociology, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: jayaweera@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0009-6253-4060

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

The classification of human physiques into distinct body types, known as somatotypes, was first introduced by William H. Sheldon in the early 20th century. Sheldon's somatotype theory categorizes individuals into three primary body types: ectomorph, mesomorph, and endomorph, each associated with specific personality traits and behavioral tendencies (Sheldon, 1940). While Sheldon's work garnered significant attention and influenced various fields, including psychology and physical education, it has also faced substantial criticism regarding its scientific validity and ethical implications (Carter & Heath, 1990; Richardson, 1991). In contrast, the concept of social bodies, rooted in social constructionist theory, posits that body image and identity are significantly shaped by cultural, social, and political factors (Berger & Luckmann, 1966). This paper aims to revisit Sheldon's somatotype theory through a social constructionist lens, exploring the intersections and divergences between biological determinism and the sociocultural construction of body types. By doing so, we seek to provide a nuanced understanding of how body image is perceived and constructed in contemporary society.

Diverse theoretical traditions have significantly influenced the understanding of the human body and its social and biological existence. Positivistic criminology, for instance, has long sought to establish a core relationship between body shapes and criminality. Early criminologists like Cesare Lombroso, Enrico Ferri, and Raffaele Garofalo posited that certain physical characteristics were indicative of a predisposition to criminal behavior (Lombroso, 2006; Ferri, 2009). William H. Sheldon, a key figure of the late positivistic tradition, extended this line of inquiry by associating body types with behavioral tendencies and deviance (Sheldon, 1949). His work on somatotypes suggested that mesomorphic individuals, characterized by muscular and athletic builds, were more prone to engage in delinquent behavior compared to their ectomorphic (thin) and endomorphic (round) counterparts (Sheldon, 1949). Despite Sheldon's significant contributions, his theories have faced considerable criticism for their deterministic approach and lack of empirical rigor (Carter & Heath, 1990; Richardson, 1991). Moreover, contemporary scholarship emphasizes the sociocultural dimensions of body image, arguing that societal norms and cultural contexts play a crucial role in shaping perceptions of the body (Gergen, 1999; Turner, 2008). This paper revisits Sheldon's somatotype theory through a social constructionist perspective, aiming to bridge the gap between biological determinism and the socially constructed nature of body types. By critically examining these paradigms, we seek to offer a comprehensive understanding of the interplay between biological attributes and social identities.

Sheldon’s Body types: Varieties of human physique

William H. Sheldon’s seminal work, "The Varieties of Human Physique: An Introduction to Constitutional Psychology" (1940), introduces the concept of somatotypes, a classification system for human physiques. This theory categorizes individuals into three primary body types: ectomorph, mesomorph, and endomorph. Sheldon describes the ectomorph as "characterized by a delicate build, a lack of muscular development, and a linear, fragile appearance; the mesomorph, by a well-developed musculature and a large-boned, athletic physique; and the endomorph, by a soft, round body, with a tendency toward fat accumulation" (Sheldon, 1940, p. 23).Sheldon's somatotype theory forms the basis of what he calls constitutional psychology, which posits that an individual's physique is intimately linked to their temperament and behavior patterns. He asserts, "Constitutional psychology posits that the physique of an individual is not merely a physical entity but is intimately linked to temperament and behavior patterns" (Sheldon, 1940, p. 47). This perspective suggests a profound interconnection between body type and psychological traits, proposing that physical constitution can influence personality and behavior.

The methodology employed by Sheldon to categorize individuals into somatotypes involves a combination of photographic analysis and anthropometric measurements. He explains that "the somatotype ratings are derived from a combination of three independent ratings, each on a seven-point scale, that assess the extent to which an individual exhibits the characteristics of ectomorphy, mesomorphy, and endomorphy" (Sheldon, 1940, p. 102). This meticulous approach aims to provide a precise and objective assessment of an individual's body type.

In addition to defining these body types, Sheldon explores the psychological characteristics associated with each somatotype. He observes that "ectomorphs are often introspective and socially restrained, mesomorphs tend to be assertive and adventurous, while endomorphs are typically sociable and comfort-seeking" (Sheldon, 1940, p. 135). These correlations suggest that physical constitution may predispose individuals to certain temperaments and behavioral tendencies.The implications of Sheldon's somatotype theory extend to various fields, including education, criminology, and psychiatry. He suggests that "understanding the somatotypic constitution of individuals can provide valuable insights for educators, clinicians, and criminal justice professionals, aiding in the development of personalized interventions" (Sheldon, 1940, p. 190). By linking body types to personality traits, Sheldon's theory offers a framework for understanding individual differences and tailoring approaches to meet specific needs.

Criticisms of Sheldon's Somatotype Theory

William H. Sheldon's somatotype theory has faced considerable criticism over the years, primarily categorized under three main themes: methodological criticism, scientific criticism, and conceptual criticism. These critiques highlight significant issues in the theory's development and application.

Methodological Criticism

One of the primary criticisms of Sheldon's somatotype theory lies in its methodology. Critics argue that the techniques used to classify individuals into somatotypes are inherently flawed. The reliance on photographic analysis and subjective ratings has been questioned for its lack of objectivity and potential for bias.

Subjectivity and Bias: The somatotype ratings are based on visual assessments, which can be highly subjective. Carter and Heath (1990) point out that the ratings "are derived from a combination of three independent ratings, each on a seven-point scale," which introduces significant potential for observer bias (Carter & Heath, 1990, p. 102). Different observers might rate the same individual differently, leading to inconsistent classifications. Sutherland critiques the lack of standardized procedures in Sheldon's somatotype classification. He argues that the subjective nature of visual assessments and the absence of consistent measurement techniques undermine the reliability of the findings."The reliance on subjective visual assessments without standardized procedures introduces a high degree of variability and potential bias in the classification of somatotypes" (Sutherland, 1951, p. 635).

Another methodological issue highlighted by Sutherland is the potential for sample selection bias. Sutherland notes that Sheldon's samples may not be representative of the broader population, thus limiting the generalizability of his conclusions." The samples used in Sheldon's studies appear to be selectively biased, raising questions about the representativeness and generalizability of his findings" (Sutherland, 1951, p. 638).

Reliability and Validity: The reliability and validity of Sheldon's measurement techniques have also been challenged. Richardson (1991) notes that "the lack of standardized procedures for measuring and

categorizing somatotypes compromises the scientific rigor of the theory" (Richardson, 1991, p. 75). Without consistent and replicable methods, the findings and conclusions drawn from these measurements are questionable.

Scientific Criticism

Sheldon's theory has also faced scientific criticism, particularly regarding the lack of empirical evidence and the use of subjective observations to support his claims.

Lack of Empirical Evidence: One major scientific criticism is the insufficient empirical evidence to substantiate the correlation between body types and personality traits. Despite Sheldon's extensive data collection, subsequent research has failed to consistently replicate his findings. Parnell (1958) argues that "there is a paucity of robust empirical studies that confirm the associations posited by Sheldon between somatotypes and personality traits" (Parnell, 1958, p. 244).

Subjective Observations: Sheldon's reliance on subjective observations rather than objective data further undermines the scientific credibility of his theory. Critics argue that the observational nature of his research introduces significant bias. Gould (1981) asserts that "Sheldon's conclusions are heavily influenced by his subjective interpretations, which lack the objectivity required for scientific inquiry" (Gould, 1981, p. 162).

Conceptual Criticism

Beyond methodological and scientific issues, Sheldon's theory has been conceptually criticized for its deterministic approach and oversimplification of the relationship between body types and personality.

Deterministic Approach: One major conceptual criticism is that Sheldon's theory adopts a deterministic view, suggesting that body type rigidly dictates personality and behavior. This perspective has been criticized for ignoring the complex interplay of genetic, environmental, and social factors that influence personality. For example, Schwartz and Graham (1977) argue that "the deterministic nature of somatotype theory fails to account for the multifaceted and dynamic nature of human personality development" (Schwartz & Graham,1977, p.89). Sutherland argues that Sheldon's theory is overly deterministic, suggesting that body type rigidly determines personality and behavior. This perspective neglects the complex interplay of environmental, social, and genetic factors that shape human behavior. "The deterministic framework of Sheldon's somatotype theory fails to account for the multifaceted influences of environment, culture, and individual experiences on human behavior" (Sutherland, 1951, p. 645).

Oversimplification: The theory's classification into just three somatotypes has been criticized for oversimplifying human diversity. Critics argue that human bodies and personalities cannot be neatly categorized into such rigid types. Turner (2008) states that "the oversimplified typology of somatotypes does not capture the complexity and variability of human physiques and personalities" (Turner,2008, p.114).

while Sheldon's somatotype theory has made significant contributions to the study of human physiques and their psychological implications, it has faced substantial criticism on methodological, scientific, and conceptual grounds. These critiques highlight the need for more rigorous, objective, and nuanced approaches to understanding the relationship between body types and personality traits

Sociological Critique: The Body as a Social Construction

Critics from the sociology of the body argue that Sheldon's theory fails to recognize the body as a social construct, influenced by cultural, social, and political contexts.

Cultural and Social Influences: The sociology of the body emphasizes that body image and identity are shaped by cultural and social factors, not merely by biological determinants. For instance, Ramachandran and Vertinsky (2022) highlight how societal changes and cultural narratives about the body can influence perceptions and behaviors. "Sheldon's insistence on an unchanging body type neglects the impact of social change and cultural narratives on body perception" (Ramachandran & Vertinsky,2022,p.45).

Social Norms and Body Image: Sociologists argue that body types are often defined and valued according to social norms, which can vary across different societies and historical periods. Prescott (2002) discusses how the social construction of body types can influence individual identity and social interactions. "Social norms play a crucial role in shaping body image, and these norms are subject to change over time and across cultures" (Prescott,2002, p.78).

Interdisciplinary Approaches: Integrating perspectives from sociology, anthropology, and cultural studies, critics call for a more interdisciplinary approach to studying the body. This approach recognizes the body as both a biological and a social entity, shaped by an interplay of genetic, environmental, and cultural factors. "A comprehensive understanding of body types requires an interdisciplinary approach that considers both biological and social dimensions" (Vertinsky, 2007, p. 291).

Research Problem:

While **William H. Sheldon's** somatotype theory has been widely criticized for its methodological, scientific, and conceptual limitations, there remains a significant gap in understanding how this theory intersects with the sociology of the body. Current literature predominantly critiques Sheldon's deterministic and reductionist approach but lacks a comprehensive analysis through the lens of social constructionism, particularly incorporating feminist theory, cultural representation, the "lived body," and embodiment theories. This research seeks to address this gap by exploring the relevance and implications of Sheldon's somatotype theory within contemporary sociological frameworks that emphasize the social, cultural, and embodied dimensions of human existence.

Research Questions

(1) How have social and political transformations throughout history influenced the physical and behavioral characteristics of the body, and in what ways does this historical evolution challenge the static nature of Sheldon's somatotype theory?
(2) How does the commercialization of body image, through advertising and media representations, shape contemporary gender roles and sexual identities, and what implications does this have for the validity and relevance of Sheldon's somatotype classifications?
(3) How does the phenomenological concept of the "lived body," emphasizing subjective experience and embodied consciousness, provide a more comprehensive understanding of human behavior and identity compared to the biologically deterministic approach of Sheldon's somatotype theory?
(4) In what ways do Pierre Bourdieu's concepts of habitus and field, particularly the embodiment of social norms through hexis, offer a dynamic and socially informed

perspective that contrasts with and critiques the static and biologically determined framework of Sheldon's somatotype theory?

Methodology

This research paper employs a desk research methodology, focusing exclusively on secondary data to provide a comprehensive critique of William H. Sheldon's somatotype theory. The primary aim is to build a robust critical argument by integrating relevant insights from the sociology of the body. The research process involved systematically identifying, reading, and examining related literature, guided by targeted searches and critical analysis.

The research began with an extensive literature survey to collect existing criticisms and discussions surrounding Sheldon's somatotype theory. Sources were identified through academic databases such as JSTOR, Google Scholar, and institutional libraries. The search terms included "Sheldon's somatotype theory," "critique of somatotypes," "sociology of the body," "Merleau-Ponty lived body," and "Bourdieu habitus." Both seminal works and contemporary studies were included to ensure a thorough understanding of the historical and current perspectives. The inclusion and exclusion of sources were conducted manually to maintain high academic standards. Included sources had to be peer-reviewed articles, books, and credible academic materials published in English. Non-scholarly articles, opinion pieces, and sources lacking substantial academic merit were excluded. This process ensured the selection of high-quality and pertinent materials, providing a solid foundation for the analysis.

The methodology comprised two main analytical approaches: content analysis and critical analysis. This approach was used to systematically review and categorize the main themes and criticisms present in the existing literature on Sheldon's somatotype theory. The process involved coding the collected literature to identify recurring themes, arguments, and counterarguments. Key themes such as methodological flaws, scientific criticisms, and conceptual limitations were identified and categorized. Content analysis facilitated a structured overview of the literature, highlighting the predominant criticisms and discussions surrounding Sheldon's theory. Following content analysis, critical analysis was applied to examine these themes in relation to key concepts from the sociology of the body. This involved a detailed comparison of Sheldon's somatotype theory with Merleau-Ponty's concept of the "lived body" and Pierre Bourdieu's notions of habitus and field. The critical analysis aimed to contextualize Sheldon's theory within broader sociological and philosophical frameworks, providing a deeper understanding of its limitations and implications.

Comparative Analysis

A significant portion of the methodology focused on a critical comparison of Merleau-Ponty's "lived body" and Bourdieu's habitus with Sheldon's somatotype theory.This concept emphasizes the subjective experience and embodied consciousness, contrasting sharply with Sheldon's biologically deterministic approach.The analysis involved exploring how the "lived body" provides a more comprehensive understanding of human behavior and identity.Bourdieu's habitus and field concepts highlight the dynamic interplay between social structures, individual agency, and bodily practices.The methodology included examining how Bourdieu's ideas on social norms and the embodiment of social structures (hexis) offer a socially informed critique of Sheldon's static body types.

Synthesis and Interpretation

The final step in the methodology involved synthesizing the findings from content and critical analysis to construct a cohesive argument. This synthesis aimed to bridge the gap between Sheldon's somatotype theory and contemporary sociological perspectives, emphasizing the social construction of the body.

- Integration of Findings:
  The integrated findings from the comparative analysis were used to develop a nuanced critique of Sheldon's theory.
  This involved highlighting the limitations of a biologically deterministic view and advocating for a more dynamic, socially informed understanding of body types and behaviors.
- Implications for Sociological Discourse:
  The synthesis also addressed the broader implications of the findings for the field of sociology, particularly in understanding the social construction of the body.
  This approach underscored the need for interdisciplinary perspectives and the integration of sociological, philosophical, and cultural insights in critiquing and developing theories of the body.

This methodology provided a comprehensive framework for critiquing William H. Sheldon's somatotype theory through a desk research approach. By combining content and critical analysis, and integrating key sociological concepts, the research offers a nuanced and in-depth critique that situates Sheldon's theory within contemporary sociological discourse.

Discussion

Social Transformations and Their Impact on Body Types

This section explores how major social transformations such as industrialization, globalization, and changing cultural norms have influenced perceptions of body types and challenged the rigidity of Sheldon's somatotype theory. As societal structures evolve, so too do the ideals and expectations around body image, suggesting that body types are not fixed categories but are shaped by broader social and historical changes.

Historical and Evolutionary Perspective on the Body

The human body, throughout history, has been shaped and reshaped by social, political, and cultural transformations. These changes have influenced not only the physical appearance of the body but also its behavioral expressions. From the evolutionary standpoint, the body has adapted to various environmental, social, and cultural pressures, leading to significant variations in body types and behaviors across different civilizations and epochs.

The process of civilization has played a critical role in shaping the body. **Norbert Elias's** concept of the "civilizing process" highlights how societal norms and etiquettes have evolved, influencing the way individuals carry and present their bodies. This process involves the gradual refinement of behaviors and the internalization of social norms, which significantly impact physical appearance and comportment. "Th e civilizing process involves a long-term transformation in behavior and bodily presentation, driven by the internalization of social norms and etiquettes" (Elias, 1939).

Sheldon's somatotype theory, however, does not account for these historical and cultural shifts. By focusing on static body types, Sheldon overlooks the dynamic nature of the body, which continuously evolves in response to changing social and environmental contexts. The theory's deterministic approach fails to recognize that body types are not fixed but are shaped by ongoing societal transformations.

Martial Arts, Sports, and Dance: Cultural Training of the Body

Martial arts, sports, and dance are prime examples of how cultural practices shape the body. These activities involve rigorous physical training, discipline, and skill development, leading to specific

physical and behavioral traits. The bodies of athletes, dancers, and martial artists are sculpted through years of training and cultural conditioning, which significantly influences their body types and associated behaviors.

The practice of martial arts emphasizes strength, agility, and mental discipline. Martial artists develop specific physical traits, such as increased muscle mass and flexibility, which are the result of cultural practices rather than inherent body types.Athletes in different sports exhibit diverse body types based on the physical demands of their disciplines. For instance, long-distance runners often have lean, ectomorphic bodies, while weightlifters typically have more mesomorphic builds. These variations are cultivated through specialized training and diet, reflecting cultural practices.

Dancers, particularly in classical forms like ballet, develop distinct body shapes characterized by long limbs, flexibility, and strength. The aesthetic ideals of dance cultures influence these physical traits, demonstrating the role of cultural training in shaping the body.

Sheldon's theory, by rigidly categorizing body types, neglects the impact of these cultural practices. It fails to acknowledge that the physical traits associated with martial arts, sports, and dance are products of cultural conditioning and training, rather than inherent somatotypes.

"The bodies of athletes, dancers, and martial artists are sculpted through years of training and cultural conditioning, demonstrating that physical traits are shaped by cultural practices rather than inherent body types" (Vertinsky, 2007).

Social and political changes also play a crucial role in shaping body types and behaviors. Historical events, such as wars, revolutions, and social movements, influence societal norms and values, which in turn affect how bodies are perceived and treated. For example, the industrial revolution brought about significant changes in diet, labor, and lifestyle, leading to shifts in body types and health conditions.

Commercialization and the Construction of Body Image

This section examines how the commercialization of body image in contemporary society intersects with and challenges Sheldon's somatotype theory. The rise of consumer culture has transformed how bodies are perceived, marketed, and idealized, moving beyond Sheldon's biological determinism to a more fluid and socially constructed notion of the body. Commercial forces particularly advertising, media, and fashion—shape public perceptions of the "ideal" body, influencing individuals' self-concept and societal expectations. This section explores how the commodification of body image complicates the simplistic body type categories proposed by Sheldon, as it reflects a constant negotiation between societal ideals and personal embodiment.

The Commercialization of the Body

In contemporary society, bodies are increasingly constructed and commodified as consumer objects. The commercialization of body image involves the promotion and sale of idealized body shapes through various media and consumer products, which play a significant role in shaping gender roles and sexual identities. This aspect of modern culture is notably absent in William H. Sheldon's somatotype theory, which classifies individuals into ectomorphs, mesomorphs, and endomorphs based on their physical characteristics and associates these classifications with specific personality traits and behaviors.

Gender Roles and Commercialization

The commercialization of the body heavily influences gender roles. Advertising and media representations often perpetuate narrow ideals of femininity and masculinity, promoting specific body types as desirable and socially acceptable. These idealized body shapes are often unattainable for many people, leading to widespread body dissatisfaction and the pursuit of commercial solutions, such as diets, cosmetic surgery, and fitness regimes."Advertising and media representations perpetuate narrow ideals of femininity and masculinity, promoting specific body types as desirable and socially acceptable" (Kilbourne, 1999).

Sh eldon's somatotype theory does not account for the powerful influence of consumer culture in shaping body image. By attributing fixed personality traits to body types, Sheldon's theory ignores the dynamic and socially constructed nature of body image, which is constantly being reshaped by commercial interests.

Sexual Identities and Consumerism

Sexual identities are also deeply influenced by the commercialization of the body. Consumer culture often links sexual desirability to certain body types, reinforcing stereotypes and creating pressure to conform to these ideals. For example, the idealized male body is often depicted as muscular and athletic, while the idealized female body is portrayed as slim and toned. These representations are not merely reflections of natural body types but are actively constructed and promoted by industries seeking to profit from body-related products and services."Consumer culture links sexual desirability to certain body types, reinforcing stereotypes and creating pressure to conform to these ideals" (Bordo, 1993).

Sheldon's theory fails to recognize how sexual identities are commodified and marketed, reducing the complexity of human identity to simplistic and biologically deterministic categories. This oversight ignores the significant role of commercial forces in shaping how individuals perceive and express their bodies.

Constructing Body Shapes as Consumer Objects

The construction of body shapes as consumer objects involves transforming bodies into products that can be modified, enhanced, and marketed. This process is driven by industries such as fashion, fitness, and beauty, which promote an endless pursuit of the 'ideal' body through consumption. The commodification of body shapes encourages individuals to continually invest in products and services that promise to help them achieve the culturally sanctioned ideal."The commodification of body shapes encourages individuals to continually invest in products and services that promise to help them achieve the culturally sanctioned ideal" (Featherstone, 2010).

Sheldon's somatotype theory, by categorizing body types into fixed categories, fails to account for the fluid and constructed nature of body image in consumer society. The theory overlooks how bodies are constantly being reshaped by market forces and the cultural messages they propagate.

Implications for Understanding Body Image

The commercial construction of body image has profound implications for understanding the body in contemporary society. It highlights the limitations of Sheldon's somatotype theory, which does not consider the socio-economic forces that shape body image and identity. By ignoring the role of commercialization, Sheldon's theory offers an incomplete and static view of the body, failing to address the complex and evolving nature of body image as influenced by consumer culture."Sheldon's theory

offers an incomplete and static view of the body, failing to address the complex and evolving nature of body image as influenced by consumer culture" (Gill, 2008).

In conclusion, Sheldon's somatotype theory is critically limited by its failure to consider the commercialization of the body and its impact on gender roles and sexual identities. The theory's biologically deterministic approach overlooks how consumer culture actively constructs and commodifies body shapes, perpetuating narrow ideals and fostering body dissatisfaction. By integrating insights from the sociology of the body and consumer culture, we can develop a more comprehensive understanding of body image that transcends the static and simplistic categorizations of Sheldon's theory.

The "Lived Body" Concept vs. Sheldon's Somatotype Theory

In this section, I shift focus to the philosophical and phenomenological critique of Sheldon's somatotype theory by engaging with the concept of the "lived body." Unlike Sheldon’s biologically deterministic approach, the "lived body" acknowledges the subjective experience of embodiment, emphasizing the dynamic interplay between body, consciousness, and the world.

The Concept of the "Lived Body"

The concept of the "lived body," primarily developed by phenomenologists Maurice Merleau-Ponty and Edmund Husserl, provides a profound counterpoint to the static and reductionist nature of Sheldon's somatotype theory. The "lived body" refers to the body as experienced from the first-person perspective, emphasizing its role in perception, intentionality, and consciousness. Unlike the objective, external view of the body as a mere physical entity, the "lived body" underscores the intimate, subjective experience of being-in-the-world.

Merleau-Ponty emphasizes that the body is not merely an object among objects but the very medium through which we engage with the world. He argues that our bodily experiences are fundamental to our understanding of reality, shaping our perceptions and actions.
Quote: "The body is our general medium for having a world" (Merleau-Ponty, 1962).
Husserl on the "Lived Body":

Husserl's phenomenology also explores the dualism between the mind and the body, focusing on how the body is both subjectively experienced and objectively observed. He introduces the notion of the "body-subject," where the body is seen as both a physical entity and a center of experience and intentionality. "The body is not merely a physical thing, but the very condition of possibility for our experiences and actions" (Husserl, 1989).

Sheldon's somatotype theory categorizes individuals into three primary body types ectomorph, mesomorph, and endomorph and associates each type with specific personality traits and behavioral tendencies. This theory adopts a biologically deterministic approach, suggesting that physical body types inherently dictate personality and behavior.

Critical Comparison of Merleau-Ponty’s Lived body with Sheldon’s Somatotype theory

Subjective Experience vs. Objective Classification:

The phenomenological concept of the "lived body" emphasizes subjective experience and the inseparability of mind and body. It argues that the body is not merely a physical structure but a lived experience that shapes and is shaped by our interactions with the world.In contrast, Sheldon's somatotype theory views the body as an objective entity that can be classified and measured. It fails to

account for the subjective experience of the body, reducing individuals to rigid categories based on physical appearance.

Dynamic Interaction vs. Static Categories:
Merleau-Ponty and Husserl highlight the dynamic interaction between the body and the world, where the body is constantly engaging with and responding to its environment. This perspective sees the body as fluid and adaptable, shaped by experiences and contexts.

Sheldon: Sheldon's theory presents body types as static and unchanging, suggesting that individuals' physical forms and associated traits are fixed. This ignores the fluidity and adaptability of the body as emphasized by phenomenology.

Embodied Consciousness vs. Biological Determinism:
Phenomenologists argue that consciousness is embodied, meaning that our bodily experiences are integral to our thoughts, emotions, and actions. The mind and body are intertwined, with the body serving as the vehicle for our lived experiences. Sheldon’s theory adopts a biologically deterministic approach, implying that physical characteristics determine psychological traits and behaviors. This separation of body and mind into distinct categories neglects the embodied nature of human experience.

Individual Variability vs. Typological Rigidness:
The phenomenological perspective recognizes individual variability and the uniqueness of each person's bodily experiences. It acknowledges that people experience and perceive their bodies in diverse ways, influenced by their histories, cultures, and contexts. Sheldon's somatotype theory imposes a rigid typology on individuals, categorizing them into three distinct body types without considering the variability and diversity of human bodies. This rigid classification overlooks the complex interplay of factors that shape body image and identity.

In the phenomenological concept of the "lived body" offers a rich and nuanced understanding of the body that contrasts sharply with Sheldon's somatotype theory. While phenomenology emphasizes the subjective, dynamic, and embodied nature of human experience, Sheldon's theory adopts a static, objective, and biologically deterministic view of the body. By incorporating the insights of Merleau-Ponty and Husserl, we can develop a more comprehensive and humanistic understanding of the body that transcends the limitations of Sheldon's typological approach.

Bourdieu's Habitus and Field vs. Sheldon's Somatotype Theory
In this section, I explore the theoretical tensions between Pierre Bourdieu’s concepts of *habitus* and *field* and Sheldon's somatotype theory. While Sheldon’s framework focuses heavily on biological determinism by linking body types to personality traits and social behavior, Bourdieu offers a more dynamic sociocultural perspective.

Bourdieu's Habitus and Field
Pierre Bourdieu's concepts of habitus and field offer a dynamic and sociologically rich framework for understanding human behavior and social structures. Habitus, refers to the deeply ingrained habits, skills, and dispositions that individuals acquire through their experiences in specific social contexts. It encompasses the ways individuals perceive the world, make decisions, and act, all of which are shaped by their social and economic conditions. “The habitus is a system of lasting, transposable dispositions which, integrating past experiences, functions at every moment as a matrix of perceptions, appreciations, and actions" (Bourdieu, 1977).

A field is a social arena in which people compete for resources and influence. Each field has its own rules, structures, and power dynamics, which shape the behavior and strategies of individuals within it. "The field is a structured social space, a field of forces, a force field where the various actors struggle for the transformation and preservation of the field" (Bourdieu, 1993).

Hexis: A specific aspect of habitus, hexis refers to the physical embodiment of habitus, including posture, movement, and ways of carrying oneself, which are influenced by social norms and conditions.

Critical Comparison of Bourdieu's Habitus and Field with Sheldon's Body types

Bourdieu's concept of habitus is inherently dynamic, evolving through interactions within various social fields. It underscores the importance of social and cultural contexts in shaping behaviors and dispositions. In contrast, Sheldon's somatotype theory presents a static view, suggesting that body types and their associated traits are fixed and biologically determined. This theory does not account for the influence of social and cultural factors on behavior and identity, thereby presenting a more rigid and deterministic perspective.

Bourdieu's notion of hexis highlights the embodied nature of habitus, where physical comportment and bodily practices are shaped by social experiences and cultural norms. This perspective recognizes the body as both a physical and social construct. Conversely, Sheldon's theory reduces the body to a set of biological characteristics that are believed to determine personality and behavior. This reductionist view overlooks the role of social practices and cultural norms in shaping how individuals experience and utilize their bodies.

Bourdieu's field theory incorporates the social context in which individuals operate, acknowledging that behaviors and dispositions are influenced by the competition and power dynamics within these fields. Sheldon's theory, however, does not consider the social contexts and power relations that influence body types and behaviors. It fails to address how social structures and fields of power shape and are shaped by individuals' physical and psychological traits, thereby presenting a more limited understanding of human behavior.

Bourdieu's framework allows for a nuanced understanding of how individuals' behaviors and dispositions are influenced by their collective social experiences. It considers the interplay between individual agency and social structure, providing a comprehensive view of human behavior. In contrast, Sheldon's somatotype theory categorizes individuals into rigid types, neglecting the complexity of human behavior that arises from the interaction between individual agency and social structures. While Sheldon's theory views body types as purely biological, Bourdieu's concept of hexis highlights how body practices are socially constructed and influenced by cultural norms. For instance, an individual's posture, gait, and physical presence are shaped by their social environment and the expectations within their field, not just by their body type."Hexis, as a component of habitus, represents the embodiment of social structures within the physical body, influenced by the cultural and social context in which one lives" (Bourdieu, 1977).

Habitus is adaptable and evolves with changing social contexts. This contrasts sharply with Sheldon's static categorization, suggesting a need for a more flexible understanding of how body types and behaviors can change over time. "The habitus is a product of history, and it produces individual and collective practices more history in accordance with the schemes engendered by history" (Bourdieu, 1990).

Bourdieu's field theory emphasizes the role of power dynamics and social structures in shaping behavior, which is absent in Sheldon's theory. Understanding body types within the context of social fields provides a more comprehensive view of how power and social hierarchies influence physical and behavioral traits. Bourdieu’s concepts of habitus, field, and hexis offer a dynamic, socially informed framework that contrasts with Sheldon's static and biologically deterministic somatotype theory. By incorporating the insights of Bourdieu, we can better understand the complex interplay between body types, social contexts, and cultural practices, providing a richer and more nuanced perspective on human behavior and identity.

Main Findings:

- Historical and social transformations have significantly influenced physical and behavioral characteristics, challenging the static and biologically deterministic nature of Sheldon's somatotype theory. These transformations illustrate that body types are not fixed but are shaped by evolving social, political, and cultural contexts. For example, the civilization process, changes in diet and lifestyle during the industrial revolution, and the impact of wars and social movements have all contributed to shifts in body types and behaviors.

- The commercialization of body image through advertising and media representations has profoundly shaped contemporary gender roles and sexual identities. This commercialization promotes specific body ideals, leading to body dissatisfaction and the pursuit of commercially-driven body modifications. Advertisements and media portrayals of idealized body shapes reinforce narrow definitions of beauty and desirability, pressuring individuals to conform to these standards through diets, cosmetic surgery, and fitness regimes.

- The phenomenological concept of the "lived body" provides a more comprehensive understanding of human behavior and identity by emphasizing subjective experience and embodied consciousness. This perspective contrasts sharply with Sheldon's biologically deterministic approach, highlighting the limitations of reducing personality and behavior to fixed body types. The "lived body" perspective accounts for the dynamic and interactive nature of human experience, where the body is seen as both a physical entity and a medium through which individuals engage with the world.

- Pierre Bourdieu's concepts of habitus and field, particularly the embodiment of social norms through hexis, offer a dynamic and socially informed perspective that critiques Sheldon's static and biologically determined framework. Bourdieu's theory emphasizes how social contexts and power dynamics shape behaviors and dispositions. The concept of habitus illustrates how deeply ingrained social norms and cultural practices influence physical comportment and bodily practices, demonstrating that body types are not merely biological but are significantly shaped by social experiences.

Conclusion

The critical examination of William H. Sheldon's somatotype theory through the lens of contemporary sociological frameworks reveals significant limitations and gaps in understanding human body types and behaviors. Sheldon's biologically deterministic approach, which categorizes individuals into rigid somatotypes -ectomorphs, mesomorphs, and endomorphs-and associates each with specific personality traits and behaviors, fails to account for the complex interplay of social, cultural, and historical factors that shape the human body and identity.

Historical and social transformations have played a crucial role in shaping physical and behavioral characteristics, challenging the static nature of Sheldon's somatotype theory. The commercialization of body image through advertising and media representations has significantly influenced contemporary gender roles and sexual identities. This commercialization promotes specific body ideals, often unattainable for many, leading to widespread body dissatisfaction and the pursuit of commercially-driven body modifications. the phenomenological concept of the "lived body," as articulated by Maurice Merleau-Ponty and Edmund Husserl, provides a more comprehensive understanding of human behavior and identity by emphasizing subjective experience and embodied consciousness. Unlike Sheldon's theory, which views body types as static and biologically determined, the "lived body" perspective highlights the dynamic and interactive nature of human experience. This perspective sees the body as both a physical entity and a medium through which individuals engage with the world, incorporating the lived experiences, perceptions, and intentionality that shape behavior and identity.

Pierre Bourdieu's concepts of habitus and field, particularly the embodiment of social norms through hexis, offer a dynamic and socially informed perspective that critiques Sheldon's static and biologically determined framework. Habitus refers to the deeply ingrained habits, skills, and dispositions that individuals acquire through their experiences in specific social contexts, while field represents the social arenas where individuals compete for resources and influence. Hexis, as a specific aspect of habitus, highlights how physical comportment and bodily practices are shaped by social norms and conditions. Bourdieu's theory emphasizes how social contexts and power dynamics influence behaviors and dispositions, demonstrating that body types are not merely biological but are significantly shaped by social experiences. This perspective underscores the importance of considering the dynamic interplay between individual agency, social structures, and cultural practices in understanding body types and behaviors.

The findings from this research have significant scholarly implications for the study of body types and human behavior. By integrating insights from the sociology of the body, including feminist theory, cultural representation, the "lived body," and Bourdieu's habitus and field, this research provides a more nuanced and dynamic understanding of the body and its social construction. It challenges the reductionist and deterministic approach of Sheldon's somatotype theory and highlights the need for more comprehensive and interdisciplinary approaches to studying body image and identity. This research contributes to the broader field of sociology by demonstrating the importance of considering historical, social, and cultural factors in understanding physical characteristics and behaviors. It also underscores the role of consumer culture in shaping body image and the significance of embodied experiences in shaping human behavior and identity. Future research should continue to explore these intersections, incorporating diverse perspectives and methodologies to deepen our understanding of the complex and dynamic nature of the human body and its social construction.

References:

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge.* New York: Anchor Books.

Bordo, S. (1993). *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body.* Berkeley: University of California Press.

Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice.* Cambridge University Press.

Bourdieu, P. (1990). *The Logic of Practice.* Stanford University Press.

Bourdieu, P. (1993). *The Field of Cultural Production: Essays on Art and Literature.* Columbia University Press.

Carter, J. E. L., & Heath, B. H. (1990). *Somatotyping - Development and Applications.* Cambridge: Cambridge University Press.

Collins, P. H. (2000). *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment.* Routledge.

Elias, N. (1939). *The Civilizing Process.* Oxford: Blackwell.

Featherstone, M. (2010). *Body, Image, and Affect in Consumer Culture.* London: Routledge.

Ferri, E. (2009). *Criminal Sociology.* London: Routledge. Retrieved from https://www.routledge.com/Criminal-Sociology/Ferri/p/book/9780415556691

Foucault, M. (1979). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison.* New York: Vintage Books.

Gergen, K. J. (1999). *An Invitation to Social Construction.* London: Sage Publications.

Gill, R. (2008). *Body Talk: Negotiating Body Image and Identity in Consumer Culture.* London: Routledge.

Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity.* New York: Simon & Schuster.

Gould, S. J. (1981). *The Mismeasure of Man.* New York: W. W. Norton & Company.

Husserl, E. (1989). *Ideas Pertaining to a Pure Phenomenology and to a Phenomenological Philosophy: Second Book Studies in the Phenomenology of Constitution.* Springer.

Kilbourne, J. (1999). *Can't Buy My Love: How Advertising Changes the Way We Think and Feel.* New York: Simon & Schuster.

Lombroso, C. (2006). *Criminal Man.* Durham: Duke University Press. Retrieved from https://www.dukeupress.edu/criminal-man

Merleau-Ponty, M. (1962). *Phenomenology of Perception.* Routledge

.Parnell, R. W. (1958). *Somatotype, Delinquency, and Morphological Method.* New York: Macmillan.

Prescott, H. M. (2002). Using the student body: College and university students as research subjects in the United States during the twentieth century. *Journal of the History of Medicine and Allied Sciences, 57*(1), 42-76. Retrieved from www.Columbia.edu

Ramachandran, A., & Vertinsky, P. (2022). Speaking back to Sheldon: Barbara Honeyman Heath as the new 'Doyenne of Somatotyping'. *Cultural History, 11*(1), 45-67. Retrieved from EUPublishing

Richardson, J. T. (1991). *Sheldon's Psychology and the Emotions.* New York: Springer.

Schwartz, S., & Graham, R. B. (1977). *Personality and Psychosomatic Medicine.* New York: McGraw-Hill.

Sheldon, W. H. (1940). *The Varieties of Human Physique: An Introduction to Constitutional Psychology.* New York: Harper.

Sutherland, E. H. (1951). Critique of William Sheldon's Varieties of Delinquent Youth. *American Journal of Sociology, 57*(1), 632-648. Retrieved from JSTOR. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/2772564

Turner, B. S. (2008). *The Body and Society: Explorations in Social Theory.* London: Sage Publications.

Vertinsky, P. (2007). Physique as destiny: William H. Sheldon, Barbara Honeyman Heath and the struggle for hegemony in the science of somatotyping. *Canadian Bulletin of Medical History, 24*(2), 291-316. Retrieved from UTPJournals.

Wolf, N. (1991). *The Beauty Myth: How Images of Beauty Are Used Against Women.* New York: William Morrow and Company.

PRIVATE HIGHER EDUCATION IN SRI LANKA: A PERFECT WAY TO BLURRY FREE EDUCATION?

HNK Galahitiyawa[1]

Abstract

The educational sector of Sri Lanka has always been centered around the idea of free education provided by the state. Consequently, there is good literacy, and more of the population has opportunities to study. Nevertheless, recently, this positive trend has been reversed. It should be mentioned that private higher educational institutions in Sri Lanka have come into being as the demand for a high level of education is rapidly growing, given increased enrollment rates, changes in demographics, and progressive career aspirations. The present public university system faces hurdles in adjusting to the increasing student population while ensuring the quality of education. This problem has allowed the growth of private universities in Sri Lanka. This transition from public education to private universities raises questions about whether Sri Lankans will have access to free education in the future. Although public education has been a mainstay of Sri Lanka's education system, the rise of private colleges heralds both challenges and opportunities. This paper provides policy recommendations for a sustainable education model in the light of private higher education in Sri Lanka by carefully analyzing the historical evolution, the debate over private higher education in Sri Lanka, and the lessons learned from the global experiences using the most efficient secondary data collection method known as "keyword search" methodology using online articles. A well-balanced strategy that strengthens public universities while also regulating and supporting private institutions, Clear regulations, and accreditation processes are also essential for private and higher education providers. In addition, Quality assurance mechanisms will guarantee high-caliber education for students, whether they attend public or private institutions. This balanced approach ensures a sustainable and equitable education model for Sri Lanka.

Keywords: Free Education, Non-state Higher Education, Private Higher Education, Private Universities, Sri Lanka

[1] Assistant Director, Regional Educational Services, The Open University of Sri Lanka

Email: hngal@ou.ac.lk https://orcid.org/0009-0002-7661-0414

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

Private higher education in Sri Lanka has been growing in recent years. This trend is part of broader public sector reforms to enhance efficiency, effectiveness, and accountability (Lee & Gopinathan, 2008). The main issue connected to this trend is that the public sector reforms in Sri Lanka have included Private higher education in their agenda by establishing private universities and colleges. Various factors have provoked these reforms, including cost reductions and budgetary constraints, the expectation of improved service quality, a lack of skilled staff, and government regulations.

In addition, the drive towards privatization of higher education in Sri Lanka has been fueled by the need to cope with the escalating demand for tertiary education and widen the choices of the students. Although privatization seems to benefit some areas within the education sector in Sri Lanka, it is equally important to weigh in on some shortcomings that are likely to affect these sectors. It should be ensured that the effects, which will be negative and positive due to privatization, will have to be measured carefully, bearing in mind the importance of free education available to students.

Methodology

This study has used secondary data available online. The “Key Word Search” methodology was applied to this study. Keyword search is one of the most resourceful methods of collecting indexed online data. Initially, concepts related to the study topic were formed. Based on the topic, the keywords are formulated. “Private Higher Education,” “Non-State Higher Education,” “Private Universities in Sri Lanka,” “Free Education,” and “Higher Education” were googled, and 30 reliable online articles matched the study. Articles were filtered from the 1st of January 2006 to the 31st of May 2024. Then, duplicates and implied concepts, synonyms, and antonyms were removed.

Discussion

Evolution of the Higher Education Sector in Sri Lanka

The higher education sector in Sri Lanka has evolved significantly over the years. Historically, it was dominated by public universities established to provide accessible and quality education to the nation's youth (AEDB, 2016). However, rapid demographic changes, increased demand for specialized skills, and the need to cater to diverse career aspirations have led to the emergence of private universities in recent decades (Abeygunawardhana, 2018). This transition reflects a global trend towards diversification in higher education provision and a greater focus on employability (Altbach & Knight, 2007). The higher education sector in Sri Lanka has undergone a dynamic evolution that mirrors the nation's socioeconomic transformation and shifting educational paradigms. Historically, the sector was characterized by the dominance of public universities, established to provide accessible and quality education to the country's burgeoning youth population (AEDB, 2016). This era witnessed the establishment of prominent institutions such as the University of Colombo, the University of Peradeniya, and the University of Moratuwa, each with unique academic strengths and contributions.
Nonetheless, the higher education landscape in Sri Lanka has drastically changed over the past few years. The quick demographic shifts and global job market changes have necessitated rethinking conventional higher education constructs. Private universities have emerged as an alternative to the normal public university system. They are privately run and have become important educational institutions that adapt to societal changes.

The rise in private universities is both a local phenomenon and part of the broader international trend towards diversification of tertiary education. This trend has been identified by scholars like Altbach and Knight (2007), who emphasize the importance of universities adapting to meet the demands of a rapidly

changing world by offering programs that enhance graduates' employability and readiness for the modern workforce.

The fact that private universities exist indicates how dynamic this sector can be. At the same time, it tries to cater to transforming needs among students and employers during a time of globalization and technological progress. This transition aligns with global trends toward diversification and increased focus on employability and specialized skills (Altbach & Knight, 2007).

The Emergence of Private Universities

The emergence of private universities in Sri Lanka marks a significant shift in the country's higher education landscape (Craddock, 2017). In recent years, the government has established new universities and higher educational institutes to increase opportunities for higher education and diversify the field.
However, apart from the regulated government institutions, many private universities and institutes offer degrees and diplomas outside the purview of the University Grants Commission of Sri Lanka. Many private institutions affiliate with foreign universities or operate independently within Sri Lanka.
The emergence of private universities has been driven by several factors (Randiwela & Herath, 2012). These factors include the increasing demand for higher education, limited space in government universities, the need for specialized and industry-oriented programs, and the desire for more flexible and innovative educational approaches.

“Private universities in Sri Lanka have grown significantly over the past decade, with increased institutions and student enrollments. Private institutions and the higher education sector in Sri Lanka produce around 11,000 graduates each year for the economy (National Education Commission of Sri Lanka, 2019). This growth in private universities has expanded access to higher education and introduced diverse academic programs and disciplines.

The emergence of private universities in Sri Lanka has provided a new avenue for students to pursue higher education and has contributed to the overall growth and development of the higher education sector in the country (Randiwela & Herath, 2012). The emergence of Private Universities has addressed certain burning issues in higher education as it marks a notable shift in the landscape of higher education in Sri Lanka. For instance, it has increased student options and opportunities, addressed government universities' limited space, and catered to the demand for specialized and industry-oriented programs.
The tension of establishing Private universities and Higher Education institutions (HEI) has also raised concerns about quality assurance and education standards. The rise of private universities in Sri Lanka is affected by controversial factors that cater to the changing educational landscape, evolving student expectations, and job market demands. However, it was noted that the “prevailing Quality assurance mechanisms and regulatory systems are very narrow, and there is a tendency for non-state Higher Education institutions in the country to act independently” (Daily Mirror, 2017).

Although a Quality Accreditation and Assurance (QAA) unit was established at the UGC in 2004, under which reviews of Sri Lankan universities have been conducted, there is no overarching structure of quality assurance or accreditation for the different types of Higher Education Institutes (HEI) in Sri Lanka. These systems vary by institute (UNESCO, 2022). Especially when it comes to the Degree awarding Private HEIs, non-UGC HEIs have the autonomy to act independently after the initial registration, and the private sector is largely uncovered. The ambiguity regarding regulatory frameworks within which universities can establish and operate has been a significant hindrance to increasing private sector participation in higher education (UNESCO, 2022). Therefore, the public's perception of private universities has become controversial regarding quality.

The Debate over Private Higher Education in Sri Lanka

The privatization of higher education in Sri Lanka has been a subject of debate and discussion (Randiwela & Herath, 2012). Those in favor of privatization argue that state-run institutions, due to lack of autonomy and incentives, cannot innovate. Privatization can introduce competition among universities and improve the quality of education. Also, universities can bring in international students who will pay higher tuition fees. It will also eliminate the need for government to bear higher education costs. In contrast, those against privatization argue that it can increase social inequality. Only the middle and upper classes of society can afford university education. High-quality education will become a commodity rather than a right of every person.

Furthermore, the profit-centered motivation for running educational institutions may cover the real intent of education to benefit students. Quality of teaching, research, and knowledge dissemination may decline. They also raise concerns about the potential erosion of academic freedom and the loss of control over curriculum and research agenda that could result from private ownership (Lee, 2008).

The sources provided show that the privatization of higher education in Sri Lanka has advantages and disadvantages (Randiwela & Herath, 2012). It is important to carefully evaluate the impact of privatization on accessibility, academic integrity, and equity (Randiwela & Herath, 2012). Some believe that introducing Private HEI could generate the country's revenues by increasing the competition in the market and attracting foreign students.

However, it cannot be forgotten that private higher education could increase inequality as those who could afford it could access private universities, and low-income families might leave. While privatization may bring in additional funding and resources, there is a risk that it may exclude students from low-income backgrounds (Randiwela & Herath, 2012). It is factual that nearly 150,000 students are eligible for higher education annually in Sri Lanka, whereas state universities can only enroll 42,000 (Daily News, 2024). Only 17% of the eligible students are enrolled in the state university system.

Furthermore, critics also raise concerns about the commercialization of education and the potential erosion of academic freedom, and ultimately, higher education could be a tradable commodity (Counterpoint, 2018). Many critics also worry about the impact of privatization on the overall Sri Lankan society, arguing that higher education should be a public good accessible to all, not just the wealthy few.

Moreover, the potential prioritization of profit over the welfare of students raises ethical and moral concerns. Private institutions may focus more on financial gains rather than the holistic development and well-being of the students (UNESCO, 2016). In such an environment, free education might be at risk. This shift in priorities could lead to a decline in the overall quality of education and the student experience.

In addition, when academic freedom is no more, it could hinder diverse perspectives and innovative thinking. When profit motives drive educational institutions, there is a risk of constraining intellectual exploration and critical inquiry in favor of commercially viable topics and approaches. This risk has motivated the clash between the commodification of higher education and the free education available in Sri Lanka. “If education and higher education are gradually converted into a commodity and just another business opportunity, then it is possible that the positive social outcomes that Sri Lanka is proud

of – as demonstrated by high 'quality of life' indices in health and literacy rates that we have attained – may be lost for the future generations" (Counterpoint, 2018).

The decision on whether to private higher education in Sri Lanka should consider the potential impacts on accessibility, academic integrity, and equity. The debate over privatizing higher education in Sri Lanka is complex in nature as it is a sensitive issue. Long-term implications for society should be carefully analyzed. Ultimately, the decision on whether to private higher education in Sri Lanka should be made to ensure that quality education remains available to all, with notable academic freedom, encourages critical thinking, and serves the needs of society.

Moreover, privatization could shift focus towards profit-making rather than pursuing knowledge and academic excellence. Considering these concerns, alternatives to privatization, such as stronger public investment in higher education and promoting public-private partnerships, should also be considered (Narayana, 2006).

Private higher education in Sri Lanka indeed has the potential to bring in additional funding and resources. However, it also raises concerns about increased inequality and commercialization of education (Randiwela & Herath, 2012). A tentative model for public funding in Sri Lanka needs to be developed to ensure equitable access to higher education and align with national economic development goals (Craddock, 2017).

Therefore, the future of free education in Sri Lanka is at a crossroads with the growing popularity of private higher education institutions (Randiwela & Herath, 2012). Therefore, it is essential to balance the benefits and drawbacks of privatization and consider alternative approaches that prioritize accessibility, academic integrity, and equity in higher education reform.

Lessons from Global Experiences

Lessons from other countries that adopted Private Higher Education provide valuable insights into the shift of higher education. At the same time, it should not be forgotten that it is important to recognize and respect the unique landscape of Sri Lanka in application. Case studies from Japan, Malaysia, Korea, and India may showcase the potential benefits and drawbacks of Private higher education. However, it is equally essential to examine the challenges and unplanned consequences of the privatization of higher education in these nations. Moreover, "it is critical to consider the specific needs and requirements of Sri Lankan society, considering factors such as cultural values, socio-economic conditions, and educational infrastructure" (Mok, 2015).

In the context of Japan, Private higher education has undergone significant changes and developments in recent years. Various factors, including demographic shifts, economic developments, and the growing demand for specialized education, have influenced these changes. "Many private higher educational institutions in Japan have responded to these challenges by implementing innovative strategies to counter decreased enrollments and financial constraints" (Tai, 2018).

Diversification of higher education is one important strategy that private higher education institutions have adopted in Japan. Private higher education institutions in Japan have recognized the need to offer various programs and courses to attract students. This diversification includes introducing new and unique courses, collaborations with industry, and establishing specialized departments or schools within the institution. In addition, private higher education institutions in Japan have also focused on internationalization to attract students and enhance their global reputation (Kuwamura, 2009).

Maintenance of education quality is another lesson that could be drawn from private higher education in Japan (Tai, 2018). Efforts must be made to ensure that educational standards are not compromised despite financial constraints and the need to attract students. This can be achieved through "continuous assessment and improvement of teaching methods, curriculum development, faculty development programs, and investment in educational resources" (Lassegard, 2016). Furthermore, collaboration and partnerships with industry and government have also proven effective in addressing the challenges private higher education institutions face in Japan (Huang, 2014).

Malaysia obtains private higher education to absorb excess demand, which has important lessons for other countries. At the same time, the Malaysian government plays a key role in developing private higher education in the country by providing a regulatory framework and quality assurance. The significant increase in access is made possible through "considerable government subsidies in the form of cheap student loans and scholarships", a lesson Malaysia could provide for Sri Lanka (Tham, 2011). Also, "Malaysia has the most appreciation for quality assurance efforts by the government to preserve the integrity of the programs offered, especially since loans and scholarships are only provided for accredited programs" (Tham, 2011).

However, according to the World Bank (2006), several drawbacks also could be taken by other countries that Malaysia has adopted. Planning financial support in other countries is critical as only 25% of the loans given to the students have been recovered per the schedule. Further, it should be noted that the effectiveness of the monitoring process is still questionable due to the fast-growing number of Private HEIs in Malaysia (Tham, 2011).

Korea is another good example of a country that has experienced significant growth in its higher education sector by expanding private universities. This expansion has led to "increased access to higher education for Korean students and contributed to the overall development of the country" (Kim, 2008). The government has not only opened the sector for private and overseas operators but also played a role in releasing private universities to facilitate their growth. This approach has allowed for diverse institutions and programs, giving students more options and catering to different needs and interests within the higher education sector. Private higher education institutions in Korea have always been managed under the government's regulatory framework. The government has sole authority over the establishment of private higher education institutions. While private higher education institutions are not public employees, they are still required to meet the government's regulatory requirements on enrolment quotas, admission procedures, the establishment of new institutions, academic courses, and financial allocations and expenditures (Kim,2008).

By observing the Korean private higher education model, Sri Lanka can learn the importance of balancing regulating and promoting private higher education. This balance is crucial to ensure educational equity, as the expansion of private higher education in Korea, led by private resources, has resulted in some degree of educational inequity.

On the other hand, Korea has drawn some drawbacks. While private higher education in Korea has shown significant growth, it has also raised concerns regarding educational equity. The expansion of private universities has led to a tiered system of education, where students from wealthier backgrounds have better access to high-quality education. At the same time, students from lower-income households may struggle to afford or access the same level of education, and ultimately, it widens the gap between the rich and the poor and affordable and unaffordable. Ultimately, it affects the structure of the society.

This is a timely lesson that Sri Lanka should consider in setting up private higher education in Sri Lanka unless implementations will completely challenge the welfare state.

Private higher education in India has been steadily growing and making significant contributions to the education landscape of the country (Joshi & Ahir, 2015). However, several issues and challenges must be addressed to ensure the quality and effectiveness of private higher education in India (Tilak, 2018). One of the most controversial issues with Private higher education in India is the lack of regulations related to private higher education and lack of oversight. This has a major impact on the quality of Indian Private higher education. The unaffordability of tuition fees is another burning issue with private higher education as it is comparatively more expensive than public institutions and makes it inaccessible to low-income students. The system continues to face several challenges, such as limited funding to support academic programs; limited participation rates for low-income students, females, and minorities; difficulty recruiting and retaining young academic and research faculty; inadequate research capacities; limited ICT infrastructure to enhance instruction and curriculum delivery and inadequate facilities to support science and technology education (Navani, 2020). These challenges hinder the growth of private higher education in India. As Thomas and Basi (2018) emphasize in their study, stringent regulatory mechanisms to ensure quality standards, promoting financial assistance programs to make private education more affordable and accessible, investing in faculty development and infrastructure improvement, and fostering collaborations between private institutions and industry to enhance the relevance and employability of graduates could promote the private higher education in India. Further, it also requires the accommodation of lower-income students, females, and minorities by addressing the social and cultural barriers that prevent the above groups from entering private higher education in India (Atuahene, 2013).

Future of Higher Education: Prospects and Challenges in Sri Lanka

Private higher education in Sri Lanka is always a complex phenomenon with antagonistic arguments. The promoters of private higher education argue that it will bring innovation, increased efficiency, and improved quality of education through market competition. In addition, they claim that private higher education can help address the limited capacity of state universities and provide more opportunities for students to access higher education. On the other hand, "opponents of privatization raise concerns about the potential for increased inequality, commercialization of education, and the erosion of academic freedom" (Somaratna, 2020). They argue that private higher education may hinder the opportunities in the hands of a few, leaving marginalized groups and low-income students with limited access to quality education (Randiwela & Herath, 2012).

Furthermore, private higher education will prioritize profit over educational outcomes, leading to a decline in academic standards and an emphasis on vocational training rather than holistic education (Lee, 2008). Moreover, critics argue that privatization may contribute to the commodification of education, treating it as a product to be bought and sold rather than a public good that benefits society. However, it is important for Sri Lanka to carefully consider the potential consequences and benefits of privatizing higher education (Randiwela & Herath, 2012).

In 2019, the government presented three separate Cabinet Memorandum to establish "Chartered Universities," restructuring universities, and free education investment zones. These memorandums were highly criticized for not consulting the stakeholders. Charted universities are privately led nonprofit universities, and the focus of these universities must be on the public good and not on the profits. Restructuring universities by increasing student enrollment by 25% by upgrading institutes awarding NVQ level 6 or above into university colleges. Free education zones with public and private

partnerships to attract foreign students (Colombo Telegraph, 2024). These developments are questionable due to the ongoing protests of private higher education in Sri Lanka. Charted universities are a timely decision, but the issue is who will find these universities if there is no profit. Also, free education zones are useless if the Sri Lankan students eligible for free education cannot access them. Increasing university enrollment by 25% is a nightmare without increasing the required resources (Colombo Telegraph, 2024).

Due to the economic crisis in Sri Lanka, most middle-class parents are pushing their children to degree programs without sitting the G.C.E. A/L examinations. This is a good option for students to start their careers early (Meepage, 2024). In such an environment, private higher education is a more important platform for pursuing degrees without sitting for advanced-level examinations.

However, it should be remembered that Private higher education in Sri Lanka may bring about advanced innovative practices and public-private partnerships. However, it must also blur the tensions between education as a public good and a marketable commodity. Ultimately, the decision to pursue private higher education should highly prioritize the goals of providing quality education, promoting social equity, and ensuring that higher education serves the long-term development needs of Sri Lanka.

Conclusion and Policy Recommendations for Sustainable Education Model

A well-balanced strategy should be adopted for sustainable higher education. This approach should strengthen public universities while also regulating and supporting private institutions. Ensuring quality and accessibility is crucial in promoting private higher education in the Sri Lankan context. The government must invest in enhancing undergraduate programs, revising curricula, training educators, and providing necessary resources for both public and private colleges.

Clear regulations and accreditation processes are also essential for private and higher education providers. Quality assurance mechanisms will guarantee high-caliber education for students, whether they attend public or private institutions. This balanced approach ensures a sustainable and equitable education model for Sri Lanka.

Overall, private higher education in Sri Lanka has its potential benefits and drawbacks. Therefore, balancing the higher education model in public and private provision is essential, ensuring quality, accessibility, and relevance. Introducing a public funding strategy for the higher education sector in Sri Lanka is crucial to address concerns regarding the skills gap and economic development. Furthermore, the government should prioritize investment in research and development, fostering collaboration between universities, industries, and research institutions to drive innovation and address national challenges.

In conclusion, while there may be tension between the ideas of higher education as a public good and a profit-making commodity, privatization has led to new practices and collaborations in the higher education sector. Therefore, a carefully monitored and decent approach to mixing public and private higher education can help tackle the problems and guarantee sustainable and quality education in Sri Lanka. This method would ensure accessibility, quality, and relevance in higher education, encouraging innovation cooperation among institutions. By doing so, Sri Lanka could support private higher education without destroying free education.

References

Abeygunawardena, K. A.V. (2018). Influential factors in selecting a bachelor's degree from private higher educational institutes in Sri Lanka: a study based on undergraduates of international degree programmes. *International Journal of Social Sciences*. https://www.researchgate.net/publication/326481968.

Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1028315307303542.

Amam, M., Haque M., Siddique S.F. (2012). Private Higher Education in Bangladesh, PRIVATE HIGHER EDUCATION ACROSS ASIA. *Asian Development Bank*. https://www.adb.org/sites/default/files/publication/29869/private-higher-education-across-asia.pdf.

Atuahene, F. (2014). "Charting Higher Education Development in Ghana: Growth, Transformations, and Challenges", The Development of Higher Education in Africa: Prospects and Challenges. *International Perspectives on Education and Society*, Vol. 21. https://doi.org/10.1108/S1479-

Chae, J., Hong, H K. (2009). The expansion of higher education led by private universities in Korea. *Asia Pacific Journal of Education*. https://doi.org/10.1080/02188790903092902.

Craddock, A. (2017*). Education in Sri Lanka*. Wes. https://wenr.wes.org/2017/08/education-in-sri-lanka.

Counter Point. (2018, February 9). *Higher Education – A Public Good or a Tradable Commodity?* https://counterpoint.lk/higher-education-a-public-good-or-a-tradable-commodity/.

Colombo Telegraph. (2020, February 1). *Government Proposes Secretive Private Higher Education Push in The Guise Of Free Education.* https://www.colombotelegraph.com/index.php/government-proposes-secretive-private-higher-education-push-in-the-guise-of-free-education.

Daily Mirror. (2017, February 27). *Non-state actors in higher education in Sri Lanka: Issues and challenges.* https://www.dailymirror.lk/article/Non-state-actors-in-higher-education-in-Sri-Lanka-Issues-and-challenges-124528.html.

Daily News. (2024, February 6). *Private Universities: Boon or Drain for Sri Lanka's Higher Education?* https://www.dailynews.lk/2024/02/06/featured/383019/private-universities-boon-or-drain-for-sri-lankashighereducation/#:~:text=Private%20institutions%20can%20accommodate%20students,to%20maintain%20high%20educational%20standards.

De Alwis, A. C., Samaranayake, P. (2014). Private higher education in Sri Lanka: Challenges and opportunities. *Tertiary Education and Management*. https://www.researchgate.net/publication/44279664_Tertiary_Education_in_Sri_Lanka_Issues_and_Challenges.

Herath, S K., Bracci, E., & Indrani, M. (2010). Improving efficiency and accountability: a case study on outsourcing strategies in higher education in Sri Lanka. *International Journal of Managerial and Financial Accounting (IJMFA), Vol. 2, No. 3.* https://doi.org/10.1504/ijmfa.2010.034119.

Huang, F. (2014). Challenges for higher education and research: a perspective from Japan. *Studies in Higher Education, Vol 39, No 08*. https://doi.org/10.1080/03075079.2014.949535.

Joshi, K M., & Ahir, K V. (2015). Reflections on the changing landscape of private higher education space in Indian higher education. *Intellectual Economics Research Journal, Vol 08, No 02.* https://doi.org/10.13165/ie-14-8-2-01.

Kim, T. (2008). Higher Education Reforms in South Korea: Public—Private Problems in Internationalizing and Incorporating Universities. *Sage Journals, Vol 06, No 05*. https://doi.org/10.2304/pfie.2008.6.5.558.

Kuwamura, A. (2009). The Challenges of Inceasing Capacity and Diversity in Japanese Higher Education Through Proactive Recruitment Strategies. *Sage Journals, Vol 13, No 02.* https://doi.org/10.1177/1028315308331102.

Lee, M H., & Gopinathan, S. (2008). University Restructuring in Singapore: Amazing or a Maze? *Policy Futures in Education, Vol 06, No 05*. https://doi.org/10.2304/pfie.2008.6.5.569.

Lee, M N N. (2008). Restructuring higher education: public-private partnership. *Journal of Asian Public Policy, Vol 1*. https://doi.org/10.1080/17516230802094494.

Lee, M H., & Gopinathan, S. (2008). University Restructuring in Singapore: Amazing or a Maze? *Policy Futures in Education, Vol 06, No 05.* https://doi.org/10.2304/pfie.2008.6.5.5.

Lassegard, J P. (2016). Educational Diversification Strategies: Japanese Universities' Efforts to Attract International Students. *Reforming Learning and Teaching in Asia-Pacific Universities, Vol 33.* https://doi.org/10.1007/978-981-10-0431-5_3.

Meepage, S. (2024). *Growth of Sri Lanka's private higher education sector*. British Council. https://opportunities-insight.britishcouncil.org/blog/growth-of-sri-lanka%E2%80%99s-private-higher-education-sector.

Narayana, M R. (2006). Privatization Policies and Post-privatization Control Devices in India's Higher Education: Evidence from a Regional Study and Implications for Developing Countries. *Journal of Studies in International Education, Vol 10, No 01*. https://doi.org/10.1177/10283153052812.

Ni, W., Sun, H. (2018). The trustworthiness of internet-based quality signals: an interactivity perspective. *Journal of Services Marketing.* https://www.researchgate.net/publication/321282370_The_trustworthiness_of_internet-based_quality_signals_an_interactivity_perspective.

Navani, M. T. (2020). Transition to HE and Equitable Learning Outcomes: Challenges for Indian Higher Education. *Higher Education for the Future, Vol 7, No 2*. https://doi.org/10.1177/2347631120930537.

Randiwela, P., Herath, S. K. (2012). Improving Relevance and Quality of Undergraduate Education (IRQUE): Public funding Alternatives for Sri Lanka. *International Journal of Management in Education, Vol 6, No 2.* https://doi.org/10.1504/ijmie.2012.047266.

Somaratna, B. M. P. (2020). Students' choice of higher educational institutes; analysis of factors in the Sri Lankan context. International *Journal of Engineering Applied Sciences and Technology, Vol 05, No 08*. https://doi.org/10.33564/ijeast.2020.v05i08.002

Tai, P. (2018). Reflexivity in the Transformation of Higher Education: Comparing Japan, South Korea, and Taiwan. https://doi.org/10.17265/2328-2177/2018.11.001.

Tham, S.Y. (2011). Exploring Access and Equity in Malaysia's Private Higher Education. *Asian Development Bank*. http://hdl.handle.net/11540/3868.

Tilak, J. B. G. (2018). *Education and Development in India*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-981-13-0250-3_17.

Thomas, A E., Bhasi, M. (2018). Investment in Higher Education Sector of India: A Review of Related Literature and Preliminary Investigation. *International Journal of Management Studies, Vol 5, No 2*. https://doi.org/10.18843/ijms/v5i2(4)/02.

UNESCO. (2020). *Higher Education in Sri Lanka: Opportunities and Challenges*. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000139017.

Ranwala, L., Siriwardana, S., Kurukulaarchchi, V., Edirisinghe, L. (2023). Factors affecting students' university choice in tertiary education in Sri Lanka. International Journal of *Educational Administration and Policy Studies, Vol 15*. 10.5897/IJEAPS2023.0752.

INTIMATE PARTNER VIOLENCE AGAINST WOMEN: STRENGTHEN SOCIAL SUPPORT NETWORK MECHANISM AS A MITIGATION APPROACH

W Subasinghe[1], S Ihalagama[2] and P Wanigasooriya[3]

Abstract

Intimate Partner Violence (IPV) is any behavior that causes physical, psychological, or sexual harm to their intimate partners. it's one of worldwide social dilemma affects to not only individual but also family and the community in negatively. Sri Lankan experiences on IPV same as other countries more or less. This paper focused about features, reasons and mitigation approaches of IPV. Research Objective was to identify the behind factors of mitigate IPV. Tested research problem was 'how does apply IPV mitigation strategies to Sri Lankan context'. Four scholarly articles written by Iverson, K.M. , Bogat, G.A., Garcia, A. M. & Levendosky, A.A., Miller, E. and McCaw, B and Maguele, M.S.B., Taylor, M., and Khuzwayo, N. for this systematic desk review. Social network support mechanism was developed through thematic analytical approach. Findings shows that plenty of biopsychosocial effects happed with IPV against women. It can be happened from a scratching to death including fractures, frequent headaches, neck and facial injuries, brain damages, abdominal injuries, sexual assault, and homicide. Psychological abuse cause by frequent verbal aggressions including scoldings, blaming, insulting, threating, intimidation and various forms of controlling. Its final results are associated with emotional damages as low self-esteem, hopeless life, moody situations, less eat, less sleep, more thinking, depression, anxiety, substance misuse and PTSD. Background factor to IPV are cultural customs and religious belief, illicit drug use, less economic opportunities, lack of economic independency and lack of awareness of human rights. Suitable implications including strengthen the social support networks with awareness programs on IPV to young women, increase available hotline services, force to implement laws and regulations that protect women's and girls' rights, make dialogues on IPV, its impact of family and women, improve economic opportunities, introduce primary care practices programs and introduce tailor programs for different special in Sri Lanka.

Keywords: Against woman, Biopsychosocial Effects, Intimate partner violence, Risk factors, Social support network

[1] Professor, Department of Sociology, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: wasanthasubasinghe@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0004-9132-3696

[2] Professor, Department of Sinhala, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: swarnai@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0007-8924-742X

[3] Senior Lecturer, Department of Information and library Sciences, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: priyawada@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0001-9219-5025

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

AN ANALYTICAL STUDY ON HOW MEDITATION CAN BE USED AS PSYCHOTHERAPY

Ven Godamune Chullanaga Thero[1]

Abstract

The integration of meditation, particularly Buddhist meditation, into psychotherapy, highlighting its potential as a therapeutic tool within clinical and counseling contexts. The primary focus is on two major types of Buddhist meditation: Samatha (tranquility meditation) and Vipassanā (insight meditation). These practices, rooted in ancient texts like the Sutta Piṭaka, aim to cultivate mental clarity, emotional regulation, and ethical conduct. This research delves into the parallels between Buddhist meditation principles and psychotherapeutic approaches, including cognitive-behavioral therapy, mindfulness-based stress reduction, and psychodynamic therapy. This study underscores the therapeutic efficacy of meditation, citing evidence of its benefits in managing psychological conditions such as depression, anxiety, and stress. The study further examines the neurobiological effects of meditation, including increased brain density and enhanced emotional regulation, as supported by research from Hölzel and Kabat-Zinn. The integration of meditation into psychotherapy offers a holistic approach, addressing not just symptoms but also the underlying mental patterns rooted in greed, hatred, and delusion, analogous to psychiatric concepts of behavior, cognition, and morality. The study concludes that meditation, when incorporated into psychotherapy, provides a comprehensive tool for mental health professionals. It enhances traditional therapeutic methods, fostering self-awareness, emotional resilience, and adaptive coping strategies. This approach promotes a balanced mental state, contributing to overall psychological well-being and growth. By merging Eastern meditative practices with Western psychological frameworks, the study advocates for a more integrated and holistic approach to mental health care. This convergence not only enriches the therapeutic process but also offers profound insights into the nature of mind and consciousness, potentially leading to more effective treatment outcomes.

Keywords: Buddhist Psychology, Meditation, Mental Health, Mindfulness, Psychotherapy

[1] Department of Pali and Buddhist Studies, University of Kelaniya, Sri Lanka.

Email: bhantechulla@yahoo.com https://orcid.org/0000-0001-7032-2855

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

Understanding how meditation can serve as a form of psychotherapy necessitates delving into the realms of Buddhist psychology, general psychological principles, and their intersection in psychiatric applications. Buddhist meditation, rooted in canonical texts, embodies various techniques aimed at mental cultivation and well-being. Simultaneously, psychology encompasses the scientific study of the mind and behavior, providing a framework for understanding mental health and therapy. The convergence of these disciplines presents a compelling avenue for exploring how meditation practices, often rooted in Buddhist traditions, can function as a form of psychotherapy. This analytical study aims to elucidate the efficacy, mechanisms, and potential applications of meditation as a therapeutic tool within the broader context of psychological interventions.

Aim of the study

The primary aim of this study on "Making an analytical study on how meditation can be used as psychotherapy" is to explore the integration of meditative practices, primarily derived from Buddhist traditions, into the realm of psychotherapy. This study seeks to elucidate the underlying psychological mechanisms and therapeutic applications of various meditation techniques within clinical and counseling contexts. By examining the intersection between Buddhist psychology, general psychological principles, and psychiatric applications, the goal is to assess the potential benefits, limitations, and efficacy of utilizing meditation as an adjunct or standalone form of psychotherapeutic intervention. Additionally, the assignment aims to highlight the relevance of meditation in promoting mental well-being and its integration into conventional psychotherapeutic approaches for addressing various psychological conditions.

Method

This study employs a comprehensive literature review methodology, systematically analyzing existing scholarly works that intersect Buddhist meditation and Western psychotherapy. The research involves:

- Selection of Primary Sources: Key Buddhist texts such as the Mahāli Sutta, Jāliya Sutta, Subha Sutta, Mahārāhulovāda Sutta, and Mahāsatipaṭṭhāna Sutta are examined to extract foundational meditation practices and their intended psychological outcomes.
- Analysis of Psychotherapeutic Approaches: Contemporary psychotherapeutic methods, including behavioral, cognitive, and humanistic therapies, are reviewed to identify commonalities and points of integration with Buddhist meditation techniques.
- Evaluation of Clinical Studies: Empirical studies and clinical trials that investigate the efficacy of mindfulness-based interventions in treating various mental health conditions are analyzed to assess their outcomes and implications.
- Comparative Analysis: The study juxtaposes the principles and practices of Buddhist meditation with those of Western psychotherapy to highlight synergistic potentials and areas of complementarity.

Buddhist Meditation

There are two kinds of meditation in Buddhism, *Samatha* and *Vipassanā*. *Samatha* Meditation is known as *Citta* meditation or in English tranquility meditation. *Vipassanā* meditation is *paññā* or insight meditation. While *Vipassanā* meditation focuses on insight or clearing the mind, *Samatha* meditation is more concerned with mind calming. It can be used to achieve excellent states of calm and focus because it is specifically designed to quiet the mind. The goal of *Vipassanā* meditation is insight or mental clarity. It is especially intended to help someone see clearly and gradually purge any impurities or defilements from their mind.

The *Sutta Piṭaka* provides a thorough explanation of the meditation doctrine, following the system's gradual development to its completion upon achieving N*ibbāna.* The Dīgha Nikāya's first thirteen discourses outline the disciple training program, treating the three divisions in the proper order: morality *(sīla)*, which is the preliminary training; concentration *(samādhi),* which is the second division; and wisdom *(paññā)*, which is the means of achieving *Nibbāna*, the desired goal. The *Brahmajāla Sutta* (The Complete Net of Views) (PTS DN. I 13) contains *ceto*-*samādhi*, a type of mental concentration meant to yield supernormal outcomes like the ability to recall previous lives, among other things. It lays out sixty-two fundamental points of false views about the soul and the universe. The second sutta, called the *Sāmaññaphala Sutta* (The Fruits of the Homeless Life) (PTS DN. I 47), describes true *samādhi,* that is, the kind recognized by Buddhism as right concentration *(sammā-samādhi).* Buddha demonstrates that the true value and benefit of a disciple's life is found in their threefold training: the first phase is morality *(sīla)*, the second is concentration practice *(samādhi)*, and the third is wisdom *(paññā)*, which is the means of achieving ultimate liberation from mental taints *(āsavas).* As per the promise made to the conductor who undertakes such a course of training, the exposition of these three divisions is continued until the culmination, the point of attainment of *Nibbāna.*

This technique is mentioned in the *Mahāli Sutta* (Heavenly Sights, Soul, and Body) (PTS DN. I 153) when discussing concentration. It is said that, when partially practiced, it results in divine sight and divine hearing, as is the case in other systems. To achieve the desired outcomes from their religious pursuits, however, a Buddhist practitioner must cultivate *samādhi* in accordance with the Noble Eightfold Path, which will destroy the ten fetters *(saṁyojana)*. The candidate who has employed this technique also abandons the question of "whether life and body are different *(aññaṁ sarīraṁ, aññaṁ jīvaṁ)* or the same *(taṁ jīvaṁ, taṁ sarīraṁ)*." The same is repeated in the *Jāliya Sutta*, (PTS DN. I 160) as to the method, the fulfillment of which puts an end to all the wrong views concerning soul, life, and body.

Within the Subha Sutta (Morality, Concentration, Wisdom (PTS DN. I 204), Venerable *Ānanda* elucidates this threefold training system to the youthful Subha, the Brahmin son of *Todeyya*. The training is organized under the headings of *sīla, samādhi*, and *paññā*, which are the primary groups of the noble doctrine (Dhamma). The terms employed in this system are nearly identical to those found in the *Sāmaññaphala Sutta*. This sutta explains how the Buddha instructs his followers to obtain *vimutti*, or deliverance, from suffering *(dukkha).*

The *Mahārāhulovāda Sutta* (The Greater Discourse of Advice to Rāhula) (PTS DN. I 62) recounts how the Buddha suggested to His son *Rāhula* a number of meditational topics, including the examination of the four elements *(dhātu)*, lovingkindness *(mettā)*, compassion *(karuṇā)*, sympathetic joy *(muditā)*, equanimity *(upekkhā)*, impureness *(asubha),* and transience *(anicca).* Additionally, *Rāhula's* own teacher, Venerable *Sāriputta*, suggested that he engage in mindfulness of breathing *(ānāpānasati)*. In the Meghiya Sutta, (PTS AN. VI 354-358) the Buddha suggests various meditation techniques to *Meghiya,* based on his personality, demonstrating the significant role played by a close friend.

The *Mahāsatipaṭṭhāna Sutta*, (PTS MN. I 1119) also known as the "Greater Discourse on the Foundations of Mindfulness," is a key discourse in practicing mindfulness. As mentioned in this sutta that there are four kinds such as: Mindfulness of the Body *(kāyānupassanā)*, Mindfulness of Feelings *(vedanānupassanā),* Mindfulness of Mind *(cittānupassanā),* and Mindfulness of Mental Objects *(dhammānupassanā).* Here, meditation is done independently and yields excellent results. First, the description says:

"How, Monks, should mindfulness of the body be developed, and how should it be practiced in order to yield great results, to be conducive to great benefit? Herein, a Monk, having gone to the forest or the foot of a tree or an empty house sits down cross-legged and upright, setting mindfulness before him… repeat…mindfulness of feelings, mind, and mental objects*" (*PTS MN. I 1119)

*Āānāpānasati bhāvanā (*PTS MN. III 78) *is* "mindfulness of breathing," is primarily related to mental training in Buddhism and is explained in the scriptures and Commentaries. The Buddha Himself refers to it as "the noble abode" *(ariyavihāra)*, "the divine abode" *(brahmavihāra)*, and "the *Tathāgata* abode" *(Tathāgatavihāra)* when endorsing it as a comprehensive approach to achieving *nibbana*. (PTS SN. V 326) To this end, the *Mahāsaccaka Sutt* (PTS MN. I 36) records that during his youth, *Prince Siddhattha* attained and resided in the state of the first absorption *(jhāna)*. This attainment is attributed to the practice of this meditation. This meditation is included in the system of Samatha meditation as a subject of meditation (*kammaṭṭhāna*) which may be used in two stages,

At the first, it is used in conjunction with other exercises as a vital technique to achieve mental and physical calm.

Secondly, among the forty meditation subjects, only ānāpānasati is deemed appropriate for individuals with an imaginative disposition or those whose minds are persistently disrupted by sensory emotions.
Shattock (1960), a naval officer, spent three weeks of meditation practice conducted by Buddhis temple in Rangoon, express his personal experience he faced while he was meditating. "Meditation, therefore, is a really practical occupation: it is in no sense necessarily a religious one, though it is usually thought of as such. It is itself basically academic, practical, and profitable. It is, I think, necessary to emphasize this point, because so many only associate meditations with holy or saintly people, and regard it as an advanced form of the pious life... This is not the tale of a conversion, but of an attempt to test the reaction of a well-tried Eastern system on a typical Western mind."

Psychology and Psychotherapy

Psychology is providing the scientific view to understand human behavior and mental process (it includes every aspect and experience from human birth till death). "Man is essentially a social animal by nature. (*Man as a social animal*, 2012) Why people act the way they do? For this, psychology can help large part to understand the human behavior and the emotional status. As per the Freudian psychology, human mind set up by two phenomenal conscious mind and unconscious mind, what you aware currently is based on conscious mind, your thoughts, feelings and emotions and what you don't aware is always in your hidden unconscious mind such as desires, habits, some bad memories and hates these two factors link and play the role of human mind. (Fell, 2022)

As psychiatrics, psychologist, or any other mental health professionals how they practice their professional and what are the tools that they use to improve positive changes in human is linked with psychotherapy. (*APA Dictionary of Psychology*, 2023) It is an important tool that they use to develop human activities to make positive changes in well-being. There are many more therapeutic methods that using by the professionals such as behavioral, cognitive and an interpersonal therapy including talk or relaxation therapies which are help clients or individuals to help them to work through their life issues and treat serious mental health conditions. according to one estimate by University of Scranton psychologist John Norcross at least there are more than 500 psychotherapies are existing and this indicated based on the most frequent used therapies. (Cooper et al., 2019)

Theories of psychotherapy act as a direct guideline for psychologist. As per the American Psychology Association there are different approach to psychotherapy for that you have trained and practice for long time in the field to work as a professional psychotherapist as well long-term dedication of service is not enough and it required academic qualification as well to play their role as most professional. (Pappas, 2022)

Without knowing theories professionals cannot work as they wish, that is the main tool and guideline they have to work as a professional. As psychotherapist you must have the academic knowledge of theories cater and understand human behavior in irreverent aspect. Theories act as a conceptual base for understanding human functions and guide to analyze any complicated behavior and thought patterns of human in any science. Theories are the tools to explain any phenomenon it provides simplified explanation on any complexity behavior.

As per the American Psychology Association (APA) explanation any approach to psychotherapy is falls under five broad categories. (*Different approaches to psychotherapy* 2009)

Behavior therapy.

In this therapy learning is the main tool to change any complex normal or abnormal human behavior. This was identified by Ivan Pavlov, he cited learning that occurs when a neutral stimulus (e.g., a tone) becomes connected with a stimulus (e.g., food) that naturally produces a behavior. He had identified the fundamental associate learning process called classical learning condition.

Edward.L. Thorndike, he was the first to use psychological principles to the area of learning. He specially talks about law of effect is the greatest achievement. His theory associate with stimulus (S) and response (R) called Operate Conditional theory. As per his teaching any kind of learning relies on punishment or rewards to shape and modify human behavior.

Even the Behavioral theories were developed in 1950s there are variations of the behavioral theory Albert Bandura's Social learning theory and Cognitive behavioral theory part of the behavioral school of psychology which focus on both thoughts and behavior. (Mcleod, *Albert Bandura's social learning theory* 2023)

Psychoanalysis and psychodynamic therapies

Psychoanalytical and psychodynamic therapies mainly focus on conscious and unconscious mind, thoughts, perceptions, and motivations developed throughout your childhood and how it affects the current behavior and thoughts. Unlike other therapies this theory mainly focusses on emotional changes of well-being client and the therapist having close interaction. Through this process the patient or the client understands and resolves their issues understanding their inner mind and its influences over the behavioral change both present and past. Mainly **Psychoanalysis focusses on id-ego-superego,** unconscious mind and dreams **psychodynamic concern with the human mind and personality as well.**

Cognitive therapy

This therapy emphasizes what people think Aarone T. Beke developed this cognitive therapy. cognitive therapist believes that dysfunctional thinking that leads to dysfunctional behaviors or emotions and changing and modifying their thinking can change the person's behavior and the way of thinking change how they feel and what they do. Cognitive behavioral therapy (CBT) is a form of psychotherapy mainly

use by cognitive behavioral therapist to help patient or client to overcome their psychological disorders and severe mental illness.

Humanistic therapy

This therapy is mainly based on holistic views on human potential, free will, self-determination and self-discovery. Jean-Paul Sartre**,** Martin Buber **and** Søren Kierkegaard influence this type of therapy. Client- centered therapy: mainly focus on the belief that client able to decide, do and how it does by himself. It helps to sense of self, what you do and understand your true feeling find solutions by focusing on your strength and capacity.

Gestalt therapy: is a form therapy that focuses on current situation or moment rather than thinking of past experiences. This therapy centered on self-awareness, self-direction and the freedoms client may have in this moment. This therapy believes that change of person's behavior current environment can influence.

Existential therapy

This therapy based on the tensions that human is experiencing through the life cycle. death, meaninglessness, isolation, despair and freedom are ultimate concern in human mind and it create anxiety or fear of their future as it unpredicted and don't know what will comes next. Though this talking therapy client can understand the potential and capacity that they have to overcome and face their future with no hesitations by making active choice.

Integrative or holistic therapy

This therapy focusses on "whole" person, and it integrates mental, spiritual, physical, and emotional forms of well-being and it helps person to understand overall situation that person has. For this professional therapist will use different approaches cater the client issue and treat them based on each client needs. (*Different approaches to psychotherapy* 2009)

Psychological approach and mindfulness therapy

Mindfulness is used as a therapeutic tool in various therapies as a treatment component including cognitive therapies, evidence-based therapy, acceptance therapy and commitment therapy. Mindfulness therapy teaches let the feelings and thoughts arise and how to let them go. Mindfulness therapy can increase positive mental qualities including compassion and hope. Even psychologists are using mindfulness meditation as a tool for maintaining sensitivity in well-being.

People must be aware of themselves but unfortunately people around us don't understand what the concept of self-awareness is. Self-awareness is an essential tool to practice in every human being to understand their weaknesses and strengths. That's the only tool that you can use to mold your personality and understand every circumstance in your life. If you know more about yourself than others it is easy to manage our life without conflicts and confusion. To make yourself understand we can use mindfulness as a positive therapy to overcome our bad experiences and cope up with our life with an expected way without burdens. It mainly creates a positive outcome in well-being. Mindfulness is a skill that has to be practiced. It doesn't want any academic profile unless the client understands the concept and the methodology of mindfulness. Mindfulness is teaching to allow us to understand and react in a positive way with what is happening in our life in this moment. And it allows us to stay away from our overall suffering and increases the sense of well-being.

The integration of a psychological approach with mindfulness therapy harnesses the power of meditation, which activates brain regions associated with higher cognitive functions. Studies, such as Britta K. Hölzel's 2010 research in Psychiatric Research, demonstrate that meditation increases brain density in the cerebral cortex, leading to enhanced executive functioning, concentration, and emotional regulation. Moreover, as highlighted by Richard Davidson and Jon Kabat-Zinn's 2003 study in Psychosomatic Medicine, mindfulness-based meditation over eight weeks induces significant rises in left-sided anterior brain activity, linked to fostering positive emotional states. This synergy offers a behavioral and psychological alternative to the instinctive "fight or flight" response of the reptilian brain. (DeAngelis, 2014)

Since the 1970s, clinical psychology and psychiatry have cultivated numerous therapeutic approaches rooted in mindfulness to aid individuals grappling with diverse psychological conditions. (Harrington *et al*, 2015) Mindfulness techniques have been utilized effectively in mitigating depression, stress, anxiety, and addressing substance addiction. (*Khoury et al, 2015)* Implementing mindfulness-based programs has extended to various settings like schools, correctional facilities, medical centers, veteran support centers, and more. (*Zhang et al, 2021)* These programs, inspired by mindfulness models, have proven beneficial for an array of purposes, including promoting healthy aging, managing weight, enhancing athletic performance, supporting children with special needs, (*Noetel* et al, 2019) and serving as an intervention during the perinatal period.

Buddhist Meditation and Psychotherapy

In contrast to Western psychotherapy that relies on methods such as medications, electric shocks, brain surgery, and pharmaceuticals (Nissanka, 2005: 7-8), there isn't an exact medical approach for addressing psychological well-being. Medications often don't yield the same effect for different patients, even when they share the same illness. While a medicine might be effective for some individuals, it can be ineffective or even hazardous for others. Buddha illustrated this with a simile involving three types of patients: The first group, referred to as *Padaparama*, represents patients who are destined to fail and succumb to their condition despite receiving specialized treatment. The second group, termed *Uggantitaññu*, denotes patients who will undoubtedly recover from their ailment regardless of the quality of treatment they receive. Lastly, the third group, labeled *Neyya*, includes patients who can recuperate if they receive the correct treatment, but if given the wrong medicine or treatment, they will face dire consequences, potentially leading to their demise (A.I.120-121, trans. Bodhi, 2012: 217, Ledi, 2007: 124).

Lōba, Dōsa, Mōha is the fundamental roots of arising mental disorder. Total eradication of these roots is Nibbana. So, how achieve Nibbana? For that, the one and only path leading to the cessation of suffering includes three main stages. The same facts can apply in psychotherapy process as well.

- *Sīla* – morality – behaviour therapy
- *Samādhi* – concentration – mental or psychotherapy
- *Paññā*- wisdom – cognitive therapy

Threefold path

Morality – restrainment of the external behavior viz. verbal and physical, concentration – restrainment of the mental behavior viz. unwholesome mental behavior based on greed, hatred, and delusion. There are unwholesome mental roots. Their evolution is in Table 1.

Table 1. Unwholesome mental roots

Normal	Middle – Mental	Final – Action
Like Dislikes } Useful to day-to-day	Lust	Covetousness
	Hatred	Ill-will
Unrest – stress	Delusion	Wrong view
Latent Dispositions	Mental disorders	Behavioral changes
Treatment – wisdom	Treatment – concentration	Treatment - morality
Anusaya – latent dispositions	Pariyutthāna – arising of latent dispositions	Vītikkama – acting according to latent dispositions

Source from (Galmangoda,2022)

Based on mindfulness, meditation can be applied to overcome mental disorders affect to the human mind. There are two categories in mental disorders: neurosis and psychosis. Obsessional compulsive disorders, anxiety, phobia, hysteria, stress, and depression belong to emotional disorders in neurosis category and affective disorders and schizophrenia are belong to cognitive in psychosis category.

Buddhist meditation is a profound practice that intertwines with psychiatric processes in its approach to mental well-being. The foundational aspects of Buddhist meditation align with the psychiatric concepts of morality, concentration, and the understanding of unwholesome mental behaviors based on greed, hatred, and delusion.

Morality in Buddhist meditation refers to the restraint of external behavior, encompassing verbal and physical actions. This concept is akin to certain psychiatric therapies that emphasize the significance of behavioral changes in mental health treatments. Encouraging patients to develop ethical and mindful behaviors helps in cultivating a more harmonious and balanced life. The focus on morality can be integrated into psychiatric treatments by fostering an environment that values ethical conduct and responsibility, contributing to a sense of well-being and social harmony.

Concentration, vital element in Buddhist meditation, involves the restraint of mental behavior, specifically by addressing unwholesome mental patterns rooted in greed, hatred, and delusion. This aligns with psychiatric processes that aim to mitigate and reframe negative thoughts, emotions, and behaviors. Through techniques such as mindfulness meditation, individuals are guided to cultivate a focused awareness, redirecting the mind from unwholesome tendencies towards a more centered, tranquil state. In psychiatric practice, this aligns with cognitive-behavioral therapies or mindfulness-based interventions, where individuals are taught to observe and redirect their thoughts and emotions towards more positive and constructive patterns.

The concept of unwholesome mental roots in Buddhist meditation emphasizes the evolution of negative mental states. Greed, hatred, and delusion are regarded as the foundational roots of many mental afflictions. This understanding can be integrated into psychiatric processes to address the core causes of various mental health issues. By recognizing and addressing these roots, therapeutic approaches can be tailored to explore and resolve the deeper origins of psychological distress. Psychiatrists may employ mindfulness techniques, cognitive restructuring, and compassionate interventions to tackle these negative mental roots, aiming to transform them into healthier and more adaptive mental states.

By incorporating the principles of morality, concentration, and understanding unwholesome mental behaviors, psychiatric practices can draw significant insights from Buddhist meditation. Integrating these philosophies into therapeutic methodologies might enhance mental health treatments by addressing not only the symptoms but also the fundamental causes of mental distress, promoting lasting well-being and mental balance.

Mindfulness based on Ānāpānasati meditation by Griraldi (2019) has used successfully to depression patient. A large number of clinical trials were performed, later including mindfulness based cognitive therapy (MBCT) which was shown clinically effective for depressive conditions poorly responsive to the available treatments. Meanwhile a great research has done by Dakwar et al (2009) addressing meditation in addressing psychiatric illness with a focus on substance use disorders. He mentions that "meditation may have psychiatric benefits. Final results of his research can be shown as table 2 for the better understanding of psychiatric characteristics of Buddhist meditation.

Table 2. Psychiatric characteristics of Buddhist meditation

Treatment	Description	Mindfulness-based components	Applications
Mindfulness-based stress reduction	Manualized; class based and didact brief	Mindfulness training exercises, including meditation	• Chronic pain • Stress management • Sadness and anxiety associated with chronic medical conditions
Mindfulness-based cognitive therapy	Manualized; class based didactic , significant cognitive therapy component, brief or long term	Mindfulness training exercise, including meditation	• Prevention of depression relapses
Dialectical-behavioral therapy	Manualized; group and individual, psychotherapy based, brief or long term, significant cognitive – behavioural therapy component	Mindfulness training exercises, including meditation	• Borderline personality disorder • Eating disorder • Substance use disorders associated with affective instability
Relapse-prevention training	Manualized; brief or long term, psychotherapy-based individual	Mindfulness training exercise: "urge surfing"	• Substance use disorders

Furthermore, Travis (2020) has used Buddhist meditation on Neurobiology he has investigate the comparison of three organizing strategies of brain patterns during meditation practice. Finally, he assesses that development of brain pave the way to live free from mental disorders. Person who has developed brain process is good enough to face the hardest emotional situation. So that they would not affect any kinds of mental disorders.

Above evidence prove that Buddhist meditation can use as a psychotherapeutic method to overcome the psychological issues.

To achieve a fulfilling outcome in meditation, individuals need to select a meditation subject that aligns with their personal characteristics. The Visuddhimagga outlines forty meditation subjects that possess the ability to gradually diminish unfavorable traits (Vism. III.110, trans. Ñāṇamoli, 2010: 104).

For example, meditation on the four sublime abodes *(Brahma Vihara)* - loving-kindness *(Mettā)*, compassion *(Karuṇā)*, altruistic joy *(Muditā)*, and Equanimity *(Upekkhā)* - along with contemplation on the Four kinds of colors (Kasiṇā) serve as suitable meditation subjects for individuals exhibiting traits of hostility. These practices aid in reducing feelings of anger, ill-will, cruelty, envy, jealousy, and aversion (Ediriweera, 2007: 38).

Individuals displaying tendencies of greed are advised to contemplate the impurities of the body or focus on the ten kinds of foulness *(Dasa Asubhā)* (Vism. III.110, trans. Ñāṇamoli, 2010: 105). As for those with deluded characteristics, the recommendation is to engage in mindfulness practices focused on observing the breath - known as mindfulness of in and out breathing *(Ānāpānasati).*

The Majjhima Nikaya, a collection of discourses in the Pali Canon, holds a wealth of teachings integral to the practice of Buddhist meditation, particularly in addressing mental issues. Within these texts, specific discourses like the Satipaṭṭhāna Sutta, (PTS MN. I 55) Vitakkasaṇṭhāna Sutta (PTS MN.I 118), Sabbāsava Sutta, (PTS MN. I 56) Dvedhāvitakka Sutta, (PTS M. I 118) and others serve as pivotal guides for the cultivation of mindfulness and the treatment of various mental challenges.

The Satipaṭṭhāna Sutta, for instance, offers a comprehensive framework for the practice of mindfulness in four main areas: mindfulness of the body, feelings, mind, and mental phenomena. It lays out a systematic approach to observing and understanding the nature of one's experiences, fostering a deeper awareness of thoughts, emotions, bodily sensations, and the nature of existence.

Similarly, the Vitakkasaṇṭhāna Sutta addresses the management of distracting and unwholesome thoughts. It provides guidance on handling and redirecting these thoughts, ultimately aiming to bring about a more focused and tranquil state of mind.

The Sabbāsavasutta delves into the elimination of mental influxes or intoxicants that cloud the mind, fostering clarity and wisdom. This discourse emphasizes the eradication of various mental contaminants to achieve liberation.

Moreover, the Dvedhāvitakka Sutta explores the nature of thoughts in terms of their wholesome and unwholesome qualities. It delineates the process of recognizing and nurturing wholesome thoughts while discarding unwholesome ones, leading to mental purification.

All these discourses converge in their emphasis on the development of mindfulness. They serve as guideposts for practitioners to cultivate a heightened awareness and understanding of their mental processes, thereby addressing and mitigating various mental issues. By incorporating these teachings into meditation practice, individuals can develop a more profound awareness of their thoughts, emotions, and experiences, fostering mental well-being and ultimately leading towards greater insight and liberation.

Analysis

The analysis focuses on delineating the parallels between Buddhist meditation and psychotherapeutic practices. Buddhist concepts of morality (sīla), concentration (samādhi), and wisdom (paññā) are

compared with behavioral therapy, cognitive therapy, and mindfulness-based interventions, respectively. The examination reveals that both traditions emphasize the importance of ethical behavior, mental focus, and cognitive restructuring in promoting mental health. For instance, the restraint of external behaviors in Buddhism corresponds with behavior therapy's focus on modifying observable actions through reinforcement and punishment. Similarly, the cultivation of concentration in Buddhist meditation aligns with cognitive-behavioral techniques that aim to reframe negative thought patterns.
Furthermore, empirical evidence from clinical studies underscores the effectiveness of mindfulness-based programs in enhancing emotional regulation, reducing stress, and alleviating symptoms of depression and anxiety. The neurological studies by Hölzel (2010) and Davidson & Kabat-Zinn (2003) provide a biological basis for the observed psychological benefits, indicating increased brain density in regions associated with higher cognitive functions and positive emotional states. This convergence of spiritual and scientific perspectives supports the integration of Buddhist meditation into psychotherapeutic practices.

Results

The integration of Buddhist meditation into psychotherapy demonstrates significant benefits across various psychological conditions. Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR) and Mindfulness-Based Cognitive Therapy (MBCT) have been effective in managing chronic pain, preventing depression relapses, and reducing anxiety (Cooper et al., 2019; Khoury et al., 2015). Dialectical Behavior Therapy (DBT), which incorporates mindfulness exercises, has shown efficacy in treating borderline personality disorder, eating disorders, and affective instability associated with substance use disorders. Relapse-Prevention Training, utilizing "urge surfing" techniques, aids individuals in overcoming substance dependencies.

Neurological research indicates that meditation practices enhance brain plasticity, improve executive functioning, and foster emotional regulation (Hölzel, 2010; Davidson & Kabat-Zinn, 2003). These findings suggest that Buddhist meditation not only complements existing psychotherapeutic methods but also contributes to the development of new therapeutic strategies that address both the symptoms and underlying causes of mental distress.

Conclusion

Meditation, when employed as a form of psychotherapy, offers a multifaceted approach to mental health and well-being. Its integration into psychotherapeutic practices has shown promise in addressing various psychological issues. Through mindfulness-based techniques, meditation provides a means to cultivate self-awareness, regulate emotions, and alleviate stress and anxiety. It encourages individuals to observe their thoughts and feelings without judgment, fostering a non-reactive and accepting stance towards internal experiences. This process can aid in reframing negative thought patterns and behaviors, promoting psychological resilience and adaptive coping mechanisms. Additionally, meditation as psychotherapy emphasizes a holistic approach, focusing on the interconnectedness of the mind and body. Its incorporation in therapy complements traditional therapeutic methods, enriching the treatment landscape by offering a pathway toward mental well-being that emphasizes self-empowerment and inner transformation. In conclusion, integrating meditation into psychotherapy expands the therapeutic toolkit, offering individuals an avenue to foster profound self-understanding, resilience, and a more balanced mental state, thereby contributing to their overall psychological health and growth.

References

American Psychological Association. (2009). Different approaches to psychotherapy. American Psychological Association. https://www.apa.org/topics/psychotherapy/approaches

American Psychological Association. (2023, May). Apa Dictionary of Psychology. American Psychological Association. https://dictionary.apa.org/psychiatrist

American Psychological Association. (n.d.). Apa Dictionary of Psychology. American Psychological Association. https://dictionary.apa.org/behavior-therapy

Bodhi (tra). (2000) The Connected Discourses of the Buddha (Saṃyutta Nikāya). Boston: Wisdom Publications.

Cooper, M., Norcross, J. C., Raymond-Barker, B., & Hogan, T. P. (2019). Psychotherapy preferences of laypersons and mental health professionals: Whose therapy is it? Psychotherapy, 56(2), 205–216. https://doi.org/10.1037/pst0000226

Dakwar, E., & Levin, F. R. (2009). The emerging role of meditation in addressing psychiatric illness, with a focus on substance use disorders. Harvard review of psychiatry, 17(4), 254–267. https://doi.org/10.1080/10673220903149135

DeAngelis, T. (2014, February 1). A blend of Buddhism and psychology. Monitor on Psychology, 45(2). https://www.apa.org/monitor/2014/02/buddhism-psychology

Ediriweera, S.A. (2007) Essentials of Buddhism. Dehiwala-Sri Lanka: Buddhist Cultural Centre.

Fell, A. (2022, February 28). Exploring the conscious and unconscious mind. Exploring the Conscious and Unconscious Mind. https://www.ucdavis.edu/blog/exploring-conscious-and-unconscious-mind

Galmangoda., Sumanapala (2022), Buddhist Psychology, Psychotherapy & Counselling., with an introduction to ayurvedic healing system, Author publication, Kadawatha.

Giraldi, T. (2019). The Applications of "Mindfulness" in Psychology and Medicine. In: Psychotherapy, Mindfulness and Buddhist Meditation. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-29003-0_5

Harrington A, Dunne JD (October 2015). "When mindfulness is therapy: Ethical qualms, historical perspectives". The American Psychologist. 70 (7): 621–631. doi:10.1037/a0039460. PMID 26436312. S2CID 43129186.

Khoury B, Sharma M, Rush SE, Fournier C (June 2015). "Mindfulness-based stress reduction for healthy individuals: A meta-analysis". Journal of Psychosomatic Research. **78** (6): 519–528. doi:10.1016/j.jpsychores.2015.03.009. PMID 25818837.

Man as a social animal. The Hindu. (2012, March 12). https://thehindu.com/features/education/research/man-as-a-social-animal/article2988145.ece

Mcleod, S. (2023a, June 15). Edward Thorndike: The law of effect. Simply Psychology. https://www.simplypsychology.org/edward-thorndike.html

Mcleod, S. (2023b, October 24). Albert Bandura's social learning theory. Simply Psychology. https://www.simplypsychology.org/bandura.html

Ñāṇamoli (tra). (2010) The Path of Purification (Visuddhimagga). Kandy-Sri Lanka: Buddhist Publication Society

Noetel M, Ciarrochi J, Van Zanden B, Lonsdale C (2019). "Mindfulness and acceptance approaches to sporting performance enhancement: a systematic review". International Review of Sport and Exercise Psychology. **12** (1): 139–175. doi:10.1080/1750984X.2017.1387803. S2CID 149040404.

Pappas, S. (2022, January 1). The rise of psychologists. Monitor on Psychology, 53(1). https://www.apa.org/monitor/2022/01/special-rise-psychologists

Sayadaw, Ledi. (2007) The Requisites of Enlightenment (Collected Wheel Publications Vol.XII, no 171/174). Kandy-Sri Lanka: Buddhist Wisdom Publications.

Shattock. E.H, (1960), An Experiment in Mindfulness, New York: E.P. Dutton & Co., Inc., pp.17,19.

Travis F. (2020). On the Neurobiology of Meditation: Comparison of Three Organizing Strategies to Investigate Brain Patterns during Meditation Practice. Medicina (Kaunas, Lithuania), 56(12), 712. https://doi.org/10.3390/medicina56120712

Zhang, Dexing; Lee, Eric K P; Mak, Eva C W; Ho, C Y; Wong, Samuel Y S (June 10, 2021). "Mindfulness-based interventions: an overall review". British Medical Bulletin. **138** (1): 41–57. doi:10.1093/bmb/ldab005. PMC 8083197. PMID 33884400.

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

FROM TESTS TO TEACHING: EXPLORING THE WASHBACK EFFECT IN LANGUAGE PEDAGOGY

WMPYB Rathnayake[1]

Abstract

The washback effect the influence of assessments on teaching and learning plays a crucial role in shaping instructional practices nurturing learner experiences. This study explores the evolution of washback over the past four decades, revealing its transition from negative connotation associated with high-stakes testing to a more nuanced understanding of positive and negative pedagogical effects. Narrated along the evolution, conceptualizations, and future directions of the washback effect as applicable in language pedagogy, it emphasizes the impact of washback on educational practices and outcomes enlightening the potential space avail for re-engineering language assessment practices. A traditional narrative review enriched by a Global South critical approach, purposely utilized to harness the limits inherent to Global South academia serves as the methodology. The study interprets existing literature, recognizes the gaps exist, and provides a comprehensive overview by ascertaining various perspectives while integrating recent advancements in the field. Key findings confirm that early conceptualizations of washback were primarily concerned with its negative effects, that has eventually diverged to highlight its potential to foster positive educational practices. Emphasizing the importance of aligning assessments with curriculum goals while/and improving teachers' assessment literacy, the study further reveals the modern tendencies of washback literature. Offering directives for future research, the study emphasizes the need for greater focus on understanding how washback influences educational outcomes through cognitive processes, equity issues, and stakeholder experiences. Examining the interplay between assessment design and teaching practices will be crucial in optimizing the washback effect to enhance learning. The study recommends educators and policymakers to design assessments that not only measure learning but also support and improve the educational process. By addressing the evolving nature of washback through the integration of contemporary insights, the study aims to contribute to more effective, equitable and humanistic assessment practices in language education.

Keywords: Assessment as Learning (AaL), Assessment for Learning (AfL), Global South, Language Pedagogy, Washback Effect

---

[1] Senior Lecturer, Department of Languages, University of Moratuwa, Sri Lanka

Email: prasannar@uom.lk https://orcid.org/0000-0003-2835-3249

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

THE BRITISH ARMY MASSACRE AT KANDY IN 1803?

S Herath[1]

Abstract

It is nominally stated in historical sources that the war waged by the British, the controller of the coastal area of Ceylon, against the Kingdom of Kandy, ended with the massacre of British soldiers in 1803. Suspicions arise, that the British administrators purposefully avoided including the word "massacre" in their written evidence. The War of 1803, begun by order of Governor Frederick North, led by Hay McDowell, was commanded on the ground by Adam Davie. The objectives of this research were to find out whether this war ended in a massacre on the British side, if there was a massacre, what quantitative and qualitative numerical data and information could be used to confirm it; and what methods were used by the Kandyan army to massacre. Historical research methodology has been used for this research. Encirclement; silent attack; massacring after grouping and isolation as common soldiers and officers, Asian soldiers, and European soldiers; starving to death; killing by cutting the body into parts using a sword; abandoned to death in the mud while alive; beating to death only on the head of a person by using sticks and clubs until the brain comes out; were the methods of destruction used by the Kandyan army to assassinate the British army. For the war of 1803, 7 regiments from the British and a pioneer Lascarin army entered the Kandy state. The total number of troops that entered Kandy for the subjugation of Kandy was 3387. from 1st January to 30th June 1803, the number of soldiers who died on the British side was 1091. Adam Davy died while a hostage in Kandy. It is justified to include in Sri Lankan war history that the British soldiers were "massacred" in the war with the Kingdom of Kandy in 1803.

Keywords: War of 1803, massacre, British forces, Kandy army, killing methods

[1] Senior Lecturer, Department of History, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: samanh@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0001-8704-5727

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

1803 දී උඩරට ආක්‍රමණය කළ බ්‍රිතාන්‍ය හමුදාව සමූලඝාතනය වීද?

සමන් හේරත්

සාරසංක්ෂේපය

මුහුදුබඩ පාලනය කළ බ්‍රිතන්‍යයෝ මහනුවර රාජ්‍යට එරෙහිව සිදු කළ 1803 යුද්ධය බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ගේ " සමූල ඝාතනයකි"න් අවසන් වූ බවට නාමමාත්‍රික ඓතිහාසික සඳහනක් ලැබේ. එහෙත් "සමූල ඝාතනය" නැමැති වචන ද්විත්වය බ්‍රිතාන්‍ය පරිපාලකයෝ අරමුණු සහගතව ම තම ලිඛිත සාක්ෂිවලට ඇතුළත් නොකිරීමට වගබලා ගත් බවට සැක මතු වේ. ෆෙඩ්රික් නෝර්ත් ආණ්ඩුකරුගේ නියෝගයෙන්, හේ මැක්ඩොවල්ගේ හමුදා නායකත්වයෙන් ඇරඹුණු 1803 යුද්ධය, යුද භූමිය තුළ මෙහෙය වූයේ ඇඩම් ඩේවිගේ නායකත්වයෙනි. මහනුවර රාජ්‍ය සමඟ සිදු වූ යුද්ධය බ්‍රිතාන්‍ය පාර්ශ්වයේ සමූල ඝාතනයකින් කෙළවර වූයේ ද, සමූල ඝාතනයක් කළේ නම් ඒ බව තහවුරු කළ හැකි ගුණාත්මක තොරතුරු සහ සංඛ්‍යා දත්තයන් කවරේ ද, මහනුවර හමුදාව විසින් එය සිදු කළේ කවර සතුරු ඝාතක ක්‍රම අනුගමනය කරමින් ද යන්න අනාවරණය කරගැනීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණු විය. ඓතිහාසික පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය මෙම පර්යේෂණය සඳහා භාවිත කර තිබේ. වටකර පහර දීම, නිහඬ ප්‍රහාර එල්ල කිරීම, බ්‍රිතාන්‍ය සේනාංකයන්හි සාමාන්‍ය සෙබළ සහ නිලධාරීන් වශයෙන් ද ආසියා සෙබළු සහ යුරෝපා සෙබළු වශයෙන් ද කාණ්ඩ කිරීමෙන් සහ හුදකලා කිරීමෙන් පහර දීම සහ ඝාතනය කිරීම, නිරාහාරව තබා ජීවිතක්‍ෂයට පත් කරලීම, කඩුවෙන් ශරීරය කොටස්වලට කපා ඝාතනය කිරීම, පණ අදිමින් සිටියදී මඩගොහොරු තුළ දමා මියැදීමට ඉඩ හැරීම, පොල්ල හා මුගුර භාවිතයෙන් හිසට පමණක් මොලය එළියට එන තෙක් පහරදී ඝාතනය කිරීම යන ඝාතක ක්‍රම බ්‍රිතාන්‍ය සේනා බලය විනාශ කිරීම පිණිස මහනුවර හමුදාව යොදා ගත්හ. 1803 යුද්ධය සඳහා බ්‍රිතාන්‍ය පාර්ශ්වයේ රෙජිමේන්තු 7ක් සහ පුරෝගාමී ලස්කිරිඤ්ඤ හමුදාවක් මහනුවර රාජ්‍යයට ඇතුළු විය. මහනුවර රාජ්‍ය යටත් කිරීම පිණිස මහනුවරට ප්‍රවිෂ්ට වූ මුළු භට සේනා සංඛ්‍යාව 3387 කි. 1803 ජනවාරි 1 වැනි දින සිට ජූනි 30 වන දින දක්වා කාලය තුළ පමණක් බ්‍රිතාන්‍ය පාර්ශ්වයේ මිය ගිය සෙබළ සංඛ්‍යාව 1091කි. ඇඩම් ඩේවි ප්‍රාණ ඇපකරුවෙකු ලෙස මහනුවර සිර අඩස්සියේ සිටියදී මරණයට පත් විය. 1803 ඇඩම් ඩේවිගේ ආඥාපතිත්වයෙන් මහනුවර රාජ්‍ය සමඟ සිදු වූ යුද්ධය නිසා බ්‍රිතාන්‍ය පාර්ශ්වයේ සෙබළු ''සමූල ඝාතනයකට" ලක් වූ බව ලංකාවේ යුද ඉතිහාසයට ඇතුළත් වීම යුක්ති යුක්ත ය.

මුඛ්‍ය පද: 1803 යුද්ධය, බ්‍රිතාන්‍ය සේනාංක, මහනුවර හමුදාව, ඝාතක ක්‍රම, සමූල ඝාතනය

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

RELIGIOUS TENSION IN SRI LANKA

JLAU Madhubhashani [1] , W Subasinghe[2] and O Herath [3]

Abstract

Religious tension in Sri Lanka is a multifaceted issue with deep historical roots and contemporary implications, impacting the country's social cohesion and peace building efforts. This study explores the complexities of religious tension in Sri Lanka, highlighting the influence of religious teachings, colonial legacies, demographic diversity, language policies, and nationalist ideologies. Research problem was 'What is the role of major religions Buddhism, Hinduism, Christianity, and Islam in shaping inter religious dynamics and identifies significant incidents of violence and discrimination against religious minorities?' The research draws on secondary data sources, including academic literature, government reports, and NGO publications, to analyse the socio-economic and cultural factors contributing to religious tension in Sri Lanka. Key findings revealed that nationalist interpretations of Buddhism and political exploitation of religious identities exacerbate tensions, while historical grievances, demographic diversity and linguistic discrimination further fuel conflicts. By synthesizing historical, cultural, political, and socio-economic perspectives, findings present a nuanced understanding of religious tension in Sri Lanka. Ethnocentric religious attitudes are developed by religious leaders itself for their personal agendas, selfish cruel politicians made their hate speeches and activities against their opposite religious groups, made different incidents such as Black July, Easter Sunday incident, *Mawanalla* incident, Dambulla Mosque incident and religious militarisation like *Bodu Bala Sena* are some of remarkable consequences of its experience. The risk factors of religious tension are related to the loss of the young generation's opportunities, economic defeat, and disruption of strong bonds between social groups. The study evaluated peace building initiatives, such as interfaith dialogues, legal reforms, inclusive education, grassroots programs, and international support, highlighting their potential to promote interreligious harmony and social cohesion of the country. Evidence based strategies proposed to contribute to sustainable development and lasting peace in Sri Lanka seeking to prevent more ethnic conflicts that can occur in the future.

Keywords: Peace Building, Political exploitation, Religious Conflicts, Religious tension, Religious Teachings,

---

[1] Corruption Prevention officer, Commission to Investigate Bribery and Corruption, Sri Lanka.

Email: jayasekaraus@gmail.com https://orcid.org/0009-0007-7231-3224

[2] Department of Sociology, University of Kelaniya, Sri Lanka.

Email: wasanthasubasinghe@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0004-9132-3696

[3] Department of Philosophy, University of Kelaniya,, Sri Lanka.

Email: oshadhivh@gmail.com https://orcid.org/0009-0004-2181-3251

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

Religious conflict is a global problem with a long history and present-day ramifications. It can take many different forms, from subtly discriminatory behavior to violent altercations.

Religious conflicts are well-known in the Middle East and North Africa (MENA) region, especially between Sunni and Shia Muslims. Deeply ingrained historical, theological, and political divisions between these groups are frequently made worse by geopolitical conflicts (Nasr, 2006). Significant violence has resulted from sectarian divisions in nations including Yemen, Syria, and Iraq (Haddad, 2011).

Religious disputes are common throughout South Asia, especially in India and Pakistan. Political narratives that support Hindu nationalism have made the Hindu-Muslim split in India a major source of conflict (Jaffrelot, 2011). Persecution of religious minorities in Pakistan, such as Ahmadi Muslims, Christians, and Hindus, is a reflection of institutionalized bigotry and state-sanctioned discrimination (Shaikh, 2009).

Religious tension exists throughout Sub-Saharan Africa, particularly in Nigeria, where the separation of the largely Muslim north from the predominantly Christian south has resulted in deadly conflicts and insurgencies, including that of Boko Haram (Falola, 1998). Humanitarian crises and protracted civil wars have been caused by religious and ethnic conflicts in Sudan (Johnson, 2003).

Religious conflict has increased in Europe, especially as the number of Muslim immigrants has increased. Islamophobia has been fueled by concerns about integration, identity, and security, which has caused social unrest and political unrest (Fekete, 2004). Bans on religious symbols in public areas are only two examples of the rules that nations like France and Germany have put in place that many believe discriminate against Muslims (Cesari, 2013).

Religious tensions between Buddhist-majority nations and their Muslim or Christian minorities are common in East and Southeast Asia. There have been charges of ethnic cleansing against the Rohingya Muslim minority in Myanmar as a result of their extreme persecution and acts of brutality at the hands of the Buddhist majority (Cheesman, 2017). Religious intolerance towards Christians and other minority groups is still a big problem in Indonesia, the country with the largest Muslim majority (Fealy, 2004).
Religious conflict has increased in Europe, especially as the number of Muslim immigrants has increased. Islamophobia has been fueled by concerns about integration, identity, and security, which has caused social unrest and political unrest (Fekete, 2004). Bans on religious symbols in public areas are only two examples of the rules that nations like France and Germany have put in place that many believe discriminate against Muslims (Cesari, 2013).

Religious tensions between Buddhist-majority nations and their Muslim or Christian minorities are common in East and Southeast Asia. There have been charges of ethnic cleansing against the Rohingya Muslim minority in Myanmar as a result of their extreme persecution and acts of brutality at the hands of the Buddhist majority (Cheesman, 2017). Religious intolerance towards Christians and other minority groups is still a big problem in Indonesia, the country with the largest Muslim majority (Fealy, 2004).
Religious tension in Sri Lanka has been a significant issue over the years, rooted in its complex demographic composition and historical conflicts. The colonial legacy has played a significant role in shaping religious tensions in Sri Lanka. During the British colonial period, ethnic divisions were exacerbated by policies that favoured certain groups, such as Tamils in administrative roles, creating a foundation for future conflicts (DeVotta, 2004). After gaining independence in 1948, the

implementation of policies like the Sinhala Only Act of 1956 marginalized the Tamil population and heightened ethnic and religious tensions (Tambiah, 1986).

Sri Lanka's demographic composition is diverse, with the majority of the population being Sinhalese (approximately 70%), primarily Buddhist. Tamils constitute around 15%, mainly Hindu, while Muslims (9.7%) and Christians (7.6%) form other significant groups (Department of Census and Statistics, 2012). This ethnic and religious diversity has been a great reason for the emerging conflict.

The civil war in Sri Lanka, which happened from 1983 to 2009, was mainly a conflict between the Sinhalese dominated government and the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE). This conflict had deep ethnic and religious undertones, with significant violence directed against Hindu Tamils (Spencer, 2008). Additionally, Muslims, particularly in the Eastern Province, were caught between the warring factions, facing violence and displacement from both sides (McGilvray, 2008).

Following the end of the civil war, there has been a rise in Buddhist nationalist groups such as Bodu Bala Sena (BBS), which often target Muslim and Christian minorities (DeVotta, 2016). Significant incidents of anti-Muslim riots, such as those in Aluthgama in 2014 and Digana in 2018, involved violent attacks on Muslim communities, resulting in deaths and extensive property damage (International Crisis Group, 2014). The 2019 Easter Sunday bombings by Islamist extremists on churches and hotels further exacerbated religious tensions, leading to retaliatory violence against Muslims (UN Human Rights Council, 2019).

Despite the end of the civil war, discrimination and violence against religious minorities continue. Incidents of hate speech, property damage, and physical violence against these communities are ongoing issues (Amnesty International, 2020). Politicians have been accused of exploiting religious tensions for electoral gains, further polarizing communities (Venugopal, 2018). Additionally, some laws and practices favour Buddhism, such as prioritizing Buddhist sites for protection, often marginalizing minority religious sites (Uyangoda, 2007).

In response to the ongoing religious tension, the government has introduced measures to curb hate speech and violence, although enforcement remains inconsistent (Human Rights Watch, 2020). Civil society organizations and religious leaders have initiated dialogues to promote understanding and reconciliation (Fonseka & Raheem, 2011). International bodies and NGOs continue to monitor and advocate for the protection of religious rights in Sri Lanka (US Department of State, 2021).

Research Problem

Religious tension in Sri Lanka has appeared in many forms, such as violent conflicts, discrimination against religious minorities, and political exploitation of religious identities. However, these tensions' underlying causes and broader socio-political consequences still need to be more adequately understood. This research addresses the gap in comprehensive understanding by investigating the historical, cultural, political, and socio-economic factors contributing to religious tension in Sri Lanka. Furthermore, it seeks to explore the impact of these tensions on the country's efforts toward reconciliation, social cohesion, sustainable development, and peacebuilding.

- What is the role of major religions as Buddhism, Hinduism, Christianity, and Islam in shaping inter religious dynamics and identifying significant incidents of violence and discrimination against religious minorities?

Research Objectives

- To examine significant variables of ethnic tension in Sri Lanka.

Methodology

This paper focused on the desk research approach and the study is completely based on secondary data. The study has done a comprehensive review and thematic analysis of existing literature, including academic journals, books, government reports, and publications from non-governmental organizations (NGOs) and international bodies. Historical documents and records were used to trace the roots of religious tension, while recent reports and articles provide insights into current dynamics and ongoing issues. By synthesizing these diverse sources, the research presented a comprehensive and nuanced understanding of the causes and consequences of religious tension in Sri Lanka and proposed evidence-based strategies for promoting interfaith harmony and social cohesion.

Findings and Discussion

Sri Lanka, a country with a rich tapestry of religious and ethnic diversity, has faced significant challenges in maintaining harmony among its various communities. This analysis explores the multifaceted nature of religious tension in Sri Lanka by examining the influence of religious teachings, the role of language, the manifestations of religious tension, and the efforts toward peace building.

i. Religious Teachings

Buddhism

Buddhism is the dominant religion in Sri Lanka, practiced by approximately 70% of the population (Department of Census and Statistics, 2012). The teachings of Theravada Buddhism emphasize compassion, non-violence, and the pursuit of enlightenment. Despite these peaceful teachings, nationalist interpretations of Buddhism have emerged, particularly through groups like Bodu Bala Sena (BBS). These groups have propagated a form of Buddhism that emphasizes the protection of the Sinhala Buddhist identity against perceived threats from other religious communities (DeVotta, 2016). This nationalist favour often distorts the core teachings of Buddhism, fostering an exclusionary ideology that contributes to religious tension.

Hinduism

Hinduism is primarily practiced by the Tamil minority in Sri Lanka. The Hindu population, which constitutes about 12.6% of the country's total, (Department of Census and Statistics, 2012) has faced significant challenges, especially during the civil war (1983-2009). Hindu teachings, which promote principles of tolerance and coexistence, have often been overshadowed by the political and ethnic conflicts involving the Tamil community. The historical grievances and the sense of marginalization felt by the Tamil Hindus have been significant factors in the inter-religious tension in Sri Lanka (McGilvray, 2008).

Christianity

Christianity, practiced by around 7.4% of the population, includes both Roman Catholics and various Protestant denominations (Department of Census and Statistics, 2012). Christian teachings of love, forgiveness, and peace have been challenged by periodic outbreaks of violence against Christian communities. These incidents are often fuelled by suspicions and accusations of proselytization, which are perceived as threats to the Buddhist majority (DeVotta, 2004). The tension between religious freedom and the protection of cultural identity has been a persistent source of conflict involving the Christian minority.

Islam

Muslims are about 9.7% of Sri Lanka's population and they have faced antagonism in recent past years. (Department of Census and Statistics, 2012). Islamic teachings emphasize peace, charity, and community, yet Muslims in Sri Lanka have been targets of violence and discrimination, particularly from Buddhist nationalist groups. The Aluthgama riots in 2014 and the Digana riots in 2018 involved violent attacks on Muslim communities, resulting in deaths and extensive property damage. (International Crisis Group, 2014). The fear of Islamic extremism, especially after the 2019 Easter Sunday bombings, has exacerbated these tensions (UN Human Rights Council, 2019).

ii. Demography

Religious tensions in Sri Lanka are closely intertwined with the country's demographic composition, which has been significantly shaped by historical, political, and social factors. The demographic landscape, as documented in the 2012 Census of Population and Housing by the Department of Census and Statistics, reveals a diverse population with significant Buddhist, Hindu, Muslim, and Christian communities. This diversity has often been a source of conflict, particularly when coupled with the rise of Buddhist nationalism. Buddhist nationalism has fuelled religious intolerance, especially directed against Muslim and Christian minorities. (DeVotta, 2016) Such tensions are not merely a contemporary issue but have deep historical roots. Long-standing conflicts between Tamil and Muslim societies on the east coast, are exacerbated by land policies and political manoeuvring (Fonseka & Raheem, 2011). The interplay of demography and nationalism has often led to institutional decay and ethnic conflict within the country. (DeVotta, 2004) This gradually creates a cycle of violence and mistrust that undermines social cohesion and democratic governance in Sri Lanka (Tambiah, 1986; Uyangoda, 2007).

iii. Language

Language has played a pivotal role in the religious and ethnic tensions in Sri Lanka. In 1956 the Sinhala Only Act made Sinhala the sole official language in the country. This act marginalized the Tamil-speaking population, which included a large number of Hindus and Muslims (Tambiah, 1986). This policy not only alienated the Tamil community but also laid the groundwork for prolonged ethnic and religious strife. The imposition of Sinhala as the primary language was perceived as an attempt to undermine the cultural and religious identity of the Tamil minority, exacerbating communal tensions and contributing to the outbreak of civil war (DeVotta, 2004).

The Tamil community’s demand for language rights was a central issue in the conflict, highlighting the intrinsic link between language, ethnicity, and religion in Sri Lanka. The eventual recognition of Tamil as an official language in 1987 was a step towards addressing these grievances, but the legacy of linguistic discrimination continues to influence inter-religious dynamics (Uyangoda, 2007).

iv. Religious Tension

Religious tension in Sri Lanka has been marked by periodic violence and systemic discrimination. The civil war, primarily between the Sinhalese-dominated government and the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE), was steeped in ethnic and religious undertones, with significant violence against Hindu Tamils (Spencer, 2008). Post-war, the rise of Buddhist nationalist groups targeting Muslim and Christian minorities has led to significant incidents of violence. Mawanella Muslims and Buddhists Riots in April 2001, Buddhist protest April 2012 in Dambulla forcing to remove the Dambulla Mosque claiming it was an illegal structure on a sacred Buddhist site, Buddhists and Muslims clash in

Aluthgama, Beruwala and Dharga Town in Kalutara District June 2014, Buddhists protests over rock temple in Kuragala to remove illegal Muslim constructions in April 2015, Sinhalese Muslims tension incidents in Ampara Feb 2018, Kandy Teldeniya, Digana Sinhalese and Muslims clash in Mar 2018, Muslims attacking several Buddhist statues in Mawanella in December 2018 are well known incidents reported right around the country during recent past, and they are posing a serious security concern and the emergence of such ideology among such sympathizers has major security implications. (International Crisis Group, 2014).

The 2019 Easter Sunday bombings by Islamist extremists, targeting churches and hotels, further exacerbated religious tensions, leading to retaliatory violence against Muslims (UN Human Rights Council, 2019). These events underscore the persistent nature of religious tensions in the country, driven by both historical grievances and contemporary political dynamics.

Political leaders and parties have often exploited religious tensions for electoral gains, further polarizing communities. The use of hate speech, inflammatory rhetoric, and discriminatory policies has perpetuated a cycle of mistrust and violence among religious groups (DeVotta, 2016).

This bar chart shows the number of reported incidents of religious violence in Sri Lanka over 20 years.

Table 01: Religious Violence Incidents took place in Sri Lanka (2000-2020)

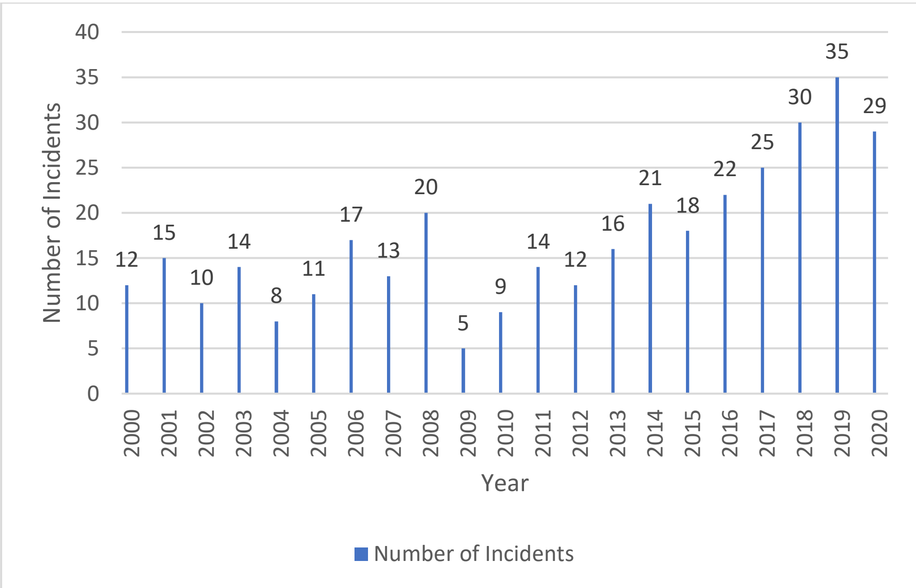

Source: International Crisis **Group. (2014). Sri Lanka's Potemkin Peace: Democracy under Fire. Retrieved from International Crisis Group**.

According to this chart Religious Violence Incidents took place in Sri Lanka from 2000 to 2020, there is an increasement of reported incidents of religious violence in Sri Lanka. The chart from 2000 to 2020 indicates a discernible increase in reported incidents of religious violence in Sri Lanka. Over these two decades, the data reveals several peaks and fluctuations, reflecting periods of heightened religious tension and conflict.

In the early 2000s, incidents of religious violence were relatively low but began to rise noticeably mid-decade. This period coincides with the aftermath of the civil war, where ethnic and religious tensions

were still raw, and nationalist sentiments were gaining momentum. The late 2000s saw a significant escalation, likely influenced by the resurgence of Buddhist nationalist groups such as Bodu Bala Sena (BBS), which often targeted Muslim and Christian minorities.

The trend continued upward in the 2010s, marked by several high-profile incidents. For example, the Aluthgama riots in 2014 and the Digana riots in 2018 were significant outbreaks of violence against Muslim communities, leading to deaths and extensive property damage. The Easter Sunday bombings in 2019 by Islamist extremists further intensified religious tensions, resulting in retaliatory violence against Muslims.

This increasing trend underscores the persistent nature of religious tensions in Sri Lanka, driven by historical grievances, contemporary political dynamics, and the influence of nationalist ideologies. The chart reflects the urgent need for effective peace-building initiatives and strategies to mitigate religious violence and promote social cohesion.

v. Peace Building

A stable and Peaceful environment among multi ethnic societies play a pivotal role in positively influencing nation building capacity of the country. When religious conflicts and tension exist, it affects badly for the development and nation building capacity of the country. Religion is a major way to create a peaceful person and mindset within communities in the world. To build peace in Sri Lanka first must address the deep-rooted causes of religious tension. Post war reconciliation initiatives have included interfaith dialogues and community building programs aimed at fostering mutual understanding and respect among different religious groups (Fonseka & Raheem, 2011).

- *Interfaith Dialogues*

Interfaith dialogues have been crucial in promoting understanding and reducing prejudices among religious communities. These dialogues bring together religious leaders and community members to discuss common concerns and build mutual respect. Successful attempts include the work of organizations like the National Peace Council and Sarvodaya, which have facilitated numerous interfaith initiatives across the country (Fonseka & Raheem, 2011).

- *Legal and Policy Reforms*

The government has introduced measures to curb hate speech and religious violence, although enforcement remains inconsistent (Human Rights Watch, 2020). Effective implementation of laws protecting religious freedoms and prosecuting hate crimes is essential for building trust among communities. Legal reforms that ensure equal rights and protections for all religious groups can help mitigate discrimination and violence.

- *Community Engagement*

This is the most vital category to answer the issue. Common national policies for every religious person, all minorities, all ethnicities, and all marginalized people should be introduced to the country's strategic framework.

Promoting inclusive education that respects and incorporates the diverse religious traditions of Sri Lanka is vital for long-term peace building. Educational programs that emphasize common values and foster a culture of respect and coexistence can help break down prejudices from an early age.

Community engagement programs that encourage collaborative projects and shared cultural experiences can also build bridges between different religious groups (McGilvray, 2008).

- *Grassroots Initiatives*

Grassroots initiatives play a crucial role in peace building by addressing local grievances and fostering inter-community cooperation. Programs that promote economic cooperation, cultural exchanges, and joint community projects can help build trust and reduce tensions at the local level. Successful examples include community mediation boards and local peace committees that resolve conflicts through dialogue and mutual understanding (Fonseka & Raheem, 2011).

- *International Support and Monitoring*

International organizations and NGOs continue to monitor the situation in Sri Lanka and advocate for the protection of religious rights. Their support in terms of funding, expertise, and international pressure can reinforce domestic peace-building efforts. Reports and recommendations from bodies like the UN Human Rights Council and Human Rights Watch provide valuable insights and benchmarks for assessing progress (UN Human Rights Council, 2019; Human Rights Watch, 2020).

Conclusion and Recommendations

Religious tension in Sri Lanka is a multifaceted issue deeply intertwined with historical, cultural, political, and socio-economic factors. Addressing these tensions requires comprehensive strategies that promote equality, enforce legal protections, and foster genuine interfaith dialogue and understanding. On the off chance, this is frequently the sort of tension rising among multi ethnic community back ground of Sri Lanka, which tends to clash in the near future. Narrow minded extreme organizations never have more extensive consideration, nor have learned lessons from the past, and are constantly excited by false propagation. No one is ready to understand the political games and hidden agendas which finally fall prey to their traps repeatedly as previous experience as black July 1983. The study recommended actions with a broad vision,

- Educational reforms to enhance socially inclusive thoughts among the community as Sri Lankans.
- Social reforms to strengthen cultural bonds through life cycle-based events.
- Develop non-stranger peace building long-term programs to make thorough social cohesion.
- Engage youth in community-based projects that emphasize mutual respect, understanding, and cooperation across different religious and ethnic groups.

By drawing on the teachings of compassion and tolerance inherent in all religious traditions and implementing inclusive policies and grassroots initiatives, Sri Lanka can work towards building a more harmonious and cohesive society.

Acknowledgement

We extend our deepest gratitude to the authors whose precious research has significantly contributed to our understanding the religious tension.

References

Amnesty International. (2020). *Sri Lanka 2020*. Retrieved from Amnesty International.

DeVotta, N. (2004). *Blowback: Linguistic Nationalism, Institutional Decay, and Ethnic Conflict in Sri Lanka*. Stanford University Press.

DeVotta, N. (2016). Buddhist Nationalism and Religious Intolerance in Sri Lanka. *Georgetown Journal of International Affairs, 17*(1), 43-50.

Department of Census and Statistics. (2012). *Census of Population and Housing 2012*. Retrieved from Department of Census and Statistics, Sri Lanka.

Fonseka, B., & Raheem, M. (2011). *Land in the Eastern Province: Politics, Policy and Conflict*. Centre for Policy Alternatives.

Human Rights Watch. (2020). *World Report 2020: Sri Lanka*. Retrieved from Human Rights Watch.

International Crisis Group. (2014). *Sri Lanka's Potemkin Peace: Democracy under Fire*. Retrieved from International Crisis Group.

McGilvray, D. B. (2008). *Crucible of Conflict: Tamil and Muslim Society on the East Coast of Sri Lanka*. Duke University Press.

Spencer, J. (2008). *Sri Lanka: History and the Roots of Conflict*. Routledge.

Tambiah, S. J. (1986). *Sri Lanka: Ethnic Fratricide and the Dismantling of Democracy*. University of Chicago Press.

Uyangoda, J. (2007). *Ethnic Conflict in Sri Lanka: Changing Dynamics*. East-West Center Washington.

U.N. Human Rights Council. (2019). *Report of the Special Rapporteur on the Rights to Freedom of Peaceful Assembly and of Association on his mission to Sri Lanka*. Retrieved from UN Human Rights Council.

U.S. Department of State. (2021). *2020 Report on International Religious Freedom: Sri Lanka*. Retrieved from US Department of State.

Venugopal, R. (2018). *Nationalism, Development and Ethnic Conflict in Sri Lanka*. Cambridge University Press.

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

THE RELATIONSHIP BETWEEN RESILIENCE AND MENTAL HEALTH IN ADOLESCENTS IN NON-WESTERN CULTURES : A SHORT NARRRATIVE REVIEW OF LITERATURE

GT Gunawardena[1], P Godamunne[2] and M Chandradasa[3]

Abstract

Resilience has been a significant topic in modern research, strengthening adolescents and promoting positive mental health outcomes. This narrative review aims to understand the relationship between resilience and adolescent mental health in non-western cultures, since most related research has been done in western, developed countries. A narrative literature format was conducted involving systematic searches of electronic databases. Forty peer reviewed research articles were analyzed to identify factors related to resilience and adolescent mental health in non-western cultures. Four themes were identified as factors of resilience in non-western cultures. They were family support, physical activity, cultural beliefs and values, gratitude and prosocial behaviours Resilience is crucial for mental health and well-being of an adolescent. Lot of past literature shows positive relationship among resilience and adolescent mental health. The resilience factors like family support, physical activity, cultures beliefs, gratitude and pro social behaviors are important for fostering resilience among adolescents in non-western cultures. It is important to focus on interventions to strengthen these factors to support adolescent mental health at the research, clinical and policy level.

Keywords: Adolescents, Coping, Mental health, Non-Western Cultures, Resilience

---

[1] Faculty of Graduate Studies, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: gunawardenagimhani@gmail.com https://orcid.org/0009-0003-4801-1737

[2] Senior Lecturer, Department of Medical Education, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: pavithrag@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-3720-1557

[3] Professor, Department of Psychiatry, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: miyuruc@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-1873-8228

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

Adolescence is often described as a period of storm and stress which has turmoil and discontinuity. The period is marked by hormonal, emotional and psychological changes. Mental health problems during the adolescence period will affect the education, family relationships, friendships and overall well-being, which is also crucial for a healthy transition into adulthood. Current research on adolescent development has differed a lot. A great deal of research on western adolescent focus on adjustment, family relations, puberty and its effects. As there are lot of changes during adolescence, effective coping is needed to respond to challenges in life (Petersen, Silbereisen & Sorensen, 1996). The cultural values and beliefs are transmitted by the family to the developing child and later by other institutions like schools or religious institutions. The culture the adolescent belongs to play a crucial role in developing their identity. And as they grow, they will contribute to society, enhancing and changing the culture they live in. The degree of support and opportunities available will also vary from culture to culture to the adolescent population of country (Bagshaw,2009).

Mental health among adolescents in non-western cultures is influenced by a complex interplay of cultural, social, economic, and environmental factors. Non-western culture includes East Asia, Southeast Asia, Indian subcontinent, the Middle East and Sub-Saharan Africa. The methods adolescents develop and use to cope with stress vary according to cultural scripts and values. Understanding and addressing mental health issues among adolescents in non-western cultures require culturally competent approaches that respect and integrate local beliefs, practices and social structures.

Past research has identified that interventions aimed at building resilience through strengthening protective factors can address mental health problems in children and adolescents, especially during the times of increased risk or adversity. Childhood and adolescence are critical periods of development and there is a need for resilience focused interventions (Dray, 2021). Children and adolescents face daily stressors, where they might recover or remain distressed. Those who cannot recover to acute daily stressors might turn to chronic, mental negative health outcomes.

Resilience is crucial to promote overall development of children and adolescents who are at risk of developing a psychiatric disorder. Resilience refers to positive adaptation, or the ability to maintain or regain mental health, despite experiencing adversity (Herrman et al., 2011). Resilience and well-being have become common terms in child and adolescent psychiatric literature. In the early 2000s, resilience was explained as resistance to disease or as a capacity to cope with adversity. Now, resilience is a part of personal factors, a promoter of mental health and as a fundamental element of well-being of every individual (Lutter, Schimmelmann & Schmidt, 2016).

Nurturing resilience in the adolescent will prevent distress turning into a mental health disorder. Resilience is a protective mechanism that helps youth maintain balance through promoting positive mental health to face any adversity, to bounce back after an adversity and bounce back to their original state. This will help the adolescent respond to difficult life situations while making the health of the youth optimized (Martinez & Opalinski, 2019).

Research highlights the importance of positive parenting in prevention of child abuse and neglect, fostering resilience in children, youth and families to cope with stress produced by economic downturn (APA, 2023). The World Health Organization's Atlas project revealed that 20% of children and adolescents suffer from a disabling mental illness, and suicide is the third leading cause of death among adolescents. The project also noted that that low-income countries had low capacity to provide social

services and emphasized the importance of defining the degree of which impairment of specific disorders in different cultures (Belfer,2008).

Mental health issues can be perceived differently across cultures. In many non-Western societies, stigma or misconceptions surrounding mental health disorders may lead to underreporting or reluctance to seek professional help (Ahad, Sanchez-Gonzalez & Junquera, 2023). Additionally, Traditional healing practices or religious beliefs often shape how mental health is understood and treated. Inequities in access to resources and opportunities may further contribute to heightened stress and anxiety among adolescents in these cultures. The availability, affordability and cultural appropriateness of mental health services vary widely, with barriers such as stigma, language difficulties, and a lack of trained professionals often hindering access to effective care.

Despite these challenges, many adolescents in non-Western cultures exhibit resilience and adaptive coping strategies. Cultural strengths, traditions, and community support systems can enhance resilience and promote positive mental health outcomes. This paper aims to review past literature to identify factors associated with resilience among adolescents in non-Western cultures. The narrative review will be particularly useful in the Sri Lankan context, where children and adolescents have faced significant stressors over the past decade, including the Easter Attack, COVID -19 pandemic, and the economic crisis. Recent research has shown that the prevalence of mental health problems such as anxiety, loneliness and suicidal ideation among the Sri Lankan adolescents is higher than the global average (Rasalingam et. al, 2022). Therefore, this review will address the research question: What factors are associated with resilience in adolescents in non-Western cultures is essential for developing culturally sensitive interventions that address the unique challenges these adolescents face. Resilience, shaped by cultural strengths, family dynamics, community support, and traditional practices, may differ significantly from Western contexts. Understanding these specific factors is vital for creating effective strategies that enhance mental well-being, especially in societies where formal mental health services are limited or stigmatized. Additionally, exploring resilience in non-Western cultures contributes to a more global understanding of adolescent mental health, helping to build inclusive, adaptable interventions that can be applied across diverse cultural settings.

Methodology

The aim of this paper is to review research on what factors of resilience are associated with adolescents in non-western cultures. The paper explored 40 research articles on resilience studies mainly focusing on non-western cultures such as East Asian, Southeast Asian, Middle Eastern and African. This article is a narrative literature review. Narrative review style is best for topics which require meaningful synthesis just like resilience which needs research evidence in a broad, detailed descriptive manner with interpretation (Sukhera, 2022). The search was conducted using data bases like APA Psych net, Wiley Online Library, Research Gate, Psych INFO, Google Scholar and PubMed using the terms such as resilience, adolescents, non-western cultures, positive factors, mental health and well-being. No limits were set regarding date or involved in the study. The age category from 10 years to 17 years was considered as the research is on adolescents. The research articles quantitative and qualitative which are peer reviewed and in English are included. The publications used in the paper ranged from years ranged from 2005- 2024. The resilience studies on adults and children were excluded. The research on mental illness and resilience was excluded and even resilience studies in western cultures. The reviewed papers data was analyzed thematically to identify themes future explorations.

Results

The results of this narrative review reveal key factors associated with resilience among adolescents in non-western cultures. Through a comprehensive analysis of the literature, several key themes emerged, highlighting the multifaceted nature of resilience in these contexts. These factors include influence of family support, cultural beliefs and values, physical activity, gratitude and prosocial behaviors. The findings highlight the importance of understanding these factors within specific cultural and social frameworks of non-western settings. Also, they play a critical role in shaping resilience and mental health outcomes among adolescents. The following sections will explore the identified themes.

Family support

Family support emerges as a significant factor contributing to adolescent resilience. Positive family relationships, characterized by open communication and emotional support, enhance adolescents' ability to cope with stressors and maintain mental well-being. Secure attachments within the family context provide a foundation of stability and emotional security, buffering against the negative effects of adversity. Research on resilience level among adolescent children: a school-based study in Kolkata, India found out that quality family time will increase resilience and coping skills (Banerjee et.al, 2018).

Great efforts focusing on family, rather than individuals, will help create the optimal close relationship attachment condition for young adults which will benefit their mental health (Alavi et.al, 2020). Research shows the impact family environment on emotional, cognitive and behavioral development of an adolescent. There is a gap in research to show the impact of parental style and involvement on adolescent resilience and further exploration is needed. Research conducted on 2069 primary school students reported resilience of those students with more stable environment, positive relationships with caregivers and family discipline. This research shows why interventions are important to raise family dynamics on children's life satisfaction and resilience through family level enhanced parent-child relationships (Wyman et.al,1992)

A study on the impact of parenting style on the psychological resilience of Adolescents in China found out emotional warmth and family support are factors that positively correlate with psychological resilience. Negative correlation was found between refusal and emotional control with adolescent psychological resilience (Feng et. al, 2024). Above literature shows how important it is for parents to adopt positive parenting methods while avoiding excessive control, punishment and rejection which will increase psychological resilience of adolescents. Family resilience has been helpful in dealing with adolescent with depression to overcome challenges. But research on this area is lacking. A study conducted with 299 parents of children with major depression found out that family communication positively impacts family resilience of depressed adolescents. And vise versa high social support, psychological resilience will improve family resilience which paves future pathways to family interventions targeting depressed adolescents (Zhang, Hu & Yang, 2024). Family support and family protective factors are the central features of resilience construct. Family recovery factors in combination with family protective factors assist families in bouncing back from catastrophes. Key characteristics of resilient families include warmth, affection, cohesion, commitment, and emotional support for one another. Resilient families generally have reasonable and clear-cut expectations for their children. They participate in family celebrations, share spiritual connections, have specific traditions, and predictable routines which increases resilience in adolescents.

Child and adolescent adversity are a major predictor of mental health problems in adolescence. Not every adolescent who faces adversity develops a mental illness but they are called resilient. But the economic inequalities and development may strain community bonds decreasing supportive systems

and make humans vulnerable to mental health issues. Therefore, it is essential to raise community resilience and encourage positive mental health outcomes in any society.

However wide application of a family resilience framework in clinical and community-based intervention and prevention need to be researched and explored in non-western cultures. The family is shaped by social, technological and cultural changes. The family functions in a broad spectrum of social, economic and with cultural practices which focuses on the relationship between the individual and collective community in different geographic and urban spaces.

Cultural values and beliefs

Non-western cultures include Asia, Africa, India, Latin America, and the Middle East. Cultural beliefs are views that are learned and shared across groups of people. Culture is experiences, expressions, symbols, materials, customs, behaviours, morals, values, attitudes and beliefs created among people and passed from generation to generation as traditions. Cultural values and societal systems may affect the adolescent development by mediating effects proximal social contexts such as family and friends. The relationship between social and environmental factors may moderate adolescent outcomes (Anon, 2014).

Children and adolescents develop in society when there is structure, rules and opportunity with senior members of the society. Still in some traditional societies of the world such as North Queensland, Australia and other indigenous societies share much knowledge, respect and love between generations. The research on psychosocial resilience and vulnerability in Western Australian aboriginal youth which was conducted among Aboriginal youth aged between 12-17 years using the Western Australian Aboriginal Child Health Survey (WAACHS) between 2000-2002, survey of 5289 Aboriginal children (0–17 years) living in 1999 families. In that resilience was found in cultural identity and stable and supportive family environments. In this study it was recognized that Aboriginal children have greater challenges and strength because of their cultural identity (Hopkins, Taylor & Zubrick, 2018). The development of Strong Souls measurement scale, which was developed to measure the social and emotional well-being of the Aboriginal and Torres Strait Islander youth. The tool identified factors such as strong social connections to peers, family and friends as factors of resilience (Thomas, Cairney, Gunthorpe, Paradies, & Sayers, 2010).

Adaptive coping strategies rooted in cultural practices facilitate resilience among adolescents in non-Western cultures. The rituals, spiritual practices, and storytelling serve as coping mechanisms that foster resilience and encourage emotional well-being. These practices provide a sense of continuousness and sense amid adversity, enhancing adaptive responses. However, globalization and societal changes will cause new stressors and interrupt traditional coping mechanisms. But it is important to have culturally related interventions which includes traditional rituals which will enhance mental health, resilience, well-being in children, adolescents and adults. Future research must focus how resilience vary across cultures and in adverse living conditions such as war, migration, maltreatment, adverse living or home conditions. These research findings will help to create resilience enhanced interventions to promote mental health and well-being. Even though there is research on how family support, culture raise resilience in adolescence, the emerging issue in cross cultural adolescent research is the effects of social change and globalization. Many Asian countries faced major social changes where the traditional cultural beliefs and values were challenged with modern technology and internet. Research is needed to help us understand how social changes influence adolescent physical, cognitive and socio-emotional development (Chen, & Farruggia, 2002).

Physical activity

When family support and cultural beliefs contribute as positive factors in resilience, it is still crucial to the other factors that increases resilience and well-being in adolescents. Adolescents are exposed to the harmful effects of interpersonal tension, intense academic pressure, negative events which increases anxiety, depression, stress levels and loneliness. However, the reactions to the adverse challenges varies from adolescent to another. It is interesting to research factors affecting one adolescent to face challenges, cope and recover while another to develop a mental illness and their relationship with resilience. Resilience is not a fixed trait but a dynamic process which can be strengthened using various coping practices and protective factors. Physical activity is an important factor to build resilience. The more physical activity the higher the level of resilience (Li et. al, 2024).

This cross-sectional survey conducted in China with adolescents showed how basic psychological needs and self-efficacy successively mediate the direct relationship between physical activity and resilience. Adolescents will benefit from interventions which promotes physical activity which caters to psychological needs of the adolescent. An environment which promotes autonomy, relatedness and competence will make adolescents to willingly engage in physical activities which will enhance resilience. Mental Health professionals must include physical activity into therapeutic interventions to improve physical fitness and to boost resilience and well-being by (Li et.al, 2024).

A research conducted on resilience among Turkish adolescents focused to search for components that contribute to psychological resilience such as physical exercise, emotion control and self-efficacy as effective predictors of resilience. This was conducted among 505 adolescents. The results reported a positive correlation between physical activity and resilience, re appraisal and resilience and self-efficacy and resilience (Cakir et. al, 2024). Another study conducted aimed to explore the effect of physical activity on adolescent resilience via self-efficacy and basic psychological needs through a cross sectional survey with 1732 high school students. Direct relationship was found between physical activity and resilience and with the effect of self-efficacy through basic psychological needs. This remarked an importance of sports psychology and physical education in the education system in schools (Li et. al,2024) The literature above highlights the importance of interventions fulfilling basic psychological needs, enhancing self-efficacy, skill development, resilience through mastering physical activity and sports which raises mental well-being.

Gratitude and Prosocial Behaviours

Gratitude is a foundation to well-being and mental health throughout life. Gratitude can give psychological, physical and relational benefits from any person from childhood to old age. This increases happiness, health and other positive life outcomes and decreases negative effects and problematic functioning (Emmons, Froh & Rose, 2019). Prosocial behaviours has a range of actions intended to benefit others. It includes cooperation, sharing, helping, charitable giving and volunteering. It has concern for rights, feelings, and welfare of others which also includes empathy and concern for others (Manesi, Van Doesum & Van Lange,2020). It is interesting to capture the research conducted on Adolescent resilience in Northern Uganda on the role of social support and prosocial behaviours in reducing mental health problems found that prosocial behaviours were associated with resilience (Haroz, Murray, Bolton & Betancourt,2013).

Children and adolescents in Sub-Saharan Africa face challenges due to poverty, serious health issues like HIV and Malaria, armed conflicts and weakened environmental sustainability. Tanzania is one of the poorest countries in the world according to the United Nation's Human Development Index (World Bank, 2016). The research had a universal school-based intervention to enhance resilience in 183

children aged from Grade 4- 6. The resilience in children were evaluated using social difficulties, hyperactivity, somatization, level of anxiety, prosocial behaviors and school functioning. A positive link was identified between prosocial behaviours and resilience (Brerger et.al, 2018).

Another descriptive cross-sectional research conducted on prosocial behaviors and emotional intelligence as factors associated with healthy lifestyles and violence in adolescents showed, correlation between adolescents with greater emotional repair and respect and their lower involvement in school violence and substance use (Moreno & Jurado ,2024). Research highlighted the motivations, development, and impact of prosocial behavior on individuals and societies, and its role in fostering social bonds, enhancing community resilience, and promoting collective well-being. Gratitude is a powerful tool which will impact prosocial tendency. Gratitude strengthens individual well-being and social bonds which will lead to an increase in prosocial tendencies which shows kindness and compassion. Scholarly literature states that people who express gratitude has high levels of resilience and remains in psychological equilibrium. Resilient people shows greater commitment to engage in altruistic actions even in challenging times (Ozbay et. al, 2007).

Specially after the outbreak of the COVID-19 pandemic, adverse outcomes on adolescent well-being was observed. But less attention had given to adolescent mental health during the pandemic. The adolescent daily routine faced an imbalance with screen addictions and life stressors (Alamolhoda et.al, 2022) As any human is prone for challenges with no age barrier, adaptation and effective functioning under stress is crucial. The persons' prior functioning, current resources and sociocultural context will affect coping. The same event will impact people differently due to their available resources and support systems. As above findings reported that resilience has significant association with pro social behaviours, family and social bonds, physical activity and cultural rituals to strengthen an adolescent in any adverse situation in life. Despite whether the research is in western or non-western culture, most existing literature stated resilience as a complicated combination of protective and risk factors such as interpersonal skills, family and community. The resilience is positively affected by feeling connected, supported through family and other social bonds (Masten, 2009). The results show the importance of raising awareness among adolescents on strengthening care giving relationships. Family bonds to uplift the mental well-being.

Discussion

This review aimed to identify factors associated with resilience in adolescents in non-western cultures. Based on the narrative literature of multiple studies, family support, cultural values and beliefs, physical activity, gratitude and prosocial behavior were identified as key factors promoting resilience in adolescents from non-Western cultures. These findings highlighted the multifaceted nature of resilience and underscore its importance in promoting positive mental health outcomes among adolescents in diverse cultural contexts. Exploring these factors can help address the unique challenges faced by adolescents in non-Western settings. This discussion will explore the implications of these findings, their relevance to current practices, and potential areas for future research. While the concept of resilience growing, there is a deficit of research focused on cultural and contextual factors leading to children's healthy growth and development under adversity. There is a greater need to understand resilience with cultural and contextual sensitivity.

Based on the narrative literature of multiple reviews, and in par with several authors it was identified how family support and relationships, cultural values and beliefs, physical activity and gratitude and prosocial behaviours function as factors of resilience and the relationship towards mental health of the adolescents in non-western cultures. However, they function the same in western cultures too. But the

cultural values and beliefs are more in non-western cultures. Even in western cultures research highlights how child parent relationships important to improve and sustain well-being in children and adolescents. Education systems, parents, teachers must create safe environments to nurture social bonds, family attachments.

Interventions should be designed integrating all the identified four elements because programs are designed to enhance family involvement, emphasize cultural values, and encourage physical activity and prosocial behavior could be particularly effective in strengthening resilience among adolescents in non-Western cultures. Interventions that are grounded in cultural contexts with an understanding of local cultural values and beliefs is important. It is also important for mental health practitioners to develop cultural competence. Further it is crucial to develop community-based initiatives that promote physical activity and prosocial behaviours which can foster a supportive environment that enhances resilience. Policy makers should consider these factors when developing youth mental health policies and programs. Incorporating elements like family support systems and community engagement can create a more supportive environment for adolescents, potentially improving mental health outcomes on a broader scale.

Limitations of the Review

This short review is based on the studies from non-western cultures. But there is a great deal of adversity among these cultures across the globe. Variations in cultural contexts and practices within these cultures may limit the generalizability of the results to specific regions and populations. Review included studies with varying methodologies and quality levels, which may affect the consistency and reliability of the findings. Many studies included are cross-sectional studies, not longitudinal. This affects the ability to assess how resilience factors influence mental health outcomes overtime.

Conclusions & Recommendations

This Narrative review highlights key factors associated with resilience among adolescents in non-western cultures, including family support, cultural values and beliefs, physical activity, gratitude and prosocial behaviours. These findings emphasize the multifaceted nature of resilience and its critical role in promoting positive mental health outcomes. By integrating these factors into interventions and policies, stakeholders can better address the unique challenges faced by adolescents in non-Western settings.

Future research should aim to address these limitations by employing longitudinal studies, expanding sample sizes, and considering context-specific factors. Additionally, further exploration of how these resilience factors interact and their impact across different non-Western cultures will contribute to a more comprehensive understanding of resilience. Overall, fostering resilience through culturally relevant strategies has the potential to improve the mental health and well-being of adolescents, ultimately contributing to their long-term development and success.

References

(n.d.). http://www.worldbank.org/en.country/tanzania

Ahad, A. A., Gonzalez, M. S., & Junquera, P. (2023). Understanding and addressing mental health stigma across cultures for improving psychiatric care: A narrative review. *Cureus*, *15*(5), 1–8. https://doi.org/10.7759/cureus.39549

Alamolhoda, S. H., Zare, E., HakimZadeh, N. A., Zalpour, A., Vakili, F., Chermahini, N. R. M., Ebadifard, R., Masoumi, M., Khaleghi, N. N., & Nasiri, N. M. (2022). Adolescent mental health during covid-19 pandemics: a systematic review. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, *35*(1), 41–60. https://doi.org/10.1515/ijamh-2022-0058

Alavi, M., Latif, A. A., Ninggal, M. T., Mustaffa, M. S., & Amini, M. (2020). Family functioning and attachment among young adults in Western and Non-Western societies. *Journal of Psychology (Washington, D.C. Online)/˜ the œ Journal of Psychology*, *154*(5), 346–366. https://doi.org/10.1080/00223980.2020.1754153

Bagshaw, S., & CNZM, F. (2009). Culture and youth development. *Adolesc Med*, *20*, 000-000

Banerjee, R., Dasgupta, A., Burman, J., Paul, B., Bandyopadhyay, L., & Suman, S. (2018). Resilience level among adolescent children: a school-based study in Kolkata, India. *International Journal of Contemporary Pediatrics*, *5*(4), 1641. https://doi.org/10.18203/2349-3291.ijcp20182581

Belfer, M. L. (2008). Child and adolescent mental disorders: the magnitude of the problem across the globe. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, *49*(3), 226–236. https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01855.x

Berger, R., Benatov, J., Cuadros, R., VanNattan, J., & Gelkopf, M. (2018). Enhancing resiliency and promoting prosocial behavior among Tanzanian primary-school students: A school-based intervention. *Transcultural Psychiatry*, *55*(6), 821–845. https://doi.org/10.1177/1363461518793749

Cakir, G., Cakir, G., Cakir, G., Cakir, G., & Cakir, G. (2024). Resilience among Turkish adolescents: A multi-level approach. *PloS One*, *19*(7), e0300165. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0300165

Chen, C. S., & Farruggia, S. (2002). Culture and Adolescent Development. *Online Readings in Psychology and Culture*, *6*(1). https://doi.org/10.9707/2307-0919.1113

Cultural Traditions, Beliefs and Values. (2014, March 20). Geriatrics. https://geriatrics.stanford.edu/ethnomed/latino/fund/traditions.html

Dray, J. (2021). Child and Adolescent Mental Health and Resilience-Focussed Interventions: A Conceptual analysis to inform future research. *International Journal of Environmental Research and Public Health/International Journal of Environmental Research and Public Health*, *18*(14), 7315. https://doi.org/10.3390/ijerph18147315

Emmons, R. A., Froh, J., & Rose, R. (2019). Gratitude. In *American Psychological Association eBooks* (pp. 317–332). https://doi.org/10.1037/0000138-020

Feng, J., Qu, Z., Wang, S., & Zhang, J. (2024). The Impact of Parenting style on the Psychological Resilience of Adolescents. *SHS Web of Conferences*, *193*, 02007. https://doi.org/10.1051/shsconf/202419302007

Handbook of Adult Resilience. (2024). Google Books. https://books.google.lk/books?hl=en&lr=&id=lyRc8ZshU98C&oi=fnd&pg=PA213&dq=Masten+2009+resilience&ots=fz2JM7-w7o&sig=bFgejV5WeZOP2Jo4cGZb8k84Zmc&redir_esc=y#v=onepage&q=Masten%202009%20resilience&f=false

Haroz, E. E., Murray, L. K., Bolton, P., Betancourt, T., & Bass, J. K. (2013). Adolescent resilience in Northern Uganda: The role of social support and prosocial behavior in reducing mental health problems. *Journal of Research on Adolescence*, *23*(1), 138–148. https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2012.00802.x

Herrman, H., Stewart, D. E., Diaz-Granados, N., Berger, E. L., Jackson, B., & Yuen, T. (2011). What is Resilience? *Canadian Journal of Psychiatry. Revue Canadienne de Psychiatrie*, *56*(5), 258–265. https://doi.org/10.1177/070674371105600504

Hopkins, K. D., Taylor, C. L., & Zubrick, S. R. (2018). Psychosocial resilience and vulnerability in Western Australian Aboriginal youth. *Child Abuse & Neglect*, *78*, 85–95. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.11.014

Li, X., Wang, J., Yu, H., Liu, Y., Xu, X., Lin, J., & Yang, N. (2024). How does physical activity improve adolescent resilience? Serial indirect effects via self-efficacy and basic psychological needs. *PeerJ*, *12*, e17059. https://doi.org/10.7717/peerj.17059

Manesi, Z., Van Doesum, N. J., & Van Lange, P. a. M. (2020). Prosocial behavior. In *Springer eBooks* (pp. 4087–4091). https://doi.org/10.1007/978-3-319-24612-3_1894

Martinez, L. A., & Opalinski, A. S. (2019). Building the concept of nurturing resilience. *Journal of Pediatric Nursing*, *48*, 63–71. https://doi.org/10.1016/j.pedn.2019.07.006

Moreno, A. G., & Del Mar Molero Jurado, M. (2024). Prosocial behaviours and emotional intelligence as factors associated with healthy lifestyles and violence in adolescents. *BMC Psychology*, *12*(1). https://doi.org/10.1186/s40359-024-01559-2

Ozbay, F., Johnson, D. C., Dimoulas, E., Morgan, C. A., Charney, D., & Southwick, S. (2007). Social Support and Resilience to stress: from Neurobiology to Clinical Practice. *Psychiatry (Edgmont)*, *4*(5), 35–40. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2921311/

Rasalingam, G., Rajalingam, A., Chandradasa, M., & Nath, M. (2022). Assessment of mental health problems among adolescents in Sri Lanka: Findings from the cross-sectional Global School-based Health Survey. *Health Science Reports*, *5*(6). https://doi.org/10.1002/hsr2.88

Schultze-Lutter, F., Schimmelmann, B. G., & Schmidt, S. J. (2016). Resilience, risk, mental health and well-being: associations and conceptual differences. *European Child & Adolescent Psychiatry*, *25*(5), 459–466. https://doi.org/10.1007/s00787-016-0851-4

Shoib, S., Chandradasa, M., Rathnayake, L., Usmani, S., & Saeed, F. (2022). Children, adolescent, and youth mental health in Sri Lanka in the context of recent violence, COVID-19, and economic crisis: A call for action. *The Lancet Regional Health - Southeast Asia*, *2*, 100021. https://doi.org/10.1016/j.lansea.2022.100021

Social problems and social contexts in adolescence. (n.d.). Google Books. https://books.google.lk/books?hl=en&lr=&id=CydfSvZlUYEC&oi=fnd&pg=PA3&dq=adolescent+mental+health+global+perspective&ots=DTYAcxg5z5&sig=FXzKHaZLgavCSdc5PEjEY7S1ZzE&redir_esc=y#v=onepage&q=adolescent%20mental%20health%20global%20perspective&f=false

Sukhera, J. (2022). Narrative reviews: Flexible, rigorous, and practical. *Journal of Graduate Medical Education*, *14*(4), 414–417. https://doi.org/10.4300/jgme-d-22-00480.1

Thomas, A., Cairney, S., Gunthorpe, W., Paradies, Y., & Sayers, S. (2010). Strong Souls: Development and Validation of a Culturally Appropriate Tool for Assessment of Social and Emotional Well-Being in Indigenous Youth. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, *44*(1), 40–48. https://doi.org/10.3109/00048670903393589

WYMAN, P. A., COWEN, E. L., WORK, W. C., RAOOF, A., GRIBBLE, P. A., PARKER, G. R., & WANNON, M. (1992). Interviews with Children Who Experienced Major Life Stress: Family and Child Attributes that Predict Resilient Outcomes. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, *31*(5), 904–910. https://doi.org/10.1097/00004583-199209000-00019

Zhang, Y., Hu, Y., & Yang, M. (2024). The relationship between family communication and family resilience in Chinese parents of depressed adolescents: a serial multiple mediation of social support and psychological resilience. *BMC Psychology*, *12*, 33. https://doi.org/10.1186/s40359-023-01514-7

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

COMBINED LETTERS USING IN THE EARLY BRAHMI INSCRIPTIONS

N Bandara[1]

Abstract

The history of adaptation to script use in Sri Lanka dates back to the fifth century BC. The Sri Lankans often used the stone as a medium for writing. Most of those inscriptions are written in Brahmi and developed scripts of the Brahmi alphabet. It took a period of 10th centuries for the transformation of Brahmi letters into Sinhala letters. During this period there are also inscriptions in various languages like Sinhala, Tamil, Chinese, Arabic, Persian, Sanskrit, and Pali. The earliest script recorded in the Sri Lankan inscriptions has been identified as the Early-Brahmi script. It was written in the period from the third Century BC to the middle of the first Century BC. Most of these can be seen within the cave drip ledges (Kataraya). These caves were created for monks to live in due to the religious revival that occurred with the arrival of Arahant Mahinda Thero. By carefully studying these inscriptions, it is possible to identify the different styles adopted in the writing. This research was conducted with the primary objective of uncovering information about the various scripts used in the writing of pre-Brahmi inscriptions. The research aims to uncover information about combined letters, or letters written as if one letter is superimposed on another, which has not been previously studied in depth by scholars. Secondary sources were utilized to collect data for this study. The inscriptions in Sri Lanka date from the third century BC to the fifteenth century AD. These inscriptions are dispersed throughout Sri Lanka. The majority of them are written in pre-Brahmi script. Special attention is given to each Brahmi script. Consequently, scholarly research has identified interlaced Brahmi scripts that have not been previously highlighted. This research paper will discuss these findings in detail.

Keywords: Early Brahmi Inscriptions, Combined letters, Epigraphy, Sri Lanka

[1] Senior Lecturer, Department of Archaeology, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: nilu@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0009-2147-1542

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලාලේඛනවල දක්නට ලැබෙන බද්ධ අක්ෂර

එන්. බණ්ඩාර

සාරසංක්ෂේපය

ශ්‍රී ලංකාවේ ශිලාලේඛන ලියා ඇත්තේ බ්‍රාහ්මී අක්‍ෂරයෙනි. ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන් වන සියවසේ සිට ක්‍රිස්තු වර්ෂ පළමු වන සියවස මධ්‍ය භාගය දක්වා ලියවුණ අක්‍ෂර, පූර්ව බ්‍රාහ්මී අක්‍ෂර ලෙස හැඳින්වේ (අමරවංශ හිමි, 1969; Paranavitana, 1970). මෙකී අක්ෂර ඉන්දියාවේ අශෝක ලේඛනවල අක්ෂර හා සමාන වෙයි. මෙරට පූර්ව බ්‍රාහ්මී අක්ෂර සහිත ලේඛන බහුල ව දක්නට ලැබෙන්නේ ගල් ලෙන් ආශ්‍රිතව ය. මෙම ලෙන් ලිපි අධ්‍යයනය කිරීමෙන් එක් අක්ෂරයක් තවත් අක්ෂරයක් සමඟ බද්ධ කර ලියා ඇති ලිපි 12ක් මේවන විට හඳුනාගැනීමට හැකි වී තිබේ. ඒවා "බද්ධ අක්ෂර" නමින් හැඳින්වීමට යෝජනා කරයි. ලංකාවේ පූර්ව බ්‍රාහ්මී ලිපිවල දැකිය හැකි මේ අවස්ථාව විශේෂිත ය. ඊට හේතුව මේ අක්‍ෂර පිළිබඳ මේ දක්වා විශේෂ අවධානයක් යොමු කර නොමැත වීමයි. මේ වන විට පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවා වසර 134ක කාලයක් ගත වී තිබේ. එම කාලය තුළ බොහෝ විද්වතුන් විසින් අභිලේඛන ක්ෂේත්‍රයේ විවිධ පර්යේෂණ හා සොයාගැනීම් සිදුකෙරිණ. එහෙත් මොවුන්ගේ අවධානය බද්ධ අක්ෂර කෙරෙහි යොමු වී නොමැත. ඒ පිළිබඳ ව අධ්‍යයනය කිරීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණයි. මෙම අධ්‍යයනය සඳහා ද්විතික මූලාශ්‍රය යොදාගෙන ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වන සියවස සිට ක්‍රිස්තු වර්ෂ පහළොස්වන සියවස පමණ දක්වා ලේඛනගත වූ ශිලාලේඛන දක්නට ලැබේ. ඒ අතරින් වැඩි ම ශිලාලේඛන ප්‍රමාණයක් හමු වී ඇත්තේ පූර්ව බ්‍රාහ්මී අක්ෂර සහිත ලේඛනයි. මෙකී ශිලාලේඛන විශාල ප්‍රමාණයක් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රමුඛ නිල ලත් ආයතන විසින් ප්‍රකාශයට පත්කොට ඇත. එම ප්‍රකාශයට පත් වී ඇති ශිලාලේඛනවල ස්පර්ශලාංඡන එකින් එක අධ්‍යයනය කිරීම සිදුකොට ඇත. එහි දී විශේෂ අවධානයක් එක් එක් අක්ෂරය කෙරෙහි යොමු කෙරේ. එමඟින් ලේඛනගත කිරීමේ දී විද්වතුන්ගේ පර්යේෂණ තුළින් මෙතෙක් අවධානයක් යොමු නොවූ "බද්ධ අක්ෂර" හඳුනාගෙන ඇත. පර්යේෂණ තුළින් මේ දක්වා විශේෂ අවධානයක් යොමු නොවූ "බද්ධ අක්ෂර" සහිත ලිපි 12ක් මේවන විට හඳුනාගැනීමට හැකි වී තිබේ. මේ කාලය තුළ ඉන්දීය අශෝක ලිපිවල දක්නට ලැබෙන්නේ බැඳි අක්ෂර යි. ලංකාවේ බැඳි අක්ෂර (සංයුක්තාක්ෂර) "සිද්ධම්" යන මංගල වචනය හැරුණු කොට දක්නට ලැබෙන්නේ ලිපි කිහිපයක පමණි. මෙයට හේතුව එකල සිංහල භාෂා ලක්ෂණය වූ මාතෘ පද තත්භව කොට භාවිත කිරීමයි. ඒ අනුව හල් අක්ෂර භාවිතයක් දක්නට නොවීය. මේහා සමකාලීන අශෝක අක්ෂරවල ආභාසය මත ලංකාවේ අක්ෂර මාලාව ගොඩනැගුණ ද අශෝක අක්ෂරවල දක්නට ලැබෙන බැඳි අක්ෂර මෙරට ලිපිවල යොදාගැනීමට අවස්ථාවක් නොවී ය. එහෙත් ඊට අනුරූපව මෙරට භාෂා ලක්ෂණ සැලකිල්ලට ගෙන මෙරට අක්ෂර ශිල්පීන් ඔවුන්ට ආවේණික වූ ආකාරයට අක්ෂර සටහන් කිරීමට ගත් උත්සාහයක් ලෙස "බද්ධ අක්ෂර" හඳුන්වා දිය හැකිය.

ප්‍රමුඛ පදඃ පූර්ව බ්‍රාහ්මී අක්ෂර, බද්ධ අක්ෂර, ශිලාලේඛන, අශෝක ලේඛන, බැඳි අක්ෂර

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ මුල් ම ශිලාලේඛන ලියා ඇත්තේ බ්‍රාහ්මී අක්‍ෂරයෙනි. ඒවා ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන් වන සියවසේ සිට ක්‍රිස්තු වර්ෂ පළමු වන සියවස මධ්‍ය භාගය දක්වා භාවිත අක්‍ෂර පූර්ව බ්‍රාහ්මී අක්‍ෂර ලෙසත්, ක්‍රිස්තු වර්ෂ පළමු වන සියවසේ සිට ක්‍රිස්තු වර්ෂ හත් වන සියවස දක්වා භාවිත අක්‍ෂර අපර බ්‍රාහ්මී අක්‍ෂර ලෙසත් හැඳින්වේ (අමරවංශ හිමි, 1969; ඩයස්, 1996; Karunaratne, 1984; ලංකාගේ, 1996; Paranavitana, 1970). මෙකී අක්ෂර ඉන්දියාවේ අශෝක අධිරාජ්‍යයා පිහිට වූ ලේඛනවල අක්ෂර හා සාම්‍ය බවක් දක්වයි. ලංකාවේ පූර්ව බ්‍රාහ්මී අක්ෂර සහිත ලේඛන බහුල ව දක්නට ලැබෙන්නේ ගල් ලෙන් ආශ්‍රිත ව ය. මෙම ලෙන් ලිපි අධ්‍යයනය කිරීමෙන් බද්ධ අක්ෂර නොහොත් එක් අක්ෂරයක් තවත් අක්ෂරයක් සමඟ බද්ධ කර ලියා ඇති ලිපි 12ක් මේවන විට හඳුනාගැනීමට හැකි වී තිබේ. ලංකාවේ පූර්ව බ්‍රාහ්මී ලිපිවල දැකිය හැකි මේ අවස්ථාව විශේෂිත ය. ඊට හේතුව මේ අක්‍ෂර පිළිබඳ මේ දක්වා විශේෂ අවධානයක් යොමු කර නොමැත වීමයි. මෙරට පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව 1890 වර්ෂයේ ආරම්භ විය. එහි පළමු පුරාවිද්‍යා කොමසාරිස්වරයා වූයේ එච්. සී. පී. බෙල් ය. මෙම දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවා මේ වන විට වසර 134ක කාලයක් ගත වී තිබේ. එම කාලය තුළ පුරාවිද්‍යා ක්ෂේත්‍රයේ විශාල වර්ධනයක් දක්නට ලැබේ. ඒ අනුව අභිලේඛන ක්ෂේත්‍රයේ ද වර්ධනයක් සිදු විය. ශිලාලේඛන සොයාගැනීම හා අර්ථ විවරණ සැපයීම, අක්ෂර පරිණාමය හා විකාශනය, භාෂාව, ශිලාලේඛනවල අන්තර්ගත තොරතුරු අධ්‍යයනය යනා දී බොහෝ ක්ෂේත්‍රවලට පර්යේෂකයන්ගේ අවධානය යොමුවිය. එච්. සී. පී. බෙල්, සෙනරත් පරණවිතාන, සද්ධාමංගල කරුණාරත්න, වික්‍රමසිංහ, අභය ආර්යසිංහ, සිරාන් දැරණියගල, විමලානන්ද තෙන්නකෝන්, ජයසිරි ලංකාගේ, කොත්මලේ අමරවංශ හිමි, සිරිමල් රණවැල්ල, යනාදී විද්වතුන් ඒ අතර කිහිපදෙනෙකි. මොවුන් අභිලේඛන ක්ෂේත්‍රයේ පර්යේෂණවල නිරත වූ අය වෙයි. එහෙත් මොවුන්ගේ අවධානය අක්ෂර එකක් මත අනෙක් අක්ෂරය බද්ධ කර ලියා ඇති අක්ෂර කෙරෙහි යොමු වී නොමැත. ඇතැම් විද්වතුන් මෙවැනි අක්ෂර (සංයුක්තාක්ෂර) ලංකාවේ මුල් යුගයේ ලිපිවල දක්නට නොලැබෙන බව පෙන්වා දී ඇති අතර (ගුණසේකර, හා සේනාරත්න, 1997) කොත්මලේ අමරවංශ හිමි, ජයසිරි ලංකාගේ වැනි පර්යේෂකයින් මෙවැනි සංයුක්තාක්ෂර සහිත ලිපි විරල වශයෙන් දක්නට ලැබෙන බව ප්‍රකාශ කරයි (අමරවංශ හිමි, 1969 ලංකාගේ, 1996). නමුත් ඔවුන් විසින් මෙකී අක්ෂර විශේෂය පිළිබඳ ව පුළුල් අධ්‍යයනයක් කර නොමැත. එම නිසා මෙම පර්යේෂණය සුවිශේෂී වී තිබේ. අක්ෂර එකක් මත අනෙක් අක්ෂරය සම්බන්ධ කර ලියා ඇති මෙම අක්ෂර

විශේෂය "බද්ධ අක්ෂර" නමින් හැඳින්වීමට යෝජනා කරමින් ඒ පිළිබඳ ව මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාවෙන් සාකච්ඡා කෙරේ.

පර්යේෂණ ගැටලුව

ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ කාල පරාසයන් නියෝජනය කරන ශිලාලේඛන දක්නට ලැබේ. පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලාලේඛනවල භාවිත අක්ෂර අශෝක අක්ෂර හා සමාන වේ. පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලාලේඛන ලේඛනගත කිරීමේ දී මෙතෙක් විශේෂ අවධානයක් යොමු නොවූ අක්ෂර විශේෂතා තිබේ ද? යන ගැටලුව මූලික ව මෙම පර්යේෂණය සිදුකරන ලදී.

පර්යේෂණ අරමුණ

පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලාලේඛන ලේඛනගත කිරීමේ දී අනුගමනය කළ අක්ෂර විවිධතා පිළිබඳ ව තොරතුරු අනාවරණය කිරීමේ මූලික පරමාර්ථයෙන් මෙම පර්යේෂණය සිදුකරන ලදි. එහි දී විද්වතුන්ගේ පර්යේෂණ තුළින් මෙතෙක් සාකච්ඡා නොවූ බද්ධ අක්ෂර නොහොත් බද්ධ කොට ලියූ අක්ෂර පිළිබඳ අනාවරණය කිරීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන් වන සියවස සිට ක්‍රිස්තු වර්ෂ පහළොස් වන සියවස දක්වා ලේඛනගත වූ ශිලාලේඛන දක්නට ලැබේ. මේවා අඩු වැඩි වශයෙන් ලංකාව පුරා ම විසිරී පවතියි. ඒ අතරින් වැඩි ම ශිලාලේඛන ප්‍රමාණයක් හමු වී ඇත්තේ පූර්ව බ්‍රාහ්මී අක්ෂර සහිත ලේඛනයි. මෙකී ශිලාලේඛන බොහෝ ප්‍රමාණයක් පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රමුඛ නිල ලත් ආයතන විසින් ප්‍රකාශයට පත්කොට ඇත. Inscription of Ceylon, Epigraphia Zeylanica ඒ අතර වැදගත් පර්යේෂණ කෘති කිහිපයකි. ප්‍රකාශයට පත් වී ඇති මෙම ශිලාලේඛනවල ස්පර්ශලාංඡන එකින් එක සියුම් ව අධ්‍යයනය කිරීම සිදුකොට ඇත. එහි දී විශේෂ අවධානයක් එක් එක් අක්ෂරය කෙරෙහි යොමු කෙරේ. එමගින් ලේඛනගත කිරීමේ දී විද්වතුන්ගේ පර්යේෂණ තුළින් මෙතෙක් විශේෂ අවධානයක් යොමු නොවූ අක්ෂර බද්ධ කොට ලියා ඇති බද්ධ අක්ෂර හඳුනාගෙන ඇත.

සාකච්ඡාව

පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලාලේඛන බොහෝවිට දක්නට ලැබෙන්නේ ලෙන් කටාරයට පහතිනි. මහින්දාගමනයත් සමඟ ම ඇති වූ ආගමික ප්‍රබෝධය හේතු කොටගෙන භික්ෂූන් වහන්සේලාට වැඩවාසය කිරීම සඳහා මෙම ලෙන් නිර්මාණය විය. සංඝයා වහන්සේලාට ලෙන් ප්‍රදානය කළ බව සටහන් කිරීම මෙම ලිපි කෙටීමේ මූලික පරමාර්ථය වී තිබේ. වචන කිහිපයකට සීමා වූ මෙම ලිපිවල අක්ෂර සියුම් ව නිරීක්ෂණය කරන විට එක ම අක්ෂරයෙහි පවා රූපාන්තර කිහිපයක් දැකිය හැකිය (ඒ පිළිබඳ ව මෙහි දී සාකච්ඡා වී නොමැත). මෙකී අක්ෂර බ්‍රාහ්මී නමින් හැඳින්වෙයි. ඉන්දියාවේ අශෝක ශිලාලිපි කිහිපයක හැර අනික් සියල්ල ම ලියැ වී ඇත්තේ ද මෙම අක්ෂරවලිනි. අශෝක රජු ස්වකීය ලේඛන සඳහා භාවිත කළ අක්ෂර, අශෝක අක්ෂර ලෙස හැඳින්විනි (ලංකාගේ, 1996: 11). ලංකාවේ බ්‍රාහ්මී ලිපි අශෝක ලිපිවලට වඩා කෙටි ය. මෙකී යුගයට අදාළ ලෙන් ලිපි දිවයිනේ සෑම ප්‍රදේශයක ම දක්නට ලැබෙයි. මේ තුළින් එකල ලේඛන කලාව ප්‍රචලිත ව තිබූ බව ද පැහැදිලි වේ. ලංකාවේ ලිපි ලියා ඇති ස්ථානවල අපහසුකම නිසා හා අක්ෂර ශිල්පීන්ගේ ස්වායත්තතා නිසා ඇති වූ සුළු වෙනස්කම් ඇතත් ලංකාවේ අක්ෂර, අශෝක අක්ෂරවලට සමාන වේ. එහෙත් ඇතැම් අක්ෂර හා අක්ෂර සටහන් කිරීමේ වෙනස්කම් දක්නට ලැබේ. මෙකී වෙනස්කම් ඒ ඒ රටවල භාවිත භාෂාව හා උච්චාරණ ස්වරූපය අනුව සිදු වූ බව පෙනේ. නිදර්ශනයක් ලෙස අශෝක ලිපිවල දක්නට ලැබෙන අනුස්වාරය (ං) ලංකාවේ මුල් යුගයේ ලෙන් ලිපිවල දක්නට නොලැබීම. එපමණක් ද නොව දීර්ඝ ස්වර, ව්‍යඤ්ජනාරූඪ ස්වර අඩුවෙන් යෙදීම, බැඳි අක්ෂර භාවිතය යනාදිය දැක්විය හැකි ය. අශෝක ශිලාලේඛනවල බැඳි අකුරු දක්නට ලැබුණ ද, ලංකාවේ " සිද්ධම්" යන මංගල වචනයේ දී හැර, බැඳි අකුරු දක්නට නොලැබේ. අශෝක ලිපිවල ව්‍යඤ්ජනාක්ෂර බැඳ ලිවීමේ දී අනුගමනය කළේ, පසුව කියවෙන අක්ෂරය, මුලින් කියැවෙන අක්ෂරය පතුලේ බැඳ ලිවීම ය (ලංකාගේ, 1996: 18). මෙහි දී මුල් අක්ෂරය හල් අක්ෂරයෙන් කියවීමට ලියා තිබේ. ලංකාවේ මුල් කාලයේ සංයුක්තාක්ෂර භාවිත වූයේ නැත. සිංහලයේ එකල භාෂා ලක්ෂණය වූයේ මාතෘපද තත්භව කොට භාවිත කිරීම ය. "සිද්ධම්" යන මංගල වචනය පවා "සිධ", "සිධම" ලෙස භාවිත විය. සංඝ > සග, ධම්ම > දම, අත්ථ > අත, තිස්ස > තිස ආදි වශයෙන් යොදාගෙන ඇත (ගුණසේකර සහ සේනාරත්න, 1997: 70). මේ නිසා සිංහලයේ එකල හල් අක්ෂර භාවිත නොවීම නිසා ඊට අනුරූපි ව යොදාගත් උපක්‍රමයක් වේ. එනම් එක් අක්ෂරයක් මත අනෙක් අක්ෂරය සිටින සේ ලියූ අක්ෂර නැතහොත් බද්ධ කර ලියූ අක්ෂර වෙයි. මේවා බද්ධ අක්ෂර යනුවෙන් නම් කළ හැකි ය. ශිලාලේඛනවල දැක්වෙන මෙම බද්ධ අක්ෂර සාමාන්‍ය ආකාරයෙන් කියවීමට ලියා ඇති බව පෙනේ. මේ ආකාරයට ලියූ ලිපි ලංකාවේ ලෙන් ලිපි අතර දක්නට ලැබේ (Paranavitana, 1970). මේ ආකාරයට සටහන් වූ ලිපි මිහින්තලය, දෙබලගම, කිරලාන, කිරිමකුල්ගොල්ල, සීගිරිය, සැස්සේරුව හා පිච්චින්දියාව, පනික්කන්කුළම ආදි ස්ථානවල දක්නට ලැබේ (Paranavitana, 1970 nos, 9, 1107, 27, 176, 497, 768, 871, 1017, 1061, 207, 208, 209). මීට අමතරව 2023 වර්ෂයේ පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මෙතෙක්

සොයාගත් විශාලත ම ශිලාලේඛනය වූ දිඹුලාගල ලිපියෙහි ද බද්ධ අක්ෂර ඇති බව පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිල වෙබ් අඩවිය තුළ ඇතුළත් කර තිබූ ඡායාරූපයක් මාර්ගයෙන් නිරීක්ෂණය විය (https://www.archaeology.gov.lk/index.php/ updates/news/the-digital-version-of-the dimbulagala-inscription-is-being-examined). මේ වර්ගයේ අක්ෂර මේ ලිපිය සතුව පවතින බව දෙපාර්තමේන්තුව මඟින් සිදුකළ මාධ්‍ය සාකච්ඡා හෝ අනෙකුත් නිල ලේඛන තුළ අන්තර්ගත ව නැත. මෙයට අමතර ව මෙවැනි අක්ෂර සහිත ලේඛන කිහිපයක් ම මේ අධ්‍යයනයේ දී හඳුනාගැනීමට හැකි විය.

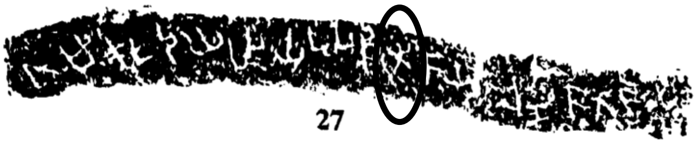

මිහින්තලය ලිපිය Paranavitana, 1970: no, 27, Pl.iii

'ගමික උදයහ ඣය උපශික තිශය ලෙණෙ ශගශ' යනුවෙන් සඳහන් මිහින්තලය ලිපියේ 'හ', 'ඣ' හා 'ක', 'ති' යන අක්ෂර එකක් මත අනෙක් අක්ෂරය සිටින සේ ලියා තිබේ (Paranavitana, 1970: no.27). ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ අශෝක ලේඛනවල බැඳි අක්ෂර භාවිත කළ අතර ලක්දිව මුල් කාලීන ඇතැම් ලේඛන සඳහා බද්ධ අක්ෂර භාවිත වූ බවයි.

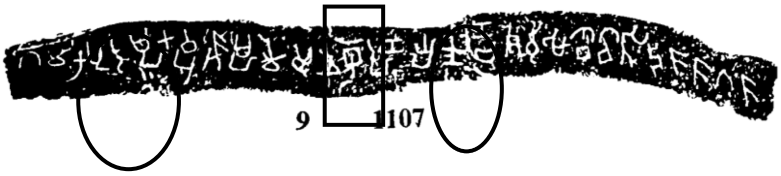

මිහින්තලය ලිපිය Paranavitana, 1970: no, 9,1107, Pl. i

පූර්ව බ්‍රාහ්මී හා අපර බ්‍රාහ්මී යුගයට අයත් ලිපි 2ක් දක්නට ලැබෙන මිහින්තලය ලිපියෙහි පූර්ව බ්‍රාහ්මී ලිපියෙහි ඇතැම් අක්ෂර මත එකිනෙකට සම්බන්ධ වන ආකාරයට අපර බ්‍රාහ්මී අක්ෂර සටහන් කර තිබේ (Paranavitana, 1970 : no, 9,1107). 'පරුමක වෙශමණ පුත බරණිය ලෙණෙ දෙවහ ච චතුදිශ ශගශ' යනුවෙන් පූර්ව බ්‍රාහ්මී ලිපියෙහි දැක්වෙන අතර 'ගමික උදයහ පුතහ මෙළ නකහ ලෙණෙ චතුදිශ ශගශ' යනුවෙන් අපර බ්‍රාහ්මී ලිපියෙහි දැක්වේ. මෙම ලිපි දෙකෙහි අක්ෂර බොහෝ ප්‍රමාණයක් බද්ධ කර ලියා ඇති ආකාරය දක්නට ලැබේ. පූර්ව බ්‍රාහ්මී "පරුමක" යනුවෙන් සඳහන් වචනයේ 'ප' අක්ෂරය හා අපර බ්‍රාහ්මී "උදයහ" යන වචනයේ 'උ' අක්ෂරය එකිනෙකට සම්බන්ධ වන ආකරයට ලියා ඇත. එසේ ම එම වචන දෙකෙහි ම 'රු' හා 'ද' අක්ෂර දෙක ද එකිකෙනට සම්බන්ධ ව ලියා තිබේ. තව ද 'වෙශමණ' යන වචනයෙහි 'ශ' හා " පුත" යන්නෙහි 'ත' අක්ෂර දෙක ද එකට බද්ධ කර දක්වා ඇත. මීට අමතර ව 'ණ' හා 'මෙ' අක්ෂර, 'බ' හා 'ක', 'ර' හා 'හ', 'ය' හා 'ලෙ' සහ 'ණෙ' හා 'ලෙ' යන අක්ෂර එක අක්ෂරයක් මත අනෙක් අක්ෂරය සම්බන්ධ වන ආකාරයට අක්ෂර සටහන් කර තිබේ. මෙම ලිපි දෙකෙහි දක්නට ලැබෙන විශේෂත්වය වන්නේ යුග දෙකක් නියෝජනය කර අක්ෂර පැවතියත් අක්ෂර එකිකෙනට සම්බන්ධ කිරීමේ දී ඊට අදාළව යෝග්‍ය අක්ෂරය තෝරාගෙන සටහන් කිරීමයි. මේ තුළින් අක්ෂර කොටන ශිල්පියා තුළ පැවති හැකියාව මනාව නිරූපණය කෙරේ.

දෙබලගම ලිපිය
Paranavitana, 1970 : no, 176, Pl.xviii

පිච්චින්දියාව ලිපිය
Paranavitana, 1970: no, 1061,Pl. cxiv

දෙබලගම ලිපිය ද එවැනි බද්ධ අක්ෂර දක්නට ලැබෙන ලිපියකි (Paranavitana, 1970: no, 176). මෙම ලිපිය වමේ සිට දකුණට ලියන සාමාන්‍ය ක්‍රමයට නොව දකුණේ සිට වමට ලියා ඇති පේළි දෙකක ලිපියකි. 'ගපති

ශිගර තිශහ ලෙණෙ අගත අනගත' යනුවෙන් සඳහන් මේ ලිපියේ 'අනගත' යන වචනයේ 'ග' අක්ෂරය හා 'ත' අක්ෂර බද්ධව ලියා ඇති බව පෙනේ.

පිච්චින්දියාව ලිපිය සාමාන්‍ය ක්‍රමයට ලියා ඇති ලිපියකි (Paranavitana, 1970: no, 1061) 'බණක යශදෙවහ ලෙණ අගත අනගත චතුදිශ ශගශ' යනුවෙන් එහි සඳහන් වේ. මෙම ලිපියෙහි ද දෙබලගම ලිපිය මෙන් ම 'අනගත' යන වචනයෙහි 'ග' අක්ෂරය හා 'ත' අක්ෂර එකට බද්ධ කර ලියා ඇති බව පෙනේ.

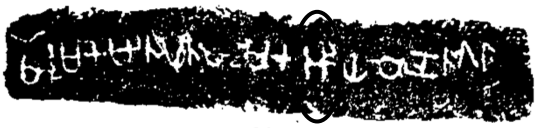

497

කිරලාන ලිපිය

Paranavitana, 1970: no, 497, Pl. liii

කිරලාන ලිපියෙහි 'පරුමක මිත පුත පරුමක රකිය ලෙණෙ ශගශ' යනුවෙන් සඳහන් වේ (Paranavitana, 1970: no, 497). මෙහි 'රකිය' යන වචනයෙහි 'ර' අක්ෂරය හා 'කි' අක්ෂරය එකිනෙකට සම්බන්ධ වී ඇති බව පෙනේ. මෙහි අක්ෂර මෙන් ම අක්ෂර අතර පරතරය ද අඩු ය.

1017

සැස්සේරුව ලිපිය

Paranavitana, 1970 : no. 1017, Pl. cvii

'කණිකතනටිය ගමික තිශ පුත ගමික දරක තිශහ ලෙණෙ අගත අනගත චතුදිශ ශගශ' යනුවෙන් සඳහන් සැස්සේරුව ලිපිය ද බද්ධ අක්ෂර දක්නට ලැබෙන ලිපි අතර තවත් එක් ලිපියකි (Paranavitana, 1970 : no. 1017). මෙම ලිපියෙහි 'කණිකතනටිය' යන වචනයෙහි 'ක' හා 'න' අක්ෂර එකිනෙකට බද්ධ වන ආකාරයට ලියා ඇත. ඉන්දියාවේ ලුම්බිණි ලිපියෙහි ද 'සක්‍යමුණීති' යන වචනය සඳහන් "ක්" හා "ය" අක්ෂර අතර මේ හා සමාන බැඳි අක්ෂරයක් දක්නට ලැබෙයි.

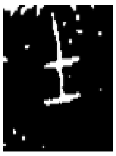

ක , න

ඉන්දියාවේ ලුම්බිණි ලිපිය

ක , ය

කිරිමකුල්ගොල්ල හා සීගිරිය යන ලිපි දෙකෙහි මුල් අක්ෂර දෙක බද්ධ කර ලියා ඇත (Paranavitana, 1970: no, 768, 871). 'උපශණ අපි අය කෙරහ පුත අය මහශිවහ ලෙණෙ මනපදශනෙ චතුදිශ ශගශ දිනෙ' යනුවෙන් සඳහන් කිරිමකුල්ගොල්ල ලිපිය සාමාන්‍ය ක්‍රමයට ලියා ඇති පේළි දෙකක ලිපියකි. මෙහි මුල් අක්ෂර දෙක එකිනෙකට සම්බන්ධ කර ලියා තිබේ. ඒ අනුව උපශණ යන වචනයෙහි 'උ' අක්ෂරය හා 'ප' අක්ෂර මේ ආකාරයට එකිනෙකට බද්ධ ව ලියා ඇති බව පෙනේ.

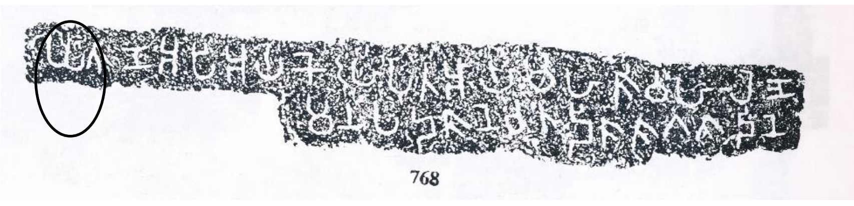

768

කිරිමකුල්ගොල්ල ලිපිය

Paranavitana, 1970: no, 768, Pl. lxxxiii

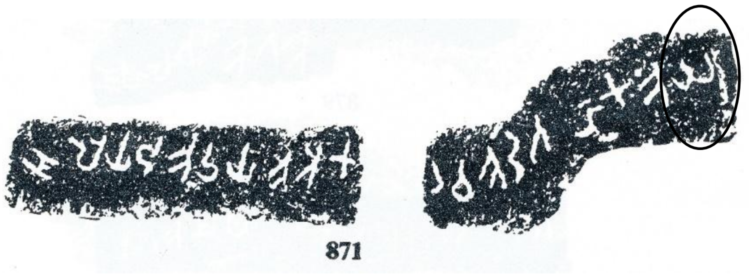

සීගිරිය ලිපිය
Paranavitana, 1970: no, 871, Pl. xcv

සීගිරිය ලෙන් ලිපිය දකුණේ සිට වමට ලියූ ලිපියකි (Paranavitana, 1970: no, 871). මෙම ලිපියෙහි ද මුල් අක්ෂර දෙක එකිනෙකට බද්ධ කර ලියා තිබේ. 'උපශක උතරශච උපශක තිශය ච ශදය ලෙණෙ' යනුවෙන් සඳහන් සීගිරිය ලිපියේ 'උපශක' යන වචනයේ 'උ' අක්ෂරය හා 'ප' අක්ෂරය එකක් මත අනෙක් අක්ෂරය සිටින සේ දක්වා ඇත. එසේ ම මෙම අක්ෂර දෙක නොපිටට ලියා තිබේ.

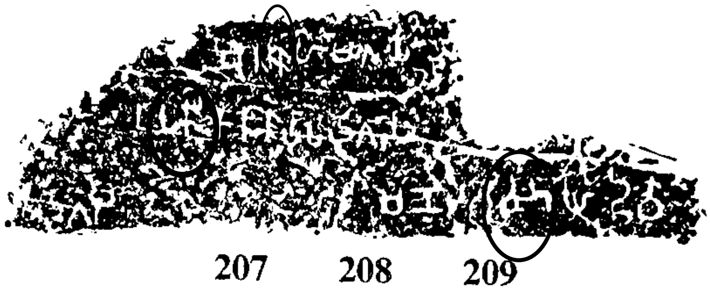

පනික්කන්කුළම ලිපිය
Paranavitana, 1970: no, 207, 208, 209, Pl.xxi

අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ පනික්කන්කුළම ලෙන් ලිපි කිහිපයක් සහිත ස්ථානයකි. මෙහි එක් ලෙනක ලිපි තුනක් දක්නට ලැබේ. එම ලිපි තුනෙහි ම ඇතැම් අක්ෂර බද්ධ කර ලියා ඇති බව පෙනේ (Paranavitana, 1970: nos.207, 208, 209). මෙහි පළමු ලිපියෙහි 'බත තිශහ මත......' යනුවෙන් සඳහන් වේ (Paranavitana, 1970: no.207). එම ලිපියේ 'තිශහ' යන වචනයේ 'ති' හා 'ශ' අක්ෂර එකිනෙකට සම්බන්ධ කර ලියා ඇත.

පනික්කන්කුළම දෙවන ලිපියේ 'උපශකි තිශය පදගඩි' යනුවෙන් සඳහන් වෙන අතර මෙහි 'උපශික' යන වචනයේ 'ප' හා 'ශි' අක්ෂර දෙක බද්ධව ලියා ඇත (Paranavitana, 1970: no.208).

'මණිකර තිසය දුවෙ' යනුවෙන් පනික්කන්කුළම තුන්වන ලිපියේ දැක්වෙයි (Paranavitana, 1970: no.209). මෙහි 'තිසය' යන වචනයේ 'ති' හා 'ස' අක්ෂර එකිකෙනට සම්බන්ධ වන ආකාරයට ලියා තිබේ.
ශ්‍රී ලංකාවේ මෙතෙක් හමු වී ඇති විශාලත ම ලිපිය වූ දිඹුලාගල ලිපියෙහි ද බද්ධ අක්ෂර දක්නට ලැබීම සුවිශේෂී කරුණකි. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුවේ නිල වෙබ් අඩවියේ යාවත්කාලීන පුවත් හරහා දිඹුලාගල සෙල්ලිපියේ ඩිජිටල් පිටපත පරීක්ෂා කරමින් පවතින බව වාර්තා කර ඇත (https://www.archaeology.gov.lk/index.php/updates/news/the-digital-version-of-the dimbulagala-inscription-is-being-examined). (මේ වන විට විද්වත් මණ්ඩලයක් හරහා මෙම ලිපිය කියවා ගැනීම ඇතුළු පර්යේෂණ කටයුතු සිදුවෙමින් පවතී) එකී කරුණු වාර්තා කිරීමේ දී යොදාගත් ඡායාරූප අධ්‍යයනය කිරීමේ දී " .....නම අචරිය මන අචරි......" යනුවෙන් එම අක්ෂර කිහිපය කියවා ගැනීමට හැකිවෙයි. මෙහි "මන" යනුවෙන් සඳහන් වචනයේ "ම" අක්ෂරය හා "න" අක්ෂරය බද්ධ කර ලියා ඇති බවක් පෙනේ. මෙම ලිපියෙහි තවත් මෙවැනි බද්ධ අක්ෂර බොහෝ ප්‍රමාණයක් තිබෙන්නට පුලුවන.

දිඹුලාගල ලිපිය
https://www.archaeology.gov.lk

නිගමනය

ක්‍රිස්තු වර්ෂ 1890 පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව ආරම්භ වූ දා සිට මේ දක්වා වසර 134ක කාලය තුළ පුරාවිද්‍යා ක්ෂේත්‍රයේ විශාල සංවර්ධනයක් දක්නට ලැබේ. එම කාලය තුළ අභිලේඛන ක්ෂේත්‍රයේ ද වර්ධනයක් සිදු විය. ශිලාලේඛන සොයාගැනීම හා අර්ථ විවරණ සැපයීම, අක්ෂර පරිණාමය හා විකාශනය, භාෂාව, ශිලාලේඛනවල අන්තර්ගත තොරතුරු අධ්‍යයනය යනා දී බොහෝ ක්ෂේත්‍රවලට පර්යේෂකයන්ගේ අවධානය යොමුවිය. විද්වතුන්ගේ පර්යේෂණ තුළින් මේ දක්වා විශේෂ අවධානයක් යොමු නොවූ අක්ෂර විශේෂයක් වූ බද්ධ අක්ෂර පිළිබඳ හඳුනාගැනීමට හැකි විය. මෙවැනි අක්ෂර සහිත ලිපි 12ක් මේවන විට හඳුනාගැනීමට හැකි වී තිබේ. මේ කාලයට අයත් ඉන්දීය අශෝක ලිපිවල දක්නට ලැබෙන්නේ බැඳි අක්ෂර යි. ලංකාවේ බැඳි අක්ෂර (සංයුක්තාක්ෂර) දක්නට ලැබෙන්නේ ලිපි කිහිපයක පමණි. "සිද්ධම්" යන මංගල වචනය හැරුණු කොට ක්‍රිස්තු වර්ෂ හතර වන සියවසින් පසු ලිපි කිහිපයක (රුවන්වැලි සෑය ලිපිය, කුඩා රත්මලේ, කුච්චවේලි ලිපිය ආදී) මේ අක්ෂර දක්නට ලැබේ. මෙයට හේතුව එකල සිංහල භාෂා ලක්ෂණය වූ මාත්‍ර පද තත්භව කොට භාවිත කිරීම යි. ඒ අනුව හල් අක්ෂර භාවිතයක් දක්නට නොවීය. මේහා සමකාලීන අශෝක අක්ෂරවල ආභාසය මත ලංකාවේ අක්ෂර මාලාව ගොඩනැගුණ ද අශෝක අක්ෂරවල දක්නට ලැබෙන බැඳි අක්ෂර මෙරට ලිපිවල යොදාගැනීමට අවස්ථාවක් නොවී ය. එහෙත් ඊට අනුරූපව මෙරට භාෂා ලක්ෂණ සැලකිල්ලට ගෙන මෙරට අක්ෂර ශිල්පීන් ඔවුන්ට ආවේණික වූ ආකාරයට අක්ෂර සටහන් කිරීමට ගත් උත්සාහයක් ලෙස අක්ෂර එකිනෙකට බද්ධ කර ලියූ අක්ෂර නොහොත් බද්ධ අක්ෂර හඳුන්වා දිය හැකිය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

අමරවංශ හිමි, කේ. (1969) *ලක්දිව සෙල්ලිපි.* කොළඹ. ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.

බණ්ඩාර, එන්. (2008) *පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජය.* කඩවත. කඩුල්ල ප්‍රකාශකයෝ.

Dias, M. (1991) *Epigraphical Notes*, No. 1-18. Colombo. Department of Archaeology.

ඩයස්, එම්. (1996) *ලක්දිව සෙල්ලිපිවලින් හෙළි වන සිංහල භාෂාවේ ප්‍රත්‍යයාර්ථ නාමයන්ගේ විකාශනය (ක්‍රි.පූර්ව 3 ශ.ව-ක්‍රි.ව.10 ශ.ව. දක්වා).* ශිලාලේඛන සංග්‍රහය 111 වෙළුම, කොළඹ. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව.

ගුණසේකර, බී. සේනාරත්න, පී.ඇම්. (1997) *අකුරු උපත.* කොළඹ. ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

ගුණසේන, බී. (1996) *සිංහල අක්ෂර සම්භවය සහ එහි විකාශනය.* වැල්ලම්පිටිය. චතුර මුද්‍රණාලය.

Karunaratne, S. (1984) *Epigraphia Zeylanica*. Vol.VII. Colombo. Archaeological Department.

ලංකාගේ, ජේ. (1996) සිංහල වර්ණ මාලාවේ විකාශනය. කොළඹ. ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

Paranavitana, S. (1970) *Inscriptions of Ceylon.* Vol.I. Early Brahmi Inscriptions. Colombo. Archaeological Department of Ceylon.

සිරිසෝම, ඇම්. එච්. (1990) ශ්‍රී ලංකාවේ පැරණි බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපි, නන්දදේව විජේසේකර (සංස්.) අභිලේඛන. පුරාවිද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.

විමලානන්ද ටී. (1957) *පැරණි ලංකාව හා ශිලාලිපි 1* . කොළඹ. ගුණසේන සහ සමාගම.

GUEST AWARENESS ON SUSTAINABILITY PRACTICES IN ECO-FRIENDLY ACCOMMODATIONS IN SRI LANKA: AN ANALYSIS OF BOOKING.COM REVIEWS

I Weerasinghe[1]

Abstract

Sustainable initiatives by eco-friendly hotels ensure the destinations' environmental, socio-cultural and economic sustainability. The user-generated content (UGC) in online platforms interferes with electronic word of mouth and affects the intention of potential travellers to visit. Booking.com is one of the leading online booking platforms utilized by travellers for efficient reservations in travel and hospitality services. Despite the sustainability efforts practised by eco-friendly hotels, guests' awareness and perspectives regarding such practices have not been considerably studied. The purpose of this study is to explore the guests' realization of the sustainable approaches practised by eco-friendly hotels based on their online reviews on the Booking.com platform. The study was constructed as a qualitative research, where secondary data were gathered from reviews of Booking.com. The study is based on 3 'sustainability certified' eco-friendly hotels which indicated the highest number of reviews on Booking.com. A total of 2468 online reviews were available for the selected 3 hotels, while 217 detailed reviews, published from January to July 2024, were considered in data analysis. Following the thematic analysis method, the data were analyzed employing the inductive thematic analysis technique, utilizing the 'Taguette' software tool. The study identified 07 themes based on the guests' insights, including hospitality service and facilities, location and surroundings, negative experience, architectural design, nature-friendly activities, guests' recommendations, and sustainable practices. The study further emphasizes that the guests' realization and reflection on the sustainable approaches through online platforms are considerably at an extremely low level compared to their intention to share their lodging experience based on the hospitality service, available facilities and location. The study provides implications for hoteliers in the eco-friendly accommodation sector to be more attentive to improving guests' realization of sustainable approaches and encouraging them to disseminate authentic experiences through online reviews.

Keywords: Accommodation, Booking.com reviews, Guests' awareness, Sri Lanka Sustainability practices

---

[1] Lecturer, Department of Archaeology, University of Kelaniya, Sri Lanka.

Email: chapaw@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-4894-7370

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

Background of the study

In 1987, at the ‘Our Common Future’ summit, the Brundtland Commission defined sustainable development as 'development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs' (World Commission on Environment and Development, 1987). Butler (1999) constructively presents the development of sustainability and the difference between sustainable tourism and the development of tourism on the principles of sustainable development. ‘Sustainability’ is one of the buzzwords in the contemporary era due to its application provision in many sectors.

During the past two decades, the tourism and hospitality industry has focused on sustainable tourism and approaches in tourism ventures. Sustainable tourism emphasizes the need for environmental stewardship, social responsibility, and economic viability within the tourism industry. Research highlights the importance of integrating sustainable practices in hospitality to reduce environmental impact, enhance guest satisfaction, and ensure long-term profitability (Arachchi et al., 2015; Bader, 2005; Kularatne et al., 2019; Marin & Jafari, 2002).

There is an argument that the tourism industry depicts a correlation between the economic benefits and the environmental costs at the travel destinations, which drags the attention of tourism marketers and educators (Berezan et al., 2013; Holleran, 2008). Thus, despite the economic advantages, tourism and hospitality are accountable for environmental impacts. With the emergence of demand and supply trends in the global tourism industry, sustainable business practices have been accelerated (Bader, 2005).

Sustainable hotels/accommodations Concerning the potential consumer demand, the hotel sector applies ‘being green’ as a trendy choice but not as mainstream. Eco-friendly hotels have emerged as a trendy accommodation choice for tourists who enjoy a unique experience mingled with nature. Due to the negative environmental effects of production, governments and the green movement in the hotel and tourism industry have recognized the importance of taking effective steps to safeguard the environment. In this scenario, hotel managers are encouraged to adopt environmentally sustainable strategies (Kularatne et al., 2019). Albeit, sustainable strategies have not been applied at the core of the business routine in many hotels, while public and industry awareness of the economic, social and environmental benefits enjoyed by those hotels with sustainable business practices is comparatively limited (Bader, 2005).

Sustainability certifications, such as Green Key, LEED, and Earth Check, serve as benchmarks for hotels to achieve recognized environmental and social responsibility standards. Studies suggest that these certifications help hotels gain a competitive advantage by appealing to environmentally conscious consumers. The criteria for these certifications often include resource management, waste reduction, and social equity, which collectively enhance a hotel's sustainability performance.

Research Problem

Studies show that guest reviews often reflect their experiences and perceptions of a hotel's sustainable practices, making platforms like Booking.com valuable data sources for understanding guest attitudes towards sustainability. The existing literature underscores the importance of sustainable practices in the hospitality sector, where the guest's awareness and perception of sustainability significantly influence their satisfaction and loyalty. Online reviews provide a valuable lens through which guest perceptions can be analyzed, offering actionable insights for hoteliers.

Nevertheless, guests' awareness of the sustainable approaches practiced by the hotels in the UGC context has not been explored adequately by existing research. This study aims to fill this existing knowledge gap, gap by analyzing Booking.com reviews to assess guests' realization of sustainable approaches in the Sri Lankan accommodation sector. Sri Lanka, known for its rich cultural heritage and natural beauty, has a burgeoning tourism industry that must balance economic growth with sustainable practices. However, the effectiveness of sustainability certifications in influencing guest perceptions and satisfaction remains underexplored.

Significance of the study

Guest reviews on platforms like Booking.com offer valuable insights into the real-world impact and guest awareness of sustainable practices in certified hotels. Hotels that achieve sustainability certification are expected to adhere to specific environmental, social, and economic standards. Despite these efforts, there is limited understanding of how guests perceive and realize these sustainable approaches, particularly in the context of developing countries like Sri Lanka. By analyzing the online reviews, the study seeks to provide a comprehensive understanding of the effectiveness of sustainability certifications in the accommodation sector and offer recommendations for enhancing guest awareness and satisfaction.

Objective of the study

The main objective of the study is to assess and understand guests' realization and perception of sustainable approaches in the accommodation sector, specifically in sustainability-certified hotels in Sri Lanka, based on reviews from Booking.com. Additionally, the study has been empowered by two specific objectives: to determine the guests' satisfaction with the sustainable approaches at the eco-friendly hotels in Sri Lanka and to identify the key factors that influence guests' realization and appreciation of sustainable approaches in these hotels.

Literature Review

Eco-friendly hotels and their sustainability practices

'Being green' is one of the buzzwords in the lodging industry, where sustainability appears as a key requirement. The increasing consumer focus on environmental issues and sustainability has encouraged hoteliers to shift their business models by adopting green practices in hospitality management (Merli et al., 2019). Sustainable hotel practices are attractive beyond a niche market (Berezan et al., 2014), thus the tourist hotels have a keen intention to be green with their architectural design, hotel operations and functions as well as to market themselves as green or eco friendly hotels.

Many researchers have explored the context of sustainable hotels' economic (Berezan et al., 2014; Kularatne et al., 2019; Marin & Jafari, 2002) and environmental benefits (Bohdanowicz et al., 2001; Kularatne et al., 2019; Mariani & Borghi, 2023). Existing studies reveal that the hotel industry absorbs sustainable strategies as a marketing strategy, targeting potential environment-friendly tourists. A sustainable hotel is a type of accommodation that operates with awareness of its environmental impact, such as conserving water and energy, and minimizing emissions and waste. It also takes into account economic effects, like encouraging suppliers to use less packaging, and social implications, such as supporting local efforts in education, poverty alleviation, and charitable donations (Kim et al., 2019).
Most prior research in the hotel industry centers on particular themes and discussions, including sustainability management, energy efficiency, and sustainability education within hotel establishments (Bader, 2005; Bohdanowicz et al., 2001; Han, 2021; Kularatne et al., 2019; Marin & Jafari, 2002; Olya et al., 2021). The influence of ecologically friendly practices on efficiency is a significant concern as they gain popularity in the hotel business (Kularatne et al., 2019). Energy, waste and water are primary

aspects of eco-friendly hotels to achieve the goals of resource conservation (Ogbeide, 2012). Kim et al., (2019) emphasize that the sustainability continues as one of the most commonly discussed trends within the hotel industry, but academic researchers have given much concentration on sustainability within the scope of management, energy conservation, and education. Nevertheless, sustainability should be approached by the accommodation sector in several aspects in order to generate a viable and stable socio-economic and environmental climate at a travel destination.

Investigating the impacts of economic, social and environmental sustainability practices of companies in the hospitality supply chain Modica et al., (2020) reveal that economic sustainability practices positively influence consumers' satisfaction, loyalty, and their willingness to pay a premium. Meanwhile, sustainability efforts related to environmental and social aspects directly enhance satisfaction and indirectly boost consumer loyalty and their willingness to pay a higher price. Employing data collected from 288 tourists visiting south Sardinia, the researchers found that satisfaction is likely to mediate the impact of environmental and social sustainability practices on the loyalty of consumers. Examining consumer behaviour and environmental sustainability in tourism and hospitality, Han (2021) introduced ten essential drivers of environmentally sustainable consumer behaviour in tourism and hospitality, such as green image, pro-environmental behaviour in everyday life, environmental knowledge, green product attachment, descriptive social norm, anticipated provide and guilt, environmental corporate social responsibility, perceived effectiveness, connectedness to nature, and green value.

In recent years, the lodging industry has adopted a broad range of eco-friendly practices to reduce its environmental impact and address the increasing environmental concerns of consumers (Merli et al., 2019). Lately, there has been growing scholarly interest in understanding guests' perceptions of hotels' green practices.

Guests' perceptions on eco-friendly hotels

Guests' perspectives and satisfaction regarding the sustainable initiatives are extremely important for validating the expected sustainability-related outcomes of the hospitality industry. Significantly the consumers (guests) in the hospitality industry have great potential to influence the potential guests for the same property, diverting their intentions to visit. The happier or delighted guests will recommend their occupied hotels not only by considering the comfort and luxury but also by appreciating the sustainable initiatives that the eco-friendly hotels have initiated.

The guests who are keen on being occupied in eco-friendly hotels penetrate dynamic characteristics. Kim & Han (2010) found in their study that the guests in eco-friendly hotels were happy to undergo minor inconveniences in order to support the green initiatives. Moreover, this context is further strengthened by the study conducted by Berezan et al., (2013), where they revealed that some of the sustainable efforts are indeed desired by the guests, disregarding the discomfort and inconvenience of guest's staying period at the hotel, while some efforts (such as recycling) will not be desired by the guests considering the disruption of the guests' staying experience at the property. The hotel management and marketers attempt on sustainable approaches should be tailored and customized as per the requirements of the target market (Berezan et al., 2013).

Conducting an experimental survey for 251 travelers, Galati et al., (2023) examine the influence of eWord-of-Mouth (e-WOM) and physical image, as it emerges from digital platforms and the effect of green hotel attributes on the travellers' willingness to pay for green hotels. The researchers identified that there is a positive and significant relationship of e-WOM valence, physical image, consumers'

income, and green attributes related to the sustainable transport services offered, on the willing to pay of tourists for a green hotel.

Investigating the guest satisfaction as a mediator for guest loyalty in green hotels, Merli et al., (2019) identified that customers positively recognize the hotels' environmental commitment, with a significant influence on guest satisfaction and loyalty. The researcher also found that guests who stay at eco-friendly hotels are more likely to develop a distinct loyalty toward hotels that implement green practices. Explore the perception and attitude of consumers toward green hotel/resort concepts in the twenty-first century is an interesting aspect of the research field (Ogbeide, 2012). Ogbeide (2012) examines that consumer appeared willing to include "green" hotels in their travel plans and had a favourable view of eco-friendly hotels. In this study Ogbeide (2012) highlighted three key conservation methods such as water conservation, energy conservation, and waste reduction.

User-generated content and online reviews on eco-friendly hotels

Technology, social media UGC Since the Internet and the World Wide Web have become the foundational technologies for all E-Tourism applications, their architecture and components are thoroughly explained as crucial enablers for online booking systems and CRS web front-ends (Goecke, 2020). With the dawn of Web 2.0 platforms, travellers' and tourists' active participation in reflection of their experiences in social media has increased (Antonio et al., 2020). Studies reveal that user-generated content (UGC) significantly impacts tourism businesses and the hotel industry (Egresi et al., 2019). Online reviews have become a vital source of information for potential guests and a feedback mechanism for hotels. The online travel reviews have a rich information value and can be utilized as a tool in the data science approach (Antonio et al., 2020). Electronic word-of-mouth (eWOM), especially in the form of user-generated content (UGC), is more powerful than classical WOM (Albarq, 2013). With the arrival of electronic platforms, consumer online reviews took on the role of WOM. E-WOM is a determinant factor in the tourism and hospitality industry, where the hotels can be affected mostly (Litvin et al., 2008).

Booking.com is a popular online travel agency which offers a wide range of travel services, including hotel and accommodation bookings, flights, car rentals, airport taxis, and vacation packages. Users can search for and book travel accommodations, compare prices, read reviews from other travelers, and find travel deals on the platform. Booking.com has been appeared as an excellent source in many of academic research, due to its richness of millions of hotels' reviews (Mellinas et al., 2015)

Many studies in the tourism domain explore the predominant role of e-WOM in tourism and hospitality (Cantallops & Salvi, 2014). Marcello & Borghi, (2018) investigate the effects of the Booking.com rating system on the distribution of hotel ratings for the overall population of hotels located in London over two years. Nevertheless, empirical literature implies that there is a knowledge gap between environmental discourse and online reviews and e-WOM features (Marcello & Borghi, 2018). Research indicates that guest awareness and perception of sustainable practices are critical in influencing their satisfaction and loyalty, while green practices overall do have a positive relationship on guests' satisfaction levels and return intentions (Berezan et al., 2013).

Lee et al., (2016) examines how hotel guests perceive green practices and explore how hotels effectively inform customers of their green practices through social media such as TripAdvisor. In this study, Lee et al., (2016) showed that guests generally have a positive reaction to green initiatives when they are aware of them, such as efforts to conserve energy or water. However, if guests are unaware of these practices, it can lead to feelings of discomfort during their stay. Additionally, the research revealed

that only a small number of hotel management teams respond to negative guest reviews on TripAdvisor by informing them about the hotel's green initiatives.

Methodology/Methods/Research Design

This study is conducted as a desk research, where the researcher involved in gathering and analyzing existing data and information from secondary sources, rather than conducting new or primary research. The information collected through desk research can come from a variety of published or publicly available sources, including online databases and websites. This study was purely based on the information gathered from a website of an online booking platform. Online reviews published by the visitors to the Booking.com online platform for eco-friendly hotels were considered as the secondary data of this study. The online reviews available on the Booking.com platform provided a coherent reflection of the diversified perspectives and genuine experiences of the guests who occupied the ecofriendly hotels in Sri Lanka.

The social constructionists' philosophical stand and the interpretive paradigm are mostly applicable to this study. From a social constructionist perspective, people always have the potential to re-construct their identities, their capabilities, and their lives. Especially qualitative researchers are especially interested in understanding the meaning people have constructed; how people make sense of their world and experience (Lindgren & Packendorff, 2009).

The study was conducted under the qualitative research strategy, where the user-generated content referred as the secondary data. The qualitative approach will facilitate the researcher to get deep insights into the user generated content or online reviews. Many of the empirical studies (Arachchi et al., 2015) which explored the guests' perspectives on green practices in the hotel industry have undergone with qualitative approach. The population of the study is regarded as all the eco-friendly hotels located in Sri Lanka, while the target population was limited to the 'sustainability certified' hotels which are available on the Booking.com platform. Twenty-eight (28) eco-friendly hotels were indicated on Booking.com as 'sustainability certified' hotels by July 2024. When selecting the cases for this study, the number of reviews available for each sustainability-certified eco-hotel was considered. Figure 01 indicates the continuum of sustainability-certified eco-friendly hotels available on Bookig.com based on the number of reviews.

Fig. 01: continuum of sustainability certified ecofriendly hotels

Population

Less than 100 reviews (10) | Reviews 100-500 (09) | Reviews 500-1000 (06) | More than 1000 reviews (03)

Based on the convenience-based sampling technique, the study selected 03 'sustainability certified' hotels which had the highest number of reviews on Booking.com. A total of 2468 online reviews were available for the selected 03 hotels, while all the detailed reviews published from 31st July to 1st of January 2024 were considered in data collecting. Omitting the one-phase reviews, 217 reviews were considered in the study for data analysis. During the data-collecting stage, all the non-English reviews were translated using the option available on the Booking.com platform.

The 217 reviews were uploaded as a single document to the ‘Taguette’ software tool, which is considered as an open-source text tagging tool for qualitative data analysis and is utilized for analyzing the qualitative data of online reviews. Thematic analysis is a method for identifying, analyzing, and interpreting patterns of meaning (‘themes’) within qualitative data (Clarke & Braun, 2017), and it was identified that the thematic analysis is the ideal way for analyzing data since it provides flexibility for the researcher to explore patterns within and across data in relation to participants’ lived experiences, views and perspectives, and behaviour and practices; ‘experiential’ research seeks to understand what participants’ think, feel, and do (Clarke & Braun, 2017).

Applying the thematic analysis technique, the data (online reviews) were analyzed based on the inductive thematic analysis where each review was read by the researcher very carefully to grab in-depth insight into each review. In the data analysis stage, 07 themes were determined in the study. i.e.: hospitality service and facilities, location and surroundings, negative experience, architectural design, nature-friendly activities, guests’ recommendations, and sustainable practices. Each specific phrase of each review was tagged to the respective theme in the ‘Taguette’ software tool. Finally, the prominence of each theme was recognized based on the number of reviews in each theme, and highlighted phrases in each theme appeared effectively to recognize the guests’ authentic perspectives on the staying experience at a sustainability-certified eco-hotel.

Results and Discussion

The results of the study indicate key findings basically on several aspects of the guests’ awareness of sustainability practices in eco-hotels in Sri Lanka. The qualitative data analysis technique of inductive thematic analysis immensely contributed to determining the prominent themes reflected in the Booking.com online reviews. Significantly, 7 themes were determined during the data analysis with different number counts, as depicted in the table 01 below.

Table 01: Themes identified in the study

No.	Theme	Number of Reviews	Percentage
1.	Hospitality service and facilities	151	69.59%
2.	Location and surrounding	112	51.61%
3.	Negative experience	63	29.03%
4.	Architectural design	33	15.21%
5.	Nature-friendly activities	30	13.82%
6.	Guests’ recommendations	22	10.14%
7.	Sustainable practices	6	2.76%

Source: Current study thematic analysis, 2024

Table 01 presents the representation and reflection of guest perspectives regarding the experience at the selected customer feedback or reviews regarding certain themes related to eco hotels or tourism experiences.

Hospitality Service and Facilities

The theme ‘hospitality service and facilities’ refers to the overall hospitality service experience perceived by the guests, including staff members’ professionality and their support, food and beverage and operational efficiency experienced by guests. Hospitality service and facilities of the hotels are the highest theme with 151 reviews count, which represent 69.59% of the total guest reviews concerned in

the study. This result implies that the guests are highly concerned about the hotel services and facilities, which do not indicate much about sustainability initiatives.

Under this theme, the guests mentioned the exceptional service of the staff and their enthusiastic service, as well as staff's attributes such as politeness, professionalism, friendliness, and accountability, which are essentially expected by the guests in their hospitality experience at any hotel. Additionally, under this theme, 62 reviews have been published based on the exceptional food and beverages offered by the hotel. This could include appreciation for locally sourced ingredients, culinary experiences, or positive critiques on food quality and presentation.

It was identified that 45 reviewers have positively commented on all three aspects of facilities, staff and food and beverages. Below table 02 depicts examples of reviews which emphasize the guests' perception of hotel services and facilities.

Table 02: Guests' reviews on 'Hotel Services and Facilities'

'….arranged a taxi and a safari tour through the hotel, and the driver was kind and the service was satisfactory.'
'….went above and beyond to ensure my room was perfect, and his service was exceptional. ……the assistant supervisor, deserves special praise for securing me a stunning..'
'….excellent service and attention they provided during our stay…'
'..quality Sri Lankan amenities…'
'…staff were all really kind, and they treated us kindly and politely..'
'….staff was extremely professional and kind…'
'…..lunch, dinner and breakfast were fabulous…'
'…food was superb and the service was exceptional..'
'…dinner and breakfast were really amazing in term of tastes and choices…'
'…buffet breakfast and dinners were amazing..'

Source: Current study thematic analysis, 2024

Location and Surrounding

'Location and surrounding' has been admired by 52% of the guests, indicating the second theme, which accounts for 112 reviews. The location has been a significant factor for the guests' satisfaction and impression. On arrival at the hotel, the guests are fascinated and highly impressed with its location; while experiencing the vicinity during the occupancy period, the guests can admire the hotel's location. Significantly, all the reviews were positive, and many covered aspects such as scenic beauty or proximity to attractions. The greenery, wildlife near the hotel, abundant vegetation, and mingled glimpses of nature within the hotel premises have created a positive vibe in the guests' mindset. The satisfaction was reflected in the online reviews and even in the shared photographs.

For eco-hotels, a desirable natural setting is often crucial for attracting guests. The hotel's location implies the application of environmental resource conservation in different aspects where the hotels have maintained the tranquil nature, biodiversity, scenic beauty, and freedom for the wildlife species within the hotel's surroundings, etc. The guests' impression of the environmentally friendly atmosphere can be identified through online reviews, as depicted in the table below. Table 03 provides selected evidence to indicate the guests' perceptions of the location where they have admired the richness of the nature-oriented location.

Table 03: Guests' reviews on 'Location and surrounding'

'..hotel with gorgeous views from every angle…'
'…location and scenery are like being immersed in the nature…'
'…location is really outstanding..'
'…terrace in the middle of the tranquility of the jungle, a unique experience.'
'Great location with lake and elephant drinking from the lake and other smaller wildlife.'
'Loved the location and the animals around the property.'
'…villa was massive and nuzzled in a lovely quiet party of the estate where we benefitted from privacy and the sounds of the nature around us.'
'…the facility as such is unique! Rice fields, ponds, jungle..'
'A real gem for escapism and wildlife.'

Source: Current study thematic analysis, 2024

Negative Experience

63 guests shared their 'negative experience', making it one of the top three themes, with a 29.03% representation of the total reviews of the study. This indicates that a significant number of guests have had dissatisfied experiences. The reasons for dissatisfaction could vary, including poor service, unmet expectations, or other issues, and would need further analysis to address specific problems.

A considerable number of guests (28) had mentioned that pricing was an issue compared to the perceived experience at the hotel. Those guests mentioned that the room rate was extremely high and not providing value for money, especially in relation to the services and experiences offered. Guests' negative experiences would have led to the ultimate staying experience at the hotel, and it can divert the guests' attention to the sustainable initiatives practised at the hotel. The guests' satisfaction has been affected by various issues, as mentioned in Table 04 below.

Table 04: Guests' reviews on 'Negative Experience'

'Neither of our rooms had towels we had to request them. The aircon in one room didn't really work..'
'…hotel was empty, but the buffet dining room was over-crowded..'
'…Very poor transport options to get anywhere including Dam.'
'..staff does not have the authentic and genuine..'
'Room doors are so thin you will hear trolley noises, people & staff speaking at any give…'
'Our personal belongings where badly damaged by the staff careleness without any serious compensation..'
'..power generator permanently running that makes a disruptive noise, especially at night.'
'The price is not right at all! No recommendation!'
'The price for a room is a little high - about $450 with taxes per night.'
'..would say is the price on booking.com is not the final price we were charged. Although it was only €52 more when checking out just be careful of additional taxes..'

Source: Current study thematic analysis, 2024

Architectural Design

The architectural design of the hotel is a significant factor in enhancing the hotel's effective contribution to sustainability, specially in energy saving and water conservation. The theme 'Architectural Design' accounts for 33 reviews, with 15% indicating that the guests are enthusiastic about the architectural marvel of the property. Most of the reviewers mentioned the term 'architecture' or 'architectural design'

in their reviews, highlighting their awareness of the architectural significance of the building. The guests' appeal to the aesthetic atmosphere and the eco-friendly structure of the hotel premises have immensely impressed the guests to keep a review on the online platform. The table below 05 depicts examples of reviews which emphasize the impressive architectural design of the hotel.

Table 05: Guests' reviews on 'Architectural Design'

'… The architecture of the hotel is breathtaking!'
'Architecture in a stunning natural site…'
'….special architecture is still impressive…'
'…architectural master piece….'
layout and architectural masterpiece.
'….really good ecohotel The property is a really good ecohotel with open hallways…'
'Rooms cleverly designed, with a view of the landscape through the greenery tucked in after the pre-construction.'
'….green vegetation covered roof.'

Source: Current study thematic analysis, 2024

Nature-friendly Activities

The reviews further highlight the richness of the environment and bio-diversity of the surroundings, which have been determined under the theme of 'nature-friendly activities. 30 reviews, with 14% emphasizing the interaction with nature, implying that, to some extent, the guests admire the value of the presence of natural surroundings and activities such as nature trails, boat tours, bird watching, or wildlife safaris. This aligns with eco hotels' focus on offering experiences that allow guests to connect with nature. Guests highly appreciate the hotel's blending nature, location, and surroundings, even though their interaction with nature-friendly recreational activities offered by the hotels is considerably limited. There were 12 negative experiences regarding the nature based activities have been published as online reviews, indicating the high tour charges, negligence of the tour conductors and tiring and uncomfortable nature of the safari tours. Table 06 below provides some extracts from the online reviews that imply the guests' positive perceptions regarding their hotel visit.

Table 06: Guests' reviews on interaction with nature

'…..birds singing on the balcony at dawn.'
'The hotel nestled in the nature (in the middle of the jungle)…'
'Marvel in the sounds of silence and nature…'
'Peaceful, lush, tranquil, in the midst of so much fauna and flora.'
'We saw loads of wildlife around the property and out on the Safari.'
'There are squirrels, land monitors & plenty of birds at the property.'
'It also has its own watering hole where different animals come to (we saw buffalo, deer, crocodiles, pelicans and other birds).'
'They could do more to view the animals around the lake,'
'Saw crocodiles, monkeys, wild boars, monitor lizards and a giant rabbit.'
'…boat tour to explore the birds was amazing..'
We also enjoyed an excellent safari trip organised by the hotel.

Source: Current study thematic analysis, 2024

Guests' Recommendations

The study found that few guests have given their recommendations to the hotel to implement and enhance various aspects of the hotel's facilities and the guest's services. This theme denotes 22 reviews, representing 10% of the total sample of reviews. The guests who had experiences and negative experiences during their stay have recommended alternatives and solutions to mitigate the problematic situations. Many of the recommendations are based on improving the quality of the guest experience during the lodging period without interruptions and negligence, providing basic first aid and safety precautions, and upgrading the facilities in guest services, ensuring a memorable stay. Table 07 clearly depicts the guests' reflections on recommendations based on their negative experiences.

Table 07: Guests' reviews on 'Recommendations'

'…recommended for vegans as the staff is well aware of it and prepared to serve vegan guests.'
'From an eco friendly perspective, i think more can be done to show customers what you are trying to achieve.'
'I was bitten by an insect, so I asked for mosquito coils. I wish they were always available in the room.'
'…and I feel the rooms can use a bit of an upgrade, better beds, better lighting and more space for moving around.'
'..lot of wild monkeys outside our room, and there was a "LOCK" sign on the balcony window, but I wish they'd put a little more effort into writing it so that people would immediately understand that "if you don't lock it, the monkeys will get in to your room.'

Source: Current study thematic analysis, 2024

Sustainable Practices

Surprisingly, 'Sustainable Practices' has the lowest count (04), which represents 2% of the total reviews, which is unexpected for eco-hotels where sustainability is often a selling point. This could mean guests take sustainable practices for granted or are not as prominently communicated or valued as other aspects. Only 4 reviewers have mentioned their authentic experience regarding sustainable practices directly. Possibly, the guests' understanding of sustainable practices might be very poor or else; the hotels have not implemented a proper mechanism to disseminate the knowledge and information regarding their valuable sustainable practices in hospitality business operations. Below table 08 convinces that the extreme low level of guests' understanding regarding the sustainable practices.

Table 08: Guests' reviews on Sustainable Practices

'We had a tour of the organic garden.'
'…tour of the eco-park was really interesting, and we leant a lot…'
'… we were little bit introduced about the green policy of the hotel..'
'the bicycles allowed us to explore the whole area..'

Source: Current study thematic analysis, 2024

As per The International Ecotourism Society, ecotourism is defined as "responsible travel to natural areas that conserves the environment, sustains the well-being of the local people, and involves interpretation and education" (TIES, 2015). Education is meant to be inclusive of both staff and guests (What Is Ecotourism - the International Ecotourism Society, 2019). The definition of ecotourism thoroughly emphasizes the dissemination of knowledge regarding all aspects of sustainability among both staff and guests. In the case of eco-friendly hotels, the guests' awareness regarding sustainable approaches is extremely limited due to the inefficient involvement of the hotel establishment.

Researchers find that tourists perceive on green initiatives and the relationship between such initiatives and tourists' perception is not well-established (Tharaka & Munasinghe, 2022a). Thus, the results of this study aligns with the main objective of assessing and understanding the guests' realization and perception of sustainable approaches in the accommodation sector, specifically in sustainability-certified hotels in Sri Lanka, based on reviews from Booking.com.

One of the specific objectives of the study was to determine the guests' satisfaction with the sustainable approaches at the eco-friendly hotels in Sri Lanka. Pathetically, the guests have extremely limited awareness regarding the sustainable approaches practised at the eco-friendly hotel, which is labelled as a 'sustainability certified' hotel as well as accredited by many organizations for its best practices in sustainability. Tussyadiah & Zach (2017) reveal that the guests prefer the hotels based on the conveniences, which has been proven even from this study where the most reviews were based on the hospitality service and facilities of the hotels.

Findings show a positive influencing role of green hotel practices on tourists" perceptions. Furthermore, it shows that Tharaka & Munasinghe (2022) point out that the tourists look beyond tangible demonstrations of "eco-friendly hotels" towards a higher aesthetic value that judges the greenness of hotels. Proving this, the study reveals that guests have high intentions about the location, its greenish environment and nature-blended vicinity of the eco-friendly hotels. Those researchers indicate that environmental recycling programs, energy efficiency, water-saving measures, and informational efforts have been identified as critical factors in attracting tourists, based on a survey-based study. Albeit, it was revealed through the study results that the guests' satisfaction with the sustainability approaches was not directly reflected through the theme of 'sustainability practices', even though it can be seen from the theme of 'location' and 'nature and nature-based activities' for some extent. The reviews under those two themes highly emphasize the hotels' blending atmosphere with nature, the scenic beauty, and the lavish greenish environment of the hotel premises. Sustainable approaches lead to the efficiency of the hotels significantly from the aspects of energy efficiency and waste management (Kularatne et al., 2019). The reviews under the themes of location and nature and nature-based activities do not descriptively illustrate the specific environmentally sustainable practices such as waste management, energy efficiency, water conservation, and recycling methods. Nothing is mentioned regarding the strategies undertaken by the hotel in preserving the cultural heritage and resources in the hotel business. With regard to the second specific objective of the study, which is to identify the key factors that influence guests' realization and appreciation of sustainable approaches in these hotels, it was explored that the location has become the key factor in determining the guests' awareness of sustainable practices of the hotel. The knowledge regarding sustainable strategies, specifically environmental resource conservation strategies and cultural resource preservation strategies, has not been disseminated to the guests at a satisfactory level. It was revealed that almost all the guests had no insight regarding the green policy of the hotel. The practice of the eco-resort concept has been misused by the hoteliers in Sri Lanka as pointed out by the tourism professionals, yet, they are not purposefully doing it but it is due to the lack of understanding of the concept (Arachchi et al., 2015).

Conclusions and Recommendations

The hotel industry, being a resource-intensive industry, has been severely impacted the environment. Therefore, the lodging sector has made great efforts to start implementing environmentally conscious procedures and raising awareness of "eco-friendly" issues (Tharaka & Munasinghe, 2022). However, not much has been researched about how tourists view these kinds of green activities or how they relate to tourists' perceptions (Tharaka & Munasinghe, 2022). This study aims to bridge this gap by examining

guest reviews for sustainability-certified hotels in Sri Lanka to understand how guests perceive and appreciate sustainable approaches.

Key findings of the study reveal that guests have limited awareness of their sustainable approaches. Satisfaction is not directly linked to 'sustainability practices' but is somewhat reflected in 'location' and 'nature-based activities.' Guests appreciate the natural setting and scenic beauty, but reviews lack detail on specific practices like waste management, energy efficiency, and water conservation. Additionally, there is no mention of the hotels' efforts to preserve cultural heritage and resources, indicating a gap in communication about these sustainability initiatives.

Based on the findings regarding guests' limited awareness and satisfaction with sustainable practices at eco-friendly hotels in Sri Lanka, the practical implications can be recommended in order to provide better comprehension regarding the environmentally friendly practices of the hotels. Ecofriendly hotels should focus on effective communication of sustainable practices for their in-house guests, who will disseminate awareness and insights about the firsthand experience of sustainability in various ways, specifically through word of mouth and electronic world of mouth (Litvin et al., 2008). The brochures, digital displays, and in-room tablets can be utilized to provide detailed information about the hotel's sustainable practices and also to educate the guests regarding the importance of being responsible in travel. The guided tour can be organized by the hotel for the in-house guests to convince the important value of green practices and sustainable strategies in hospitality business establishments.

The guests' memorable experience at the hotel should be ensured during the guests' life cycle at the hotel, where the guests' negative experience can weaken or their intention to be focused on sustainable practices of the hotel. The nature-based activities should be aligned with an explanation of rich biodiversity, conservation efforts, and the hotel's role in environmental stewardship. Hotels should motivate tourists to contribute to biodiversity conservation, educate guests about the local flora and fauna surrounding the hotel, and focus on marketing and preserving nearby cultural, historical, and natural resources (Tharaka & Munasinghe, 2022). Measuring the guests' satisfaction level on the sustainable practices in the tourist hotels Berezan et al., (2014) reveal that management should take into account the sociocultural backgrounds of their guests and may need to invest in educating them about the importance of balancing social responsibility with their service expectations.

Labeling poorly planned programs as "ecotourism" offers little to the local community apart from social conflicts and environmental harm, while leaving true eco-tourists feeling disappointed and misled (Arachchi et al., 2015). The concept of sustainability and the strategies in sustainability should be integrated as a part of the guests' experience at the hotel rather than being limited to the comfort, luxury (Egresi et al., 2019) and extravagant staying period.

Introducing the linen policy, carbon policy or the environmental or energy policy in the hotel, the guests can be encouraged to participate in responsible travel actively. Interested guests can be allowed to participate in interactive workshops or demonstrations on sustainable practices such as waste disposal, waste recycling, water recycling, renewable energy generation, sustainable cultivation, or local cultural heritage preservation.

This study was conducted by selecting only three reputed eco-friendly hotels in Sri Lanka under 'sustainability certification' with the highest reviews on the Booking.com online platform. Further explorations can be carried out by future researchers to examine the perspectives and awareness of the guests regarding the sustainability practices of the eco hotels based on different sampling techniques

and utilizing multi-approaches in data collecting techniques such as interviews and surveys with the guests who had been occupied at eco-friendly hotels. Additionally, the selection of eco hotels can be categorized based on the location, destination and uniqueness of the property.

References

Albarq, A. (2013). Measuring the Impacts of Online Word-of-Mouth on Tourists' Attitude and Intentions to Visit Jordan: An Empirical Study. *International Business Research*, *10*. https://doi.org/10.5539/ibr.v7n1p14

Antonio, N., Correia, M. B., & Ribeiro, F. P. (2020). Exploring User-Generated Content for Improving Destination Knowledge: The Case of Two World Heritage Cities. *Sustainability*, *12*(22), 9654. https://doi.org/10.3390/su12229654

Arachchi, R. S. S. W., Mohd Shukri Ab. Yajid, & Ali Khatibi. (2015). Ecotourism Practices in Sri Lankan Eco Resorts: A Supplier Perspective Analysis. *J. of Tourism and Hospitality Management*, *3*(5). https://doi.org/10.17265/2328-2169/2015.10.001

Bader, E. E. (2005). Sustainable hotel business practices. *Journal of Retail & Leisure Property*, *5*(1), 70–77. https://doi.org/10.1057/palgrave.rlp.5090008

Berezan, O., Millar, M., & Raab, C. (2014). Sustainable Hotel Practices and Guest Satisfaction Levels. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*. https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15256480.2014.872884

Berezan, O., Raab, C., Yoo, M., & Love, C. (2013). Sustainable hotel practices and nationality: The impact on guest satisfaction and guest intention to return. *International Journal of Hospitality Management*, *34*, 227–233. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2013.03.010

Bohdanowicz, P., Churie-Kallhauge, A., & Martinac, I. (2001). *Energy-Efficiency and Conservation in Hotels –*.

Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies*, *1*(1), 7–25. https://doi.org/10.1080/14616689908721291

Cantallops, A., & Salvi, F. (2014). New consumer behavior: A review of research on eWOM and hotels. *International Journal of Hospitality Management*, *36*, 41–51. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2013.08.007

Clarke, V., & Braun, V. (2017). Thematic analysis. *The Journal of Positive Psychology*, *12*(3), 297–298. https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613

Egresi, I., Viorel, P., Zotic, V., & Alexandru, D. (2019). Attributes that contribute to guest satisfaction: a comparative study of reviews posted on booking.com and on airbnb's platform. *Acta Geobalcanica*, *6*, 7–17. https://doi.org/10.18509/AGB.2020.01

Galati, A., Thrassou, A., Christofi, M., Vrontis, D., & Migliore, G. (2023). Exploring travelers' willingness to pay for green hotels in the digital era. *Journal of Sustainable Tourism*, *31*(11), 2546–2563. https://doi.org/10.1080/09669582.2021.2016777

Goecke, R. (2020). The Evolution of Online Booking Systems. In Z. Xiang, M. Fuchs, U. Gretzel, & W. Höpken (Eds.), *Handbook of e-Tourism* (pp. 1–25). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-05324-6_27-1

Han, H. (2021). Consumer behavior and environmental sustainability in tourism and hospitality: A review of theories, concepts, and latest research. *Journal of Sustainable Tourism*, *29*(7), 1021–1042. https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1903019

Holleran, J. N. (2008). Sustainability in Tourism Destinations: Exploring the Boundaries of Eco-Efficiency and Green Communications. *Journal of Hospitality & Leisure Marketing*, *17*(3–4), 373–394. https://doi.org/10.1080/10507050801985104

Kim, Y. H., Barber, N., & Kim, D.-K. (2019). Sustainability research in the hotel industry: Past, present, and future. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, *28*(5), 576–620. https://doi.org/10.1080/19368623.2019.1533907

Kim, Y., & Han, H. (2010). Intention to pay conventional-hotel prices at a green hotel – a modification of the theory of planned behavior. *Journal of Sustainable Tourism*, *18*(8), 997–1014. https://doi.org/10.1080/09669582.2010.490300

Kularatne, T., Wilson, C., Månsson, J., Hoang, V., & Lee, B. (2019). Do environmentally

sustainable practices make hotels more efficient? A study of major hotels in Sri Lanka. *Tourism Management*, *71*, 213–225. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.09.009

Lee, H., Jai, T.-M. (Catherine), & Li, X. (2016). Guests' perceptions of green hotel practices and management responses on TripAdvisor. *Journal of Hospitality and Tourism Technology*, *7*(2), 182–199. https://doi.org/10.1108/JHTT-10-2015-0038

Lindgren, M., & Packendorff, J. (2009). Social constructionism and entrepreneurship: Basic assumptions and consequences for theory and research. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, *15*, 25–47. https://doi.org/10.1108/13552550910934440

Litvin, S. W., Goldsmith, R. E., & Pan, B. (2008). Electronic word-of-mouth in hospitality and tourism management. *Tourism Management*, *29*(3), 458–468. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2007.05.011

Marcello, M., & Borghi, M. (2018). Effects of the Booking.com rating system: Bringing hotel class into the picture. *Tourism Management*, *66*, 47–52. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2017.11.006

Mariani, M., & Borghi, M. (2023). Exploring environmental concerns on digital platforms through big data: The effect of online consumers' environmental discourse on online review ratings. *Journal of Sustainable Tourism*, *31*(11), 2592–2611. https://doi.org/10.1080/09669582.2022.2033982

Marin, C., & Jafari, J. (2002). Sustainable Hotels for Sustainable Destinations. *Annals of Tourism Research*, *29*(1), 266–268. https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00023-8

Mellinas, J. P., Martínez María-Dolores, S.-M., & Bernal García, J. J. (2015). Booking.com: The unexpected scoring system. *Tourism Management*, *49*, 72–74. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.08.019

Merli, R., Preziosi, M., Acampora, A., & Ali, F. (2019). Why should hotels go green? Insights from guests experience in green hotels. *International Journal of Hospitality Management*, *81*, 169–179. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2019.04.022

Modica, P. D., Altinay, L., Farmaki, A., Gursoy, D., & Zenga, M. (2020). Consumer perceptions towards sustainable supply chain practices in the hospitality industry. *Current Issues in Tourism*, *23*(3), 358–375. https://doi.org/10.1080/13683500.2018.1526258

Ogbeide, G.-C. (2012). Perception of Green Hotels in the 21st Century. *Journal of Tourism Insights*, *3*(1). https://doi.org/10.9707/2328-0824.1032

Olya, H., Altinay, L., Farmaki, A., Kenebayeva, A., & Gursoy, D. (2021). Hotels' sustainability practices and guests' familiarity, attitudes and behaviours. *Journal of Sustainable Tourism*, *29*(7), 1063–1081. https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1775622

Tharaka, S., & Munasinghe, M. A. T. K. (2022). Green Practices as Antecedents of Tourists' Perceived Value, Satisfaction and Loyalty: With Special Reference to Eco Hotels in Sri Lanka. *Asian Journal of Management Studies*, *2*, 59. https://doi.org/10.4038/ajms.v2i2.50

Tussyadiah, I. P., & Zach, F. (2017). Identifying salient attributes of peer-to-peer accommodation experience. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, *34*(5), 636–652. https://doi.org/10.1080/10548408.2016.1209153

World Commission on Environment and Development. (1987). *Our CommonFuture*. United Nations. file:///C:/Users/hp/Downloads/our_common_futurebrundtlandreport1987.pdf

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

A PHILOSOPHICAL INVESTIGATION INTO THE PROBLEMS OF LONELINESS ASSOCIATED WITH OLD AGE

U Rajapaksha[1] and M Harischandra[2]

Abstract

Almost every country in the world can identify problems related to the aging community. Loneliness is one of the main problems faced by the elderly. In focusing on Sri Lanka, there is currently a rapidly growing trend of aging and isolated adults. Therefore, socialized news could reveal how the elderly have suffered severe physical and mental stress. But the saddest situation is that despite the wide discussion of such topics in society, the investigative research on lonely adults has not been studied. Accordingly, this study was conducted under the title A Philosophical Inquiry into the Problems of Loneliness Associated with Old Age. The main purpose of this research was to find out who are mainly the elderly or the elderly community, what are the reasons for their isolation and what are the related problems. Accordingly, according to the study conclusions, it was revealed that there are many reasons that affect the isolation of the majority of adults, and that many related physical and mental problems occur. There, especially regarding the elders, although the main responsibility belongs to their children, this loneliness is caused by their carelessness. Also, it was recognized that the government is also working on the elderly and it is extremely important to carry out this kind of research to further educate them. However, as a whole, through this study, it was concluded that if the elderly are given priority in today's society than in the past, it is possible to get rid of the loneliness they face.

Keywords: Aging, Elderly, Elderly Community, Loneliness Elderly

[1] Department of Philosophy, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: rumrajapaksha@gmail.com https://orcid.org/0000-0002-8419-7519

[2] Senior Lecturer, Faculty of Social Sciences, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: manojis@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0001-7305-9594

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

වෘද්ධත්ව අවධිය හා බැඳුණු හුදෙකලාභාවය ආශ්‍රිත ගැටලු පිළිබඳ දාර්ශනික විමර්ශනයක්

යූ. රාජපක්ෂ සහ එම්. හරිශ්චන්ද්‍ර

සාරසංක්ෂේපය

විශ්වයේ සෑම රටකම පාහේ වෘද්ධත්ව ප්‍රජාව ආශ්‍රිත ගැටලු හඳුනාගත හැකිය. හුදෙකලාභාවය යනු එලෙස වෘද්ධජනයා මුහුණු දෙන ප්‍රධානතම ගැටලුවකි. ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේදී වයස්ගත වීමත් සමඟ හුදෙකලාවන වැඩිහිටියන් සීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වීමේ ප්‍රවණතාවක් වර්තමානයේ දැකගත හැකිය. එමනිසා වැඩිහිටියන් දැඩි කායික හා මානසික පීඩාවන්ට ගොදුරු වී ඇති අයුරු සමාජගත පුවත් ඇසුරින් අනාවරණය කරගත හැකිවිය. නමුත් ඛේදනීයම තත්ත්වය නම් මෙවැනි මාතෘකා පිළිබඳ සමාජ කතිකාවතක් ගොඩනැඟී නොතිබීමයි. එනම්, බොහෝවිට ළමාවිය, තරුණවිය, මැදිවිය පිළිබඳ සමාජය පුළුල් වශයෙන් සාකච්ඡා කළ ද හුදෙකලා වැඩිහිටියන් පිළිබඳ විමර්ශනාත්මකව කෙරුණු පර්යේෂණ උගහටය. ඒ අනුව, වෘද්ධත්ව අවධිය හා බැඳුණු හුදෙකලාභාවය ආශ්‍රිත ගැටලු පිළිබඳ දාර්ශනික විමර්ශනයක් යන මාතෘකාව යටතේ මෙම අධ්‍යයනය සිදුකරන ලදී. එහිදී ප්‍රධාන වශයෙන් වැඩිහිටියන් හෙවත් වෘද්ධත්ව ප්‍රජාව යනු කවුරුන් ද, ඔවුන් හුදෙකලාවීමට බලපාන හේතූ මොනවාද සහ ඒ ආශ්‍රිත ඇතිවන ගැටලු මොනවාද යනන් සොයාබැලීම මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රධාන අරමුණ විය. ඒ අනුව අධ්‍යයන නගි මනයන්ට අනුව බහුතරයක් වැඩිහිටියන් හුදෙකලා වීමට හේතු රැසක් බලපාන බවත්, ඒ ආශ්‍රිත කායික මානසික ගැටලු රැසක් ඇතිවන බවත් අනාවරණය කරගත හැකිවිය. එහිදී විශේෂයෙන් වැඩිහිටියන් සම්බන්ධව ප්‍රධානතම වගකීම තම දරුවන්ට හිමිවුවත් ඔවුන්ගේ නොසැළකිලිමත්භාවය නිසා මෙම හුදෙකලාභාවය ඇතිවන බවත් සමස්ත කරුණු විමසීමෙන් තහවුරු කරගත හැකිවිය. එමෙන්ම වැඩිහිටියන් සම්බනධ් ව රජය ද ක්‍රියාත්මක වන බවත් මෙහිදී හඳුනාගත හැකි වූ අතර තවදුරටත් ඔවුන් දැනුවත් කිරීමට මෙවැනි පර්යේෂණ සිදුකිරීම අතිශය වැදගත් ය. කෙසේ වුවත් සමස්තයක් ලෙස මෙම අධ්‍යයනය හරහා අතීතයට වඩා වර්තමාන සමාජය තුළ වැඩිහිටියන්ට ප්‍රමුඛත්වයක් ලබාදෙමින් ක්‍රියා කළහොත් ඔවුන් මුහුණදෙන හුදෙකලාබවින් අත්මිදීමට හැකියාව පවතින බව නිගමනය කරගත හැකිවිය.

ප්‍රමුඛ පද - වෘද්ධත්ව අවධිය, හුදෙකලාභාවය, වැඩිහිටියන්, වෘද්ධත්ව ප්‍රජාව, වෘද්ධජනයා

හැඳින්වීම

මිනිසෙකුගේ ජීවිතයේ අවධි කිහිපයකි. ඉන් වෘද්ධත්ව අවධිය යනු, වැඩිහිටි අවධිය යි. මෙලොව එළිය දකින ඕනෑම පුද්ගලයෙකු ළමාවිය, තරුණවිය, මැදිවිය, වැඩිහිටිවිය හා මහලුවිය යන අවධි පසුකර මරණය කරා යෑම ලෝක ස්වභාවය යි. සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමේදී එම රටවල් වියපත් වූවන් ලෙස අර්ථ දක්වන්නේ වයස අවුරුදු 60 ක් හෝ ඊට වඩා වැඩි සංඛ්‍යාව වුවද සංවර්ධිත රටවල එම කණ්ඩායම යටතට ගැනෙන්නේ අවුරුදු 65 හෝ ඊට වැඩි වයස් කාණ්ඩවල පුද්ගලයන් ය. (සිල්වා, 2004, පි.90) වර්තමානය වනවිට අප රටෙහි වැඩිහිටි වියෙහි ජීවත්වන පිරිස ක්‍රම ක්‍රමයෙන් වැඩිවෙමින් පවතින අතර මෙලෙස වැඩිහිටියන්ගේ ප්‍රතිශතය වැඩිවීම එක් අතකින් ගෝලීය වශයෙන් සෞඛ්‍යමත් බව පැතිරයාමේ සුබවාදී ලක්ෂණ පෙන්වන්නකි. මේ නිසා මිනිසාගේ ආයු ප්‍රමාණය හා ආයු අපේක්ෂාව වර්ධනය වී ඇති බව පැහැදිලිය. එහෙත් වර්තමානයේ වැඩිහිටියන් මුහුණපාන ගැටලු දෙස අවධානය යොමු කිරීමෙන් ඒ කෙරෙහි අසුබවාදී චිත්‍රයක් ගොඩනැගේ. එනම්, වර්තමානයේ බොහෝ වැඩිහිටියන් හුදෙකලාබවින් හා ඒ ආශ්‍රිත ගැටලුවලින් පීඩාවිඳින අයුරු දැකගත හැකිය.

තරුණ කාලය තුළ මිනිසුන් ලෙස හමුවන සෑම අභියෝග් යකට ම මුහුණදීමට තරම් කායික හා මානසික තත්ත්වයක් වැඩිහිටියන්ට හිමි වුව ද වයස්ගත වීමත් සමඟින් එම හැකියාවන් ක්‍රමයෙන් ඔවුන් තුළින් ක්ෂය වීමකට ලක් වේ. එවැනි තත්ත්වයක් තුළ වැඩිහිටියන් තමන් කළ රැකියාවන්වල, සමාජීය කටයුතුවල යෙදීමට මෙන්ම එදිනෙදා ජීවිතයේ හමුවන ගැටලුවලට මුහුණදීමට තරම් කායිකවත්, මානසිකවත් පොහොසත් නොවූ පිරිසක් බවට පත් වේ. එම නිසාවෙන් ආර්ථික කටයුතුවලට දායක වීමට සහ තමන්ගේ දෛනික ක්‍රියා හෝ නිසිපරිදි කරගැනීමට නොහැකි තරම් ඇතැම් විට දුර්වල වූ පිරිසක් බවට ද ඔවුන් පත් වේ. මේ නිසාවෙන් සමාජ ක්‍රියාකාරීත්වයෙන් ඉවත්වන පිරිසක් බවටත් ඉපයීමේ ශක්තියෙන් තොර පිරිසක් බවට ද නිරායාසයෙන් ම පත්ව සිටින බැවින් සමාජය විසින් වැඩිහිටියන් නොසළකා හරින්නන් බවට පත්වීම නූතනයේ දක්නට ඇති ඛේදජනක සිදුවීමකි. මේ නිසා වැඩිහිටියන් සමාජය තුළ මෙන්ම පවුල තුළ ද මානසිකවත් කායිකවත් හුදෙකලාවීමේ වැඩි ප්‍රවණතාවක් වර්තමානයේ දැකගත හැකිය.

වැඩිහිටියන් මුහුණ දෙන මනෝසමාජයීය ගැටලු විවිධාකාර වන අතර එකී ගැටලු අනාවරණය කර ගැනීම තුළින් වැඩිහිටි ප්‍රජාවගේ මානසික මෙන්ම කායික සෞඛ්‍යය ද ඉහළ දැමීමට හැකි වේ. වැඩිහිටියන් බහුල වශයෙන් මුහුණ දෙන ගැටලු වන්නේ මානසික ඒකාග්‍රතාව බිඳවැටීම, කායික හා මානසික හුදෙකලාභාවය, සමාජ අභිමානය බිඳවැටීම හා ආත්ම ශූන්‍යතාව යනාදිය යි. මෙම ගැටලු අවමකරලීම මගින් වැඩිහිටි ප්‍රජාවගේ

හුදෙකලාභාවය ද අවම කිරීමට හැකියාවක් පවතී. ඒ අනුව මෙම පර්යේෂණය තුළින් වැඩිහටි ප්‍රජාව යනු කවුද, ඔවුන් බහුල වශයෙන් මුහුණදෙන හුදෙකලාභාවය සහ ඒ ආශ්‍රිත මතුවන ගැටලු දාර්ශනික දෘෂ්ටිකෝණයකින් අධ්‍යයනය කිරීමට අපේක්ෂිතය.

වෘද්ධත්ව අවධිය හා බැඳුණු හුදෙකලාභාවය හා ඒ ආශ්‍රිත ගැටලු පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා තෝරාගත් මෙම පර්යේෂණ ක්ෂේත්‍රය වර්තමානයේ මුළු ලෝකයම මෙන්ම ලංකාව ද මුහුණ දී ඇති ප්‍රබල සමාජ ප්‍රශ්නයක් බවට පත්ව ඇත. මන්ද වර්තමානයේ වැඩිහිටි ජනගහනය සීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වන අයුරු දැකගත හැකිය. එනම්, අද ශ්‍රී ලංකාවේ 11.9% ක් (ජන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුවල 2023) පමණ වන වැඩිහිටි ප්‍රතිශතය වර්ෂ 2030 වනවිට 22% කට වැඩි ප්‍රමාණයක්, එනම් සෑම පුද්ගලයින් පස් දෙනෙකුටම එක් අයෙකු වැඩිහිටියෙක් වන බවත් මෙය දකුණු ආසියාවේ අන් රටවල් සමඟ සැසඳීමේ දී ඉහළම වැඩිහිටියන්ගේ වර්ධනය බවත් කරන ලද අධ්‍යයන වලින් හඳුනාගෙන ඇත. මෙවැනි තත්ත්වයක් මත හුදෙකලාවන වැඩිහිටි ප්‍රතශි තය ද ඉහළ ගියහොත් ඒ ආශ්‍රිතව ඇතිවන අර්බුදයන්වලින් මිදීමට කිසිවෙකුට නොහැකිවනු ඇත. එනම් වර්තමානයේ වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම මත විවිධ මානසික රෝග වැළඳීමේ ප්‍රවණතාව ඉහළ යමින් පවතින බව හඳුනාගෙන ඇති අතර එය රටෙහි සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රයට ද අභියෝගයක් වී ඇත. එමනිසා වැඩිහිටිවිය හා බැඳුණු හුදෙකලාභාවය සහ ඒ ආශ්‍රිත ගැටලු පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීම කාලෝචිත යැයි හැඟුණි.

එමෙන්ම සාම්ප්‍රදායික සමාජයේ පැවතියේ මහ පවුල හෙවත් විස්තෘත පවුලයි. මෙම මහ පවුල සකස් වූයේ සියලුම වැඩිහිටියන් මුල් කරගෙනය. පවුලේ තීරණ ගැනීමේ දී වැඩිහටි යන්ට ප්‍රමුඛත්වයක් ලැබුණි. එහෙත් වර්තමානයේ අවාසනාවකට මෙන් මෙම තත්ත්වය කොතරම් වෙනස් වී තිබේද? වැඩිහිටියන් අවලංගු කාසියක තත්ත්වයකට පත්ව සිටී. සිය දරුවන්ට, මුළු සේසතම උකසට තබා බැල මෙහෙවර කර, දුක් මහන්සි වී උගන්වා ඔවුන් සමාජයේ වැදගත් පුද්ගලයන් බවට පත්කිරීමට දෙමාපියන් කෙතරම් දිවා රෑ වෙහෙස වූවාද? එහෙත් ඒ සියල්ල අමතක කරදමා නූතන දරු පරපුරට සිය දෙමාපියන් දැඩි බරක් බවට පත්ව සිටී. මේනිසා වැඩිහිටියන්ට හුදෙකලා ජීවිතයක් ගතකිරීමට සිදුවී ඇත. මෙවැනි ඛේදනීය තත්ත්වයක් හමුවේ නොසැලී නිහඬව බලා සිටීම ඔවුන් වෙනුවෙන් අප කරනු ලබන අවමානයකි. නමුත් එම තත්ත්වය වෙනස් කළ යුතුය. වැඩිහිටියන්ට ඔවුන්ගේ සැඳෑ සමය සතුටින් ගතකිරීමට අවශ්‍ය පසුබිම සකස් කළ යුතුය. ඔවුන්ට හිමි ආදරය, රැකවරණය, සෙනෙහස, ගෞරවය ලබාදිය යුතුය. ඒ සඳහා සමාජය දැනුවත් කිරීම රජයේ මෙන්ම තරුණ ප්‍රජාව වන අපගේත් වගකීමකි. මෙම පර්යේෂණය මඟින් එම කරුණු සියල්ල කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමට බලාපොරොත්තු වන බැවින් මෙය ප්‍රායෝගික වශයෙන් ද වැදගත් වේ. වෘද්ධත්ව අවධිය හැඳින්වීම වෘද්ධත්ව අවධිය යනු ජීවිතයේ අවසන් කාලපරිච්ඡේදයයි. එය, වඩාත් හිතකර වූ ඉකුත් කාලපරිච්ඡේද වෙතින් මිනිසුන් ඉවත්වන කාලයයි. සමාජ ව්‍යවහාරය අනුව වෘද්ධත්වයට පත්වූවන් වැඩිහිටියන්, වියපත්වූවන්, වයස්ගතවූවන්, ජ්‍යෙෂ්ඨ පුරවැසියන් යන නම්වලින් හඳුන්වනු ලබයි. වියපත්භාවය යන්න මිනිස් ජීවිතයක් පිළිබඳව සළකා බැලීමේදී ඒ තුළ විවිධාකාර දැනුමෙන්, අත්දැකීමෙන්, පරිණත බවින්, ගුණ නුවණින් පිරි ජීවිතයේ උපරිම තලය කරා ළඟා වූ අවස්ථාවක් ලෙස හැඳින්විය හැකිය. සංස්කෘතිකමය වශයෙන් විමසා බලන කල්හි වෘද්ධත්වයට පත්වූවන් ලෙස විග්‍රහ වනුයේ සාමාජීය, ආර්ථික මෙන්ම දේශපාලනමය වශයෙන් අත්දැකීම් වලින් හා තම ජීවිතයේ සැඳෑ සමය ගෙවන අය ලෙස ය. නූතන සමාජ ව්‍යාවහාරය දෙස විමසුම් ඇසින් බලන කල්හි පැහැදිලි වන්නේ "වෘද්ධත්වය" යනු හිසකෙස් සුදුවීම, හමරැලි වැටීම, කායික හා මානසික වශයෙන් දුර්වල වීම හේතුකොටගෙන වෘද්ධභාවයට පත්වී ඇතැයි යන්න ය.

පොදුවේ තමාට වඩා වයසින් වැඩි අයෙකු වැඩිහිටියෙකු ලෙස සළකන නමුත ' වැඩිහිටියෙකු යන්නට අර්ථ දක්වනු ලබන්නේ වයස අවුරුදු 60 ඉක්මවූ අයෙකුය. බුදුන් වහන්සේගේ ධර්මය මත ගොඩනැගුණු බෞද්ධ සංකල්පය අනුව වැඩිහිටියා යනු, ''සමාජයේ ප්‍රගමනයට හේතුකාරක වන වටිනා සම්පතකි. භෞතිකවාදී ඉගැන්වීම් මත ගොඩනැගුණු මීට ප්‍රතිවිරුද්ධ සංකල්ප වලින් වැඩිහිටියන් ඵලදායකත්වයෙන් හීන වූත් සමාජ ආර්ථිකයට බරක් වූත් පිරිසක් ලෙස හඳුන්වාදෙනු ලැබුවත් යථාර්ථවාදී බෞද්ධ මතය ඊට ඉඳුරාම වෙනස් වේ.'' (රාජපක්ෂ, 1996, පි.17) මේ අනුව වෘද්ධත්ව අවධිය යනු වැඩිහිටිවියට පිවිසීම බව හඳුනාගත හැකි අතර වෘද්ධත්වය යන්න පිළිබඳව විවිධ විග්‍රහයන් පවතින අයුරුද හඳුනාගත හැකිය. එනම්, මළලසේකර සිංහල ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝශය වෘද්ධත්වය "Old Age'' යනුවෙන් හඳුන්වා ඇති අතර එය ජීවිතයේ පශ්චාත් සමය ලෙසත්, ''Old'' යනු පැරණි, මහළු, ගෙවුණු, දුබල, පරිණත, හැවිරිදි වයසට සම්බන්ධ යනුවෙන් දක්වා ඇත. (මළලසේකර, 2013, පි.995) අලගියවන්න සංස්කෘත සිංහල ශබ්දකෝෂය ''ජරා ස්ත්‍රී'' යනු මහළුවිය, තුතිය, ආහාර දිරවීම, අසුර ස්ත්‍රීය යනුවෙන් වෘද්ධත්වය විග්‍රහ කොට ඇති අතර වෘද්ධත්වයට පත්වන අයුරු පසක් කරන්නේ ''මනුෂ්‍යයන්ට පරමායුෂ අවුඃ100 ක් වන්නේ ය. එයිනිදු භාගයක් රාත්‍රියෙහි ගෙවී යන්නේ ය. එයිනිදු දෙභාගයක් බාල මහළු වයස් වන්නේ ය. අවශේෂ භාගය ද රෝග පීඩා වියෝ දුක් මරණ ආදියෙන්

ගෙවී යන්නේය." (අලගියවන්න, 2004, පි.329) යනුවෙනි. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ සොබාදහමෙන් නිශ්චය කර ඇති ඉරණමට අනිවාර්යයෙන් ම හිස නැමිය යුතු බව හා වෘද්ධභාවයට පත්වන බව අප සියලු දෙනා මතකයට නංවා ගත යුතු බවය.

පාලි සිංහල අකාරාදියෙහි වෘද්ධත්වය යන වචනය සඳහන් වන්නේ ''වුඩඪ'' හා ''වුද්ධ'' යනුවෙනි. එනම් මහලු, වැඩිමහලු අදහසිනි. එමෙන්ම, ''වුධතර'' යනු වඩා මහලු, වඩා වයස්ගත වූ යන්න ද එහි සඳහන් වේ. (බුද්ධදත්ත හිමි, 2014, පි.567)

සිංහල මහා අකාරාදියෙහි වෘද්ධත්ව යන්න ''වෘද්ධ'' ලෙස සඳහන්කර ඇති අතර මහලු, වැඩිහිටි, පණ්ඩිත, විශිෂ්ට, පළපුරුද්ද ඇති, උගත්, ප්‍රවීණ, වයසට ගිය තැනැත්තා, වැඩුණු, වැඩි වූ, දියුණු වූ යන අදහස් ඊට සපයා ඇත. (ධම්මබන්ධු, 1997, පි.113)

බුදුදහමේ වෘද්ධත්වය ජරාව, මහලු වයස, රතන් යන්නෙන් හඳුන්වා දී ඇත. (උපරතන හිමි. සෝරත හිමි, 2018, පි.541) එහිදී බුදුදහම ජරාව යන වචනය විවිධ තැන්වලදී විග්‍රහ කරඇති අතර, ඉන් එක් තැනක් ලෙස මජ්ඣිම නිකායේ සච්චවිභංග සූත්‍රයේදී සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ විසින් දුක්ඛාර්යය සත්‍යයට අයත් ජරා යන්න විග්‍රහ කිරීම දැක්විය හැක. එනම්,

''කතමාචවුසෝ ජරා යා තේසං තේසං සත්තානං තම්හි තම්හි සත්තනිකායේ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං වලිත්තචතා ආයුනෝ සංහානි ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකෝ අයං වුච්චතාවුසෝ ජරා''

''මහණෙනි, ජරා යනු කවරෙක්ද යත් ඒ ඒ සත්ත්වයෝ ඒ ඒ සත්ව නිකායෙහි දිරීමක් දිරන අයුරෙක් කැඩුණු බවක් පැලුණු බවක් ඇඟ රැලි වැටීමක් ආයු පිරිහීමක් ඉන්ද්‍රිය මෝරා යෑමක් වේද ඒ ජරා නම් වේ.'' යනුවෙනි. (මජ්ඣිම නිකාය, 1974, පි.514-515)

සමාජ විද්‍යාව පිළිබඳ ශබ්දකෝෂය වෘද්ධත්වය හඳුන්වා ඇත්තේ 'ඨ්‍ෂඟයී යන වචනයෙනි. ඉන් අදහස් කරනු ලබන්නේ, ''වයස්ගතවීම මානව සමූහයන්හි සමාජ හා ජාන විද්‍යාත්මක ව්‍යුහය සමඟින් සම්බන්ධ වූ ක්‍රියාවලියක් වශයෙන්ද, ජීවන චක්‍රයෙහි එක් අවස්ථාවක් පිළිබඳ විග්‍රහ කිරීමක් වශයෙන්ද, පරම්පරා මත පදනම් වූ සමාජ ස්ථරයන්හි එක් අංශයක් වශයෙන්ද, කාලනී සමාජ ප්‍රශ්නයක් වශයෙන්ද, සමාජ විද්‍යාව තුළ වැදගත් වේ.'' යනුවෙනි. (අමරසිංහ, 2001, පි.14) ''වියපත්වීම විග්‍රහ කරනු ලබන තවත් ආකාරයක් වනුයේ එය වෙනස් වීම තුළ නොනවත්වා සිදුවන ක්‍රියාවලියක් සහ කාලයත් සමඟ වර්ධනය වන දෙයක් ලෙසය. ඇතැම් අවස්ථාවලදී මෙය ජීවන චක්‍රය ලෙස ද හඳුන්වයි. මෙම චක්‍රීයව ගලායන ජීවිතය පිළිබඳ අදහස සාමාන්‍යයෙන් සතුන් තුළ ප්‍රජනනය සිදුවීමේ ක්‍රියාවලිය ලෙස එනම්, උපත, වර්ධනය, ප්‍රජනනය හා මරණය වශයෙන් සිදුවන ආකාරය ප්‍රායෝගිකව දැකගත හැකිය.'' (Brearley" 1990" P.21-22)

මෙහිදී පෙනී යන්නේ වියපත් වීම යන්න ජීවන චක්‍රය තුළ දී ජීවිතයේ එක් අවධියක් වන බවයි. සියලු දෙනාම උපත සමඟ ක්‍රමයෙන් වියපත් බවට වර්ධනය වන ආකාරය මේ අනුව පසක් වෙයි. එමෙන්ම මෙම වියපත් වීමේ ක්‍රියාවලිය චක්‍රීයව ගලායන ජීවිතය තුළ දැකිය හැකි සංසිද්ධියක් වශයෙන් ද හඳුනාගත හැකිය. ගලායන ජීවිතය දිනක වැඩිහිටිවියේ තොටුපල කරා ළඟා වෙනු ඇත. එම තොටුපල පසුකර ජීවිත ගඟ ගලා යනු ඇත. එය ඇඟිලි තුඩු වලින් නතර කළ නොහැකිය. නැවත උඩුගං බලා යාමක් ද සිදු නොවේ. මේ නිසා කිසියම් ආකාරයකින් යොවුන් වියේදී මැදිවියේ දී හදිසියේ මෙලොවින් සමුගැනීමට සිදු නොවුවහොත් වැඩිහිටිවියට එළඹීම අනිවාර්ය බව මේ අනුව පැහැදිලි වේ. එනම් එය සියලු දෙනාට උරුම වූවකි.

වයස්ගත වීම පිළිබඳ අදහස් දක්වන වැඩිහිටියෝ විශේෂ කලාපය එය හඳුන්වා ඇත්තේ, ''වයස්ගත වීම යනු රෝගී තත්ත්වයක් නොවේ. එය ජීවන චක්‍රයේ එක් ක්‍රියාවලියක් වන අතර කිසිවෙකුටත් වළක්වාලිය හැකි දෙයක් නොවේ. අප ශරීරයේ අවයවයන්හි වයස්ගත වනවිට වෙනස්කම් ඇති වේ. එනිසා විවිධ රෝගී තත්ත්වයන්ට ගොදුරු වීමට ඇති නැඹුරුව වැඩි වේ. තරුණ අවධියේ මෙන් කඩිසරව කාර්යයන්හි යෙදීමට හෝ එහෙ මෙහේ දිවීමට මහලුවියේදී නොහැකිය.'' යනුවෙනි. (රාජපක්ෂ, 1999, පි.22) වියපත් වීම පිළිබඳ විග්‍රහයක යෙදෙන Collier's Encyclopeadia හි මෙය හඳුන්වා ඇත්තේ, ජීවියෙකුගේ අවයව පටලයක හෝ සෛලයක එහි පරිණත භාවයට පත් වූවායින් පසු ක්‍රමයෙන් සිදුවන වෙනස්කල නොහැකි විපර්යාසයක් ය. යනුවෙනි. (William, 1984, P.279)

යථෝක්ත විග්‍රහයන් තුළින් දැක්වූ කරුණු මගින් වෘද්ධත්ව අවධිය යනු කුමක්ද යන්න පිළිබඳව ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් ලබාගත හැකි වේ. එහිදී වෘද්ධත්වයට පත්වූවෙකු හඳුනාගත හැකි වයස් සීමාව පිළිබඳව ද විවිධ සම්මතයන් පවතින අතර, සාමාන්‍යයෙන් පොදුවේ පිළිගැනෙන්නේ වයස අවුරුදු 60 සීමාවයි. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය විසින් වැඩිහටි අවධිය ලෙස අර්ථ ගන්වා ඇත්තේ ද අවුරුදු 60 සීමාවයි. ඉන් අවුරුදු 60 සිට 70 දක්වා පිරිස තරුණ වැඩිහිටි ලෙසත්, අවුරුදු 70 සිට 80 දක්වා පිරිස වැඩිහිටි ලෙසත්, අවුරුදු 80 න් ඉහළ පිරිස පූර්ණ වැඩිහිටි හෙවත් මහලු පිරිස ලෙසත් දක්වා ඇත. (UN DESA, 2020) එමෙන්ම ශ්‍රී ලංකාව වන අප රටෙහි නීතිමය වශයෙන් දී ඇති වයස් සීමාවන් අනුව, පාර්ලිමේන්තුවේ ඒකමතිකව සම්මත කරඇති 2000 වසරේ අංක 09 දරණ වැඩිහිටි තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ පණතේ 44 වගන්තියෙහි අර්ථ නිරූපණය කර ඇත්තේ ද වයස අවුරුදු 60 ඉක්ම වූ තැනැත්තන් වැඩිහිටියන් ලෙස ගැනෙන බවයි. (2000 අංක 09 දරණ වැඩිහිටි අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ පනත, 2000, පි.22) මීට අමතරව දඹදිව පැරණි හින්දු සංස්කෘතිය දෙස අවධානය යොමු කිරීමෙන් ද පැහැදිලි වන්නේ ජීවිතයේ සැඳෑ සමය හෙවත් වැඩිහිටි අවධිය අවුරුදු 60 න් ආරම්භ වී ඇ ති බවයි. එනම් ඔවුන් බ්‍රහ්මචාරී, ගෘහස්ත, වානප්‍රස්ත හා සන්‍යාසී යනුවෙන් ජීවිතය කොටස් හතරකට බෙදා ජීවත් වූ බව සඳහන් වන අතර එහි සන්‍යාසී අවස්ථාව වශයෙන්, ජීවිතයේ සැඳෑ සමය ගත කරන අවධිය හෙවත්

තවුසන් ලෙස ජීවිතය ගෙවන, සම්පූර්ණයෙන්ම ආගමික දිවියක් ගත කරන වයස් සීමාව ලෙස අවුරුදු 60 වෙන්කර ඇතිබව ප්‍රතියමාන වේ. (ධම්මරතන හිමි, පඤ්ඤාලෝක හිමි, 1950, පි.18) මෙලෙස සඳහන් කළ කරුණු වලින් වෘද්ධත්ව අවධිය යනු කුමක්ද හා වෘද්ධත්ව අවධිය ලෙස පොදුවේ පිළිගන්නා වයස් සීමාව පිළිබඳ පුළුල් අදහසක් ලබාගත හැකිය.

වෘද්ධත්ව අවධියෙහි ලක්ෂණ

ජීවිතයේ අනෙකුත් සෑම අවධියකදීම මෙන්ම, වෘද්ධත්ව අවධියේදී ද යම් යම් වෙනස්වීම් දක්නට ලැබේ. එහිදී, වියපත් පුද්ගලයා තුළ කායික, මානසික, සමාජීය හා ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් වෙනස්වීම් හඳුනාගත හැකිය. මේ සම්බන්ධව අදහස් දක්වන කොටියාගල උපරතන හිමි සහ වැලිවිට සෝරත හිමි සිය බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව හා මනෝ ප්‍රතිකාරය නමැති ග්‍රන්ථය තුළදී වෘද්ධත්වයේ ලක්ෂණ හතක් පෙන්වාදී ඇත. එනම්, ශරිරය ලිහිල්වීම, ඉන්ද්‍රිය වෙනස්වීම, තරුණබව නැතිවීම, කායික මානසික බලය නැතිවීම, සිහිය හා නුවණ නැතිවීම, දරුවන්ට එපාවීම හා වඩාත් ළදරු බවට පත්වීම යනුවෙනි.
(උපරතන හිමි, සෝරත හිමි, 2018, පි.543)

එමෙන්ම, රෝලන්ඩ් අබේපාල සිය වැඩිහිටි මනෝවිද්‍යාව කෘතියේ පොදුවේ වැඩිහිටි අවධිය ආශ්‍රිත දැකගත හැකි කායික, මානසික, සමාජීය හා ආධ්‍යාත්මික ලක්ෂණ පෙන්වාදී ඇත. (අබේපාල, 2018, පි.112-145) ඒවා පහත පරිදි පෙන්වාදිය හැකිය.

වෘද්ධත්ව අවධියේ කායික ලක්ෂණ

- සමරැලි වැටීම
- ප්‍රතිශක්තිකරණ පද්ධතිය දුර්වල වීම
- මුත්‍රාශයේ මුත්‍රා ගබඩා කිරීමේ හැකියාව අඩුවීම
- ආහාර ජීර්ණ ක්‍රියාවලිය ක්‍රමවත්ව සිදුනොවීම
- අවශ්‍ය තරමට නින්ද නොලැබීම
- විවේකය අපේක්ෂා කරයි
- සම දුර්වර්ණ වීම
- සමෙහි දීප්තිය අඩුවීම
- දත්වැටීම
- රුධිර පීඩනය ඉහළ යෑම
- සංවේදන හැකියාවන් අඩුවීම
- සෛල ක්‍රියාකාරීත්වය අඩුවීම

හෘදය සහ පෙණහලු ආදී පද්ධතීන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය අඩුවීම

වෘද්ධත්ව අවධියේ මානසික ලක්ෂණ

- තර්කන ශක්තිය අඩුවීම
- නිර්මාණශීලිභාවය අහිමිවීම
- මතක ශක්තිය දුර්වල වීම
- අතීතය සැමරීමේ ප්‍රවණතාව වැඩිවීම
- සිනහව, ප්‍රීතිය අහිමිවීම
- ඩිමෙන්ෂියා, ඇල්සයිමර්, පාකින්සන් වැනි මානසික රෝග ඇතිවීම
- දරු මුණුබුරන්ගේ ආදරය, කරුණාව බලාපොරොත්තු වීම
- දරුවන් දුරස්ත වීම නිසා තනිකම, පාළුව වැනි මානසික තත්ත්ව ඇතිවීම වෘද්ධත්ව අවධියේ සමාජීය ලක්ෂණ
- සමාජයේ පොදු කාර්යයන්ට සහභාගීවීම වැඩිවීම
- මිතුරන් ඇසුරු කිරීමෙන් ඉවත්වීම
- සමිති සමාගම්වලට සහභාගී වීම
- සමාජීය කාර්යක්ෂමතාව හා ඵලදායීතාව නොමැතිවීම
- පවුලේ සාමාජිකයන්ගෙන් දුරස්තවීම
- සමාජ පිළිගැනීම බලාපොරොත්තු වීම වෘද්ධත්ව අවධියේ ආධ්‍යාත්මික ලක්ෂණ
- ආගමික නැඹුරුව වඩා වැඩිවීම, පින්දහම් කිරීමට සිත යොමුවීම
- ආගමික පොත්පත් කියවීම
- ආවේග පාලනය කිරීම

වෘද්ධත්ව අවධිය පිළිබඳ විවිධ න්‍යායාත්මක ප්‍රවේශ මිනිසා තම ජීවන චක්‍රය තුළ උපතේ සිට මරණය දක්වා විවිධ අවස්ථාවන් කිහිපයක් පසු කරන බව අපි දනිමු. වෘද්ධභාවය යනු ජීවිතයේ අවසාන කාලය උදාවන අවධිය වන අතර ඇතමුන් විවිධ හේතූන් මත ළදරු හෝ ළමාවියේ දී එසේත් නැතිනම් තරුණ හෝ වැඩිහිටි වියේ දී මියයන නමුත් අද වයෝවෘද්ධ භාවයට පත්ව මියයන සංඛ්‍යාව අධික වෙමින් පවතින බව නොරහසකි. විශ්වය පුරා විද්‍යමාන වන මෙම තත්ත්වය සමාජ හා මනෝවිද්‍යාත්මක මෙන්ම ජීවවිද්‍යාත්මක, ආර්ථික, දේශපාලනික, සංස්කෘතික, ආගමික හා දාර්ශනික වශයෙන් විද්වතුන්ගේ අධ්‍යයනයට ලක්ව ඇත. වයස්ගත වීම සාමාන්‍ය ජීවිතයේ ස්වභාවික දෙයක් ලෙස දාර්ශනික හා ආගමික ඉගැන්වීම්වල ද සඳහන් ය. උදාහරණ වශයෙන් බුදුදහමෙහි එන අනිත්‍යතා සංකල්පයෙන් මෙම වෙනස්වීම ගැන කථාකරන අතර මිනිසාගේ පැවැත්ම හා සම්බන්ධ කරන කල්හි එය ජරතාවය හෙවත් දිරායන තත්ත්වයක් බව පෙන්වාදී ඇත. විපරිණාමය හෙවත් වෙන්ස්වීම සෑම දෙයකටම පොදු තත්ත්වයකි. පැරණි ග්‍රීක දාර්ශනිකයෙකු වූ හෙරක්ලීටස් ද මේ හා සමාන අදහසක් ඉදිරිපත් කරමින් පෙන්වාදී ඇත්තේ ජීව අජීව සෑම දෙයක්ම වහා වහා වෙන්ස්වීම්වලට භාජනය වන බවයි. (කලන්සූරිය, 1973, පි.40) එහෙත් නූතනයේ වයෝවෘද්ධ බව ගැන විද්‍යාත්මක ලෙස හදාරමින් ඒ සඳහා බලපානු ලබන ජීව විද්‍යාත්මක, චර්යාත්මක, කායික, මානසික හා පාරිසරික සාධකයන් පිළිබඳ කරනු ලබන අධ්‍යයන හා විශ්ලේෂණ ද ක්‍රමයෙන් වැඩිදියුණු වෙමින් පවතී. මේනිසා වයෝවෘද්ධත්වය ආශ්‍රිතව ගොඩනැගුණු විද්‍යාවක් ද වර්ධනය වී ඇති අතර ඒ පිළිබඳ ගවේශණ හා පර්යේෂණ මඟින් ගොඩනගාගත් න්‍යාය හා සංකල්පවේද රැසක් පවතී.

වයස්ගත වීම නොවැළැක්විය හැකි ක්‍රියාවලියකි. එය ජීව විද්‍යාත්මක හෝ සමාජ විද්‍යාත්මක විය හැකිය. එය ජීවන චක්‍රයේ එක්තරා අවස්ථාවක් බැවින් ජීවත් වන සෑම පුද්ගලයෙකුටම මුහුණ දීමට සිදුවන තත්ත්වයක් බව පැහැදිලිය. එය එක් පුද්ගල කණ්ඩායමකට, එක් කාලයකට, එක් ප්‍රදේශයකට හෝ සමාජයකට සීමා වූවක් නොවේ. එහෙයින් එය විශ්වීය සංකල්පයක් ලෙසත් ලෝක සත්‍යයක් ලෙසත් අගය කළ හැකි වූවකි. එහෙත් ලොව ජීවත් වන සියලු දෙනාම වයසට යන්නේ එකම ආකාරයකට නොවේ. මේ නිසා වයස්ගතවීම පිළිබඳ ප්‍රශ්නය අපට ඒකීය දෘෂ්ටිකෝණයක් තුළින් සෑමවිටම අධ්‍යයනය කළ නොහැකි වේ. වෘද්ධත්වය පිළිබඳ එක් එළඹුමක් තුළින් පමණක් පූර්ණ අවබෝධයක් ලබා ගැනීම වෙනුවට විවිධ දෘෂ්ටිකෝණයන් හා එළඹුම් ඔස්සේ අධ්‍යයනය කිරීම වැදගත් ය. මේ නිසා වියපත් බව ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කළයුතු පරාසයකින් සම්පිණ්ඩ් නය වූ විෂය ක්ෂේත්‍රයකි. ඒ අනුව දැනට සංවර්ධනය වී ඇති ප්‍රධාන න්‍යායන් පහත සඳහන් අයුරින් වර්ගීකරණය කළ හැකිය. (ඉලංගකෝන්, 2016, පි.33-45)

ජීව විද්‍යාත්මක න්‍යායයන්

මිනිසාගේ ජීවන චක්‍රය ගැන අධ්‍යයනය කරන ජෛවවිද්‍යාඥයින් වයස්ගතවීම උපතේ සිටම ආරම්භ වන, ජීවවිද්‍යාත්මක සාධක ඔස්සේ සිදුවන ක්‍රියාවලියක් බව පෙන්වාදී ඇත. වයස්ගතභාවය පිළිබඳ මෙම න්‍යාය පෙන්වා දෙන්නේ කාලය ගතවීමත් සමඟ අභ්‍යන්තර හා බාහිර වශයෙන් සිදුවන හානිකර තත්ත්වයන් නිසා ක්ෂය වීම සිදුවන බවයි.

1. සෛලීය විරාම සටිකා න්‍යාය

මෙයින් පෙන්වා දෙන්නේ ක්‍රමයෙන් වයසට යාමත් සමඟම සෛලයකට විභජනය වීමට ඇති හැකියාව අඩුවන නිසා මානව ආයු කාලය උපරිම වශයෙන් අවුරුදු 120 දක්වා පමණක් සීමාවන බවය. කෙසේ වුවද මෙසේ සෛල මරණයට පත්වන්නේ කෙසේදැයි පෙන්වාදී නොමැත. දැන් සොයාගෙන ඇත්තේ ක්‍රොමසෝමවල ඇති ටෙලොමියර්ස් නම් වූ වයසත් සමඟ නැතිව යාම සෛල වර්ධනය අඩුවීම කෙරෙහි බලපාන බවයි.

2. අපද්‍රව්‍ය පිළිබඳ න්‍යාය

මෙම න්‍යායෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ ශරීරයේ සෛලවල සිදුවන පරිවෘත්තීය ක්‍රියාවලියේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වයසට යන බවයි. සෛල තුළ ශක්තිය නිෂ්පාදනය වනවිට අතුරු ඵලයක් සේ ඇතිවන අපද්‍රව්‍ය ඩීඑන්ඒ කොටස්වලට හානි කරයි. එය සෛලවල ස්වයං නඩත්තුව හා ප්‍රතිසංස්කරණයට හානි කරන අතර එය වයසට යාමට බලපායි.

3. මයිටකොන්ඩ්‍රියා න්‍යාය

මෙමගින් පෙන්වා දෙන්නේ සජීවි සෛලයක ඇති මයිටකොන්ඩ්‍රියා නම් සෛල කොටස් ක්ෂය වන අතර එය සෛලයන්ගේ වර්ධනයට සෘජුව බලපාන බවයි. එය වියපත් බව තීව්‍ර කරන අතර එම යුගයේ ඇතැම් රෝගී තත්ත්වයන් ඇතිවීම කෙරෙහි ද වක්‍රාකාරව බලපායි. මයිටකොන්ඩ්‍රියා අඩුවීම ශරීරයේ ඇතැම් පද්ධතීන්ගේ ක්‍රියාශලී බව කෙරෙහි ද බලපායි.

4. හෝමෝන පිළිබඳ න්‍යාය

ශරීරයේ ඇති හෝමෝනවල ක්‍රියාකාරීත්වය අඩුවීම නිසා පරිසරයේ ඇතිවන වෙනස්කම්වලට සාර්ථකව මුහුණ දීමට නොහැකි වන අතර ලෙඩරෝග හා ප්‍රතිශක්තිය දුර්වලවීම මත වයසට යන බව ප්‍රකාශ කෙරේ. නිර්නාල ග්‍රන්ථිවලින් නිකුත් කරන හෝමෝන ක්‍රියාවලිය අක්‍රමවත් වීමෙන් මෙම තත්ත්වය ඇති වේ.

5. ජාන විද්‍යාත්මක න්‍යාය

විවිධ පවුල්වල වයස්ගත වීමේ ප්‍රමාණයන් සැලකිල්ලට ගනිමින් එයට බලපානු ලබන ජාන විද්‍යාත්මක සාධක තුළින් වයෝවෘද්ධත්වයට පත්වීම පිළිබඳ මෙම න්‍යායෙන් විස්තර කරයි. ඇතැම් අය දිගුකලක් ජීවත් වන අතර තවත් සමහරු ඉල්මනින් මියයති. ඒ සඳහා ජානමය සාධක ප්‍රබලව බලපාන බව මෙම න්‍යායෙන් විග්‍රහ කරයි.

සැඳෑ සමය පිළිබඳ මනෝවිද්‍යාත්මක න්‍යායයන්

මනෝවිද්‍යාව තුළ සැඳෑ සමය පිළිබඳව අධ්‍යයනය කරන්නේ මනෝවිද්‍යාත්මක වූ ඇසකිනි. සංවර්ධනාත්මක මනෝවිද්‍යාව මුල්කාලනී ව මානවයාගේ පෞරුෂත්ව සංවර්ධනය යන්න උපතේ සිට බොහෝවිට නව යොවුන් වියට එළඹීමේ අවස්ථාව නැතහොත් මධ්‍යම වියෙන් අවසන් වන තත්ත්වයක් ලෙස හඳුනා ගැනිණි. උදාහරණ වශයෙන් ෆ්‍රොයිඩියානු පෞරුෂත්ව අවධි විශ්ලේෂණය තුළ සමස්ත අවධානය යොමුකොට ඇත්තේ ළමා අවධිය කෙරෙහිය. ඒ අනුව ළමා කාලයේදී ලබාගන්නා වූ අත්දැකීම් සමස්ත ජීවිතය පිළිබඳව ම තීරණාත්මක වශයෙන් බලපාන බව පෙන්වාදී ඇත. මේනිසා ම සැඳෑ සමයෙහි බොහෝ සාධක ළමා කාලය විසින් නියත කිරීමේ ඉඩකඩ පවතින බව පිළිගැනිණි. එහෙත් සංවර්ධනාත්මක මනෝවිද්‍යාව තුළ ඇති වූ වෙනස්කම්, නව සොයාගැනීම් හා පර්යේෂණයන් නිසා අද පිළිගැනෙන්නේ දරුවෙකුගේ පිළිසිඳ ගැනීමේ පටන් මරණය දක්වාම සිදුවන සමස්ත ක්‍රියාවලියම වැදගත් වන බවයි. මේනිසා වර්තමානය වනවිට සැඳෑ සමය පිළිබඳව අධ්‍යයනයට විශේෂ අවධානයක් යොමු වී ඇතිබව පැහැදිලිය.

වයෝවෘද්ධභාවය කෙරෙහි බලපානු ලබන සාධක බොහෝමයක් ම මනෝවිද්‍යාත්මක දෘෂ්ටිකෝණයෙන් විග්‍රහ කළහැකි බව මනෝවිද්‍යාඥයින්, පර්යේෂකයින් හා චිකිත්සකයින් පෙන්වාදී ඇත. වැඩිහිටි ජනතාව සමාජ පරිසරයේ හා පවුල් පරිසරයේ ජීවත්වන ආකාරය පිළිබඳ මොවුන් වැඩිදෙනෙක් අවධානය යොමුකර ඇත. තවත් සමහරුන් ජීව විද්‍යාත්මක ක්‍රියාවලිය ඔස්සේ වයස්ගත වූවන්ගේ මොළයේ හා ස්නායු ක්‍රියාකාරීත්වය මානසික ක්‍රියාකාරීත්වයට බලපාන ආකාරය ගැන විමසීමක් කර ඇත. බොහෝවිට මෙවැනි අධ්‍යයනවලදී එකම වයස් කණ්ඩායමක හැසිරීම් නිරීක්ෂණයට යොමුකර ඇති අතර තවදුරටත් සතුන් ඇසුරින් මානසික හැසිරීම් රටා පර්යේෂණයට ලක්කොට ඇත. අනෙකුත් මනෝවිද්‍යාඥයින් මූලික වශයෙන් සංජානනය, ඉගෙනුම, ස්මරණය, බුද්ධිය, ගැටලු විසඳීම හා නිර්මාණාත්මක බව ආදී කරුණු කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමුකර ඇත.

මේ පිළිබඳ වැඩි අවධානයක් ප්‍රසිද්ධ මනොවී ද්‍යාඥයකු වූ ජීන් පියාජේ දක්වා ඇත. වයස්ගත විම නිසා පෞරුෂයේ අසාමාන්‍ය හැසිරීමක් සිදුවන බව මොහුගේ අදහසයි. (කාරියවසම්, 1974, පි.85) පෞරුෂ ලක්ෂණ ඔස්සෙ ් වයස්ගත භාවය හදාරන ලද පුද්ගලයින් අතර සිග්මන්ඩ් ෆ්‍රොයිඩ් වැදගත් තැනක් ගනී. සැඳෑ සමය පිළිබඳව ධනාත්මක මනෝවිද්‍යාව මගින් සොයාගෙන ඇති කරුණු විශේෂයෙන්ම මහලුවිය සම්බන්ධයෙන් සමාජයේ ඇති ආකල්ප හා මනෝරාමුව වෙනස් කිරීමට බෙහෙවින් උපයෝගී වී ඇත. වයස්ගත වීමත් සමඟ යහපත් ජීවන රටාවක්, සමබර ආහාර වේලක්, ව්‍යායාම, ධනාත්මක කුසලතා, සමාජ සබඳතා, ක්‍රියාශීලීත්වය, මානසික උත්තේජන හා නම්‍යශීලී බව විසින් උද්‍යෝගීමත් කරගත හැකි කායික, මානසික බව ගැන කතිකාවක් නිර්මාණය වී තිබේ. මෙවැනි අයට වඩාත් ප්‍රීතිමත් ජීවිතයක් ගතකළ හැකි අතරම ඔවුන් කිසිසේත්ම සමාජයට බරක් වන්නේ ද නැත. සමාජයෙන් ඈත්ව, හුදෙකලාවම ජීවත්වන වැඩිහිටියන්ට වඩා සමාජශීලීව හා විනෝදකාමීව සිටින වැඩිහිටියන් අතර චර්යාමය වශයෙන් පැහැදිලි වෙනස්කම් දක්නට ඇත. තමන් තුළ නැති දේ හෝ අහිමි වූ දෙය ගැන සිතනවාට වඩා පවතින හැකියාවන් සමාජගත කිරීමෙන් මොවුහු තෘප්තිමත් වෙති.

වයස්ගත වීමේදී පුද්ගලයාට බලපාන වැදගත්ම අභියෝගයක් වන්නේ මරණය සඳහා මුහුණ දීමයි. ඒ සඳහා මුහුණ දීමට පුද්ගලයෙකුට ශක්තිමත් පෞරුෂයක් අවශ්‍යය. එරික් එරික්සන් නම් මනෝවිද්‍යාඥයා පවසන්නේ පුද්ගලයා තම ජීවිත කාලය තුළ කරඇති සියලුම දේ පිළිබඳව සෑහිමකට පත්නොවී සෘණාත්මක ආකාරයට විසඳුනහොත් පුද්ගලයාට මතක් කළ දේ පිළිබඳව පසුතැවිල්ලක් ඇතිවන බවය. එසේම ජීවිතයේ අවසාන කාලය ගතකරන බැවින් එම පසුතැවිලිවීම් වලට ක්‍රියාමාර්ගයක් ගැනීමට ද ඔවුන්ට වේලාවක් නොමැත. එහෙත් ජීවිතය පිළිබඳව ලබන අවබෝධය මත මෙම තත්තවය වෙනස්ව යයි. එරික්සන් පෙන්වා දෙන්නේ වයසටයාම සමඟ නැවත ළමා කාලයේදී ලැබූ අත්දැකිම්වලට සමාන අත්දැකීම් ලැබීම සුදුසු බවයි. ශරීර ශක්තිය හනී වුවද මානසික තත්තවය හොඳින් ගෙනයාමටත් ඵලදායී දිවියක් සමඟ නිර්මාණශීලී හැකියාවන් ප්‍රකාශ කිරීමටත් අවශ්‍ය වීම එයට හේතුව බව එරික්සන් පෙන්වාදෙයි. (Huyck, 1974, P.6)

වයස්ගත වූවන් අතර දැකිය හැකි විවිධ පෞරුෂයන් අතර අනුකලනය වූ පෞරුෂයන් ඇති අය තම තරුණ කාලය ඉතා තෘප්තිමත්ව ගතකළ අය වෙති. ඔවුන්ගේ ජීවිත කාලය සංවිධානාත්මක සහ ශක්තිමත් තත්ත්වයක් දක්නට ලැබේ. වයස්ගත වීමේදී ද මොවුන් මෙම තෘප්තිමත් බව ඒ අයුරින්ම ගෙනයති. අක්‍රිය පරායත්ත පෞරුෂයන් ඇති අය තම ගැටලු විසඳා ගැනීම සඳහා සෑම අවස්ථාවකදීම අන් අයගේ සහය පතති. එවැනි පුද්ගලයින් වයස්ගත වූ විට සාමාන්‍ය තත්ත්වයෙන් ක්‍රියාකාරීත්වය දක්වන අතර ජීවිතය පිළිබඳ සාමාන්‍ය තෘප්තියකින් ද දක්වන බව පෙනේ. මොවුන් තරුණ වියේදී අඩු චිත්තවේගික ප්‍රතිචාර දැක්වූ අය වෙති. ඒ නිසා ජීවිතය පිළිබඳ තෘප්තිය අඩුය. මෙබඳු කරුණු ඔස්සේ පැහැදිලි වන්නේ වයස්ගත වීම පුද්ගලයා තුළ කායික වශයෙන් මෙන්ම මානසික වශයෙන් ඉතා ප්‍රබල බලපෑම් ඇතිකරන සිදුවීමක් බවයි. එබැවින් මෙම තත්ත්වයන් පිළිබඳව දැනුවත් බව වයස්ගත වූවන් කෙරෙහි අප දක්වන සැලකිල්ල වැඩිවීම කෙරෙහි බලපාන බව පෙන්වාදිය හැකිය. සැඳෑ සමය පිළිබඳ සමාජ විද්‍යාත්මක න්‍යායයන්

සැඳෑ සමය ආශ්‍රිත තත්ත්ව සමාජය තුළ විවිධ ලෙස සමාජගත වීමේ අවකාශ වර්තමානය තුළ හඳුනාගත හැකිය. සමස්තයක් ලෙස ගෝලීය සමාජය අදවන විට මෙම තත්ත්ව හඳුනාගෙන ඇති අතර එම අවධිය සමාජ ප්‍රගතියට අදාළ වන පරිදි කළමණාකරණය කරගැනීමේ අවශ්‍යතාවත් පෙන්වාදී ඇත. එසේ වුවත් සැඳෑ සමය සමාජ ප්‍රශ්නයක් වශයෙන් සැලකීම කෙතරම් යුක්ති යුක්ත ද යන්න විමසා බැලීම කාලනී අවශ්‍යතාවකි. මන්ද අද සැඳෑ සමය ගතකරන පුද්ගලයා එදා මේ ලෝකය නිර්මාණය කිරීම සඳහා විවිධ පරිමාණයන්ගෙන් ඇප කැපවීම් සිදුකර ඇති නිසාය. මේනිසා වියපත්බව පිළිබඳ සමාජ විද්‍යාත්මක අධ්‍යයනයේදී පහත සඳහන් කරුණු සැලකිල්ලට භාජනය කිරීම වැදගත් වේ.

වයස්ගත වීම බොහෝ දුරට ශාරීරික වෙනස්කම් මත පාදක වන තත්ත්වයක් වුවත් ඒ කෙරෙහි බලපාන සමාජ සන්දර්භය, සමාජයීය බලපෑම මෙහිදී අමතක කළ නොහැක. එක් එක් සමාජයන්හි වැඩිහිටියන් ගැන දක්වන ආකල්ප අනුව වයෝවෘද්ධත්වය ගැටලුවක් ද නොඑසේ නම් ආශීර්වාදයක් ද යන්න නිගමනය වනු ඇත. ඒ අනුව තෝරාගත් සුවිශේෂී සමාජයක ජීවත් වන සමාන අවධිවල පසුවන්නන් ගත කරන්නේ සමාන වූ ගැටලු සමුදායක් සමඟයි. එය සාමාජීය පදනමක් සහිත බව සමාජ විද්‍යාත්මක නිගමනයයි.

තවත් මතයකට අනුව කිවහැක්කේ සංවර්ධනය යනු පරිසරයට දක්වන ප්‍රතිචාරයක ඵලයක් බවයි. ඒ අනුව වැඩිහිටියන් ගැන පවතින සමාජ විඥානය පවා සන්දර්භ මූලිකය. එය සාපේක්ෂ ලක්ෂණ දරයි. පාරිසරික පද්ධති න්‍යායයෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ ද මානව සංවර්ධනය යන්න අවබෝධ කරගැනීමට නම් පුද්ගලාන්තර සබඳතා මෙන්ම පුද්ගලයා පරිසරය සමඟ කරන ගනුදෙනු ගැන ද අවධානය යොමුකළ යුතු බවයි. ක්ෂුද්‍ර පරිමාණ විග්‍රහයට අනුව තමා ජීවත්වන සමීප පරිසරයේ බලපෑමට නිරන්තරව පුද්ගලයා යොමු වේ. මහා පරිමාණ

විග්‍රහයට අනුව ගෝලීය පරිසරයේ බලපෑමට ද පුද්ගලයා නිතරම ගොදුරු වේ. මේ නිසා වයෝවෘද්ධත්වය සාපේක්ෂ ලක්ෂණ දරන්නේ වුවද සමාජ පරිසරයේ බලපෑම නොසලකා හැරීම කළ නොහැකිය.

වැඩිහිටියන් සම්බන්ධයෙන් ඇති තවත් සමාජ විද්‍යාත්මක න්‍යායයක් ලෙස ඈත්වීම පිළිබඳ න්‍යාය දැක්විය හැකිය. මෙයින් ප්‍රකාශ කරන්නේ වඩාත් ඵලදායී ලෙස මහලුවියට මුහුණ දීමට නම් ඔවුන් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් සමාජයෙන් ඈත්විය යුතු බවකි. අන්‍යයන් සමඟ ඇති චිත්තවේගික සබඳතාවලින් ඈත්වීම, සමාජ රුචිකත්වයන් ඉවත දමා සමාජයෙන් ගැලවී යායුතු බව මෙයින් කියවේ. කෙසේ වුවත් මෙම තත්ත්වය මහලුවියට එරෙහිව ඉදිරිපත් වන්නේය. එමගින් ප්‍රකාශ කෙරෙන්නේ සමාජය තුළ වඩ වඩාත් ක්‍රියාශීලී වන්නට ඉඩ හැරීම මත මහලුවියේ සිටින අය සක්‍රීය, උද්‍යෝගීමත් හා ඵලදායී ලෙස ජීවිතය ගෙවාදමන බවයි.

ආගමික, දාර්ශනික හා සංස්කෘතික ප්‍රවේශ

ආර්යයන් ඉන්දියාවට පැමිණීමට පෙර පැවති ඉන්දු නිම්න සභ්‍යත්වය තුළ කාන්තාවන් මෙන්ම සැඳෑසමය ගතකළ පුද්ගලයන් ද තත්කාලීන සමාජයෙහි ඉතා ඉහළ සම්භාවනාවකට ලක් වූ බව හමුවී ඇති පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂ්‍යවලින් පැහැදිලි වන කරුණකි. උදාහරණ වශයෙන් එක් මුද්‍රාවක නිරූපිත සෘෂිවරයෙකු යැයි සැලකිය හැකි පුද්ගලයා දිගු රැවුලක් සහිත වයෝවෘද්ධ පුද්ගලයෙකි. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ඈත ඉන්දියාවේ ආර්යාගමනයට පෙර පැවති ස්වදේශීය සභ්‍යත්වය තුළ වියපත් පුද්ගලයා ඉතා ඉහළ වූ ආධ්‍යාත්මික තත්ත්වයන්ට පවා පත්විය හැකි සමාජයේ ගෞරවාදරයට පත්වන පුද්ගලයෙකු සේ පිළිගැනීමට ලක් වූ බවයි.

කෙසේ වුවද ආර්යයන්ගේ ආධිපත්‍යය යටතේ වයෝවෘද්ධ පුද්ගලයන් පිළිබඳව පැවති සුභවාදී පිළිගැනීම වෙනස් වන්නට විය. බ්‍රාහ්මණ සමාජ ආචාරධර්මයන්ට අනුව සකස් වූ සමාජ ක්‍රමය තුළ වැඩිහිටි වියට පත් වූ සැම අයෙකුම ගෘහජීවිතය හැරපියා වනගතව ජීවත් වන්නට සිදුවිය. තරුණ අවධිය තුළ උපයාගත් සැම දෙයක්ම දරුවන්ට භාරකොට ගෘහස්ථ ජීවිතයට සමුදුන් සැම අයෙකුම සමාන ආධ්‍යාත්මික ප්‍රතිඵල උදාකර ගත්තේ නැත. චතුර් ආශ්‍රම ධර්මයන්ට සැම අයෙකුම අනුව තම ජීවිතය ගතකළේ ස්වච්ඡන්දතාවයෙන් යුක්තව නොවේ. එය මනුගේ නීතයි වන නිසාවෙන් ඊට එරෙහි වීමට කිසිවෙකු ඉදිරිපත් වූයේ නැත. වානප්‍රස්ථ අවස්ථාවේදී ගෘහස්ථව ජීවත් වූවත් කොන් වූ ස්වභවයකින්, හුදෙකලාව, අසරණව හා පීඩිතව සිටින වැඩිහිටියා අවසානයේ සන්‍යාසියෙකු බවට පත්ව වනගත වන්නේ සිය කැමැත්තෙන්ම නොවේ. ජීවිතයේ සැඳෑ සමය මේ නිසා ඉතා අසරණ තත්ත්වයට පත්වනවා පමණක් නොව තම ඥාතීන්ගෙන් පවා කොන්වීමට සිදු වේ. කෙසේවුවද මෙම තත්ත්වය යහ මඟට ගත් ඔවුහු අවසානයේ සන්‍යාසීන් හෙවත් තවුසන් ලෙස සාමූහිකව එකිනෙකා රැකබලා ගනිමින් සිය ආධ්‍යාත්මික දියුණුවට ක්‍රියාකොට ඇත. මෙම ජීවන රටාව වෙන්ව තිබුණේ හුදෙක් උසස් යැයි සම්මත කුලවල පුරුෂයින්ට පමණි. ස්ත්‍රීන්ට ආශ්‍රම ධර්ම හෝ සන්‍යාසී අවස්ථාව අදාළ වූයේ නැත. එයින් වඩාත් පීඩාවට පත්වූයේ වයෝවෘද්ධ වූ කාන්තාවන් ය. මන්ද ජීවිතයේ අවසාන අවධිය තුළ ස්වාමිපුරුෂයාගේ ද රැකවරණය නොමැතිව බැලමෙහෙවර කරන සේවිකාවක ලෙස මරණයට පත්වන්නට ඇයට සිදුවන නිසාය. පහත්යැයි සම්මත කුලවල ස්ත්‍රී-පුරුෂ දෙපක්ෂයටම උරුම වූයේ අතිශය කණගාටුදායක තත්ත්වයකි. ආශ්‍රම ධර්ම ඔවුනට අදාළ නොවූවත් දිවිය පුරාවටම ඔවුනට සිදුවූයේ වහල් සේවයේ යෙදීමටය. ඒනිසා වයොවෘද්ධ බව ලැබූවත් ඔවුනට සමාජයේ කිසිඳු පිළිගැනීමක් ලබුණේ නැත.

ඉහත දක්වන ලද බ්‍රාහ්මණ ආධිපත්‍යයට විරුද්ධව පැණනගින ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදාය තුළ මුල්තැන හිමිවන්නේ සැඳෑසමය ගතකරන පුද්ගලයින්ට වීම විශේෂ ලක්ෂණයකි. ආජීවක, පරිබ්‍රාජක, නිගණ්ඨ, තාපස, මුනි ආදී නොයෙක් ශ්‍රමණයින් අතර වයොවෘද්ධ වීම සලකන ලද්දේ ඒ තත්ත්වයට පත්වීම සඳහා අවැසි එක් සුදුසුකමක් ලෙසයි. දීඝනිකායේ සාමඤ්ඤඵල සූත්‍රයේ සඳහන් වන ශාස්තෘවරුන් හයදෙනාම ජනී ජනයාගේ සම්භාවනාවට ලක්වන ප්‍රධාන හේතුවක් වන්නේ මහලුවියේ පසුවීමත් ප්‍රවෘජ්‍යාත්වය ලබා බොහෝ කලක් ගතවීමත් ය. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ ශාක්‍ය වංශිකයන් ගේ ආධිපත්‍ය සහිත වූ ශ්‍රමණ සම්ප්‍රදායය තුළ වයොවෘද්ධත්වය ඉහළ පිළිගැනීමකට ලක්වූ බවයි. එසේ වුවද තවදුරටත් බ්‍රාහ්මණ ආචාර ධර්ම පිළිගැනීම මත මහලුවියට ළඟා වූ පුද්ගලයන්ට බොහෝ තාඩන පීඩනවලට ලක්වන්නට සිදුවූ බව ඇතැම් ජාතක කථාවලින් හෙළිවන කරුණකි. මේනිසා නිවසට බරක් වන, කිසියම් දෙයක් කරකියාගත නොහැකි තත්ත්වයකට හෝ ඔත්පල වූවිට අතරමං කොටයාම හෝ අමු සොහොනෙහි පණපිටින් අතැර දමාගිය අවස්ථා සඳහන් වේ.

භාරතිය ආගමික හා දාර්ශනික ඉතිහාසය තුළ බුදුදහමට සුවිශේෂී ස්ථානයක් හිමි වන බව අවිවාදාත්මකය. හේතුව ප්‍රධාන වශයෙන්ම බෞද්ධ චින්තනය විසින් භාරතීය සංස්කෘතිය විප්ලවීය වෙනසකට ලක්කළ නිසාය. සමාජයේ අභිවෘද්ධිය සඳහා ජීවිතයේ වැඩි කාලයක් කැපකොට අවසානයේ දී අසරණ බවට පත්වන වැඩිහිටියන් ද බෞද්ධ චින්තනය නිසා මහත් අස්වැසිල්ලක් ලැබූ බව පිළිගත හැකිය. සිද්ධාර්ථ බෝසතාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වය අවබෝධ කරගැනීමෙන් අනතුරුව එම අවබෝධාත්මක ඥානය හෙළිකිරීම සඳහා පෙර ගුරුවරුන් තෝරා ගැනිමේදී නිර්ණායක ලෙස තෝරාගත්තේ වෘද්ධ පටිපාටිය හෙවත් වයස්ගත බවයි. කෙසේ වුවද සංඝ

සංස්ථාව තුළ පිළිගන්නා වූ වෘද්ධ පටිපාටිය වයස මත තීරණය වන්නක් නොවේ. ශීල වෘද්ධභාවය අනුව ගෞරව කිරීමක් සහ පිළිගැනීමක් එහි දක්නට ඇත. දස පුණ්‍ය ක්‍රියාවන් අතර හමුවන 'අපචායන' යන්න නියෝජනය කරන්නේ මෙයයි. හුදෙක් වයෝවෘද්ධ පුද්ගලයන් පමණක් නොව තමන්ට වඩා වයසින් වැඩි සෑම අයෙකුටම ගරු බුහුමන් දැක්වීම මෙයින් අදහස් කෙරේ. ඒ නිසා බෞද්ධ සභ්‍යත්වයෙන් පෝෂණය වූ ලාංකීක සංස්කෘතිය තුළ වැඩිහිටියන් සැලකීම අනිවාර්යය අංගයක් බවට පත්ව ඇත. කෙසේ නමුදු නූතනත්වය තුළ විවිධ තත්ත්වයන්ගේ බලපෑම් නිසා මෙම තත්ත්වය වෙනස්ව ඇත. විශේෂයෙන් ම තම දෙමාපියන් රැකබලා නොගැනීම මත වැඩිහටි නිවාස වැඩි වැඩියෙන් බිහිවෙමින් පවතී. සාම්ප්‍රදායිකව පැවති ඇගයුම් හා පිළිගැනීම්වල සෝදා පාළුව මෙවැනි තත්ත්වයන් ඇතිවීම කෙරෙහි බලපා ඇතිබව නොරහසකි.

තවත් බෞද්ධ සූත්‍ර ධර්මයක් වන සිඟාලෝවාද සූත්‍රය පෙන්වා දෙන්නේ දෙමාපියන්, ගුරුවරුන් වැනි වැඩිහිටියන් සම්බන්ධයෙන් පුද්ගලයා කවර ආකාරයේ සුභවාදී ආකල්ප සමුදායකින් ක්‍රියාකළ යුතුද යන්නයි. ඔවුන්ගෙන් තම ජීවිතය ගොඩනගා ගැනීමට ලැබී ඇති පිටුබලයට කෘතගුණ සැලකීමක් වශයෙන් තම යුතුකම් නොපිරිහෙළා ඉටු කිරීමෙහි ඇති අවශ්‍යතාව එහිදී අවධාරණය කොට දක්වා ඇත. වයෝවෘද්ධ වන දෙමාපියන් රැකබලා ගනිමින්, පෝෂණය කරමින්, ඔවුන්ගෙන් උරුම වූ සම්ප්‍රදායයන් ආරක්ෂා කරමින්, ඔවුන්ගෙන් උරුම වූ ධන ධාන්‍ය වස්තූන් ආරක්ෂා කර ගනිමින් යුතුකම් ඉටුකළ යුත්තේ උපතේ සිට දෙමාපියන් දරුවන් වෙත දක්වා ඇති යුතුකම්වලට ප්‍රත්‍යුපකාර දැක්වීමක් වශයෙනි. මේවා අනික් පසින් බැලූවිට පෙනෙන්නේ වයෝවෘද්ධ පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් බවයි. ඔවුනොවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් ගැන කථාකරනු වෙනුවට අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් යුතුකම් ඉටුකිරීම මඟින් සිදුවන්නේ සෑම දෙනාගේම අයිතිවාසිකම් තහවුරු වීමයි. වැඩිහිටි අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව බෞද්ධ ආචාර ධර්ම මඟින් විශේෂ අවධානයක් යොමුකොට ඇතිබව මෙයින් පැහැදිලි වන්නේය. මෙම යුතුකම් වියපත් දෙමාපියන් රැකබලා ගත්තා සේම මරණයෙන් අනතුරුව පරලොව ජීවිතය සැපවත් එකක් කරන්නට දරුවන් යහපත් ක්‍රියාවන් කළයුතු බව දක්වා ඇත. මෙයින් ගම්‍ය වන්නේ වියපත් වූ අය මරණයෙන් පසු අමතක කර දැමීම වෙනුවට සෑමදාම සිහිපත් කිරීමේ වැදගත්කමයි.

හුදෙකලාභාවය යනු කුමක් ද ''Loneliness'' යන ඉංග්‍රීසි බසින් අරුත් ගැන්වෙන හුදෙකලාබව යන්න පොදු නිර්වචනයක් හඳුනාගත නොහැකිය. නමුත් ''හුදෙකලාභාවය යනු තනිකම, හිස්බව, පාළුව සහ අන් අය සමඟ අර්ථවත් සම්බන්ධතා නොමැතිකම වැනි හැඟීම්වලින් සංලක්ෂිත සංකීර්ණ චිත්තවේගීය තත්ත්වයකි.'' (HoltLunstad, 2017, P.10) යන්න පොදුවේ හඳුන්වාදිය හැකිය. එය සමාජ, මනෝවිද්‍යාත්මක සහ පාරිසරික බලපෑම් ඇතුළු විවිධ සාධකවලින් පැන නැගිය හැක. මෙම තත්ත්වය හුදෙක් සමාජයෙන් හුදකලාවීම ම පමණක් නොව, සමාජය තුළ විශාල පිරිසක් මැදදී පවා තමන් තනි වී ඇතැයි යන ඉතා ගැඹුරු හැඟීමකි. මෙම තත්ත්වය පැනනගින්නේ පුද්ගලයෙකු ආශා කරන සමාජ අන්තර්ක්‍රියා මට්ටම සහ ඔවුන් සැබවින් ම අත්විඳින සමාජ අන්තර්ක්‍රියා ප්‍රමාණය අතර පවතින විෂමතාවයකිනි. ආදරය කරන අයගෙන් භූගෝලීය දුරස්ථභාවය, සමාජ විරසක වීම හෝ සමීප සබඳතා නොමැතිකම ඇතුළු විවිධ හේතු නිසා මෙම තත්ත්වය ඇති විය හැකිය. තවදුරටත් හුදෙකලාභාවය යනු කුමක්ද යන්න වටහා ගැනීමට නම්, ඒ සම්බන්ධව සිදුකර ඇති විග්‍රහයන් දෙස අවධානය යොමුකිරීම වැදගත් වේ. ඒ අනුව,

Oxford Advanced American Dictionary ''හුදෙකලාභාවය යනු කිසියම් පුද්ගලයෙකුට මිතුරන් හෝ තම සමීපතමයෙකු නොමැතිවීම හෝ අහිමිවීම නිසා ඇතිවන අසතුටුදායක හැඟීමක්'' ලෙස විග්‍රහ කරඇත. (https://www.oxfordlearnersdictionaries.com)

ක්පඉරසාටැ ඃසජඑසදබ්රහ ට අනුව, ''හුදෙකලාභාවය යනු පුද්ගල සම්බන්ධතා ඇතිකර ගැනීමේ දුෂ්කරතා නිසා ඇතිවන සමාජ කනස්සල්ල මෙන්ම අපේක්ෂාවන්ට අනුව ජීවත්වීමට අපෝහොසත්වීම නිසා ඇතිවන දැඩි හැඟීම් සහිත තත්ත්වයකි.'' (https://dictionary.cambridge.org)

ඤකකසැරි ඥබජහජකදචැ්ඍස් හි හුදෙකලාව යනු අන් අයගෙන් වෙන්ව සිටීමේ තත්ත්වයක්, අප්‍රසන්න චිත්තවේගීය ප්‍රතිචාරයක් සේම එය සමාජ සම්බන්ධතා සෙවීමට පුද්ගලයන් පොළඹවන මනෝවිද්‍යාත්මක යාන්ත්‍රණයක් ලෙස විග්‍රහ කර ඇත. එහිදී හුදෙකලාවීම කෙටිකාලීන හා දිගුකාලීන වියහැකි බවත් එය ඕනෑම අවස්ථාවක වේදනාකාරී වියහැකි බවත් දක්වා ඇත.
(https://en.m.wikipedia.org)

ඡැරකප්බ 'බා ඡැචක්ම ට අනුව, "හුදෙකලාභාවය පුද්ගලයෙකුගේ සමාජ සම්බන්ධතා ජාලය ප්‍රමාණාත්මකව හෝ ගුණාත්මකව යම් වැදගත් ආකාරයකින් ඌන වූ විට ඇතිවන අමිහිරි අත්දැකීමයි.''
(Perlman and Peplau, 1981, P.31)

උක්ත විග්‍රහයන් අනුව, හුදෙකලාබව යනු, සමාජ සම්බන්ධතා අහිමිවීම නිසා ඇතිවන අමිහිරි අත්දැකීමක් ලෙස හඳුනාගත හැකිය. කෙසේ වුවත් හුදෙකලාවීම ඍණාත්මක කායික හා මානසික සෞඛ්‍ය ප්‍රතිඵල සමඟ සම්බන්ධ වී ඇත. මෙම ස්වාභාවය වයස, ස්ත්‍රී-පුරුෂභාවය හෝ සමාජ තරාතිරම නොතකා ඕනෑම කෙනෙකුට බලපෑ හැකිය. හුදකලාභාවය වූ කලී විශ්‍රාම ගැනීම, ආදරණීයයන් අහිමි වීම හෝ සෞඛ්‍ය පිරිහීම හේතුවෙන් ද ඇති වන අතර බොහෝ අවස්ථාවන්හි උක්ත අත්දැකීම්වලට මුහුණදුන් වැඩිහිටි ප්‍රජාව මෙම තත්ත්වයට ගොදුරු වීමේ වැඩි ප්‍රවණතාවක් ඇත. විශේෂයෙන් වර්තමාන ඩිජිටල් සම්බන්ධය ඉතා ශක්තිමත්ව පැවතුණ ද චිත්තවේගීයව දුරස්ථ සමාජය තුළ මෙම තත්ත්වය ඇති විය හැකි ය. Cacioppo විසින් කරන ලද පර්යේෂණයකින් හෙළි වූයේ නිදන්ගත තනිකම හෘද වාහිනී රෝග, මානසික අවපීඩනය, කාංසාව සහ සංජානන පරිහානිය වැඩි වීමේ අවදානම සමඟ සම්බන්ධ වී ඇති බවයි. එපමණක් නොව, හුදෙකලාව ප්‍රතිශක්තිකරණ ක්‍රියාකාරිත්වය අඩපණ කරන බවත් පවතින සෞඛ්‍ය තත්ත්වයන් උග්‍ර කරන බවත් සොයාගෙන ඇත. (Cacioppo" 2006, P.140-151)

සමාජ ව්‍යුහයේ වෙනස්කම්, නාගරීකරණය සහ තාක්ෂණික දියුණුව ඇතුළු විවිධ සමාජ සාධක හුදකලාභාවය ඇතිවීමට දායක වේ. කාර්යයබහුල කාලසටහන්, භූගෝලීය සංචලනය සහ ඩිජිටල් සන්නිවේදන වේදිකා මත යැපීම මගින් සංලක්ෂිත නවීන ජීවන රටාවන් තනිකම සහ සමාජ හුදකලාව පිළිබඳ හැඟීම් තවදුරටත් උග්‍ර කළ හැකිය. (Holt-Lunsta" 2017, P.227-237) තනිකම ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා සමාජ සම්බන්ධතා ශක්තිමත් කිරීම, ප්‍රජා සහභාගීත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ සමාජ ආධාරක ජාල වැඩි දියුණු කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන බහුවිධ මැදිහත්වීම් අවශ්‍ය වේ. (Leigh-Hunt" 2017, P.157-171) ඊට අමතරව, තනිකමේ පැතිරීම සහ බලපෑම පිළිබඳව දැනුවත් කිරීම, අපකීර්තිය අඩු කිරීමට සහ ප්‍රජාවන් තුළ සංවේදනය සහ අවබෝධය පෝෂණය කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වේ. කෙසේ වෙතත් හුදකලාභාවය යනු ගැඹුරු මානව අත්දැකීමක් වන අතර ඉන් සමාජයේ මනා වූ රික්තකයක් පිළිබිඹු කරයි. මෙම තත්ත්වය මඟහරවා ගැනීම සඳහා, සමාජය තුළ හුදෙකලා වූ පුද්ගලයා හඳුනා ගෙන ඔහු සමඟ අර්ථවත් සම්බන්ධතා ගොඩනගා ගැනීම, පවතින සබඳතා වර්ධනය කිරීම, අවශ්‍ය නම් වෘත්තීය උපකාර ලබා ගැනීම ආදිය සිදු කළ හැකි ය. වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීමට බලපාන හේතු පුද්ගලයා වයසට යාම හා සම්බන්ධ හුදෙකලාවීම ලොව පුරා බොහෝ වැඩිහිටියන් මුහුණදෙන සංසිද්ධියකි. වැඩිහිටියන් හුදු දකලාවීම පුද්ගලික තත්ත්වයන්ගේ සිට සමාජ ගතිකත්වයන් දක්වා විවිධ සාධක මත ඇතිවිය හැකි තත්ත්වයකි. ඒ සෑම එකක් ම පුද්ගල හුදෙකලාවීමේ හැඟීමකට දායක වේ. වැඩිහිටියන් හුදෙකලා කරන එක් වැදගත් හේතුවක් වන්නේ දරුවන් විසින් වැඩිහිටියන් නොසළකා හැරීමයි. කුඩාකල සිට උස්මහත් වනතුරු තම දරුවන් ආදරයෙන් රැකබලා ගනිමින් ඔවුන්ගේ අනාගතය සාර්ථක කිරීමට දිවා රෑ වෙහෙස වී ක්‍රියාකරන දෙමාපියන්ට දරුවන් උස්මහත් වූ විට නොසළකා හැරීම දරාගත නොහැකි සිදුවීමකි. මන්ද දෙමාපියන්ගේ මුළු ලෝකයම වන්නේ දරුවන් ය. නමුත් බොහෝ දරුවන් වැඩිවියට පැමිණ, රැකියාවක් කරමින්, විවාහ වී යම් ස්ථාවරයකට පැමිණි පසු දෙමාපියන් අමතක කර දමයි. තවත් සමහරු දෙමාපියන් වැඩිහිටි නිවාසවෙත ගෙනදොස් දමයි. මෙලෙස දරුවන් නොසලකා හැරීම නිසා වැඩිහිටියන් කන්ස්සල්ලට, දුකට, වේදනාවට පත්වන අතර එම සිතුවිලි සමඟ ජීවත්වීම ඔවුන් හුදෙකලා කිරීමට බලපානු ලබයි.

විශ්‍රාම ගැනීම ද බොහෝ විට පුද්ගලයෙකුගේ සමාජ ජීවිතයේ සැලකිය යුතු වෙනසක් සනිටුහන් කරයි. බොහෝ වේලාවට සමාජයේ ඉහළ රැකියාවල තම ආධිපත්‍ය පතුරුවාගෙන සිට වියපත් වීමත් සමඟ විශ්‍රාම ගැනීමට සිදුවීම වැඩිහිටියන්ට එකවර දරාගත නොහැකි කරුණකි. විශේෂයෙන් රැකියාවෙන් විශ්‍රාම යාමත් සමඟ තමන්ට කලින් තිබූ සමාජ තත්ත්වය හා සමාජ පිළිගැනීම යම්තරමකින් අඩුවන බව වැඩිහිටියන්ට දැනේ. මෙසේ තමාගේ වටිනාකම අඩුවූවා සේ දැනීම ආත්මාභිමා ානයට බෙහෙවින් බලපායි. රැකියාව නිසා ගොඩනැගුණු සමාජ සබඳතා වලින් ඈත්වීමට සිදුවීමත්, මේ සමඟ මුදල් උපයා ගැනීමට හැකියාවත් නොමැති වේ. මෙසේ තමන් විසින් මුදල් උපයා ගැනීමට නොහැකි තත්ත්වයට පත්වූවිට තම දරුවන් හා හිත මිතුරන් මත යැපීමට ද සිදු වේ. මේනිසා ද තමා හුදෙකලා වූ බවක් වැඩිහිටියන්ට දැනේ.

වැඩිහිටියන්ගේ හුදෙකලාවීමට දායකවන ප්‍රධාන සාධකයක් වශයෙන් සෞඛ්‍ය ගැටලු හඳුන්වාදිය හැකිය. කායික හා මානසික වශයෙන් සෞඛ්‍ය ගැටලු දෙයාකාර වේ. නිදන්ගත රෝග, ආබාධ, සංචලනය හෝ සංජානන පරිහානිය වැනි සෞඛ්‍ය ගැටළු වැඩිහිටියන්ට සමාජ ක්‍රියාකාරකම්වල යෙදීමට සහ සබඳතා පවත්වා ගැනීමට ඇති හැකියාව සීමා කරයි. (Cornwell & Waite, 2009, P.31) තනිකම සහ සමාජ හුදෙකලාව අධි රුධිර පීඩනය, හෘද රෝග සහ තරබාරුකම වැනි නිදන්ගත තත්ත්වයන් සමඟ ද සම්බන්ධ වී ඇත. එමෙන්ම මොළයේ සිදුවන රසායනික සංයුතියේ වෙනස්වීම් නිසා මානසික රෝගවලින් ද වැඩිහිටියන් බොහෝ වශයෙන් පීඩා විඳියි. එනම්, ඩිමෙන්ෂියා, පාකින්සන්, ඇල්සයිමර් වැනි රෝග ප්‍රධාන වශයෙන් පෙන්වාදිය හැකිය. මෙවැනි මානසික සෞඛ්‍ය

ගැටලු වලින් දීර්ඝකාලීනව වැඩිහිටියන් පීඩාවිඳීම ඔවුන් හුදෙකලා කිරීමට මගපාදනු ලබයි. (Holt-Lunstad" 2015, P.40) කාලයත් සමඟ සමාජ සම්බන්ධතා අහිමි වීම ද ක්‍රමයෙන් වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීමට බලපානු ලබයි. පුද්ගලයන් වයසට යන විට, ඔවුන් මිතුරන්ගේ සහ පවුලේ සාමාජිකයින්ගේ මරණය අත්විඳිය හැකි ය. මෙලෙස සමීපතමයන්ගේ වියෝව පුද්ගලයා තුළ තනිකමක් ඇති කිරීමට මගපාදන අතර එය උග්‍ර සමාජ මානසික පීඩාවන් සඳහා ද මග පාදනු ඇත. (Cacioppo" 2006, P.140-151) මෙම සමාජ සම්බන්ධතා නැතිවීම වැඩිහිටියන්ට ඔවුන්ගේ ප්‍රජාවන්ගෙන් හුදෙකලා සහ විසන්ධි වූ හැඟීමක් ඇති කරන අතර අන් අය සමඟ සම්බන්ධ වීමට ඔවුන් මැලි වනු ඇත. එසේම දූදරුවන් විදෙස්ගතවීම හෝ විවාහ වී දෙමාපියන්ගෙන් වෙන්වීම වැනි කාරණා නිසාද වැඩිහටි යන් තුළ හුදෙකලා හැඟීම් ඇතිවිය හැකිය.

භූගෝලීය සාධක සහ මූල්‍ය බාධාවන් ද වැඩිහිටියන් හුදෙකලා වීමට දායක වේ. ප්‍රවාහනය සහ ප්‍රජා සම්පත් සඳහා සීමිත ප්‍රවේශයක් සහිත දුරස්ථ හෝ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල ජීවත් වීම හුදෙකලා වීමේ අවදානම වැඩි කළ හැකිය. (Victor" 2003, P.871-885) එමෙන්ම ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල දීර්ඝ කාලයක් ජීවත් වූ වැඩිහිටියන් නරගයට පැමිණීමත් සමඟ සිදුවන පාරිසරික ස්වාධීනත්වය අහිමිවීම මත ද තනිකම, හුදෙකලාව වැනි හැඟීම් වර්ධනය වීමේ ප්‍රවණතාවක් පවතී. එනම්, ඔවුන් ග්‍රාමීයව ජීවත් වනවිට පවුලක් ලෙස ද, නෑදැයින්, අසල්වාසීන් සියල්ලන් සමඟ සහයෝගයෙන් ද එකට එක්ව ජීවත්ව, නගරයට පැමිණීමත් සමඟ කුඩා ඉඩකඩකට සීමාවීම නිසා කායිකවත් මානසිකවත් ඔවුන් හුදෙකලා වේ. මීට අමතරව, සීමිත මූල්‍ය සම්පත් හිමිවීම ද වැඩිහිටියන් සමාජ ක්‍රියාකාරකම් වලට සහභාගී වීම වළක්වන අතර එය ඔවුන් හුදෙකලාවට භාජනය කිරීමට මඟපාදයි. සමාජය විසින් සිදුකරනු ලබන, කඨින පිංකම්, වන්දනා ගමන් යාම, දානමාන ආදිය සඳහා සහභාගී වීමට වැඩිහිටියන් කැමැත්තක් දැක්වුවද මූල්‍ය සම්පත් හිඟවීම නිසා එම අවස්ථාවන් ගිලිහීයාම තුළ ද ඔවුන් හුදෙකලාභාවයට පත්විය හැකිය.. (Findlay" 2003, P.647-658)

වැඩිහිටියන්ගේ හැකියා සහ දක්ෂතා නූතනයට නොගැළපීම හා ඒවා අගය නොකිරීම ද වැඩිහිටියන් තුළ හුදෙකලා හැඟීම් ඇති කිරීමට හේතු වේ. එනම්, වැඩිහිටියන් යනු දැනුමෙන්, අත්දැකීම්වලින් පිරිපුන් පිරිසකි. වැඩිහිටියන් නිරන්තරයෙන් තමන් උගත් දෑ දරු මුණුබුරන්ට ලබාදීමට උත්සාහ කරන අතර යම් පිරිසක් ඒවා පිළිගැනීම තුළ සංතෘප්තියට හා ආත්මාභිමානයට පත් වේ. නමුත් වර්තමානයේ වැඩිහිටියන් වියපත් වීම මත ඔවුන්ගේ අවවාද, උපදෙස්, දැනුම ලබාගැනීම ප්‍රතික්ෂේප වන අයුරු දැකගත හැකි අතර බොහෝ වේලාවට නූතන සමාජයට ඒවායෙහි වැදගත්කමක් නොමැතිවීම ද මෙයට බලපානු ලබයි. එමෙන්ම වැඩිහිටියන්ගේ දක්ෂතා අගය කිරීම ද අද සමාජයේ සුලබව දැකගත හැකි සිදුවීමකි. මේ නිසා වැඩිහටි යන් සමාජයෙන් කොන්වීමේ අවදානමක් පවතින අතර වැඩිහිටියන් තුළ දැඩි හුදෙකලාබවක් ඇති කිරීමට මෙය බලපාන බව පෙන්වාදිය හැකිය.

වැඩිහිටියන් හුදෙකලා කිරීමට ප්‍රබලව බලපාන හේතවු ක් ලෙස මරණයට පවතින බිය ද පෙන්වාදිය හැකිය. ජීවත්වන අප කවදා හෝ මියයනු ඇත. එය ජීවන චක්‍රයෙහි කුමන හෝ අවධියක සිදුවන බව අපි දනිමු. නමුත් හදිසියේ කෙනෙකු මියගියොත් මිස සියල්ලෝම එකවර මරණයට පත් නොවෙයි. එනම්, වයසට යාමත් සමඟ ශරීරයේ සිදුවන වෙනස්කම් මත මෙම තත්ත්වය අත්විඳීමට සයි ල්ලන්ටම සිදුවේ. ඒ නිසා වියපත් වන පුද්ගලයා තුළ මරණය පිළිබඳ බිය නිතරම පවතී. එය මනසට බරපතළ බලපෑම් ඇති කරයි. ඒත් සමඟ දීර්ඝකාලනීව මෙම මරණය පිළිබඳ සිතිවිල්ල සිහකි ිරීමෙන් වැඩිහිටියන්
තුළ හුදෙකලා හා තනිවුණු හැඟීම් ප්‍රකට කරනු ලබයි.

මෙවැනි හේතූන් මත ඇතිවන වැඩිහිටි හුදෙකලාබවට ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා සමාජ ආධාරක ජාල වැඩි දියුණු කිරීම, ප්‍රජා සහභාගීත්වය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ සම්පත් සහ සේවා සඳහා ප්‍රවේශය පහසු කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන පුළුල් උපාය මාර්ග අවශ්‍ය වේ. ජ්‍යෙෂ්ඨ පුරවැසියන් සඳහා වන මධ්‍යස්ථාන, ස්වේච්ඡා වැඩසටහන් වැනි මැදිහත්වීම් වැඩිහිටියන්ට සමාජ සම්බන්ධතා පවත්වා ගැනීමට සහ ඔවුන්ගේ ප්‍රජාවන්හි ක්‍රියාකාරී සහභාගිවන්නන් ලෙස සිටීමට උපකාරී වේ. (Gardiner" 2018, P.147-157) එමෙන්ම හුදෙකලා වීමට දායක වන සාධක හඳුනාගෙන සමාජ සම්බන්ධතා ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ඉලක්කගත මැදිහත්වීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් වැඩිහිටියන්ට ඔවුන වයසට යන විට තෘප්තිමත් සහ අර්ථවත් ජීවිතයක් පවත්වා ගැනීමට සහය විය හැකිය. වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම මත ඇතිවන ගැටලු වැඩිහිටියන් හුදෙකලා කිරීම පුද්ගල යහපැවැත්මෙන් ඔබ්බට පුළුල් සමාජ හා සංස්කෘතික ඇඟවුම් ඇතුළත් බහුවිධ අභියෝගයක් ඉදිරිපත් කරයි. ලොව පුරා ජනගහනය වයස්ගත වන විට, ඔවුන් හුදෙකලා වීමෙන් පැන නගින ගැටලු අවබෝධ කර ගැනීම වඩාත් වැදගත් වේ. මෙම අනුමාතෘකාව ඔස්සේ පුද්ගලයන් සහ සමාජය යන දෙඅංශයට ම ඉන් බලපෑම් සිදු වන අතර, වැඩිහිටි හුදෙකලාව වටා ඇති සංකීර්ණ ගැටලු ජාලය මින් ගවේෂණය කරනු ඇත.

වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම හේතුවෙන් ඇතිවන මූලිකම ගැටලුවක් ලෙස මානසික සෞඛ්‍ය ගැටලු හඳුන්වාදිය හැකිය. මානසික අවපීඩනය, කාංසාව හා වෙනත් මානසික රෝග උග්‍රවීම වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම මත සෘජුවම සම්බන්ධ වේ. මෙවැනි තත්ත්වයන් වැඩිහිටියන් තුළ සියදිවි නසාගැනීම, නින්ද නොයෑම, කෑම අරුචිය හා විවිධ කායික රෝග මතුවීම වැනි ලක්ෂණ නිරන්තරයෙන් වර්ධනය වේ. (Perissinotto" 2019, P.1078-1083) ශාරීරික සෞඛ්‍ය පිරිහීම තවත් ගැටලුවකි. හුදෙකලා වයෝවෘද්ධ පුද්ගලයින් ශාරීරික සෞඛ්‍යයේ පිරිහීම අත්විඳීමේ වැඩි අවදානමක් ඇත. සන්ධි රෝග, හෘදරෝග, උදරාබාධ, හා මාංශපේෂී දුර්වලතා ද වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම මත ඇති වේ. එමෙන්ම, සමාජ හුදෙකලාව වැඩිහිටියන් අතර නිදන්ගත රෝග, ක්‍රියාකාරී පරිහානිය සහ මරණ අනුපාතය සමඟ සම්බන්ධ වී ඇති බව ද පර්යේෂණ මගින් පෙන්වා දී ඇත. (Cornwell & Waite" 2009, P.227-237)

දීර්ඝායුෂ අඩු වීම ද වැඩිහිටි හුදෙකලාවීම මත ඇති වන තවත් ගැටලුවකි. එනම්, වියපත්වීම සමඟ වැඩිහිටියන් තුළ ජනිත වන අපේක්ෂාභංගත්වය, අනාගත බලාපොරොත්තු නොමැතිවීම, ජීවත්වීමේ ආශාව, මරණය පිළිබඳ බිය වැනි හැඟීම් තුළ හුදෙකලාවන වැඩිහිටියන් ඉතා ඉක්මනින් මෙලොව හැරයාමේ ඉඩක් පවතී. (Findlay" 2003, P.647-658)

තවත් ගැටලුවක් ලෙස සංස්කෘතික වටිනාකම් බිඳවැටීම සහ අනන්‍යතාව ආශ්‍රිත ගැටලු දක්වාලිය හැකි ය. බොහෝ සංස්කෘතික සම්ප්‍රදායන් සහ භාවිතයන් පරම්පරා හරහා සම්ප්‍රේෂණය වන අතර ප්‍රජාවන් තුළ සමාජ අන්තර්ක්‍රියා හරහා සංරක්ෂණය කර ඇත. වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම මත ඔවුන් සංස්කෘතික උරුමයන් සහ සම්ප්‍රදායන්ගෙන් ඉවත්වන බැවින්, ඒවා සමාජය තුළ සම්ප්‍රේෂණය වීම වැළැක්වෙන අතර සංස්කෘතික අඛණ්ඩතාව සහ අනන්‍යතාව අහිමිවීමට එය බලපානු ලබයි. (Findlay" 2003, P.647) රැකබලා ගන්නන් සහ සෞඛ්‍ය ආරක්ෂණ පද්ධති මත බර වැඩිවීම ද ගැටලුවකි. සමාජීය වශයෙන් හුදෙකලා වූ වැඩිහිටියන් විධිමත් සෞඛ්‍ය සේවා සහ අවිධිමත් රැකවරණ සපයන්නන් මත දැඩි ලෙස විශ්වාසය තැබිය හැකි අතර, සෞඛ්‍ය සේවා පද්ධති සහ රැකවරණ සපයන්නන්ගේ යහපැවැත්ම කෙරෙහි වැඩි පීඩනයක් ඇති කරයි. (Cornwell & Waite" 2009, P.31-48) වැඩිහිටියන් හුදෙකලා කිරීම නිසා ඇති වන සමාජ ගැටලු විසඳීම සඳහා සමාජ සම්බන්ධතා ප්‍රවර්ධනය කිරීම, උපකාරක සේවා සඳහා ප්‍රවේශය ලබා දීම සහ වැඩිහිටියන් අගය කරන සහ සහය දෙන ලෙසට ඔවුන්ගේ සමීපතමයන් පෝෂණය කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන පරිපූර්ණ මැදිහත්වීම් අවශ්‍ය වේ. දාර්ශනික දෘෂ්ටිකෝණය වෘද්ධත්ව අවධිය හා බැඳුණු හුදෙකලාභාවය ආශ්‍රිත ගැටලු පිළිබඳ දාර්ශනික දෘෂ්ටිකෝණය විමසා බැලීම මෙහිදී සිදු වේ. ඒ අනුව දර්ශනය යනු නව දැක්මක්, අදහසක් ඉදිරිපත් කරනු ලබන විෂයකි. එය දාර්ශනික ඉතිහාසය අධ්‍යයනය කිරීමෙන් වටහාගත හැකිය. එහිදී ග්‍රීක යුගයේ සිටි දාර්ශනිකයන් විශේෂයෙන් අවධානය යොමුකර ඇත්තේ ලෝකය විග්‍රය කිරීමටය. නමුත් සම්භාව්‍ය ග්‍රීක යුගයේ ආරම්භයේ පටන් දාර්ශනිකයාගේ අවධානය මිනිසා කෙරෙහි යොමු වී ඇති අයුරු පැහැදිලිය. එහිලා සම්භාව්‍ය ග්‍රීක දාර්ශනික සොක්‍රටීස් මූලාරම්භය සපයා ඇත. එතැන් සිට ආරම්භ වූ සියලු දාර්ශනික පද්ධතීන් හරහා ගොඩනැගුණු දාර්ශනික අදහස් තුළ මිනිසා පිළිබඳ කථිකාව පැවති බව නොරහසකි.

එමෙන්ම මේ සියල්ල ආභාසයට ගනිමින් හා එවකට සිදු වූ සමාජ විපර්යාසවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස මිනිසාගේ පැවැත්ම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමට සමකාලීන දාර්ශනික ක්ෂේත්‍රය තුළ ගොඩනැගුණු සාංදෘෂ්ටිකවාදී දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය උත්සාහ ගෙන ඇත. මෙම දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය වෘද්ධත්ව අවධිය හා බැඳුණු හුදෙකලාභාවය ආශ්‍රිත ගැටලු පිළිබඳ තෝරාගත් මාතෘකාව සමඟ සෘජුවම සම්බන්ධ වේ. එනම්, වැඩිහිටි අවධිය යනු මිනිසාගේ ජීවිතයේ එක් නැවතුමක් වන අතර එම අවධියේ ඇතිවන ගැටලු ද පුද්ගල පැවැත්ම අභියෝගයට ලක්වන අවස්ථාවකි. එනම්, සාංදෘෂ්ටිකවාදී දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය ආරම්භ වන්නේම මිනිසාගේ පැවැත්මට අභියෝග එල්ල වූ කාලවකවානුවකය. ඒ බව සාංදෘෂ්ටිකවාදී දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත හැකිය.

සාංදෘෂ්ටිකවාදී දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය

සමකාලීන දාර්ශනික ක්ෂේත්‍රය තුළ බිහි වූ වැදගත් දාර්ශනික සම්ප්‍රදායක් ලෙස සාංදෘෂ්ටිකවාදය හඳුන්වාදිය හැකිය. ජර්මන් භාෂාවේ වචනයක් වන ඃංසිඑැබ'වයසකදිදවයසැ* යන්න ඉංග්‍රීසි භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීමෙන් ''ඃංසිඑැබඑස්කසිප'' (සාංදෘෂ්ටිකවාදය) නමැති වචනය අලුතෙන් සාදන ලදබව, දර්ශන විචාරකයින් ගේ පුළුල් පිළිගැනීමකි. සාංදෘෂ්ටිකවාද ක්ෂේත්‍රයේ දී මේ 'ඃංසිඑැබ'' ¸ 'ඃංසිඑැබජැ' නමැති වචනය භාවිතා වනුයේ පාරිභාෂිත වචනයක් ලෙසිනි. මේ අන්දමට 'ඃංසිඑැබ'' ¸ 'ඃංසිඑැබජැ' ('පැවැත්ම') යන්න පළමුවෙන්ම භාවිතා කරන ලද්දේ ඩෙනිෂ් ජාතික සෝරෙන් කියකිගාඩ් නමැති දාර්ශනිකයාය. ඔහු මේ වචනයෙන් අර්ථවත් කරන ලද්දේ ගස්, ගල්, පර්වත, ඇළ, දොළ, ගංගා යනාදියේ පැවැත්මට ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ යෙදෙන (existence) ('පැවැත්ම') නොවන අතර එය භාවිතා කරනු පෙනෙනුයේ හුදෙක් මිනිසා සම්බන්ධ සීමිත අර්ථයකිනි. එනම්,

'මිනිස් අවස්ථා' (Human Situation) හෙවත් 'මිනිස් පැවැත්ම' (zHuman existenceZ) හා සම්බන්ධව පමණි. (කලන්සූරිය, 1975 පි.104) ඔහුගෙන් පසු සාංදෘෂ්ටිකවාදී දාර්ශනිකයන් මෙම වචනය පුළුල්ව භාවිතා කරනලද බව සඳහන් වේ.

කෙසේ නමුත් ලෝකය විග්‍රහ කරන්නට උත්සාහගත් සාම්ප්‍රදායික දාර්ශනික තේමාවෙන් බැහැරට ගිය මේ දර්ශනය සමස්ත සමාජය පිළිබඳව අවධාරණය කිරීම වැදගත් බව ප්‍රකාශ කළේය. මනුෂ්‍ය සමාජයේ පුද්ගලයාට හිමිවන ස්ථානය පිළිබඳව ඔවුන් විශේෂයෙන් අවධාරණය කර ඇත. ප්‍රධාන පෙළේ සාංදෘෂ්ටිකවාදී දාර්ශනිකයන් වශයෙන් සොරෙන් කියකගාඩ්, මාටින් හයිඩෙගර්, ඇල්බෙයා කැමූ, කාල් ජැස්පස්, හර්මන් හෙස්, ග්ලික්ස් බග්, ලුජ්පෙන්, ජීන්පෝල් සාත්‍රේ සහ ගබ්‍රියෙල් මාසල් වැනි අය වැදගත් වේ. සාංදෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනයේ හරය ලෙහෙසියෙන් තේරුම් ගත නොහැකිය. නමුත් මෙම දර්ශනය බිහවී මට බලපෑ සාධක දෙස අවධානය යොමු කිරීමෙන් එහි හරය තේරුම් ගැනීම පහසු කරවයි.

සාංදෘෂ්ටිකවාදී දර්ශනය බිහිවීම කෙරෙහි විශේෂයෙන් බලපාන ලද්දේ පළමුවන හා දෙවන ලෝක යුද්ධ වලින් යුරොප් ා සමාජ රටාව තුළ ඇති වූ විවිධ විපර්යාසයන් ය. විශේෂයෙන් ලෝක යුද්ධ මඟින් ඇති වූ අහිතකර බලපෑම් නිසා මිනිසුන් තුළ අවිනිශ්චිතතාව, ඉච්ඡාභංගත්වය, භිය, සැකය වැනි ප්‍රබල මානසික දුෂ්කරතාවන් ඇති කරනු ලැබීය. මේ සමගම ගොඩනැගුණු සමාජ, ආර්ථික හා දේශපාතමය වටපිටාවන් තුළ පුද්ගල ආකල්පයන්ගේ පැහැදිලි විපර්යාසයන් ඇති වූ බව ද අමුතුවෙන් කිව යුතු නොවේ. මේ විවිධ අසහනකාරී තත්ත්වයන් තුළ පුද්ගල ජීවිතයේ කිසියම් හසි 'බවක් ගොඩනැගෙනු පෙනේ. මෙහිදී සමස්ත සමාජය පිළිබඳ කල්පනා කිරීම වෙනුවට පුද්ගලයා හෙවත් පුද්ගලික පැවැත්ම පිළිබඳව අවධාරණය කරන්නට චින්තකයන් ඉදිරිපත් විය.

මේ තත්ත්වය වඩාත් තීව්‍ර කරනු ලැබුවේ ලෝක යුද්ධ ගොඩනැගුනු හිංසාකාරී පරිසරය විසිනි. ජීවිත සියදහස් ගණනින් බලාපොරොත්තු රහිත ලෙස විනාශ වීමෙන් ලද කම්පනය හේතුකොට ගෙන මරණය පිළිබඳ හැඟීම් මනුෂ්‍ය සන්තානය තුළ ප්‍රබල ආකාරයෙන් ඉස්මතු වන්නට විය. දහසක් පැතුම් සිත්හි තබාගෙන මොහොතකට පෙර ජීවත් වු පුද්ගලයා ඒ සියල්ල පසෙක දමා බලාපොරොත්තු රහිත ආකාරයෙන් ජීවිතයෙන් වන්දි ගෙවන තත්ත්වයට පත්වීම ජීවිතයේ නිස්සාරත්වය හා අස්ථිරතාව පිළිබිඹු කරන්නට විය. මේ තත්ත්වයන් තුළ ඉච්ඡාභංගත්වයට පත් මිනිසා සිය අවශ්‍යතා ඉටු කරගන්නට අපොහොසත් වීමෙන් වඩාත් අසරණතාවයට පත් වූ බව පෙනේ. ජීවිතයේ අර්ථය කුමක්ද යන ප්‍රශ්නය කෙරෙහි අවධාරණය කරන්නට මෙහිදී පුද්ගලයා මෙහෙයවනු ලැබීය. මූලික වශයෙන්ම මේ ප්‍රශ්නය සම්බන්ධව පිළිතුරු සොයන්නට ඉදිරිපත් වූ අය ලෙස සාංදෘෂ්ටිකවාදීන් හැඳින්විය හැකිය. සමකාලීන චින්තාවන් අතර මේ දර්ශනය වඩාත් ප්‍රචලිත වීම කෙරෙහි එම කරුණ ද බලපා ඇත.

මෙලෙස පුද්ගල හෙවත් මිනිසාගේ පැවැත්ම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමට ආරම්භ වූ සාංදෘෂ්ටිකවාදී දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය මිනිසාගේ ජීවිතය හා සම්බන්ධ ගැටලු සජීවී ආකාරයෙන් අන්‍යයන් වෙත ඉදිරිපත් කිරීමට නවකතා, නාට්‍ය ආදී කලා මාධ්‍ය උපයෝගී කොටගෙන ඇති බව ද සඳහන් වේ. මෙහිදී වෘද්ධත්ව අවධිය තුළ මතුවන හුදෙකලාභාවය ද පුද්ගල පැවැත්ම සම්බන්ධ ගැටලුවකි. වැඩිහිටියන් වියපත් වීමත් සමඟ හුදෙකලාවන අතර ඒ සඳහා විවිධ හේතූන් බලපානු ලබයි. එමෙන්ම වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම මත විවිධ ගැටලු ඇතිවන අතර එම ගැටලු නිසා වැඩිහිටියන් අසහනකාරී ජීවිතයක් භුක්ති විඳිනු ලබයි. මෙය වැඩිහිටියන්ගේ පැවැත්මට හානි ගෙනදෙන්නක් වන අතර වැඩිහිටි ගරුත්වය අභියෝගයට ලක්වන ආස්ථාවකි. සමාජය තුළ හා පවුල තුළ වැඩිහිටියන්ට නිසිතැන ලබාදෙමින්, ඔවුන්ව ආදරයෙන්, රැකබලා ගන්නේ නම්, ඔවුන් හුදෙකලා නොවනු ඇත. මෙහිදී පවුලෙන් හා සමාජයෙන් වැඩිහිටියන්ට හිමි ස්ථානය හිමිවෙනවාද සහ එසේ හිමිවුනත් ඔවුන් තුළ පවතින මනෝභාවයන් මොනවාද යන පැනය මතු වේ. එමනිසා මේ සියල්ලටම විසඳුම් ලෙස, වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවට පත්කරන හේතූන් හඳුනාගෙන ඒවා නැවත ඇති නොවීමට සිදුකළ හැකි පිළියම් යෙදීම අවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව, වෘද්ධත්ව හෙවත් වැඩිහිටි අවධියේ ඇතිවන හුදෙකලාභාවය හා ඒ ආශ්‍රිත ගැටලු පුද්ගල පැවැත්ම සම්බන්ධ කාරණාවක් බව පැහැදිලි වන අතර දාර්ශනික ඉතිහාසය තුළ පුද්ගල පැවැත්ම හෙවත් මිනිසාගේ පැවැත්ම සම්බන්ධයෙන් අවධානය යොමුකර ඇති අයුරු සාංදෘෂ්ටිකවාදී දාර්ශනික සම්ප්‍රදාය ඇසුරින් මනාව පැහැදිලි වේ.

මේ අනුව දාර්ශනික වශයෙන් ද වැදගත් මාතෘකාවක් වන වැඩිහිටි ප්‍රජාව ආශ්‍රිත හුදෙකලාභාවය ඇතිවීමට විවිධ ගැටලු බලපාන බව මනාව පැහැදිලි කරගත හැකිවිය. නමුත් ඛේදජනකම සිදුවීම නම්, අනෙක් මාතෘකා මෙන් වැඩිහිටියන් ආශ්‍රිත ගැටලු පිළිබඳ කථිකාවත් වර්තමාන සමාජයේ දුලභ වීමයි. එහෙත් රජය විසින් වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම වළක්වා ගැනීම සඳහා විවිධ ප්‍රතිපත්ති, යෝජනා ඉදිරිපත් කරඇත. එම කාරණා කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම ද මෙහිදී වැදගත් වේ. 2000 අංක 09 දරණ වැඩිහිටි තැනැත්තන්ගේ

අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ පනත යටතේ සියලුම වැඩිහිටියන්ට එකසේ ගරුකිරීම සහ සැලකිලි දැක්වීම කළයුතු බවත්, වයස්ගත වන වැඩිහිටියන්ට සමාජමය වශයෙන්, ආර්ථික වශයෙන්, ශාරීරික වශයෙන් සහ ආධ්‍යාත්මික වශයෙන් තෘප්තිමත් වූ ජීවිතයක් සඳහා අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් සැපයිය යුතුබවත් දක්වා ඇත. ඒ සඳහා රජය විසින් සමාජ සේවා දෙපාර්තමේන්තුව යටතේ වැඩිහිටි මහලේකම් කාර්යාලය පිහිටුවා ඇති අතර ඉන් වැඩිහිටියන් හුදෙකලාවීම වැළැක්වීමට සිදුකර ඇති, සිදුකරන කාර්යයන් පහත පරිදි සාරාංශ කර දැක්විය හැකිය.

- ග්‍රාමීය වැඩිහිටි කමිටු පිහිටවූ ා ඒ යටතේ, වැඩිහිටියන්ගේ සෞඛ්‍ය සේවා, රැකවරණය, ආබාධ හෝ රෝග වැළැක්වීම හා සම්බන්ධ වැඩසටහන් පැවැත්වීම.
- වැඩිහිටියන්ට පෞද්ගලික අංශයේත්, විවිධ සංවිධානවලත්, ස්වේච්ඡාවෙන් හෝ අර්ධ කාලීනව සේවාවන් සැපයීම.
- වැඩිහිටියන් මුහුණදෙන ගැටළු විසඳා ගැනීම සඳහා අදාළ ආයතනවලට, මාධ්‍යවලට කරුණු ඉදිරිපත් කිරීම.
- දරුවන් නොසළකන වැඩිහිටියන්ට නඩත්තු මණ්ඩල නීති හා සහන සැලසීම.
- අක්ෂි කාච හා ශ්‍රවන උපකරණ සැපයීම.
- කායික හා මානසික වශයෙන් හුදෙකලාවන වැඩිහිටියන්ගේ අවශ්‍යතා සොයාබැලීම සඳහා ග්‍රාමීය වශයෙන් වැඩිහිටි දිවා මධ්‍යස්ථාන ආරම්භ කර පවත්වාගෙන යාම.
- ග්‍රාමීය වශයෙන් ආගමික වැඩසටහන් හා සෞඛ්‍ය වැඩසටහන් සංවිධානය කිරිම.
- කුසලතා ඇති වැඩිහිටියන් සම්පත්දායකයින් වශයෙන් යොදාගෙන පාසල් දරුවන් සඳහා අධ්‍යාපනය ලබාදීම සඳාහා උපකාරක පංති පැවැත්වීම.
- වැඩිහිටියන්ට බලපාන නීතම් ය කටයුතු සම්බන්ධයෙන් දේශන සංවිධානය කිරීම.
- ස්වයං රැකියා ආරම්භ කිරීම.
- වන්දනා ගමන් හා විවිධ ගමන් සංවිධානය කිරීම.
- ශ්‍රී ලංකාවේ සෑම ග්‍රාම නිලධාරී වසමක්ම ආවරණය වන පරිදි වැඩිහිටි සමිති පිහටුි වීම.
- විශ්‍රාමයට පෙර පුහුණු හා දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් පැවැත්වීම.
- වැඩිහිටියන් සඳහා ව්‍යායාම හඳුන්වාදීම.

මේ ආකාරයට රජය විසින් විවිධ වැඩසටහන් වැඩිහිටියන් වෙනුවෙන් සකස් කරඇති නමුත් වර්තමාන සමාජයේ ඇසෙන දකින පුවත් දෙස අවධානය යොමු කිරීමේදී එම කරුණු නිසියාකාරව ඉටුවනවා ද යන්න සැකයක් පවතී. කෙසේ නමුත් වැඩිහිටි ප්‍රජාව මුහුණදෙන මෙම හුදෙකලාබව ආශ්‍රිත ගැටලු විසඳීම අතිශය වැදගත් වේ.

නිගමනය

ලොව පුරා සීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වන වැඩිහිටි ප්‍රජාව, දියුණු වෙමින් පවතින රටක් වන අප රටෙහි ද අනෙක් රටවල් වලට සාපේක්ෂව වර්ධනය වෙමින් පවතී. එවන් තත්ත්වයක් තුළ වැඩිහිටියන් ආශ්‍රිත ගැටලු වැඩිවීම රටට මෙන්ම සමාජයට ද අභියෝගයකි. එමනිසා අනෙකුත් කාරණා වලට සාපේක්ෂව සමාජ කථිකාවතෙන් බැහැරව පවතින මෙම වැඩිහිටියන් ආශ්‍රිත ගැටලු කෙරෙහි අවධානය යොමුකිරීම අතිශය වැදගත් බව සමස්තයක් ලෙස උක්ත දැක්වූ කරුණු මඟින් අනාවරණය කරගත හැකිවිය. ඒ අනුව, මෙම පර්යේෂණය මඟින් අපේක්ෂිත වූ පරිදි වැඩිහිටි ප්‍රජාව බහුලව මුහුණදෙන ගැටලුවක් ලෙස හුදෙකලාබව හඳුනාගත හැකි වූ අතර, ඒ ආශ්‍රිත විවිධ ගැටලු එනම්, කායික මෙන්ම මානසික ගැටලු වලින් ද වැඩිහිටියන් පීඩාවිඳින බව හඳුනාගත හැකිවිය. එහිදී මෙම පර්යේෂණය ඇසුරින් සොයාගත් කරුණු මත වැඩිහිටි ප්‍රජාව හුදෙකලාබවින් මුදවා ගැනීමට පහත පරිදි යෝජනා කිහිපයක් ද ඉදිරිපත් කළ හැකිය. එනම්,

- වැඩිහිටියන් හා ඔවුන්ට රැකවරණය සලසන්නන් උදෙසා විශේෂිත උපදේශන සේවාවන් දියත් කිරීම ඔස්සේ ඔවුන් එකිනෙකා අතර පවත්නා ගැටුම්, අසමගියන් නැතිකර දැමීමට පියවර ගත යුතුය. එහිදී පවුලේ අරගල වලට මූලික වශයෙන් බලපෑම් කරන ආර්ථිකමය, අධ්‍යාපනික, ආගමික හා ජනමාධ්‍යයන් ද ඵලදායී ලෙස යොදාගත හැක.
- ජනමාධ්‍ය තුළින් වැඩිහිටියන්ගේ වටිනාකම, හැඟවෙන වැඩසටහන් පැවැත්වීමට අවශ්‍ය පහසුකම් සැපයීමට රජය දැනුවත් කළ යුතුය.
- එමෙන්ම වයස්ගත වූවන් පිළිබඳ අධ්‍යාපනයක් පාසල් විෂය මාලාවට ඇතුළත් කළයුතු අතර ප්‍රජාවට ද ඒ හා සම්බන්ධ අවබෝධයක් ලබාදිය යුතුය.

- වැඩිහිටියන් සෞඛ්‍යමය වශයෙන් හා කායික වශයෙන් ශක්තිමත් කිරීමට සේවක සේවිකාවන් පුහුණු කරමින්, වැඩිහිටි නිවාස වෙත හා නිවැසියන් දැනුවත් කිරීමට වැඩසටහන් ආරම්භ කිරීම හා ඒවා ප්‍රායෝගික වශයෙන් සිදුවනවා ද යන්න සොයාබැලීමට අවශ්‍ය වැඩපිළිවෙල ද සකස් කිරීමට වැඩිහිටියන් සම්බන්ධ ක්‍රියාකරන ආයතන දැනුවත් කළ යුතුය.
- වැඩිහිටියන් හා දරුවන් අතර පවතින සම්බන්ධය ශක්තිමත් කිරීමට දෙමාපියන්ට ද වගකීමක් හිමිවේ. එනම්, කුඩාකල සිටම දරුවන්ට යහපත් සිරිත් විරිත් පුහුණු කිරීම, හැකිතාක් දුරට දරුවන් සමඟ සමීපව ඇසුරු කිරීම, දෙමාපියන්, වැඩිහිටියන් හට සැළකීමේ ආදීනව කියාදීම, පිදිය යුත්තන් පිදීම උතුම් ගුණධර්ම බව අවබෝධ කරදිය යුතුය. එමගින් කුඩාකල සිටම ළදරු මනස යහපතට පොළඹවාගත හැකි වේ.
- වර්තමානය තුළ නිර්මාණය වී ඇති වැඩිහිටියන් රැකබලා ගැනීමේ එකම හා ප්‍රධාන ස්ථානය වැඩිහිටි නිවාස යන සංකල්පය බැහැර කළ යුතුය. භෞතික හා ප්‍රායෝගික වශයෙන් කොතරම් සහනදායී වාතාවරණයක් පැවතිය ද වැඩිහිටියන් තුළ පවතින තනිකම හා පාලුව ඔවුන් වෙලා ගනු ඇත. එමනිසා වයස්ගත වූවන් සිය පවුල තුළ ම තබාගෙන උපස්ථාන කිරීම ඉතාම වැදගත් වේ.
- වැඩිහිටි නිවාස තුළ සිටින වැඩිහිටියන්ගේ ආතතිය, ඒකාකාරී දිවිපෙවත් හා පාලුව මගහරවා ගැනීමට අත්කම් නිර්මාණ හෝ ස්වයං රැකියා අවස්ථා සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සැලසීම ශක්තිමත් කළ යුතුයු .
- මල් වගාවද ආදායමක් මෙන්ම තෘප්තිමත් වැඩිහිටිවියට ලබාදෙන කාර්යයකි. සුරතල් සතුන් ඇති කිරීම වැඩිහිටිවියේ හුදෙකලාව බිඳ හෙළීමට උපයෝගී කරගත හැකිය. එනම්, බල්ලන් බළලුන් වැනි සුරතල් සතුන් ආදරයෙන් ඇතිදැඩි කිරීමේදී උන් පෙරළා ආදරය කිරීමට පුරුදුවෙති. තමන් යන එන තැන පසු පසින්ම යයි. සමහරවිට තම පවුලේ අයගෙන් නොලැබෙන සෙනෙහසත් සතුන්ගෙන් ලබාගත හැක.

සමාජයේ සෑම පුද්ගලයෙක්ම තමාගේ මහලුවිය ගත කිරීම සඳහා සුදුසු වැඩපිළිවෙලක් පිළිබඳව තරුණ වියේදී සිටම සැලසුම් කර තිබීම ඉතා වැදගත් වේ. එනම්, මහලුවියේදී ජීවත්වීමට සුදුසු ස්ථානයක්, ආර්ථිකමය සුරක්ෂිතතාවක් හා යහපත් සෞඛ්‍ය තත්ත්වයක් පවත්වා ගැනීම සඳහා සියල්ල සැලසුම් කළ යුතුය. තේ කෝප්පයට දැමිය යුතු සීනි ප්‍රමාණයේ සිට ප්‍රධාන වශයෙන් තම ආහාර වේල ගැන පවා සැලකිලිමත් විය යුතුය. වැඩිහිටිවිය යනු රෝගයක් නොවේ. එය සෑම සත්වයකුටම මුහුණ පෑ තත්ත්වයක් බව තේරුම් ගත යුතුය. එමගින් වියපත් වීමත් සමග ඇතිවන හුදෙකලාබව ආශ්‍රිත ගැටලු වලින් තොරව ප්‍රීතිමත්ව ජීවිතය ගත කිරීමේ වාසනාව උදාකර ගත හැකිය.

මෙලෙස සමාජයේ අනෙකුත් ගැටලු වලට ලබාදෙන ප්‍රමුඛත්වය ඒ හා සමානව වැඩිහිටියන් මුහුණදෙන ගැටලු වලට ද ලබාදීමෙන් කායික මෙන්ම මානසික නිදහසනි ි යුක්තව වැඩිහිටියන්ට ද සුවසේ ජීවත්වීමේ භාග්‍ය උරුම කරදිය හැකිය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

ද සිල්වා, අයි., (2004), ජනගහන අධ්‍යයනය ශ්‍රී ලංකාව ඇසුරින්, කතෘ ප්‍රකාශන.
අමරසේකර, ඩී., (2005), ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ප්‍රශ්න, ආරිය ප්‍රකාශකයෝ, වරකාපොළ.
රාජපක්ෂ, හසලී (ප්‍ර.සංස්)., (1996), ජාත්‍යන්තර වැඩිහිටි දින විශේෂ කලාපය, ජාතික වැඩිහිටි මහලේකම් කාර්යාලය, නුගේගොඩ.
රාජපක්ෂ, හසලී (ප්‍ර.සංස්)., (1999), ජාත්‍යන්තර වැඩිහිටි දින විශේෂ කලාපය, ජාතික වැඩිහිටි මහලේකම් කාර්යාලය, නුගේගොඩ.
මළලසේකර, පී.ජී., (2013), මළලසේකර සිංහල ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂය, ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, කොළඹ 11.
අලගියවන්න, පුවස්ති., (2004), අලගියවන්න සංස්කෘත සිංහල ශබ්දකෝෂය, සූරිය ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ 10.
රාමනායක, වසන්ත ප්‍රිය (සංස්)., (1999), දෙසතිය, රජයේ ප්‍රවෘත්ති දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ 05.
බුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ., (1998), පාලි සිංහල අකාරාදිය, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.
ධම්මබන්ධු, ටී.ඇස්., (1997), සිංහල මහා අකාරාදිය, ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, කොළඹ 11.
ගමගේ සිරි., (1995), සමාජ විමසුම, 03 වැනි කලාපය, පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ සමාජ විද්‍යා සංගමයේ ප්‍රකාශනයකි.
උපරතන හිමි, කොටියාගල. සෝරත හිමි, වැලිවිට., (2018), බෞද්ධ මනෝවිද්‍යාව හා මනෝ ප්‍රතිකාරය, කාංචන ප්‍රින්ටර්ස්, නුගේගොඩ.
අමරසිංහ, සරත්. ටියුඩර් සිල්වා, කාලිංස. සහ ගුණසේකර, සුවිනීතා., (2001), සමාජ විද්‍යාව පිළිබඳ ශබ්දකෝෂය, විජේසූරිය ග්‍රන්ථ කේන්ද්‍රය, මුල්ලේරියාව.
2000 අංක 09 දරන වැඩිහිටි අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ පනත., (2000), රජයේ මුද්‍රණ දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.
2011 අංක 05 දරන වැඩිහටි අයිතිවාසිකම් සඳහා වූ (සංශෝධිත) පනත., (2011), රජයේ මුද්‍රණ

දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.

සමාජ සේවා හා සුභසාධක අමාත්‍යාංශය., (2006), ශ්‍රී ලංකා ජ්‍යෙෂ්ඨ පුරවැසියන් පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය, සමාජ සේවා හා සමාජ සුභසාධක අමාත්‍යාංශය, බත්තරමුල්ල.

ධම්මරතන හිමි, නාරාවිල. පඤ්ඤාලෝක හිමි, හැඩිපන්නල., (1950), භාරතීය දර්ශනය, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය, දෙහිවල.

අබේපාල, රෝලන්ඩ්., (2018), වැඩිහිටි මනෝවිද්‍යාව, සාර ප්‍රකාශන, කොට්ටාව.

කලන්සූරිය, ඒ.ඩී.පී., (1973), ග්‍රීක දර්ශනය, අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව, රත්මලාන.

ඉලංගකෝන්, සමන්ත., (2016), වියපත්බව පිළිබඳ මනෝවිද්‍යාව, කර්තෘ ප්‍රකාශනයකි.

ගුණවර්ධන, විල්සන් ඉන්ද්‍රසිරි., (2017), වැඩිහිටියෝ: නීතිය හා රැකවරණය, සී/ස. සරසවි ප්‍රකාශකයෝ, නුගේගොඩ.

කාරියවසම්, තිලෝක සුන්දරී., (1974), පියාජේගේ සංවර්ධන මනෝවිද්‍යාව, ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, කොළඹ.

කලන්සූරිය, ඒ.ඩී.පී., (1975), බර්ට්‍රන්ඩ් රසල් සහ සමකාලීන දර්ශනය, ආරිය ප්‍රකාශකයෝ, වරකාපොළ.

අමරසේකර, ඩී., (2016), වියපත්භාවය පිළිබඳ සමාජ විද්‍යාව, ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

ගල්මංගොඩ, සුමනපාල., (2019), මනෝ චිකිත්සාව හා උපදේශනය සාකල්‍යාත්මක ප්‍රවේශය, කඩවත.

වැඩිහිටි තැනැත්තන් සඳහා වූ ජාතික සභාව., (2016), සාර්ථක වැඩිහිටි දිවියට මඟ, ජාතික වැඩිහිටි මහලේකම් කාර්යාලය, බත්තරමුල්ල.

වැඩිහිටි මහලේකම් කාර්යාලය., (1999), ග්‍රාමීය වැඩිහටි කමිටු සඳහා වූ අත්පොත, ජාතික වැඩිහිටි මහලේකම් කාර්යාලය, බත්තරමුල්ල.

මද්දුමාගේ, මිල්ටන්., (2018), වැඩිහිටි ආකල්ප සහ මනෝභාවය, සී/ස. ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ 10.

එක්සත් ජාතීන්ගේ ජනගහන අරමුදල හා ඒකාබද්ධව ශ්‍රී ලංකා ජනගහන විද්‍යාර්ථීන්ගේ සංගමය., (2004), ශ්‍රී ලංකාවේ වයස්ගතවීමේ ජනගහනය: ගැටලු සහ අනාගත අපේක්ෂාවන්, එක්සත් ජාතීන්ගේ ජනගහන අරමුදල.

Brearley, C.P., (1990), Working in Residential Homes for Elderly People, Routledge publishers, London.

United Nations., (2020), World Population Ageing 2019, United Nations, New Yoke.

Cacioppo, J.T, Hawkley, L.C., (2010), Loneliness matters: A theoretical and empirical review of consequences and mechanisms, Annals of Behavioral Medicine.

Cacioppo, J.T., et al., (2006), Loneliness as a specific risk factor for depressive symptoms: Cross-sectional and longitudinal analyses, Psychology and Aging.

Cornwell, E.Y., Waite, L.J., (2009), Social disconnectedness, perceived isolation, and health among older adults, Journal of Health and Social Behavior.

Findlay, R.A., (2003), Interventions to reduce social isolation amongst older people: Where is the evidence? Ageing & Society.

Gardiner, C., et al., (2018), Interventions to reduce social isolation and loneliness among older people: An integrative review, Health & Social Care in the Community.

Hawkley, L.C., Cacioppo, J.T., (2010), Loneliness matters: A theoretical and empirical review of consequences and mechanisms, Annals of Behavioral Medicine.

Holt-Lunstad, J., Smith, T.B., Layton, J.B., (2015), Social Relationships and Mortality Risk: A Meta-analytic Review, PLOS Medicine.

Holt-Lunstad, J., et al., (2017), Loneliness and social isolation as risk factors for mortality: A meta-analytic review, Perspectives on Psychological Science.

Leigh-Hunt, N., et al., (2017), An overview of systematic reviews on the public health consequences of social isolation and loneliness, Public Health.

Luo, Y., et al., (2020), Hearing impairment and loneliness among older adults in urban China: Analysis of the China Health and Retirement Longitudinal Study, Psychology and Aging.

Perissinotto, C.M., Stijacic Cenzer, I., & Covinsky, K.E., (2019), Loneliness in Older Persons: A Predictor of Functional Decline and Death, Archives of Internal Medicine.

Perlman, D., Peplau, L.A., (1981), Toward a social psychology of loneliness. In S. Duck & R. Gilmour (Eds.), Personal relationships in disorder, Academic Press.

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

A SOCIOLOGICAL STUDY OF THE SOCIAL CAPITAL IN UPCOUNTRY TRADITIONAL SINHALESE VILLAGES IN SRI LANKA

WMGN Panampitiya[1]

Abstract

Social capital is a significant concept that can be used for analyzing social networks in an effective way. There were various social networks and mechanisms to perform important functions of social organization for the well-being of society in traditional Upcountry Sinhalese villages in Sri Lanka. Hence, the main objective of the study was to analyze the nature of social capital in upcountry traditional Sinhalese society with a specific focus on livelihood activities, kinship, marriage, religious beliefs and rituals, and cultural customs. This study was based on qualitative methodology, and the functional method was used for the study. According to the research objectives, secondary data were collected from books and journal articles in the relevant disciplines using purposive sampling. Data were analyzed using the descriptive-analytical method. Bonding social capital in upcountry traditional villages in Sri Lanka were mainly based on family, kinship and endogamy. Bridging social capital could be identified based on the caste system. Caste hierarchy of social relationships, connectivity in paddy cultivation (Kaiya, Attama), unity and belongingness among family and kinship relationships could be identified as main features of network configuration related to structural social capital. Buddhist ideological concepts such as karma, pin, and pav, collective objectives to achieve common tasks of social networks, common rituals, rites and customs were the main elements of the cognitive dimension of social capital. Reciprocity, trustworthiness, mutual respect, political obligations based on Rajakariya, sanctions of incest, and exogamy of social relationships related to the relational dimension could be identified. In conclusion, it was proved that social capital embedded in social networks in upcountry traditional villages performed numerous functions for maintaining connectivity and integration, and finally for the well-being of traditional social organization.

Keywords: Social Capital, Upcountry traditional Sinhalese village, Bonding and Bridging social capital, Structural, Cognitive, and Relational Dimension.

[1] Lecturer, Department of Sociology, University of Kelaniya, Sri Lanka.

Email: gayathrin@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0003-3814-4491

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

The word 'Village', in the Sinhala language '*Gama'* can be simply defined as a collection of land holdings aggregated in a particular place and basically, it is an area of human settlement (Pieris, 1956, Ihalama, 2016). Traditional Sinhalese village was a self-sufficient social unit that was enriched with social networks, interconnectedness, and social solidarity. Although the physical boundaries of villages were not clearly defined, villagers had a consensus of village limits, and they were well aware of them. Social capital is an important phenomenon in social sciences fields, in particular Sociology. Social Capital includes social obligations and connections, and it provides collective-owned capital that can be used as a reliable resource to its members (Bourdieu, 1986). Then social capital is not natural but is constructed through investment strategies on social networks by institutionalization of social relationships. Social capital refers to the connections among individuals and reciprocity and trustworthiness that arise from social networks facilitate coordination and cooperation for mutual benefit (Putnam, 1995). Thus, social capital is a significant asset that is derived from social networks and can be utilized as resources for individual and mutual benefits. It encompasses vital elements such as norms, trust, trustworthiness, and reciprocity which facilitate collaboration, coordination, and achieving common goals (Prince, 2024). When considering livelihood activities, kinship, marriage, religious beliefs and rituals, cultural customs, fine Arts, norms, and values, it can be identified that traditional Sinhalese society was enriched with social capital. Several research studies have been conducted on social capital including labour exchange patterns in ancient Sri Lankan villages (Ihalagama, 2016), traditional social capital in response to flood disasters (Karunarathne and Lee, 2019), the role of social capital in local knowledge evolution and transfer in a network of rural communities coping with landslide disasters (Dasanayaka and Matsuda, 2022), The relevance of social capital in creating well-being in the selected local scenario of rural areas in the Central Province (Somaratne, Dayaratne, and Wickramasuriya, 2011), Impact of Social Capital on Livelihood Success of the Members of Community Based Organizations in Sri Lanka (Gunasekara, Premaratne and Priyanath, 2017). Although these research studies have been carried out on social capital combined with different phenomena, there was a research gap of analyzing social networks and relationships in traditional Sinhalese villages in Sri Lanka based on social capital perspectives. Thus, the research problem of the study is 'What was the nature of social capital in upcountry traditional Sinhalese villages in Sri Lanka'? The main objective is to analyze the nature of social capital in upcountry traditional Sinhalese society with a specific focus on livelihood activities, kinship, marriage, religious beliefs and rituals, and cultural customs. Specific objectives are to identify dimensions of social capital in upcountry traditional Sinhalese villages, to explore types of social capital encompassing traditional village life, and to analyze functions of social capital to maintain social integration and solidarity of the traditional Sinhalese village social unit.

Research Methodology

This study was based on qualitative methodology, and the functional method was used for the study. According to the research objectives, secondary data were collected from books and journal articles in the relevant disciplines based on the purposive sampling method. Data were analyzed using the descriptive-analytical method.

Results and Discussions

An Introduction to Traditional Sinhalese Village

Traditional Sinhalese villages in Sri Lanka have a prominent place in South Asian society and culture due to their unique characteristics and identities. The economic systems, religious background, culture including rituals and customs, and lifestyles are significant components in deciding the nature of any social structure and organization. Traditional Sinhalese village (*Gama*) was a collection of land holdings

that was situated in a particular place (Pieris, 1956). When considering traditional Sinhalese villages that were based on the agricultural economy, mud lands in particular cultivated paddy fields were the central and core area of the village land holdings. In addition to mud land, high-lands (*goda bim*) were cultivated lands and they can be divided into two. They are home gardens (Vatu) and *Chena* (Yalman, 1971, Pieris, 1956, Gunasinghe, 2007). Home gardens were cultivated with fruits and other crops including coconut, areca nut, betels, and vegetables for domestic consumption. Grains including Sesame, Mung beans, Maize, Finger Millet (*Kurakkan*), Millet (*Meneri*), Cowpea, Mustard (*Aba*), and some kinds of vegetables such as pumpkin and green chilies were mainly cultivated in *Chena* (Panampitiya, 2018). Land holdings with human settlements were called '*Gamgoda*' and villagers lived in those lands (Hettiarachchi, 1982). The interconnectedness of the social network in a traditional Sinhalese village was based on blood relations and intermarriages (Ihalagama, 2016). Human behaviour, customs, and rituals were mainly shaped by Buddhist teachings and temples. There was a strong relationship between the village lifestyle and temples. In addition, there were protective and productive magics such as *Shanthikarma*, *Bali*, and *Thovil*. Folk dramas such as *Sokari*, *Kolam, Nadagam*, folk songs, and folk stories implied a prominent place among folk arts. They indicated agricultural activities and related lifestyles, beliefs, attitudes, and values, of people in a traditional society.

Dimensions and Forms of Social Capital in Upcountry Traditional Sinhalese Villages

Social capital infers the value of social connectedness. It derives from the resources embedded in the social structure (Inkpen and Tsang, 2005). It can be utilized for both individual and mutual benefits. According to Nahapiet and Ghoshal, there are three dimensions of social capital. They are structural, cognitive, and relational social capital. The structural dimension includes main three components namely network ties, network configuration, and network stability (Dasanayaka and Matsuda, 2022). Network ties are the basis for accessing social capital. The quantity of network ties that are associated with a specific actor or a community creates opportunities for getting the benefits of resources embedded in social structure. Network configuration infers the pattern of social relationships in a community. Hierarchy, density, and connectivity are key elements in determining the network configuration (Inkpen and Tsang, 2005). Network stability infers the resilience and strength of social relationships. When considering traditional Sinhalese villages in Sri Lanka, the caste system was a key factor in determining the nature of structural social capital. When considering the hierarchy regarding network configuration, the caste *Govigama* (cultivators) was considered at the top of the caste hierarchy, and *Berava* (Drummers), *Henea* (Washermen) and *Kumbal* (Potters), *Vahumpura* (Jaggery makers) were considered as service castes. Low country castes such as *Karava*, *Durava*, and other castes such as *Rodiya* (Beggers), and *Ahiguntikayo* (Snake Charmers) are considered the lowest caste, particularly in Kandyan traditional villages (Ryan, 1953, Yalman, 1971, Pieris, 1956). There was closed connectivity among the same caste people when considering network ties. However social ties with low caste people were mainly based on service function. High caste (Govigama) people were entitled to services from the low caste people. But among the low caste too an individual of one caste would serve people of higher caste than their own (Pieris, 1956, Leach, 1968). In addition to the economic sphere, relationships between different castes people extended to religious and social spheres. However, kinship relations were excluded (Leach, 1968). Thus, It infers people who belong to high caste in traditional villages have maintained social distance from low caste people in the fields of kinship and marriage. According to Robert Putnam, there are two main forms of social capital namely, bonding and bridging social capital. Bonding social capital refers to the social relationships within a group of people with homogeneity characteristics such as demographic, social and cultural factors (Shiba et al, 2020). Bridging social capital refers to social ties between social groups with heterogeneous characteristics (Karunarathne and Lee, 2019). Thus, the above facts infer that people in traditional villages have given

more importance to bonding social capital including family, kinship, and marriage relationships. Bridging social capital in traditional Sinhalese society has mainly depended on the service basis for maintaining social and economic functions in social organization.

The connectivity related to the network configuration of people in a traditional village was mainly based on blood relations and intermarriages (Obesekara, 1967). When considering kinship relations, there was a very strong feeling of unity and belongingness ('we' feeling) in the sibling group (Pieris, 1956). Endogamy was an essential characteristic of maintaining the caste system. Members of one caste should intermarry with one another but were strictly forbidden from marrying with the members of any other caste (Leach, 1968, Pieris, 1956). They practiced cross-cousin marriage in particular in Upcountry villages (Pieris, 1956, Leach, 1968). Thus, it infers that there were crucial limitations based on caste hierarchy on bridging social capital in traditional Sinhalese village organization.

People have developed various types of economic activities throughout the history of human civilization. Agriculture was one of the prominent economic activities in traditional Sinhalese villages. Cooperation and harmony were major components in agriculture, in particular paddy cultivation. Reaping of the harvest was also done on a cooperative basis (*Kaiya*) rather than an individual basis. If some farmers could not reap the harvest due to illness or unavoidable circumstances, other farmers in the village reaped on their behalf (Pieris, 1956). These facts signify the connectivity of bonding social capital in particular in economic relationships in traditional Sinhalese villages.

The cognitive dimension is another major aspect of analyzing traditional Sinhalese village networks based on the social capital perspective. It indicates shared representation in social relationships (Claridge, 2018). Hence, it signifies shared norms, values, language, culture, and, goals (Chapman, 2022, Karunarathne and Lee, 2019). When considering traditional Sinhalese communities, homogeneity is a major characteristic. All members or the majority of members in traditional villages were Sinhala Buddhist people (Pieris, 1956, Leach, 1968, Gunasinghe, 2007). *Wewa* (Tank), *Dageba* (Pagoda), *Gama* and *Pansala* (temple), were inevitably connected with village life. Due to the homogenous characteristics of religion and culture, they shared common rituals, customs and belief systems. Concepts of *Karma* (Volitional Action that could give good or bad results in this or later lives), *Pin* (Merits or good acts), *Pav* (Sin/bad acts) were major religious ideologies among villagers (Gunasinghe, 2007). They were the set of norms and beliefs that governed appropriate behaviour of social network in traditional Sinhalese villages.

Magic and rituals imply a magnificent identity in the human behavior system associated with cultures. Over human civilization, many communities have developed their own traditions, rituals, and methods related to different fields such as agriculture, medicine, irrigation systems, architecture, health, and education in harmony with local ecosystems and nature. When considering Sri Lankan traditional society, *Shãnthikarma* are unique behavioral patterns blended with various forms of beliefs, rites, and rituals that were performed in order to achieve various collective objectives related to their day-to-day lives such as protecting and enhancing the harvests, achieving prosperity, protecting from epidemics and expecting good health, and protecting from bad evils. *Kohombã yak kankãri shãnthikarmaya* is a unique cultural rite that is held for Gods in the Upcountry traditional dancing system. It is a ritualistic activity in connection with *Kohomba* God (Walcott, 1978). Many scholars have mentioned that the main objective of the *Kohombã yak kankãri shãnthikarmaya* is the prosperity of their whole community (Walcott, 1978, Dissanayake, 2014, Ranasinghe, 2019). *Kiri Itirima* (boiling milk) and offering milk rice for deities (*Deva Dana*) were other significant common and collective rituals that were performed to secure prosperity through the mediation of Gods in traditional agricultural societies (Pieris, 1956). In

Sociological perspective, they are protective magic that are performed with the intention of prosperity of livelihood activities in particular paddy cultivation. A significant characteristic of above-mentioned rituals are all those ceremonial and ritualistic activities were performed collectively after reaping the harvest with common purposes. Shared goals are a significant aspect of cognitive social capital. These facts infer that traditional people had enriched social capital to formulate common goals to achieve network tasks and outcomes.

The relational dimension of social capital infers characteristics or qualities of social relationships in particular behavioural aspects (Claridge, 2018). Reciprocity, trustworthiness, respect, obligations, sanctions and norms are highlighted in the relational dimension (Nahapiet and Goshal, 1998). *Attam Kramaya* is a significant labour-exchange method in traditional paddy cultivation. By using the *aththam* method, one person assist another because they will both be contributing an equivalent number of days or labor to the paddy field (Gunasinghe, 2007). There was a tradition of offering betel leaves and informing time and nature of work to be done when they invited other farmers for assistance of the paddy fields (Pieris, 1956). It signifies the mutual respect of social relationships in traditional Sinhalese villages. When invited farmers came and helped in cultivation activities on the appointed day/days, betel and meals were served to the helpers for their assistance. People had the confidence to invest their time, and labour collectively, due to knowing that others would do so. All the above facts indicate trustworthiness, respect and reciprocity of social relationships in traditional villages.

The rights and obligations of each individual in traditional Sinhalese villages were defined by custom and tradition. No individual could subsist without fulfilling their individual and collective obligations. Social facts including traditions, customs, and rituals directly influenced the behaviour of individuals in traditional societies. *Rajakariya* was a compulsory service based on the land tenure and Caste system in Sri Lanka (Lowe, 2007). When concerning obligations of people to the state in particularly in upcountry (Kandyan Kingdom), service in times of national emergencies such as hostile threatened, wartimes, people were expected perform *Rajakariya* to the state. *Kat-hal Rajakariya* was a duty to the king in the form of grain tax calculated in pingo loads (Pieris, 1956, Gunasinghe, 2007). *Kada-Rajakariya* was an annual duty from all provinces in the nature of a land tax paid partly in kind (rice and coconuts) and partly in cash to the royal storehouse (Pieris, 1956). These were types of political obligations of citizens related to relational social capital in traditional upcountry villages.

And also, there were sanctions on those who shirked their duties. If an individual refuses to give a share or money for the repair of the tank bunt, that person forfeits water into the land until repaid (Pieris, 1956). In the Sinhalese kinship and marriage system, co-habiting with parallel cousins is an incest. It was considered a serious offence. Also, exogamy is highly prohibited in traditional Sinhalese society in particular based on the caste system. If someone becomes a culprit of exogamy, that person would be expelled from the community/clan/*variga* (Leach, 1968). When considering all the above facts, it is clear that obligations and sanctions were some main characteristics of social capital that governed the behavioural aspect of social relationships in traditional villages.

Functions of Social Capital in Traditional Sinhalese Villages

Social capital plays significant functions in the well-being of social structure and organization. Social networks and social ties that people have within a community and outside a community affect individual and collective benefits. Thus, social capital is a significant resource for access to all other forms of capital. When considering traditional Sinhalese villages, it can be identified some important functions of social capital which contributed to maintaining social and economic well-being. Paddy cultivation in traditional villages was mainly held on a cooperative basis (*Kaiya*) and this connectivity of structural

social capital was important for the community resilience. If illness, death, widowhood or any other similar circumstance made it impossible to go to the paddy field, other farmers assisted or worked for them (Peiris, 1956). This communal support was significant as a coping mechanism for economic stress and to enhance resilience among people in traditional villages.

The strength and connectivity of bonding social capital due to the extended family system were beneficial for several functions of labour and social security in traditional Sinhalese villages. On one hand, due to having more members in an extended family and the connectivity of bonding social capital, they could find agricultural labour for their paddy cultivation within the family. On the other hand, the extended family system, unity, bonding, and 'we-feeling' among family and kins provided protection for children and women in particular non-married females and widows in their families.

Nena-massina (cross-cousins) marriages were popular in traditional Sinhalese villages. It was considered the most appropriate marriage system and there was a perception that *massina* have a moral right to marry *nena* (Yalman, 1971, Pieris, 1956). On one hand, this marriage practice strengthened bonding social capital among kin and on the other hand, it was beneficial for continuing land properties among their kinship group.

Conclusion

Bonding and bridging social capital were highlighted in the social networks among upcountry traditional Sinhalese villages in Sri Lanka. Bonding social capital was mainly based on family and kinship relationships. Connectivity and stability of structural social capital were vigorous among family and kinship relations in upcountry traditional Sinhalese villages in Sri Lanka. Therefore, connectivity and stability of bonding social capital had increased the community resilience in particular agricultural activities. Bridging social capital in upcountry Sinhalese villages in Sri Lanka can be identified as related to the caste system. There was a hierarchy regarding the network configuration of structural social capital according to the grading of the caste among Sinhalese. Endogamy was highly appreciated in traditional village networks and bridging social relationships regarding marriage alliances and sexual relationships were highly prohibited.

Shared culture and shared goals can be identified in cognitive social capital and Buddhist ideologies were prominent related to the cognitive dimension of social capital in upcountry villages. In addition, collective purposes in particular agricultural rites, and rituals to achieve prosperity can be identified as significant elements of cognitive social capital. Reciprocity, trustworthiness and mutual respect were key elements of relational social capital in traditional agricultural social networks. Political obligations related to the relational social capital could be identified based on *Rajakariya* (Duty to the King) in upcountry villages between people and the state. Sanctions related to marriage, sexual relationships, and shirking agricultural duties were key elements of relational social capital that governed the behavioural aspect of people in upcountry Sinhalese villages in Sri Lanka. Strengthening connectivity and solidarity, increasing community resilience in difficult circumstances, securing agricultural labour, providing protection and social security for community members in particular women and children were some main functions performed through social capital in upcountry traditional Sinhalese villages in Sri Lanka.

References

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In J. Richardson (Ed.), Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education, New York: Greenwood. 241-258.

Chapman, Alex. (2022). The Influence of Social Capital on Drought-Caused Climate Change:

Low-Income Farmer Adaptation. *Seattle University Undergraduate Research Journal*. 6 (13), https://scholarworks.seattleu.edu/suurj/vol6/iss1/13

Claridge, T. (2018). Introduction to Social Capital Theory, New Zealand, Social Capital Research, https://www.socialcapitalresearch.com/wp-content/uploads/edd/2018/08/Introduction-to-Social-Capital-Theory.pdf

Dasanayaka, Uditha. and Matsuda, Yoko. (2022). Role of social capital in local knowledge evolution and transfer in a network of rural communities coping with landslide disasters in Sri Lanka. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 67. 1-15, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212420921005914

Dissanayaka, Mudiyanse. (2014). *Kohombã yak kankãriya hã Samãjaya* (Kohombã yak kankãriya and Society). Colombo, Godage and Brothers' Publishers.

Gunasekara, R.W.M.N., Premaratne, S. P. and Priyanath, H. M. S. (2017), Impact of Social Capital on Livelihood Success of the Members of Community Based Organizations in Sri Lanka. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 7 (12). 1156-1167.

Gunasinghe, Newton. (2007). Changing Socio-Economic Relations in the Kandyan Countryside (2nd eds). Colombo, Social Scientists' Association.

Hettiarachchi, Thilak. (1982). The Sinhalese Peasant in Changing Society, Colombo, Lake House Investment.

Ihalagama, Swarna. (2016). Labour Exchange Patterns in Ancient Sri Lankan Villages. *International Journal of Social Science and Humanities Research*. 4. 416-424.

Inkpen, Andrew and Tsang, Eric. (2005). Social Capital, Network, and Knowledge Transfer. *The Academy of Management Review*. 30 (1). 146-165. http://www.jstor.org/stable/20159100

K.A. Hopping, C. Yangzong, J.A. Klein, Local knowledge production, transmission, and the importance of village leaders in a network of Tibetan pastoralists coping with environmental change, Ecol. Soc. 21 (2016), https://doi.org/10.5751/ES- 08009-210125

Karunarathne, A.Y. and Lee, Gunhak. (2019). Traditional social capital and socioeconomic networks in response to flood disaster: A case study of rural areas in Sri Lanka. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 41. https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2019.101279

Leach, E.R. (1968). Pul Eliya, Cambridge, Cambridge University Press.

Lowe, W.N.S. (2007). Evolution of the Compulsory Service System (*Rajakariya*) in Sri Lanka, *Proceedings of the Annual Research Symposium*, Faculty of Graduate Studies, University of Kelaniya, 69.

Nahapiet, J. and Ghoshal, S. (1998). Social Capital, Intellectual Capital, and the Organizational Advantage. *The Academy of Management Review*. *23*(2). 242–266. https://doi.org/10.2307/259373

Obeysekara, Gananatha. (1967). Land Tenure In Village Ceylon: A Sociological And Historical Study, London, Cambridge University Press.

Panampitiya, W.M.G.N. (2018). A Review of Indigenous Knowledge Related to the Traditional Agriculture in Sri Lanka. *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research*. 4(10):113-118.

Pieris, Ralph. (1956). Sinhalese Social Organization: The Kandyan Period, Colombo, The Ceylon University Press Board.

Prince, E. (2024). Role of Social Capital in Community Development. *Journal of Advanced Sociology*, *5*(2), 55–68. https://doi.org/10.47941/jas.1860

Putnam, R. (1995). Bowling alone. *Journal of Democracy*. 6(1), 65–78.

Ranasingha, Ravindra. (2019). Dramatherophy in Sri Lanka: Reflections of a Practitioner, *Dramatheraphy Education and Research in Sri Lanka*. 01: 01-10.

Ryan, Bryce. (1953). Caste in Modern Ceylon, Cambridge, Rutgers University Press.

Shiba, K., Yazawa, A., Kino, S., Kondo, K., Aida, J. and Kawachi, I. (2020). Depressive symptoms in the aftermath of major disaster: Empirical test of the social support deterioration model using natural experiment, Wellbeing, Space and Society. 1, https://doi.org/10.1016/j.wss.2020.100006

Somaratne, K.W.H.A.N., Dayaratne, O.G. and Wickramasuriya, H.V.A. (2011). Does Social

Capital Matter in the Well-Being of Rural People?: A Study in the Central Province of Sri Lanka. *Tropical Agricultural Research*. 22 (3), 296-304. https://dl.nsf.gov.lk/handle/1/12407

Walcott, H. Ronald. (1978), 'Kohombã kankãriya: An Ethnomusicological Study (Publication No. 102369). Doctoral Dissertation, University of Ceylon.

Yalman, Nur. (1971). Under the Bo Tree: Studies in Caste, Kinship, and Marriage in the Interior of Ceylon, Berkeley: University of California Press.

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

A COMPARATIVE STUDY ON THE LAWS RELATING TO BOOK DESCRIPTION IN THE ANGLO-AMERICAN CATALOGUING RULES (AACR) WITH BUDDHIST BIBLIOGRAPHIC ANALYSIS AND THE DHAMMA CHAKKAPPAVATTANA SUTRA OF THE CHATUBHANAVARAPALI

RD Ananda Tissa [1]

Abstract

Knowledge has been protected, maintained and preserved through oral transmission since the period of Vedic culture. It is a clear fact that the habit of reading has become an integral part of human society since the days of the invention of script and writing. The instances which describe Buddhist attitude on Sruthi (memory) related to the religious literature can be seen in the Commentaries and the Tripitaka. A good example for the systematic organization of writings that appears in Buddhist literature is the Dhamma Chakkappavattana Sutra in the Chatubhanavarapali of the Sutra Pitakaya, which is classified into sections in the first Dharma Sangayana. Reviewing the source of Buddhist literature, the study analyzed the issues that influenced the publication of the works named Nikaya related to Sutra Pitakaya. The primary purpose of this study is to compare the cataloguing techniques of Buddhist bibliographic analysis and the laws related to the description of books mentioned in the Anglo-American Cataloguing Rules (AACR). Historical research methods have been used. The data collection was based on information appeared in Sutra Pitakaya and later classical based on Sutra Pitakaya. The information included in the written tradition or folklore relevant to the study was also used as required. According to the results of the research, the scientific method of cataloguing in the Eastern world associated with the works in the Theravada tradition was clearly revealed. It is further evident that the Western system of knowledge was adopted many centuries later. The study would be useful for the scholars and post-graduate students. Conclusions, ideas and suggestions of this research project such as the uniqueness of past knowledge tradition, knowledge production, preservation of past knowledge can be used appropriately for educational planning and research activities. In addition, it will provide opportunities to conduct further research on these subject areas.

Keywords: Bibliographic Control, Buddhist Literature, Cataloguing, Library & information Science, Thripitakaya

---

[1] Acting Librarian, Gampaha Wickramarachchi University of Indigenous Medicine, Yakkala, Sri Lanka

Email: anandat@gwu.ac.lk https://orcid.org/0009-0001-1206-2976

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙන් හා චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙන් විශද වීම පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ආර්.ඩී. ආනන්ද තිස්ස

සාරසංක්ෂේපය

වෛදික යුගයේ සිට ලේඛන ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම දක්වා දැනුම ආරක්ෂා කිරීම, පවත්වා ගෙනයෑම හා සංරක්ෂණය සිදු වී ඇත්තේ මුඛ පරම්පරාවෙනි. අක්ෂර සහ ලේඛනය බිහි වූ දින සිට කියවීමේ පුරුද්ද මානව සමාජයේ අවියෝජනීය අංගයක් බවට පත් වූ බව පැහැදිලි කරුණකි. ආගමික සාහිත්‍යය ආශ්‍රිතව 'ශ්‍රැතිය' පිළිබඳව බෞද්ධ ආකල්ප පැහැදිලි කෙරෙන අවස්ථා අටුවා හා ත්‍රිපිටක සාහිත්‍යයෙහි සඳහන් වේ. ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවේ දී කොටස්වලට වර්ගීකරණය වූ ත්‍රිපිටකයට අයත් වන සූත්‍ර පිටකයේ චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙන් බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙහි දර්ශනය වන ලේඛන විධිමත් සංවිධානයට කදිම නිදසුනකි. බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාව පිළිබඳ මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයේ දී සූත්‍ර පිටකයට අදාළ වන නිකාය යන නාමකරණය සහිත කෘති ප්‍රකාශනයට බලපෑ කරුණු විශ්ලේෂණාත්මකව අධ්‍යයනයෙන් පුළුල් සාහිත්‍යය සමාලේචන ක්‍රමවේදයක් ඇසුරෙන් මෙම අධ්‍යයනය කරන ලදි. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනයේ මූලික අරමුණ වන්නේ බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙන් විශද වන සූචිකරණ ශිල්ප ක්‍රම හා ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් කිරීමයි. ඓතිහාසික පර්යේෂණ ක්‍රමය භාවිත කර ඇත. සූත්‍ර පිටකය හා පසුකාලීනව රචිත සම්භාව්‍ය කෘතිවල සඳහන් වන ලිඛිත සාධක ඇසුරෙන් දත්ත රාශිකරණය කෙරිණි. පර්යේෂණයට අදාළ වන අලිඛිත සම්ප්‍රදාය හෙවත් ජනශ්‍රැතිවල කරුණු ද අවශ්‍ය පරිදි පාදක විය. මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රතිඵල අනුව සූචිකරණය සම්බන්ධයෙන් පෙරදිග පැවති විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදය ථේරවාදී සම්ප්‍රදායට අදාළ කෘති ඇසුරෙන් නිරාවරණය කෙරේ. බටහිර දැනුම් පද්ධතිය ඊට සියවස් ගණනාවකට පසුව භාවිතයට ගෙන ඇති බව තවදුරටත් පැහැදිලි වේ. පෙරදිගට අදාළව විශේෂයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය දැනුම ක්ෂේත්‍රයේ විද්වතුන්ගේ හා පශ්චාද් උපාධි සිසුන්ගේ අධ්‍යයන සඳහා මෙවැනි අධ්‍යයනයන් ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම පර්යේෂණ ව්‍යාපෘතියේ අවසාන වශයෙන් ඉදිරිපත් කරන ලද නිගමන, අදහස් සහ යෝජනා අනුව අතීත දැනුම් සම්ප්‍රදායේ අපූර්වත්වය, දැනුම නිෂ්පාදනය, අතීත දැනුම සංරක්ෂණය, අධ්‍යාපන සැලසුම් හා පර්යේෂණ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සුදුසු ලෙස භාවිත කළ හැකිය. එමෙන් ම, මෙවැනි විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් වැඩිදුර පර්යේෂණ සඳහා ඇති අවස්ථා නිර්මාණය වෙනු ඇත.

ප්‍රමුඛ පද: ග්‍රන්ථ විඥාපන පාලනය, ත්‍රිපිටකය, පුස්තකාලය හා විඥාපන විද්‍යාව, බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාව, සූචිකරණය

හැඳින්වීම

ඉන්දු නිම්න ශිෂ්ටාචාරය ලොව පැරණිම ශිෂ්ටාචාරයක් වශයෙන් සම්භාවනාවට පාත්‍ර වී ඇත. භාරතීය ඉතිහාසයේ ආරම්භය සේ ම වෛදික සාහිත්‍යයේ ආරම්භය ද ඒ සමඟ සිදු වී ඇත. වේද ග්‍රන්ථ හෙවත් වේද සංහිතා (Veda Samhitha) විකාසයවීමේ දී නොයෙකුත් වෙනස්වීම්වලට හා විස්තාරණයවීම්වලට භාජනය වී ඇත. 'වේද' (Veda) යන්නෙහි අර්ථය ඥානය (Knowledge) යි. 'වේද සංහිතා' (Samhitha = Collection) යන්නෙහි අර්ථය 'ඥාන සම්භාරයේ එකතුව' යි. මිනිසාගේ බුද්ධිය නැතහොත් මොළයේ ක්‍රියාකාරිත්වය පරිණාමයට පත්වීමත් සමඟ ඔවුන්ගේ බුද්ධිමය හා නිර්මාණාත්මක ක්‍රියාකාරකම්වල අස්වැන්න ගබඩා කිරීමට විවිධ ලේඛන වර්ග අතීත ශිෂ්ටාචාරයන්ට අදාළ පාරිසරික සාධක මත නිර්මාණය වී ඇත. මැටි පුවරුවෙන් ආරම්භ වී නූතන පොතපත මෙන් ම, විද්‍යුත් අවකාශයේ ඩිජිටල් ලේඛනය දක්වා ලේඛනය සේ ම, ලේඛන ද්‍රව්‍ය පරිණාමය වී ඇත.

වෛදික සාහිත්‍යය වශයෙන් වර්තමානයේ චතුර්වේදය හා එම චතුර්වේදය ඇසුරින් ඇති වූ බ්‍රාහ්මණ, ආරණ්‍යක, උපනිෂද් සාහිත්‍යය (තිලකසිරි, 1988) ඓතිහාසික වශයෙන් අධ්‍යයනය කෙරේ. වෛදික සාහිත්‍යයේ සඳහන් වන ඍග්, යජුර් හා සාම යන ත්‍රිවේදය මුඛ පරම්පරාගත ව පවත්වා ගනිමින් ආරක්ෂා කරගත් පිරිස **'වේදගූ, ත්‍රිවේදී, ත්‍රිවේදපාරප්‍රාප්ත'** යන විශේෂිත නාමයන්ගෙන් හැඳින්වූයේ ඔවුන් සතු දැනුම හෙවත් පාණ්ඩිත්‍යය නිසාවෙනි. ඔවුහු පුස්තකාලය වෘත්තිකයන් හෙවත් ජංගම පුස්තකාලයාධිපතිවරුන් වශයෙන් සමාජීය සම්මානයට අවශ්‍ය සුදුසුකම් සහිතව ශාස්ත්‍රීය කටයුතුවල නියුක්ත වූහ.

උපනිෂද් සාහිත්‍යය යනු සැබැවින් ම ගුප්ත සාහිත්‍යයකි. **(උප = ළඟින්, නිෂද් = වාඩි වී)** 'ළඟින් හිඳ හෝ අන්තේවාසිකව ඉගෙනගන්නා' යන අර්ථයෙන් ද, සාමාන්‍ය ජනයා විසින් අධ්‍යයනය නොකළ යුතුය යන අර්ථයෙන් ද 'උපනිෂද්' යන වචනය ව්‍යවහාරයට පැමිණ ඇත. තම සිසුන්ට රහසිගතව තමා ළඟ හිඳුවා ගෙන පසක් කරණ ලද ධර්මය යන අදහසින් යෙදෙන '**රහස්‍යම්**' යන වචනයෙන් 'උපනිෂද්' යන වචනය භාවිතයට පැමිණ ඇති බව සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයන්හි දැක්වේ. මනුෂ්‍යයකු විසින් ලබාගත යුතු චතුර් වර්ග සම්පත්තිය වශයෙන්

හඳුන්වා දී ඇති අර්ථ, ධර්ම, කාම හා මෝක්ෂ යනුවෙන් සමස්ත විශ්ව ඥානය වර්ග කර ඇත්තේ උපනිෂද් සාහිත්‍යයට අනුව ය.

මානව ශිෂ්ටාචාරය නව දිසානතියකට යොමු කළ ලේඛන කලාවේ ආරම්භයත් සමඟ බිහි වූ පුස්තකාලය වූකලී, දැනුම ඒකරාශි කිරීම, අත්පත්කර ගැනීම හා ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක පාලනයන් යටතේ සූචිකරණය කර වින්‍යාස කරනු ලබයි. මුද්‍රණ ශිල්පයේ ආරම්භයත් සමඟ දැනුම අන්‍යයන් වෙත සම්ප්‍රේෂණය කරන මාධ්‍ය ලෙසින් පොතපත වැඩි වැඩියෙන් බිහි වන්නට විය. මෙලෙසින් මානවයාගේ ඥානය මෙන් ම, වින්දන තලය ද ඉහළ මට්ටමකට නැංවීම උදෙසා පොතපත කියවීම අත්‍යවශ්‍ය සාධකයක් විය.

19 වන සියවසේ මුල් භාගයේ බ්‍රිතාන්‍යයේ කර්මාන්ත වෙළඳාම ඉතා දියුණුවීමේ ප්‍රතිඵලයක් නිසා මුද්‍රණ ශිල්පය වැඩි දියුණු විය. විශේෂයෙන් ම, රජයේ ප්‍රකාශන වැඩි වැඩියෙන් ප්‍රකාශයට පත්වීම නිසා නොයෙක් විෂය පිළිබඳ පොත්පත් විශාල ප්‍රමාණයක් බිහි විය. වර්ෂ 1850 හා 1870 අතර කාලයේ බ්‍රිතාන්‍ය කෞතුකාගාර පුස්තකාලය ද පොත්පත් විශාල ප්‍රමාණයකින් වර්ධනය විය. එවක සර් ඇන්තනි ෆැනිසි (පද්මසිරි, 2006) බ්‍රිතාන්‍ය කෞතුකාගාර පුස්තකාලයේ මුද්‍රිත පොත් අංශය භාරව සිට වර්ෂ 1856-1866 අතර කාලයේ එහි ප්‍රධාන පුස්තකාලයාධිපති වශයෙන් පත්විය. ඔහු සූචිකරණය පිළිබඳ විශාල උනන්දුවක් දැක්විය. සූචිකරණය සඳහා ක්‍රමානුකූල නීතිරීතිවල අවශ්‍යතාවක් ඇති විය. මෙම පොත් විධිමත් ලෙස පාඨක පරිශීලනයට ක්‍රමයක් සකස් කිරීමේ අදහසක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සූචිකරණය හෙවත් Catalogue/Catalog පිළිබඳ මතවාදයක් ඉස්මතු විය.

මහාචාර්ය එස්. ආර්. රන්ගනාදන්, සී. ඒ. කටර් වැනි සූචිකරණය විෂය පිළිබඳ විෂය විශේෂඥයන්ට අනුව පුස්තකාලය සූචිය යනු නිශ්චිත ක්‍රමවේදයකට අනුව සංවිධානය කරනු ලබන පොත් ලැයිස්තුවක් (එහි ම) බව සඳහන් වේ. Catalogue/Catalog යන වචනය මලලසේකර ශබ්දකෝෂය (මලලසේකර, 2007) විස්තර කරනු ලබන්නේ වාච්‍යාර්ථයට හෙවත් පුස්තකාල විද්‍යා පාරිභාෂික අර්ථයට හානියක් නොවන සේ දක්වා ඇත.

පූර්වෝක්ත පසුබිම අනුව සූචිකරණය සඳහා ක්‍රමානුකූල නීතිරීතිවල අවශ්‍යතාවය ඇති විය. ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සම්ප්‍රදාය (Anglo-American Cataloguing Rules - AACR) නිර්දේශිත කරන ලද ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ නීති භාවිතයෙන් ග්‍රන්ථ විඥාපන පාලන ක්‍රමයක් හඳුනා ගැනීම මත ලේඛනවල සඳහන් ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු ප්‍රමිතිගත ලෙස භාවිත කෙරිණි. මෙම විද්‍යාත්මක සූචිකරණ සම්ප්‍රදාය ඇමෙරිකානු පුස්තකාලය සංගමයේ හා එක්සත් රාජධානියේ පුස්තකාලය සංගමය අතර 1904 ඇති වූ එකඟතාවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහය ආරම්භ වූයේ වර්ෂ 1908 දී බව (පද්මසිරි, 2006) සූචිකරණ ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වේ. ඒ අනුව ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සම්ප්‍රදාය ආරම්භ වූයේ වර්ෂ 1908 දී ය. කාලීන අවශ්‍යතා අනුව සංස්කරණ කීපයක් ප්‍රකාශයට පත්කර ඇත.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ග්‍රන්ථාරූඪ හා වෙනත් ඊට ආනුෂංගික ලිඛිත මූලාශ්‍ර භාවිත කරමින් කෙරෙන පර්යේෂණයක් නිසා ඓතිහාසික පර්යේෂණ ක්‍රමය භාවිත කරන ලදි. පෙරදිග ඥාන සම්ප්‍රදායේ ත්‍රිපිටකාගත සූචිකරණ ලක්ෂණ වර්තමානයේ භාවිත කරන ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති අනුව විස්තර කර ඇත. ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සම්ප්‍රදාය වර්ෂ 1908 දී ආරම්භ වී මෙම නීති සම්ප්‍රදායේ ප්‍රථම විශිෂ්ට සංග්‍රහය ලෙස සැලකෙන ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ පළමු සංස්කරණය වර්ෂ 1967 දී උතුරු ඇමෙරිකාව හා බ්‍රිතාන්‍ය යන දෙරටට දෙපෙළක් සහිතව ප්‍රකාශයට පත් විය.

ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ දෙවැනි සංස්කරණය වර්ෂ 1978 දී ද, එහි සංශෝධිත මුද්‍රණ පිළිවෙළින් 1988, 1998 හා 2002 වර්ෂවල දී ද ප්‍රකාශයට පත් වී තිබේ. ඇංග්ලෝ ඇමරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ දෙවැනි සංස්කරණය අනුව සමස්ත නීති සංග්‍රහය මූලික කොටස් දෙකකින් සමන්විත ය. පළමුවැන්න හෙවත් පළමුවන කොටස **ග්‍රන්ථ විස්තරය** සඳහා ද දෙවැන්න හෙවත් දෙවන කොටස **ශීර්ෂ, ඒකීය ග්‍රන්ථ නාම හා හරස් යොමු** සඳහා වෙන්කර ඇත. ඒ අනුව පළමු වන කොටසට අයත් ග්‍රන්ථ විස්තර පළමුවන පරිච්ඡේදයේ සිට දහතුන්වන පරිච්ඡේදය දක්වා එනම්, පළමුවන පරිච්ඡේදය : ග්‍රන්ථ විස්තරය පිළිබඳ පොදු නීති සිට පිළිවෙළින් දහතුන්වන පරිච්ඡේදය : **විශ්ලේෂණය** දක්වා අදාළ කරුණුවලට නිරාවරණය වන විස්තර දක්වා ඇත.

ඇංග්ලෝ ඇමරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ දෙවැනි සංස්කරණය අනුව දෙවන කොටස වන **ශීර්ෂ, ඒකීය ග්‍රන්ථ නාම හා හරස් යොමු** දෙවන කොටස පිළිබඳව පමණි. මෙම දෙවන කොටස
21 වන පරිච්ඡේදය : ප්‍රවේශන ස්ථාන තේරීම, 22 වන පරිච්ඡේදය : පුද්ගල නාම ශීර්ෂ, 23 වන පරිච්ඡේදය : භූගෝලීය නාම, 24 වන පරිච්ඡේදය : ආයතන නාම ශීර්ෂ, 25 වන පරිච්ඡේදය : ඒකීය ග්‍රන්ථ නාම හා 26 වන

පරිච්ඡේදය : හරස් යොමු වශයෙන් පරිච්ඡේද 6කින් සමන්විතය. මේ අතරෙන් පළමුවන කොටසට අයත් වූ 1 වන පරිච්ඡේදය : ග්‍රන්ථ විස්තරය පිළිබඳ පොදු නීති හා දෙවන කොටසට අයත් වන 21 වන පරිච්ඡේදය වන ප්‍රවේශන ස්ථාන තේරීමට අදාළ වන කරුණු මෙහි දී විශේෂයෙන් සාකච්ඡා කෙරේ.

පුස්තකාල සූචිය මගින් කරනුයේ කිසියම් නිශ්චිත ග්‍රන්ථයක් පිළිබඳ තොරතුරු අවශ්‍ය පාඨකයා එම ග්‍රන්ථය වෙත යොමු කිරීමයි. පුස්තකාලයේ ඇති ග්‍රන්ථ පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් කර පුස්තකාල සූචිය සම්පාදනය කිරීමත්, එම තොරතුරු විවිධ පාඨක එළැඹුම් මාර්ග යටතේ ලේඛනය හෝ ග්‍රන්ථය සොයා පැමිණෙන පාඨකයාට ආයාසයකින් තොරව ලබා ගත හැකි වන සේ සංවිධානය කිරීමත්, සූචිකරණය යන යෙදුමෙන් ගම්‍යමාන වේ. මෙම කාර්යය ඉටුකරනු ලබන්නේ එක් එක් ග්‍රන්ථය පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් සූචි සංලේඛ සම්පාදනය කර විවිධ පාඨක එළැඹුම්වලට සරිලන සේ එකී සංලේඛ විද්‍යාත්මක ශිල්ප ක්‍රම යටතේ අනුපිළිවෙලින් පෙළ ගස්වා ගොනු ගොඩනැංවීමෙනි. මෙම සියලු ලක්ෂණ බෞද්ධ ග්‍රන්‍ථ විද්‍යාවෙන් විශද වන සූචිකරණ ශිල්ප ක්‍රම හා ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්‍ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් කෙරිණි.

අධ්‍යයනයේ සීමා

චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ එන සූචිකරණ ශිල්ප පුළුල් සාහිත්‍ය විමර්ශනයක් යටතේ සමාලෝචනය කර දත්ත රාශිකරණය කර ඇත. පර්යේෂණ මාතෘකාවට පාදක වන නිදර්ශිත කෘතිවල හා දේශීය වශයෙන් මෙරට රචිත කෘතිවල එන සූචිකරණ ලක්ෂණ කෙරෙහි ද අවධානය යොමු කර ඇත. අධ්‍යයනයේ සීමාව වශයෙන් සූත්‍ර පිටකයේ චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රය පාදක වී ඇත. එහෙත්, ඒ සියලු කරුණු විස්තර නොකිරීම ද අධ්‍යයනයේ සීමා යටතේ ම සිදුවන්නකි.

දත්ත විශ්ලේෂණය

දීඝ නිකායේ එන සූත්‍රවල සූචිකරණ ලක්ෂණ සියුම් නිරීක්ෂණයකින් අධ්‍යයනය කළ හැකි ය. මෙම පර්යේෂණයේ දී චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙහි සූචිකරණයට අදාළ කරුණු නිදසුන් වශයෙන් ගෙන දත්ත විශ්ලේෂණය කර ඇත. ග්‍රන්‍ථ විඥාපන පාලනයේ අන්තඵලය වන්නේ වාර්තාගත හෙවත් ග්‍රන්‍ථාගත මානව ඥානය මානවයාගේම ප්‍රයෝජනය පිණිස කිසියම් ප්‍රයෝජනවත් අනුපිළිවෙළකට ගොනු කර තැබීමයි. මානව ඥානය යනු විශ්ව ඥානයයි. මේ අනුව බලන විට ලෝකයේ පවත්නා විවිධ ද්‍රව්‍ය හෙවත් පදාර්ථාශ්‍රයෙන් නිපන් මානව චින්තනයම විශ්ව ඥානය බව පැහැදිලි වේ. ග්‍රන්‍ථාගතව පවත්නේ මෙකී විශ්ව ඥානයයි. තව දුරටත් පැහැදිලි කළහොත් විෂයමය චින්තනධාරාවන් ය. පුස්තකාලය හා විඥාපන විද්‍යාවට අනුව වර්ගීකරණය, සූචිකරණය, අනුක්‍රමණිකාකරණය, සාරසංග්‍රහකරණය හා ග්‍රන්‍ථ නාමාවලිකරණය ග්‍රන්‍ථ විඥාපන පාලනය යටතේ අධ්‍යයනය කෙරේ.

බෞද්ධ ග්‍රන්‍ථ විද්‍යාවෙන් විශද වන සූචිකරණ ශිල්ප ක්‍රම හා ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්‍ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් කිරීමේ දී වර්ගීකරණය හා සූචිකරණය විශේෂයෙන් පාදක කරගත හැකිය. පුස්තකාල ග්‍රන්‍ථ වර්ගීකරණයේ අරමුණ වන්නේ යථෝක්ත ග්‍රන්‍ථාගත චින්තන ධාරා කිසියම් සහායානුක්‍රමයකට පිහිටුවීමකි. සමානත්වය අනුව එක් තැන කිරීමත් අසමානත්වය අනුව වෙන් කිරීමත් යන වර්ගීකරණ මූළ ධර්මය පදනම් කර ගැන්මෙන් මේ සහායානුක්‍රමය ලබා ගත හැකිය. පර්යේෂණ මාතෘකාවට අදාළ සූචිකරණ ශිල්ප ක්‍රම දීඝ නිකායෙහි චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රය ඇසුරෙන් ඊට අදාළ පසුබිම ශාස්ත්‍රීයව අධ්‍යයනය කිරීම වඩාත් වැදගත් වේ. ඒ අනුව තේමාත්මක විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය (Thematic Analysis) මෙම පර්යේෂණයේ දත්ත විශ්ලේෂණය උදෙසා උපයෝගී කර ගන්නා ලදි.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

මෙම පර්යේෂණයට පාදක වන බෞද්ධ ග්‍රන්‍ථ විද්‍යාවෙන් මතු කෙරෙන සූචිකරණ ශිල්ප ක්‍රම ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්‍ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති හා ප්‍රවේශන ස්ථාන තේරීමට අදාළ නීති චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රය ඇසුරෙන් විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී ලැබුණු ප්‍රතිඵලත්, ඒ ඔස්සේ පිළිබිඹු වන පවතින දැනුම් පද්ධතියේ තෝරාගත් විවිධ දැනුම් පරාසයන් සාකච්ඡාවට බඳුන් කිරීම හරහා විවිධ අනුමාතෘකා ඔස්සේ යථෝක්ත පරිදි මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව පුළුල් වපසරියක නිෂ්පන්න කෙරිණි.

ආනන්ද මහරහතන් වහන්සේගේ සූචිකරණ භූමිකාව

ආනන්ද මහරහතන් වහන්සේගේ භූමිකාව අර්ථ ප්‍රකාශයෙකු වශයෙන් ද ඉටුකර ඇති බව සූත්‍ර පිටකයේ බොහෝ සූත්‍රවල ආරම්භක පාඨයෙන් ම පෙන්නුම් කර ඇත. සූචිකාරක අර්ථ ප්‍රකාශ කරන්නෙකු (Cataloger as an Interpreter) වශයෙන් ද කටයුතු කර ඇත. පළමු ධර්ම සංගායනාවේ දී සූත්‍ර පිටකය ස්මෘතියෙන් සාකච්ඡා කළ බව ශාසන ඉතිහාසයෙහි මෙන් ම සුත්තන්තපිටකයෙහි ථේරගාථාවල (සූත්‍රාන්ත, 1972) මෙසේ සඳහන් වේ.

> ද්වාසීතිං බුද්ධතෝ ගණ්හි ද්වේ සහස්සානි භික්ඛුතො
> චතුරාසීතිසහස්සානි යෙ මේ ධම්මා පවත්තිනො

මෙම ගාථා පාඨයෙහි අර්ථය සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි ථේරගාථාවල එන ආනන්ද ස්ථවිරගාථාවල සඳහන් වන ආකරයෙන් ම මෙසේ ය. දෙයාසූදහසක් බුදුන් වෙතින් උගත්මි, දෙදහසක් භික්ෂූන් වෙතින් උගත්මි, මට යම් ධර්මස්කන්ධ කෙනෙක් ප්‍රගුණ වූවාහු නම් ඔහු සුවාසූදහසකි. ශාසනික වෘත්තියෙහි විශේෂ ලක්ෂණයක් වූයේ ධර්මඥානය, ධර්මාවබෝධය, ස්මෘති ශක්තිය, සජ්ඣායනය, ධර්ම දේශනය හා පරාර්ථකාමීත්වය යන අංගවලින් සමන්විත වූ නෛර්යාණික ප්‍රතිපදාවකි.

තථාගතයන් වහන්සේ විසින් වදාළ සුවාසූදහසක් හෙවත් අසූහාරදහසක් ධර්මස්කන්ධ මූලික වශයෙන් ධර්මය හා විනය යැයි ද්විවිධ වන අතර ධර්මය සූත්‍ර හා අභිධර්ම යන අංශ ද්වයයෙන් සමන්විත වේ. මෙයින් සූත්‍ර ධර්ම සප්පරියාය දේශනා වශයෙන් ද, අභිධර්මය නිෂ්පරියාය දේශනා (අභිධර්ම අධ්‍යයන, 2012) වශයෙන් ද හඳුන්වනු ලැබේ. තවද, සම්බුද්ධ දේශනය සම්මුති දේශනා හා පරමත්ථ දේශනා වශයෙන් ද්විවිධ දේශනාවලින් යුක්ත වන අතර විනය හා සූත්‍ර පිටක ද්වය සම්මුති දේශනාවට ද, අභිධර්ම දේශනාව පරමත්ථ දේශනාවට ද අයත් වේ. මෙම මූලික බෙදීම් මතු දැක්වෙන පරිදි (වගු අංක 01) යටතේ දක්වා ඇත.

ද්විසත්‍යය	**ත්‍රිශික්ෂා**	**ශික්ෂාත්‍රය**	**ත්‍රිපිටකය ප්‍රධාන වර්ග**	**ත්‍රිවිධ දේශන, ශාසන, කථා**	**ධර්ම ස්කන්ධ**
සම්මුති සත්‍යය	ශීල (සීල)	අධි ශීල	විනය	ආණා දේශනා, යථාපරාධ ශාසන, තථා සංවරා සංවර කථා	21.000
	සමාධි	අධි චිත්ත	සූත්‍ර (සුත්ත)	වෝහාර දේශනා, යථානුලෝම ශාසන, දිට්ඨි විනිවේඨන කථා	21.000
පරමාර්ථ සත්‍යය	ප්‍රඥා (පඤ්ඤා)	අධි පඤ්ඤා	අභිධර්ම (අභිධම්ම)	පරමත්ථ දේශනා, යථා ධම්ම ශාසන නාම-රූප පරිච්ඡේද කථා	42.000
එකතුව					**84,000**

වගු අංක 01, සුවාසූදහසක් ධර්මස්කන්ධ (මූලාශ්‍රය, ත්‍රිපිටකධර්මකෝෂය, 1978)

රස වශයෙන් ඒකවිධ වූ ද, (විමුත්ති රස), ධර්ම විනය වශයෙන් ද්විවිධ වූ ද, බුද්ධ වචන වශයෙන් ත්‍රිවිධ වූ ද, (ප්‍රථම, මධ්‍යම, පශ්චිම), සත්ථු ශාසන වශයෙන් නවවිධ වූ ද, ධර්මස්කන්ධ වශයෙන් 84000ක් වූ ද, අක්ෂර වශයෙන් 9,464,000 (අනූසතර ලක්ෂ සිව්සැට දහසකි) (එහි ම) මෙම සියලු ධර්ම කරුණු ස්මෘතියෙන් ආරක්ෂා කරගත් භික්ෂූන් වහන්සේලා අතර ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද මහරහතන් වහන්සේ නූතන අර්ථයෙන් හඳුන්වනු ලබන විශිෂ්ට සූචිකාරකයෙකු (Cataloger) වශයෙන් සම්භාවනාවට පාත්‍ර වී ඇත.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත ධර්මය උන් වහන්සේ වැඩ සිටි කාලයෙහි සංග්‍රහ කිරීමක් හෙවත් රචනා කිරීමක් ගැන තොරතුරු බෞද්ධ ඉතිහාසයෙහි සඳහන් නො වේ. මේ සියලු ධර්ම කරුණු ශ්‍රාවකයන් සමූහ වශයෙන් සිත්හි දරාගෙන කටපාඩමෙන් (වාචනා මාර්ගයෙන්/ස්මෘතියෙන්) රැගෙන ආ බව නිකාය සංග්‍රහය හෙවත් ශාසනාවතරණයෙහි (නානායක්කාර, 1988) සඳහන් වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කර්තෘත්වය හඳුනා ගැනීමට අදාළ සූචිකරණ ශිල්ප ක්‍රම

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසකට පසුව මහාකාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේගේ මූලිකත්වයෙන් පැවති ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවේ දී අසූහාරදහසක් ධර්මස්කන්ධයේ කර්තෘත්වය (Authorship) පැහැදිලි කරමින් ඊට විස්තර සහිත හැඳින්වීමක් (Introduction) ද කර ඇත. විශේෂයෙන් කර්තෘ නාමයෙන් පාඨක එළැඹුමක් වන විට සූචිකරණයේ දී කර්තෘ යනු කවරෙක්දැයි යන්න හඳුනා ගත යුතු වේ. සූචිකරණ ඉතිහාසයේ පාඨක එළැඹුමක්

ලෙස කර්තෘ යොදාගෙන ඇති ආකාරය සහ එක් එක් සූචිකරණ නීතිමාලාවන්හි කර්තෘ සංකල්පය නිර්වචනය කර ඇති ආකාරයත්, ප්‍රායෝගික සූචිකරණයේ දී කර්තෘ සංකල්පය භාවිත වී ඇති ආකාරයත් මෙහි දී විමර්ශනය කෙරේ.

නව අරහාදී බුදුගුණවල එන සත්ථා යන බුදුගුණයට අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ එවක සමාජයේ සිටි විශිෂ්ටතම ගුරුවරයෙක් සේ ම ශාස්තෘවරයෙකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත සියලු ධර්ම කරුණුවල ඥාන වර්ගීකරණ ක්‍රමයක ස්වභාවය පෙන්නුම් කරයි. බුදු දහම 'විභජ්ජවාදය' යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත්තේ මේ හේතුවෙනි. විභජ්ජවාදය යනු විශ්ලේෂණවාදයකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ විශ්ලේෂණවාදියකු මිස මතයක එල්බ ගත් ආදානග්‍රාහියකු නොවන බව මජ්ඣිම නිකායේ සඳහන් කර ඇත.

බුද්ධ කාලයේ ආරම්භ වූ මෙම ඥාන වර්ගීකරණ සංකල්පය සම්පූර්ණයෙන් ම සංස්කරණය කරන ලද්දේ බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් වර්ෂ 236කට පසුව අශෝක රජුගේ දායකත්වයෙන් පවත්වන ලද තෙවන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව ය. පළමු ධර්ම සංගායනාවට සම්බන්ධ වූ පන්සියයක් මහරහතන් වහන්සේලාගේ අනුමැතිය සහිතව බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කර්තෘත්වයට අදාළ අසූදෙදහසක් ධර්මස්කන්ධය හා ශ්‍රාවකයන් විසින් යෝජිත කරුණු දෙදහසක් සහිත බුද්ධ දේශනාව කාණ්ඩවලට වර්ග කර ඇත. ඒ අනුව එහි ප්‍රභේද තුනකි. එනම් පෙළ, (ත්‍රිපිටකය), අටුවා හා ටීකා (වගු අංක 02) වශයෙනි. මෙහි දී භේදක ලක්ෂණ වශයෙන් අන්තර්ගත ධර්ම කරුණු යොදාගෙන ඇත.

සංගහණය	විභේදකය	ප්‍රතිඵලය /ලැබෙන වර්ග
ශ්‍රී සද්ධර්මය (බුද්ධ වචනය) බුද්ධ දේශනය	අන්තර්ගත කරුණු (බුද්ධ ධර්මය/බුද්ධානුශාසනය)	පෙළ (ත්‍රිපිටකය)
		අටුවා
		ටීකා

වගු අංක 02, බුද්ධ වචනය වර්ගීකරණය, (මූලාශ්‍රය, තිස්ස, ආර්. ඩී. ආනන්ද, පුස්තකාල වර්ගීකරණ අත්පොත, 2019)

පුස්තකාල ග්‍රන්ථ වර්ගීකරණයේ භාවිත සංකල්ප ඇසුරෙන් මෙම කරුණු තවදුරටත් (වගු අංක 03) යටතේ පැහැදිලි කෙරේ. ත්‍රිපිටකය වර්ගීකරණය පුස්තකාලය ක්ෂේත්‍රයේ භාවිත දැනුම් වර්ගීකරණ සංකල්පයන් නිර්මාණයට පාදක වි ඇති බව පැහැදිලි වේ.

සංගහණය	අන්තර්ගතය/ සංයුතිය	විභේදකය/භේදක ලක්ෂණ	ප්‍රධාන බෙදුම් (වර්ග)	උපබෙදුම්
පෙළ (ත්‍රිපිටකය/ ත්‍රිපිටක පාලිය)	බුද්ධ භාෂිතය දේව භාෂිතය	විනය නීති හා ශික්ෂා පද, ශීලය, ආපත්ති හා පාරාජිකා	විනය පිටකය	කොටස් 5
1. සපරියාප්තික	ශ්‍රාවක භාෂිතය	සෞත්‍රාන්තික ධර්මය දීර්ඝ, මධ්‍යම, කෙටි, සංයුක්ත, අංකිත බව, ක්‍ෂුද්‍ර	සූත්‍ර පිටකය	කොටස් 5
2. නෛර්යානික	ඍෂි භාෂිතය	පරමාර්ථ ධර්ම, කුසල අකුසල අව්‍යාකෘත, ගම්භීර බව, විශ්ලේෂණ-සංස්ලේෂණ	අභිධර්ම පිටකය	කොටස් 7

වගු අංක 03, ත්‍රිපිටකය වර්ගීකරණය, (මූලාශ්‍රය, තිස්ස, ආර්. ඩී. ආනන්ද, පුස්තකාල වර්ගීකරණ අත්පොත, 2019)

ත්‍රිපිටක පාලිය පිළිබඳ හෙවත් පෙළෙහි ලැබෙන ප්‍රධාන වර්ග අන්තර්ගත ධර්ම කරුණු අනුව නැවත වර්ගීකරණය කෙරේ. එම වර්ගීකරණයෙහි (වගු අංක 04) නූතන පුස්තකාල ග්‍රන්ථ වර්ගීකරණ සංකල්පවල ලක්ෂණ නිරීක්ෂණය වේ.

සංගහණය	විභේදකය	ප්‍රතිඵලය /ලැබෙන වර්ග, උපබෙදුම් විස්තරය	
පෙළ (ත්‍රිපිටකය)	විනය	උභතො විභංග	1.පාරාජිකා පාලි 2. පාචිත්තිය පාලි,
		ඛන්ධක	3. මහාවග්ග පාලි 4. චුල්ලවග්ග පාලි
		පරිවාර	5. පරිවාර පාලි

	සූත්‍ර	1. දීඝ නිකාය 2. මජ්ඣිම නිකාය 3. සංයුක්ත නිකාය 4. අංගුත්තර නිකාය 5. ඛුද්දක නිකාය (පොත් 15කින් සමන්විත ය)
	අභිධර්මය	1. ධම්ම සංගණී ප්‍රකරණය 2. විභංග ප්‍රකරණය 3. ධාතු කථා ප්‍රකරණය 4. පුග්ගල පඤ්ඤත්ති ප්‍රකරණය 5. කථා වත්ථු ප්‍රකරණය 6. යමක ප්‍රකරණය 7. පට්ඨාන ප්‍රකරණය

වගු අංක 04, ධර්ම කරුණු අනුව වර්ගීකරණය (මූලාශ්‍රය, තිස්ස, ආර්. ඩී. ආනන්ද, පුස්තකාල වර්ගීකරණ අත්පොත, 2019)

අටුවා යනු පෙළ විස්තර කර වදාළ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා වන අතර ටීකා යනු අටුවා පාළිය විස්තර කොට ත්‍රිපිටකධාරී මහා ස්ථවීරයන් වහන්සේලා විසින් රචනා කරන ලද ග්‍රන්ථ වේ. වර්තමානයේ භාවිත වන සූචි පත්‍රිකාවක අඩංගු වන කරුණු පූර්වෝක්ත ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සංවිධානයේ දී භාවිත කර ඇත.

සූචිය යන්න මුලින් ම ලැයිස්තුවක් හෝ මිල ලේඛනය යනුවෙන් අර්ථ කථනය කර ඇති බව සඳහන් වේ. Catalogue යන වචනය ග්‍රීක වචනයකි. සූචියේ ප්‍රධාන කොටස් දෙකකි. (අ). Identification මෙයින් අදහස් කරනුයේ ස්ථානගත වී ඇත්තේ කෙසේද යන්නයි. (ආ). Location යනු පිහිටීම යි. ස්ථානගතවීමේ පහසු ක්‍රමයක් ලෙස සූචියක අංකනය යොදා ඇත. කර්තෘ නැතහොත් ග්‍රන්ථ නාමය යටතේ හඳුනාගැනීම කළ හැකි ය. බොහෝ විට කර්තෘගේ නම මූලික වෙයි. යම්කිසි අවස්ථාවක කර්තෘ නැත්නම් ග්‍රන්ථ නාමය යටතේ සඳහන් කරයි. මෙහි දී අපට සූචිය කරා පිවිසීම (Approaches) ලෙස හඳුන්වයි. පාඨකයා පොතක් ලබා ගැනීම සඳහා එළඹෙන ආකාර කිහිපයක් ඇත. කතුවරයා, ග්‍රන්ථ නාමය හා විෂය වශයෙන් ඒවා සඳහන් කළ හැකි ය.

බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙහි ග්‍රන්ථ විස්තරය හා ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විස්තරය

සූචිකරණය විෂයයට අදාළ සංලේඛ සම්පාදනයේ දී ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි දෙවන සංස්කරණය (AACR II R) මූලාශ්‍රය වශයෙන් භාවිත කෙරේ. ග්‍රන්ථ විස්තරයේ පදනම වී ඇත්තේ පොදු ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක විස්තරය (International Standard Bibliographic Description, General (ISBD (G) නම් වූ ප්‍රමිතිය අනුවයි. පුස්තකාලය ද්‍රව්‍යයක් මූලික ක්ෂේත්‍ර අටක් යටතේ විස්තර කෙරේ. ඒවා නම්,

(අ) ග්‍රන්ථ නාමය හා වගකීමේ ප්‍රකාශය
(ආ) සංස්කරණය පිළිබඳ තොරතුරු
(ඇ) විශේෂ විස්තර/ද්‍රව්‍යයේ ස්වභාවය. (එනම් සඟරාවක නම් කලාපය/කාණ්ඩය/වර්ෂය, සිතියමක නම් පරිමාණ විස්තර)
(ඈ) ප්‍රකාශන තොරතුරු (ප්‍රකාශිත ස්ථානය, ප්‍රකාශක, ප්‍රකාශිත වර්ෂය)
(ඉ) භෞතික තොරතුරු (පිටු විස්තර (රෝම හෝ අරාබි) චිත්‍ර, පුවරු, ඡායා රූප, ප්‍රස්තාර, වගු, උස)
(ඊ) ග්‍රන්ථ මාලා තොරතුරු
(උ) සටහන්
(ඌ) ප්‍රමිත අංකය

මේ සෑම කරුණක් අදාළ අක්ෂර යෙදෙන ස්ථාන අනුව මෙහි විස්තර කර ඇත. මෙම කරුණුවලට අදාළව ප්‍රධාන සංලේඛයක් අනුච්ඡේදනය සහිතව සම්පාදනය කිරීමට අදාළ වන ආදර්ශ ආකෘතියක් (වගු අංක 05) යටතේ දක්වා ඇත.

9 12

1
2 වර්ග අංකය
3 ඇමතුම් අකුරු ප්‍රධාන ශීර්ෂය
4

ග්‍රන්ථ නාමය/වගකීමේ ප්‍රකාශය . - සංස්කරණ ප්‍රකාශය . - විශේෂ විස්තර (ද්‍රව්‍යයේ ස්වභාවය) . - ප්‍රකාශිත ස්ථානය : ප්‍රකාශක , ප්‍රකාශිත වර්ෂය

භෞතික තොරතුරු : ද්‍රව්‍යයේ පරිමාණය . - (ග්‍රන්ථ මාලා නාමය : අංකය)

සටහන්
ප්‍රමිත අංකය
ගවේෂණ මාර්ග

12 වැනි අනුච්ඡේදනයෙන් පටන් ගන්නා සෑම ඡේදයක් ම පේළියේ ඉඩ අවසන් වූ අවස්ථාවේ දී නැවත 9 වැනි අනුච්ඡේදනය දක්වා ආපසු ගෙනවුත් ලිවිය යුතු ය. කිසියම් කෘතියක් පිළිබඳ තොරතුරු යම් යම් ශීර්ෂ යටතේ සූචියේ දී ඉදිරිපත් වන කල්හි එකී ශීර්ෂ ගැන ප්‍රධාන සංලේඛය අවසානයේ සඳහන ගවේෂණ මාර්ග වශයෙන් හැඳින්වේ. වර්ගීකෘත සූචියක දී පළමු ගවේෂණ මාර්ගය වන්නේ ප්‍රධාන සංලේඛ ශීර්ෂය යි. එය පුද්ගල නාමයක්, ග්‍රන්ථ නාමයක් හෝ ආයතන නාමයක් විය හැකි ය. වර්ගීකෘත සූචියක දී ප්‍රධාන සංලේඛයේ එන ගවේෂණ මාර්ග 1, 2, 3, ආදී වශයෙන් අරාබි ඉලක්කම්වලින් සලකුණු කළ යුතු ය.

ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි එන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ ප්‍රධාන කරුණු රාශියක් ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සංවිධානයේ දී භාවිත කර ඇති බව වගු අංක 06හි දැක්වෙන **සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනය** ඇසුරෙන් පැහැදිලි වේ. මේ අනුව (ආ) සංස්කරණය පිළිබඳ තොරතුරු, (ඇ) විශේෂ විස්තර/ද්‍රව්‍යයේ ස්වභාවය. (එනම් සඟරාවක නම් කලාපය/කාණ්ඩය/වර්ෂය, සිතියමක නම් පරිමාණ විස්තර), (ඊ) ග්‍රන්ථ මාලා තොරතුරු (ඌ) ප්‍රමිත අංකය යන කරුණු හතර බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙහි සඳහන් නොවුව ද කෘතියක ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු කාලීන අවශ්‍යතා අනුව සකස්කර ගෙන පැවති බව පැහැදිලි වේ.

බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාව	**ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විස්තරය**
(අ) කර්තෘ (Author)	(අ) ග්‍රන්ථ නාමය හා වගකීමේ ප්‍රකාශය
(ආ) ග්‍රන්ථ නාමය (Title)	
(ඇ) මුද්‍රණය හෝ ප්‍රකාශනය (Place of Publication)	(ඈ) ප්‍රකාශන තොරතුරු (ප්‍රකාශිත ස්ථානය, ප්‍රකාශක, ප්‍රකාශිත වර්ෂය)
(ඈ) ප්‍රමාණය හෝ සමුච්ඡයකරණය (Collation)	(ඉ) භෞතික තොරතුරු (පිටු විස්තර (රෝම හෝ අරාබි) චිත්‍ර, පුවරු, ඡායා රූප, ප්‍රස්තාර, වගු, උස)
(ඉ) සටහන් (Notes)	(උ) සටහන්

වගු අංක 06, සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනය (මූලාශ්‍රය, කර්තෘ විසින් නිදර්ශනය, 2024)

චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙහි එන සූචිකරණ ලක්ෂණ

පිරුවානා පොත් වහන්සේ හෙවත් මහ පිරිත් පොත චතුභාණවාරපාලිය වශයෙන් ද හැඳින්වේ. මෙහි බණවර, පද හා අක්ෂර ආදිය සංඛ්‍යාත්මකව දැක්වීමෙන් බලාපොරොත්තු වන්නට ඇත්තේ ග්‍රන්ථවල ඇතුළත් විය යුතු සූත්‍ර ප්‍රමාණය අඩු වැඩි නොවී නිශ්චිතව පවත්වා ගැනීමටයි. විශේෂයෙන් පුස්කොළ ලේඛනවල ත්‍රිපිටකය ලිවීමෙන් පසු මෙම අක්ෂර, පද හා බණවර වශයෙන් කරන ලද ගණනය කිරීම් ප්‍රචලිත වූවා විය හැකි ය.

ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර මෙම ප්‍රමාණ දර්ශක අනුව ගණනය කළ ආකාරය පිරුවානා පොත් වහන්සේ හෙවත් මහ පිරිත් පොත (පිරුවානා, 2006) පැහැදිලි කෙරෙන ගාථාවක් ද ඇත.

> "අට්ඨක්ඛරා ඒකපදා ගාථා ඒකා චතුප්පදා
> ගාථා චෙ කමතො ගන්ථෝ ගන්ථෝ බත්තිංසකක්ඛරා
> බත්තිංසක්ඛර ගාථානං පඤ්ඤාසං ද්විසතං පන
> භාණවාරෝමතෝ ඒකෝ අට්ඨක්ඛර සහස්සකො"

අකුරු අටක් පදයක් වී, පද හතරක එකතුව ගාථාවකි. ගාථාවට අකුරු තිස් දෙකක් වේ. ගාථා දෙසිය පනහ එක බණවරකි. ඒ අනුව බණවරකට අයත් අකුරු ගණන අටදහසකි. (8x4, 32x250=8000) ඒ අනුව එක් බණවරක අකුරු ගණන බණවර හතරකින් අවසන් වේ. බණවර හතර (8000x4=32000) පිරිත් පොතක් යනු බණවර හතරක් හෙවත් චතුභාණවාරපාලිය යන අර්ථයෙන් හෝ අකුරු තිස්දෙදහසක එකතුව පිරිත් පොතක් වශයෙන් හඳුන්වා ඇත. සූත්‍ර පිටකයෙහි සෑම සූත්‍රයකම ආරම්භ පාඨයෙන් සූචිකරණ ශිල්ප ක්‍රම දර්ශනය වේ. නිදසුන් වශයෙන් ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙහි එන ආරම්භක සූත්‍ර පාඨවල අදාළ විස්තර සඳහන් වන බව නිදසුන් වශයෙන් (වගු අංක 07) පෙන්නුම් කෙරේ. අදාළ නිදසුන් පාඨ පාලි භාෂාවේ ස්වරූපයට අනුව නොව සිංහල භාෂාවේ ස්වරූපය අනුව සඳහන් කර ඇත.

සූත්‍ර පාඨ	**සිංහල අර්ථ නිරූපණය**	**සූචිකරණයේ භාවිත පාරිභාෂික වචන**
ඒවං මේ සුතං	තාක්ෂණික කියවීම	Technical reading
ඒකං සමයං/[ක්‍රි. පූ. 588 ?]	ප්‍රකාශිත වර්ෂය	Year of publication
භගවා (බුදුරජාණන් වහන්සේ)	කර්තෘත්වය	Authorship
බාරාණාසියං විහරති	ප්‍රකාශිත ස්ථානය	Place of publication
ඉසිපතනේ මිගදායේ	ප්‍රකාශක	Publisher
තත්‍රකෝ භගවා	කර්තෘත්වය	Authorship
මජ්ඣිමා පටිපදා	මාතෘකාව	Title entries
පඤ්චවග්ගියේ භික්ඛු ආමන්තේසි	සටහන්	Notes

වගු අංක 07, ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙහි සූත්‍ර පාඨ (මූලාශ්‍රය, කර්තෘ විසින් නිදර්ශනය, 2024)

පූර්වෝක්ත අංක වගු අංක 07හි සඳහන් සූත්‍ර පාඨය විස්තරාත්මක සූචියක ස්වරූපයෙන් නිර්මාණය කර ගැනීම සුවිශේෂී වශයෙන් සූචියක ස්වභාවය මැනවින් පෙන්නුම් කෙරේ. ඒ අනුව වර්ගීකෘත සූචියක් සඳහා සම්පාදනය කෙරෙන **ප්‍රධාන සංලේඛයක ආකෘතියක්** පූර්වෝක්ත සූත්‍ර පාඨ අනුව සූත්‍ර පාඨවල දැක්වෙන ආකරයෙන් ම (වගු අංක 08) යටතේ දක්වා ඇත.

294.3823
භගවා භගවා

මජ්ඣිමා පටිපදා /භගවා . - බාරාණාසියං විහරති : ඉසිපතනේ මිගදායේ, ඒකං සමයං [ක්‍රි. පූ. 588 ?]

පි. [7] ; සෙ. මී. 28

බුද්ධත්වයෙන් පසු ප්‍රථම ධර්ම දේශනාව මිගදායේ වැඩ විසූ පස්වග තවුසන් සොයා වැඩම කොට දේශනා කළ බව සාසන ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වේ.

1. භගවා 2. ග්‍ර. නා.

වගු අංක 08, ප්‍රධාන සංලේඛයක ආකෘතියක් (මූලාශ්‍රය, කර්තෘ විසින් නිදර්ශනය, 2024)

පූර්වයෙන් දක්වන ලද නිදසුන් අනුව පෙරදිග ඥානයෙහි අපූර්වත්වය හා පුස්තකාලය ග්‍රන්ථ විඥාපන පාලනයෙහි භාවිත ශිල්ප ක්‍රම අතරෙන් වර්ගීකරණය හා සූචිකරණය භාවිත වී ඇති බව පෙන්නුම් කෙරේ. පර්යේෂණ මාතෘකාවට අදාළ වන පරිදි සූචිකරණය සඳහා විවිධ ක්‍රමවේද භාවිත කර ඇති බව ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව යටතේ සාකච්ඡා කෙරිණි.

නිගමන හා නිර්දේශ

ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රය තුළ වෙනස් ආකාරයකින් අන්තර්ගත වී ඇති බව මේ පර්යේෂණයෙන් අනාවරණය විය. ඒ අනුව පූර්වෝක්ත සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ අන්තර්ගත වන ක්‍රමවේදයන් අභිබවා ගොස් වඩාත් සාරගර්භ හා විද්‍යාත්මක ස්වරූපයකින් යුතු සූචිකරණ ක්‍රමවේදයක් ත්‍රිපිටකාගත කරුණුවල හා චතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රය තුළ මැනවින් අන්තර්ගතව තිබෙන බව ප්‍රස්තුත පර්යේෂණයෙන් නිගමනය කෙරේ. ඒ අනුව පෙරදිග ඥාන කෝෂය තුළ අන්තර්ගත මෙවන් දැනුම් පද්ධති බටහිර දෘෂ්ටිකෝණයෙන් විමර්ශනය නොකර දේශීය ඥානය පිළිබඳ සවිඥානිකතාවකින් යුතුව අධ්‍යයනය හා භාවිතයෙන් වඩාත් කාර්යක්ෂමතාවකින් යුතු සූචිකරණ ක්‍රමවේදයක් නිෂ්පන්න කරගත හැකි බව පෙන්වා දිය හැකි ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

අභිධර්ම අධ්‍යයන (2012), සංස්. අසංග තිලකරත්න, කොළඹ : ඇස්. ගොඩගේ

තිලකසිරි, ජේ. (1988), වෛදික සාහිත්‍යය, කොළඹ : එස්. ගොඩගේ

තිස්ස, ආර්. ඩී. ආනන්ද (2019), පුස්තකාල ග්‍රන්ථ වර්ගීකරණ අත්පොත : ඩිවී, විශ්ව හා දෙතිත් වර්ගීකරණ සංකල්ප භාවිතය හා පරිචය, නුගේගොඩ : නැණිල පබ්ලිකේෂන් ප්‍රයිවෙට් ලිමිටඩ්

ත්‍රිපිටකධර්මකෝෂය, (1978), වෙළුම 1, කලබ, 1 සංස්. මඩිහේ පඤ්ඤාසීහ හිමි, මහරගම : සාසන සේවක සමිතිය

නානායක්කාර, ගුණවර්ධන (1988), නිකාය සංග්‍රහය හෙවත් ශාසනාවතරණය, කොළඹ : ගුණසේන

පද්මසිරි, ජී. ආර්. (2017), පුස්තකාල සූචිකරණය, කොළඹ : මෙන් ප්‍රකාශකයෝ

පිරුවානා පොත් වහන්සේ හෙවත් මහ පිරිත් පොත (චතුභාණවාරපාලිය) (2006), සංස්. ඉඳුරාගාරේ ධම්මරතන හිමි, ඒ. කේ. හර්ෂ ධර්මප්‍රිය, හෙයියන්තුඩුව : තායි-ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය

මලලසේකර ජී. පී. (2007), ඉංග්‍රීසි සිංහල ශබ්දකෝෂය, කොළඹ : ගුණසේන

සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි දෙවිසිවන ග්‍රන්ථය : ථේරගාථාපාළි ඛුද්දකනිකාය පඤ්චම භාගය (1972), කොළඹ : ලංකාණ්ඩුව, (බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථමාලා : 28)

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

USING CATALOGUING RULES FOR EFFECTIVE ORGANIZATION OF BIBLIOGRAPHICAL INFORMATION OF NON-BOOK MATERIALS: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

PBI Madumali[1] and P Wanigasooriya[2]

Abstract

This study investigates the organization of bibliographical information for non-print materials in libraries, focusing on the absence of standard formats. It explores the effectiveness, benefits, and challenges of using catalouging formats. The research utilizes various databases, analyzing studies for relevance to assess catalouging models in terms of accuracy, accessibility, and usability. Study explores the catalouging and bibliographic organization of non-print materials, tracing the evolution from foundational codes like Cutter's dictionary catalogue code to modern standards. It highlights contributions by key figures like Lubetsky, British and Amarican library associations, IFLA and RDA working committee emphasizing consistent and accurate representation across various formats, including audio-visual and electronic resources. Initially, above codes focused on physical descriptions of materials like audiovisual media, electronic sources, and graphic materials. Over time, these codes evolved to include content and access details, reflecting technological advancements. The research highlights the effectiveness, benefits, and challenges of using indexing models to categorize non-book sources, emphasizing the shift from describing external to internal characteristics. Various strategies, including controlled vocabularies and specific rules, have been developed to enhance the organization and retrieval of bibliographic information in diverse media.

Keywords: Audio-visual, Bibliographical information, Cataloging, Electronic resources, Non-book materials,

---

[1] Librarian, Bandaranayake Memorial Library, Sri Lanka

Email: madhumaliiresha80@gmail.com https://orcid.org/0000-0003-2352-5398

[2] Senior Lecturer, Department of Library and Information Science, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: priyanwada@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0005-6305-2048

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

පොත් නොවන මූලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු ඵලදායීව සංවිධානය සඳහා සූචිකරණ නීති භාවිතය : විධිමත් සාහිත්‍ය විමර්ශනයක්

පී.බී.අයි. මධුමාලි සහ පී. වනිගසූරිය

සාරසංක්ෂේපය

පුස්තකාලවල පවතින්නා වූ මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය කිරීමේදී භාවිත කළ හැකි ප්‍රමිතිගත ආකෘති නැතහොත් සම්මත ආකෘති නොමැතිකම කෙරෙහි මෙම අධ්‍යයනය මගින් අවධානය යොමු කරයි. එමගින් සූචිකරණ ආකෘති භාවිතා කිරීමේ කාර්යක්ෂමතාව, ප්‍රතිලාභ සහ අභියෝග ගවේෂණය කරයි. පර්යේෂණය සඳහා විවිධ දත්ත සමුදායන් භාවිතා කළ අතර නිරවද්‍යතාවය, ප්‍රවේශ්‍යතාවය සහ උපයෝගීතාවය අනුව සූචිකරණ ආකෘති තක්සේරු කිරීම සඳහා අදාළ ආකෘති විශ්ලේෂණය කර ඇත. අකාරාදී සූචියක් සඳහා වන නීති සංග්‍රහ කේතය වැනි පදනම් කේතවල සිට නවීන ප්‍රමිතීන් දක්වා පරිණාමය සොයා ගනිමින් මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍රවල සූචිකරණය සහ ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය ගවේෂණය කරයි. එය ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මාධ්‍ය සහ විද්‍යුත් මූලාශ්‍ර ඇතුළුව විවිධ ආකෘති හරහා ස්ථාවර සහ නිවැරදි නියෝජනයක් අවධාරණය කරමින් ලුබෙට්ස්කි, ඇමරිකානු පුස්තකාල සංගමය, IFLA සහ RDA ක්‍රියාකාරී කමිටුව වැනි ප්‍රධාන පුද්ගලයින්ගේ දායකත්වය ඉස්මතු කරයි. මුලදී, ඉහත කේත ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මාධ්‍ය, විද්‍යුත් මූලාශ්‍ර සහ ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය වැනි ද්‍රව්‍යවල භෞතික විස්තර කෙරෙහි අවධානය යොමු කළේය. කාලයාගේ ඇවෑමෙන්, මෙම කේත තාක්ෂණික දියුණුව පිළිබිඹු කරමින් අන්තර්ගතය සහ ප්‍රවේශ විස්තර ඇතුළත් කිරීමට පරිණාමය විය. බාහිරින් විස්තර කිරීමේ සිට අභ්‍යන්තර ලක්ෂණ දක්වා අවධාරණය කරමින් මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර වර්ගීකරණය කිරීම සඳහා සූචිගත කිරීමේ ආකෘති භාවිතා කිරීමේ සඵලතාවය, ප්‍රතිලාභ සහ අභියෝග මෙම පර්යේෂණය ඉස්මතු කරයි. විවිධ මාධ්‍යවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය කිරීම සහ ලබා ගැනීම වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා පාලිත වචන මාලාවන් සහ නිශ්චිත රීති ඇතුළු විවිධ උපාය මාර්ග සකස් කර ඇත.

මුඛ්‍ය පද: ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය මාධ්‍ය, ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු, සූචිකරණය, විද්‍යුත් මූලාශ්‍ර, මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර

හැඳින්වීම

පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය යනු වසර ගණනාවක් පුරා පහසුවෙන් භෞතිකව හැසිරවීම, ගබඩා කිරීම, භාවිතය සහ සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා කඩදාසි හෝ වෙනත් ආකාරයක මාධ්‍යයයන්හි වාර්තාගත කළ මානව දැනුම වේ. මෙකී දැනුම් වාර්තාවල අඩංගු තොරතුරු මානව බුද්ධිමය හෝ කලාත්මක සිතුවිලි නිරූපණය කරයි (AACR2, 1988). මිනිස් දැනුම වාර්තා කරන්නට පටන් ගත් දා සිට විවිධ මාධ්‍ය ඔස්සේ තොරතුරු වාර්තා කිරීම ආරම්භ වී ඇත. මෙම වාර්තා කළ දැනුම ගබඩා කර ඒවා ජනතාවගේ ප්‍රයෝජනය උදෙසා මුදාහැරීමේ මධ්‍යස්ථාන ඇති වීමත් සමගම විවිධ මාධ්‍ය ඔස්සේ පුස්තකාල පුස්තකාල සම්පත් ඒකරාශී කිරීම ආරම්භ කර ඇත. මෙකී දැනුම අඩංගු මාධ්‍ය විවිධ ආකාරවලින් ලබා ගත හැකිය. එනම් මුද්‍රිත(Print) සහ මුද්‍රිත නොවන (Non-print) ලෙස ද (Crisman,2015), පොත් (books), පත්‍රිකා සහ මුද්‍රිත පත්‍රිකා (Pamphlets and printed sheets), සිතියම් ද්‍රව්‍ය (Cartographic material), අත් පිටපත් (Manuscripts), සංගීත කෘති (Music), ශබ්ද වාර්තා (Sound recordings), චලන පින්තූර සහ වීඩියෝ පටිගත කිරීම් (Motion pictures and video recordings), ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය (Graphic materials), ඉලෙක්ට්‍රොනික මූලාශ්‍රය (Electronic resources), ත්‍රිමාණ කෞතුක වස්තු (Three-dimensional artifacts and realia), ක්ෂුද්‍ර ස්වරූප (Microforms) ලෙසද වර්ග කල හැකිය (AACR2,1988). පොත් (books), මාලික ප්‍රකාශන (continuing resourses), පරිගණක ගොනු (computer files), සිතියම් (maps), සංගීත කෘති (music), දෘෂ්‍ය මූලාශ්‍රය (Visual materials), මිශ්‍ර ද්‍රව්‍ය (mixed materils) ලෙසද (Library of congress, 2024) නූතන වර්ගීකරණය අනුව පිටු, පත්‍ර, යනාදිය හෝ පිටු වල පින්තූර සහිත සම්පත් (Resources with pages, leaves, etc., or images of pages), චලනය වන රූප (Moving images) සහ අනෙකුත් සියලුම සම්පත් (All other resources) ලෙසද (Clemente,2019) කොටස් කර ගත හැක. ඒ අතරින් පුස්තකාලයක පවත්නා මුද්‍රිත තොරතුරු මූලාශ්‍ර ලෙස පොත් පත්, වාරික ප්‍රකාශන, පුවත්පත්, පුස්තිකා, නිබන්ධන ආදී මුද්‍රිත ස්වරූපයෙන් ප්‍රකාශයට පත්වන තොරතුරු සම්පත් හැඳින්විය හැකිය (Yap,2014). මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර යනු මුද්‍රිත ද්‍රව්‍ය හැර වෙනත් ඕනෑම ආකාරයකින් ලබා ගත හැකි ද්‍රව්‍ය ලෙස අර්ථ දැක්විය හැකිය. මේවා නවීන පුස්තකාල සඳහා වැදගත් තොරතුරු සහ ඉගෙනුම් සම්පත් ද්‍රව්‍ය බවට පත්වෙමින් තිබේ. මුද්‍රිත නොවන ද්‍රව්‍ය, මුද්‍රිත ද්‍රව්‍ය වලින් වෙනස් වේ. එහි ඇති ප්‍රධාන වෙනස්කම් වලින් එකක් නම් යන්ත්‍රයක්, තොරතුරු සහ මුද්‍රිත නොවන ද්‍රව්‍ය භාවිතා කරන්නා අතර මැදිහත්කරුවෙකු ලෙස කටයුතු කිරිමයි (Clemente, 2019). එහිදී යන්ත්‍ර හැසිරවීමේ මූලික දැනුම ද මෙම මූලාශ්‍රය භාවිතයට අවශ්‍ය වේ.

නූතන තොරතුරු තාක්ෂණ දියුණුවත් සමගම පුස්තකාලවල මූලාශ්‍රයන් පාඨක පහසුව හා කාර්යක්ෂමතාව පවත්වාගැනීම සඳහා දෙමුහුම් (hybrid) ආකාරයෙන් පවත්වාගෙන යයි. දෙමුහුන් පුස්තකාලය සම්ප්‍රදායික පුස්තකාලය සහ ඩිජිටල් පුස්තකාල සමඟ ඒකාබද්ධ කර සකස් කර තිබේ (Oppenheim and Smithson,1999). එනිසා මුද්‍රිත මූලාශ්‍රයන්ට මෙන්ම මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍රයන්ට ද විශාල ඉල්ලුමක් පාඨක ප්‍රජාව අතර ඇතිවී තිබේ. පුස්තකාලයේ එක් රැස් කර ආරක්ෂා කර සංවිධානය කර ඇති තොරතුරු මූලාශ්‍ර පාඨක ප්‍රයෝජනය සඳහා ඉතා පහසුවෙන් ලබාදීම පුස්තකාලයේ ඒකායන පරමාර්ථය වේ. මුද්‍රිත මූලාශ්‍ර මෙන්ම මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍රද මනාව සංවිධානය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. විශේෂයෙන්ම නූතන යුගය වන විට මුද්‍රිත තොරතුරු මූලාශ්‍ර සංවිධානය සහ මෙම මූලාශ්‍ර සඳහා භාවිත කළ හැකි ප්‍රමිති සකස්ව ඇති අතර ඒ පිළිබඳ සාහිත්‍ය විමර්ශනය කිරීමේදී විශාල සාහිත්‍යයක් වර්ධනය වෙමින් පවතී. නමුත්, මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සංවිධානය සහ ඒ සඳහා භාවිත කළ හැකි ප්‍රමිති පිළිබඳ බිහි වී ඇති සාහිත්‍ය විරලය.

පර්යේෂණ ගැටලුව

මුද්‍රිත නොවන ද්‍රව්‍ය යනු විශේෂ ලක්ෂණ සහිත ආකෘති ග්‍රන්ථ නාමාවලිය පාලනය සහ ප්‍රවේශය සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කළ යුතු නමුත් බොහෝ විට නොසලකා හරින ලද තොරතුරු මූලාශ්‍ර ලෙස පුස්තකාල තුළ සලකයි. අධ්‍යාපනික සහ විනෝදාත්මක අවශ්‍යතා ආවරණය කරමින් - මුද්‍රිත නොවන ආකෘති පුළුල් පරාසයකින් නිෂ්පාදනය කෙරේ (Wijayaratne,2009). එකී මූලාශ්‍රවල විශාල වැඩිවීමක් දක්නට ලැබුණ ද මුද්‍රිත මූලාශ්‍රය මෙන් නොව මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය සඳහා ප්‍රමිතිගත ක්‍රම භාවිත කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමුව නොතිබීම ගැටලුවක් බවට පත්ව තිබේ. එම නිසා මෙම අධ්‍යයනය මගින් මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය කළ යුත්තේ කෙසේද යන්න හා ඒවාට ඇති පිළිගත් ප්‍රමිති මොනවාද යන්න පිළිබඳ අධ්‍යයනය කරයි.

පර්යේෂණ අරමුණු

ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය කිරීම සඳහා සූචිකරණ ආකෘති භාවිතා කිරීමේ සඵලතාවය, ප්‍රතිලාභ සහ අභියෝග හඳුනා ගැනීම.

පර්යේෂණ ප්‍රශ්න

- ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානයේ භාවිතා වන යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ මොනවාද?
- නිරවද්‍යතාව, ප්‍රවේශීයතාව සහ උපයෝගීතාව අනුව මෙම ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක ආකෘති කෙතරම් ඵලදායීද?

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය සඳහා පුළුල් සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර ප්‍රමාණයක් ගවේශනය කර ගැනීම සඳහා Scopus, Web of Science, Google Scholar, Library and Information Science Abstracts (LISA) යන දත්ත පදනම් භාවිත කර ඇති අතර ගවේශන පද ලෙස යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණය (Machine Readable Cataloguing OR MARC), ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු (Bibliographic Information), ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය (Organization of Bibliographic Data) සහ පුස්තකාල තොරතුරු පද්ධති (Library Information Systems) යොදා ගන්නා ලදී. සෙවුම් උපායයන් ලෙස Boolean operators (AND, OR, NOT) භාවිතයෙන් සෙවුම් පද ඒකාබද්ධ කිරීමත්, ප්‍රකාශන දිනය සහ ලේඛන වර්ගය අනුව සෙවුම් ප්‍රතිඵල වෙන්කිරීමත් සිදුකරන ලදී. අදාළ අධ්‍යයනයන් තෝරාගෙන අදාළත්වය තීරණය කිරීම සඳහා මාතෘකා සහ සාරාංශ සමාලෝචනය කරන ලදී. ඉන් අනතුරුව සම්පූර්ණ-පෙළ සමාලෝචනය සිදු කළ අතර ඒ අනුව තොරතුරු විශ්ලේෂණය හා සාකච්ඡාව සිදුකර ඇත.

ප්‍රතිඵල සහ සාකච්ඡාව

පොත් පිළිබඳ ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය වීම බහුලව සිදුවුව ද පොත් නොවන ද්‍රව්‍ය සංවිධානය කිරීම පිළිබඳ සාකච්ඡාව විවිධ පුස්තකාලයාධිපතිවරුන්, විද්වතුන් සහ ආයතන විසින් සූචිකරණ ඉතිහාසය පුරාවටම යම් යම් මට්ටම්වලින් අවධානය යොමු කර ඇත. සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර ගවේෂණයෙන් වගුව අංක 1 දැක්වෙන සඳහන් නීති සංග්‍රහවල මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය පිළිබඳ සාකච්ඡා වී තිබෙන බව අනාවරණය විය.

වගුව අංක 1: නීති සංග්‍රහවල මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සූචිකරණය කිරීම පිළිබඳ විස්තර

කර්තෘ	**සූචිකරණ සිද්ධාන්ත නාමය හා වර්ෂය**	**මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සූචිකරණය කිරීම පිළිබඳ විස්තර**
චාල්ස් එම්මි කටර්	අකාරාදී සූචියක් සඳහා වන නීති සංග්‍රහය (1876)	මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර ඇතුළුව පසුකාලීන නීතිවලට බලපාන පදනම් සූචිකරණ මූලධර්ම සකස් කර ඇත.
සේමර් ලුබෙට්ස්කි	නියෝජනය කිරීමේ මූලධර්ම (1898)	මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර ඇතුළුව සියලුම ද්‍රව්‍ය සඳහා අදාළ වන සූචියේහි ඒකාකාරී බව සහ පරිශීලක සෙවුම් අවධාරණය වන පරිදි නීති සකස් කර ඇත.
ඇමරිකානු සහ බ්‍රිතාන්‍ය පුස්තකාල සංගම්	AACR (1967)	ප්‍රධාන වශයෙන් පොත් කේන්ද්‍ර කරගත් නමුත් විවිධ ද්‍රව්‍ය විස්තර කිරීම සඳහා මූලික නීති ඇතුළත් වේ.
ඇමරිකානු සහ බ්‍රිතාන්‍ය පුස්තකාල සංගම්	AACR2 (1978)	ශබ්ද තැටි සහ සිතියම් වැනි මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සූචිගත කිරීම සඳහා සවිස්තරාත්මක නීති ඇතුළත් කිරීමට පුළුල් කර ඇත.
පුස්තකාල සංගම් සහ ආයතන පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මේලනය (IFLA)	ISBD(NBM) (1987)	මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා ප්‍රමිතිගත විස්තර සපයා ඇත.
කොංග්‍රස් පුස්තකාලය	MARC21	ස්වයංක්‍රීය පුස්තකාල පරිසරයක සූචිකරණය කිරීම සඳහා තීරණාත්මක වන යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණය සහ අදාළ තොරතුරු නියෝජනය කිරීම සඳහා වන ප්‍රමිතියකි. එය මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සූචිකරණය කිරීම සඳහා සවිස්තරාත්මක ක්ෂේත්‍ර සපයයි.
පුස්තකාල සංගම් සහ ආයතන පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සම්මේලනය (IFLA)	FRBR (1998)	සියලු ආකෘති සඳහා අදාළ වන වැඩ සහ අයිතම අතර සම්බන්ධතා කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන ආකෘතියක් හඳුන්වා දෙන ලදී.
RDA මෙහෙයුම් කමිටුව	RDA (2010)	සියලු වර්ගවල පුස්තකාල සම්පත් සූචිගත කිරීම සඳහා නම්‍යශීලී, ආකෘති ප්‍රමිතියක්, මුල් මූලධර්ම මත පදනම්ව ගොඩනැගීම ඇත.

මූලාශ්‍රයඃ පර්යේෂිකාවන් විසින් සකස් කරන ලදී(2024)

එසේම එක් එක් නීති සංග්‍රහ වර්ධනය වීමේ දී එක එකකට බලපෑමක් ඇති වී තිබෙනුද දක්නට ලැබේ. එය පහත රූපයෙන් දක්වා තිබේ. මුල්ම විධිමත් සූචිකරණ නීති සංග්‍රහය වන චාල්ස් එම් කටර් විසින් සැකසූ අකාරාදී සූචියක් සඳහා වූ නීති සංග්‍රහය 1967 ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි සිද්ධාන්තවලට බලපා ඇත. එපමණක් නොව සේමර් ලුබෙට්සිගේ නීති සංග්‍රහයේ සෙවනැල්ල ද ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි දක්නට තිබේ. 1965 දී යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ නීති සම්පාදනයේදී ලුබෙට්සිගේ නීති සංග්‍රහයේ සහ ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි නීති පදනම්ව ගොඩනැගී ඇත. අනෙක් අතින් සම්පත් විස්තරය සහ ප්‍රවේශය නීති මාලාවට ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි, යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි ඍජු සබඳතාවක් හඳුනාගත හැක (Hepler, & Horalek, 2023).

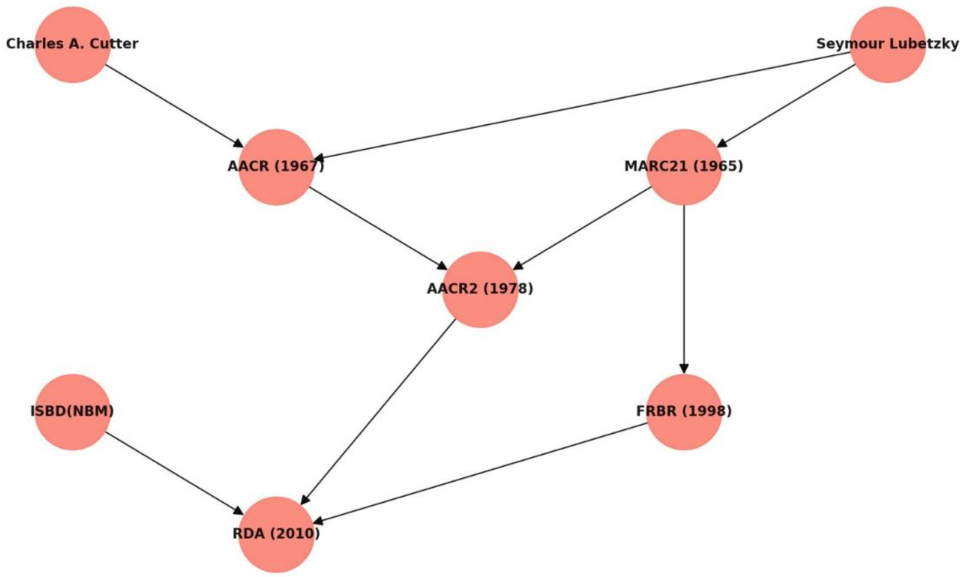

රූපය 1: සූචිකරණ නීති සංග්‍රහ අතර ඇති සම්බන්ධතාවය

මූලාශ්‍රය: පර්යේෂිකාවන් විසින් සකස් කරන ලදී(2024)

අකාරාදී සූචියක් සඳහා වූ නීති සංග්‍රහය (Rules for a dictionary catalogue)

19 වන ශතවර්ෂයේ අගභාගයේ දී, චාර්ල්ස් එම් කටර්ගේ "අකාරාදී සූචියක් සඳහා වූ නීති සංග්‍රහය" සූචිකරණය සඳහා පදනම් ප්‍රවේශයක් සැපයූ නීති සංග්‍රහය විය (Cutter,1953). කටර්ගේ නීති සංග්‍රහයේ මූලික අවධානය යොමු වූයේ පොත් සූචිගත කිරීම කෙරෙහි වන අතර, ඔහු මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සංවිධානය කිරීම පිළිබඳව ද සිය අවධානය යොමු කළේය. එය පුළුල් ලෙස නොවූයේ මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍ර එකල පුස්තකාල එකතුවෙහි බහුලව දක්නට නොලැබුණු නිසාය. සාම්ප්‍රදායික පොත්වලින් ඔබ්බට වෙනත් පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය පවතින බව කටර් හඳුනාගත් නමුත් ඔහු මෙකී මූලාශ්‍රය සඳහා පුළුල් නිර්වචනයක් හෝ පුළුල් නීති ලබා දී නැත. ඔහු අත්පිටපත්, සිතියම්, ප්‍රස්ථාර, සංගීතය සහ අනෙකුත් විශේෂත්වයන් (Peculiarities) සහිත ද්‍රව්‍ය ලෙස නීති ඇතුළත් කර ඇත (Cutter,1891). පැහැදිලි කතුවරයෙකු නොමැති මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා, කර්තෘ රහිත පොත් සඳහා භාවිතා කරන ආකාරයටම, ග්‍රන්ථ නාමය යටතේ ප්‍රධාන ශීර්ෂය සකස් කිරීමට කටර් නිර්දේශ කර තිබේ. මෙම අදහස සූචිය තුළ ඒකීයත්වය ඇති කිරීමට අවස්ථාව ලබා දුන් අතර පාඨකයන්ට ද්‍රව්‍ය සොයා ගැනීම ද පහසු කළේය. කටර්ගේ මෙම මූලික පැහැදිලි කිරීම් පසු කාලීනව මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සංවිධානය කිරීමට ඍජුව බලපෑම් කර තිබේ.

නිරූපන සිද්ධාන්තය (Principle of representation)

පුස්තකාල විද්‍යා ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රමුඛ චරිතයක් වන ලුබෙට්ස්කි (Carpenter, 1998) සූචිකරණ සිද්ධාන්ත සංවර්ධනය සඳහා සැලකිය යුතු දායකත්වයක් ලබා දුන්නේය. ලුබෙට්ස්කි මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර පමණක් නිශ්චිත සූචිකරණ නීති මාලාවක් සකස් නොකළ ද, ඔහුගේ න්‍යායික රාමුව සහ මූලික සූචිකරණ මූලධර්ම මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සංවිධානයට ද සැලකිය යුතු බලපෑමක් ඇති කළේය. නිරූපන සිද්ධාන්තය (Principle of representation) මඟින් ලුබෙට්ස්කි අවධාරණය කළේ සූචිකරණ වාර්තා මඟින් අයිතමය විශේෂ කර අර්ථකථනය නොකර එය පවතින ආකාරයටම නිරූපණය කළ යුතු බවයි. ශ්‍රව්‍ය දෘෂ්‍ය ද්‍රව්‍ය, සිතියම් සහ විද්‍යුත් සම්පත් වැනි විවිධ ආකෘති සහ අන්තර්ගතයන් නිවැරදිව නිරූපණය කිරීමට මෙම මූලධර්මය ඉතා වැදගත් විය. පොත් මෙන් ඒකාකාරී ස්වභාවයකින් විස්තර කළ නොහැකි මෙකී මූලාශ්‍රය ස්ථාවර හා ඒකීය වශයෙන් විස්තර කිරීමට පහසුකම් සැලසීම සඳහා නීති සකස් කර ඇත. කෘතියක "ප්‍රධාන කතුවරයා" හෝ "ප්‍රධාන නිර්මාතෘ" හඳුනාගැනීමේ වැදගත්කම ඔහු අවධාරණය කළේය. මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා, මෙම සංකල්පය අධ්‍යක්ෂකවරයෙකු, නිර්මාපකයෙකු, කලාකරුවෙකු හෝ සංවිධානයක් වේවා, කෘතියක් පිටුපස ඇති මූලික නිර්මාණාත්මක දායකත්වය ලබා දුන් අය සඳහා ප්‍රධාන ශීර්ෂය ලබා දීමට නිර්දේශ කර තිබේ (Yee, 1998).

ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක විස්තරය - මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර (ISBD_NBM)

ඇංග්ලෝ ඇමරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ දෙවෙනි සංස්කරණය සම්පාදනය කිරීමේදී අනුගත එක් ප්‍රතිපත්ති තීරණයක් වූයේ සියලුම පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය එකම ආකාරයකින් විස්තර කළ හැකි ආකාරයෙන් ග්‍රන්ථ විස්තරය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතියක් අනුගමනය කළ යුතු බවයි. එහෙත් මෙම නීති සංග්‍රහ සම්පාදන කටයුතු

සිදු වූ 1974 - 1977 වකවානුවේ දී නිශ්චිත වශයෙන් සම්මත වී තිබුණේ මුද්‍රිත ග්‍රන්ථ සහ මාලික ප්‍රකාශන සඳහා වූ ප්‍රමිති පමණි. එහෙයින් නව සංස්කරණයේ ප්‍රතිපත්ති තීරණය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සියලුම පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය වලට පොදු ග්‍රන්ථ විස්තර ප්‍රමිතියක් සැකසීම අවශ්‍ය විය. ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක විස්තරය (පොදු) International Standard Bibliographic Description (General) - ISBD (G) බිහිවූයේ මෙකී අවශ්‍යතාව සපුරාලනු පිණිසය. මෙය 1977 දී ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබිණි (Frost & Taylor, A.G., 1983). එහි දිගුවක් ලෙස 1987 දී ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක විස්තරය මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර (ISBD_NBM) ප්‍රමිතිය නිර්මාණය විය (IFLA, 1987). එය ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය අයිතම, විද්‍යුත් සම්පත්, ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය සහ සාම්ප්‍රදායික පොත් ලෙස නොසැලකෙන වෙනත් මාධ්‍ය විස්තර කිරීමට සකස් කළ ප්‍රමිතියකි. මෙහි ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර ලෙස ග්‍රන්ථ නාමය සහ වගකීම් ප්‍රකාශය, සංස්කරණ විස්තර, ද්‍රව්‍ය පිළිබඳ විශේෂ විස්තර, ප්‍රකාශන සහ නිෂ්පාදන තොරතුරු, භෞතික විස්තරය, සටහන් සහ සම්මත අංක ඇතුළත් වේ. මෙම ක්ෂේත්‍ර මගින් විස්තරය පැහැදිලි කර ගැනීම, විවිධ මාධ්‍ය හඳුනාගැනීම, තොරතුරු සමුද්ධරණය සඳහා අවශ්‍ය නීති සපයා ඇත.

මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා, ජාත්‍යන්තර මට්ටමින් ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු හුවමාරු කිරීම සඳහා සුවිශේෂී වැදගත්කමක් දරයි. මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර බොහෝ ආකාරයේ භාෂාවේ බාධක ඉක්මවා යන බැවිනි. 1973 දී IFLA හි Grenoble සම්මන්ත්‍රණයේදී, සියලු ආකෘතිවල ප්‍රකාශන සඳහා ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක දත්ත හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා ලොව පුරා තොරතුරු පද්ධති පිළිබඳ සංකල්පය මතු විය. මෙම ඉලක්කයේ එක් ප්‍රකාශනයක් ලෙස, මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සංවිධානය සඳහා ISBD ක්‍රියාකාරී කණ්ඩායමක් පිහිටුවීමට IFLA හි මහා සභාව නිර්දේශ කළේය. මෙම ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතිය සඳහා අඩිතාලම දැමීම සඳහා, IFLA විසින් පුස්තකාල මගින් එකතු කරන ලද මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර ලැයිස්තුගත කිරීම සහ විස්තර කිරීම සඳහා පවතින පද්ධති සහ වර්තමාන යෝජනා, ඒවායේ ජාත්‍යන්තර සම්බන්ධීකරණය සඳහා මූලික යෝජනා සමඟ සමීක්ෂණයක් සඳහා යුනෙස්කෝ සමඟ ගිවිසුම්ගත විය. 1974 දී අවසන් කරන ලද සමීක්ෂණයට රටවල් 24 ක කේත සහ ප්‍රමිතීන් පිළිබඳ ගැඹුරු පරීක්ෂණයක් සහ ඇගයීමක්, පොත් නොවන ද්‍රව්‍යවල විස්තරයේ ඇති ගැටලු ක්‍රමානුකූලව ප්‍රකාශ කිරීම සහ හුරුපුරුදු සහ අඩු ප්‍රසිද්ධ කේත සංසන්දනය කිරීම සහ විශ්ලේෂණය ඇතුළත් විය.

පවතින ISBD (M) සමඟ සහ මුද්‍රිත මාධ්‍ය සඳහා සූචිකරණ නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමට නියමිත අතර, විවිධ මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර ද පොත් සමඟ පොදු ලක්ෂණ බෙදා ගත යුතුය. එක් ව්‍යුහයක් තුළ සියලු වර්ගවල මාධ්‍යවලට ඉඩ සැලසීමේ හැකියාව ඇති ISBD නිර්මාණය කිරීමේ හැකියාව රවිලියස් සලකා බැලූ නමුත්, එවැනි අදහසක් එක් එක් ද්‍රව්‍ය කාණ්ඩ ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරුවල විවිධත්වය පෙනෙන බැවින් එවැනි අදහසක් කළ නොහැකි බව නිගමනය කළේය. ISBD (G) වැනි රාමුවක අවශ්‍යතාවය ඇංග්ලෝ-ඇමරිකානු නාමාවලි නීතිවල දෙවන සංස්කරණය සකස් කිරීමේදී හඳුනා ගන්නා ලදී. 1975 දී, AACR හි සංශෝධන සඳහා වූ ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් කමිටුව පසුව විශේෂිත ISBD සඳහා සකස් කරන ලද කෙටුම්පත් ISBD වෙතින් මොනොග්‍රැෆ් සඳහා සහ එකිනෙකින් වෙනස් වීමේ සලකුණු පෙන්නුම් කරන බව සැලකිලිමත් විය. පුස්තකාල එකතුවේ ඇති සියලුම ද්‍රව්‍ය සඳහා සුදුසු සාමාන්‍ය ජාත්‍යන්තර සම්මත ග්‍රන්ථ නාමාවලියක් සලකා බැලීම සඳහා ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් කමිටුවේ යෝජනාව IFLA විසින් පිළිගනු ලැබීය. ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් කමිටුවේ සහ නාමාවලිය පිළිබඳ IFLA කමිටුවේ නියෝජිතයන් 1975 ඔක්තෝම්බර් මාසයේදී පැරිසියේදී රැස්විය. මෙම රැස්වීමේදී ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් කමිටුවේ යෝජනාව සාකච්ඡා කරන ලද අතර ISBD (G) ලෙස හැඳින්විය යුතු දේ පිළිබඳ මූලික තොරතුරු පිළිබඳව එකඟතාවකට පැමිණියහ. සියලු වර්ගවල මාධ්‍ය විස්තර කිරීම සඳහා පදනමක් සපයන රාමුවක් වන අතර, සියලු විශේෂිත ISBD සඳහා පදනම ලෙසද භාවිතා කර ඇත (Frost & Taylor, A.G., 1983).

ඇංග්ලෝ ඇමරිකානු නීති සංග්‍රහය I (AACRI)

මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා, ජාත්‍යන්තර මට්ටමින් ප්‍රකාශන හුවමාරු කිරීම විශේෂ වැදගත්කමක් දරයි. 1973 දී IFLA හි Grenoble සම්මන්ත්‍රණයේදී, සියලු ආකෘතිවල ප්‍රකාශන සඳහා ග්‍රන්ථ නාමාවලි දත්ත හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා ලොව පුරා තොරතුරු පද්ධතියක් නිර්මාණය කිරීම පිළිබඳ සංකල්පය මතු විය. මෙම ඉලක්කයේ එක් ප්‍රකාශනයක් ලෙස, මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර ISBD (NBM) සඳහා ISBD සඳහා ක්‍රියාකාරී කණ්ඩායමක් පිහිටුවීමට IFLA හි මහා සභාව නිර්දේශ කළේය. මෙම ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතිය සඳහා අඩිතාලම දැමීම සඳහා, IFLA විසින් ”පුස්තකාල මගින් එකතු කරන ලද මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සූචිකරණය කිරීම සහ විස්තර කිරීම සඳහා පවතින පද්ධති සහ වර්තමාන යෝජනා, ඒවායේ ජාත්‍යන්තර සම්බන්ධීකරණය සඳහා මූලික යෝජනා සමඟ” සමීක්ෂණයක් සඳහා යුනෙස්කෝ සමඟ ගිවිසුම්ගත විය. 1974

දී අවසන් කරන ලද සමීක්ෂණයට, රටවල් 24 ක කේත සහ ප්‍රමිති පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක පරීක්ෂණයක් සහ ඇගයීමක්, මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍රවල විස්තරයේ ඇති ගැටලු ක්‍රමානුකූලව ප්‍රකාශ කිරීම පිළිබඳ විශ්ලේෂණය ඇතුළත් කර ඇත. කේත සමීක්ෂණයේ කතුවරයා වන ක්‍රිස්ටෝපර් රැව්ලියස් විශ්වාස කළේ පුළුල් පරාසයක මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා අදාළ වන සහ මූලික වශයෙන් පොත් සඳහා සංවර්ධනය කර ඇති ISBD සමඟ සියලු ප්‍රධාන කරුණු වලට අනුකූල වන ISBD නිර්මාණය කිරීමට හැකි වනු ඇති බවයි. මෙය මනසේ තබාගෙන, රව්ලියස්ගේ කේත විශ්ලේෂණය ක්‍රමානුකූලව සිදු වන්නේ මොනොග්‍රැෆ් ISBD [M] සඳහා ISBD විසින් සපයන ලද ව්‍යුහය හරහාය. ග්‍රන්ථ නාමාවලියේ විස්තරයේ සංරචක කොටස් සහ විවිධ මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර කේත මාධ්‍ය සමඟ කටයුතු කර ඇති ආකාරය පිළිබඳ මෙම සලකා බැලීම තනි ග්‍රන්ථ නාමාවලියක් තුළ නවාතැන් ගැනීමට අපහසු මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍රවල ලක්ෂණ කෙරෙහි අවධානය යොමු කරයි (Frost & Taylor, A.G., 1983). මෙම නීති සංග්‍රහයේ ව්‍යුහය සකස් වී ඇත්තේ ප්‍රධාන කොටස් තුනකින් සමන්විතය. පළමු කොටස සංලේඛය හා ශීර්ෂ වන අතර ඊට පරිච්ඡේද පහක් ඇතුළත් වේ. දෙවෙනි කොටස ග්‍රන්ථ විස්තරය වන අතර එය පරිච්ඡේද හතරකින් සමන්විතය. තෙවන කොටස වෙන් කර ඇත්තේ මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහාය. එහි පරිච්ඡේද පහක් ඇතුළත් වේ.

1. අත් පිටපත් (Manuscript)
2. සිතියම්, ත්‍රිමාන සිතියම්, ලෝක ගෝල හා සිතියම් පොත් (Maps"Relief models" Globes and Atlases)
3. චලනය චිත්‍රපට හා චිත්‍රපට තිරු (Motion Pictures and Film scripts)
4. සංගීතය (Music)
5. හඬ වාර්තා (Phonorecord)
6. පින්තූර සැලසුම් හා වෙනත් ද්වීමය නිර්මාණ (Pictures Designs and other two-dimensional representation)
   (Non-book Materials, https://www.egyankosh.ac.in/bitstream/123456789/35746/5/Unit-8.pdf, 2024)

ඇංග්ලෝ ඇමරිකානු නීති සංග්‍රහය II (AACRII)

1967 දී බිහිවූ ඇංග්ලෝ ඇමරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහය ප්‍රථම සංස්කරණය, කාලීන සූචිකරණ අවශ්‍යතා සපුරාලීමට ප්‍රමාණවත් නොවන බවට ආරම්භයේ පටන් විවේචන එල්ල වී තිබුණි. පුස්තකාල කටයුතු යාන්ත්‍රිකරණය කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමුවීම, නව මාධ්‍ය වැඩි වශයෙන් බිහිවීම, සූචිකරණ කටයුතු සඳහා පරිගණක භාවිතය ආරම්භ වීම, ජාතික හා ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ග්‍රන්ථ විඥාපන පාලන කටයුතු පෙර නොවූ විරූ අයුරින් සංවර්ධනය වීම, සූචිකරණ සම්බන්ධ ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිති බිහිවීම ආදී නව තත්ත්වයන් යටතේ පවත්නා නීති සංග්‍රහයේ නව සංස්කරණයක අවශ්‍යතාවය මතු වී පෙනීම නිසා 1978 ඇංග්ලෝ ඇමරිකානු නීති සංග්‍රහය II දී බිහි වී ඇත (Gorman, 2004).

AACR II පොත් නොවන ද්‍රව්‍ය සඳහා ග්‍රන්ථ නාමාවලියේ ප්‍රමිතීන් වැඩිදියුණු කිරීමට සැලකිය යුතු පියවරක් ගෙන ඇති අතර AACR II හි මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර පිළිබඳ පරිච්ඡේද දෙකක් සංශෝධිත අනුවාද වලින් නිකුත් කර ඇත.

1974 දී, බ්‍රිතාන්‍ය සහ උතුරු ඇමරිකානු ග්‍රන්ථ ප්‍රතිසංවිධානය කරන සහ දැනටමත් සම්මත කර ඇති සංශෝධන ඇතුළත් කරන AACR හි නව සංස්කරණයක් සකස් කිරීම පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමට රැස්වීමක් පැවැත්විණි. ප්‍රතිශෝධන ප්‍රයත්නයන් සම්බන්ධීකරණය කිරීම සඳහා AACR ප්‍රතිශෝධනය සඳහා වූ ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් කමිටුව පිහිටුවන ලද්දේ මේ අවස්ථාවේදීය. ඒකාබද්ධ මෙහෙයුම් කමිටුව විසින් මොනොග්‍රැෆිවල ග්‍රන්ථ නාමාවලියේ විස්තරය සඳහා පදනමක් ලෙස ISBD(M) සමඟ අනුකූලතාව අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම සහ සියලු වර්ගවල ද්‍රව්‍ය පිළිබඳ ග්‍රන්ථ නාමාවලියෙහි ප්‍රමිතිකරණයේ මූලධර්මයට කැපවීම පිළිබඳව මෙන්ම කැනේඩියානු පුස්තකාල සංගමය සහ අධ්‍යාපනික සන්නිවේදන හා තාක්ෂණ සංගමයේ ප්‍රකාශිත නාමාවලි නීති සහ 1967 පෙළෙහි 12 වන පරිච්ඡේදයේ ALA සංශෝධනය සලකා බැලීමෙන් මූලික වශයෙන් පොත් නොවන ද්‍රව්‍යවලට ද ප්‍රමුඛත්වය දීමේ අවශ්‍යතාවය දක්වා ඇත. එහිදී, ඇංග්ලෝ ඇමරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහයේ දෙවෙනි සංස්කරණය සම්පාදනය කිරීමේදී අනුගත එක් ප්‍රතිපත්ති තීරණයක් වූයේ සියලුම පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය එකම ආකාරයකින් විස්තර කළ හැකි ආකාරයෙන් ග්‍රන්ථ විස්තරය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතියක් අනුගමනය

කළ යුතු බවයි. එසේම ශීර්ෂ සම්පාදනය සඳහා යම් මූලාශ්‍රයක බුද්ධිමය හෝ කලාත්මක අන්තර්ගතයට වගකීම දරණ පුද්ගලයා හෝ ආයතනය ප්‍රධාන ශීර්ෂය ලෙස සකසා ඇත.

යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ ආකෘතිය (Machine Readable Cataloguing - MARC)

යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ ආකෘතිය (Machine Readable Cataloguing - MARC) යනු ලෝකයේ බොහෝ රටවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු, සාධිකාරි තොරතුරු ආදිය යාන්ත්‍රිකව කියවීමට හැකි අයුරින් සකස්කර සහ මාර්ගගතව දත්ත සන්නිවේදනය කළ හැකි ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක ආකෘතියකි (වනිගසූරිය, 2020). ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු පරිගණකයක් මඟින් හඳුනාගැනීමට සහ සකස් කිරීමට භාවිතා කරන විද්‍යාත්මක ආකෘතියක් ලෙස මෙම ප්‍රමිතිය හඳුනාගත හැකිය. 1968 ඉදිරිපත් වූ King Report වාර්තාව අනුව 1964 දී MARC වැඩපිළිවෙළ ආරම්භය ඉටුවූයේ කොංග්‍රස් පුස්තකාලයේදී ය. 1965 දී Council on Library Resources විසින් මේ සඳහා ප්‍රතිපාදන ලබා දීමෙන් පසු 1966 දී MARCI නියමු ව්‍යාපෘතිය කොංග්‍රස් පුස්තකාලය විසින් ආරම්භ කරන ලදී. 1967 වර්ෂයේ දී MARC ව්‍යාපෘතියේ සාර්ථකත්වය නිසා MARC II ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ විය. බ්‍රිතාන්‍ය ජාතික පුස්තකාලය හා කොංග්‍රස් පුස්තකාලය එකට එක්ව යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ දත්ත අනෙකුත් පුස්තකාල අතර බෙදා හැරීමට එකඟතාව පළ කර ඇත. බ්‍රිතාන්‍ය හා ඇමරිකාව යන රටවල් දෙක අතර වෙනස්කම් හඳුනා ගෙන ඒවා විසඳා ගැනීමේ අවශ්‍යතාවය පැන නැගිණි. වර්ෂ 1967 ජූලි මස නිව්කාසල් හි දී පවත්වන ලද 'The organization and holding of bibliographic record by computer සමුළුවේදී ආර්. ඊ කොවාඩ් විසින් යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ ප්‍රමිතිය දෙක සඳහා හැඳින්වීමක් ලබා දෙන ලදී. ප්‍රථම ව්‍යාපෘතියේ දී හඳුනාගත් ඌනතා මෙහිදී මගහරවා ගැනීමට කටයුතු කර ඇත. MARC II ප්‍රමිතිය නිර්මාණය කිරීමේ අරමුණ වී ඇත්තේ සියලුම වර්ගයේ පුස්තකාල වෙත ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු බෙදා හැරීමට හැකි පරිදි අවැසි ආකෘතියක් නිර්මාණය කිරීමටය. එහිදී විශේෂ අවශ්‍යතාවන්ට ගැළපෙන පරිදි දත්ත නැවත ප්‍රති ව්‍යුහගත කළ හැකි අයුරින් හා පරිගණකවල ඇති අකුරු හා කේත වලටත් ඉහළ හා පහළ පරිගණක භාෂා වලටත් ගැලපෙන පරිදි නව MARC II ප්‍රමිතිය සකස් කිරීමට කටයුතු කර ඇත. මෙහිදී පොත් පමණක් නොව සංගීත පට, සිතියම්, ග්‍රැමෆෝන් රේකෝඩ ආදී මූලාශ්‍ර ද යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය ආකෘතිය ලබාදීමට හැකි අයුරින් සකස් කිරීමට කටයුතු කර ඇත (රත්නායක, 2018).

මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක දත්ත සඳහා MARC 21 ක්ෂේත්‍ර යොදා ගත හැකිය. විවිධාකාරයේ මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර පවත්නා බැවින් ඒවායේ ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු ආදිය ද විවිධාකාර වේ. නමුත් වර්තමාන තොරතුරු තාක්ෂණයේ සංවර්ධනයත්, තොරතුරු බිහිවන මාධ්‍යවල විවිධත්වයත් මත පොත් වලට පමණක් සීමා වී පුස්තකාලවලට කටයුතු කළ නොහැක. එබැවින් මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර යාන්ත්‍රිකව කියවීමට හැකි අයුරින් යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ ක්‍රමවේදයක් ගොඩනැගීමට MARC 21 යොදාගත හැකිය.

ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක දත්ත සඳහා MARC 21 ආකෘතිය නිර්මාණය කර ඇත්තේ මුද්‍රිත සහ අත්පිටපත් (Printed and Manuscripts), පෙළ ද්‍රව්‍ය, පරිගණක ගොනු (Computer file), සිතියම් (Maps), සංගීතය (Music), අඛණ්ඩ සම්පත් (Continuing resources), දෘශ්‍ය ද්‍රව්‍ය (Visual Materials), මිශ්‍ර ද්‍රව්‍ය (Mixed Materials) ආදිය පිළිබඳ ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක දත්ත වේ. ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක දත්ත සාමාන්‍යයෙන් මාතෘකා (Title), නම් (Name), විෂය (Subject), සටහන් (Notes), ප්‍රකාශන තොරතුරු (Publication Information) සහ අයිතමයක භෞතික විස්තර පිළිබඳ තොරතුරු වේ. ඒ අනුව ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක ආකෘතියේහි පහත සඳහන් ද්‍රව්‍ය වර්ග සඳහා දත්ත මූල ද්‍රව්‍ය අඩංගු වේ.

1. පොත් (Books -BK) - (මුද්‍රිත, ඉලෙක්ට්‍රොනික, අත්පිටපත්, ක්ෂුද්‍ර ආකෘතිය, ස්වාභාවයෙන් යුත් පෙළ සහිත ද්‍රව්‍ය සඳහා සකස් කර ඇත)
2. මාලික ප්‍රකාශන (Continuing Resource - CR) - (මුද්‍රිත, ඉලෙක්ට්‍රොනික, අත්පිටපත්, ක්ෂුද්‍ර ආකෘති පත්‍ර, ප්‍රකාශන රටාවක් සහිත යම් කාලයකට වරක් නිකුත් කරනු ලබන පෙළමය ද්‍රව්‍ය සඳහා සකස් කර ඇත.)
3. පරිගණක ගොනුව (Computer Files - CF) - (පරිගණක මෘදුකාංග, සංඛ්‍යාත්මක දත්ත, පරිගණක ආශ්‍රිත බහුමාධ්‍ය, මාර්ගගත පද්ධති හෝ සේවා සඳහා සකස් කර ඇත.)
4. සිතියම් (Maps – MP) – (මුද්‍රිත, ඉලෙක්ට්‍රෝනික, අත්පිටපත්මය හා මයික්‍රොෆෝම් වැනි ප්‍රකාශන මාදිලිවල අන්තර්ගත සිතියම්, ලෝක ගෝල, ඇට්ලස්, සිතියම් පත්‍ර සඳහා සකස් කර ඇත.)

5. සංගීත කෘති (Music - MU) - (මුද්‍රිත, ඉලෙක්ට්‍රොනික, අත්පිටපත් සහ ක්ෂුද්‍ර ආකෘති සංගීතය සඳහා මෙන්ම සංගීත කෘති, සංගීත ශබ්ධ වාර්තා සහ සංගීතමය නොවන ශබ්ද වාර්තා වැනි මූලාශ්‍ර වෙනුවෙන් මෙය සකස් කර ඇත.)

6. දෘෂ්‍ය මූලාශ්‍ර (Visual Materials - VM) - (ප්‍රක්ෂේපිත මාධ්‍ය, ප්‍රක්ෂේපිත නොවන මාධ්‍ය, ද්විමාන ග්‍රැෆික්ස්, ත්‍රිමාන කෞතුක වස්තු හෝ ස්වභාවිකව පවතින විවිධ වස්තූන් සහ කට්ටල සඳහා භාවිතා වේ. ද්‍රව්‍ය මොනොග්‍රැෆික් හෝ අනුක්‍රමික ස්වභාවයක් විය හැක.)

7. මිශ්‍ර මූලාශ්‍ර (Mixed Materials - MX) - (ද්‍රව්‍ය ආකෘති මිශ්‍රණයක ලේඛනාගාර සහ අත්පිටපත් එකතු කිරීම් සඳහා මූලික වශයෙන් භාවිතා වේ. ද්‍රව්‍ය මොනොග්‍රැෆික් හෝ අනුක්‍රමික ස්වභාවයක් විය හැක.) (Library of congrass , 2024)

මුද්‍රිත නොවන ද්‍රව්‍ය සූචිකරණය කිරිමේදි එම මූලාශ්‍රවල පවත්නා ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සොයා ගැනිම සඳහා භාවිත කල යුතු ස්ථාන පිළිබඳ පහත දක්වා තිබේ.

වගුව අංක 2 : ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු උද්ධරණය කළ හැකි ස්ථාන

මාධ්‍ය වර්ගය	**ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු උද්ධරණය කළ හැකි ස්ථාන**
සිතියම් ද්‍රව්‍ය	සිතියම් අයිතමය මත බහාලුමේ හෝ, ලෝක ගෝලයේ කාඩ්පත
අත්පිටපත්	ග්‍රන්ථ නාම පිටුව
සංගීතය	ග්‍රන්ථ නාම පිටුව
ශබ්ද වාර්තා තැටි (Disc) ටේප් (Tape -open reel-to-reel) ටේප් කැසට් (Tape Cassette) ටේප් කාට්රිජ් (Tape Catridge)	 ලේබලය රීල් සහ ලේබලය (Reel and Label) කැසට් ලේබලය (Cassette Label) කාට්රිජ් ලේබලය (Catridge and label)
චිත්‍රපටියක ශබ්ද පටිගත කිරීම	බහාලුමේ හෝ ලේබලයේහි
චලන පින්තූර සහ වීඩියෝ	බහාලුමේ
පටිගත කිරීම්	පටිගත කිරීම් අයිතමයේ
ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය	බහාලුමේ හෝ ලේබලයේහි
පරිගණක ගොනු	අභ්‍යන්තර පරිශීලක ලේබලය
ත්‍රිමාන කෞතුක වස්තු	ඒ සමඟ ඇති ඕනෑම පෙළ ද්‍රව්‍ය සහ බහාලුමක් සමඟ ඇති වස්තුවක
ක්ෂුද්‍ර ස්වරූප	ග්‍රන්ථ නාම රාමුව

(Non-Book Material, https://www.egyankosh.ac.in/bitstream/123456789/35746/5/Unit-8.pdf, 2024)

2021 වර්ෂයේදී Magdya විසින් මුද්‍රිත නොවන ද්‍රව්‍ය සූචිකරණය කිරීමට MARC ආකෘතිය භාවිතා කිරීමේදී භාවිත කළ යුතු ක්ෂේත්‍ර පහත ආකාරයට දක්වා ඇත.

02X Standard number (of present)
1XX Authorized access point (if applicable)
240 Uniform titles if applicable
245 Full title and statement of responsibility
250 Edition (if present)
260/264 Imprint (Sc is mandatory)
300 Physical description
336 Content types (if no GMD is used)
338 Carrier types (if no GMD is used)
5XX Notes (as necessary) General Material Designation (GMD) Please note: The
585 field should only be used to record exhibitions (Magdya,2021)

මෙම MARC 21ක්ෂේත්‍ර භාවිත කරමින් පුස්තකාලවල පවත්නා මුද්‍රිත නොවන ද්‍රව්‍ය සූචිකරණය කිරීමට හැකියාව ඇත. ශබ්ද වාර්තාවක් සඳහා භාවිත කළ හැකි MARC ක්ෂේත්‍ර පිළිබඳ උදාහරණයක් පහත දක්වා තිබේ. එහිදි, 003, 110, 245, 260, 300, 500, 505, 650, 740 යන ක්ෂේත්‍ර දක්වා තිබේ (Mortel, 2012).
2010 වසරේදී Brian Stearns විසින් ද ශබ්ධ වාර්තා සඳහා භාවිත කළ හැකි MARC 21 පිළිබඳ දක්වා ඇත. එහිදී, තෝරා ගන්නා ලද MARC 21 ක්ෂේත්‍ර ලෙස, 007, 008, 024, 028, 033, 047, 245, 260, 300, 306,538,511,518,505 තෝරා ගෙන ඇත. පහත නිදසුනින් එය දැක්වෙයි

```
007 sd\fsngnnmmned
008 100610s1999\\\\caumunn\\\\\\\\\\\n\eng\d
024 10 $a0694904842
024 1\ $a606949048426
028 02 $a069 490 484-2$bA&M Records
033 00 $a199812--
047 \\ $acr$arc
245 02 $aA very special Christmas live from Washington D.C.$h[sound recording].
260 \\ $a[Hollywood, Calif.] :$bA&M,$cp1999.
300 \\ $a1 sound disc (38 min.) :$bdigital ;$c4 3/4 in.
306 \\ $a003819
538 \\ $aCompact disc.
511 0\ $aVarious artists.
518 \\ $aRecorded Dec. 1998.
505 00 $tRockin' around the Christmas tree /$rMary J. Blige and Sheryl Crow --$tChristmas
     in Hollis /$rRun DMC --$tPlease come home for Christmas /$rJon Bon Jovi --$tChristmas
     blues /$rJohn Popper with Eric Clapton --$tWhat child is this? /$rVanessa Williams --
     $tChristmas tears /$rEric Clapton --$tO holy night /$rTracy Chapman --$tGive me one
     reason /$rTracy Chapman and Eric Clapton --$tMerry Christmas baby /$rSheryl Crow and
     Eric Clapton --$tChristmas (baby please come home) /$rJon Bon Jovi --$t Santa Claus
     is coming to town /$rMary J. Blige ... [et al.].
```

රූපය 1 : ශබ්ද වාර්තාවක් සඳහා භාවිත කළ හැකි MARC ක්ෂේත්‍ර (Stearns,2010)

ශ්‍රී ලංකාවේ අස්පර්ශනීය සංස්කෘතික උරුමය භාවිතය, වාර්තා කිරීම, එම දැනුම බෙදා හැරීම සහ ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා සම්මත යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ ආකෘතියක් සංවර්ධනය කිරීම පිළිබඳ දක්වා ඇත (මධුමාලි සහ වනිගසූරිය, 2021). පුස්කොළ, ඡායාරූප, ශ්‍රව්‍ය කැසට්, නාට්‍ය, කථා, ජනප්‍රවාද අඩංගු ගීතවලට වර්තමාන සූචිය සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රමවේද සකස් කර නොමැති බැවින් මෙම පර්යේෂණය අවසානයේ අස්පර්ශනීය සංස්කෘතික උරුමයන් සඳහා භාවිත කළ හැකි MARC ආකෘතියක් සංවර්ධනය කොට ඇත. එහිදී, තෝරා ගන්නා ලද MARC 21 ක්ෂේත්‍ර ලෙස, 040, 082, 100, 110, 111, 130, 245, 250, 260, 300, 336, 337, 338, 490, 500, 505, 520, 650, 700 තෝරා ගෙන ඇත

මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍රයක් ලෙස සිතියම් ද්‍රව්‍යද වැදගත් වේ. MARC 21 ක්ෂේත්‍ර භාවිත කරමින් පුස්තකාලවල පවත්නා සිතියම් සඳහා භාවිත කළ හැකි MARC ක්ෂේත්‍ර පිළිබඳ උදාහරණයක් පහත දක්වා තිබේ. එහිදි, 007, 008, 034, 052, 245, 246, 255, 260, 300, 500, 500, 505 යන ක්ෂේත්‍ර දක්වා තිබේ.

```
007 aj\canzn
008 100610s2000\\\\onc\\\\\\\a\\\\\1\\\eng\d
008 020920s2000    onc a 1 eng
034 0\ $aa
052 \\ $a3461
245 00 $aWinery tours map, wine regions of Ontario, come and discover.
246 1\ $iAlternate title:$aWine regions of Ontario
246 1\ $iAlternate panel title:$aWinery tours map, come and discover the wine regions of
    Ontario
255 \\ $aNot drawn to scale.
260 \\ $aSt. Catharines :$bWine Council of Ontario,$c[2000?]
300 \\ $a4 maps on 1 sheet :$bboth sides, col. ;$c45 x 56 cm. or smaller, sheet 46 x 57
    cm., folded to 23 x 10 cm.
500 \\ $aPanel title.
500 \\ $aIncludes text, indexes, and col. ill.
505 0\ $aNiagara Peninsula viticultural area -- Pelee Island viticultural area --
    Metropolitan Toronto -- Kitchener.
```

රූපය 2: සිතියම් සඳහා භාවිත කළ හැකි MARC ක්ෂේත්‍ර (Stearns,2010)

පරිගණක පරිසරයක් තුළ සියලුම පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය සඳහා භාවිතා කළ හැකි ප්‍රමිතියක් ලෙස යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ ප්‍රමිතිය හැඳින්විය හැකිය. එසේම ලෝකයේ බොහෝ රටවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සාධිකාරී තොරතුරු ආදිය යාන්ත්‍රිකව කියවීමට හැකි අයුරින් සකස්කර සහ මාර්ගගතව දත්ත සන්නිවේදනය කළ හැකි ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක ආකෘතියකි (වනිගසූරිය,2020). විශේෂයෙන්ම මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර එකිනෙකට වෙනස් වේ. ඒවායේ ස්වාභාවය, අන්තර්ගතය, ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු ආදිය උදාහරණ වේ. එබැවින් මෙම මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර යාන්ත්‍රිකව කියවීමට සහ හැසිරවීම සඳහා යොදා ගත හැකි විශිෂ්ඨ ප්‍රමිතියක් ලෙස MARC21 හැඳින්විය හැකිය (McCallum, S.H, 2002).

Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR)

1990 ගණන්වල අගභාගයේදී IFLA විසින් හඳුන්වා දුන් FRBR කෘති, ප්‍රකාශන, ප්‍රකාශන සහ අයිතම අතර සම්බන්ධතා වෙත අවධානය යොමු කර ඇත. මෙම ආකෘතිය පොත් සහ මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර යන දෙකටම අදාළ වන අතර, සියලු වර්ගවල සම්පත් සංවිධානය කිරීම සඳහා නීති ඉදිරිපත් කරයි (Pisanski & Zumer, 2007).

මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා FRBR හි ප්‍රවේශය

I. භූතාර්ථ-සම්බන්ධතා ආකෘතිය (Entity-Relationship Model)

FRBR ග්‍රන්ථ නාමලේඛන ආයතන සහ ඒවායේ සම්බන්ධතා නිර්වචනය කිරීමට භූතාර්ථ-සම්බන්ධතා ආකෘතිය භාවිතා කරයි. ආකෘතියට මූලික කොටස් හතරක් ඇතුළත් වේ. එනම් ලක්ෂණය, කාර්ය, ප්‍රකාශ සහ අයිතමයයි. මෙම ආකෘතිය පොත් වලට පමණක් නොව සියලු වර්ගවල සම්පත් සඳහා අදාළ වේ.

II. කාර්ය සහ ප්‍රකාශනය (Work and Expression)

කාර්යයː සුවිශේෂී බුද්ධිමය හෝ කලාත්මක නිර්මාණයකි. මෙම සංකල්පයට පොතක සිට සංගීත පටයක්, චිත්‍රපටයක් හෝ මූර්තියක් දක්වා ඕනෑම දෙයක් ඇතුළත් කළ හැකිය.

ප්‍රකාශනයː පාඨමය, දෘශ්‍ය, ශ්‍රව්‍ය ආදී විවිධ ආකාරවලින් විය හැකි කෘතියක් සාක්ෂාත් කර ගැනීම මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා, මෙම අර්ථ දැක්වීම විශේෂයෙන් ප්‍රයෝජනවත් වේ. උදාහරණයක් ලෙස, චිත්‍රපටයක් කෘතියක් ලෙස විවිධ භාෂාවලින් හෝ ආකෘතිවලින් (උදාː VHS, DVD, ඩිජිටල් ප්‍රවාහය) බහු ප්‍රකාශන තිබිය හැක.

III. ප්‍රකාශනය සහ අයිතමය (Manifestation and Item)

ප්‍රකාශනයː ප්‍රකාශනයක භෞතික ප්‍රතිමූර්තිය. මෙය DVD තැටි, CD තැටි, ඩිජිටල් ගොනු, මූර්ති, සිතුවම් ආදිය ඇතුළුව පුළුල් පරාසයක් ආවරණය කරයි.

අයිතමයː ප්‍රකාශනයක තනි ආදර්ශයක්. DVD, CD, හෝ ඩිජිටල් ගොනුවක සෑම භෞතික හෝ ඩිජිටල් පිටපතක්ම අයිතමයක් නියෝජනය කරයි.

IV. ගුණාංග සහ සබඳතා (Attributes and Relationships)

FRBR මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍රවලට විශේෂිත වූ ගුණාංග සහ සම්බන්ධතා ඇතුළත් වේ. උදාහරණයක් ලෙස, භෞතික සිතුවමක් සහ ඩිජිටල් ප්‍රතිනිෂ්පාදනයක් හෝ චිත්‍රපටයක් හෝ ශ්‍රව්‍ය පටිගත කිරීමක් වැනි විවිධ මාධ්‍ය වර්ග අතර වෙනස හඳුනාගැනීම සඳහා "මාධ්‍ය" හෝ "වාහක වර්ගය" වැනි ගුණාංග අදාළ වේ.

V. පරිශීලක කාර්යයන් (User Tasks)

FRBR ආකෘතිය පරිශීලක කාර්යයන් වටා ද නිර්මාණය කර ඇත. සෙවීම, හඳුනා ගැනීම, තේරීම සහ ලබා ගැනීම යන කාර්යයන් සියලු වර්ගවල ද්‍රව්‍ය සඳහා අදාළ වේ. මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍ර සඳහා, මෙයට විශේෂිත චිත්‍රපටයක් සොයා ගැනීම, නිවැරදි අනුවාදය හඳුනා ගැනීම, සුදුසු ආකෘතියක් තෝරා ගැනීම සහ පුස්තකාලයක්, මිලදී ගැනීමක් හෝ ප්‍රවාහ සේවාවක් හරහා එයට ප්‍රවේශය ලබා ගැනීම ඇතුළත් විය හැකිය (Jonsson, 2003).

සම්පත් විස්තරය සහ ප්‍රවේශය (Resourse Discription and Access -RDA)

සම්පත් විස්තරය සහ ප්‍රවේශය යන පුළුල් පරාසයක පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය සංවිධානය කිරීම සඳහා සවිස්තරාත්මක මාර්ගෝපදේශ සපයයි. මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍ර ඒවායේ අනන්‍ය ලක්ෂණ වලට ගැලපෙන ලෙස නිශ්චිත රීති සකසා තිබේ. පහත දැක්වෙන්නේ විවිධ වර්ගයේ මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍ර සඳහා අන්තර්ගතව ඇති නීති පිළිබඳ දළ විශ්ලේෂණයකි. එහි ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය ද්‍රව්‍ය සඳහා, එය අන්තර්ගතය සහ වාහක වර්ග, ප්‍රමාණය, මානයන්, ශබ්දය සහ වීඩියෝ ලක්ෂණ ඇතුළත් කරයි. ප්‍රවේශ මාදිලිය, ගොනු වර්ගය, පද්ධති අවශ්‍යතා සහ ප්‍රමාණය පිළිබඳ විස්තර සහිතව ඉලෙක්ට්‍රොනික සම්පත් ලැයිස්තුගත කර ඇත. ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය සඳහා අන්තර්ගත වර්ගය, මධ්‍යම, ප්‍රමාණය සහ පරිමාණය අවශ්‍ය වේ. ත්‍රිමාණ වස්තූන් අන්තර්ගත වර්ගය, ද්‍රව්‍ය, මානයන් සහ ප්‍රමාණය අනුව විස්තර කෙරේ. ක්ෂුද්‍ර ආකෘතිවලට ප්‍රමාණය, වර්ගය, අනුපාතය, මානයන් සහ සටහන් ඇතුළත් වේ.

මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍ර සඳහා RDA හි ප්‍රවේශය සවිස්තරාත්මක සහ නම්‍යශීලී වන අතර, මෙම සම්පත් වල අනන්‍ය ලක්ෂණ සහ විස්තර අවශ්‍යතාවලට අනුව ඒවා විස්තර වේ. RDA මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍ර හසුරුවන ආකාරය පිළිබඳ ප්‍රධාන කරුණු කිහිපයකි.

I. අන්තර්ගත, මාධ්‍ය සහ වාහක වර්ග දැක්වීම : මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍ර විස්තර කිරීමේ දී එහි අන්තර්ගතය (පෙළ සහිත, ශබ්ද වාර්තා, ත්‍රිමාණ ද්‍රව්‍ය), එකී ද්‍රව්‍ය භාවිතයට අවශ්‍ය මාධ්‍ය කුමක්ද (පරිගණක, රෙකෝඩර) සහ වාහක වර්ගය කුමක්ද? (වෙළුම, පත්‍රිකා) යන්න මින් නිරූපණය කරයි.

II. කෘතීන්, ප්‍රකාශනයන්, ප්‍රකාශනයන් සහ අයිතමවල ගුණාංගඃ එහිදී කාර්යය, බුද්ධිමය හෝ කලාත්මක අන්තර්ගතය, ප්‍රකාශනය, කෘතියක් සාක්ෂාත් කර ගැනීම (උදාඃපරිවර්තනයක් හෝ සංස්කරණයක්), ප්‍රකාශනය, ප්‍රකාශනයක භෞතික ප්‍රතිමූර්තිය (උදාඃ නිශ්චිත පටිගත කිරීමක් හෝ සංස්කරණයක්) සහ අයිතමය, ප්‍රකාශනයක තනි ආදර්ශයක් ලෙස ප්‍රකාශනයෙහි විවිධතා දක්වයි.

III. මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍ර අන්තර්ගත සඳහා විස්තර රූප, ශ්‍රව්‍ය සහ බහුමාධ්‍ය වැනි ඒවා විස්තර කිරීම සඳහා RDA හි නිශ්චිත මාර්ගෝපදේශ ඇතුළත් වේ. RDA විසින් ඡායාරූප, සිතුවම්, රූප සටහන් සහ වෙනත් දෘශ්‍ය මාධ්‍යවල විස්තරය ආවරණය කරයි, වර්ණය, මානයන් සහ ඒ සමග ඇති පෙළ තිබීම වැනි ගුණාංග විස්තර කරයි. ශබ්ද පටිගත කිරීම්, ශබ්ද පටිගත කිරීම් ලැයිස්තුගත කිරීම, වාදනය කිරීමේ වේගය, පටිගත කිරීමේ ක්‍රමය, ශබ්ද නාලිකා ගණන සහ කාලසීමාව වැනි විස්තර සඳහා උපදෙස් ඇතුළත් වේ. චලනය වන රූප, චිත්‍රපට සහ වීඩියෝ පටිගත කිරීම් සඳහා වන මාර්ගෝපදේශවල ආකෘතිය, කාලසීමාව, දර්ශන අනුපාතය සහ විශේෂ විශේෂාංග (උදා. උපසිරැසි, ශ්‍රව්‍ය විස්තරය) පිළිබඳ තොරතුරු ද ඇතුළත් වේ.

ඒ අනුව විවිධ නීති සංග්‍රහවල පොත් නොවන මූලාශ්‍රය සඳහා සිද්ධාන්ත ඇතුළත් කර ඇති ආකාරය ඉහතින් විස්තර විය.

නිගමන සහ සමාලෝචනය

මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මුලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය සඳහා සූචිකරණ නීති භාවිතය යන අධ්‍යයනයෙන් පහත නිගමනවලට එළැඹිය හැකි විය.

සූචිකරණ නීති ආරම්භයේ සිටම ඒ ඒ කාලයේ පැවති මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර විස්තර කිරීම සඳහා සුදුසු නීති නිර්මාණය කළ බව දක්නට ඇත. ඒවායේ වර්ධනය හා එක් නීති සංග්‍රහ අතර ඇති සම්බන්ධතාවය මනාව නිරූපණය වේ.
සූචිකරණ නීති සංග්‍රහ ක්‍රමිකව සංවර්ධනය වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඒ ඒ කාලයේ තාක්ෂණය අනුව මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර වර්ග කිරීම වෙනස් වී ඇත.

වගු අංක 3: පොත් නොවන ද්‍රව්‍ය වර්ග

ISBD(NBM)	AACR2	MARC21	RDA	FRBR
ශ්‍රව්‍ය දෘෂ්‍ය මාධ්‍ය, ශබ්ද වාර්තා, ඉලෙක්ට්‍රොනික මූලාශ්‍ර, ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය, ත්‍රිමාණ ද්‍රව්‍ය, කට්ටල, ප්‍රක්ෂේපිත ද්‍රව්‍ය, රෙදි, මිශ්‍ර මූලාශ්‍ර	අත්පිටපත්, ශබ්ද වාර්තා, චලන රූප, සිතියම්, ක්ෂුද්‍ර ස්වරූප, ප්‍රක්ෂේපිත ද්‍රව්‍ය, පරිගණක ගොනු, ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය,ක්‍රීඩා, සංගීත කෘති	ශබ්ද වාර්තා, චලන රූප, සිතියම්, ක්ෂුද්‍ර ස්වරූප, පරිගණක ගොනු, ප්‍රක්ෂේපිත ද්‍රව්‍ය, ක්‍රීඩා, සංගීත කෘති	අත්පිටපත්, ශබ්ද වාර්තා, චලන රූප, සිතියම්, ක්ෂුද්‍ර ස්වරූප, පරිගණක ගොනු, ප්‍රක්ෂේපිත ද්‍රව්‍ය, ග්‍රැපික ද්‍රව්‍ය, ක්‍රීඩා, සංගීත කෘති	අත්පිටපත්, ශබ්ද වාර්තා, චලන රූප, සිතියම්, ක්ෂුද්‍ර ස්වරූප, පරිගණක ගොනු, ප්‍රක්ෂේපිත ද්‍රව්‍ය, ග්‍රැපික ද්‍රව්‍ය, ක්‍රීඩා, සංගීත කෘති

මූලාශ්‍රය: පර්යේෂිකාවන් විසින් සකස් කරන ලදී(2024)

මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර සඳහා ග්‍රන්ථ විස්තර ලබා ගැනීමට නිශ්චිත ස්ථාන දැක්වීමෙන් තොරතුරුවල ඒකීයත්වය ආරක්ෂාකර ඇත. බලන්න වගු අංක 4.

මුල් කාලීන සූචිකරණ නීති සංග්‍රහවල දක්නට තිබුණු විශේෂතාවය නම් මුද්‍රිත නොවන තොරතුරු මූලාශ්‍ර භෞතික ස්වභාවය විස්තර කිරීමට පමණක් සිද්ධාන්ත සකස්ව තිබීමයි.

නිදසුන් : අකාරාදී සූචියක් සඳහා වූ නීති සංග්‍රහය, ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සූචිකරණ නීති සංග්‍රහය

වගුව අංක 4: විවිධ නීති සංග්‍රහවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු නිරූපණය

ISBD(NBM)	AACR2	MARC	RDA	FRBR
භෞතික ලක්ෂණ විස්තර කරයි.	සවිස්තරාත්මක භෞතික ලක්ෂණ හා ප්‍රමානයන්, කාලසීමාව දක්වයි.	ක්ෂේත්‍ර 300 යටතේ භෞතික විස්තරය දක්වයි.	භෞතික විස්තරය, වාහකය සහ මාධ්‍ය වර්ගය දක්වයි.	භෞතික විස්තරය හා ප්‍රකාශනයේ ගුණාංග දක්වයි.

මූලාශ්‍රය: පර්යේෂිකාවන් විසින් සකස් කරන ලදී(2024)

නමුත් පසුකාලීනව සංවර්ධනය වූ නීති සංග්‍රහවල මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍රවල අන්තර්ගතය (content) හා එහි ප්‍රවේශියතාව දැක්වීමට අවශ්‍ය පරිදි සකස් වී ඇත. ඒ ඒ නීති සංග්‍රහවල මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍රය සඳහා භාවිත කර ඇති ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු පහත වගුවෙන් දැක්වේ.
නිදසුන්: ISBD(NBM), AACR2, FRBR, MARC21, RDA

වගුව අංක 5 : මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍රවල අන්තර්ගත විස්තර

මූලාශ්‍ර වර්ගය	ඇතුළත්විය යුතු ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු	විස්තරය
ශ්‍රව්‍ය දෘෂ්‍ය ද්‍රව්‍ය	අන්තර්ගත වර්ගය (Content Type)	චලනය වන රූප, කථන වචනය
	වාහක වර්ගය (Carrier Type)	DVD, Blu-ray
	ප්‍රමාණය (Extent)	තැටි ගණන සහ කාලසීමාව
	පරිමාණ (Dimensions)	තැටිවල විෂ්කම්භය

	ශබ්ද ලක්ෂණ (Sound Characteristics)	ස්ටීරියෝ, මොනෝ
	වීඩියෝ ලක්ෂණ (Video Characteristics)	වර්ණය, සහ විභේදන
ඉලෙක්ට්‍රොනික සම්පත්	ප්‍රවේශ මාදිලිය (Mode of Access)	ප්‍රවේශ වන ආකාරය මාර්ගගතව, විශේෂිත උපාංගයක් හරහා
	ගොනු වර්ගය (File Type)	PDF, HTML
	පද්ධති අවශ්‍යතා (System Requirements)	ප්‍රවේශ වීමට අවශ්‍ය දෘඩාංග සහ මෘදුකාංග අවශ්‍යත
	සම්පත්වල ප්‍රමාණය (Extent of Resource)	ගොනු ගණන, ගොනු ප්‍රමාණය
ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය	අන්තර්ගත වර්ගය (Content Type)	ග්‍රැෆික් ද්‍රව්‍ය වර්ගය එනම් නිශ්චල රූපය, සිතියම් රූපය
	කාර්ය සාධන මාධ්‍යය (Medium of Performance)	ශිල්පීය ක්‍රම කැන්වස් මත තෙල් සායම්
	ප්‍රමාණය (Extent)	උස x පළල
	පරිමාණය (Scale)	සිතියම් හෝ සැලසුම්වල පරිමාණය
ත්‍රිමාන වස්තු සහ පුරාවස්තු	අන්තර්ගත වර්ගය (Content Type)	වස්තුවේ වර්ගය (උදා. මූර්ති, ආකෘතිය)
	ද්‍රව්‍ය (Material)	සෑදූ ද්‍රව්‍ය පිළිබඳ විස්තර කරයි (උදා: ලී, ලෝහ)
	මානයන් (Dimensions)	සවිස්තරාත්මක මිනුම් සපයයි (උදා: උස, පළල, ගැඹුර).
	ප්‍රමාණය (Extent)	අයිතම ගණන
ක්ෂුද්‍ර ආකෘති	ප්‍රමාණය (Extent)	රීල් හෝ මයික්‍රොෆිච් ෂීට් ගණන
	වර්ගය සහ අනුපාතය (Type and Reduction Ratio)	ක්ෂුද්‍ර ආකෘතියේ වර්ගය (උදා. සෘණ, ධන)
	ප්‍රතිනිෂ්පාදනය පිළිබඳ සටහන (Dimensions)	ප්‍රතිනිෂ්පාදනය කරන ලද මුල් කෘතිය පිළිබඳ තොරතුරු

මූලාශ්‍රය: පර්යේෂිකාවන් විසින් සකස් කරන ලදී(2024)

තොරතුරු මූලාශ්‍ර වර්ගය දැක්වීම සඳහා විවිධ ක්‍රමෝපායන් ද ක්‍රමිකව වෙනස් වී ඇත. නිදසුනක් ලෙස ISBD(NBM) හි කොටු වරහන් තුළ මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍ර වර්ගය දක්වයි. (නිදසුන් ලෙස [sound recording]. එසේම AACR2 හි විවිධ තොරතුරු මූලාශ්‍ර වර්ග සඳහා වෙන වෙනම නීති දක්වා ඇත (22 පරිච්ඡේදයඃ ශබ්ද වාර්තා, 23 වන පරිච්ඡේදය: චලන චිත්‍ර). MARC21හි ක්ෂේත්‍ර 008 එනම් ස්ථාවර-දිග දත්ත මූලද්‍රව්‍ය යටතේ දක්වයි. අන්තර්ගතය, RDA මාධ්‍ය වර්ගය සහ වාහක වර්ග සඳහා පාලිත වචන මාලාවන් භාවිත කර දක්වයි. මුද්‍රිත නොවන මූලාශ්‍රවල ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු ඵලදායීව සංවිධානය සඳහා සූචිකරණ නීති භාවිතය නැමති උක්ත සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය ආශ්‍රිත ගවේශනය මගින් ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු සංවිධානය කිරීම සඳහා සූචිකරණ ආකෘති භාවිතා කිරීමේ සඵලතාවය, ප්‍රතිලාභ සහ අභියෝග හඳුනා ගැනීමට හැකිවිය. ඒ ඒ කාලයේ තාක්ෂණික අවශ්‍යතාවයන්ට අනුගත වෙමින් සූචිකරණ සිද්ධාන්ත ආරම්භයේ සිටම සෑම නීති සංග්‍රහයකම වාගේ අවධානය යොමුව තිබුණු නමුත් ඒ යුගයේ පොත් නොවන මූලාශ්‍රයවල බාහිර ලක්ෂණ විස්තර කිරීමට උත්සාහ ගත්තද පසුකාලීනව නිර්මාණය වූ නීති සංග්‍රහවල මූලාශ්‍රයන්හි අභ්‍යන්තරික ලක්ෂණ විස්තර කළ හැකිවන පරිදි සකස්ව ඇත. එමගින් තොරතුරු මූලාශ්‍රයන්හි හඳුනගෙන ඒවා භාවිතයට අවස්ථාව සැළසී ඇත.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

Anglo American Cataloguing Rules. (1988). *2nd ed.* American Library Association.

Carpenter, M. (1998). Seymour Lubetzky as a teacher of cataloging. *Cataloging & Classification Quarterly*, *25*(2–3), 181–190. https://doi.org/10.1300/J104v25n02_14

Clemente, C. A. (2019). *Non-book materials* [PowerPoint slides]. *Slideshare*. https://www.slideshare.net/slideshow/non-book-materials/145975441#1

Crisman, J. L. (2015). *Collections policy statement* [PowerPoint slides]. https://www.loc.gov/acq/devpol/special.html

Cutter, C. (1953). *Rules for dictionary catalog*. Government Printing Office.

Frost, C. O., & Taylor, A. G. (1983). *Cataloguing nonbook materials: Problems in theory and practice*.https://books.google.lk/books?hl=en&lr=&id=QxNBAAAAMAAJ&oi=fnd&pg=PA9&dq=non+book+materials+cataloguing+%2B+AACR&ots=ZjSQQcWxYI&sig=oJZvxIDySnhgoyJYn9hApIexzFc&redir_esc=y#v=onepage&q=non%20book%20materials%20cataloguing%20%2B%20AACR&f=false

Gorman, M. (2004). *The concise AACR2*. Facet Publishing.

Hepler, R., & Horalek, D. (2023). *Cataloging with MARC, RDA, and classification systems*. College of Southern Idaho.

International Federation of Library Associations and Institutions. (1987). *International . standard bibliographic description for non-book materials*. British Library Bibliographic Services. https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/cataloguing/isbd/isbd-nbm_1987.pdf

Jonsson, G. (2003). The basis for a record: In the light of functional requirements for bibliographic records. *IFLA Journal*, *29*(1), 41-46. https://doi.org/10.1177/034003520302900110

Madhumali, P. B. I., & Wanigasooriya, P. (2021). Machine Readable Cataloguing format (MARC 21) to organize indigenous knowledge (IK) sources for sustainable development of Sri Lanka. *4th International Conference on Library and Information Management*, University of Kelaniya. http://repository.kln.ac.lk/handle/123456789/24449

Magday, R. L. (2021). *Using MARC format to catalog non-book materials* [PowerPoint slides]. *Slideshare*. https://www.slideshare.net/slideshow/using-marc-format-to-catalog-non-book-materials/241321616

McCallum, S. H. (2002). MARC: Keystone for library automation. *IEEE Annals of the History of Computing*, *24*(2). https://ieeexplore.ieee.org/document/1010068

Mortel, I. A. (2012). *Catalog entries of non-book materials* [PowerPoint slides]. *Slideshare*. https://www.slideshare.net/slideshow/catalog-entries-of-nonbook-materials/10983024

Non-book materials. (2024). *eGyanKosh*. https://www.egyankosh.ac.in/bitstream/123456789/35746/5/Unit-8.pdf

Oppenheim, C., & Smithson, D. (1999). What is the hybrid library? *Journal of Information Science*, *25*(2), 97-112. https://doi.org/10.1177/016555159902500202

Pisanski, J., & Žumer, M. (2007). Functional requirements for bibliographic records: An investigation of two prototypes. *Program: Electronic Library and Information Systems*, *41*(4), 400-417. https://doi.org/10.1108/00330330710831602

Wijayaratne, A. (2009). Bibliographic and physical organization of non-print materials: With special reference to Sri Lankan special libraries. *Sri Lanka Journal of Librarianship & Management*, *1*(2), 69-81.

Yap, N. (2014). *Printed materials* [PowerPoint slides]. *Slideshare*. https://www.slideshare.net/slideshow/kk-41545610/4154561

Yee, A. (1998). Title Lubetzky's work principle. *The Future of Cataloging: Insights from the Lubetzky Symposium*. https://escholarship.org/uc/item/60d2c41c

රත්නායක, ආර්. එම්. ඩී. පී. (2018). *ශ්‍රී ලංකාවේ විශ්වවිද්‍යාල පුස්තකාල ස්වයංක්‍රීයකරණය සඳහා යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ ප්‍රමිති භාවිතය : තෝරා ගත් පුස්තකාල 05 ක් ඇසුරෙන්*, [සමාජීය විද්‍යාපති පර්යේෂණ නිබන්ධන, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය].

වනිගසූරිය, පී. (2020). යන්ත්‍ර පාඨ්‍ය සූචිකරණ අත්පොත : Machine Readable Cataloguing Handbook MARC 21. නයින් පබ්ලිෂින් : කළුබෝවිල.

SUPPLY CHAIN OF TEA EXPORT IN SRI LANKA

WSA Seneviratne [1] and MGDL Weerasingha [2]

Abstract

Sri Lanka's tea industry plays a vital role in its economy, contributing significantly to employment, GDP, and foreign exchange earnings. This paper examines the supply chain of tea exports in Sri Lanka, focusing on improving its efficiency, sustainability, and competitiveness in the global market. The research identifies key aspects such as production, processing, logistics, marketing, and regulatory frameworks that influence the tea supply chain. The study employs a qualitative approach, analyzing historical data, trade statistics, and current practices within the industry. It also examines challenges and bottlenecks, particularly those affecting smallholder farmers and exporters. The Supply Chain Operations Reference (SCOR) model is used as the analytical framework to evaluate inefficiencies and recommend strategic improvements. Key findings reveal that Sri Lanka's tea industry, while globally competitive, faces inefficiencies in logistics, outdated processing technologies, and a lack of modern marketing strategies. The analysis highlights the pivotal role of the Colombo Tea Auction, which handles 70% of tea exports, and the need for enhanced transparency and quality standards in the auction process. To address these issues, the study recommends adopting sustainable agricultural practices, upgrading processing technologies, and improving logistics infrastructure. Enhanced marketing strategies, including leveraging digital platforms, are also critical for positioning Ceylon tea as a premium product globally. The paper calls for collaboration between government and private stakeholders to implement these strategies and ensure the long-term success of Sri Lanka's tea export industry. By implementing these recommendations, Sri Lanka can safeguard its tea industry's competitiveness while supporting economic development and maintaining its position as a leading global tea exporter.

Keywords: Export, GDP, Supply chain, Tea industry.

[1] Temporary Lecturer, Department of Economics, University of Kelaniya, Sri Lanka.

Email: sandaliseneviratne1154@gmail.com https://orcid.org/0009-0003-4560-2558

[1] Assistant Lecturer, Department of Economics, University of Ruhuna, Sri Lanka.

Email: dilweer996h@gmail.com https://orcid.org/0009-0003-0268-6085

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

James Taylor introduced the tea industry to Sri Lanka in 1867 by starting the first tea estate in Sri Lanka at the Lul-Kandura, Kandy. James started the tea factory in 1872 including all operations in the Lul-Kandura estate and he made first the sale of Lul-Kandura estate and he made first the sale of Lul-Kandura tea in Kandy, in the same year. The first shipment of Ceylon tea 10 kg shipped to London in 1873.

Focusing on the history of commercial tea production, it increased dramatically from 1880 to 1888, surpassing the area under cultivation by 400000 acres (1.69km^2) in 1899. Many popular British people buy coffee plantations and convert them into tea. In 1880, John Walker & Company rapidly developed tea processing technology with the first tea rolling machine. The first public Colombo Tea Auction was held in 1884 at the premises of Messrs. Somerville & Co. Ltd. At the 1893 Chicago World's Fair, one million packets of tea were sold.

Ceylon tea has grown to be the top agricultural export in Sri Lanka and provides direct and indirect employment to nearly one million people while around 4% of the country's land area to nearly 203000 hectares. The country produces tea throughout the year and the total tea production is about 340 million kg per annum. Sri Lanka's tea–growing areas are mainly concentrated in the central highlands and southern inland areas of Sri Lanka.

Ceylon Tea's distinct flavor is also governed by it being exclusively handpicked mainly according to the two leaves and bud method and almost 93% of the Ceylon tea produced annually id produced according to artisanal and orthodox methods compared to CTC method practiced worldwide.

At present, a larger portion of the country's tea is exported as Ceylon Black Tea, while the country also produces Ceylon Green Tea, a type developed from Assamese seedings. Ceylon white tea, namely silver and golden tips is celebrated around the world for its finest flavor and is among the most expensive tea varieties in the world.

Sri Lanka renowned for its tea production, stands as one of the world's leading exporters of tea. With a rich history and tradition in tea cultivation. Sri Lanka's tea industry plays a vital role in its economy, contributing significantly to employment, foreign exchange earnings and rural development. However, to maintain its competitive edge and further enhance its position in the global tea market, Sri Lanka must address various challenges within its tea export supply chain. This policy paper outlines key strategies to optimize and strengthen the tea export supply chain in Sri Lanka.

Research Gap

Despite the existing body of literature on the tea supply chain in Sri Lanka, there is a notable gap in research on the integration of modern digital technologies, such as blockchain, AI-driven supply chain management, and digital marketing platforms, in improving transparency, efficiency, and traceability. Moreover, the socio-economic impact of these technologies on smallholder farmers, who form a significant part of the supply chain, remains underexplored. Additionally, the impact of global market dynamics and geopolitical risks on the competitiveness of Sri Lankan tea in the international market has not been adequately addressed.

This paper aims to bridge these gaps by analyzing the supply chain using an updated framework, providing new insights into how Sri Lanka's tea industry can optimize its operations and improve sustainability.

The tea supply chain in Sri Lanka

The tea leaves are bought from the estate by the supplier or are sold directly to a factory where it is processed. This tea is then bought by a broker and is sold via an auction or through other means of sales to an auction or through other means of sales to an exporter or through other means of sales to an exporter or to an overseas buyer. The supply chain takes many routes before reaching the final consumer, depending on the type of tea, methods of trade, market structure, and type of buyer.

The tea supply chain in Sri Lanka is complex, involving multiple stages, from smallholder farmers and large estates to factories, brokers, auctions, exporters, and international buyers. The inefficiencies and bottlenecks at each stage, particularly in logistics and processing, have been well-documented. However, the integration of modern digital tools, such as blockchain for transparency and AI for optimizing logistics, is still lagging behind.

Methodology

This study adopts a qualitative research approach to analyze the supply chain of Sri Lanka's tea export industry. It relies on historical data, industry reports, and trade statistics to examine the structure and performance of the tea supply chain. The analysis focuses on key elements such as production, processing, logistics, marketing, and regulatory frameworks. By evaluating the current practices of tea producers, brokers, and exporters, the study identifies bottlenecks and inefficiencies in the system. The research also examines the role of the Colombo Tea Auction and its impact on pricing and trade. Additionally, policy papers and case studies are reviewed to identify strategies for improving the efficiency and competitiveness of Sri Lanka's tea exports. Using the Supply Chain Operations Reference (SCOR) model, the study evaluates inefficiencies in the current system and provides strategic recommendations for improvement. The findings are synthesized to provide actionable recommendations for optimizing the tea supply chain.

Literature reviews

The study aimed to identify the supply chain actors involved in the export planning process. This study used the single – site case study approach underused the single – site case study approach under the qualitative methodology. Data was collected by doing interviews. The researchers used the Actor-Network Theory (ANT) as a theoretical lens for their study. This study revealed that non-human factors: auction systems, multiple supplier bases, supplier evaluation processes, ERP systems, shipment scheduling processes, government entities, and transactional processes influence tea export planning by providing information facilitating communication, and ensuring transparency. This study suggested that the managers and practitioners attached to export-oriented companies should be conscious of the influencing factors of the supply chain in the process of planning exports and in solving strategic and operational issues when operating within and beyond Asia. (K.K Kapiyangoda, 2021)

This research tried to map the tea supply chain and identify the influencing factors and their performance on sustainable supply chain management in the tea supply chain in Sri Lanka. The research design in order to attempt to answer four main questions. This research used a mixed research approach including an explorative and explanatory phase. Researchers used group discussions and individual interviews as major techniques for collecting data. This research tried to fill the knowledge gap and tries to find influencing factors for both internal and external tea supply chains to achieve long-term sustainability in the tea industry. (Pradeep Jayaratne, 2011)

The study aimed to study the supply chain optimization for tea silver tips production and analyze the supply chain for silver tips production in low country and how to optimize the logistic. This study used secondary data collected from previous literature. This study used descriptive analysis to analyze data. This research revealed issues in exporting tea, poor transportation services, and financial support, and a lack of development research and knowledge dissemination to farmers. (P.G.W.S.L Weerasinghe, 2023)

This research aimed to identify the specific role of information and communication on exporter/ importer relationships within the tea supply chain and the impact of value addition, channel member performance, and competitive advantage in the Sri Lankan tea industry. This study revealed that the relationship quality was also shown to have impacts on value creation. Results indicated that this approach leads to inimitable strategic advantages for supply chain players whereby it is difficult for competitors to duplicate such relationships. (Dulekha Kasturiratne, 2006)

While these studies provide valuable insights, they have not sufficiently addressed the role of digital technologies and their potential to transform the industry. Furthermore, the impact of these advancements on smallholder farmers, who are key players in the supply chain, has not been extensively explored. This study aims to fill these gaps by analyzing how digitalization can improve the efficiency of the tea supply chain, particularly for smallholder farmers and exporters.

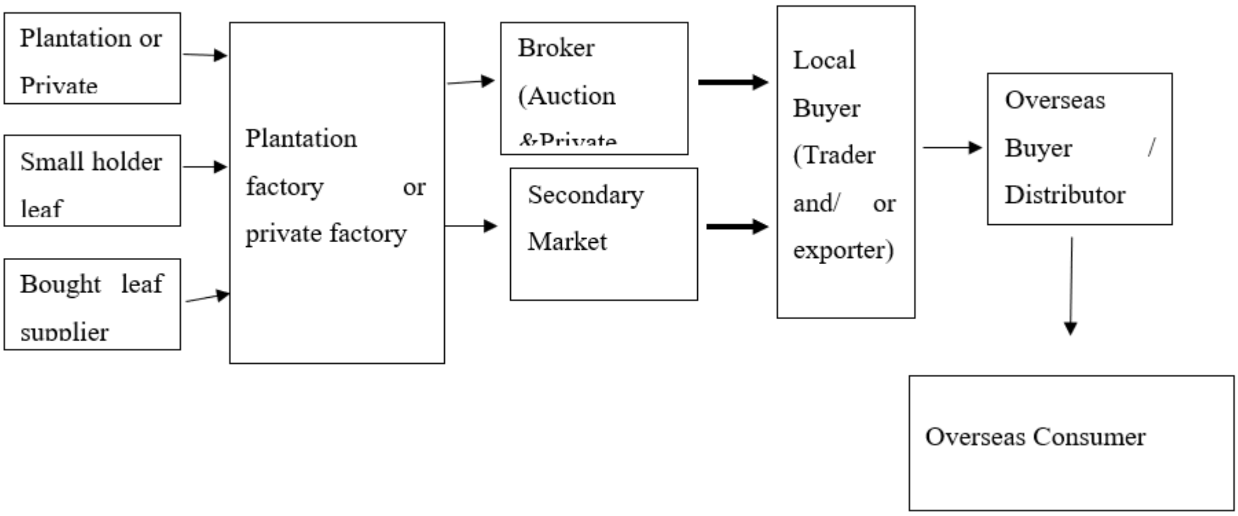

Figure 01: The Sri Lankan Tea Supply Chain

Tea producers may take the form of plantation or private estate, smallholder leaf, and bought leaf suppliers in Sri Lanka. Tea processing is carried out in tea factories in Sri Lanka. Large tea estates often have a processing plant or are situated near a tea factory, while smallholder farmers and suppliers may need to travel to sell their tea.

Tea auctions facilitate trade between producers and buyers: 70% of tea produced is sold at auction. Brokers communicate specific information about tea, (for example: the quality of tea) which influences the price of tea sold at auction.

Product intermediaries purchase tea through brokers such downstream agents add value to tea (and capture higher margins for themselves) by undertaking activities such as blending, packing, and marketing tea.

Retail brands distribute processed and packaged tea to the market. Large retailers often have direct links to blenders and packers, owing to the fact that they purchase large product volumes. Smaller companies may find bringing tea to market more challenging, as they have less bargaining power than large tea brands.

Transportation and logistics link the supply chain of the tea industry, ultimately providing customers worldwide with tea.

Results and Discussion

Sri Lankan context

Sri Lanka is the world's largest producer of orthodox tea. The pioneer planters in Sri Lanka have discovered the effect of the diverse climate on tea production. The discovery has resulted in the manufacturing of an array of fine teas which like wine are unique to each agro-climatic district in Sri Lanka. Ceylon tea flavor and quality, vary with agro-climatic conditions and seasons. Sri Lanka's tea industry, while globally recognized for its quality, faces several challenges, including outdated logistics, lack of modern processing technologies, and insufficient digital marketing strategies. The findings indicate that adopting modern technologies and upgrading infrastructure can significantly enhance the efficiency and competitiveness of the tea supply chain.

Key products and varieties

Sri Lanka produced orthodox teas. In the orthodox process of production, semi-dried green shoots are raptured and twisted by rolling achieved from a rotary movement. When tea leaves are crushed, the oxidation process begins which is followed by firing, and commonly known as black tea is produced. Sri Lanka also produces tea by unorthodox methods, namely Cut Tear and Curl (C.T.C) Green tea, instant tea, bio tea, and flavored tea are also produced in Sri Lanka.

High-grown tea from Sri Lanka is reputed for its taste and aroma. The two types of seasonal tea produced in these areas Dimbula and Nuwara Eliya are much sought after by blenders in tea importing countries.

Exports of tea are being also sent to many destinations in various forms such as tea packets, tea bags, tea in bulk, instant tea, green tea, flavored tea, etc.

Short supply chain based on Sri Lanka

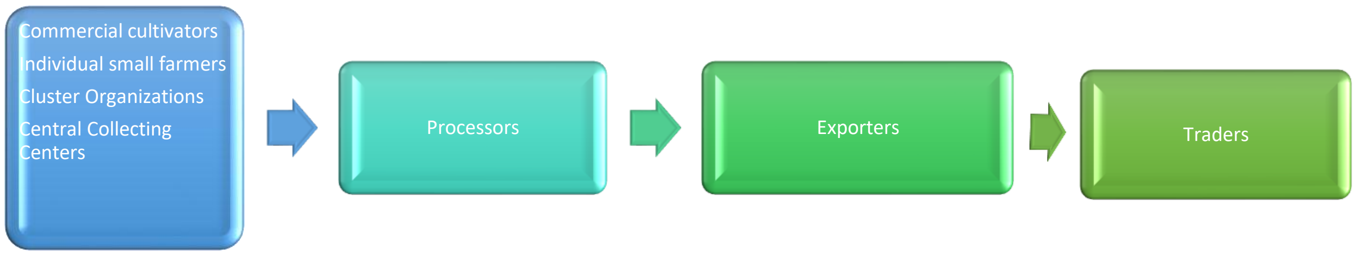

Figure 02: Short supply chain based on Sri Lanka

Sri Lankan tea recognized as Ceylon Tea in the world is renowned for its high quality, aroma, and taste. As the fourth-largest tea producer and perhaps the third-largest exporter in the world. Sri Lanka is at the forefront of tea exports to the world market.

Quality standards

Sri Lankan tea industry maintains the highest quality in the world market and ISO 3720 is the minimum standard applies for the products. Sri Lanka has the capability to produce the cleanest tea in the world in terms of minimum pesticide residues. Sri Lanka also is adjusting well to the string net ISO 22000 series and to the health and safety regulations stipulated by the European community. The processing/ manufacturing facilities owned by the export companies comply with local standards (SLSI) and also with International Quality Standards such as ISO, HACCP, and EU standards. Traceability throughout the supply chain is monitored in order to guarantee a safe product to the consumers.

Technological Integration

Integrating blockchain technology for transparency in the auction process and AI-driven tools for optimizing logistics could help address the current inefficiencies. Moreover, the adoption of e-commerce and digital marketing platforms can improve the global reach of Ceylon tea, especially among premium tea consumers.

Impact on Smallholder Farmers

The study also reveals that smallholder farmers, who contribute significantly to the tea supply chain, are often left out of technological advancements. Ensuring that these farmers have access to modern farming tools and digital platforms will be critical in making the supply chain more inclusive and sustainable.

The tea auction

The Colombo Tea Auction is the single largest tea auction in the world. Auctions are held every Tuesday and Wednesday, every week except during National day, New Year, and Christmas. Around 6.5 million kilograms are sold weekly.

Value Addition

Sri Lanka exports approximately 50% of tea in the value-added product range of Sri Lankan tea including green tea, organic tea, instant tea, iced tea, and ready-to-drink tea. Tea-based soap, bath gel, shampoo, and cosmetic products have recently been added to this product range.

Top tea exporters in Sri Lanka

1. Akbar Brothers Pvt Ltd
2. Empire Teas Pvt Ltd
3. Dilmah Ceylon Tea Company Plc
4. Anverally & Sons Pvt Ltd
5. Uniworld Teas Pvt Ltd
6. Jafferjee Brothers
7. Van Rees Ceylon Ltd
8. Heritage Teas Pvt Ltd

9. Mabroc Teas Pvt Ltd
10. Quick Tea Pvt Ltd

Tea exports from 2000-2022 in Sri Lanka

Table 01: Tea exports from 2000-2022 in Sri Lanka

Year	Export National Income (Rs. million)	Export (F.O.B.)
2000	1,263	184.73
2001	1,228	208.89
2002	2,185	216.26
2003	2,783	221.01
2004	2,095	248.38
2005	1,862	263.81
2006	814	279.97
2007	3,289	364.28
2008	3,779	430.55
2009	8,002	470.11
2010	6,284	496.27
2011	-2,569	-510.41
2012	868	420.74
2013	6,967	389.91
2014	9,008	362.96
2015	10,409	401.46
2016	18,551	473.15
2017	47,186	620.44
2018	30,623	820.75
2019	23,404	822.25
2020	39,248	866.70
2021	15,889	920.76
2022	3,879	1,643.11

Source: Central Bank of Sri Lanka

The Export National Income data from 2000 to 2022 exhibits considerable fluctuations, with some years showing significant increases and others experiencing drastic declines. Starting at Rs. 1,263 million in 2000, the income saw an initial increase until 2004, followed by a notable drop in 2006 to Rs. 814 million. This trend reversed dramatically in 2007, reaching Rs. 3,289 million, and continued to rise sharply, peaking at Rs. 47,186 million in 2017. Post-2017, the income experienced another decline but remained relatively high, with notable figures such as Rs. 30,623 million in 2018 and Rs. 39,248 million in 2020. However, the income showed a sharp drop to Rs. 3,879 million by 2022.

The Export (F.O.B.) data over the same period indicates a more consistent upward trend compared to the Export National Income. Beginning at 184.73 in 2000, exports steadily increased, crossing significant milestones such as 430.55 in 2008 and 496.27 in 2010. Despite a brief dip to -510.41 in 2011, the data quickly recovered and continued to rise, reaching 473.15 in 2016 and significantly accelerating to 620.44 in 2017. The growth trend became even more pronounced in the following years,

with exports soaring to 820.75 in 2018 and 866.70 in 2020. By 2022, the exports more than doubled to 1,643.11, indicating robust growth and a strong performance in the export sector.

Top tea importing countries from Sri Lanka in 2022 and 2023

Table 02: Top tea importing countries from Sri Lanka in 2022 and 2023

Country	Tea Import (Million Kg) 2022	Tea Import (Million Kg) 2023
Iraq	32.75	43.24
Turkey	30.41	15.59
Russia	22.62	24.75
UAE	18.46	17.81
China	12.32	11.15
Libya	10.47	10.65
Azerbaijan	10.15	10.38
Chile	9.81	9.45
Syria	9.52	9.12
Saudi Arabia	8.76	8.56

Source: Tea Exporters Association

In 2023, Iraq remained the top importer of Sri Lankan tea, importing 32.75 million kilograms, though this was a decrease from the 43.24 million kilograms imported in 2022. Turkey significantly increased its imports to 30.41 million kilograms, up from 15.59 million kilograms, moving it to the second position. Russia imported 22.62 million kilograms, maintaining a strong position despite a slight decline from the previous year. The United Arab Emirates (U.A.E.) imported 18.46 million kilograms, and China imported 12.32 million kilograms, both showing consistent demand. Other notable importers included Libya, Azerbaijan, Chile, Syria, and Saudi Arabia.

Supply Chain Operations Reference (SCOR) Model Analysis

This section applies the SCOR model to analyze the efficiency of Sri Lanka's tea export supply chain, identifying inefficiencies and suggesting improvements based on five key processes: Plan, Source, Make, Deliver, and Return.

1. Plan

In the tea supply chain, demand forecasting is crucial for managing supply and optimizing costs. The current system lacks modern tools for accurate demand forecasting, leading to inefficiencies in production and export planning. The adoption of AI-based demand forecasting models could significantly improve cost management and enhance supply chain optimization.

2. Source

Sri Lanka's tea industry relies heavily on smallholder farmers, but the procurement process is often inefficient due to limited real-time communication between farmers and factories. Digital platforms for procurement and better supplier relationships through formalized contracts could stabilize prices and improve the quality of tea sourced.

3. Make

The production phase is constrained by outdated processing technologies. Upgrading factories with modern, energy-efficient machinery could increase productivity and reduce waste. Additionally, standardized quality checks using digital tools could ensure higher product quality throughout the production process.

4. Deliver

Logistics remains a major bottleneck in transporting tea from rural areas to factories and auction centers. Improving transportation infrastructure and incorporating digital tracking systems could enhance transparency and efficiency. Blockchain technology could also improve transparency in the auction process and optimize the delivery of tea to international markets.

5. Return

While returns are minimal in the tea industry, ensuring quality control at every stage of the supply chain is essential to maintaining Sri Lanka's reputation as a premium tea exporter. The implementation of real-time feedback loops and IoT sensors could improve quality management throughout the supply chain.

Recommendations and Conclusion

Strengthening Production Practices: Encourage the adoption of sustainable agricultural practices to improve yield, quality, and environmental sustainability. Provide incentives for smallholder farmers to invest in modern farming techniques, machinery, and infrastructure. Promote research and development to introduce new tea varieties that are resilient to climate change and pests.

Enhancing Processing Facilities: Invest in modern processing technologies to improve the efficiency and quality of tea production. Establish quality standards and certifications to ensure consistency and meet international market requirements. Facilitate access to credit and technical assistance for tea factories to upgrade their infrastructure and machinery.

Improving Logistics and Transportation: Upgrade transportation infrastructure, including roads, railways, and ports, to facilitate the efficient movement of tea from production centers to export terminals. Implement digital tracking and traceability systems to monitor the movement of tea batches and ensure transparency and accountability. Streamline customs procedures and reduce bureaucratic hurdles to expedite the clearance of tea exports.

Marketing and Branding: Invest in marketing campaigns to promote Ceylon tea as a premium, high-quality product in international markets. Support participation in trade fairs, exhibitions, and promotional events to showcase Sri Lanka's tea to potential buyers. Leverage digital platforms and e-commerce channels to reach a wider audience and capitalize on emerging market trends.

Regulatory Framework: Review and update existing regulations governing the tea industry to ensure alignment with international standards and market requirements. Establish a regulatory body or authority responsible for overseeing the entire tea supply chain and enforcing compliance with relevant regulations. Promote transparency and accountability in the tea industry by encouraging stakeholders to adhere to ethical and sustainable practices.

This study has identified critical gaps in the research on Sri Lanka's tea export supply chain, particularly regarding the integration of modern technologies and their socio-economic impacts. By applying the

SCOR model, the study provides a strategic framework for improving efficiency and competitiveness. Implementing the recommended technological upgrades, improving logistics infrastructure, and focusing on the needs of smallholder farmers will help ensure the long-term success of Sri Lanka's tea industry on the global stage.

By implementing the strategies outlined in this policy paper, Sri Lanka can enhance the efficiency, sustainability, and competitiveness of its tea export supply chain. This will not only benefit tea producers and exporters but also contribute to the overall economic development of the country. Collaboration between the government, private sector, and other stakeholders is essential to realizing the full potential of Sri Lanka's tea industry on the global stage.

Acknowledgment

We would like to express our sincere gratitude to all those who contributed to the completion of this research. Special thanks are extended to the tea industry experts, brokers, and farmers who shared their valuable insights and experiences, which greatly enhanced the depth of our study. We are also thankful to the Tea Exporters Association of Sri Lanka and the Central Bank of Sri Lanka for providing access to critical data and reports.

References

2023 brews highest tea export earnings. (2024). Retrieved from Daily FT: https://www.ft.lk/front-page/2023-brews-highest-tea-export-earnings/44-757464

Dulekha Kasturiratne, N. P. (2006). Creating Value for competitive advantage in supply chain relationship: The case of the Sri Lankan Tea Industry. *EAAE Seminar*. London: Imperial College, London.

K.K Kapiyangoda, D. K. (2021). Influence of Supply Chain Actors in Tea Export Planning: Sri Lankan Case Study. *CGMR Journal* , 53-86.

(June 2024). *Newsletter* . Tea Exporters Association Sri Lanka.

P.G.W.S.L Weerasinghe, T. M. (2023). Supply chain and logestic optimizatin: Analysis of the supply chain for tea silver tips production in low country. *R4TLI* .

Pradeep Jayaratne, N. P. (2011). Sustainable Supply Chain Management - Using the Sri Lankan Tea Indusrty as a pilot study. *ANZAM* .

(2024). *Sri Lanka Tea Industry 2023: Data Insights and Visualisations.* Tea Tailors.

(2006). *Statiistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

(2009). *Statiistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

(2012). *Statiistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

(2015). *Statiistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

(2018). *Statiistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

(2021). *Statiistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

(2022). *Statiistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

(2002). *Statistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

(2003). *Statistical Appendix* . Central Bank of Sri Lanka.

Tea in Sri Lanka. (2022). Retrieved from OEC: https://oec.world/en/profile/bilateral-product/tea/reporter/lka

A STUDY OF THE SOCIAL ENVIRONMENT OF VARIOUS PROFESSIONS AND PROFESSIONALS INVOLVED IN THE POLITY OF ANCIENT SRI LANKA

RMGW Dissanayaka[1]

Abstract

The *Pūrva* and *Apara* Brāhmī inscriptions, written between the 3rd century BC and the 1st century AD, serve as a mirror reflecting the various professions and professionals, their social environment, and their status within the polity of ancient Sri Lanka. In the ancient government organization of Sri Lanka, there appears to have been a system of officialdom, including positions such as Minister, Treasurer, General, Inspector of Accounts, and others. These officials became more organized within the state structure following the coronation of King Duṭṭhagāmini. (161 – 137 BC) However, this article does not focus on these professions or their titles. Instead, its primary purpose is to uncover the various types of professions established within the government organization, the individuals engaged in these professions, and their status in the social environment of that time. Through the Brāhmī inscriptions, we can identify the established professions, their functions within the state organization of ancient Sri Lanka, the individuals engaged in these professions, and the true nature of their social conditions. This research aims to highlight these aspects. As mentioned above, it was possible to identify numerous individuals who held positions such as minister, general, treasurer, and accountant within the state organization through the Brāhmī inscriptions. The main positions in the government organization were mostly held by those recognized as superior in the social hierarchy, often with titles like *Parumaka* and *Gamika*, who held significant societal roles. Given that these individuals led the social organization and villages at the time, it can be concluded that King Dutugemunu likely gathered *parumakas* and *gamikas* with experience in governance and social management while building the state organization centered in Anuradhapura. It appears that the state organization at that time was well-established based on their experience, loyalty to the king, and the trust the king placed in them. Additionally, the Brāhmī inscriptions reveal that these officials received significant recognition and status within the social organization of that era.

Keywords: Brahmi Inscriptions, Government Organization, Professions and Professionals, Social Environment, The Polity of Ancient Sri Lanka.

[1] Senior Lecturer, Department of History, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: wasanthad@kln.ac.lk ' https://orcid.org/0009-0003-7096-4112

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය තන්ත්‍රයට සම්බන්ධ විවිධ වෘත්තීන් හා වෘත්තිකයන්ගේ සමාජ පරිසරය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් (පූර්ව හා අපර බ්‍රාහ්මී ශිලාලේඛන ඇසුරෙන්)

ආර්.එම්.පී. වසන්ත දිසානායක

සාරසංක්ෂේපය

ක්‍රි. පූ. දෙවන සියවසේ දුටුගැමුණු රජුගේ රාජ්‍ය අවධියට පෙර ක්‍රි. පූ. 161 - 137 ශ්‍රී ලාංකේය රාජ්‍ය පරිපාලන සංවිධානය තුළ බහුවිධ වෘත්තීන් වැඩි වශයෙන් දක්නට ලැබෙන්නේ නැත. එයට හේතුව ලෙස සලකනු ලබන්නේ සමස්ත රාජ්‍ය ම ආවරණය වන ආකාරයේ පරිපාලන සංවිධානයක් ඒ වන විට ගොඩනැගී නොතිබුණු බැවිනි. විකේන්ද්‍රගත දේශපාලන පරිසරයක් වෙනුවට අනුරාධපුර රාජධානිය කේන්ද්‍ර කර ගෙන සංකේන්ද්‍රගත පාලන සංවිධානයක් දුටුගැමුණු රජ අවධියේ දී ගොඩනැගුණු බැවින් ශ්‍රී ලාංකේය රාජ්‍ය නමැති සංවිධානය තුළ බහුවිධ වෘත්තීන් රැසක් නිර්මාණය වුණි. රාජ්‍ය තන්ත්‍රයේ විශාල ක්‍රියාකාරිත්වයක් හා බලයක් සහිත එම වෘත්තීන්හී නියැලී සිටි පුද්ගල චරිතයන්ට සමකාලීන සමාජ පරිසරය තුළ සුවිශේෂිත වූ සමාජමය තත්ත්වයක් මෙන්ම ආර්ථික ශක්තියක් පැවති බව බ්‍රාහ්මී ශිලා ලේඛන මූලාශ්‍රය ඇසුරෙන් අනාවරණය කර ගත හැකි ය. සෙන්පති, අමාත්‍ය, භාණ්ඩාගාරික, ගණක, අදෙක හා කෝෂ්ඨාගාරික ආදී වෘත්තීන් ඍජුව ම රාජ්‍ය සංවිධානයට සම්බන්ධ තනතුරු ලෙස හඳුනා ගැනීමට හැකි අතර එම වෘත්තීන්හී නියැලී සිටි පුද්ගලයන් හා ඔවුන්ගේ සමාජ පරිසරයත් ඔවුන්ට එකල සමාජය තුළ හිමි වී තිබූ සමාජ තත්ත්වයත් මේ ලිපියෙන් අධ්‍යයනයට ලක් කෙරේ. පුස්තකාලීය මූලාශ්‍ර අසුරෙන් මීට අදාළ දත්ත එක්රැස් කරන ලදී.

ප්‍රමුඛ පද: බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපි, පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය, වෘත්තීන් හා වෘත්තිකයන්, සමාජ පරිසරය, රාජ්‍ය සංවිධානය

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

THE IMPACT OF INFORMATION SEEKING BEHAVIOR ON THE PREVENTION AND MANAGEMENT OF SEXUALLY TRANSMITTED DISEASES: A REVIEW OF LITERATURE

D Munasinghe[1], SMTS Senevirathne[2], PGNM Somarathne[3], JMOAK Jayamanne[4] and MGP Tharuka[5]

Abstract

The review of information-seeking behavior in the prevention and management of sexually transmitted diseases (STDs) has highlighted key themes that significantly impact public health strategies. The review has explored various information sources, such as healthcare providers, online platforms, and educational materials, to shape effective STD prevention practices. Understanding how information-seeking influences behavioral changes, like promoting safer sex practices and timely testing, is pivotal in empowering individuals to make informed decisions about STD prevention and seek appropriate care. Addressing knowledge gaps and myths through information-seeking enhances comprehension and decision-making in STD prevention. Overcoming information access barriers ensures accurate dissemination of STD-related information, leading to improved health outcomes. Emphasizing digital health literacy is crucial, especially in navigating online STD resources in today's digital age. Behavioral interventions play a critical role in promoting safer sexual practices and treatment adherence. Clear and culturally-sensitive health communication strategies are essential to mitigate STD transmission and promote healthy behaviors. By synthesizing research spanning from 2000 to June 2024, the central role of information-seeking behavior in STD prevention and management is underscored. Insights gained can enhance public health interventions and guide future research in this crucial field. The themes identified in the analysis stress the multifaceted impact of information seeking on knowledge acquisition, empowerment, decision-making, addressing barriers, digital health literacy, behavioral interventions, and health communication strategies within STD prevention and management.

Keywords: Information-seeking behavior; Sexually Transmitted Diseases; Prevention and Management

[1] Senior Assistant Librarian, PGIM, University of Colombo
Email: dilhani@pgim.cmb.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-8351-6568
[2] Assistant Lecturer, Department of Library and Information Science, University of Kelaniya
Email: smtss241@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0004-5475-2926
3 Assistant Lecturer, Department of Library and Information Science, University of Kelaniya
Email: pgnms241@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0008-9195-2707
[4] Assistant Lecturer, Department of Library and Information Science, University of Kelaniya
Email: jmoak241@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0003-9292-3143
[5] Assistant Lecturer, Department of Library and Information Science, University of Kelaniya
Email: mgpth241@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0008-1393-7659

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

CONTRIBUTION OF THE SRI LANKAN SOURCES FOR STUDYING THE POLITICAL HISTORY OF INDIA (FROM 5TH CENTURY B.C. TO 4TH CENTURY B.C.)

DK Manatunga[1]

Abstract

Sri Lanka has a strong historical tradition and is rich in it's historical sources. In this context, it is important to study Sri Lankan historical sources in order to obtain a better understanding of the history of nearby India and other South Asian countries. Many scholars have recognised the historical significance and authenticity of Sri Lankan chronicles such as the Dipavamsa, Mahavamsa and Attakatha as historical sources. Many details or information contained in these sources are in line with archaeological sources and foreign records. Owing to the confusion that was found in Indian sources, it was difficult to study the Indian history in a clear perspective in such a situation. The help received from Sri Lankan sources in order to construct Indian history is invaluable especially during the period from 6th century B.C. to 4th century B.C. Sri Lankan sources in particular have contributed very much to average and determine the years and periods relating to the Haryanka, Sisunaga, Nanda and Maurya dynasties. Many historians believe that Sri Lankan sources are more reliable with regard to this period than Indian sources. The main objective of this research is to study the Indian political history from the 5th century B.C. to the 4th century B.C. with a view to analyze the contribution made by Sri Lankan sources to study and construct the ancient Indian history. Accordingly, the discussion is mainly focused on political history of India during the stipulated period. The research methodology used is the study of primary sources. In this connection, information provided by Sri Lankan chronicles and Attakathas in relation to the Indian history was comparatively examined with those in Indian sources. In this study it was able to identify the main tendencies in the political spheres in Indian history during the specified period. It was also able to identify the royal dynasties and their correct sequences with correct dates.

Keywords: Indian Political History, Sri Lankan Sources, Dynasties

---

[1]Senior Lecturer, Department of History, University of Kelaniya, Sri Lanka University of Kelaniya

Email: dhammika@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0003-8540-7714

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

පැරණි ඉන්දියාවේ දේශපාලන ඉතිහාසය හැදෑරීමේදී ශ්‍රී ලාංකික මූලාශ්‍රයවලින් ලැබෙන දායකත්වය (ක්‍රි.පූ. 5 වන සියවසේ සිට ක්‍රි.පූ. 4 වන සියවස දක්වා)

ධම්මිකා කුමාරි මනතුංග

සාරසංක්ෂේපය

ශ්‍රී ලංකාව ශක්තිමත් ඓතිහාසික සම්ප්‍රදායක් හා ඓතිහාසික මූලාශ්‍රයයන්ගෙන් පොහොසත් රාජ්‍යයකි. එබැවින් ආසන්න ඉන්දියානු සහ දකුණු ආසියානු රටවල ඉතිහාසය මැනවින් අවබෝධකර ගැනීමට ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය කිරීම ඉතා වැදගත් වේ. දීපවංසය, මහාවංසය වැනි වංසකථා වලත්, අට්ඨකථාවලත් ඇති ඓතිහාසික වටිනාකම සහ මූලාශ්‍රමය වශයෙන් ඇති විශ්වසනීයත්වයත් බොහෝ ඉතිහාස විචාරකයන්ගේ පිළිගැනීමට ලක්ව තිබේ. මේවායෙහි ඇතුළත්ව ඇති බොහෝ කරුණු පුරාවිද්‍යා මූලාශ්‍රය සමග මෙන්ම විදේශීය වාර්තා සමග සැසඳේ. බොහෝ ඉන්දියානු මූලාශ්‍රයවල පවතින අවුල්සහගත බව හේතුවෙන් ඉන්දීය ඉතිහාසය නිරවුල්ව හැදෑරීම දුෂ්කර තත්ත්වයක පැවතිණි. එවැනි පසුබිමක එහි ඉතිහාසය නිරවුල්ව ගොඩනංවා ගැනීමට ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රයවලින් ලැබෙන පිටිවහල ප්‍රමාණය කළ නොහැකි තරමය. විශේෂයෙන් ක්‍රි.පූ. 6 වන සියවසේ සිට ක්‍රි.පූ. 4 වන සියවස දක්වා කාල සීමාවට අදාළව ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රයන්හි දායකත්වය කැපී පෙනෙයි. විශේෂයෙන් ඉන්දියාවේ හර්යංක, සිසුනාග, නන්ද හා මෞර්ය පෙළපත් වලට අදාළව කාලවකවානු සකස් කර ගැනීමට ශ්‍රී ලාංකික මූලාශ්‍රය වඩා විශ්වාසදායී බව ඉතිහාසඥයන්ගේ පිළිගැනීමයි. මෙම අධ්‍යයනයේ අරමුණ වන්නේ පැරණි ඉන්දියාවේ දේශපාලන ඉතිහාසය අධ්‍යයනය කිරීමට සහ ගොඩනගා ගැනීමට ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රය කවර දායකත්වයක් දරන්නේද යන ගැටලුව පදනම් කරගනිමින් ක්‍රි.පූ. 5 වන සියවසේ සිට ක්‍රි.පූ. 4 වන සියවස දක්වා ඉන්දියාවේ දේශපාලන ඉතිහාසය පර්යේෂණයට ලක්කිරීමයි. ඒ අනුව සිසුනාග රාජ වංශයේ සිට නන්ද රාජවංශයේ අවසානය දක්වා ඉන්දියානු දේශපාලන ඉතිහාසය මෙහිදී සාකච්ඡාවට ලක් කෙරේ. ප්‍රධාන ක්‍රමවේදය වූයේ ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය පරිශීලනය කිරීමයි. එහිදී ඉන්දියානු ඉතිහාසයට අදාළව ශ්‍රී ලාංකීය වංසකථා සහ අට්ඨකථාවන්හි ඇති තොරතුරු ඉන්දියානු මූලාශ්‍රයයන් සමග සන්සන්දනාත්මකව අධ්‍යයනය කරනු ලැබිණි. ප්‍රස්තුත කාල වකවානුවට අදාළව රාජකීය පෙළපත් සහ ඔවුන්ගේ අනුපිළිවෙල නිරවුල්ව ගොඩනගාගත හැකිවීම වැදගත්ය.

ප්‍රමුඛ පද: ඉන්දියානු දේශපාලන ඉතිහාසය, ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රය, රාජවංශ.

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාව ශක්තිමත් ඓතිහාසික සම්ප්‍රදායක් හා ඓතිහාසික මූලාශ්‍රයයන්ගෙන් පොහොසත් රාජ්‍යයකි. එබැවින් ආසන්න ඉන්දියානු සහ දකුණු ආසියානු රටවල ඉතිහාසය මැනවින් අවබෝධකර ගැනීමට ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍ර අධ්‍යයනය කිරීම ඉතා වැදගත් වේ. දීපවංසය, මහාවංසය වැනි වංසකථා වලත්, අට්ඨකථාවලත් ඇති ඓතිහාසික වටිනාකම සහ මූලාශ්‍රමය වශයෙන් ඇති විශ්වසනීයත්වයත් බොහෝ ඉතිහාස විචාරකයන්ගේ පිළිගැනීමට ලක්ව තිබේ. මේවායෙහි ඇතුළත්ව ඇති බොහෝ කරුණු පුරාවිද්‍යා මූලාශ්‍රය සමග මෙන්ම විදේශීය වාර්තා සමග සැසඳේ. බොහෝ ඉන්දියානු මූලාශ්‍රයවල පවතින අවුල්සහගත බව හේතුවෙන් ඉන්දීය ඉතිහාසය නිරවුල්ව හැදෑරීම දුෂ්කර තත්ත්වයක පැවතිණි. එවැනි පසුබිමක එහි ඉතිහාසය නිරවුල්ව ගොඩනංවා ගැනීමට ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රයවලින් ලැබෙන පිටිවහල ප්‍රමාණය කළ නොහැකි තරමය. විශේෂයෙන් ක්‍රි.පූ. 6 වන සියවසේ සිට ක්‍රි.පූ. 4 වන සියවස දක්වා කාල සීමාවට අදාළව ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රයන්හි දායකත්වය කැපී පෙනෙයි. ඉන්දියානු මූලාශ්‍රයයන්ට වඩා මේ කාලය සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රය වඩා විශ්වාසදායී බව ඉතිහාසඥයන්ගේ පිළිගැනීමයි.

එබැවින් ශ්‍රී ලාංකේය මූලාශ්‍රය, පැරණි ඉන්දියානු දේශපාලන ඉතිහාසය අධ්‍යයනය කිරීමට හා ගොඩනගා ගැනීමට කවර දායකත්වයක් දක්වන්නේද යන ගැටලුව පදනම් කර ගනිමින් ක්‍රි.පූ. 5 වන සියවසේ සිට ක්‍රි.පූ. 4 වන සියවස දක්වා කාලයට අදාළව උතුරු ඉන්දියාවේ පැවති දේශපාලන ඉතිහාසය පර්යේෂණයට ලක් කිරීම මෙම අධ්‍යයනේ අරමුණ වේ. ඒ අනුව සිසුනාග පෙළපතේ සිට නන්ද පෙළපතේ අවසානය දක්වා වූ ඉතිහාසය මෙහිදී අවධානයට ලක් කෙරේ. මෙම අධ්‍යයනයේදී ශ්‍රී ලාංකීය වංසකථා සහ අට්ඨකථාවන්හි ඇති තොරතුරු, සන්සන්දනාත්මකව අධ්‍යයනය කළ අතර, එහිදී රාජ නාමාවලින්ගේ අනුපිළිවෙල සහ පෙළ නිවැරදිව සකස් කරගත හැකිවීම වැදගත්ය.

ශ්‍රී ලාංකීය වංසකථා අතරින් වඩාත්ම පැරණි වංසකථාව ලෙස සැලකෙන්නේ දීපවංසයයි. ක්‍රි.ව. 4, 5 සියවස් අතර කාලයේදී රචිත දීපවංසයේ ප්‍රස්තුත කාල වකවානුවට අදාළව දක්නට ලැබෙන ඉන්දියානු තොරතුරු අල්පය. එමෙන්ම, ඇතැම් කාරණා සම්බන්ධව පරස්පරයන්ද දක්නට ලැබේ. එහෙත්, එකී බොහෝ තොරතුරු සෙසු මූලාශ්‍රය සමග සන්සන්දනය කර බැලීමෙන් නිවැරදි කර ගත හැකිය. නිදසුනක් ලෙස සිසුනාග පෙළපත සම්බන්ධ තොරතුරු ගත හැකිය. දීපවංශයේ සිසුනාග රජුගේ අනුප්‍රාප්තිකයා වන කාලාශෝක රජු සිසුනාගගේ සහෝදරයෙකු ලෙසත්, එහිම වෙනත් තැනකදී පුත්‍රයා ලෙසත් දක්වා තිබේ.

(දීපවංසය:4:64,5:38,39) මහාවංසයෙත් (ම.ව.:4:5,7), මහාවංස ටීකාවෙත් (වංසත්ථප්පකාසිනී:2001:124), බෝධි වංසයෙත් (1998:124) කාලාශෝක සිසුනාගගේ පුත්‍රයා ලෙස පැහැදිලිවම ප්‍රකාශ කොට තිබේ.

පැරණි ඉන්දියානු ඉතිහාසය හැදෑරීමේදී උපකාරීවන ශ්‍රී ලාංකික වංසකථා මූලාශ්‍රය අතර වඩාත් වැදගත් මූලාශ්‍රයවන්නේ මහාවංසයයි. ප්‍රස්තුත කාලයට අදාළව රජ පෙළපත් හඳුනාගැනීම සහ රාජ නාමාවලිය සකස්කර ගැනීමට මහාවංසයෙන් ලැබෙන පිටිවහල ප්‍රමාණය කළ නොහැකි තරම් ය. මහාවංසයේ මුල් පරිච්ඡේද පහේ (5) වැඩිපුර දක්නට ලැබෙන්නේ ඉන්දියානු ඉතිහාසයට අදාළ තොරතුරුය. (මහාවංසය:1-5 පරි:) එම තොරතුරු සෙසු මූලාශ්‍රය සමග සසඳා බැලීමේදී වඩාත් විශ්වාසදායිබව තහවුරු කරගත හැකිය. මහාවංසටීකාව වන වංසත්ථප්පකාසිනිය මහාවංසයේ අන්තර්ගත තොරතුරු වඩාත් විස්තර සහිතව ඉදිරිපත් කොට තිබේ. එහිදී එකී තොරතුරුවලට අදාළ පුරාවෘත්ත ද ඇතම් විට දක්වා ඇති බැවින්, යම් යම් ඓතිහාසික සිද්ධීන් සහ පුද්ගලයන් සම්බන්ධ වැඩිදුරටත් කරුණු හැදෑරිය හැකිය. සිසුනාග රජු සහ ධනනන්ද රජු පිළිබඳ පුරාවෘත්ත ඊට නිදසුන් වේ. (වංසත්ථප්පකාසිනී:106,126,127) අට්ඨකථා අතරින් සමන්තපාසාදිකා විනයට්ඨ කථාව ඉන්දියාවේ මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේද දේශපාලන ඉතිහාසයේ මෙම කාලවකවානුවට අදාළ රාජ නාමාවලීන් සන්සන්දනාත්මකව ඉදිරිපත් කර තිබේ. එය දෙරටේම දේශපාලන ඉතිහාසය සම්බන්ධයෙන් අතිශයින් වැදගත් වන කරුණකි.

කාම්බෝජ මහාවංසය, බෝධිවංසය, පූජාවලිය වැනි මූලාශ්‍රයන්හිත් සිසුනාග පෙළපත මෙන්ම නන්දවරුන්ගේ පෙළපත ද ඉදිරිපත්කොට තිබේ. අනුපිළිවෙල සලකාබැලූ විට එතරම් වෙනසක් මූලාශ්‍රය අතර නොපෙනුනත්, ඇතැම් නම් වල සුළු වෙනස්කම් කීපයක් පමණක් දක්නට ලැබේ. කෙසේ වෙතත් දේශපාලන ඉතිහාසය ගොඩනගා ගැනීමේදී එකී වෙනස එතරම් බලපෑමක් නොවන බව හඳුනාගත හැකිය.

සිසුනාග පෙළපත

හර්යංක පෙළපතින් පසුව මගධයේ බලය හිමිවනුයේ සිසුනාග පෙළපතටය. මෙහි ආරම්භක පාලකයා 'සුසුනාග' හෙවත් 'සිසුනාග' නැමැත්තකු බැවින්, ඔහුගෙන් ඇරඹි නව රාජවංශය ද ඒ නමින් හැඳින්වේ. සිසුනාග, ඔහුගේ පුත් කාලාශෝක හා කාලාශෝකගේ පුතුන් දස දෙනා යනාදී වශයෙන් මේ පෙළපතට අයත් රජුන් දොළොස් දෙනෙකු දශක හතකට ආසන්න කාලයක් පුරා මගධය පාලනය කළහ. සිසුනාග රජු හර්යංක පෙළපතේ අවසාන පාලකයා වූ නාගදාසක රජුගෙන් පසුව මගධයේ රජු බවට පත් වූවෙති. ඊට පෙර ඔහු නාගදාසක රජු යටතේ අමාත්‍ය ධූරයක් දැරුවෙකි. නාගදාසක රජු ඇතුළු හර්යංක පෙළපතේ පීතෘ ඝාතක රජුන් කෙරෙහි කලකිරීමට පත්ව සිටි ජනතාව, නාගදාසක බලයෙන් පහකොට සිසුනාග රජ තනතුරේ පිහිටුවාලීය. හර්යංක පෙළපතේ අවසානය හා සිසුනාග පෙළපතේ ආරම්භය පිළිබඳව ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රයවල එන තොරතුරුවල සංක්ෂිප්තය මෙයයි. එහෙත්, එකී මූලාශ්‍රය තොරතුරු වෙන් වෙන් වශයෙන් සලකා බැලීමේදී මෙම කාලවකවානුවට අදාළව දේශපාලනමය වශයෙන් පමණක් නොව, සමාජීය වශයෙන් ද බොහෝ තොරතුරු මතුකර ගත හැකි බව පෙනේ. මහාවංසයේ සිසුනාග රජු හඳුන්වා ඇත්තේ, "සාධූන් විසින් සම්මත කරන ලද්දා වූ, සියල්ලට සිත් ඇත්තා වූ සුසුනාග යයි ප්‍රසිද්ධ වූ ...."යනාදී වශයෙනි. (මහාවංසය, 4:5-7) පීතෘඝාතක වංශය යැයි කිපී සිටි නුවර වැසියන් නාගදාසක රජු පහකොට රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කරනු ලැබුවේ, එම රජු යටතේ අමාත්‍ය පදවියක් දරමින් සිටි සිසුනාග නම් වූ මෙම අමාත්‍යවරයා ය. නව රාජවංශයක් ආරම්භ කරමින් වසර 18 ක් ඔහු මගධය පාලනය කළේය. (එම) දීපවංසයේ සඳහන් කරනුයේ සිසුනාග වසර 10 ක් මගධය පාලනය කළ බවයි. (දීපවංසය, 5 : 38) මෙහි සිසුනාග රජු පිළිබඳ ඇති තොරතුරු බොහෝ විට පළමුවන ධර්ම සංගායනාවට සහභාගී වූ විනය භාරව කටයුතු කළ උපාලී මහරහතන් වහන්සේ ඇතුළු කීප දෙනෙකු පිළිබඳව ඇති විස්තරය අතර ඇතුළත්ව තිබේ. (එම, 5 : 39 , 44 - 47)

සිසුනාග රජු හා සම්බන්ධ පුරාවෘත්තය

වංසත්ථප්පකාසිනියේ, මහාවංසයේ පරිදිම ඔහු බලයට පත් වූ ආකාරය සඳහන් කර, මහාවංසයේ ඇතුළත් නොවන කරුණු කීපයක් ද ඉදිරිපත්කොට තිබේ. එනම් සිසුනාගගේ උප්පතිය සම්බන්ධයෙන් ඇති පුරාවෘත්තයයි. (වංසත්ථප්පකාසිනී, 106) මෙම පුරාවෘත්තය ඒ ආකාරයටම කාම්බෝජ මහාවංසයේ ද ඇතුළත්ව තිබේ. (කාම්බෝජ මහාවංසය 4 : 5 - 27) පහත සඳහන් කරනුයේ, එම පුරාවෘත්තයයි.

> "මේ සුසුනාග නම් ඇමති තෙමේ කවරකුගේ පුත් ද, කවරකු විසින් ඇති දැඩි කරන ලද ද යත්, විශාලා නුවර එක්තරා ලිච්ඡවී රජකුගේ පුත් ය. එනුවර එක් නගර ශෝභිනියකුගේ කුස පිළිසිඳගත් ඔහු එක්තරා ඇමතියකු විසින් ඇති දැඩි කරන ලද්දේ යයි උත්තර විහාරවාසීන්ගේ අටුවාවෙහි කියන ලදී. එතෙකුදු වුවත්, සමය විරෝධතා හේතුවෙන් ඔහුගේ උප්පත්ති කථාව පිළිබඳ සංක්ෂේපය මාත්‍රයක් ගෙන හැර දක්වන්නෙමු. එක් සමයෙක්හි වනාහී ලිච්ඡවී රජ දරුවෝ රැස්වී, "අපගේ නගරය තනතුරුපත් නගර ශෝභිනියකගෙන් තොරව නොහොබනේය" යී හැඟෙමින් සමාන ජාතික එක්තරා මාගමක ඒ තනතුරෙහි තැබූහ. ඔවුහු අතුරෙන් එක් රජෙක් ඇය තමාගේ

> ගෙට කැඳවාගෙන ගොස් මූ කළ ගැබ් ඇත්තී මස් වැදැල්ලක් වදාපූය. 'කිමෙක්දැයි අසා, 'මස් වැදැල්ලකැ'යි කී කල්හි දොම්නස් වී ලැජ්ජාවට හා බයට පත්ව පුළුන් අතුල නැවුම් සැළෙක්හි බහා පියනකින් වසා කිරිමවට දී අළුයම් කල්හිම කසළ ගොඩක්හි තැබුවා ය. එය එහි තැබූ සැනෙකින් නුවරට අරක්ගත් එක්තරා නා රජෙක් එය දැක සිය දරණ වැලින් වට කොට ගෙන මහත් වූ පෙණය එය මත තබා දෘෂ්‍යමාන රූපයෙන්ම සිට තමා දැක මහජනයා රැස්වූ කල්හි 'සූ සූ' යන අනුකරණයෙන් ශබ්ද කොට අතුරුදහන් විය. ඉක්බිති එතනට පැමිණි පුරුෂයෙක් මූ කළ මස් වැදැල්ලෙන් උපන් පින් ලකුණෙන් හෙබි පුත් කුමරෙකු දැක, දුටු කෙනෙහිම හටගත් දරු පෙම් ඇත්තේ විය. එතැන සිටි එක්තරා ඇමතියෙක් ඔහු කෙරෙහි උපන් පෙමින් තම ගෙට ගෙන්වා ගෙන පෝෂණය කරනුයේ, නම් කරන දිනයෙහි 'සූ සූ' යනුවෙන් ශබ්ද කළ ඒ නාරජු විසින් රක්නා ලද හෙයින් 'සූසුනාග' යයි නම් කළේය. හේ තෙමේ එතැන් පටන් මෙසේ ඒ ඇමතියා විසින් ඇති දැඩි කරනු ලබනුයේ කෙමෙන් වැඩිවියට පත්ව ඉතා ආචාර සම්පන්න වූයේ යහපත් සොඳුරු කෙනෙකැයි නගරවැසීන් අතර පිළිගනු ලැබිණි. එහෙයින්ම හේ තෙමේ, නාගදාසක රජු කෙරෙහි කිපී ගිය නගරවාසී ජනයා විසින් අභිෂේක කරන ලදුව, 'සූසුනාග රජු' යයි පළට විය."
> (වංසත්ථප්පකාසිනී, 106)

මෙම පුරාවෘත්තයට අනුව සිසුනාග රජු, ලිච්ඡවී සම්භවයක් ඇත්තකු බව පැහැදිලි ය. නගර ශෝභිනියකට උපන් අයකු වුවත්, ඇය ද 'සමජාතික' යයි සඳහන්ව ඇති බැවින් ඔහුගේ ලිච්ඡවී සම්භවය පිළිබඳව ගැටලුවක් ඇති නොවේ. අජාසත් රජු විසින් ලිච්ඡවී රාජ්‍යය මගධයට ඈදා ගැනීමෙන් පසුව, මගධයේ යටත් රාජ්‍යයක් වශයෙන් ලිච්ඡවීන් විසින් ම මේ අවධිය වන විට තම ප්‍රදේශවල පාලන කටයුතු ගෙන යන්නට ඇතැයි ද සිතිය හැකිය. 'නගර ශෝභිනි' යන්න තනතුරක් ලෙස පැවති බව තහවුරුවන තවත් අවස්ථාවන් වශයෙන් මෙන්ම මෙවකට සමාජයේ පුද්ගල නාමකරණය සම්බන්ධයෙන් පැවති යම් යම් නිමිති පිළිබඳව සැලකිලිමත් වීම පිළිබිඹු වන අවස්ථාවක් ලෙස ද මෙය හඳුනා ගත හැකිය. පූජාවලියේ (1999 : 739) හා සිංහල බෝධිවංසයේ ද (1998 : 128) සිසුනාග රජු පිළිබඳව සඳහන්ව ඇතත්, ඉහත මූලාශ්‍රයවල තරම් විස්තරයක් දක්නට නොලැබේ. මගධ රජ පෙළපතින් පසුව රජු බවට පත් වූ බව හැර, වෙනත් තොරතුරක් දක්නට නැත.

කාලාශෝක රජු හා අනුප්‍රාප්තිකයෝ

කාලාශෝක, සිසුනාග රජුගේ පුත්‍රයාය. සිසුනාගගෙන් පසුව මගධයේ පාලකයා බවට පත්වූයේ මොහුය. ඔහුගේ රාජ්‍ය කාලය වසර 28 ක් බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. (මහාවංසය, 4 : 7 - 9) මහාවංසය ඇතුළු මූලාශ්‍රයවල කාලාශෝක රජු පිළිබඳව සඳහන් වන්නේ, දෙවන ධර්ම සංගායනාවට පසුබිම් වූ සිදුවීම් හා එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් දෙවන ධර්ම සංගායනාව පැවැත්වීම හා ඊට රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලබා දීමත් සම්බන්ධයෙනි. (මහාවංසය, 4 : 8 - 45, 63 - 66, දීපවංසය 4 : 52 - 68, වංසත්ථප්පකාසිනී 105, 112 - 119, සිංහල බෝධිවංසය 128, පූජාවලිය, 740, කාම්බෝජය මහාවංසය 5 : 14 - 16) මෙම සෑම මූලාශ්‍රයකම වාගේ බොහෝ දුරට එක හා සමාන තොරතුරු, දෙවන ධර්ම සංගායනාව හා කාලාශෝක රජුගේ සම්බන්ධතාවය පිළිබඳව දක්නට ඇතත්, මහාවංසයේ හා එහි ටීකාවේ සෙසු මූලාශ්‍රයනට සාපේක්ෂව දීර්ඝ විස්තර කිරීමක් දක්නට ලැබේ. දස අකැප වස්තූන් කැප යැයි මත දැරූ වජ්ජි පුත්තක භික්ෂූන් කණ්ඩායමක් පාටලී පුත්තයට පැමිණ රජු නොමග යැවීමේ සිද්ධිය වඩාත් විස්තර සහිතව දක්වා තිබීම එක් නිදසුනකි. එහිදී එම භික්ෂූන්ගේ කීම පිළිගෙන රජු ද එම පක්ෂය ගෙන සිටි බව "ඒ වන විට දුර්ලබ්ධි ගෙන සිටි ඒ රජු ඔවුන් වෙතට ඇමතියන් යැවීය. ඒ ඇමතියෝ දේවතානුභාවයෙන් මුළාවට පත් වූවෝ, වෙන ඒ මේ අත ගියාහ. ඒ රජු ඔවුන් යැවූ දින රාත්‍රියෙහි ස්වකීය ආත්මය ලෝකුඹු නිරයෙහි වැටී සිටිනු සිහිනෙන් දුටුයේ ය. එයින් රජ තෙමේ අතිශයින් බියට පත් විය. ඔහු අස්වැසීමට (ඔහුගේ) සොහොයුරිය වූ අනාශ්‍රව වූ නන්ද තෙරණිය අහසින් පැමිණියා ය. "ඔබ විසින් කරන ලද දෙය බරපතලය. ධාර්මික ආර්යයන් වහන්සේලා කමා කරවා ගන්න. ඒ ධාර්මික භික්ෂූන්ගේ පක්ෂය ගෙන සාසන සංග්‍රහය කරන්නැ"යි මෙසේ කළහොත් ඔබට යහපතක් වන්නේ යයි" කියා ඈ නික්ම ගියා ය.... " (මහාවංසය 4 : 31 - 41) යනුවෙන් ඇති විස්තරයෙන් පැහැදිලි වේ. මහාවංස ටීකාව වූ වංසත්ථප්පකාසිනියේ ද මේ විස්තරය ඒ ආකාරයටම වාගේ සඳහන් කොට තිබේ. (වංසත්ථප්පකාසිනී, 113, 114) දෙවන ධර්ම සංගායනාව පැවැත්වීමට පසුබිම් වූ සිද්ධිදාමය ඉතාමත් සංකීර්ණ තත්ත්වයකට පරිවර්තනය වී තිබුනු බවත්, කවර පක්ෂය නිවැරදි ද යන්න පිළිබඳව රජු තුළ පවා දෙගිඩියාවක් ඇතිව තිබුනු බව හා ඉන් ඔහු මහත් පීඩනයකට පත්ව සිටි බවත් මෙයින් පැහැදිලි වේ. මේ සිද්ධිය කාලාශෝක රජුගේ 10 වන රාජ්‍ය වර්ෂයේදී සිදු වූ බව හා ඒ වන විට බුදුන් වහන්සේ පිරිනිවන්පා වසර 100 ක් ගතව තිබුනු බව ද මෙම මූලාශ්‍රයවල සඳහන් වී තිබේ. දෙවන ධර්ම සංගායනාවට අදාළව මෙම තොරතුරු හැරුණු විට ඔහු සම්බන්ධව වෙනත් විස්තර දක්නට නැත. කාලාශෝක රජුගෙන් පසුව මගධයේ බලයට පත්වන්නේ ඔහුගේ පුත්‍රයන්ය. එකිනෙකා ඇවෑමෙන් රාජ්‍ය පාලන කටයුතු මෙහෙය වූ ඔවුන් සියලු දෙනාගේම පාලන කාලය වසර 22 කි.

"කාලාශෝක පුත්‍ර වූ දස බෑ රජ කෙනෙක් වූහ. ඔවුහු දෙවිසි හවුරුද්දක් රාජ්‍ය අනුශාසනා කළහ." යනුවෙන් ඒ බව මහාවංසයේ සඳහන් කර තිබේ. (මහාවංසය 5 : 14) දීපවංසයේ සඳහන් කර ඇත්තේ "…. සුසුනාග රජු ඇවෑමෙන් උහු දස බෑයෝ පිළිවෙළින් රජ වූහ. පරිශුද්ධ ශාක්‍ය රාජවංශයෙන් පැවත ආවා වූ ඔවුහු සියල්ලෝම දෙවිසි වසක් රජය කර වූහ. මොවුන්ගේ රාජවංශයන් සම්බන්ධ සවෙනි වර්ෂයෙහි සෝණක නම් තෙරණුවෝ පිරිනිවි සෙක් …." යනුවෙනි. (දීපවංසය, 5 : 39, 40) ඒ අනුව, මහාවංසයේ සඳහන් සිසුනාග රජුගේ පුත් කාලාශෝක, කාලාශෝකගේ පුතුන් දස දෙනා යන්න වෙනුවට මෙහි, අනුපිළිවෙලෙහි වෙනසක් දක්කට ඇති බව පෙනේ. සුසුනාග ඇවෑමෙන් 'ඔහුගේ දසබෑයෝ' පිළිවෙලින් රජ වූහ. යන්න දීපවංසයේම හතරවැනි පරිච්ඡේදයේ එන ගාථා හා සන්සන්දනය කර බැලීමේදී පරස්පරයක් ඇති බව පෙන්නුම් කෙරේ.

"…. එකල්හි සුසුනාග රජුගේ පිත් කාලාශෝක මිහිපල් තෙම පැළලුප් නුවර රජය කරවී…." යනුවෙන් සිසුනාග රජුගේ පුත්‍රයා කාලාශෝක බව එහි පැහැදිලිවම සඳහන් කර තිබේ. (දීපවංසය, 4 : 64, 65). සෙසු මූලාශ්‍රයන්හි වංසත්ථප්පකාසිනී (2001 : 124), පූජාවලිය (1999 : 740), සිංහල බෝධිවංසය (1998 : 124), කාම්බොජ මහාවංසය (5 : 14, 15) මහාවංසයේ මෙන්ම සිසුනාග පුත් කාලාශෝක රජුගේ පුත්‍රයන් වූ දස බෑ රජුන් ලෙස මොවුන් හඳුන්වා ඇති බැවින්, එකී මූලාශ්‍රයයන්හි දක්වා ඇති පිළිවෙල වඩාත් නිවැරදි යයි පිළිගත හැකිය. මෙම දසබෑ රජුගේ නම්, මහාවංසයේ හෝ එහි ටීකාවේ හෝ සඳහන් නොවේ. කාලාශෝක රජුට පුතුන් දස දෙනෙක් සිටින බව පමණක් පවසා ඔවුන්ගේ නම් අටුවාවෙන් බලාගත යුතු බව මහාවංසයේ ටීකාවේ සඳහන් කොට තිබේ. (වංසත්ථප්පකාසිනී, 2001 : 124) එහෙත්, සිංහල බෝධිවංසය (1998 : 124) කාම්බෝජ මහාවංසය (5 : 14, 15) හා පූජාවලියේ (1999 : 740) යම් යම් සුළු වෙනස්කම් සහිතව වුවත් ඔවුන්ගේ නම් සඳහන්කොට තිබේ. පහත සඳහන් කරනුයේ එකී මූලාශයයන්හි සඳහන් එම රාජ නාමාවලියේ අනුපිළිවෙලයි.

සිංහල බෝධිවංසය		කාම්බෝජ මහාවංසය	පූජාවලිය
1.	භද්‍රසේන	භද්දසේන	භද්‍රසේන
2.	කොරණ්ඩවර්ණ	කෝරණ්ඩවණ්ණ	කොරණ්ඩ
3.	මංගුර	අංකුර	මංගුර
4.	සබ්බඤ්ජ් හ	සබ්බජහ	සර්වංජහ
5.	ජාලික	ජාලික	ජාලික
6.	උභක	සංජය	උසභක
7.	සංජය	උභක	සංජය
8.	කෙරව්‍යය	කෝරව්‍ය	කොරව්‍ය
9.	නන්දිවර්ධන	නන්දි	නන්දිවර්ධන
10.	පංචමක	භණ්ඩුක	පංචමක

මේ ආකාරයට, සුළු වෙනස්කම් කීපයක් සහිතව වුවද ඔවුනගේ නාමාවලිය සඳහන් කර තිබීම අතිශයින් වැදගත් වේ. මෙය දැනට කිසිදු ඉන්දියානු මූලාශ්‍රයක දක්නට නොලැබේ. එබැවින් ඉන්දියානු ඉතිහාසයෙහිලා එම හිඩැස පුරවාලීම සඳහා මෙම ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රයවල දායකත්වය කැපී පෙනේ.

සිසුනාග පෙළපතට සම්බන්ධව සිසුනාග කාලාශෝක හා කාලාශෝකගේ අනුප්‍රාප්තිකයන් සම්බන්ධව මේ හැරුණු විට වෙනත් තොරතුරු හමු නොවේ. ඔවුන්ගේ ඇවෑමෙන් මගධයේ බලය හිමිවූයේ වෙනත්ම කණ්ඩායමකටය. 'නව නන්දවරුන්' ලෙස හැඳින්වෙනුයේ ඔවුන් ය.

නන්ද පෙළපත

සිසුනාග පෙළපතින් පසුව, මගධයේ බලය අත්පත් වූයේ නන්දවරුන්ටය. මහාපද්ම නන්ද සිට ධනනන්ද දක්වා රජවරුන් 09 දෙනෙකු මෙම පෙළපතට අයත් වේ. එබැවින් ඔවුන් "නව නන්ද වරුන්" ලෙස හැඳින්වේ. මහාවංසයේ නන්ද පෙළපත සම්බන්ධව දක්නට ඇත්තේ, කෙටි විස්තරයකි. "ඒ දශ බෑ රජුන්ට අනතුරුව නව නන්ද රජ දරුවෝ පිළිවෙලින් රජ වූහ. ඔවුහු ද දෙවිසි හවුරුද්දක් රාජ්‍යානුශාසනා කළහ. ඉක්බිත්තෙන් ඒ චාණක්‍ය නම් බ්‍රාහ්මණ තෙමෙ නන්ද රජුන් අතුරෙන් නවවැනියා වූ ධනනන්ද රජහු චණ්ඩක්‍රෝධයෙන් මරවා

මෞර්ය නම් ක්ෂත්‍රියයන්ගේ වංශයෙහි උපන්නා වූ ශ්‍රී ධර වූ චන්ද්‍රගුප්ත යයි ප්‍රසිද්ධ වූ රාජ කුමාරයා මුළු දඹදිව රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කළේය." යනුවෙනි. (මහාවංසය, 5 : 15-17) දීපවංසයේ නන්දවරුන් සම්බන්ධව කිසිදු තොරතුරක් දක්නට නොමැත. එහෙත් වංසත්ථප්පකාසිනී, සිංහල බෝධිවංසය, කාම්බෝජ මහාවංසය හා පූජාවලියේ ඔවුන් පිළිබඳව තොරතුරු දක්නට ලැබේ. එමගින් ඉතා වැදගත් තොරතුරු ගණනාවක්ම හෙළිදරව් කරගත හැකිය. වංසත්ථප්පකාසිනියේ නන්ද පෙළපතේ අවසානයා වූ ධන නන්දගේ නම පමණක් සඳහන් කර ඔවුන්ගේ පරම්පරා පිළිවෙල උත්තරවිහාර අට්ඨකථාවෙහි ඇති බව සඳහන් කර තිබේ. එහෙත්, මෙහිදී ඔවුන්ගේ ආරම්භය පිළිබඳව ඇති පුරාවෘත්තය ඉදිරිපත් කොට තිබීම විශේෂත්වයකි. (වංසත්ථප්පකාසිනී, 124, 125) මෙම පුරාවෘත්තය කාම්බෝජ මහාවංසයේ ද දක්නට ලැබේ. (කාම්බෝජ මහාවංසය, 5 : 14-20)

නන්දවරුන්ගේ ආරම්භය පිළිබඳව ඇති පුරාවෘත්තය :

නන්ද පෙළපතේ ආරම්භය පිළිබඳව වංසත්ථප්පකාසිනියේත්, කාම්බෝජ මහාවංසයේත් දක්නට ඇති පුරාවෘත්තය බොහෝ දුරට එක හා සමානය. මෙහි උපුටා දක්වනුයේ වංසත්ථප්පකාසිනියේ ඇති පුරාවෘත්තයයි. කාලාශෝක රජු ඇවෑමෙන් බලයට පත් දසබෑ රජුගෙන් පසුව 'නන්ද' යන සමාන ආභිධාන ඇති රජුන් නව දෙනෙක් වූ බවත්, ඔවුන්ගේ ආදිතමයා ප්‍රසිද්ධ නොවන පරපුරක උපන් පසල් දනව් වැසියෙකු බවත් පවසා, " ඒ නව දෙනාගේ සග මහලු උපත් පිළිවෙල ද උත්තරවිහාරට්ඨ කථාවෙහි කියන ලදී. අපිදු සමය විරෝධ නොවන පමණින් ඔවුන්ගේ උප්පත්ති කථාව සැකෙවින් කියම්හ" යනුවෙන් මෙම පුරාවෘත්තය ඉදිරිපත් කොට තිබේ.

> "පෙර කාලාශෝක රජුගේ පුතුන් රාජ්‍ය කරන සමයෙහිදීම එක්තරා මහ සොරෙක් නැඟී, පිරිස් බල ලැබ රට විලෝපනය කෙරෙමින් හැසිරෙයි. ඔහුගේ පිරිස් වනාහී ගම් පැහැරීමෙහි නියුතු වූවාහු යම් ගමෙක පැහැරීම් කරත් ද එ ගමෙහම් මිනිසුන් ලවා බඩු ගෙන්වාගෙන කඳුකරයට ගොස් බඩුගෙන මිනිසුන් මුදවා හරිති. ඉක්බිති එක් දවසෙක ඒ සොරු එසේ කරන්නාහු පියකු නැති, සවිබල ඇති යෝධයකු බඳු එක්තරා පුරුෂයකු ගෙන ඔහු ලවා බඩු ගෙන්වා ගෙන කඳුකරයට යෙති. හේ තෙමේ ඔවුන් විසින් මෙහෙයවනු ලබනුයේ, "තෙපි කවර නම් කර්මාන්තයක් කරමින් හසිරෙව්දැ" යි විමසා, ඔවුන් විසින්, "එම්බා දාස පුරුෂය, අපි කෘෂිකර්ම, ගවපාලන ආදී වෙන යම් කර්මාන්තයක් නොකරම්හ. මේ ආකාරයෙන් ගම් පැහැරීම් ආදිය කොට ධනය රැස් කොට, මත්ස්‍ය මාංශ සුරාපානාදිය පිළියෙල කොට කමින් බොමින් සුවසේ ජීවිකාවෘත්තිය කරම්හ'යි කී කල්හි, " මොවුන්ගේ මේ ජීවිකාවෘත්තිය එකැතින්ම මැනවි. මම ද මොවුන් සමඟ ම එසේම ජීවිකාව කරන්නෙමි'යි සිතා, යලිඳු, "මම ද තොප වෙත රැඳී තොපට සහාය වන්නෙමි, තෙපි මා ද ගෙන හැසිරෙව්"යි කීය. ඔහු තුමූ, මැනවි"යි ඒ පුරුෂයා වැද්ද ගෙන තමන් වෙත වස්වා පූහ. ඉක්බිති, එක් දවසක් සොරු ගම් පැහැරීම් කරන්නාහු අවි ගත් ශූර පුරුෂයන් ඇති පසල් ගමකට වන්හ. ඔවුන් පිවිසි කෙණෙහිම ගම් වැස්සෝ නැඟී අවුත් ඔවුන් වට කොට සොර දෙටුවා අල්වා ගෙන අසිපතින් ඇන දිවි තොර කළහ. සෙසු සොරහු කෙසේ හෝ පලාගොස් කඳුකරයට පැමිණ එහි රැස්වූවාහු ඔහු මළ පවත් දැන, "ඔහු මළ කල අපගේ පිරිහීම වන්නේය. ඔහු නොමැතිව මෙතන් පටන් අප ලවා ගම් පැහැරවීම් ආදිය කවරකුගේ භාරය ද? මෙහි විසීම පවා කළ නොහැකිය, මෙසේ අපගේ බිඳී විසිරී යාම පෙනේ." යයි හඬමින් හුන්නාහුය. ඒ පුරුෂ තෙමේ ද ඔවුන් වෙත එළඹ, "කවර හෙයින් හඬන්නාහු දැ"යි විචාරා, ඔවුන් විසින්, "අප ගම් පැහැරීම් ආදිය කරන විට පිවිසීම්, නික්මීම් පිණිස පෙරමුණ ගන්නා ශූර පුරුෂයකු නැති හෙයින් හඬම්හ"යී කී කල්හි, එසේ නම් තෙපි නො වැලපෙව්. කිමෙක් ද? ඔහු හැර ඒ කාර්යය කළ හැකි අනෙකෙක් නැත් ද? මම්ම ඒ කාර්යය කරනු සමත්මි., මෙතන් පටන් නහමක් සිතව්"යී කීය. ඔහු තුමූ ඔහුගේ ඒ වචනයෙන් අස්වැසුම් ලැබ, "යෙහෙකැ"යි ඒ පුරුෂයා දෙටු තන්හි තැබූහ.
>
> හේ තෙමේ එතන් පටන්, "මම නන්ද නම් වෙමි"යි තමාගේ නම අස්වා පෙර පරිද්දෙන් ම ඔවුන් සමඟ රට විලෝපනය කෙරෙමින් හැසිරෙන්නේ සිය බෑයන් සහිත නෑ පිරිස් ද රැස්කරවා ගෙන ඔවුන්ගේ ද පිරිස් බල ලැබ ඉක්බිති එක් දවසක් සිය පිරිස් රැස් කරවා "පින්වත්නි, මේ කාර්යය ශූර පුරුෂයන් විසින් කළ යුත්තෙක් නොවේ. මෙය අප වැන්නවුනට නොසුදුසු හීන පුරුෂයනටම සුදුසු කාර්යයෙකි. එහෙයින් මෙයින් කම් කිම? රාජ්‍යය පැහැර ගනුම්හ"යි කීය. ඔවුහු මැනවැයි පිළිගත්හ. හේ තෙමේ මෙසේ ගිවිස ගත් පසු, සපිරිවරින් යුධ පිණිස සැරසී එක් ප්‍රත්‍යන්ත නගරයකට ගොස්, " රාජ්‍යය හෝ දෙවු, යුධ හෝ කරවු"යයි පැවසීය. ඒ අසා ඔවුහු සියල්ලෝම රැස්ව නිසි පරිදි මන්ත්‍රණය කොට සමානච්ඡන්දයෙන් ඔහු හා සමඟ මිතුරු වූහ. මේ නයින්ම හේ තෙමේ බොහෝ සෙයින් දඹදිව වැසි ජනයා නතු කොට ගෙන, ඉක්බිති පාටලීපුත්‍ර නගරයට ගොස් එහි රාජ්‍යය ගෙන රට පාලනය කරනුයේ නොබෝ කලෙකින් කලුරිය කළේය. ඉක්බිත්තෙන් ඔහුගේ සොහොවුරෝ පිළිවෙලින් රාජ්‍යානුශාසනය කළහ. ඔවුහු සියල්ලෝම දෙවිසි වසක් රාජ්‍යය

කළහ. ඔවුනතුරෙන් නව වන කනිටු රජ තෙමේ ධනය නිදන් කිරීමෙහි තුටු වූ හෙයින් 'ධන නන්ද' නම් විය..." (වංසත්ථප්පකාසිනී, 124 - 126)

මෙම පුරාවෘත්තයට අනුව, නන්ද පෙළපතේ ආරම්භකයා යහපත් සමාජ පසුබිමක් නොතිබුණු, සොර මුලකට සම්බන්ධ වී කටයුතු කළ හා පසුව එහි නායකයා බවට පත් වී ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ගම් දනව් තම අණසකට ගෙන අවසානයේදී රාජ්‍ය බලය පවා පැහැරගත්තෙකි. ඒ අනුව 'නන්ද' නම් වූ මොහුගෙන් ආරම්භ වූ එම නව පෙළපත ද 'නන්ද' යනුවෙන් ම හැඳින්වූ බව පැහැදිලි ය.

මහා පද්මනන්ද රජු සහ අනුප්‍රාප්තිකයෝ

ඉන්දියානු ඉතිහාස කෘතීන්හි මෙහි ආරම්භක පාලකයා ලෙස සඳහන් කරනුයේ, 'මහා පද්ම නන්ද' නම් තැනැත්තෙකි. (ශාස්ත්‍රි, 1952,පිː04 -07) ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රය අතරින් සිංහල බෝධිවංසයේ හා පූජාවලියේ සඳහන් වන අන්දමට මොවුන්ගේ ආරම්භකයා 'උග්ගසේන නන්ද' ය. (බෝධිවංසය,පිː24, පූජාවලිය,පිː740) කාම්බෝජ මහාවංසයට අනුව 'නන්ද' නම් තැනැත්තා ආරම්භක පාලකයා වේ. (කාම්බෝජ මහාවංසය, 5 ː 15, 16) නම්වල යම් යම් සුළු වෙනස්කම් දක්නට ලැබුන ද නන්ද පෙළපතේ රජුන් නව දෙනාගේම නම් සඳහන් කර තිබීම, මෙම මූලාශ්‍රයන්හි දක්නට ලැබෙන විශේෂත්වයක් ලෙස හඳුනා ගත හැකිය. පහත සඳහන් නාමාවලීන් වෙන් වෙන්ව සන්සන්දනය කර බැලීමේදී එකී රාජ නාමාවලිය හා පෙළ ගැස්ම හඳුනාගත හැකිය.

සිංහල බෝධිවංසය		කාම්බෝජ මහාවංසය	පූජාවලිය
1.	උග්ගසේන නන්ද	නන්ද	උග්ගසේන නන්ද
2.	පණ්ඩුක නන්ද	උග්ගසේන නන්ද	පණ්ඩුක නන්ද
3.	පණ්ඩුගති නන්ද	කණක නන්ද	පණ්ඩුගති නන්ද
4.	භූතපාල නන්ද	චන්දගුත්තික නන්ද	භූතපාල නන්ද
5.	රට්ඨපාල නන්ද	භූතපාල නන්ද	රට්ඨපාල නන්ද
6.	ගොවි සානක නන්ද	රට්ඨපාල නන්ද	ගොවිසානක නන්ද
7.	දසසිද්ධික නන්ද	ගොවිසානක නන්ද	දසසිද්ධක නන්ද
8.	කේවට්ට නන්ද	දසසිද්ධක නන්ද	කේවට්ට නන්ද
9.	ධන නන්ද	කේවට්ට නන්ද	ධන නන්ද

මේ ආකාරයට, නම්වල හා පෙළගැස්මේ සුළු වෙනස්කම් කීපයක් දක්නට ලැබුන ද, මෙම පෙළපතට අයත් රජුන් නව දෙනාගේ නම් ඇතුළත් කර තිබීම වැදගත්ය. මෙකී මූලාශ්‍රයන්හි 'උග්ගසේන නන්ද' හෝ 'නන්ද' යන නම් වලින් හැඳින්වෙන්නේත්, ඉන්දියානු මූලාශ්‍ය යන්හි 'මහා පද්මනන්ද' යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේත් එකම පුද්ගලයකු යැයි සිතිය හැකිය. මේ හැරුණු විට, ඔවුන්ගේ පෙළපතට අයත් රජුන් අතරින්, අවසාන පාලකයා වූ ධන නන්ද රජු පිළිබඳව සැලකිව යුතු විස්තරයක් ඇතැම් ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රයන්හි දක්නට ලැබේ.

ධන නන්ද රජු

මහා වංසයේ ධන නන්ද පිළිබඳව සඳහන් වනුයේ චාණක්‍ය විසින් චණ්ඩ ක්‍රෝධයෙන් ධනනන්ද රජු මරවා මෞර්ය වංශික චන්ද්‍රගුප්ත කුමරු, රජු වශයෙන් අභිෂේක කරන ලද බවයි. (මහාවංසය, 5 ː 16-17) වංසත්ථප්පකාසිනියේ එය විස්තර කොට ඇත්තේ,

"…. චාණක්‍ය යන නම් ඇති, චණ්ඩ ක්‍රෝධ ඇති බ්‍රාහ්මණ තෙමේ, අට දෙනෙකුට කණිටු යම් ධනනන්ද නම් රජෙක් වීද, ඒ නවවැනි ධනනන්ද නැමැත්තාහු නසා, ඒ නව නන්දයනට අනතුරුව, ඒ චාණක්‍ය තෙමේ, ඔහු (චන්ද්‍රගුප්ත මෞර්ය) මුළු දඹදිවට අගනුවර වූ පුෂ්පපුරයෙහි අගරජ තන්හි මොනවට අභිෂේක කළේය.." යනුවෙනි. (වංසත්ථප්පකාසිනී,පිː126,127)

ධනනන්ද රජු පිළිබඳව මහාවංසයේ දක්නට නැති අමතර කරුණු කීපයක් ද වංසත්ථප්පකාසිනියේ දක්නට ලැබේ. ධනනන්දට එම නම ලැබුනේ කෙසේ ද යන්න පිළිබඳව ඇති පුරාවෘත්තයක් උත්තරවිහාර අට්ඨකථාවෙන් උපුටාගෙන එහි ඇතුළත් කොට තිබේ.

> "මේ රජු මසුරු බවින් මඩනා ලදුව ධන නිධාන කාර්යයම කළ යුතු වන්නේ යයි සිතා ධනය නිදන් කිරීමෙහි තුටු වූ හෙයින් 'ධනනන්ද' නම් වූ බව සඳහන් කර එම පුරාවෘත්තය ඉදිරිපත් කොට තිබේ. ඒ අනුව, ඒ ඒ තනින් ගෙන්වා අසූ කෙළක් පමණ ධනය රැස්කොටගත් ඔහු එය ගෙන්වාගෙන ගං තෙරට ගොස් ශාඛාවරණයෙන් මහගඟ අවුරා, ඇළක් කරවා එහි ධනය නිදන් කොට ඒ මත ගල් අතුරුවා, දිය පහර වළක්වනු පිණිස ඒ මත උණු කළ ලෝහ අතුරුවා, පියවි ගල් තලාවක් මෙන් වූ කල්හි ගඟ නැවත ඒ මතින් ගලා යාමට සැලැස්වීය. නැවත නැවතත් තම අණසක පවත්නා ප්‍රදේශවල සම්, ලෝහ, දැව, ගල් ආදී කර්මාන්ත කරවා ධනය රැස්කර ඒ ආකාරයටම තැන්පත් කළේය. මේ ආකාරයට කීපවරක්ම කළේය. එබැවින් ඔහු ධනනන්ද නම් විය." (එම, 126)

මේ ආකාරයට රජු මුල්කාලනී ව වස්තු ලෝභයෙන් යුතවූ ධනය රැස්කොට ඒවා නිදන් කිරීමට කටයුතු කළ ද, පසු කාලීනව ධනය නිදන් කිරීමේ ආසාව සිඳී ගොස් දන්දීමේ ආශාව ඇත්තෙක් වී කටයුතු කළ බව ද මෙහි වැඩිදුරටත් සඳහන් කර තිබේ. මෙහිදී චාණක්‍ය යනු කවුරුන් ද, ඔහු ධනනන්ද රජු කෙරෙහි කෝපයෙන් හා ක්‍රෝධයෙන් යුතුව කටයුතු කළේ මන්ද යන්න පිළිබඳව හා ඊට පසුබිම් වූ සිද්ධීන් ද විස්තර කරමින් වංසත්ථප්පකාසිනියේ දීර්ඝ විස්තර කිරීමක් දක්නට ලැබේ. එහිදී "රජ දරුවෝ නම් ළඟට නොයා යුත්තාහු වෙති."යි ඔහු කෙරෙහි දොම්නසින් හුනස්නෙන් නැගී නික්මෙනුයේ යඥ සූත්‍රය ද සිඳලා, කෙණ්ඩියෙන් ඉන්ද්‍රකීලයට ද ගසා, "සිව් දිග ඇතුළත මේ පොළෝ තෙලෙයෙහි නන්ද හට වැඩෙක් නම් නොවේවා"යි ශාප කෙරෙමින් ම නික්ම ගියේය" යනුවෙන් ධනනන්ද රජු කෙරෙහි ක්‍රෝධයෙන් බැහැරගිය චාණක්‍ය පිළිබඳව සඳහන් කර තිබේ. ඉන්පසු ඔහු රාජ පුරුෂයන් ලුහුබඳිද්දී නග්නව පලා ගොස්, නැවත රහසින් රාජාංගනයට ඇතුල් වී, රජුගේ පබ්බත නම් වූ පුත් කුමරු නතුකොටගෙන රාජ්‍යයෙන් ඔහු පොළඹවා ගත්තේ ය. ඔහු ලවාම උමං දොරටුවේ යතුර ද රැගෙන ඔහු ද කැටිව වින්ද්‍යා වනයට පලා ගියේ ය. මින් පසුව චාණක්‍ය උපක්‍රමශීලීව පබ්බත කුමරු ඝාතනය කරවීම, චන්ද්‍රගුප්ත මෞර්ය කුමරුට ශිල්ප ලබාදී ඔහු පුහුණු කිරීම හා ඔහු ලවා කැරලි ඇති කිරීම, ධනනන්ද රජු ඝාතනය කරවා චන්ද්‍රගුප්ත කුමරු රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කිරීම ඇතුළු සිද්ධි ගණනාවක්ම මෙහි විස්තර කොට තිබේ. (එම, 126-128) ධනනන්ද රජුගේ රාජ්‍ය කාලය පිළිබඳව තොරතුරු ලබා ගැනීමේදී වංසත්ථප්පකාසිනි යේ එන මෙම තොරතුරු අතිශයින් වැදගත් වේ. ඔහු මුල්කාලීනව අනුගමනය කළ අධික ධන ආශාවෙන් යුතුව ධනය රැස්කිරීම, බදු අයකිරීම, රැස්කළ ධනයන් නිදන්ගත කිරීම වැනි කටයුතු නිසා ඔහු කෙරෙහි ඒ වනවිට මහජන අප්‍රසාදය ද ගොඩනැගී තිබෙන්නට ඇතැයි සිතිය හැකිය. වංසත්ථප්පකාසිනියේම විස්තර වන පරිදි, පසුකාලීනව ඔහු ධනාශාවෙන් බැහැරව කටයුතු කර දන්දීමෙහි නිරත වූවද, මේ තත්ත්වයෙහි වෙනසක් ඇති නොවූ බව පෙනේ. මෙහි චාණක්‍යගේ බාහිර ස්වරූපය පිළිබඳව සඳහන් කර, දන්හලේදී විරූපී ස්වරූපයෙන් යුතු චාණක්‍ය දැකීමෙන් හටගත් අප්‍රසන්න හැඟීමෙන් යුතුව ඔහුව බැහැර කරලීමට අණදීම, ධනනන්ද රජුට අහිතකර අන්දමින් බලපෑ බව පෙනෙන්නට තිබේ. රජ කෙරෙහි වෛර බැඳි චාණක්‍යයට පහසුවෙන් රජුගේම පුත් කුමරු රාජ්‍ය ලෝභයෙන් පොළඹවා ගැනීමට හැකිවීමත්, පසුව ඔහුව ද ඝාතනය කරවා චන්ද්‍රගුප්ත මෞර්ය ඉදිරියට ගෙන රාජ්‍ය බලය අත්පත් කර ගැනීමක් දක්වා වූ ක්‍රියාවලියත් සාර්ථකව නිමාකර ගත හැකිවූයේ, ධනනන්ද රජුගේ පාලන කාලයෙහි පැවති මෙබඳු දුර්වලතාවයන් නිසා යැයි සිතිය හැකිය.

ධනනන්ද රජුගේ රාජ්‍ය කාලය සම්බන්ධයෙන් වංසත්ථප්පකාසිනී ඇතුළු මූලාශ්‍රයවල එන තොරතුරුවලින් පැහැදිලි වනුයේ මෙම වාතාවරණයයි. එහි අවසාන ප්‍රතිඵලය වූයේ ධනනන්ද රජු ඝාතනය කර චන්ද්‍රගුප්ත මෞර්ය 'මෞර්ය' නමින් නව රාජවංශයක් ආරම්භ කරමින් මගධයේ බලය අත්පත් කර ගැනීමයි.

නිගමනය

මේ අනුව බැලූවිට ප්‍රස්තුත කාල වකවානුවට අදාළව ඉන්දියානු දේශපාලන ඉතිහාසය තුළ රාජ නාමාවලීන් අනුපිළිවෙල නිවැරදිව සකස් කරගැනීමටත් කාලවකවානුව තීරණය කිරීමටත් ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍ර වල දායකත්වය ඉහළින්ම ලැබෙන බව හඳුනාගත හැකිය. විශේෂයෙන් සිසුනාග සහ නන්ද පෙළපත් වල අනුපිළිවෙල සකස් කිරීමේදී, මේ සම්බන්ධව තොරතුරු සඳහන් වන සෑම ශ්‍රී ලාංකික මූලාශ්‍රයකම නම් වල සුළු සුළු වෙනස්කම් සහිතව වුවත් රාජ නාමාවලින් නිවැරදිව පෙලගස්වා ඇති ආකාරය හඳුනාගත හැකි අතර ප්‍රස්තුත කාලවකවානුවට අදාළව ඉනදියානු මූලාශ්‍රයවලින් ගොඩනගා ගත නොහැකි දේශපාලන ඉතිහාසය ශ්‍රී ලාංකීය මූලාශ්‍රය ඇසුරින් ගොඩනගා ගත හැකිබව නිගමනය කළ හැකිය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

ප්‍රාථමික මූලශ්‍ර

කාම්බෝජ මහාවංසය (2008), පරිඃ තලගල, අරුණ, සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ දෙපාර්තමේන්තුව.

දීපවංසය (1959), ඤාණවිමල හිමි, කිරිඇල්ලේ, (සංස්) ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.

පූජාවලිය (1999), අමරමෝලි හිමි, වේරගොඩ, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

මහාවංසය (1995), පරිඃ සුමංගල හමි , හික්කඩුවේ සහ බටුවන්තුඩාවේ, අන්දිස් සිල්වා, ජාතික කෞතුකාගාර දෙපාර්තමේන්තුව.

මහාවංසය (සවිස්තර මහාවංස අනුවාදය (2007), අනුඃ ඉලංගසිංහ මංගල, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

මහාවංසො (ඌණ පූරණසහිතෝ (1959), සංස්ඃබුද්ධදත්ත හිමි, පොල්වත්තේ, ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.

මහාවංස ගීතය (1993), අභයගුණවර්ධන, වෙ.වී. (සංස්), අහුබුදු, අරිසෙන්, සංකෘතික කටයුතු පිළිබඳ දෙපාර්තමේන්තුව.

වංසත්ථප්පකාසිනී (2001), අනුඃ අමරවංස හිමි අකුරටුයේ සහ දිසානායක, හේමචන්ද, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

සමන්තපාසාදිකා විනයට්ඨකතා I, (2009) පරිඃ ධම්මකුසල හිමි, අම්බලන්ගොඩ, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

සිංහල බෝධිවංසය (1998), ගුනවර්ධන, වී.ඩී.එස්., (සංස්) සමයවර්ධන සමාගම.

ද්විතියික මූලාශ්‍ර

ඉලංගසිංහ මංගල, (2003) *මහාවංසය හා ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාස සම්ප්‍රදාය*, කර්තෘ ප්‍රකාශනය, තරංගනී ප්‍රින්ටර්ස්, කොළඹ.

මනතුංග, ධම්මිකා කුමාරි, (2005) "පැරණි ඉන්දියානු ඉතිහාසය හැදෑරීමේදී මූලාශ්‍රයයක් ලෙස වංසත්ථප්පකාසිනී හෙවත් මහාවංස ටීකාවේ වැදගත්කම", පුරාවිද්‍යා ලිපි, Essays in Archaeology ed: Gunawardana, Prishantha, Connighem Robin, එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.

Sastri, Nilakanta, K.A., (1952) Age of the Nandas and Mauryas, Motilal Banarsidass, Banaras.

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

SOCIAL MEDIA IN COLLABORATIVE LEARNING: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

IDKL Fernando[1], WWST Warnasooriya[2] and MAKS Munasinghe[3]

Abstract

Adopting social media in Collaborative learning demarcates a boundary of novel pedagogy. Collaborative learning is a behavior that can affect the teachers and learner's cognition and hence pedagogical psychology. The concept can be used to facilitate a wider remote community for teaching and learning purposes. Thus, it has brough up the lacuna of a study explaining the empirical research ecosystems associated with the topic area. The main objectives of the study are, (1) investigate the existing knowledge landscape on social collaborative learning with social media, and (2) areas where empirical research is lacking. A systematic literature review method was followed in accordance with the PRISMA guidelines. Scholarly journal articles published between 1980-2023 were queried through the Lens.org database where 63 articles were selected for the final review. Bibliometric analysis was conducted using Biblioshiny using the RStudio and VOSviewer package was used to conduct network visualization and density visualization analysis. Results revealed that there is a relationship between the social media adoption in collaborative learning. Existing knowledge was mapped and described using visualization maps to capture the extent of the existing research has conducted and highlight the links between each of the articles used in the analysis. A new qualitative tool word cloud was used to highlight the study areas. It was found that there could be a relationship with psychological aspects of teachers and learners while adopting social media into pedagogy. Thus, further research needs to be conducted to identify and regulate such issues if available. Research areas that lack of empirical research conducted needs to be address with future possible research since there is trending incline in research is evident. The same systematic review can be repeated with at least two research database to minimize the change of missing possible articles in the review. However, pilot studies,in pure and applied level needs to be conducted prior to practice social media adoption in collaborative learning and it must be conducted under through policy background.

Keywords: Collaborative Learning, Social Media, Learning, Learning In Metaverse

[1] Senior Assistant Librarian, Sabaragamuwa University of Sri Lanka, Sri Lanka

Email: kusala@lib.sab.ac.lk https://orcid.org/0000-0003-1570-6746

[2] Assistant Librarian, Sabaragamuwa University of Sri Lanka, Sri Lanka

Email: thrishala@lib.sab.ac.lk https://orcid.org/0000-0003-0365-5494

[3] Assistant Librarian, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: kasunm@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-0124-0378

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

AN INVESTIGATION OF THE HEALTH CONDITION OF THE BRITISH ARMY TROOPS POSTED IN THE KANDYAN PROVINCES (1815 - 1820)

A Dilhani [1]

Abstract

The British conquered the island of Ceylon in 1815, after establishing their power over the maritime provinces of the island in 1796. Following the establishment of British dominion in Ceylon, there were several native uprisings, especially in 1817 and 1818, which the British forces successfully suppressed. However, it was not only Europeans who were commissioned by the British forces; there were Malay, Indian, and Capri individuals working for the British troops. Despite the ordinary challenges that a foreign force has to encounter in battling the enemy forces, the British troops had to tackle the weather conditions of the unknown territories while maintaining assembly points.Subsequently, British troops had to endure a multitude of health problems and diseases which arose from natural disasters. The research problem is to investigate the health problems faced by the British troops who were serving in the highlands between 1815 and 1820 and what treatment methods were adopted in terms of disease prevention. The research objective is to identify the diseases and the challenges they faced as well as the prevention methods among the soldiers who were working in the upland areas. The Historical Research Method has been used for this research. British administrative records, works written by British officials in this country based on their experiences reports and other literary sources were review for this research. The information identified there was analyzed through qualitative data. When examining the period from 1815 to 1820, it is discernible that the state of health of the British soldiers was miserable, as fever, smallpox and cholera resulted in the deterioration of the health condition amid adverse weather conditions and natural disasters.

Keywords: Kandyan, Provinces, British troops , Health, Diseases

---

[1] Senior Lecturer, Department of History, University of Kelaniya, Sri Lanka.

Email: anu-hist@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0001-3611-2034

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

උඩරට ප්‍රදේශවල සේවයේ නියුතුව සිටි බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ගේ සෞඛ්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳව විමර්ශනයක් (1815 - 1820)

ඒ. දිල්හානි

සංක්ෂේපය

1796 දී ලංකාවේ මුහුදුබඩ පළාත්වල බලය ලබාගත් බ්‍රිතාන්‍යයන් 1815දී සමස්ත දිවයිනේම බලය අත්පත් කර ගැනීමට සමත්විය. 1815න් පසු විශේෂයෙන් ම 1817 සහ 1818 යන වර්ෂවල බ්‍රිතාන්‍ය විරෝධී ස්වදේශිකයන්ගේ නැඟී සිටීම් ඇති වූ අතර බ්‍රිතාන්‍ය යුධ හමුදාව ඒවා මර්දනය කළහ. බ්‍රිතාන්‍ය හමුදා සේනාංකවල යුරෝපා සොල්දාදුවන් පමණක් නොව මැලේ, කාපිරි, ඉන්දීය යන ජාතිකයන් ද හමුදා සේවයේ නියුක්ත විය.එහිදී විදේශීය යුධ හමුදාවකට සතුරාගෙන් එල්ලවන අභියෝග පමණක් නොව ආගන්තුක රටක පවතින දේශගුණය සහ සමූහයක් එක්ව වෙසන ස්ථානයක් පවත්වාගෙන යාම මෙන් ම අනතුරු සහ උපද්‍රවවලදී ඇති වන ලෙඩ රෝග සහ සෞඛ්‍ය ගැටලුවලට ද මුහුණ දීමට සිදු විය. ඒ අනුව පර්යේෂණ ගැටලුව වන්නේ 1815 - 1820 අතර කාලයේ උඩරට ප්‍රදේශවල සේවයේ නියුතුව සිටි බ්‍රිතාන්‍ය හමුදා සේනාංකවල සේවයේ යෙදී සිටි සොල්දාදුවන් මුහුණ දුන් සෞඛ්‍ය ගැටලු සහ රෝග නිවාරණය සම්බන්ධයෙන් අනුගමනය කළ නිවාරණ ක්‍රම මොනවාද යන්න විමර්ශනය කිරීමයි. එහිදී උඩරට ප්‍රදේශවල සේවයේ නියුතුව සිටි සොල්දාදුවන් අතර ව්‍යාප්ත වූ ලෙඩරෝග සහ ඔවුන් මුහුණ දුන් අභියෝග, රෝග නිවාරණ විධික්‍රම හඳුනා ගැනීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ. අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය ලෙස ඓතිහාසික ක්‍රමවේදය යොදාගත් අතර එහිදී බ්‍රිතාන්‍ය පරිපාලන වර්තා, මෙරට සේවයේ යෙදී සිටි බ්‍රිතාන්‍ය නිලධාරීන් සිය අත්දැකීම් අලලා රචනා කළ කෘති සහ වෙනත් සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයය ද විමර්ශනය කරනු ලැබීය. එහිදී හඳුනාගන්නා තොරතුරු ගුණාත්මක දත්ත ඇසුරින් විශ්ලේෂණය කරන ලදී. 1815- 1820 යන කාලපරිච්ඡේදය ගෙන බලන විට එකල බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ගේ සෞඛ්‍ය තත්ත්වය යහපත් නොවූ අතර එම හට පිරිස් අතර උණ, වසූරිය, කොලරාව යන රෝග මෙන් ම ස්වභාවික පරිසරයෙන් එල්ල වූ බලපෑම ද සෞඛ්‍ය තත්ත්වය පිරිහීමට හේතු වී තිබෙන බව පැහැදිලිය.

ප්‍රමුඛ පද: උඩරට, පළාත්, බ්‍රිතාන්‍ය හමුදා , සෞඛ්‍ය, රෝග

හැඳින්වීම

ලංකාවේ මුහුදුබඩ පළාත් බ්‍රිතාන්‍යයන්ගේ යටතට පත් වූ පසුව උඩරට ප්‍රදේශයත් අත්පත් කර ගැනීම ඔවුන්ගේ අභිප්‍රාය විය. ප්‍රදේශ අත්පත් කර ගැනීමේදී හමුදා සේනාංකවල යුරෝපීය ජාතික පිරිස් පමණක් නොව මැලේ, ඉන්දීය, කාපිරි යන ජාතීන් ද සේවයේ නිරත විය. බ්‍රිතාන්‍යයන් සිය පාලන කාලයේ මුල් අවස්ථාවේ දී මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල සෞඛ්‍ය සේවා සහ රෝග නිවාරණ කටයුතු ආරම්භ කලේ තම සොල්දාදුවන් ඉලක්ක කරගෙනයි. 1815 දී බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් උඩරට රාජධානිය අත්පත් කර ගැනීමෙන් පසුව සමස්ත දිවයිනටම උරුමකම් කීමට හැකි වූ අතර සිය අවශ්‍යතා අනුව පරිපාලන ව්‍යුහය සකස් කර ගන්නා ලදී. මෙනිසා 1817/ 1818 යන වර්ෂවලදී බ්‍රිතාන්‍ය විරෝධී නැඟී සිටීම් ඇතිවිය. මේ හේතුවෙන් උඩරට ප්‍රදේශවල ඇති වූ සටන් නිසා බ්‍රිතාන්‍ය හමුදා සේනාංකවලට විවිධ සෞඛ්‍යය ගැටලුවලට මුහුණ දීමට සිදුවිය. මෙම පර්යේෂණයේ ගැටලුව වන්නේ 1815 - 1820 අතර කාලයේ උඩරට ප්‍රදේශවල සේවයේ නිරතව සිටි බ්‍රිතාන්‍ය හමුදා සේනාංකවල සෞඛ්‍ය තත්ත්වය හා කෙබඳුද යන්න සොයා බැලීමයි. එහිදී උඩරට ප්‍රදේශවල සේවයේ නියුතුව සිටි සොල්දාදුවන් අතර ව්‍යාප්ත වූ ලෙඩරෝග සහ ඔවුන් මුහුණ දුන් අභියෝග, රෝග නිවාරණ විධික්‍රම හඳුනා ගැනීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ.

පර්යේෂණය ක්‍රමවේදය

පර්යේෂණය සඳහා පාදක කරගනු ලබන්නේ ඓතිහාසික පර්යේෂණ ක්‍රමවේදයයි. එහිදී බ්‍රිතාන්‍ය යුධ හමුදාවේ ශල්‍ය වෛද්‍යවරයෙකු ලෙස සේවය කළ හෙන්රි මාර්ෂල් (Henry Marshall) විසින් ස්වකීය අත්දැකීම් අලලා රචනා කරන ලද Notes on the Medical Topography of the Interior Ceylon (ලංකාවේ අභ්‍යන්තරයේ වෛද්‍ය භූ විෂමතාවය පිළිබඳ සටහන්) යන කෘතිය මූලික වශයෙන් පාදක කරගනු ලැබීය. මෙයට අමතරව එකී කාලපරිච්ඡේදයට අදාළව බ්‍රිතාන්‍ය ජාතික රොබට් පර්සිවල්, ජෝන් ඩේවි යන නිලධාරීන් විසින් රචිත කෘති සහ ද්විතීයික මූලාශ්‍රයද පරිශීලනය කරනු ලැබීය. එහිදී තොරතුරු ගුණාත්මක දත්ත ඇසුරින් විශ්ලේෂණය කරන ලදී. හෙන්රි මාර්ෂල් යනු 1808දී දෙවන ලංකා රෙජිමේන්තුවේ සහය ශල්‍ය වෛද්‍ය තනතුරට ද 1813දී පළමුවන ලංකා රෙජිමේන්තුවේ ශල්‍ය වෛද්‍ය තනතුරට ද පත්විය. ඔහු විසින් රචිත ඉහත ග්‍රන්ථය තුළින් උඩරට ප්‍රදේශවල දේශගුණික සාධක, බ්‍රිතාන්‍ය හමුදාව මුහුණ දුන් දුෂ්කරතා මෙන් ම උඩරට ප්‍රදේශවල පැවැති දේශීය වෛද්‍ය ප්‍රතිකර්ම හා බලි තොවිල් පිළිබඳව ද අවබෝධයක් ලබාගත හැකිය.

ප්‍රතිඵල සහ සාකච්ඡාව:

බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ගේ සෞඛ්‍ය තත්ත්වය

1796 වන විට ලන්දේසීන් සතුව පැවැති ලංකාවේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ එකිනෙක අත්පත් කර ගැනීමට බ්‍රිතාන්‍යයෝ සමත් වූහ. මුහුදුබඩ ප්‍රදේශවල බලය තහවුරු කරගත් බ්‍රිතාන්‍යයන්ගේ ඊළඟ අපේක්ෂාව වූයේ උඩරට රාජධානිය පැවැති ප්‍රදේශවලට හිමිකම් කීමයි. (de Silva, 1995.) 1796 සිට 1815 දක්වා කාල පරිච්ඡේදය තුළ බ්‍රිතාන්‍යයන්ගේ බලය මුහුදුබඩ පළාත්වලට සීමා වී තිබූ අතර ඔවුන් වරින් වර උඩරට රාජධානිය අල්ලා ගැනීම සඳහා උත්සහ දැරීය. (අබේසිංහ, දේවරාජා, සෝමරත්න, 2015.)

බ්‍රිතාන්‍යයන් 1815 දී සමස්ත දිවයිනම අත්පත් කරගැනීමෙන් පසුව සිය අවශ්‍යතාවලට අනුකූලව පරිපාලන ව්‍යුහය සකස් කර ගත්හ. එහෙත් උඩරට ජනතාව 1817 හා 1818 යන වර්ෂවලදී බ්‍රිතාන්‍යයන්ට විරුද්ධව නැගී සිටිමින් ගරිල්ලා සටන් ක්‍රම අනුගමනය කරමින් බ්‍රිතාන්‍ය බලය මර්දනය කිරීමට ගත් උත්සාහ ගත්හ.(විමලානන්ද, 2008.) 1815 සිට 1820 දක්වා කාල පරිච්ඡේදය ගෙන බලන විට, එකල බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ගේ සෞඛ්‍යය මට්ටම එතරම් යහපත් නොවූ බව වාර්තාගත තොරතුරු මගින් පෙනී යයි. එමෙන් ම බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ට බොහෝ සෞඛ්‍ය අභියෝගවලට මුහුණ දීමට සිදු විය. එම කාලය තුළදී ව්‍යාප්ත වී ගිය ලෙඩ රෝග ඊට හේතුවිය. විශේෂයෙන් ම වරින් වර හට ගත් උණ රෝග, වසූරිය, කොළරාව, ආමාශය ආශ්‍රිත රෝග, සෙංගමාලය, පිටගැස්ම, මීමැස්මොරය, ඇදුම අක්මාව හා පෙණහලු ආශ්‍රිතව හටගත් ගෙඩි, වැනි රෝග මෙන්ම දියේ ගිලීම්, හදිසි අනතුරු වැනි උපද්‍රවවලට ද සොල්දාදුවන් මුහුණ දුන් බව පෙනී යයි. (Marshall,1821.) මීට අමතරව සිය දිවි නසා ගැනීම් ද වාර්තා වේ.

ව්‍යාප්ත වූ ලෙඩරෝග හා නිවාරණ ක්‍රම

උණ රෝගය: සොල්දාදුවන් අතර සුලභව ව්‍යාප්ත වූ වසංගතයකි. හෙන්රි මාර්ෂල් සඳහන් කරන්නේ 1815 දී උඩරට රාජධානිය අල්ලා ගැනීමෙන් පසුව මහනුවර සහ ත්‍රිකුණාමලය මාර්ගයේ මින්නේරිය ප්‍රදේශය මූලික කරගෙන තම හමුදා සොල්දාදුවන් නවතා තැබීම සඳහා යෝග්‍ය කඳවුරු කඩිනමින් ම සකස් කළ බවත්, පෙබරවාරි සහ මාර්තු මාසවල එම ප්‍රදේශයේ වියළි කාලගුණයක් පැවති නිසා උණ රෝගය ව්‍යාප්ත නොවූ අතර වර්ෂාව අධික මාසවල උණ රෝගය ව්‍යාප්ත වන්නට පටන් ගත් බවත්ය. ඒ සමගම මින්නේරියේ පිහිටුවා තිබූ හමුදා කඳවුරට අනුයුක්තව වෛද්‍ය නිලධාරියෙකු නොසිටි නිසා රෝගී සෙබලුන් ත්‍රිකුණාමලය රෝහල වෙත යැවූ බවද ඔහු සඳහන් කරයි. (Marshall, 1821.) තවද 1815 මැයි සිට දෙසැම්බර් දක්වා කාලය තුළ මින්නේරිය හමුදා කඳවුර තුළ රෝගී වූ සහ හදිසි අනතුරුවලට ලක් වූ සොල්දාදුවන් ත්‍රිකුණාමලය වෙත යැවූ බවයි. දුර බැහැර ප්‍රදේශවල පිහිටුවා තිබෙන රෝහල් හා ප්‍රතිකාර මධ්‍යස්ථානවලට යැවීමට සිදුවූ නිසා බ්‍රිතාන්‍යයන්ට මහනුවර කඩිනමින් රෝහලක් ඉදි කිරීමේ අවශ්‍යතාවය පැන නැගී තිබුණු බව මාර්ෂල්ගේ කෘතියෙන් පැහැදිලිය. (Marshall, 1821.) රෝගීන් රට අභ්‍යන්තරයේ රෝහල් ස්ථාපිත කරන තුරු දිවයිනේ මුහුදු බඩ ප්‍රදේශවල ස්ථාපිත කර තිබූ රෝහල්වලට රෝගීන් යවා ප්‍රතිකාර කර ඇති බව මෙයින් ගම්‍ය වන අතර විශේෂයෙන්ම කොළඹ රෝහලෙත් මෙවැනි ප්‍රතිකාර කිරීම් සිදුවන්නට ඇතැයි උපකල්පනය කළ හැකිය. තවද, 1815 වර්ෂයේ මැයි සිට දෙසැම්බර් දක්වා උඩරට රාජධානිය තුළ සේවයේ යෙදී සිටි යුරෝපා, මැලේ, කාපිරි, ඉන්දීය යන හමුදා සොල්දාදුවන් අතර උණ වසංගතය, පෙණහලු ආශ්‍රිත රෝග, අතීසාරය, බෙරි බෙරි යනාදී රෝග වැළඳුණු සහ එයින් මිය ගිය සොල්දාදුවන්ගේ සංඛ්‍යා ලේඛනයක් වෛද්‍ය මාර්ෂල් ගෙනහැර දක්වා තිබේ.

1815 මැයි සිට දෙසැම්බර් දක්වා උඩරට රාජ්‍යය තුළ සොල්දාදුවන්ගේ රෝගී වීමේ රටාව

සොල්දාදු බල	උණ වසංගතය	පෙණහලු ආශ්‍රිත රෝග	අතීසාරය	බෙරි බෙරි රෝග	[illegible]	මුළු සංඛ්‍යාව
යුරෝපීය	55	0	3	0	0	58
මැලේ	1	0	0	0	0	1
කාපිරි	0	3	7	1	1	12
ඉන්දියන්	0	8	6	0	0	14

වගුව 01.

එහෙත් 1816 වර්ෂය සලකා බලන විට, කලින් වර්ෂයට වඩා වෙනස් තත්ත්වයක් දැකිය හැකිය. 1815 වර්ෂයේ අවසන් මාස හයක කාලය ගතහොත් උඩරට රාජධානිය තුළ සේවයට අනුයුක්තව සිටි සොල්දාදුවන්ගෙන් වැඩි සංඛ්‍යාවක් උණ වසංගතය හේතුවෙන් මිය ගිය බව පෙනී යන නමුත් 1816 වර්ෂය තුළ වාර්තාවූ මරණ සංඛ්‍යාවේ අඩුවීමක් දැකිය හැකිය. (Marshall, 1821.)

1816 ජනවාරී සිට දෙසැම්බර් දක්වා උඩරට රාජ්‍යය තුළ සොල්දාදුවන්ගේ රෝගී වීමේ රටාව

සොල්දාදු බල	උණ වසංගතය	පෙනහළු ආශ්‍රිත රෝග	අතීසාරය	බෙරිබෙරි රෝග	සංගමොල ය	ඔලුජ්මෝ රය	අර්ශස්	කොළරාව	මානසික රෝගීන්
යුරෝපීය	1	0	3	1	3	0	5	1	0
මැලේ	0	0	1	0	0	0	0	1	0
කාපිරි	1	4	7	1	1	12	4	0	0
ඉන්දියන්	2	1	5	0	0	14	0	0	2

වගුව 02.

ඉහත වගුවට අනුව 1816 වර්ෂය තුළ උණ වසංගතයෙන් මිය ගිය සොල්දාදුවන් සංඛ්‍යාව අඩු වූ අතර සමස්තයක් ලෙස අනෙක් රෝග වැළඳීමෙන් මිය රෝගීන් සංඛ්‍යාවද අවම අගයක් ගත් බව පෙනෙයි. උඩරට අල්ලා ගැනීමෙන් අනතුරුව මෙම කාල වකවානුව සොල්දාදුවන්ට තරමක් විවේකීව ගත කිරීමට අවස්ථාවක් උදාවීම හේතුවෙන් මානසික තත්ත්වය මෙන් ම ශරීර සෞඛ්‍යය ද යහපත් වීම නිසා ලෙඩ රෝග වැළඳීමේ ප්‍රතිශතය අවම වීමට හේතු වූ බව සිතිය හැකිය.

එහෙත් 1817 හා 1818 යන වර්ෂවල බ්‍රිතාන්‍යයන්ට යළිත් අනපේක්ෂිත ආකාරයේ ජනතා නැගී සිටීමකට මුහුණ දීමට සිදුවිය. 1818 ජුලි මාසයේ සිට ඔක්තෝබර් දක්වා කාලය තුළ වෙල්ලස්ස ප්‍රදේශයේ සිටි බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන් උණ වසංගතයට ගොදුරු වූ බව සඳහන්ය. (බණ්ඩාර, 2022.) යළිත් උඩරට පළාත්වල සමඟ යුද්ධවලට අවතීර්ණ වීමත් සමඟ පාරිසරික බලපෑම් හේතුවෙන් රෝග ව්‍යාප්තියේ වැඩි වීමක් දක්නට ලැබුණි. 1818 සහ 1819 අතර කාලයේදී උඩරට ප්‍රදේශයේ සිටි සේවයේ නියුතුව සිටි සොල්දාදුවන් අතරින් යුරෝපා සොල්දාදුවන් 847ක් අතරින් 75කු උණ වසංගතය හේතුවෙන් මිය ගොස් තිබුණි. (Marshall, 1821.) මැලේ සොල්දාදුවන් 660කින් 08 ක් ද කාපිරි 474කින් එක් අයෙකුද ඉන්දීය සොල්දාදුවන් 508කින් 4කු එම කාලයේදීම උණ වසංගතය නිසා මිය ගිය බව සඳහන් වේ. (Marshall, 1821.) විශාල සොල්දාදුවන් සංඛ්‍යාවක් ලංකාවේ කැළෑවලදී වැළඳුණ උණ රෝගයෙන්, අතීසාරය සහ වෙනත් උදරාබාධවලින් මියගිය බව ජෆ්‍රි පවල් ද සඳහන් කරයි. (Powell,1973.) ජෆ්‍රි පවල් තවදුරටත් සඳහන් කරන්නේ 1818 මාර්තු මාසයේදී උණ රෝගයක් පැතිරීම හේතුවෙන් යුරෝපා ජාතික සොල්දාදුවන්ට එම රෝගයෙන් සුව ලැබීම අභියෝගයක් වූ බවයි.(Powell,1973.) මෙම තොරතුරුවලින් පැහැදිලි වන්නේ අනෙක් ජාතික සොල්දාදුවන්ට වඩා යුරෝපා ජාතික සොල්දාදුවන්ට උණ වසංගතය තත්ත්වයට ඔරොත්තු දීමේ ප්‍රතිශතය අවම මට්ටමක තිබූ බවයි.

විශේෂයෙන් ම මේ කාලයේ වසූරිය වසංගතයක් ආකාරයෙන් ව්‍යාප්ත වූ බව කොළඹ දිස්ත්‍රික්කයේ වසූරිය වැළැක්වීම සඳහා එන්නත් කිරීමේ ප්‍රධාන පරීක්ෂක ලෙස පත් කළ ජෝන් කිනිස් විසින් සපයන ලද වාර්තාවෙන් පැහැදිලි වේ. (Kinnis,1835.) වෛද්‍ය හෙන්රි මාර්ෂල් විසින් උඩරට රාජධානිය තුළ සේවයේ යෙදී සිටි බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ට වසූරිය රෝගය වැළඳුණ බවට කිසිදු සටහනක් වාර්තා නොකරයි. 1819 නොවැම්බර් මාසයේදී රොබට් බ්‍රවුන්රිග් ආණ්ඩුකාරවරයා යටත්විජිත ලේකම්ට යැවූ ලිපියත ද සඳහන් වන්නේ වසූරිය රෝගයෙන් උඩරට ජනතාව පීඩාවට පත් වූවත් යුරෝපා ජාතික යුධ භටයින්ට වසූරිය රෝගය නොවැළඳුණ බවයි.(විමලානන්ද,2008.)

එහෙත් මේ කාලයේ සොල්දාදුවන් අතර දරුණු ලෙස ම ව්‍යාප්තව ගිය උණ වසංගතයක් ගැන මාර්ෂල්ගේ කෘතියේ ඇතුළත් තොරතුරු ඉහත සඳහන් කළෙමි. ජෝන් කිනිස්ට අනුව 1817 වර්ෂයේ දී වසූරිය සඳහා අත් එන්නත් කළ රෝගීන් 23,464 ක් ද 1818 වර්ෂයේ දී 13, 563 ක් ද, 1819 වර්ෂයේදී 62,660 ක් ද වාර්තා වී තිබේ. 1819 දී වාර්තා වූ 62, 660 ක පමණ රෝගීන්ගෙන් 48,411 ක් මුහුදු බඩ ප්‍රදේශවලින් සහ රෝගීන් 14,249ක පිරිසක් උඩරට පළාත්වලට අයත් ප්‍රදේශවලින් වාර්තා වී ඇත. (Kinnis, 1835.) ඔහුගේ සංඛ්‍යා ලේඛනවල දක්වන අයුරින්, මෙතරම් රෝගීන් සංඛ්‍යාවක් දිවයින තුළ ව්‍යාප්තව සිටියදී යුරෝපීය සොල්දාදුවන් අතර වසූරිය රෝග ව්‍යාප්තියක් සිදු නොවී පැවතීම පුදුමයකි. තවද, වෛද්‍ය හෙන්රි මාර්ෂල්ගේ වාර්තාවල වසූරිය රෝගීන් පිළිබඳව සඳහන් නොවීම ගැටලුවකි. ඔහුගේ වාර්තාවල දරුණු ලෙස ව්‍යාප්ත වූ උණ රෝගයක් ගැන සඳහන් වන අතර තද උණ ගතිය, වසූරිය රෝගයේ මූලික ලක්ෂණයක් වන හෙයින් එම රෝගීන් ද උණ වසංගත රෝගී සංඛ්‍යාෙ මෙම කාලයේදී කොළරා රෝගය ද මෙරට තුළ ව්‍යාප්ත වූ දරුණු වසංගතයකි.

කොළරාය රෝගය 1818 සහ 1819 වර්ෂවලදී මෙරට බ්‍රිතාන්‍ය යුධ හමුදාවෙන් වැඩිම කොළරා රෝගී මරණ සංඛ්‍යාවක් වාර්තා විය. 1818 පෙබරවාරි 25 වන දින කොළරාව වැළඳුණ පළමු සොල්දාදුවා මහනුවර හමුදා සේනාංක අතරින් සොයා ගත් අතර 1819 වර්ෂයේදී යුරෝපීය සොල්දාදුවන් 21 ක් ද, මැලේ සොල්දාදුවන් 16

ක් ද, කාපිරි සොල්දාදුවන් 29 ක් ද, ඉන්දීය සොල්දාදුවන් 20 ක් ද කොළරාව වැළදීම හේතුවෙන් මරණය පත් වූ බව සඳහන් වේ.(Marshall, 1821.) කොළරා රෝගය ගැන මාර්ෂල්ගේ වාර්තාවෙන් පැහැදිලි වන්නේ මෙම රෝගය පිළිබඳ මුලදී බලධාරීන්ට කිසිදු අවබෝධයක් නොතිබුණ බවයි. රෝගය පැතිරී යන අවස්ථාවේදී මූලික වශයෙන් අවධානය යොමු කළේ මෙය දේශගුණික බලපෑම මත හටගත්තක් ද යන්න පරීක්ෂා කිරීමට බවත් රෝගය ඇතිවීමට හේතුව නොදන්නාකම නිසා හා එය නොසලකා හැරීම නිසා එය වැඩි වශයෙන් ව්‍යාප්ත වූ බවත් මාර්ෂල් සඳහන් කරයි. (Marshall,1821.) මෙහි රෝග ලක්ෂණ වූයේ වමනය සහ බඩ විරේකයයි.

පරිසරය වියළි කර්කශ අවස්ථාවේදී පමණක් නොව අධික වර්ෂාව පවතින කාලයේදී ද මෙම රෝග එක ලෙස පැතිරී ගිය බව මාර්ෂල් සඳහන් කරන අතර ඔහු සිය අත්දැකීම් තුළින් කොළරා රෝගයේ ලක්ෂණ පිළිබඳව මෙසේ සටහන් තැබීයඃ (Marshall,1821.)

> 'ඇතැම් අවස්ථාවලදී හිසරදය පැවති අතර එය දිගටම නොපැවතියේය. එහෙත් පිපාසය වැඩියෙන් දැනෙන්නට විය. දිනෙන් දින රෝග ලක්ෂණ වැඩිවීමත් සමඟ මුහුණ හැකිලී යාම, ඇස් යටට ගිලී යාම, නාඩි වැටීම සාමාන්‍ය වේගයට වඩා වැඩි වීම, නියපොතු සුදුමැලි වීම සහ ශරීර උෂ්ණත්වය අඩුව ගොස් අධික ශීතල බවකින් යුක්තවීම වැනි රෝග ලක්ෂණ මතු විය.'

තවද, මෙවැනි රෝග ලක්ෂණ නිසා ප්‍රතිකාර කිරීමට අපහසු වූ බව සඳහන් වේ. කොළරා රෝගීන්ට කළ ප්‍රතිකාරය වූයේ රුධිර සංසරණය නැවත බලගැන්වීම සහ ශරීර ශක්තිය නැවත ඇති කිරීමයි. මේ සඳහා අමෝනියා, පෙපර්මින්ට් වතුර, අබිං මිශ්‍රණ මාත්‍රාව, ස්ප්‍රීතු වැනි උත්තේජක යොදා බෙහෙතක් නිර්මාණය කළ අතර රෝග ලක්ෂණ මතුවන සෑම අවස්ථාවක ම එය රෝගීන්ට ලබාදෙන ලදී. (Marshall,1821.) ඇතැම් අවස්ථාවලදී කැලොමල් නම් විරේචක ඖෂධයෙන් ස්වල්ප මාත්‍රාවක් ලබාදුන් අතර ඇතැම් අවස්ථාවලදී එය පැය දෙකෙන් දෙකට ලබාදෙන ලදී. ශරීරය උණුසුම් කිරීමේ අරමුණින් උණු ජලයෙන් ස්නානය කරවන ලද නමුත් එමගින් ශරීරයේ අපහසුතා වැඩිවන බවට රෝගීන් පැමිණිලි කළ බව සඳහන් වේ. කෙසේනමුදු නිසි පරිදි ප්‍රමාණවත් සනීපාරක්ෂාවක් නොමැති වීම කොළරාව වසංගතයක් ලෙස ව්‍යාප්ත වීමට මූලික හේතුවක් වූ බව සිතිය හැක.

බෙරිබෙරි රෝගයඃ මෙරට පෘතුගීසි පාලන අවධිය තුළත් පෘතුගීසි සොල්දාදුවන් අතර සුලභව දක්නට ලැබුණු රෝගයක් ලෙස බෙරි බෙරි රෝගය දැක්විය හැකිය. මෙම බැරිබැරි රෝගයෙන් පෘතුගීසි සොල්දාදුවන් 300ට වැඩි සංඛ්‍යාවක් මිය ගිය බව ක්වේරෝස් සඳහන් කරයි. (Queyroz, 1992.) බ්‍රිතාන්‍ය යුධ නිලධාරියෙක් වූ රොබට් පර්සිවල් සඳහන් කරන්නේ බොහෝ බ්‍රිතාන්‍ය යුධ හමුදා සොල්දාදුවන් අතර 'බැරි බැරියාව' (berry berry) නම් රෝගය පැවති බවත් එයට ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑවේ අඩු පෝෂණ තත්තවය හා අපිරිසිදු ජලය බවත්ය. මෙයට ප්‍රතිකාර ලෙස රෝගීන් ගොම, තෙල් වර්ග, දෙහි යුෂ හා වෙනත් ශාක ඖෂධ භාවිත කොට සකස් කර ගන්නා තලපයක් ශරීරය පුරා ආලේප කොට කපන ලද වළක බැස සිටි බව පර්සිවල් සඳහන් කරයි. (Percival, 2006.) මෙයින් පෙනී යන්නේ බෙරි බෙරි රෝගයට නිසි ප්‍රතිකාර ක්‍රමවේදයක් බ්‍රිතාන්‍යයන් දැන නොසිටි බවයි. උඩරට ප්‍රදේශවල සිටි සොල්දාදුවන් අතර සෙංගමාලය (කහ උණ) ව්‍යාප්තව තිබූ බවත් එම රෝගයෙන් සුවය ලැබූ පුද්ගලයින් කිහිපදෙනෙකු නැවත බෙරිබෙරි රෝග මුහුණ දුන් බව සඳහන්ය. (අල්විස්, 2009.)

මේ අතර 1820 ගණන් වන විට, මහනුවර රඳවා තිබූ බ්‍රිතාන්‍ය හමුදා සේනාංකවලට අයත් සොල්දාදුවන් අතර ශරීරයේ පටකවල වැඩි වශයෙන් ජලය එකතුවීමේ රෝගයක් (oedema) ව්‍යාප්තව තිබූ අතර බොහෝ සොල්දාදුවන් අසාධ්‍ය තත්ත්වයෙන් පසුවිය. මෙහි රෝග ලක්ෂණ බෙරි බෙරි රෝගයේ ලක්ෂණ හා සමාන විය. බෙරි බෙරි රෝගය මෙන් ශරීරයේ ඉදිමීම ඇතිවීම හා ශරීරයේ කෙළවර කොටස්වල (අත් පා ආදියෙහි) හිරි වැටීමක් ඇති විය. මෙම රෝගයෙහි ලක්ෂණ විවිධාකාරයෙන් මතු වූ බව මාර්ෂල් සඳහන් කරයි.(Marshall,1821.) එනම්, එක් රෝගියෙකුගේ බඩ ඉදිමුණු අතර තවත් රෝගියෙකුගේ මුළු ශරීරයම ඉදිමිණ. ඇඳක දිගාවී සිටීමෙන් ඉදිමීම හා හිරිවැටීම අඩු වූ පසු යළි රාජකාරී සඳහා මෙම සොල්දාදුවන් සහභාගී වූ බව වෛද්‍ය මාර්ෂල් පවසයි. (Marshall,1821.)

සොල්දාදුවන් මුහුණ දුන් අනතුරු සහ උවදුරු

මෙයට අමතරව බ්‍රිතාන්‍ය හමුදා කණ්ඩායම්වල සොල්දාදුවන් තුවාල වීම් දක්නට ලැබුණ අතර එම තුවාල වීම් හමුදා සේනාංකයේ පහළම සොල්දාදුවාගේ සිට ඉහළම නිලධාරීන් දක්වා ම දක්නට ලැබුණ බව මාර්ෂල් සඳහන් කරයි. (Marshall,1821.).සොල්දාදුවන්ට සිදු වූ අනතුරුවලට නිසි ප්‍රතිකාර නොලැබීම නිසා පිටගැස්ම

(Tetanus) රෝගී තත්ත්වයට පත්වීම් වාර්තා විය. 1818 දී තුවක්කු මූණිස්සම් කැබැලි පාදයේ, උරහිස්වල වැදී සිදුවූ තුවාල නිසා පිටගැස්ම ඇති වී යුරෝපා ජාතික සොල්දාදුවන් දෙදෙනෙක් හා මැලේ හමුදා භටයෙක් මරණයට පත් වූ බවත් එම මෘත ශරීරය කපා පරීක්ෂා කිරීමේදී ඇතැම් අභ්‍යන්තර ඉන්ද්‍රීය කොටස් රත් පැහැයෙන් යුක්ත වූ බවත් මාර්ෂල් සඳහන් කරයි. (Marshall,1821.). මෙම අනතුරුවලට සොල්දාදුවන් ගොදුරු වුයේ 1818 දී ඌව - වෙල්ලස්ස කැරලි අවස්ථාවේදී විය හැකි අතර ඒ සඳහා නිසි ප්‍රතිකාර ක්‍රමවේදයක් බ්‍රිතාන්‍ය සෞඛ්‍ය සේවකයන් නොදැන සිටි බව පැහැදිලිය. මෙවැනි අනතුරුවලට ලක් වී සිදු වූ මරණ පිළිබඳ වාර්තාවීම් මූලාශ්‍රයවල සඳහන් නොවුණ ද නිතරම සොල්දාදුවන් මෙවැනි ඉරණම්වලට මුහුණ දෙන්නට ඇතැයි සිතිය හැකිය.

1815 සහ 1818 කාලය තුළ උඩරටියන්ගේ නැගී සිටීම් හමුවේ ඇතිවූ සටන්වලදී තම හමුදාවට කුඩැල්ලන්ගෙන් සිදු වූ හානිය ගැන හෙන්රි මාර්ෂල් සඳහන් කරයි. (Marshall, 2010.)

ඔහුගේ ප්‍රකාශයෙන්, උඩරටියන්ගේ නැගී සිටීම් අවස්ථාවේදී යුද්ධ කටයුතු සඳහා යොදවනු ලැබූ භටයින් බොහෝ දෙනෙකු කුඩැල්ලන්ගෙන් පැමිණ උවදුර නිසා තුවාල ලැබූ බවත් ඇතැමුන්ගේ තුවාල සුව නොවී විශාල වණ බවට පත් වූ අතර නිසි ප්‍රතිකාරයක් සිදු කිරීමට නොහැකි වූ නිසා ජීවිත පවා අහිමි වූ බවත් පෙනී යයි. රෝහල් පරීක්ෂක වෛද්‍ය චාල්ස් ෆැරල් විසින් 1818 දී ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත යැවූ ලිපියක රෝගී වූ හමුදා භටයන්ගේ ලැයිස්තුවක කුඩැල්ලන්ගෙන් සිදු වූ හානිය නිසා විශාල වණවලින් පෙළෙන පිරිස් ද සිටින බව සඳහන් කරයි. (විමලානන්ද, තෙන්නකොන්, 2008.) මෙයට අමතරව කුඩැල්ලන්ගෙන් සිදු වූ හානිය පිළිබඳව ජෝන් ඩේවි ද මෙසේ සඳහන් කරයි. (Davy, 1983.)

> 'කුඩැල්ලන් දෂ්ට කිරිම අතිශය හිරිහැර දායකය. දෂ්ට කිරීමෙන් හට ගන්නා වේදනාව තුළින් කැසීමක් ඇතිවී තුවාල හට ගනියි. එම තුවාල නරක් වී වණ බවට පත්වන අවස්ථාද තිබෙන අතර ශරීරය තරමක් නීරෝගී නම් සාමාන්‍ය පිළියමක් කළහොත් බොහෝ විට සුවපත් වෙයි. මොවුන්ගෙන් ආරක්ෂා වීමට ඇති එකම ක්‍රමය විශේෂිත ඇඳුමක් ඇඳීමයි. කුඩැල්ලන්ගෙන් ආරක්ෂාවීම සඳහා විවිධ දේ අත්හදා බලන ලදී. තුවාලවලට එඬරු තෙල්, දුම්කොළ සාරය, දෙහි යුෂ සහ ගස්වල පොතුවල සාරය දිනකට තෙවරක් යෙදීමෙන් යහපත් ප්‍රතිඵලයක් ලැබුණි.'

මෙයින් පෙනී යන්නේ බ්‍රිතාන්‍යයන්ට මෙම සත්ත්ව කොට්ඨාශය උඩරටියෝ මෙන් ම 'සතුරෙකු' වූ බවයි. කුඩැල්ලන් හමෙන් ඉවත් කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් ස්වදේශිකයන් දැන සිටි නිසා සහ ශීත දේශගුණයක් සහිත ප්‍රදේශවලට කුඩැල්ලා හුරු පුරුදු සත්ත්වයෙකු වූ නිසාත් උඩරටියන්ට එතරම් හානියක් සිදු නොවන්නට ඇත. එමෙන්ම මෙරට දේශගුණික තත්ත්වය ද බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ට අහිතකර විය. සොල්දාදුවන්ගේ බර ලොම් සහිත නිල ඇඳුම, හිස් වැසුම්, සපත්තු කට්ටල උසුලාගෙන තද අව්වේ ගමන් කිරීම දුෂ්කර කාර්යයක් විය. හිස් වැසුම නිසා දරුණු හිස රදය හා හිස් කබලේ ආසාදන ඇති වූ බව සඳහන්ය. (Powell, 1973.) මෙයින් පෙනී යන්නේ බ්‍රිතාන්‍ය සොල්දාදුවන්ට දෛනික කටයුතු සිදුකරගෙන යාමේදී සහ ආගන්තුක රටක පවතින දේශගුණික විපර්යාසවලට, අනතුරු හා උවදුරුවලට මුහුණ දීමට සිදු වූ බවයි.

සමාලෝචනය

යුධ හමුදා නිලධාරීන්ගේ හා සොල්දාදුවන්ගේ සෞඛ්‍ය ගැටලුවලට මෙරට කලින් කලට ව්‍යාප්තව ගිය වසංගත රෝග හා පාරිසරික ගැටලු බලපෑ බව කිවහැකිය. යුධ හමුදාව අතර ව්‍යාප්තව ගිය ඇතැම් රෝග හඳුනාගත්ත ද බෙරිබෙරි වැනි රෝග සම්බන්ධයෙන් නිශ්චිත අවබෝධයක් නොතිබූ බව පැහැදිලිය. ප්‍රධානම හේතුව බ්‍රිතාන්‍යයන්ට එය ආගන්තුක රෝගයක් වීමයි. එම අවස්ථාවලදී දේශීය ප්‍රතිකර්මවලට යොමු වී තිබෙන බව පෙනේ. සොල්දාදුවන් විවිධ රෝගවලට මුහුණ දෙන විට ඒ ඒ අවස්ථාවන්ට අනුව ප්‍රතිකාර සහ සේවා සැපයීම සිදු කළ බව පැහැදිලිය. රෝග මර්දනයට දීර්ඝකාලීන වැඩපිළිවෙලක් ලෙස උඩරට ප්‍රදේශවල රෝහල් ආරම්භ කළ බව පෙනේ.

සමස්තයක් වශයෙන් ගත් කල, උඩරට ප්‍රදේශවල සිටි හමුදාවකට සතුරාගෙන් එල්ලවන අභියෝග පමණක් නොව ආගන්තුක රටක පවතින දේශගුණය සහ හමුදාව වැනි විශාල පිරිසක් එක්ව සිටින ස්ථාන පවත්වාගෙන යාම, ස්වභාවික පරිසරයෙන් එල්ල වන උපද්‍රවවලට මුහුණ පෑමට සිදුවීම නිසා ලෙඩරෝග , සෞඛ්‍ය ගැටලු මතුවීම සිදු වූ බවත් ඒවාට විවිධ ප්‍රතිකාර නිවාරණ ක්‍රම සහ වැඩපිළිවෙලවල් අනුගමනය කර තිබෙන බව පැහැදිලිය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

අබේසිංහ, දේවරාජා, සෝමරත්න, (2015), උඩරට රාජධානිය 1470 - 1818, සීමාසහිත ස්ටැම්ෆර්ඩ් ලේක් (පුද්ගලික) සමාගම, කොළඹ.

අල්විස්,ප්‍රේමචන්ද්‍ර (පරි.) (2009), කන්ද උඩරට සටන්, සූරිය ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ.

බණ්ඩාර, නිමල්.(පරි.) 2022 බ්‍රිතාන්‍යයන් ලියූ සැබෑ ඌව ඉතිහාසය, සූරිය ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ,

විමලානන්ද, තෙන්නකොන්, (2008), උඩරට මහා කැරැල්ල, ගුණසේන සහ සමාගම, කොළඹ.

Davy, John, (1983), An Account of the Interior of Ceylon and of its Inhabitants with Travels in that Island, Tisara Prakasakayo L.T.D. Dehiwala.

de Silva, Colvin, R. (1995), Ceylon under the British Occupation 1795 - 1833**,** vol.I, Chapter V, Navrang Publishers, New Delhi.

Kinnis, J.,(1835), A Report on Small- pox, as it Appeared in Ceylon in 1833- 34 with an Appendix, The Government Press, Colombo

Marshall, Henry, (1821), Notes on the Medical Topography of the Interior Ceylon, burgess and hill, London.

Marshall, Henry, (2010), Ceylon: A General Description of the Island and Its Inhabitants. Thisara Prakasakayo, Dehiwala.

Percival, Robert, (2006), An Account of the Island of Ceylon**,** Asian Educational Services**,** Madras.

Powell, Geoffrey,(1973) The Kandyan War – The British Army in Ceylon,11803-1818, K.V.G. de Silva and Sons, Kandy.

Queyroz, de Fernao,(1992), The Temporal and spiritual conqest of Ceylon,(Tran.) Perera ,S.G., Vol.III,5-6, Asian Education services, New Delhi.

THE CONTRIBUTION OF SIR HENRY WARD TO THE DEVELOPMENT OF SRI LANKAN AGRICULTURE AND IRRIGATION (1855 -1860)

HHNS Hewawasan[1]

Abstract

Since the beginning of colonization, agriculture which centered on paddy cultivation prevailed as the major occupation of Sri Lankan inhabitants as a result of the favorable environmental conditions of the island. Even though paddy cultivation primarily revolved around the areas of the dry zone among others, the inadequacy of water in the zone posed a significant threat, due to the concern which, the ancient kings took the initiative of building substantial irrigational works to propel the growth of paddy cultivation. However, the fall of ancient kingdoms, the relocation of areas of control to the Southwest and the arrival of the Europeans to the island in the fifteenth century paved the pathway to the deterioration of irrigation and thus the gradual decline of local agriculture. As a result of the diversion of European attention from the welfare of the people to the development of commercial crops to increase their revenue, it was impossible to expect that the Europeans would preserve and restore the might of Sri Lankan agriculture. Nevertheless, certain efforts have been undertaken to develop agriculture and restore irrigation by the Dutch during their occupation on the island as they sought to lessen the expenditure spent on rice imports. Similarly, several British administrators concentrated their attention on agriculture in various ways. Among them, those who were instated into power after 1855 hold importance. Thus, the focus of the study is to investigate the efforts of Sir Henry Ward, who was one of the first British administrators to look empathetically at the troubles of native inhabitants. He travelled to the dry zone and the cultivable lands by himself to attempt to understand the realistic living conditions of the people after which he launched agriculture development projects. Furthermore, he began the restoration process of deteriorated agriculture by recultivating large acres of paddy through the restoration of irrigation canals, which provided water for the paddy fields. This research is intended to be carried out by studying literary sources, which would include British administration reports, sessional papers and other governmental sources as primary sources. Subsequently, secondary sources relevant to the area of focus are expected to be duly analyzed. The study discerns that, there has been European intervention in the fields of agriculture and irrigation not only during the British period but also in the Dutch period in Sri Lanka. Simultaneously, the scope of the study weighs the contribution of Sir Henry Ward to the restoration of agriculture within the island in relation to his successors and predecessors.

Key words: arrival of the European, Contribution of Sir Henry Ward, paddy fields, primary sources , restoration of irrigation

[1] Senior Lecturer, Department of History, University of Kelaniya, Sri Lanka.

Email: nhewawasan@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0001-3922-4760

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි මාර්ග හා කෘෂිකාර්මික ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රවර්ධනයට සර් හෙන්රි වෝඩ් ගේ දායකත්වය (1855-1860)

එච්.එච්.එන්.එස්. හේවාවසන්

සංක්ෂේපය
ශ්‍රී ලංකාව ජනාවාස වීමේ ආරම්භයේ පටන්ම වී වගාව ප්‍රධාන කොට ගත් කෘෂිකර්මාන්තය ප්‍රධාන යැපුම් මාර්ගයක් වූයේ වගාව සඳහා සුදුසු පාරිසරික තත්ත්වයන් ද මෙහි පැවති හෙයිනි. වියළි කලාපය කේන්ද්‍ර කොට ගෙන තිබූ වී ගොවිතැනට අත්‍යාවශ්‍ය වූ ජලය මේ ප්‍රදේශවල හිඟ වූයෙන් ඊට විසඳුම් ලෙස පෙර රජ දරුවන් මහා වාරිමාර්ග ඉදි කළහ. එහෙත් පසුකාලීනව රාජධානි බිඳවැටී, පාලන මධ්‍යස්ථාන නිරිතදිග කලාපයට විතැන්වීමත්, 15 වන සියවසෙන් පසු සිදු වූ යුරෝපීය ආගමනයත් හේතුවෙන් දේශීය කෘෂිකර්මාන්තයේ පිරිහීම ආරම්භ විය. සිංහල රජවරුන් වී ගොවිතැන රැක ගැනීමට දැරූ ප්‍රයත්නය හා දායකත්වය යුරෝපීය පාලකයන් වෙතින් අපේක්ෂා කළ නොහැකි විය. මන්දයත් ඔවුන් ජනතා සුභ සාධනය නොව වාණිජ භෝග මගින් තම ආදායම වර්ධනය කර ගැනීමේ චේතනාවෙන් කටයුතු කළ හෙයිනි. නමුත් ලන්දේසි පාලන කාලයේදී ලංකාවේ වී ගොවිතැන දියුණු කිරීමට හා වාරි කර්මාන්ත ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට යම් උත්සාහයක් දැරුවේ සහල් ආනයනය කිරීම සඳහා වැයවෙන මුදල අවම කර ගැනීමේ චේතනාවෙනි. ඇතැම් බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයන් ද විවිධ ආකාරයට කෘෂිකාර්මික කටයුතු කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ අතර 1855 න් පසු පත්ව ආ පුද්ගලයින් මෙහිදී විශේෂිත වේ. 1855 න් පසු දේශීය ජනතාව විෂයෙහි සානුකම්පිත දෘෂ්ටි කෝණයකින් බැලූ පළමු පාලකයා වූ සර් හෙන්රි වෝඩ්ගේ කාර්යභාරය විමසීම මෙම පර්යේෂණයේ අරමුණයි. ඔහු පරිහානියට පත්ව තිබූ කෘෂිකර්මාන්තය නගා සිටුවීම ආරම්භ කළේ වැවු අමුණු පිළිසකර කොට ඒ යටතේ විශාල කුඹුරු ඉඩම් ප්‍රමාණයක් අස්වැද්දීම මගිනි. පෞද්ගලිකවම වියළි කලාපය ඇතුළු කෘෂිකාර්මික ප්‍රදේශවල සංචාරය කළ ඔහු ජනතාවගේ සැබෑ ජීවන තත්ත්වය පිළිබඳව අවබෝධ කොටගෙන කෘෂිකාර්මික සංවර්ධන කටයුතු ආරම්භ කළේ ය. මෙය පුස්තකාල සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර මත පදනම්ව සිදු කරනු ලබන පර්යේෂණයකි. එහිදී බ්‍රිතාන්‍යය පාලන කාලයට අදාළ ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය වන රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ පාලන වාර්තා, සැසි වාර්තා සහ වෙනත් රාජ්‍ය ලේඛන පරිශීලනය කළ අතර විෂය පථය හා සම්බන්ධ වන ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ද පරිශීලනය කරන ලදී. මෙම පර්යේෂණය තුළින් බ්‍රිතාන්‍යය පාලන කාලය තුළ පමණක් නොව ලන්දේසි පාලනය තුළදීත් දේශීය කෘෂිකර්මය හා වාරිමාර්ග සම්බන්ධව යුරෝපීයන්ගේ මැදිහත්වීම පිළිබඳව පැහැදිලි අවබෝධයක් ලද හැකි ය. එසේම සෙසු ආණ්ඩුකාරවරුන්ට සාපේක්ෂව හෙන්රි වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ දායකත්වය ප්‍රමාණ කිරීමටද හැකි වේ.

ප්‍රමුඛ පද: සර් හෙන්රි වෝඩ් ගේ දායකත්වය, කෘෂිකර්මාන්තය, යුරෝපීය ආගමනය, වාරි කර්මාන්ත ප්‍රතිසංස්කරණය, ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය, කුඹුරු ඉඩම්

හැඳින්වීම
කෘෂිකාර්මික රටක් වූ ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහණයෙන් බහුතරයක් අතීතයේදී ජීවත් වූයේ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශ කේන්ද්‍ර කොට ගෙන වී වගා කටයුතු වල නිරත වෙමිනි. අනුරාධපුරය හා පොළොන්නරු යුගවලදී දියුණු වාපි ශිෂ්ටාචාරයක් පැවතිය ද, විවිධ හේතුන් මත රාජධානි නිරිත දිගට විතැන් වීමෙන් පසු කෘෂිකාර්මික කටයුතු සිදු කළේ වර්ෂාව පදනම් කොට ගෙනය. එහෙත් 16 වන සියවසෙන් පසු මේ තත්වයද යම් වෙනසකට බඳුන් වූයේ යුරෝපීය ආගමනය හේතුවෙනි. අනතුරුව වී වගාව මූලික කොටගත් දේශීය කෘෂි ආර්ථික ක්‍රමය වෙනුවට විදේශ වෙළඳාමට ප්‍රමුඛස්ථානයක් හිමි වූයේ යුරෝපීයයන්ගේ වාණිජවාදී අර්ථික ක්‍රමයේ බලපෑම නිසාය. කුළුබඩු වෙළඳාමට මූලිකත්වය හිමිවීම නිසා වී වගාවට තිබූ වැදගත්කම ක්‍රමිකව පහළ වැටුණේ පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා බ්‍රිතාන්‍ය පාලන කාලවලදී ය. එහෙත් 17 වන සියවසෙන් පසු ලන්දේසීන් මෙන්ම පසුව ආ බ්‍රිතාන්‍යයන්ද විවිධ ආකාරයෙන් දේශීය කෘෂිකර්මය සහ වාරි මාර්ග කටයුතු දියුණු කිරීමට උත්සාහ ගත්හ. ක්‍රි. ව. 1796 සිටම විවිධ බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයන් ලංකාවේ කෘෂිකාර්මික කටයුතු දියුණු කිරීමට පියවර ගත්තද මේ අතුරින් වඩාත් විශිෂ්ට සේවාවක් කළ ආණ්ඩුකාරවරුන් ඇත්තේ අතලොස්සකි. ඒ අතරින් සර් හෙන්රි වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාට හිමිවන්නේ අද්විතීය ස්ථානයකි.

මෙය ප්‍රාථමික හා ද්විතියික මූලාශ්‍රය ඇසුරින් සිදු කළ පර්යේෂණයකි. මෙම පර්යේෂණයේදී බ්‍රිතාන්‍ය කාලයට අදාළව පවතින ප්‍රාථමික නිල වාර්තා සහ ද්විතීයික මූලාශ්‍රය පරිශීලනය කිරීමට සිදුවිය. එහිදී ආණ්ඩුකාරවරුන්ගේ පාලන වාර්තා මෙන්ම ව්‍යවස්ථාදායක සභා වාර්තා පරිශීලනය කරන ලදී. පර්යේෂණ ගැටළුව ලෙස සාකච්ඡා කරනුයේ සර් හෙන්රි වෝඩ් විසින් දේශීය කෘෂිකාර්මික ක්ෂේත්‍රයේ දියුණුවට කිනම් අන්දමේ සේවාවක් සිදු කළේ ද යන්න විමසුමට භාජනය කිරීම ය.

ලන්දේසීන් යටතේ කෘෂිකර්මාන්තය

ලන්දේසි පාලන කාලයේදී ඔවුන් යටතේ සුළු රැකියාවල නිරත වූ පිරිස්වලට ද, ලස්කිරිඤ්ඤ භටයන්ට ද ආහාර සැපයීමට සිදු වුයේ වෙළඳ සමාගමට ය. ඔවුන්ගේ ආහාර අවශ්‍යතා සම්පූර්ණ කිරිම සඳහා වෙළඳ සමාගමට බෙංගාලයෙන් හා කොරමැන්ඩලයෙන් විශාල සහල් ප්‍රමාණයක් ගෙන්වා ගැනීමට සිදු විය. ලන්දේසීන්ට යටත් වු ප්‍රදේශවල අධික ජනගහනයක් විසූ අතර, ඔවුහු බස්නාහිර පළාතෙන් වී වගාව සදහා අවශ්‍ය ඉඩම් ද ලබා ගත්හ (History of Sri Lanka, vol ii, 1995 ፥ 424). මේ නිසා ශ්‍රී ලංකාවට සම්බන්ධ ව තම පරමාර්ථ ඉටුකර ගැනීමේ දී කෘෂිකර්මය දියුණු කර ගැනිම ප්‍රධාන කොට ගත යුතු බව වෙළඳ සමාගමේ තීරණය විය (Silva, 1981, p.169). මෙහිදි ෆන් හුන්ස් ආණ්ඩුකාරවරයා විශාල මෙහෙයක් ඉටු කළ අතර, ශ්‍රී ලංකාව සහලින් ස්වයංපෝෂිත කළ හැකි බව ඔහු ප්‍රකාශ කළේ ය. නමුත් කෘෂිකර්මාන්තය දියුණු කිරීමේදී ශ්‍රමිකයන් පිළිබඳ ගැටලුව පැන නැගුණු හෙයින් ලන්දේසීහු දකුණු ඉන්දිය වහලුන් ගෙන්වා කොළඹ අවට ප්‍රදේශවල පදිංචි කළහ (Kotelawela, 1967, p.16). මෙය කෘෂිකර්මය නගා සිටුවනු සඳහා ඔවුන් තැබූ ආරම්භක පියවර විය. නමුත් ලන්දේසින්ගේ වැඩි අවධානය යොමු වුයේ කුරුඳු වැවීම කෙරෙහි ය (Silva, 1981, p.169).

ලන්දේසීන්ගේ කෘෂිකාර්මික කටයුතු පිළිබඳ එතරම් සාක්ෂි නැති වුව ද, ඔවුන්ගේ ම වාර්තාවල විසිරී පවතින තොරතුරුවලින් කෘෂිකර්මය දියුණු කිරිමට ඔවුන් ගත් උත්සාහය පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගත හැකි ය (Brohier, 1975, p.56). කෘෂිකාර්මික කටයුතු දියුණු කිරීම සදහා ලන්දේසින් ගත් තවත් පියවරක් වූයේ රජයට අයත් ඉඩම් ලබා ගැනීමට කැමති පුද්ගලයන් අතර බෙදා දීමයි. මේ අනුව ලන්දේසි ජාතික නිළධාරීන් මෙන්ම වැසියන් අතරත් ඉඩම් බෙදා දෙනු ලැබිණි. එසේම මෙම ඉඩම් නිසි අයුරින් ප්‍රයෝජනයට ගත යුතු බවට ද කොන්දේසි ඇතුළත් කළ අතර, එහිදී වී සඳහා සහතික මිලක් ගෙවිමට ද රජය තීරණය කළේ ය. එසේම දේශීය සහල්වලට ඉහළ මිලක් නියම කළේ පිටරටින් ගෙන්වන සහල් තොග නිසා දේශීය නිෂ්පාදන අඩාල වීම වැළැක්වීම සඳහා ය (අරසරත්නම්, 1996, පි. 105).

ලන්දේසීන් වී ගොවිතැන දියුණු කිරීම කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කරන ලදී. ඔවුහු ගොවීන්ගේ අස්වැන්නෙන් දහයෙන් පංගුවක් ලන්දේසි පෙරදිග ඉන්දීය වෙළඳ සමාගමට භාරදීමේ පොරොන්දුව මත ගොවීන්ගේ වගා කටයුතු සඳහා ප්‍රතිපාදන ලබා දුන්හ. 1666 දී කුඹුරු පුරන්ව තබා ගැනීම තහනම් කරමින් නියෝගයක් නිකුත් කෙරුණ හෙයින් එම නියෝගයට අනුව එසේ වගා නොකරන කුඹුරු ඉඩම් රජයට පවරා ගැනීමට හැකි විය. නැවතත් 1774 දී පැනවූ රෙගුලාසියකින් ප්‍රකාශ කර සිටියේ මෙසේ වගා නොකරන ඉඩම් රජයට පවරා ගෙන එම ඉඩම්, වගා කටයුතු සඳහා උනන්දු වන පුද්ගලයන් අතර බෙදා දෙන බවයි (Brohier, 2006, p.64). සාමාන්‍යයෙන් අනිවාර්ය සේවා රාජකාරිය ඉටු කළ පුද්ගලයින්ට තම සේවය ලබාදීමට සිදු වුයේ විවිධ ප්‍රදේශවල වූ කුඩා ඉඩම්වලට ය. එහෙත් ලන්දේසීහු රාජකාරි ක්‍රමය උපයෝගී කර ගෙන විශාල කුඹුරු අස්වැද්දීමෙහි නිරත වූහ. මෙවැනි වගා බිම් රටපුරා විසිරී පැවතිණි (අරසරත්නම්, 1996, පි. 106). මේ කටයුතු භාරව සිටියේ ලන්දේසී නිලධාරීන් ය.

වී ගොවිතැන දියුණු කිරීමේ අරමුණ ඇතිව ලන්දේසීහු කොළඹ දිස්ත්‍රික්කය තුළ ද පුරන් වූ කුඹුරු අස්වැද්දීම ඇරඹූහ. මේ අනුව මුතුරාජවෙල වගුරු බිම් අස්වැද්ද වූ අතර එම කුඹුරුයායට කැලණි ගඟේ පිටාර ගලන ජලය ගලා ඒම වැළැක්වීම පිණිස කැලණි ගඟේ උතුරු ඉවුරේ අඩි 10 ක් උස සැතපුම් 7ක් දිග බැම්මක් ඉදිකරන ලදී. සල්පිටි හා හේවාගම් කෝරළවල ද වන්නි ප්‍රදේශවල ද මේ අයුරින් වී වගාව දියුණු කිරීමේ උත්සාහයක නිරත වූහ. පට්ටිපොල ආරු (ගල්ඔය) ප්‍රදේශයේ අක්කර 15 000 ක් පමණ අස්වැද්දීමට හැකි වූයේ පැරණි වාරික්‍රම උපයෝගී කර ගනිමිනි (Brohier, 2006, p.65). ගිරුවාපත්තුව හා තංගල්ල අවට ප්‍රදේශ ඔවුන්ගේ වාරිමාර්ග කටයුතු නිසා දියුණුවට පත්විය. කිරම හා ඌරු බොක්ක ව්‍යාපාර ලන්දේසීන් විසින් තනන ලද අතර 1763 දී ෆන් එක් ආණ්ඩුකරුගේ පාලන කාලයේ ඉදි කළ ඌරු බොක්ක වේල්ල ලන්දේසි වාරිමාර්ග ඉංජිනේරුවන්ගේ උසස් නිර්මාණයකි. එය කඳු වැටියක එක් පසෙකට වර්ෂාව ලබා දුන් හා අනෙක් පස දැඩි නියඟයට ලක් කළ අමුතුම දේශගුණික බාධකයන් ජය ගැනීමක් වූ අතර ස්වභාව ධර්මයට කළ අභියෝගයක් ද විය. මේ වේල්ලේ ජලය මගින් ගිරුවාපත්තුවේ රන්න ප්‍රදේශයේ වූ වියළි ඉඩම් අක්කර දහස් ගණනක් අස්වැද්දීමට හැකි විය (Brohier, 1975, p.57). මීට අමතරව මාතර දිස්ත්‍රික්කයේ නිල්වලා ගඟ ඉවුරේ පිහිටි, අදටත් සශ්‍රීකව පවතින කුඹුරු බිමක් වේලි ගණනාවකින් සැපයූ ජලය මගින් අස්වද්දනු ලැබිය. මීට සමානව පියවර කිහිපයක් මුතුරාජවෙල වගුරු බිම් අස්වැද්දවීමට ද අනුගමනය කරන ලදී (Silva, 1981, p.172). මුතුරාජවෙල වගුරු බිම් අස්වැද්දීම වෙනුවෙන් ෆල්ක් ආණ්ඩුකරුගේ කාලයේ දී සමාගම විශාල මුදලක් වැය කළ ද එය ප්‍රතිඵල රහිත විය. ආණ්ඩුකාරයාට වාරි මාර්ග අළුත්වැඩියා කිරීමේ විශේෂ අවශ්‍යතාවක් නොවිණි.

බ්‍රිතාන්‍යයන් යටතේ කෘෂිකර්මාන්තය

බ්‍රිතාන්‍යයන් ලංකාවේ මුහුදුබඩ ප්‍රදේශ අල්ලාගත් අවධියේ සිටම වාණිජවාදී ආර්ථික ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කරන ලදී. එහෙත් 19 වන සියවසේ දෙවන භාගයේදී කෘෂිකර්මය සඳහා බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයන්ගේ අවධානය යොමු විය. හෙන්රි වෝඩ්, හර්කියුලිස් රොබින්සන්, විලියම් ග්‍රෙගරි, ආතර් ගෝඩන්, වෙස්ට් රිජ්වේ වැනි ආණ්ඩුකාරවරුන් වී වගාව ප්‍රධාන කරගත් කෘෂිකර්මාන්තය දියුණු කිරීමේ අරමුණ ඇතිව කටයුතු කර ඇත. බ්‍රිතාන්‍යය පාලකයන් හුදෙක් දේශීය ජනතාව කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් පමණක් නොව ආහාර ආනයනය සඳහා වැය කරන්නට සිදු වූ අධික මුදල අවම කර ගැනීමේ චේතනාවෙන් යුතුව දේශීය කෘෂිකර්මාන්තය දියුණු කිරීම කෙරෙහි උනන්දු විය.

ක්‍රි. ව. 1798 දී පාලන බලයට පත් වූ සර් ප්‍රෙඩ්රික් නෝර්ත් ආණ්ඩුකාරවරයා ද විදේශයන්ගෙන් සහල් ආනයනය කිරීම අඩුකිරීමේ චේතනාව ඇතිව මුහුදු බඩ ප්‍රදේශ වල කෘෂිකාර්මික කටයුතු දියුණු කිරීමට උත්සාහ ගත්තේය. වී ගොවිතැනට බාධාවක් වෙතැයි සිතා සම්ප්‍රදායික රාජකාරි ක්‍රමය අවලංගු කළ ඔහු ගොවීන්ට තමන් වගාකරන ඉඩමේ පූර්ණ හිමිකම ලබාදීමට තීරණය කළේ ය. (Mendis, 1956, p.xxvi) එසේම තෝමස් මේට්ලන්ඩ් ආණ්ඩුකාරයාද ගොවීන්ට අවශ්‍ය පහසුකම් සලසාලමින් වී ගොවිතැන නගා සිටුවීමට උත්සාහ ගත්තේ ය.

දහනව වන සියවසේ මුල් දශක කිහිපය තුළදී ලංකාවට ආනයනය කළ සහල් ප්‍රමාණය වාර්ෂිකව වර්ධනය වුවද ඒ වන විටද දේශීය කෘෂිකර්මාන්තය නංවාලීම උදෙසා නිසි ක්‍රියාමාර්ගයක් ගැනීම කෙරෙහි බ්‍රිතාන්‍ය රජයේ අවධානය යොමුව නොතිබිණි. රජය යැපුම් කෘෂිකර්මය වෙනුවට වාණිජ භෝග වගාව දියුණු කිරීමට අනුග්‍රහ දැක්වීය.

ක්‍රි. ව. 1848-58 අතර කාලයේ දී දේශීය නිෂ්පාදිතය බුසල් 2,874,000 සිට 2,653,000 දක්වා පහත වැටුණු බව රජයේ නිල ලේඛනවලින් තහවුරු වේ. (Blue Books, 1848, p.58) එසේම අඩු මිලකට ලබාගැනීමට හැකිවූ බැවින් ස්වදේශකි යන් පවා වී වගා කිරීම වෙනුවට ආනයනික සහල් පරිභෝජනය කිරීමට හුරු වී සිටියහ, වී ගොවිතැනට අවශ්‍ය අනුග්‍රහය ලබාදීම වෙනුවට දිගින් දිගටම වතුවගා ක්ෂේත්‍රයට අවශ්‍ය පහසුකම් සැලසීම හේතුවෙන් ස්වදේශිකයන් බ්‍රිතාන්‍ය පාලනය කෙරෙහි අප්‍රසාදයට පත්වීම 1848 ජනතා නැගී සිටීමට පවා හේතු විය. නමුත් 1855 දී හෙන්රි වෝඩ් ආණ්ඩුකාර ධූරයට පත්වීමෙන් පසු ගොවි ජනතා ගැටළු දෙස සානුකම්පිතව බලා කෘෂිකාර්මික ක්ෂේත්‍රය දියුණු කිරීමට අවශ්‍ය පියවර ගත්තේ ය.

හෙන්රි වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සේවාව

ක්‍රි. ව. 1855 දී ලංකාවේ ආණ්ඩුකාර ධූරය සඳහා පත්ව පැමිණියේ හෙන්රි වෝඩ් ය. ඔහුගේ පාලන කාලය වූ 1855 - 1860 කාලයේදී ලංකාවේ වාරිමාර්ග ඉතිහාසය තුළ විශාල පිබිදීමක් සිදු විය. තම නිල සේවා කටයුතු ඇරඹූ වහාම වෝඩ් ආණ්ඩුකාරයා වටහා ගත්තේ ජනතාවගේ ප්‍රධාන ඉල්ලීම වන්නේ වාරිමාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණයක් සිදු කළ යුතු බව යි. ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශවල සංචාරය කිරීමෙන් අනතුරුව තමා ලත් අත්දැකීම් ඇසුරෙන් වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා නිගමනය කළේ ලංකාවට අත්‍යවශ්‍ය වන්නේ පාරවල් හා වැව් බව ය (Mills, 1964, p.130).

ජනතාවගේ අවශ්‍යතාව වන්නේ වාරිමාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණයක් සිදු කර වී වගාව ඇතුළු කෘෂිකාර්මික කටයුතු කරගෙන යෑමට බව වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා වටහා ගත් අතර ඒ සඳහා දැඩි උත්සාහයක යෙදීමට ද ආණ්ඩුකාරවරයා කටයුතු කළේ ය (Mills, 1964, p.130). දේශීය වී ගොවිතැන දියුණු කළහොත් සහල් ආනයනය සඳහා වැයවෙන අධික මුදල අඩු කරගැනීමට මෙන්ම සහල් ගෙන්වීම නිසා දැනට රජයට විඳින්නට වන පාඩුව නැති කර ගැනීමට හැකිවනු ඇතැයි ද වී වගාව දියුණු කළහොත් වැඩි ඉඩම් ප්‍රමාණයක් අස්වැද්දීම තුළින් ද රජයට ලාභ ලැබීමේ හැකියාව ඇති බව වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා පෙන්වා දුන්නේ ය (Balasingham, 1968, p.65).

ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ සිය ප්‍රථම කථාවෙන් ඔහු කියා සිටියේ තමා ලංකාවේ ආණ්ඩුකාර ධූරයේ වැඩ භාරගත් මෙම කෙටි කාල තුළදී වෙනත් කිසිදු අංශයකින් ඉදිරිපත් වූවාට වඩා විශාල පෙත්සම් සංඛ්‍යාවක් වාරිමාර්ග සම්බන්ධයෙන් තමා වෙත ඉදිරිපත්ව ඇති බව ය (SP, 1890, No III.). ලාංකිකයන්ට මේ අයුරින් නොසලකා හැරීම නුසුදුසු බව ද ඔහු පෙන්වා දුන්නේ ය. එසේම රු.5,00,000 ක් වාරිමාර්ග අරමුදල් සඳහා වෙන් කළ යුතු බව වෝඩ් යෝජනා කළේ ය. එම මුදලින් සිලිමක් හෝ ප්‍රයෝජනයකින් තොරව වැය නොවනු ඇති බව විශ්වාස කළේය (SP, 1890, No III.). එමෙන්ම වැඩි දියුණු කිරීමට ණය ලෙස දැනට ලබා දෙන පවුම් 80,000 පවුම් 100,000 දක්වා වැඩි කරන ලෙස ඉල්ලා සිටියේ ය. නමුත් යටත් විජිත කාර්යාලය මෙය ප්‍රතික්ෂේප කළෙන්,

විකල්ප මාර්ගයක් සෙවීමට වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාට සිදුවිය. ඔහු යටත් විජිත ලේකම් ග්‍රේ සාමි පැවසූ අයුරින් රජය මගින් මධ්‍යස්ථ මුදලක් වැය කිරීමට තීරණය කළේ ය. (Balasingham, 1968, p.64).

අතීතයේදී වගා කටයුතු සඳහා යොදාගත් දැනට කැලෑවෙන් වැසී ගිය විශාල බිම් ප්‍රමාණයක් ලංකාවේ දැනට පවතින බැවින් එම ජනශූන්‍ය ප්‍රදේශ ආපසු වගාබිම් බවට පත් කිරීමට හැකි වුව හොත් ජනතාව ආර්ථික වශයෙන් සමෘද්ධිමත් තත්ත්වයකට පත් කළ හැකි බව වෝඩ්ගේ අදහස විය. ලංකා නිල්පොතේ (Blue Books) සඳහන් සංඛ්‍යා ලේඛන අනුව මේ වන විට ලංකාවේ වගා කළ බිම් ප්‍රමාණය අක්කර 7,66,717 ක් වූ අතර වගා නොකළ භූමි ප්‍රමාණය අක්කර 5, 170,144ක් වූයේ ය (Blue Books,1856) වාරිමාර්ග ක්‍රම යටතේ උතුරු පළාතේ මේ වන විට පැවතියේ සීමිත වගා බිම් කීපයකි. මේ ප්‍රදේශය තුළ අක්කර මිලියන තුනකට වඩා වූ බිම් ප්‍රමාණයක් වගා නොකර තිබූ අතර අක්කර 150, 107 ක් වගා කොට තිබිණි (Blue Books, 1856).

1855 දී සිය ධූරයේ සේවය ඇරඹූ වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත වාරිමාර්ග සම්බන්ධ වාර්තා දෙකක් ඉදිරිපත් වූයේ ය. එයින් එකක් වූයේ බදුල්ලේ උප ඒජන්ත බේලි විසින් ඉදිරිපත් කළ වගා ක්‍රම හා වාරි සම්ප්‍රදායන් ඇතුළත් වූ වාර්තාවයි. මෙය 1856 දී බිහි වූ වාරිමාර්ග ආඥා පනතට පසුබිම සැකසී ය (SP, 1890, No III.). අනෙක් වාර්තාව වූයේ ඇළහැර ඇළ සම්බන්ධව ඉදිරිපත් කොට තිබූ වාර්තාවයි. එය කිය වූ ආණ්ඩුකාරවරයා දින පහක් පුරා මේ ප්‍රදේශයේ සංචාරය කොට විනාශ වී ගිය වැව් අමුණුවල තත්ත්වය සියැසින් දුටුවේ ය (SP, 1890, NoIII.). හෙන්රි වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ වාරිකර්මාන්ත කටයුතුවලට විශාල පිටුවහලක් වූයේ මෙම වාර්තා ඇසුරින් ලද තොරතුරු ය. බදුල්ලේ උප ඒජන්තවරයා වූ ජෝන් බේලි විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ වාර්තාවේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස වැව් අලුත්වැඩියා කිරීම මෙන්ම වී ගොවිතැන දියුණු කිරීමට ද රජය පෙළඹුණි. මෙම වාර්තාව ඌව පළාත සම්බන්ධව ඉදිරිපත් වුව ද එහි තොරතුරු අනෙක් දිස්ත්‍රික්වලට ද ආදේශ කළ හැකි වූයේය. බේලි දක්වන්නේ " ශත වර්ෂ ගණනාවකින් පිරිසිදු කර නැති, අත්හැර දැමූ, සොරොවු කැඩී බිඳී ගිය වැව් මේ ප්‍රදේශයේ පවතින බවය" (Mills, 1964, p.130). ප්‍රාථමික කෘෂි සමාජවලට ගම් සභාව ස්වයං පාලන ඒකකයක් සේ ක්‍රියා කලෙන් එම සමාජවල බොහෝ නීතිරීති ගම් සභාව හා බැඳී තිබුණි. යම් පුද්ගලයෙක් වංක ලෙස ක්‍රියා කරන්නේ නම් හෝ තමාට හිමි ප්‍රමාණයට වඩා ජලය ලබා ගන්නේ නම් හෝ පොදු සේවාවන් යටගේ තමාට අයිති කාර්යයන් ඉටු නොකරන්නේ නම්, ගම් සභා නීතිරීති යටතේ ඔහුට දඬුවම් කරනු ලැබීය. මෙහිදී වඩාත් වැදගත් වන්නේ කෘෂිකර්මය හා සම්බන්ධ සියලුම සම්ප්‍රදායන් ගම් සභාව හා බැඳි පැවතීම ය. සෑම පංගුකරුවෙකුටම ඔහුගේ කොටස භාරකොට තිබූ අතර වාරිමාර්ග ආරක්ෂා කිරීම ද ඔහුගේ වගකීමක් විය (Mills, 1964, p.131). නමුත් ගම් සභාව අහෝසි වීමෙන් පසු ජලය බෙදා ගැනීම සම්බන්ධව ගැමියන් තමන්ගේ අසල්වැසියන් හා ආරවුල් කරන විට ඒවා විසඳීමේ බලය හිමිවන්නේ අධිකරණවලට ය (SP, 1905, No XXXXV.). 1856 වාරිමාර්ග පනතට පසුබිම සැකසුවේ බේලිගේ මෙම වාර්තාව ය.

1856

1857 වාරිමාර්ග ආඥා පනත යනු ගම් සභා ක්‍රමය යළි ප්‍රතිෂ්ඨාපිත කිරීමක් නොවේ. මේ පනතේ වැදගත්ම ලක්ෂණය වන්නේ වාරිමාර්ග නඩත්තු කිරීම හා වී ගොවිතැන පවත්වාගෙන යාම සඳහා සම්ප්‍රදායික සිරිත් විරිත් එක්රැස් කිරීම හා එම චාරිත්‍ර ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පසුබිම සැකසීම ය (ඇඳගම,1997:83). මෙම චාරිත්‍ර ප්‍රදේශයෙන් ප්‍රදේශයට වෙනස් වූ අතර ඒවා කිසියම් අයුරකින් හෝ ලේඛනගත කිරීමක් සිදුකොට නොතිබිණි. දිගුකලක් තිස්සේ ක්‍රියාත්මක නොවීම හේතුවෙන් මෙම සිරිත් අභාවයට යමින් පැවතිනි. වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ යෝජනාව වූයේ එක් එක් ප්‍රදේශවල පැවති චාරිත්‍රවල වෙනස්කම් උපයෝගී කරගෙන විවිධ ප්‍රදේශවල ආණ්ඩුවේ ඒජන්තවරයා මගින් ඒ ඒ ප්‍රදේශයේ සම්ප්‍රදායන් හා සිරිත් විරිත් සොයා බලා යළි ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීම වඩාත් කාලෝචිත බව ය (ඇඳගම, 1997, පි. 83) .

1858

වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අදහස වූයේ ජනතාවගේ සිතුම් පැතුම්වලට හා ඔවුන්ගේ පුරුදුවලට අනුකූලව ඔවුන්ගේ සහයෝගය ලබා ගෙන වාරිමාර්ග පනත ක්‍රියාවේ යෙදවිය යුතු බව ය. එහිදි වාරිමාර්ග නඩත්තුව හා ගොවිතැන් සම්බන්ධව පවත්නා ආරවුල් විසඳීමේ බලය පැවරීම පිළිබඳව ද ගැටලු පැන නැගිණි. දේශීය ජනතාවට එවන් බලයක් දැරීමට හැකියාවක් නොමැති බව බ්‍රිතාන්‍යයේ උසස් නිලධාරින්ගේ අදහස වුව ද වෝඩ් කියා සිටියේ යුරෝපීය නිලධාරීන්ගේ මෙන්ම දේශීය ආයතනවලද සහය මේ සඳහා ලැබිය යුතු බව ය. 1856 පනතේ විශේෂ ලක්ෂණයක් වූයේ එය පිළිගෙන ක්‍රියාත්මක කිරීමට කැමති අයට පමණක් එසේ කිරීමට ඉඩදීමයි. මෙය දිවයින පුරාම එක සේ ක්‍රියාත්මක වූයේ නැත. අවශ්‍ය යැයි හැඟුන හොත් ආණ්ඩුකරුට මේ පනත ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලය තිබිණි. මේ පනත මුලින්ම ක්‍රියාත්මක වූයේ බදුල්ල, මාතලේ හා කොළඹ දිස්ත්‍රික්කවල ය. 1859 වන විට සත් කෝරළය, නුවර කලාවිය, බදුල්ල හා දකුණු පළාතේ ද මෙය ක්‍රියාත්මක කොට තිබිණි. ජනතාව මෙම පනත සතුටින් බාරගත් බව ද සඳහන් වේ (Mills, 1964, p. 133). මේ පනතේ වලංගු කාලය වසර 05 ක් වූ අතර එය අත්හදා බැලීම් කාලයකි. වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා ඉදිරියේ, ඌව ප්‍රදේශය සම්බන්ධව

මෙන්ම නුවරකලාවිය, වන්නිය හා නැගෙනහිර පළාත ද දකුණු පළාත ද සම්බන්ධව ඉදිරිපත් වූයේ එකම චිත්‍රයකි (SP, 1890, No III.). වාරිමාර්ගවල අවශ්‍යතාව මේ සෑම ප්‍රදේශයක් හමුවේම පැවති ගැටලුවකි.

වාරිමාර්ග සම්බන්ධව වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ වැදගත්ම දායකත්වය ලැබුණේ වී ගොවිතැන සහ ජල කළමනාකරණය සමග බැඳුණු පැරණි සිරිත් විරිත්වලට පුනර්ජීවනය ලබාදීමටත් ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී මතුවන ආරවුල් විසඳීම සඳහා පොදු යාන්ත්‍රණයක් ඇති කිරීමටත් ය (Balasingham, 1968, p.66).

වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා නීති පැණවීමෙන් පමණක් සෑහීමකට පත් නොවී එම නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම ද ආරම්භ කළේ ය. ඔහු 1856 පනත මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කය තුළ ක්‍රියාත්මක කළේ ඉරක්කාමම් වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම මගිනි. බ්‍රිතාන්‍ය නිලධාරියෙකු වූ බර්ච්ගේ මෙහෙයවීම යටතේ මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කය තුළ තරම් සාර්ථකව වෙනත් කිසිදු දිස්ත්‍රික්කයක 1856 පනත ක්‍රියාත්මක නොවීය. වෝඩ් ආණ්ඩුකාරයා පෙන්වා දුන්නේ ලන්දේසීන් යටතේ දී මෙන්ම ප්‍රැන්ක් හා බර්නාඩ් වැනි බ්‍රිතාන්‍ය නිලධාරීන් යටතේ ද ආඩිවිල්ලු, අඹරවිල්ලු, ඉරක්කාමම් වැනි වැව්වල වේලි ඉදිකොට ඇති බවය. ඉන් අනතුරුව මෙම පනත යටතේ වාරිමාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණය කරනු ලැබුවේ දකුණු පළාතේය (SP,1890, No III.). මේ පළාතේ කිරම වේල්ල හා ගාල්ලට නුදුරු දෙවිතුරු වැව ද ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලදි.

855න් පසු වී වගාව දියුණු කිරීමට ගත් උත්සාහය හේතුවෙන් වාර්ෂිකව ඉන්දියාවෙන් ගෙන්වනු ලැබූ සහල් ප්‍රමාණය තරමක් දුරට හෝ අඩු කරලීමට හැකිවිය. එසේ වුව ද 1854 දී දකුණු ඉන්දියාවෙන් ගෙන් වූ සහල්වල හා වී වල වටිනාකම පවුම් 412,117 ක් විය. ලංකාවේ නිෂ්පාදනය වූ ධාන්‍ය ප්‍රමාණය දේශීය අවශ්‍යතා සපුරාලීමටත් කෝපි වතුවල සේවය කිරීමට පැමිණි ඉන්දීය කම්කරුවන්ගේ ආහාර අවශ්‍යතාත් උදෙසා ප්‍රමාණවත් නොවූ හෙයින් මෙසේ විදේශයන්ගෙන් සහල් ආනයනය කිරීමට සිදුවිය. 1855 දී සහල් බුසල් 2,852,178 ක් ආනයනය කළ අතර 1860 දී එය බුසල් 3,157,835 ක් දක්වා වර්ධනය වී තිබේ (Balasingham, 1968, p. 65). දේශීය නිෂ්පාදනවලින් ගොවියාට අලෙවි කිරීම සඳහා අතිරික්තයක් වූයේ නම්, එය ඉතා ස්වල්පයකි.

වී ගොවිතැන දියුණු වුවහොත් වැවිලිකරුවන්ට සහල් ආනයනය සඳහා වැයවෙන අධික මුදල අඩු කරගැනීමට හැකිවනු ඇතැයි වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා පෙන්වා දුන්නේය. එසේම සහල් ගෙන්වීම නිසා දැනට රජයට විඳින්නට වන පාඩුව ද අහෝසි වනු ඇත. වී වගාව දියුණු කළහොත් වැඩි ඉඩම් ප්‍රමාණයක් විකිණීමට හැකිවන හෙයින් ද, එම ඉඩම් අස්වැද්දීම තුළින් ද රජයට ලාභ ලැබීමේ හැකියාව ඇත (Balasingham,1968, p.65).

1855ට පෙර රජය වාරිකර්මාන්ත දියුණු කිරීම සඳහා විශාල මුදලක් වැය කළේ නැත. 1854 දී ඌව පළාතේ උමා ඇළ ව්‍යාපාරය සඳහා වැය කළේ පවුම් 50 ක් පමණි. මෙය දිය ඇල්ලකට සම්බන්ධව තිබූ පැරණි කාලයේ පටන්ම කුඹුරු විශාල ප්‍රමාණයක් අස්වැද්දීමට ජලය ලබා දුන් ව්‍යාපාරයක් වූයේය. බදුල්ලේ උප ඒජන්තවරයාගේ පාලනය යටතේ පවත්වා ගෙන ගිය උමා ඇළ ව්‍යාපාරයට අවශ්‍ය ශ්‍රමය, ඉඩම් හිමියන් විසින් නොමිළයේ සපයන ලදි. මෙම කාර්යය පරීක්ෂා කළ වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා එහි වැඩ නිම කිරීම සඳහා අමතර පවුම් 200 ක් වෙන් කළේ ය (Balasingham,1968, p.65).

බදුල්ලේ උප ඒජන්ත බේලි විසින් වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාට ඇළහැර ඇළ ගැන ඉදිරිපත් කරනු ලැබූ වාර්තාව සලකා බැලීමෙන් පසු ඔහු එම ප්‍රදේශයේ සංචාරය කළේ ය. ඇළහැර ඇළ මගින් මින්නේරි වැවට හා තෝපා වැවට ජලය සපයනු ලැබිණි. වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයාට අවශ්‍ය වූයේ ඇළහැර ඇළ සංරක්ෂණය කළ හැක්කේ ද යන්න සොයා බැලීමටය. මේ ප්‍රදේශය ජනශූන්‍ය වීම පිළිබඳව වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා මවිතයට පත් වූ අතර ඔහුට අවශ්‍ය වූයේ එම ප්‍රදේශවල ගොවි ජනපද පිහිටුවීමට ය. නමුත් එම ප්‍රදේශවලට පදිංචියට යාමට කැමැති මිනිසුන් සොයා ගැනීමේ ගැටලුව පැවතුණෙන් එම ව්‍යාපාරය අත්හැර දැමීමට වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා තීරණය කළේ ය (Silva, 1981, p.299).

වියළි කලාපය ජනාවාස කිරීමේදී මුහුණ දුන් ප්‍රධාන ගැටලු වූයේ ජනගහණය අඩුවීම, නිසි මාර්ග පහසුකම් නොමැතිවීම, පරංගි හා මැලේරියා වැනි රෝගවලට මුහුණදීමට සිදුවීම ආදිය යි. තමන්කඩුව ප්‍රදේශයේ කළ චාරිකාවෙන් අනතුරුව ගොවි ජනපද පිහිටුවීමේ අවශ්‍යතාවය වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා වටහා ගත්තේ ය. කන්තලේ වැව යටතේ ද තඹලගාමම් හි ද ගොවි ජනපද පිහිටවූ ම සඳහා යෝජනා ඉදිරිපත්විය. කන්තලේ වැව යටතේ විශාල කුඹුරු යායවල් පැවති අතර එහි සොරොවු ද හොඳ තත්ත්වයක පැවතියේ ය. තඹලගාමම් ව්‍යාපාරය යටතේ අක්කර 5000 ක් පමණ වගා කිරීමට ඉඩකඩ තිබූ අතර මෙහි රජයේ ඉඩම් අක්කර දහසක් පමණවිය. මුල් වසර තුළදී බදු රහිතව ද ඉන්පසු බදු අය කිරීමෙන් ද මේ ඉඩම් ජනතාව අතර බෙදා දීමට වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා අදහස් කළේ ය. නමුත් මෙම ව්‍යාපෘති සම්බන්ධව ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ අනුමැතිය හිමි

නොවී ය. මේ ප්‍රදේශ වෙනුවට මඩකලපුව හා දකුණු පළාතේ මාගම අවට ප්‍රදේශ සංවර්ධනය කිරීම කෙරෙහි වෝඩ්ගේ අවධානය යොමුවිය (Balasingham,1968, p.70).

ජනශූන්‍ය ප්‍රදේශවල සිදු කරනු ලැබූ චාරිකාවලදී වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා විශාල වැව් සහ ජල මූලාශ්‍ර විනාශ වී ඇති ආකාරය සියැසින් දුටුවේය. මේ වැව් පිළිසකර කොට එම ජනශූන්‍ය ප්‍රදේශ ජනාවාසකරණය කිරීමේ අවශ්‍යතාව ද ඉදිරිපත් කළේය. වෝඩ් පැවසුවේ තමා දින 4ක් තිස්සේ විනාශ වී ගිය වැව්වලින් සපිරි ලෝකයේ සුන්දරතම පෙදෙසක සංචාරය කළ බවත්, එහිදී තමා දුටු ලොකුම අඩුව නම් මිනිසුන් නොමැතිකම බවත් ය (Balasingham, 1968, p.69). කවුඩුලු වැව සහ පදවිය වැව යටතේ ජනාවාස ඇති කිරීමට ඔහු අපේක්ෂා කළේය. එසේම සත් කෝරළයේ මිනිසුන් නුවරකලාවිය ප්‍රදේශයේ කුරක්කන් කැපීම සඳහා පැමිණීමේ සිරිතක් පැවතිණි. ඔවුහු කැමති නම් මින්නේරිය වැව යටතේ ගොවි ජනපද පිහිටුවා ඒවායේ පදිංචිය කරවීමට ආණ්ඩුකාරවරයා තුළ අදහසක් විය (Balasingham, 1968, p.70).

මඩකලපුව ප්‍රදේශයේ මීට වඩා වෙනත් තත්ත්වයක් පැවති අතර එහි අතිරික්ත ජනගහනයක් විය. ජනතාව ආර්ථික අපහසුතා නිසා වී ගොවිතැනට වඩා හේන් ගොවිතැනට නැඹුරු විය. මෙහි ප්‍රතිඵලය වූයේ රජයේ දූව රක්ෂිතවලට හානි සිදුවීම ය (Balasingham, 1968, p.70). මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කය තුළ වී වගා කරන පත්තු කීපයක් වූ අතර එම ප්‍රදේශවල අක්කර 15,396 ක් යටතේ වී බුසල් 384,950 ක් වාර්ෂිකව ලද හැකි විය. වාරිමාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම තුළින් රජය ආදායම් ලැබූ තවත් මාර්ග කීපයක් වූයේ ඉඩම් විකිණීම හා බදු අය කිරීම ය. රජයේ ඉඩම් අක්කර 30 000 වඩා වැඩියෙන් විකිණීම සඳහා පැවතිණි. මඩකලපුවේ වැව්, වඩා නිවැරදිව කියතොත් ජලාශ, ලංකාවේ පිහිටි විශාලතම හා වැදගත්ම වාරි කර්මාන්ත අතරට වැටේ. ලංකාවේ අතීත සමෘද්ධියට සහ ශ්‍රී විභූතියට හේතු භූත වූයේ ඒවා ය. අතීතයේ ලෝකයේ වී ගොවිතැන් කළ ප්‍රදේශ අතර ලංකාවේ දකුණු සහ ගිනිකොණ දිග ප්‍රදේශ ඉතාම සරුසාර ඒවා වූ බවද මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ දකුණු කොටසේ සහ හම්බන්තොට දිස්ත්‍රික්කයේද අපනයන වෙළඳාම කෙරුණු බවද සනාථ වී ඇත.

මෑත ශත වර්ෂවල වැව් නසියාකාරව නඩත්තු නොකිරීමෙන් ඒවා අතහැර දමනු ලැබීය. එහෙත් හෙන්රි වෝඩ්ගේ රාජ්‍ය තන්ත්‍රය යටතේ දක්ෂ පරිපාලකයෙකු වූ ජේ.ඩබ්. බර්ච් මහතා පළාත් භාරව සිටි සමයෙහි මේ වැව් පුනරුත්ථාපනය කිරීමේ කටයුතු සිදුවි ය. හෙන්රි වෝඩ් ගේ කාලයේදී ආරම්භ වූ විශාල ව්‍යාපාර, වූයේ රුපියල් 159,685 ක් වැය වූ රුගම් ව්‍යාපාරය, රුපියල් 54,342 ක් වැය කළ පුලුකුනාව වැව හා රුපියල් 33,679 ක් වැය වූ කඩුක්කමුනෙයි වැවයි. ඊට අමතරව සකමම් වැව වෙනුවෙන් රුපියල් 37,110 ක් ද, දිවුනෙ වැව සඳහා 43,924 ක් වඩයන්තලාව වැවට රුපියල් 55,926 ක් ද වැයකරනු ලැබීය. (කනගරත්නම්, 2008, පි.114)

හෙන්රි වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයගේ පාලන කාලය තුළදී වැව් පිළිසකර කිරීමට මෙන්ම, ධාන්‍ය නිෂ්පාදිතය වැඩි දියුණු කිරීමට ද විශේෂ අනුග්‍රහයක් දක්වන ලදී. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඔහුට අම්පාර වැව , ඉරක්කාමම් වැව කිරම හා ඌරුබොක්ක ව්‍යාපාර යටතේ විශාල මුඩුබිම් ප්‍රමාණයක් සාරවත් කුඹුරු බවට පරිවර්තනය කරන්නට හැකි විය (Ferguson, 1994, p.45) (Hundred years of the Irrigation Department, 2000, p.10).

වෝඩ්ගේ අවධානය වයඹ පළාතේ වාරිමාර්ග වෙත ද යොමු වූයේය. මාදම්පේ වේල්ල සහ වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කළ යුතු විය. එමෙන්ම දැදුරු ඔය හා නිකවැරටිය වැව හරහා අඩි 400 ක වේල්ලක් බැඳිය යුතුව තිබිණි. ඊට අමතරව ප්‍රතිසංස්කරණය කළ යුතු වූ වල්බිහි වූ වැව් රැසක් ද විය. ඇතැම් ග්‍රාමීය වැව් අඩු ජල පහසකුම් යටතේ වුව ද වගාවන් සඳහා ජලය ලබා ගැනීමට උපයෝගී කොට ගෙන තිබිණි (Balasingham,1968, p.73).

මේ පිළිබඳ සොයා බැලීමට පත් කළ කමිටුවේ සාමාජික කපිතාන් සිම් ඉදිරිපත් කළ වාර්තාවේ සඳහන් වුයේ අක්කර 28, 401 ක් අස්වැද්දීමට හැකි බවත් එයින් බුසල් 2,40, 570 ක් පමණ වූ දළ අස්වැන්නක් ලද හැකි බවත් ය. මාදම්පේ වේල්ල යටතේ ද අක්කර 600 ක් පමණ වගා කිරීමේ හැකියාව ඇති බව පෙන්වා දුන්න ද මෙම ව්‍යාපෘති දෙකම ක්‍රියාත්මක නොවීය. මේවා ක්‍රියාත්මක වූවා නම් ඒ යටතේ ඉඩම් අලෙවි කිරීමේ හැකියාව ද පැවතිණි (Balasingham, 1968, p.73).

වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා ලංකාවේ දකුණු දිග ප්‍රදේශයේ සංචාරය කරද්දි ඔහු වෙත ඉදිරිපත් වූ ඉල්ලීම්වලින් වැඩි කොටසක් වාරිමාර්ග සම්බන්ධව විය. ලන්දේසීන්ගේ පාලන කාලයේ දී මේ ප්‍රදේශ කිරම හා ඌරුබොක්ක වැනි ව්‍යාපාර යටතේ අස්වද්දා තිබුන ද දිගුකලක් නොසලකා හැරීම හේතුවෙන් පරිහානියට පත්වී තිබිණි. පෙරදී වී වගා කළ ප්‍රමාණයෙන් 1/3 ක් වත් අස්වැද්දීමට නොහැකි විය. කෙසේ වුව ද 1857 දී ආරම්භ කළ ඌරුබොක්ක වේල්ලේ කටයුතු පවුම් 9000 ක වියදමින් 1859 දී අවසන් කෙරිණි. 1860 දී කිරම වේල්ලේ ඉදිකිරීම් නිම විය. එසේම තිස්සමහාරාම වැව පිළිසකර කිරීම හේතුවෙන් මාගම් පත්තුව පෙර පැවති සශ්‍රීකත්වය වෙත

ළඟා කරවීමට හැකි විය. දකුණේ ජනතාව වෝඩ්ගෙන් කළ ඉල්ලීම වුයේ ද තම ප්‍රදේශය පෙර පැවති කෘෂිකාර්මික සමෘද්ධිය කරා ළංකරවන ලෙසට ය (SP, 1890, No III.).

වාරිමාර්ග ඉදිකිරීමේදී මුහණු දෙන්නට සිදු වූ මූල්‍ය දුෂ්කරතා මඟ හරවා ගැනීම සඳහා දක්ෂ අන්දමින් අතිරේක අරමුදල් යොදවන්නට ඔහුට හැකි විය. 1860 දී වාරිමාර්ග සඳහා යෙදවූ මුළු මුදල පවුම් 47,340 ක් පමණ විය. කෙසේ වුව ද වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් වාරිමාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම හා වී වගාව සම්බන්ධව ගත් උත්සාහයන් සාර්ථක වූ බව පෙනේ. ඉරක්කාමම් ව්‍යාපාරයේ කටයුතු නිමාවුයෙන් ඒ යටතේ ඉඩම් අලෙවි කිරීම ආරම්භ කළ හෙයින් රජයට විශාල ආදායමක් ලද හැකි විය. (Balasingham,1968, pp.74-75).

1861 දී හම්බන්තොට සහකාර ඒජන්තවරයා ප්‍රකාශ කළේ මේ දිස්ත්‍රික්කයේ වී අස්වනු අඩුවීමට හේතුව වාරිමාර්ගවල අඩුපාඩුකම් බවය. වාරිමාර්ග පහසුකම් වැඩි දියුණු කළහොත් ගොවිතැනේ පරිහානිය අවම වනු ඇති බවත් ජලය හා ස්ථිර වාරිමාර්ග ලබාදී විශ්වාසය තහවුරු කළහොත් එයින් විශාල ප්‍රතිලාභ අත්වෙන බව ගොවියා වටහා ගනු ඇතැයි ද ජලය ලබාදීම මෙන්ම ගවයන් ආරක්ෂා කිරීම ද ගොවියා ධෛර්යමත් කරන්නට හේතු වනු ඇතැයි විශ්වාස කෙරිණි (SP,1890, No III.). වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් වාරිමාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණය වෙනුවෙන් පහත වගුවෙහි දක්වෙන ව්‍යාපාර උදෙසා පවුම් 47,338 ක මුදලක් වැයකොට තිබිණි.

ව්‍යාපාර	පවුම්
ඉරක්කාමම් වාරිමාර්ග යොජ් නා ක්‍රමය - නැගෙනහිර පළාත	17, 398
කිරම වේල්ල - දකුණු පළාත	9, 150
කල්ලාර් වේල්ල - නැගනහරි පළාත	1, 462
උඉරුබොක්ක වේල්ල - දකුණු පළාත	8, 600
කරච්චි, වාරිමාර්ගයේ මිනුම් කටයුතු සඳහා	242
උමා ඇළ වේල්ල - ඌව පළාත	406
එල්ලියගොඩ කුඹුරුවල වාරිමාර්ග කටයුතු සඳහා	234
රජයේ ඒජන්තවරු මෙහෙය වූ වාරිමාර්ග කටයුතු සඳහා	8, 899

(Ali,1972, p.132)

මේ අනුව වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා මෙම ජල අවශ්‍යතාව පරිපූර්ණ කිරීමෙහි ලා විශාල දායකත්වයක් ලබා දුන්නේය.

නිගමනය

ඉහත කරුණුවලින් ගම්‍ය වන්නේ බ්‍රිතාන්‍ය ආණ්ඩුකාර හෙන්රි වෝඩ් විසින් ජල ගැටළුවෙන් පීඩා විඳින වියළි කලාපයේ ජනතාව කෙරෙහිත් දිවයිනේ සෙසු ප්‍රදේශවල වාරි මාර්ග බිඳ වැටීම නිසා පිරිහීමට පත් වගා කටයුතු සම්බන්ධවත් විශේෂ අවධානයක් යොමු කළ බවය. තමා විසින්ම පෞද්ගලිකව ඇතැම් ප්‍රදේශවල සංචාරය කොට ඒවායේ තත්ත්වය සියැසින් දැක ගැනීමට කටයුතු කළ ඔහුගේ අදහස වූයේ ලංකාවට අත්‍යවශ්‍ය වන්නේ මාර්ග හා වාරිමාර්ග ඉදි කිරීම බවය. දේශීය කෘෂිකර්මය දියුණු කොට වී වගාබිම් ප්‍රමාණය වැඩි කිරීමටත් එමගින් ලංකාවට ආනයනය කරනු ලැබූ සහල් ප්‍රමාණය හැකි පමණ අඩුකිරීමටත් ඔහු පියවර ගත් බව මෙම පර්යේෂණයෙන් පැහැදිලි වේ.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

ද්විතියික මූලශ්‍ර

ඇඳගම, මාලනි. (1997), ශ්‍රී ලංකාවේ ගම්සභා ක්‍රමයේ ඉතිහාසය, දිවුලපිටිය.

අර්සරත්නම්, එස්. (1996), ලංකාවේ ලන්දේසි බලය, අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ.

Primary Sources

Ceylon Sessional Paper No. 3, (1890) , No. 45, (1905)

Ceylon Blue Books 1848, 1856

Secondary Sources

Ali, A. (1972). *Changing conditions and persisting problems in the peasant sector of Ceylon under the British rule in the period 1833-1893*.

Balasingham, S. V. (1968). *The Administration of Sir Henry Ward, Govenor of Ceylon, 1855-60*.

Ferguson, J. (994). *Ceylon in the "Jubilee Year*" (3rd ed.)

Kannangara, P. D. (1966). *The History of the Ceylon Civil Service, 1802-1833*.

Mendis, G. C. (1956). *Colebrooke-Cameron Papers V 2*.

Mills, L. A. (1964). *Ceylon Under British Rule, 1795-1932*.

Richard Leslie Brohier. (1975). *The Story of Water Management in Sri Lanka Down the Ages*.

Richard Leslie Brohier. (2006). *The Story of Water Management in Sri Lanka Down the Ages*.

Silva, K.M. de. (1981). *A history of Sri Lanka*. Oxford Univeristy Press.

Silva, K.M. de. (Ed.) (1995) History of Sri Lanka, Vol ii.

POLICY IMPLEMENTATION ON REBUILDING SRI LANKAN TOURISM INDUSTRY DURING POST COVID-19 PANDEMIC PERIOD FROM 2019 TO 2023

LPSD Gnanathilaka[1]

Abstract

Tourism industry acts as an engine of growth in Sri Lanka which links so many other sectors in the economy. With the unprecedented crisis of COVID-19, tourism and its networked sectors were severely affected. Many researchers have studied the impact of the pandemic on different sectors including the tourism industry. Despite having all those, it was identified that there is a little amount of researches have been done on the strategies and governmental policies which have been implemented by the Government of Sri Lanka (GoSL), Central Bank of Sri Lanka (CBSL), Sri Lanka Tourist Development Authority (SLTDA) and the Board of Investment of Sri Lanka (BOI) to rebuild the Sri Lankan tourism industry. Hence, this study aims to study the policy implementation in Sri Lanka towards the tourism industry during the post-pandemic period using the secondary data from the sources of SLTDA, BOI and so on. Mainly, mixed research method was used into this study where quantitative data analyzed the performance of tourism industry through descriptive analysis and qualitative data analyzed the policies that were implemented during post-pandemic period. Findings of the study reveals that the tourist arrivals, tourist receipts, food and accommodation and both direct and indirect employment opportunities of tourism industry was severely hindered by the COVID-19 pandemic with rigorous decline of their performance until 2021. In 2022, they achieved rapid increase implementing policies such as granting debt moratorium, providing *Saubagya* COVID-19 Renaissance Facility and *Jaya Isura* loan scheme to provide working capital for enterprises in tourism industry, granting visa-free entry for visitors from seven countries, developing domestic tourism in parallel to the promotion of international tourism and so on. Yet, Sri Lankan tourism industry is needed to adapt advanced technology and effective marketing strategies in order to solve the issues that faced during the pandemic period.

Keywords: Policies, Post-Pandemic, Rebuild, Sri Lanka, Tourism

[1] Research Centre for Social Sciences, University of Kelaniya, Sri Lanka.

Email: lpsdg231@kln.ac.lk https://orcid.org/0009-0003-9890-0030

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

Tourism refers to the activities of persons travelling to and staying at places outside their usual permanent places of residence not exceeding twelve months for leisure, business and other purposes (Malagekumbura & Biyiri, 2022). Tourism acts as an engine of growth and development since decades ago leading up to 2019.

In 2019, global tourism has suffered its deepest crisis during COVID-19 period having the darkest outcomes of it from 2020 to 2022 on businesses, employment and livelihoods around the world. Travel restrictions such as border closure, quarantines, curfews and also the lack of coordination among countries in terms of health safety protocols and restrictions were the causes for the uncertainties and weak demand in the global economy. With the time period, the partial recovery in international tourism was fuelled in 2022 by strong pent-up demand and the easing the travel restrictions with the doubled arrivals in 2022 compared to 2021.

COVID-19 is one of the most unprecedented health, social and economic crisis in the world which disrupted to tourism starting from March 2020. Overall, there was a loss of 2.6 billion international arrivals in 2020, 2021 and 2022 altogether which was almost twice the arrivals recorded in 2019. Moreover, export revenues from international tourism have been declined 63 percent in 2020 and 60 percent in 2021 compared to 2019 in real terms with the rebounded effect in 2022 with 24 percent below pre-pandemic levels. However, COVID-19 pandemic has left its marks on the economy by hindering the economic activities of tourism sector making the loss of USD 2.5 trillion in tourism revenues, dropping the share of international tourism from7 percent to 3 percent of global exports, falling tourism from 3rd to 9th place as global export category and increased average spending per trip during 2020-2022 period (Impact Assessment of the COVID-19 Outbreak on International Tourism | UN Tourism, n.d.).

Regionally, Asia and Pacific suffered severely from the impact of pandemic and implemented strongest travel restrictions with the 84 percent decline of international arrivals in 2020. When considering the tourists' earnings, it declined to 80 percent below 2019 as many destinations remained closed to non-essential travel. As Sri Lanka is one of the most well-known tourist destinations within Asia, the tourism industry is making valuable contribution to Sri Lankan economic and socio cultural development (Sivesan, 2020). It is one of the fastest growing industries and the largest foreign exchange earner within the country's economic profile. It was crippled by the catastrophe of COVID-19 in 2019 with the containment measures and its repercussions.

During the year of 2019, Sri Lankan economy also has a dismal performance due to the impact of COVID-19 and the Easter Sunday attacks when Sri Lanka was graduated to the upper middle income country as per the World Bank Classification of countries published in July 2019. Both these crises have made the turbulent environment in Sri Lanka worsening the sluggish growth of the economy having a severe impact on the tourism sector with its spillover effects across the economy especially in the tourism industry and its related activities including accommodation, transportation, wholesale and retail trade activities and other personal services.

According to the Board of Investment of Sri Lanka, it specifies some key targets to achieve in related to tourism industry namely tourists earnings approximately US $ 8 billion, tourists arrivals approximately 4 million and talent pool sector-wise approximately 400,000+ by 2025. Despite the temporary setback posed by the pandemic, appropriate growth supportive strategies were implemented

to address longstanding structural issues and enhance domestic production, improve export orientation and attract foreign direct investments (FDI). Policymakers in every country are still struggling to grapple with the crisis of pandemic amidst numerous uncertainties. Back in 2019, Sri Lanka was following relatively successful early measures to stop the spreading of virus backing off some economic activities which had a notable impact on tourism industry in Sri Lanka.

Despite of suggestions and strategies were proposed by the researchers in related to the COVID-19 pandemic, the post-pandemic strategies, governmental policies and their effect on the post-pandemic recovery of tourism industry in Sri Lanka is not satisfactorily analyzed with the required data. Identifying that research gap, this study aims to study the policy implementation in Sri Lanka towards the tourism industry during COVID-19 pandemic.

Literature Review

Tourism industry is an umbrella industry networked with so many other sectors in the economy such as hotel, education, travel and transportation, retail and so on (Ranasinghe et al., n.d.). According to the study of (Sivesan, 2020), it has been revealed that the Sri Lankan tourism industry was performed well aftermath of the civil war with the increased tourists year by year until the Easter Sunday attacks in 2019. It was from 447,890 in 2009 to 1,913,702 in 2019. Though the tourists traffic to Sri Lankan decreased from 2010-2013 due to international war crime inquiry, global economic recession and climate events but it increased between 2014 and 2019. While being recovered from the Easter Sunday attack, the tourism industry in Sri Lanka experienced the brunt of the pandemic of not attracting tourists from China, India and Europe which was the tradition of the country.

Tourism industry in nature generates both direct and indirect employment opportunities for many people. Large numbers of employees have lost their work due to the closure of businesses in tourism industry such as restaurants, hotels, travel agents and tourist airline services leading small and medium enterprises entrepreneurs' livelihood damages (Sivesan, 2020). According to the Central Bank of Sri Lanka Report (2019), approximately 60 percent of informal sector employees and estimated 1.9 million daily wage earners were in the precarious position.

The whole tourism system was hindered in the spheres of international and domestic tourism, day visits and segments of cruises, public transport, accommodation, cafes and restaurants, conventions, festivals and sports events. Spreading the positive news through news channels and social media platforms to aware both domestic and international tourists were suggested to increase the performance of the sector (Ranasinghe et al., n.d.)

The special campaign named "Travel Tomorrow" has become the common thread of every country which was initiated by the World Tourism Organization as a response to the pandemic. Furthermore, it was revealed that the community based tourism should be properly encouraged and destinations should be rebranded (Ranasinghe et al., n.d.). (Suresh et al., 2020) explores that GoSL had announced fiscal measure to support the hotel industry travel agencies and tourists guide facilitating low interest loans over a 2 year period and leasing facilities to purchase tourism-related vehicles for safari rivers.

Alternative tourism including ayurvedic tourism and domestic tourism has been developed during the COVID-19 revival phase in order to maintain the satisfactory performance in the tourism industry (Malagekumbura & Biyiri, 2022). In the National Export Strategy for 2018-2022, a wellness segment has been identifies as an essential strategy emphasizing the ayurvedic tourism to earn income instead of mass tourism especially during the pandemic period. It was further identified that the health and

wellness has been become the main travel purpose among western tourists resulting higher demand for alternative tourism. There was a 0.1 percent growth in the category of tourists who visit for health purposes in 2019 compared to the previous year.

Methodology

Mixed research method was deployed into this study which utilizes both qualitative and quantitative data. Both data was collected through the secondary sources. Mainly, data was derived from annual reports of Sri Lanka Tourism Development Authority, Central Bank of Sri Lanka, and Board of Investment of Sri Lanka so on. Quantitative data was analyzed by using descriptive analysis.

Results

Post-Pandemic Performance of Sri Lankan Tourism Industry

Tourist Arrivals and Tourist Receipts

The COVID-19 pandemic caused severe disturbances to mobility and tourism-related activities with the overall contraction in services in 2020 by 1.5 percent in value added terms. It has affected on tourism-related services and activities as tourist arrivals dropped drastically since mid-March 2020 due to travel bans.

Table 1: Tourists Arrivals, 2013-2022

Year	Tourists Arrivals
2013	1,274,593
2014	1,527,153
2015	1,798,380
2016	2,050,832
2017	2,116,407
2018	2,333,796
2019	1,913,702
2020	507,704
2021	194,495
2022	719,978

Source: Sri Lanka Tourism Development Authority

The number of tourists arrivals in 2019 declined by 18 percent reflecting the setback in the tourism industry. It was further declined until 2021 according to Table 1 following a significant increase in international tourist arrivals to the country in 2022 recording a 270.2 percent increase compared to the 194,495 tourists in 2021. Most of international tourists arrived from the largest sources of tourists to Sri Lanka; Europe enjoying the strongest relative increase in 2022 having 42.5 percent and then from the Asia and Pacific recording nearly 20 percent. India has been the top international tourist market to Sri Lanka accounting for 17.1 percent of the total traffic in that year. The same trend was maintained in 2023 attracting more tourists from Europe and then from Asia and Pacific region. When concerning to last year, 767,913 tourist arrivals recorded from January to July 2023.

With the decreased tourist arrivals, the official tourist receipts were also declined from 2018 to 2021 as in the Fig.1. It was recovered in 2022 recording US $ 1,136.31 million and US $ 1,093.98 million until July 2023.

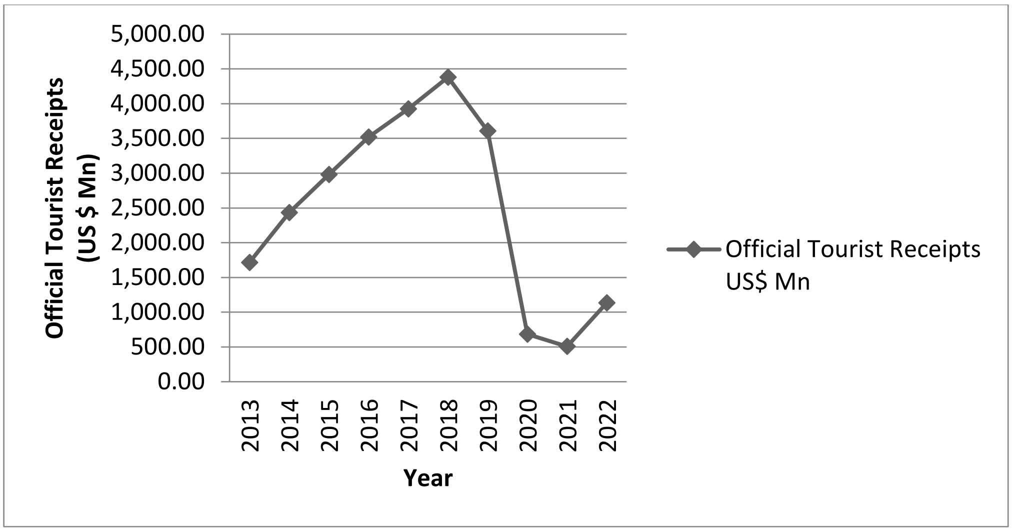

Figure 1: Official Tourist Receipts (US $ Mn), 2013-2022
Source: Sri Lanka Tourism Development Authority

Accommodation

Consumption expenditure on restaurants and hotels slowed down in 2019 with the sluggish demand for accommodation and restaurant facilities. With the significant contraction in tourist arrivals, accommodation, food and beverage service activities contracted by 39.4 percent in 2020 in value added terms.

Table 2: Annual Room Occupancy Rate (Graded), 2013-2022

Year	Annual Room Occupancy Rate (Graded)
2013	71.7
2014	74.3
2015	74.5
2016	74.76
2017	73.27
2018	72.77
2019	57.09
2020	14.96
2021	18.6
2022	30.4

Source: Sri Lanka Tourism Development Authority

The room occupancy rate in graded hotel establishments approved by the SLTDA decreased substantially to 57.1 percent in 2019 compared to 72.8 percent in 2018. It has been further decreased significantly in 2020 compared to 2019. According to the Central Bank Report of 2021, gradual rebound in tourist arrivals made other tourism-related activities of accommodation, food and beverage service activities to recover from their lower performance by 1.9 percent in 2021. During the post-pandemic period, accommodation of the sector was developed from 2021 until now.

Employment

According to the estimates of the SLTDA, direct and indirect employment in the tourism sector is 4.6 percent of the total labour force in Sri Lanka. As a source of generating employment opportunities by the tourism industry, it paves the way to access both direct and indirect job opportunities such as public transport, accommodation, cafes and restaurants, conventions, festivals and sports events.

Table 3: Direct and Indirect Employment (Estimated), 2013-2022

Year	Employment	
	Direct	Indirect (Estimated)
2013	112,550	157,600
2014	129,790	170,100
2015	135,930	183,506
2016	146,115	189,544
2017	156,369	202,846
2018	169,003	219,484
2019	173,592	229,015
2020	175,990	171,761
2021	177,476	180,451
2022	190,521	195,715

Source: Sri Lanka Tourism Development Authority

Direct employment opportunities have been increased continuously during the post pandemic period while indirect employment decreased from 2019 to 2020 approximately by 10,000 and then increased in 2021 and 2022.

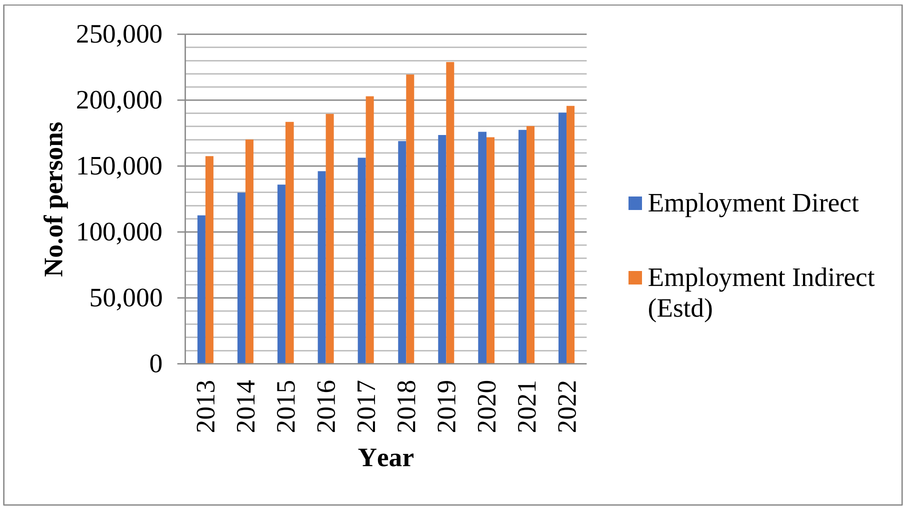

Figure 2: Direct and Indirect Employment (Estimated), 2013-2022
Source: Sri Lanka Tourism Development Authority

Fig.2 shows that there is a gradual increase in the direct employment opportunities but the indirect employment opportunities at initial years maintained a gradual increase during pre-pandemic period. Then onwards, it had under-performed from latter part of 2019 with loss of jobs in restaurants, hotels, and Micro, Small and Medium enterprises (MSME) and due to the closure of businesses and industries.

Post-Pandemic Policy Implementation

Even though the effect of pandemic hinged the Sri Lankan economy severely, measures to achieve normalcy in the domestic economic activities could enable Sri Lanka to record faster recovery especially in the tourism sector and its components such as foods and beverages, accommodation and transport facilities.

To address the effects of pandemic, Sri Lanka implemented three types of policies; border control and health sector policies, fiscal measures, and monetary and financial sector measures. Among these policies, Government of Sri Lanka (GoSL) and Central Bank of Sri Lanka (CBSL) adopted fiscal and monetary measures to provide relief to businesses and individuals affected by the pandemic. In order to ease the burden on businesses and individuals from the outbreak and containments measures, GoSL and CBSL undertook following key measures.

- A wide ranging debt moratorium has been granted for the tourism, plantation, IT and apparel sectors, related logistics providers and small and medium scale enterprises.
- Above businesses were received working capital loans and investment purpose loans at concessional rates. In order to support this, financial institutions have been requested to reschedule non-performing loans.
- Introduction of the 'Saubagya COVID-19 Renaissance Facility' which provided working capital for adversely affected businesses to rebuild their activities.
- Various concessions for businesses engaged in the tourism, apparel, and wholesale and retail trade sectors were introduced.

The annual report of CBSL (2019) emphasized that the image of Sri Lanka as a safe and tourism friendly destination can be improved with the strategies of;

- introducing smart technology and standardization using various social media platforms, impactful media campaigns
- using smart technology such as focused messaging, an automated visa granting process, border control, Wi-Fi based tour guiding techniques, real time tourist traffic monitoring
- providing information services at main tourist attractions
- improving transport hubs for proper guiding
- increasing safety
- preventing touting
- improving public transport and standardizing taxi services
- introducing tourists friendly tour guiding, ticketing and advanced booking systems
- ensuring clean sanitary facilities

The GoSL took several measures to rebuild the tourism industry after the Easter Sunday attacks with the special emphasis on the tourism promotion, financial and fiscal support to sectors to tourism-related activities (CENTRAL BANK OF SRI LANKA | ANNUAL REPORT 2019, 2020).

- In accordance with that, a debt moratorium was introduced in May 2019 on both capital and interest payments related to credit facilities to registered businesses in the industry. This was valid until end March 2020 has been extended due to the outbreak of the COVID-19 pandemic.
- Also, a separate relief package was introduced by the government in May 2019 to informal sector stakeholders of the tourism sector.

- Licensed commercial banks were permitted to use the funds in *Jaya Isura* loan scheme under the government's Enterprise Sri Lanka programme and the *Saubagya* loan scheme of the time CBSL to grant working capital facilities to those tourism-related businesses.

Innovative strategies to entice both international and domestic tourists were implemented to keep the tourism sector functioning in the new normal (CENTRAL BANK OF SRI LANKA | ANNUAL REPORT 2020, 2021). The innovative concept of "bio-bubbles" was introduced with the re-opening of the Sri Lankan borders for the tourists in 2021. It was expanded by including more authorized accommodation providers and tourist sites. Also, regional bio-bubbles were negotiated with the countries like Maldives which has opened up for tourism. Along with those, travel corridors were created with other countries.

It has been further emphasized that the tourism related authorities should work with the private sector to improve domestic tourism by minimizing the number of Sri Lankans from travelling abroad for leisure. In order to bring it into practice, the measures of scheduled tour packages for weekends, customized tours for different age groups, educational tours, and retreats and tours for different income groups have been executed in post pandemic period. Following measures were taken into account to develop the domestic tourism in Sri Lanka along with the international tourism.

- Creating more user-friendly and localized information portals on local attractions
- Creating information on arranged tours for locals
- Enhancing the connectivity by providing transportation to tourist sites from city centres
- Addressing the concerns of locals related to personal safety, lack of facilities at tourist sites, noise pollution, having to buy costly tickets at individual tourist attractions, overcrowding etc.
- Introducing the insurance schemes and social safety mechanisms for those who are engaged in the sector in order to face for the unexpected challenges
- Mechanisms to recover due taxes from unregulated accommodation providers and other service providers such as websites that provide a platform for tourism services to be marketed for a fee was developed and strictly executed.

Implementing aforementioned policies and suggestions in timely manner helped to develop the tourism sector in the face of the new normal building the resilience of the sector to sustain as a major foreign exchange earner of the country.

Several measures were taken by the Ministry of Labour in 2020 to improve the industrial harmony and to handle labour issues which was occurred during the pandemic period (CENTRAL BANK OF SRI LANKA | ANNUAL REPORT 2020, 2021).

- Amongst the measures, it was decided that the retention of employees in institutions where work was suspended due to the pandemic and implementing a roster system or any other suitable mechanism to ensure the availability of employment opportunities to all employees in a way to give monthly work proportionately.
- Further, it was suggested that to pay 50 percent of the last paid basic salary or Rs.15, 500 per month in a more favourable to the employee where employees were required to stay at home due to lack of wok in the months of May and June 2020. Except the tourism industry, it was needed to seek the approval from the Commissioner General of Labour.
- During the post- pandemic period, the government continued to facilitate industries to address economic crisis ensuring their continuity. In related to that, the CBSL requested licensed banks

and non-bank financial institutions to provide appropriate credit concessions on a case-by-case basis for the affected borrowers in all economic sectors including the Micro, Small and Medium Enterprises (MSME) sector for a period of six months considering the adverse consequences of the pandemic period on those business activities.

- Around USD 13.5 million of the undisbursed amount of the 'small and medium-sized enterprise line of credit' loan scheme was reallocated to the SMEs engaged in agriculture, tourism and other export-oriented sectors by providing the affordable working capital loans at a rate determined on Average Weighted Deposit rate (AWDR) plus a reasonable margin.

In 2023, Sri Lanka's Cabinet has also approved visa-free entry for visitors from seven countries including China, India, Russia, Malaysia, Japan, Indonesia and Thailand as a pilot project until 31st March 2024 with the purpose of attracting more tourists to Sri Lanka to five million over coming years. Also, GoSL has identified the importance in investment to enhance the performance of the sector by approving 22 projects which collectively include the development of 1,080 rooms in 2023 (Post-COVID-19 Challenges and the Way Forward for Sri Lanka Tourism | Daily FT, n.d.)

Discussion

With the presented data of the study indicates that the COVID-19 has severely affected the tourism and hospitality industry which are more inter-dependent with other industries. There is a well-indicated declined trend in the number of tourists in Sri Lanka due to its heavy reliance on the Western European markets such as United Kingdom and Germany who had been hit hard during the pandemic period.

However, the tourism promotion campaigns and other effective measures that were implemented after the Easter Sunday attack made tourists to visit Sri Lanka again with the gradual recover since June 2019. Unfortunately, again the tourist arrivals which were already affected by Easter Sunday attacks in 2019 was further declined by 73.5 percent in 2020. Lifting the international and domestic travel restrictions, introducing the bio-bubbles for international tourists along with the attractive tour packages have made month-on-month growth in tourists arrivals at the end of the same year. Moreover, domestic tourism activities were rebounded as many hotels offered exclusive discounts for local travellers.

Reshaping and repositioning of Sri Lankan tourism industry was more concerned in this period with the implementation of health guidelines by the tourism related businesses and both international and domestic tourists. With the government action of opening the gate for the national and international investments in the tourism and hospitality industry, many international chain hotels are functioning island wide with larger accommodation capacity.

Amongst the top ten source markets by December 2021, India, Russia and United Kingdom were ranked as first three countries with the share of 42 percent and 12 percent by each latter country respectively (TOURISM Sector, n.d.). Even though the tourists' arrivals have been increased in 2021 slightly but remained around 69 percent below 2019 levels with the moderate rebounding of domestic tourism.

By 2022, Colombo was listed as the best destinations to travel in 2022 and Sri Lanka was in twenty best places to visit in 2020 as per the CNN Travel's. Sri Lanka was also ranked as one of the top 25 islands in the world as per the travel+ leisure magazine for 2021, No.04 as the world's top Wellness Tourism Destination best for spiritual health by Global Wellness Institute, 5th best country in the world to travel to in 2021 by the Conde Nast 2021 Readers' Choice Awards and won "Back on the Map" award offered by Wanderlus Reader Travel Awards 2020 ((TOURISM Sector, n.d.).

Despite of aforementioned rankings, Sri Lanka as one of the top tourists' destinations in the world, it has some left key areas to be invested in order to have modernized tourism industry rather than a conventional one. Investing in leisure and recreational activities such as golf course, theme parks, shopping complexes, water sports; tourist accommodation and services including hotels, resorts, villas; adventure and eco-tourism; transportation including yacht marina, coastal ferry services, cruise lines and skill development such as hotel, hospitality training institutes were pinpointed as the most concerned areas (TOURISM Sector, n.d.).

Conclusion and Recommendations

It is evident fact that Sri Lankan tourism industry and its related activities and services were severely affected by the COVID-19 pandemic. Mainly, tourist earnings and earnings from food and accommodations sectors were declined in a larger amount with the travel bans and import bans so on. During the pandemic, it was found that Sri Lankan tourism industry was highly depended on the European regional countries such as Ukraine and Russia rather than focusing on other regions such as Asia, Pacific so on. In addition to that, international tourism was highly highlighted and heavily relied by Sri Lankan community rather than domestic tourism. With the policy implementations in related to those concerns and others, the performance of the Sri Lankan tourism industry is being recovered following the policies on domestic tourism, financial relief schemes and debt moratorium for the affected MSMEs by the pandemic during the pandemic period. To attract regional tourists from Asia and Pacific, the visa free scheme was implemented recently by GoSL including China, India, Russia, Malaysia, Japan, Indonesia and Thailand as a pilot project. The potential of Sri Lankan tourism industry remains largely unexplored due to the obsolete technology which is being used in the industry since a long period. With the repercussions of the Easter Sunday attack and the COVID-19, it has been emphasized that Sri Lanka's tourism industry is needed to embrace new technology and attract investors to promote and sustain the industry. In order to bring the tourism industry to its full capacity, it is worthy to address the issues of clustered overcrowding, low quality tourism infrastructure and lack of attractions to serve tourists of all ages.

References

ANNUAL REPORT 2020. (2020). SRI LANKA TOURISM DEVELOPMENT AUTHORITY.

CENTRAL BANK OF SRI LANKA | ANNUAL REPORT 2019. (2020). CENTRAL BANK OF SRI LANKA.

CENTRAL BANK OF SRI LANKA | ANNUAL REPORT 2020. (2021). CENTRAL BANK OF SRI LANKA.

CENTRAL BANK OF SRI LANKA | ANNUAL REPORT 2022. (2023). CENTRAL BANK OF SRI LANKA.

COVID-19 and Sri Lanka: Challenges, Policy Responses and Outlook. (2019). CENTRAL BANK OF SRI LANKA.

Impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism | UN Tourism. (n.d.). https://www.unwto.org/impact-assessment-of-the-covid-19-outbreak-on-international-tourism

International Tourism Highlights, 2023 Edition – The Impact of COVID-19 on Tourism (2020–2022), revised and updated in October 2023. (2023). https://doi.org/10.18111/9789284424986

Malagekumbura, M. K. N. K., & Biyiri, E. W. (Eds.). (2022). THE CHALLENGES AND POTENTIAL TO PROMOTE AYURVEDIC TOURISM IN SRI LANKA DURING THE POST-COVID-19 PANDEMIC. *1stInternational Research Symposium on Management 2022*.

Malin. (2021, November 25). *Post-Covid tourism & travel trends to look out for*. Sri Lanka Tourism Alliance. https://www.srilankatourismalliance.com/news-and-updates/post-covid-tourism-travel-trends-to-look-out-for/

Post-COVID-19 challenges and the way forward for Sri Lanka tourism | Daily FT. (n.d.).

https://www.ft.lk/columns/Post-COVID-19-challenges-and-the-way-forward-for-Sri-Lanka-tourism/4-699020

Ranasinghe, R., Damunupola, A., Wijesundara, S., Karunarathna, C., Nawarathna, D., Gamage, S., Ranaweera, A., & Idroos, A. (n.d.). Tourism after Corona: Impacts of Covid 19 Pandemic and Way Forward for Tourism, Hotel and Mice Industry in Sri Lanka. *Social Science Research Network*. https://doi.org/10.2139/ssrn.3587170

Sivesan, S. (2020). Beyond Collapse: The Message of COVID–19 to the Sri Lankan Tourism Industry. *Journal of Tourismology*, *6*(2). https://doi.org/10.26650/jot.2020.6.2.0007

Suresh, K., Sivaguru, T., Darmalingam, S., Suresh, J., & Wilson, C. (2020). THE IMPACT OF COVID-19 ON THE SRI LANKAN TOURISM SECTOR AND ITS FUTURE PROSPECTS. *American Journal of Humanities and Social Sciences Research (AJHSSR*, *4*(11), ISSN:2378-703X.

talkingeconomics - Fuelling Sri Lanka's Tourism Sector to Achieve SDGs. (2017, December 8). https://www.ips.lk/talkingeconomics/2017/12/08/fuelling-sri-lankas-tourism-sector-to-achieve-sdgs/

talkingeconomics - Who, When, Where? Improved Data and Information for Tourism Development in Sri Lanka. (2019, March 27). https://www.ips.lk/talkingeconomics/2019/03/27/who-when-where-improved-data-and-information-for-tourism-development-in-sri-lanka/

The Impact of the Easter Sunday Attacks. (2019). CENTRAL BANK OF SRI LANKA.

The Role of Tourism during Post-Pandemic Recovery in Sri Lanka. (2021). CENTRAL BANK OF SRI LANKA.

The UN Tourism Data Dashboard | Tourism Data. (n.d.). https://www.unwto.org/tourism-data/unwto-tourism-dashboard

Tourism Growth Trends- 1985 to 2022. (n.d.). Research & International Relations Division, Sri Lanka Tourism Development Authority.

TOURISM Sector. (n.d.). The Board of Investment of Sri Lanka.

UNWTO. (2020). *COVID-19: MEASURES TO SUPPORT THE TRAVEL AND TOURISM SECTOR*.

UNWTO 2021: A Year in Review | Tourism United, Resilient and Determined. (n.d.). https://www.unwto.org/2021-a-year-in-review

YEAR IN REVIEW 2022. (2022). Research & International Relations Division, Sri Lanka Tourism Development Authority.

YEAR IN REVIEW 2023 AUGUST. (2023). Research & International Relations Division, Sri Lanka Tourism Development Authority.

A STUDY OF DR. K.D.G. WIMALARATNE'S ROLE IN DOCUMENTATION MANAGEMENT AND CONSERVATION

HWK Sajeewani[1] and BGSP Wimalasiri[2]

Abstract

We are currently in an era where information is central to nearly all aspects of life. Effective management and archiving of documents play a crucial role in preserving this information, which is vital for safeguarding knowledge. Knowledge preservation has benefited significantly from advances in records management and conservation. This study aims to explore the academic contributions of Dr. K. D. G. Wimalaratne, a distinguished historian, expert in records management and preservation, visiting lecturer, and former Director of the National Archives. The research was conducted through a literature review based on secondary sources. The findings reveal that Dr. Wimalaratne has authored 26 books and pamphlets on various subjects, along with 20 research papers. Notably, the Lake House Library maintains a special section named after him, which contains 117 newspaper articles, of which 93 were penned by Dr. Wimalaratne. His work also had a lasting impact on education, as he was instrumental in incorporating "History" into the school curriculum. As a scholar, teacher, researcher, writer, and professional in the fields of document archiving, records management, and conservation, Dr. Wimalaratne's legacy is profound. His contributions are particularly significant in an era where these fields should garner more attention from contemporary researchers.

***Keywords*:** Conservation, Documentation Management, Former Director of National Archives, Sri Lanka, K.D.G. Wimalaratne,

[1]Assistant Librarian, Gampaha Wickramarachchi University of Indigenous Medicine, Sri Lanka

Email: kusala@gwu.ac.lk, https://orcid.org/0009-0009-7702-176X

[1] Senior Assistant Librarian, University of Kelaniya, Sri Lanka,

Email: sulekaw@kln.ac.lk, https://orcid.org/0000-0001-6489-5139

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණයෙහිලා ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න භූමිකාව පිළිබඳව අධ්‍යයනයක්

එච්.බී.කේ. සජීවනී සහ බී.ජී.එස්.පී. විමලසිරි

සාරසංක්ෂේපය

අද අප ජීවත් වන්නේ තොරතුරු හෙවත් විඥාපනය මත රදා පවත්නා යුගයකය. දැනුම සුරැකීම සඳහා තොරතුරු හෙවත් විඥාපනය අත්‍යවශ්‍යය වේ. මානව වර්ගයාගේ ප්‍රගමනය උදෙසා දැනුම සුරැකීම නැමති සංකල්පය මඟින් වැදගත් වූ කාර්යයන් රැසක් ඉටුකරනු ලබන අතර ඒ සඳහා ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණයෙන් ලැබෙනුයේ නොමඳ පිටුවහලකි. ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න ඉතිහාසය, ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණය පිළිබඳව ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රවීනයෙකු, බාහිර කථිකාචාර්යවරයෙකු, සහ ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ හිටපු අධ්‍යක්ෂකවරයෙකු ලෙස එතුමා පිළිබඳව රචනා වූ ශාස්ත්‍රීය ලේඛන අල්ප වූ බැවින් එම හිඩැස පිරවීම සහ ඔහු විසින් එම ක්ෂේත්‍ර කෙරෙහි දක්වන ලද ශාස්ත්‍රීය දායකත්වය විමැසීම මෙහි අධ්‍යයන ගැටලුව ලෙස යොදා ගන්නා ලදි. මෙතුමාගෙන් සිදු වූ ශාස්ත්‍රීය දායකත්වය පිළිබඳව විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් සිදු කිරීම මෙහි ප්‍රධාන අරමුණ කර ගනිමින්, ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න යනු කවුරුන්ද? පුවත්පත් මාධ්‍ය තුළ ඔහුගේ භූමිකාව කෙසේවීද? ඉතිහාසය විෂය සඳහා ඔහු දක්වන ලද දායකත්වය කෙබඳු වීද යන්නත් මෙහිදී අධ්‍යයනය කරන ලදි. පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ලෙස විවිධ ද්වීතීයීය මූලාශ්‍ර ආශ්‍රයෙන් සාහිත්‍ය ගවේෂණ ක්‍රමවේදය උපයෝගී කර ගනිමින් මෙම අධ්‍යයනය සිදු කරන ලදි. මෙතුමා විසින් රචිත ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ සහ ශාස්ත්‍රීය ලිපි එකතුවක නාමාවලියක් සකස් කිරීමත් පුවත්පත් මාධ්‍යය තුළ එතුමාගේ භූමිකාව කෙබදුදැයි අධ්‍යයනය කරනුවස් විවිධ සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර භාවිත කරන ලදි. මූලාශ්‍ර, අන්තර්ගත විශ්ලේෂණයක් සිදු කරමින් ලබා ගත් තොරතුරු ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක ස්වරූපයෙන් ඉදිරිපත් කරනු ලැබීය. විමලරත්න මහතා ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ සහ පුස්ථිකා (Pamphlet) විසිහයක් (26), ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණ ලිපි විස්සක් (20) රචනා කර ඇති බවත් ලේක් හවුස් පුස්තකාලයෙහි මෙතුමා නමින් වෙන් වූ පෞද්ගලික ලිපිගොනුවක් ඇති බවත් නිරීක්ෂණය විය. විමලරත්න මහතා පිළිබඳව රචනා කරන ලද පුවත්පත් ලිපිවලින් සහ මෙතුමා විසින් පුවත්පත් සඳහා රචනා කරන ලද පුවත්පත් ලිපි 117කින් එම ලිපිගොනුව සමන්විතව ඇති අතර එහි සිංහල සහ ඉංග්‍රීසි භාෂා ද්විත්වයෙන්ම රචනා වූ ලිපි අන්තර්ගතය. එම ලිපි අතුරින් ලිපි 93 ක්ම රචනා කර ඇත්තේ විමලරත්න මහතා විසිනි. මෙතුමා ඉතිහාසය පාසල් විෂය මාලාවට ඇතුළත් කිරීම සඳහා මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කළ බවත් ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණ විෂය ක්ෂේත්‍රයෙහි වූ මනා වෘත්තිකයෙකු, ගුරුවරයෙකු, පර්යේෂකයකු සහ ලේඛකයකු ලෙස සිය භූමිකාව මැනවින් ඉටුකර ඇති බවත් මෙම විෂයය ක්ෂේත්‍රයන් පිළිබඳ ප්‍රාමාණික විද්වතෙකු ලෙස ක්‍රියාකර ඇති බවත් මෙම අධ්‍යයනය මඟින් නිගමනය කළ හැකිය. එසේම ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණය පිළිබඳ නූතන පර්යේෂකයින්ගේ අවධානය යොමු කළ යුතු අවධියක මෙවැනි විද්වතුන් විසින් සිදු කරන ලද ශාස්ත්‍රීය මෙහෙවර ඇගයීමට ලක් කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

ප්‍රමුඛ පදඃ ලේඛන කළමනාකරණය, සංරක්ෂණය, ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න, ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ හිටපු අධ්‍යක්ෂක

හැඳින්වීම

වර්තමානය සෑම තත්පරයක් පාසාම අතීත මතකයන් බවට පත්වන අතරම අනාගතය ඒ හා සමාන වේගයෙන් වර්තමාන ලෝකයට හිමිකම් කියාපානු ලබයි. අද වන විට සමස්ත සමාජයම තොරතුරු හෙවත් විඥාපනය මත රදා පවතී. යම් සංවිධානයක ප්‍රාග්ධනය, ශ්‍රමය සහ දේපළ ඉතා වැදගත් සම්පත් ලෙස හැඳින්වුව ද වර්තමානය වන විට ඉතාමත් වැදගත් ම සම්පත ලෙස ''තොරතුරු'' හඳුන්වා දිය හැකිය. තොරතුරු හෙවත් විඥාපන සම්පත නොමැති වූවහොත් නැවත ලබා ගැනීම ඉතාම අසීරුය. අතීතය සහ වර්තමානය සම්බන්ධ කිරීමේ ප්‍රධාන මෙවලමක් ලෙස ලේඛන හඳුනාගත හැකිය. ප්‍රාග්ධනය, ශ්‍රමය, දේපළ ආදිය නැවත ලබා ගැනීමට විවිධ මූලාශ්‍ර ඇති නමුත් තොරතුරු ගැබ් වී ඇති ලේඛන මාධ්‍ය විනාශ වී ගිය පසු නැවත ලබාගත නොහැකිය. ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණය, ලේඛන සඳහා වැදගත් වන්නේ මෙබැවිණි. "1973 අංක 48 දරණ ජාතික ලේඛනාරක්ෂක පනත අනුව ලේඛනයක් හෙවත් පොදු ලේඛනයක් යනු, කාර්යාලයක නිල කාර්යයක් ඉටු කිරීමේදී එම කාර්යාලයේදී නිල වශයෙන් බාර ගන්නා ලද, ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද හෝ පිළියෙල කරන ලද යම් අත් පිටපතක, ලියවිල්ලක, ලිපියක, රෙජිස්ටරයක, වාර්තාවක, පොතක, සඟරාවක, සිතියමක, රේඛා පත්‍රයක, පිඹුරක, චිත්‍රයක, පින්තූරයක, ඡායාරූපයක (ශිලා ලේඛන නොවන) ද්‍රව්‍යයක අතින් ලියන ලද, අඳින ලද, මුද්‍රණය කරන ලද හෝ වෙනත් කිසියම් ආකාරයකින් ප්‍රකාශිත ලේඛනයක මුල් පිටපත හෝ පිටපතක්ද, සිනමා පටයක්, තැටිගත කරන ලද්දක්, පටිගත කරන ලද්දක්, තැටියක් හෝ වෙනයම් මාධ්‍යයකින් නිර්මාණය කරන ලද්දක් ඇතුළත් වේ. මෙම නිර්වචනයට ශ්‍රව්‍ය - දෘශ්‍ය මෙන්ම පරිගණක නොහොත් විද්‍යුත් මාධ්‍යය ද අඩංගු වන බව පැහැදිලිය. ශ්‍රව්‍ය දෘශ්‍ය ලේඛන යනු, ස්වරූපයේ තැකීමකින් තොරව පින්තූර සහ හෝ ශ්‍රව්‍යමය ස්වභාවයක් ගනු ලබන ද්‍රව්‍ය වේ. මෙම මාධ්‍යය තිරයක් මත දැකීමට සහ ඇසීමට හැකිය. චල චිත්‍රපට, සූක්ෂම ස්වරූප රූටන ප්‍රතිමූර්ති (slides) ඡායාරූප, ශ්‍රව්‍ය තැටි, සංඛ්‍යාංක ශ්‍රව්‍ය - දෘශ්‍ය පට සහ කැසට්, රූපවාහිනී පට සහ කැසට්, පරිගණක තැටි, සංගෘත තැටි සහ ලේසර් තැටි අඩංගු වේ. පරිගණක නොහොත් විද්‍යුත් ලේඛන යනු,

විද්‍යුත් විඥාපන ක්‍රමයක අඩංගු, නිර්විෂ්ට (Input) සහ ආවිෂ්ට (Output) කළ තොරතුරු විවිධ ස්වරූපයෙන් තැන්පත් කළ සංඛ්‍යාංක දත්ත සහ ආනුශාංගික ප්‍රලේඛන අඩංගු වේ. දෘශ්‍ය තැටි - (එක් වරක් ලියා බහුවාරයක් කියවීම) තැටිගත කළ හැකි සංගෘත තැටි, පරිගණකයක් යොදාගෙන සමුද්ධරණය කළ හැකි විඥාපනය අඩංගු මාධ්‍යයක් ලෙස ගැනේ. ලේඛන කළමනාකරණය යනු, අනවශ්‍ය ලේඛන නිර්මාණය සහ පවත්වාගෙන යාම වළක්වාගෙන, අත්‍යාවශ්‍ය වැදගත් ලේඛන සංරක්ෂණය කරමින්, ආයතනයක ලේඛන නිර්මාණය, සංවිධානය, පවත්වාගෙන යාම, පරිශීලනය සහ අපහරණය යන ක්‍රියාවලීන් මාර්ගයෙන් කාර්යක්ෂම වූ ද, ආර්ථික වශයෙන් ප්‍රතිලාභදායිවූ ද පරිපාලනමය ක්‍රමයක් මෙහෙයවීමය" (විමලරත්න, 2002). මහින්දාගමනයත් සමගම පැවත එනු ලැබූ ලේඛන කලාවකට අපි උරුමකම් කියන්නෙමු. කළුගල්, රිදී, තඹ, පුස්කොළ සහ කඩදාසි ආදියෙහි තම අදහස් ලියා තැබීම ඔවුන් විසින් සිදු කරන ලදි. ඓතිහාසික සහ සාහිත්‍ය මූලාශ්‍ර පරිශීලනය කිරීමේදී දක්නට ලැබෙන මූලිකම ලක්ෂණය වන්නේ ක්‍රමානුකූල ලේඛන කලාවක් සහ ඊටම අනුබද්ධ වූ නිලධාරීන් පිරිසක් ද සිටි බවයි. එමෙන්ම පැරණි සෙල්ලිපි සහ පුස්කොළ පොත් සාක්ෂි දරන්නේ එවකට පැවති විහාරාරාම පාලනය, නීතිය, සිරිත් විරිත්, පරිපාලනමය කටයුතු මෙන්ම සමාජයේ විවිධ වූ විෂය පථයන් පිළිබඳවයි.

ඉංග්‍රීසීන් සහ ලන්දේසීන් අතර අත්සන් කරන ලද යටත් වීමේ ගිවිසුමේ හරතවන වගන්තියේ 'පොදු ලේඛන කාරුණිකව භාර දිය යුතු බව' සඳහන් කර තිබුණි. මනා පරිපාලනයක් සිදු කිරීමට නම් ලේඛන කටයුතු මනාව පවත්වාගෙන යායුතු බවත් ඉන් ලැබෙන පිටුවහල ඉතා විශාල බවත් බ්‍රිතාන්‍ය පාලකයන් විසින් හඳුනාගත් බැවින් ලේඛන පරිපාලනය සම්බන්ධව ඔවුන් නොයෙක් විධි විධාන යෙදීය. ආණ්ඩුකරු විසින් 1934 ඔක්තෝම්බර් 10 වන දින අනුමත කරන ලද ලේඛන පරිපාලන රෙගුලාසි යටතේ ප්‍රථම වරට ආණ්ඩුවේ ආයතනයන්හි ඇති විනාශ කළ යුතු ලේඛන ලැයිස්තු පිළියෙල කිරීම පිළිබඳව සඳහන් කෙරිණි. මෙමගින් ඉතා වටිනා ලේඛන සුරැකීමට අවස්ථාව සැලසිණි (හේමරත්න,1996). "1973 අංක 48 දරණ ජාතික ලේඛනාරක්ෂක පනත යටතේ 9(1) සහ 9(2) අ සහ ඇ වගන්තිය යටතේ ස්ථිර සංරක්ෂණය සඳහා ජාතික ලේඛනාගාරයට ලේඛන පවරා ගැනීමට පෙර පරීක්ෂා කිරීම සහ උපලේඛන ගත කිරීමට ජාතික ලේඛනාගාරයේ නිලධාරීන්ට ඇති බලයත්, එහිම 16 'උ' වගන්තිය යටතේ රජයේ කාර්යාලවල ඇති වටිනාකමක් නැති පොදු ලේඛන හා වෙනත් ලේඛන විනාශ කිරීම සඳහා උපලේඛන පිළියෙල කිරීමේ ඇමතිවරයා සතු නියෝග සෑදීමේ බලයත් වැදගත් වේ. ඒ අතර ආයතන සංග්‍රහයේ 28-9 පරිච්ඡේදයේ 9:3 වගන්තිය අනුව, සංරක්ෂණය සහ විනාශ කිරීම සඳහා ලේඛන, උපලේඛනගත කිරීමේ කාර්යය ඒ ඒ ආයතනවල ප්‍රධානීන් සතු කටයුත්තක් බව පැහැදිලිව ප්‍රකාශ කොට ඇත (විමලරත්න, 1996). "පුස්තකාලයාධිපතිවරු විසින් නොසලකා හරින ලද ඇතැම් ලේඛන සංරක්ෂණය සඳහා ලේඛනාගාර විසින් සෑම විටම ඉහළ ප්‍රමුඛතාවක් ලබා දී තිබේ (Ratcliffe, 1987)." මේ අනුව පැහැදිලි වන ප්‍රධාන කරුණක් වන්නේ රටක ඉදිරි පැවැත්ම සඳහා ලේඛන අත්‍යවශ්‍ය වන බවයි. අතීතයේ සිංහල රජ දවස පටන් අද දක්වා බිහි වූ ඇතැම් ලේඛන නොනැසී පැවතියේ නම් දැනට භාවිත ලිඛිත ඉතිහාසය ද වෙනස් විය හැකිය.

මෙහිදී විශේෂයෙන්ම ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ හිටපු අධ්‍යක්ෂකවරයෙකු ලෙස ලේඛන සංරක්ෂණය හා කළමනාකරණය කෙරෙහි ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න මහතා දක්වන ලද කාර්යභාර්ය අතිමහත්ය. එතකුදු වුව ද ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න පිළිබඳව ප්‍රකාශයට පත් ශාස්ත්‍රීය ලේඛන පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමේ දී කිසිදු ශාස්ත්‍රීය ලිපියක් සොයාගත නොහැකි විය. 2011.12.14 වන දින රිවිර පුවත්පතෙහි " ඉතිහාසයේ පුවත් මැවූවන්ගේ අද දවස" නැමති ලිපි මාලාවේ "මම තවමත් වැඩ විශ්‍රාම ගිහිං නෑ" නැමති ලිපි ශිර්ෂය යටතේ නයනකේෂි විජේකෝන් විසින් සම්පූර්ණ පිටුවකින් සමන්විත පුවත්පත් ලිපියක් සහ 2008.03.30 වන දින රිවිර පුවත්පතෙහි "රුව ගුණ වරුණ" නැමති ලිපි මාලාවේ "රට රැකියාවට වඩා රටට සේවය කිරීමේ හැඟීම මගේ හිතේ තිබුණා" ශිර්ෂය යටතේ බියංකා නානායක්කාර විසින් සම්පූර්ණ පිටුවකින් සමන්විත පුවත්පත් ලිපියක් රචනා කර තිබුණි. මෙතුමා පිළිබඳව සිදුකරන ලද සාහිත්‍ය විමර්ශනයේ දී මෙම පුවත්පත් ලිපි දෙක පමණක් විමර්ශනය වූ අතර මොහු පිළිබඳව කිසිදු ශාස්ත්‍රීය ලිපියක් ප්‍රකාශයට පත් වී නොමැති වීම ද මෙම අධ්‍යයනය සිදු කිරීමට හේතු පාදක විය. ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණය පිළිබඳ ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රවීනයෙකු, ලේඛකයෙකු, බාහිර කථිකාචාර්යවරයෙකු සහ ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ හිටපු අධ්‍යක්ෂකවරයෙකු ලෙස ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න පිළිබඳව රචනා වූ ශාස්ත්‍රීය ලේඛන අල්ප වූ බැවින් එම හිඩැස පිරවීම පිණිසත් ඔහු විසින් එම ක්ෂේත්‍ර කෙරෙහි දක්වන ලද ශාස්ත්‍රීය දායකත්වය විමැසීමත් මෙම අධ්‍යයනයේ ගැටලුවයි.

අරමුණු

මෙතුමා ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණයෙහිලා දක්වන ලද ශාස්ත්‍රීය දායකත්වය පිළිබඳව විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක් සිදු කිරීම මෙහි ප්‍රධාන අරමුණ කර ගනිමින්, ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න යනු කවුරුන්ද? පුවත්පත් මාධ්‍ය තුළ ඔහුගේ භූමිකාව කෙසේවීද? යන්නත් ඉතිහාසය විෂය සඳහා ඔහු දක්වන ලද දායකත්වය කෙබඳු වීද යන්නත් මෙහිදී අධ්‍යයනය කරන ලදි.

ක්‍රමවේදය

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය ලෙස විවිධ ද්විතීයික මූලාශ්‍ර ආශ්‍රයෙන් සාහිත්‍ය ගවේෂණ ක්‍රමවේදය උපයෝගී කර ගනිමින් මෙම අධ්‍යයනය සිදු කරන ලදි. මෙතුමා පිළිබඳ ජීවන තොරතුරු එක් රැස්කිරීම, විවිධ ක්ෂේත්‍රයන්ට සිදුකළ දායකත්වය පිරික්සීම, ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද ග්‍රන්ථවල ග්‍රන්ථනාමාවලියක් සකස් කිරීම, ශාස්ත්‍රීය ලිපි එකතුවේ නාමාවලියක් සකස් කිරීම සහ පුවත්පත් මාධ්‍යය තුළ එතුමාගේ භූමිකාව කෙබඳුදැයි අධ්‍යයනය කිරීම මූලික කොට ගනිමින් එම මූලාශ්‍ර පිළිබඳ අන්තර්ගත විශ්ලේෂණයක් සිදු කරමින් ලබා ගත් තොරතුරු, ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක ස්වරූපයෙන් මෙහිදි ඉදිරිපත් කරනු ලැබීය.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න මහතා පිළිබඳ ජීවන තොරතුරු

විමලරත්න මහතා සමඟ 2017 දෙසැම්බර් මස සිදුකරන ලද පෞද්ගලික සම්මුඛ සාකච්ඡාවක් ඇසුරින් මෙතුමාගේ ජීවන තොරතුරු ලබා ගන්නා ලදි. කැලණියගේ දොන් ගාවින් විමලරත්න උපත ලැබුයේ කැලණියගේ දොන් විල්සන් විමලරත්න සහ ඥානා ගෝමස් යුවළට දාව 1942 ජනවාරි 18 වන දින බම්බලපිටියේ දී සිය පවුලේ දෙවැනි දරුවා ලෙසයි. මොහුගේ වැඩිමහල් සොහොයුරා වෘත්තියෙන් වෛද්‍යවරයෙකු වූ වෛද්‍ය කේ.ඩී.පී විමලරත්න වූ අතර නැගණිය ගුරුවරියක වූ මේධාවනී වනසිංහයි. සිව්වෙනි සහෝදරයා මාස් හෝල්ඩින් ආයතනයේ පරිගණක අංශයේ ප්‍රධානියෙකු වූ අතර බාල සොහොයුරා දුම්කොළ සමාගමේ විධායක නිලධාරියෙකු ලෙස සේවය කළේය. ඔවුන් නමින් දර්ශන විමලරත්න සහ ජයන්ත විමලරත්න නම් විය. කොළඹ ආනන්ද විද්‍යාලයේ ආදි ශිෂ්‍යයෙකු වූ පියා තැපැල් ස්ථානාධිපතිවරයෙක් වූ අතර සිය මව රැකියාවක නිරත නොවීය. මෙතුමා මූලික අධ්‍යාපනය ලැබූයේ කොළඹ රාජකීය ප්‍රාථමික විද්‍යාලයෙනි. දස වසරක ඇවෑමෙන් 1956 දී මොහු ඇතුළත් වූයේ කොළඹ තර්ස්ටන් විද්‍යාලයටයි. ඉන් අනතුරුව මොහු සිය පියා සහ වැඩිමල් සොහොයුරා අධ්‍යාපනය ලැබූ කොළඹ ආනන්ද විද්‍යාලයට ඇතුළත් විය. විමලරත්න මහතා මළල ක්‍රීඩාවට මෙන්ම පාපන්දු ක්‍රීඩාවටත් ක්‍රිකට් ක්‍රීඩාවටත් දක්ෂතා දැක්වූයේය. එක්දහස් නවසිය හැත්තෑව වසරේ (1970) දී දාමිණී පූජිත ගුණවර්ධන මහත්මිය සමඟ යුග දිවිය ආරම්භ කළ විමලරත්න මහතා දියණියන් දෙදෙනෙකුගේ ආදරණීය පියෙකි. එක් දියණියක් එංගලන්තයේ පදිංචිව සිටින අතර අනෙක් දියණිය ශ්‍රී ලංකාවේ පදිංචිව සිටී. 1962 වර්ෂයේ දී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලයට (වර්තමානයේ පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය) ඇතුළත් වන විමලරත්න මහතා 1966 දී ඉන් නික්ම යන්නේ ඉතිහාසය විෂය පිළිබඳ විශේෂ උපාධියක් පංති සාමාර්ථයක් සහිතව ලබා ගනිමිනි. එම වර්ෂයේදීම මෙතුමා කොළඹ විශ්වවිද්‍යාලයේ ඉතිහාසය විෂය පිළිබඳ සහකාර කථිකාචාර්යවරයෙකු වශයෙන් පත්වීම් ලැබීය. සිව් වසරක් එහි සේවය කළ විමලරත්න මහතාට ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ සහකාර ලේඛනාරක්ෂවරයෙකු ලෙස දොරටු විවර වන්නේ 1970 වර්ෂයේදීය. එහි සේවයේ නිරතව සිටියදීම මෙතුමා වැඩිදුර අධ්‍යාපනය සඳහා ඉතාලියේ පාදුවා (Padua) විශ්වවිද්‍යාලයට ඇතුළත් වූ අතර 1975 දී එම විශ්වවිද්‍යාලයෙන් සිය පශ්චාත් උපාධිය ලබා ගන්නේ විශිෂ්ට සාමාර්ථයක් ද සහිතවය. ඉන් ඉක්බිති විමලරත්න මහතාට 1978 වසරේ දී ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ සහකාර අධ්‍යක්ෂධූරය හිමි විය. එම ධූරයේ වසර පහක පමණ කාලයක් ඉටු කරනු ලැබූ කාර්යක්ෂම සේවාවේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 1983 වර්ෂයේ දී විමලරත්න මහතා නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂධූරයට උසස් කරනු ලැබීය. මෙතුමා යුනෙස්කෝවට සහ ජාත්‍යන්තර ලේඛනාරක්ෂක සංගමයට ඉදිරිපත් කළ විශේෂඥ අධ්‍යයනය වෙනුවෙන් ඇමෙරිකාවේ ෆිලඩෙල්ෆියා විද්‍යා ඇකඩමිය (Academy of Sciences, Philddelphia) වෙතින් මෙතුමාට ගෞරව ආචාර්ය උපාධියක් පිරිනමන ලදි. 1990 දී ඔහු ආචාර්ය උපාධිය ලබා නැවත ලංකාවට පැමිණි පසුව ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂධූරය හිමිවිය. දශක එකහමාරකට ආසන්න කාලයක් ආචාර්ය විමලරත්න ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂවරයා වශයෙන් මහඟු සේවාවක් ඉටු කළේය. ලේඛන පිළිබඳව දැනුවත් භාවයත්, අවශ්‍ය තොරතුරු ඉතා කඩිනමින් ලබාදීමට තිබූ හැකියාවත් හේතුකොටගෙන ජේ. ආර්. ජයවර්ධන සහ ආර්. ප්‍රේමදාස යන ජනාධිපතිවරුන් තුළ ආචාර්ය විමලරත්න මහතාට හිමි වූයේ සුවිශේෂී ස්ථානයකි. කිසිදු දේශපාලන මතයක් ආචාර්ය විමලරත්න විසින් නොදැරූ අතර තමාට පවරනු ලබන රාජකාරිය ඉතා විශිෂ්ට අන්දමින් සිදුකිරීමට ඇප කැපවී ක්‍රියා කළේය.

1980 සිට 2003 දක්වා ලේඛන කළමනාකරණය පිළිබඳව ජාත්‍යන්තර සම්මන්ත්‍රණ සඳහා වරින්වර ශ්‍රී ලංකාව නියෝජනය කළ ආචාර්ය විමලරත්න 1982 වර්ෂයේ දී යුනෙස්කෝවේ නිර්දේශ මත ජාත්‍යන්තර ලේඛනාගාර සංගමය විසින් යුනෙස්කෝ විශේෂඥයෙකු ලෙස තෝරාපත් කර ගන්නා ලදි. එම අවස්ථාවේදී දියුණු වන රටවල තාක්ෂණ හා විද්‍යා ලිපි ලේඛනයන්හි තොරතුරු පහසුවෙන් ලබාගත හැකි ක්‍රමවේදයක් පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමෙන් අනතුරුව පර්යේෂණ කෘතියක් ද රචනා කළේය. ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණය පිළිබඳව විශේෂඥයෙකු ලෙස ජාත්‍යන්තරයේ ද පිළිගැනීමට ලක් වූ මෙතුමා මාලදිවයින, පිලිපීනය වැනි රටවල එම කටයුතු සඳහා විෂය විශේෂඥයෙකු ලෙස කැඳවනු ලැබූ අතර සිංහල, ඉංග්‍රීසි, ඉතාලි, ලන්දේසි ආදී භාෂා කිහිපයක්ම හැසිරවීමට ද සමත් වූවෙකි. ආචාර්ය විමලරත්න දෙස් විදෙස් ආයතන හා සංවිධානයන්හි වගකිවයුතු තනතුරු දැරූ ලාංකික විද්වතුන් අතර කැපී පෙනෙන්නෙකි. දශක එකහමාරකට ආසන්න දීර්ඝ

සේවා කාලයක ඇවෑමෙන් ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න 2004 ජනවාරි 18 දින සිය විශ්‍රාම දිවියට පා තැබුවේ ය.

විශ්‍රාම ගැනීමෙන් අනතුරුව තිස්ස දේවේන්ද්‍ර වැටුප් විෂමතා කොමිසමේ උපදේශකවරයකු ලෙස මෙතුමා කටයුතු කරන ලදි. ඉන් අනතුරුව ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයේ උපදේශකවරයෙකු ලෙස 2007 වර්ෂයේ සිට වසර එකහමාරක කාලයක් එහි සේවය කල මෙතුමා ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයේ තිබූ සියලු තොරතුරු විධිමත් අයුරින් සකස් කොට එම තොරතුරු ලබාදීමේ ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම සහ ලේඛනගතව තිබූ සියලු තොරතුරු සංයුක්ත තැටිවලට ගබඩා කිරීමට ද කටයුතු කරන ලදි.

ආචාර්ය විමලරත්න තොරතුරු කළමනාකරණය, පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය සංරක්ෂණය සහ ඉතිහාසය යන විෂය ක්ෂේත්‍ර ආවරණය කරමින් බාහිර කථිකාචාර්යවරයෙකු ලෙස කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය (විමලරත්න, 2014) කොළඹ විශ්වවිද්‍යාලය, පේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය, ශ්‍රී ලංකා පුස්තකාල සංගමය, ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන පරිපාලන ආයතනය සහ බටලන්ද හමුදා පුහුණු පාසල යන ස්ථානයන්හි සේවය කලේය. වර්ෂ 1990 - 1999 අතර කාලය "I.C.A. Member of Current Records Committee" හි ද මෙතුමා කටයුතු කර තිබේ.

ආචාර්ය විමලරත්න සහ ඩයන් ගෝමස් විසින් රචිත Costumes of Sri Lanka නැමති ග්‍රන්ථය සඳහා 2003 වසරේදී රාජ්‍ය සාහිත්‍ය සම්මානය හිමිවිය. 2013 වසරේදී ශ්‍රී ලාංකේය ජාතික උරුමයේ සුරක්ෂිතභාවය සහ අභිවෘද්ධිය උදෙසා සිදු කරන ලද කැපවීම වෙනුවෙන් ජාතික උරුමයන් පිළිබඳ අමාත්‍යාංශය විසින් සංවිධානය කළ උරුම ප්‍රසාද ප්‍රණාම උළෙලේදී මෙතුමා ගෞරවාභිවන්දනයට පාත්‍රවිය. 2018 බෞද්ධ සාහිත්‍ය උළෙලේ දී Monastic Landlordism in Sri Lanka (Form the Earliest to 1931) කෘතිය සඳහා බෞද්ධ සාහිත්‍ය සම්මානය හිමිවිය. අමරපුර මූලවංශික නිකායේ අතිපූජ්‍ය මහා නායක ස්වාමීන්ද්‍රවර ප්‍රමුඛ විංශති වාර්ෂික මහා සංඝ සභාව විසින් "සාහිත්‍ය කලා මේදානි" නම් ගෞරව නාමය මෙතුමාට ප්‍රදානය කරන ලදි. පුස්තකාල විද්‍යා ක්ෂේත්‍රයට විමලරත්න මහතාගෙන් වූ සේවය අගයමින් 2003 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකා පුස්තකාල සංගමය විසින් එහි ගෞරවනීය සාමාජිකත්වය පිරිනමනු ලැබීය. 1988 වර්ෂයේ දී රාජ්‍ය භාෂා දෙපාර්තමේන්තුව මගින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද පුස්තකාල විද්‍යාව පිළිබඳ පාරිභාෂික ශබ්දමාලාවේ උපදේශක මණ්ඩලයේ සාමාජිකයෙක් වශයෙන් ද මෙතුමා කටයුතු කරන ලදි. රාජකීය ආසියාතික සංගමයේ ප්‍රවීණ සාමාජිකත්වය දැරූ විමලරත්න මහතා ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසය සංගමයේ සභාපතිවරයා ලෙසත්, 2012-2014 කාල වකවානුවේ දී ජාතික පුස්තකාල හා ප්‍රලේඛන සේවා මණ්ඩලයේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල සාමාජිකයෙකු ලෙසත් කටයුතු කලේය. ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂවරයා ලෙස දශක එකහමාරකට ආසන්න කාලයක් සේවය කළ ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න මහතා ඉතා විශිෂ්ට ශාස්ත්‍රීය මෙහෙවරක නිරතව සිටි විද්වතෙකි. 2018 සැප්තැම්බර් 14 දින අභාවප්‍රාප්ත වන තෙක්ම මෙතුමා අඛණ්ඩව සිය ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යයනයන්හි නියැළී සිටි විද්වතෙකි.

ආචාර්ය විමලරත්න සිය ක්ෂේත්‍රයට අදාළ ප්‍රවීන වෘත්තිකයෙකු, විද්වතෙකු, ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණයෙහිලා පර්යේෂණ සිදු කරන ලද පර්යේෂකයකු, දක්ෂ ගුරුවරයෙකු පමණක් නොව එම විෂය ක්ෂේත්‍ර පෝෂණය කරනු වස් මානව සම්පත නිර්මාණය කිරීමට අවශ්‍ය ලේඛන සාහිත්‍යය ද පෝෂණය කළ ගත්කතුවරයෙකි.

ශාස්ත්‍රීය දායකත්වය

ආචාර්ය විමලරත්න සිය ලේඛන කලාව ආරම්භ කරන ලද්දේ සිංහල සහ ඉංග්‍රීසි භාෂා පුවත්පත් සඳහා ඉතිහාසය පිළිබඳව ලිපි රචනා කිරීමෙන්ය. මෙතුමා ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණ, ඉතිහාසය, පුස්තකාල හා විඥාපන විද්‍යාව ඇතුළු ක්ෂේත්‍ර ගණනාවක් ආවරණය වන පරිදි සිංහල හා ඉංග්‍රීසි භාෂා ද්විත්වයෙන්ම ග්‍රන්ථ රචනා කර ඇති අතර එම ග්‍රන්ථ වෙනත් භාෂාවන්ට ද පරිවර්තනය කොට ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික වීරාපදාන නාම කෝෂය, බ්‍රිතාන්‍යයන් යටතේ ලංකාවේ විහාර ඉඩම් පාලනය, ලක්දිව ලන්දේසි ප්‍රයත්නය, ශ්‍රී ලංකාවේ පුවත්පත් පුරාණය (1737-2011), The President's House Sri Lanka, Directory of Dates and Events Sri Lanka (Ceylon): (543 B.C- 1948 A.D), Costumes of Sri Lanka ආදී කෘති රචනා කරමින් ඉතිහාසයේ විවිධ පැතිකඩ ආවරණය කළ අතර පුස්තකාල ලේඛන සංරක්ෂණය සහ කළමනාකරණයට අදළව පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය සංරක්ෂණය සහ ප්‍රතිසංස්කරණය, ලේඛන හා අධිලේඛන කළමනාකරණ මූලධර්ම, පුස්තකාල හා අධිලේඛන ද්‍රව්‍ය සංරක්ෂණය, ලේඛන හා අධිලේඛන තොරතුරු කළමනාකරණ අත්පොත ආදී ග්‍රන්ථ රචනා කරන ලදි. ලේඛන සංරක්ෂණය සහ කළමනාකරණය මෙන් ම අධිලේඛන පිළිබඳ ව සිංහල භාෂාවෙන් රචනා වී ඇත්තේ ග්‍රන්ථ සීමිත ප්‍රමාණයක් වන අතර ඒ සියල්ලෙහිම හිමිකරු බවට පත්වූයේ මෙතුමා ය. Scientific and technological information in transactional files in government records and archives: a RAMP study

නැමති කෘතිය ඔහු ලියා පළ කරන ලද්දේ 1984 දීය. පසුව යුනෙස්කෝව (UNESCO) මගින් එම ග්‍රන්ථය ප්‍රංශ හා ස්පාඤ්ඤ භාෂාවලට ද පරිවර්තනය කරන ලදි.

තම අධ්‍යයන විෂය ක්ෂේත්‍ර ආවරණය වන පරිදි විවිධ පර්යේෂණ කෘති ගණනාවක් භාෂා ද්විත්වයෙන්ම රචනා කළ විද්වතෙකු ලෙස ආචාර්ය විමලරත්න හඳුන්වා දිය හැකිය. මෙතුමා විසින් රචිත ග්‍රන්ථ සහ පුස්ථිකා (Pamphlet) ප්‍රකාශිත වර්ෂය අනුව පෙළගස්වා ඇත.

1. Wimalaratne, K. D. G. (1978). *An introduction to the National Archives: Sri Lanka*. Social Science Research Center.
2. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (1982). *1848 සිංහලේ නිදහස් සටන.* ජාතික විරු සමරු සංවිධානය.
3. Wimalaratne, K. D. G. (1984). *Scientific and technological information in transactional files in government records and archives: a RAMP study.* General Information Programme and UNISIST United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000062842
4. Wimalaratne, K. D. G. (1985). *ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ පුනරුදය.* ධර්මවිජය පදනම.
5. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (1987). *ලේඛන ප්‍රතිරූපණ විද්‍යාවේ මූලධර්ම.* ශ්‍රී ලංකා ජාතික පුස්තකාල සේවා මණ්ඩලය.
6. Wimalaratne, K. D. G. (1988). *Directory of dates and events Sri Lanka (Ceylon), (543 B.C.-1948 A.D)*. Trumpet Publishers (Pvt) Ltd.
7. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (1989). *පුස්තකාල ද්‍රව්‍ය සංරක්ෂණය සහ ප්‍රතිසංස්කරණය.* ශ්‍රී ලංකා ජාතික පුස්තකාල සේවා මණ්ඩලය.
8. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (1991). *බ්‍රිතාන්‍යයන් යටතේ ලංකාවේ විහාර ඉඩම් පාලනය.* තෙන්නකෝන් විමලානන්ද පදනම.
9. Wimalaratne, K. D. G. (1994). *Personalities Sri Lanka: A biographical study.15th-20th century (1490-1990 A. D.) A-Z.* Ceylon Business Appliances Ltd.
10. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (1995). *ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික වීරාපදාන නාම කෝෂය (පළමුවෙනි වෙළුම) ක්‍රි. ව. 1796-1948.* ශ්‍රී දේවි ප්‍රින්ටර්ස්.
11. Wimalaratne, K. D. G. (1995). *Light of Ananda: L. H. Mettananda. Ananda College*. http://www.lhmettananda.com/wpcontent/uploads/2014/02/Light-of-Ananada.pdf
12. Wimalaratne, K. D. G. (Ed.). (1996). *International Council on Archives guide to the sources of Asian history Sri Lanka (Vol. 1*): National Archives (Public Institutions). National Archives of Sri Lanka.
13. Wimalaratne, K. D. G. & Gomes, D. (2001). *Costumes of Sri Lanka*. [s.n.]
14. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2002). *ලේඛන හා අධිලේඛන කළමනාකරණ මූලධර්ම.* ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව.
15. Wimalaratne, K. D. G. (2006). *National symbols of Sri Lanka*. Taranjee Prints.
16. Wimalaratne, K. D. G. (2006). *The President's House Sri Lanka: From a Private Residence to President's House.* Keshawa Publishers and Distributors.
17. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2009). *ශ්‍රී ලංකාවේ බ්‍රිතාන්‍ය ආධිපත්‍ය (1796-1948).* රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ.
18. බණ්ඩාර, ඩී., විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2012). *ශ්‍රී ලංකාවේ පුවත්පත් ප්‍රභවය සහ අභිවර්ධනය.* ශ්‍රී ලංකා පුවත්පත් මණ්ඩලය.
19. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2014). *පුස්තකාල හා අධිලේඛන ද්‍රව්‍ය සංරක්ෂණය.* ශ්‍රී ලංකා ජාතික පුස්තකාල සේවා මණ්ඩලය.
20. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2014). *මධ්‍යතන යුරෝපය ආදියේ සිට ක්‍රි. ව. 1453 දක්වා.* විසිදුනු ප්‍රකාශකයෝ.
21. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2014). *ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික සංකේත.* සරසවි ප්‍රකාශකයෝ.
22. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2014). *ලක්දිව ලන්දේසි ප්‍රයත්නය (1638-1796).* සරසවි ප්‍රකාශකයෝ.

23. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2015). *ලේඛන හා අධිලේඛන තොරතුරු කළමනාකරණ අත්පොත.* සරසවි ප්‍රකාශකයෝ.
24. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2016). ලක්දිව පරංගි ප්‍රයත්නය (1506-1658). සරසවි ප්‍රකාශකයෝ.
25. Wimalaratne, K. D. G. (2017). *Monastic landlordism in Sri Lanka (From the earliest to 1931).* Sarasavi Publishers.
26. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2018). *ශ්‍රී ලංකාවේ පුවත්පත් පුරාණය (1737-2011).* සරසවි ප්‍රකාශකයෝ.

ඉහතින් දක්වන ලද සියලුම ග්‍රන්ථ සහ පුස්ථිකා (Pamphlet) පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ විමලරත්න මහතා ඉතිහාසය, ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණයෙහිලා ඉතා විශිෂ්ට ශාස්ත්‍රීය දායකත්වයක් දක්වා ඇති බවයි.

විවිධ පර්යේෂණාත්මක ග්‍රන්ථ සඳහා ආචාර්ය විමලරත්න විසින් පොත් පරිච්ඡේද (Book Chapters) සහ පර්යේෂණාත්මක ලිපි රචනා කර ඇත. මෙතුමා ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂවරයා ලෙස කටයුතු කරනු ලැබූ අවධියෙහි ලේඛනාරක්‍ෂක සතියට සමගාමීව ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබූ සමරු කලාප පිළිබඳව පූර්ණ අධීක්‍ෂණය සිදුකලා පමණක් නොව ඒ සඳහා ශාස්ත්‍රීය ලිපි ද රචනා කලේය. විමලරත්න මහතා විසින් සිංහල සහ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් රචිත පර්යේෂණාත්මක ලිපි මගින් ඒ බව මනාව තහවුරු වනු ඇත. පහත දක්වනු ලබන එම ලිපි ද ප්‍රකාශිත වර්ෂය අනුව පෙළගස්වා ඇත.

1. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (1992). ඓතිහාසික පර්යේෂණ සහ ජාතික ලේඛනාගාරයේ ලේඛන පරිශීලනය. *ඓතිහාසික පර්යේෂණ හා ජාතික ලේඛනාගාරයඃ අධිලේඛනාරක්ෂක සතිය වනුවෙන් නිකුත් කරන සමරු කළඹ.* ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව. 05-07.
2. Wimalaratne, K. D. G. (1994). Current records management in public offices of Sri Lanka. In *Current records management: Souvenir - Archives week*. Department of National Archives. 1–21.
3. Wimalaratne, K. D. G. (1995). Disaster planning for libraries and archives in Sri Lanka. In *Public records management and conservation: Archives week - Souvenir.* Department of National Archives. 1–5.
4. Wimalaratne, K. D. G. (1996). Current Records Management in public office of Sri Lanka: *Writing on records and Archives Management in Sri Lanka.*Department of National Archives. 1-22
5. Wimalaratne, K. D. G. (1996). The challenges of records. archives management and conservation and possible solutions in the twenty-first century. In *Challenges and solutions in records management and conservation in the 21st century: Archives week – Souvenir.* Department of National Archives. 5–16.
6. Wimalaratne, K. D. G. (1996). Operation of the archives law and disposal of public records. *Writing on records and archives management in sri lanka:* Department of National Archives. 51–65.
7. විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (1996). ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ලේඛන අපහරණයඃ *ශ්‍රී ලංකාවේ ලේඛන සහ අධිලේඛන කළමණාකරණය පිළිබඳ ශාස්ත්‍රීය ලිපි.* ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේනතුව. 30-50.
8. Wimalaratne, K. D. G. (1997). Access to archives: From restriction to liberalization. In *Public access to public records: Archives week - Souvenir*. Department of National Archives. 1–15.
9. Wimalaratne, K. D. G. (2007). Systematic information management for good governance. In *Systematic records management for good governance: Archives week - Souvenir*. Department of National Archives. 17–22
10. Wimalaratne, K. D. G. (2009). Some selected archival material in the National Archives for the study of international relations from 1780–1850. In *Archives and foreign relations: National Archives week souvenir.* Department of National Archives. 10–24.

11. කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න. (2009). ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ලේඛන කළමනාකරණයේදී හා සංරක්ෂණයේදී මුහුණදෙන අභියෝග. *ජාතික පුස්තකාල සතියː සමරු කලාපය.* ජාතික පුස්තකාල හා ප්‍රලේඛන සේවා මධ්‍යස්ථානය. 49-62.
12. Wimalaratne, K. D. G. (2010). New trends in archives: The challenges and lessons for Sri Lankan archivists. In *New trends in archives: National Archives week – Souvenir*. Department of National Archives. 22–35.
13. Wimalaratne, K. D. G. (2011). The National Archives and its role in the development process of a developing country. In *Archives for social development: National Archives week souvenir*. Department of National Archives. 10–14.
14. Wimalaratne, K. D. G. (2014). Digitization, Panacea for Preservation and Access in Libraries and Archives. *National Library Review*, 2(1), 47-55
15. Wimalaratne, K. D. G. (2014). Challenges faced by archivists and record managers in the management of electronic records of public institutions. In. *SAARC culture, 5,* 163–173.
16. Wimalaratne, K. D. G. (2014). Disaster planning in libraries: A neglected aspect. *National Library Review*, 1(1), 1–5.
17. Wimalaratne, K. D. G. (2015). Management of medical records in Sri Lanka. In *National Archives and medical records: National Archives week souvenir*. Department of National Archives. 1–11.
18. Wimalaratne, K. D. G. (2015). The role of the National Library of Sri Lanka in preserving and conserving the library heritage of the country. In *National Library of Sri Lanka: 25th Anniversary commemorative volume*. National Library and Documentation Board.1–15.
19. Wimalaratne, K. D. G. (2016). Origin and development of local government in Sri Lanka. In *National Archives and local government records: National Archives week souvenir*. Department of National Archives. 11–20
20. Wimalaratne, K. D. G. (n.d.). Gongale Goda Banda (1809–1849): The leader of the 1848 rebellion. Retrieved from http://www.lankalibrary.com/geo/gonga/egoda.htm.

මාර්ගරට් ජෝන්ස් (Margaret Jones) විසින් රචනා කරන ලද Health policy in Britain's Model Colony - Ceylon (1900-1948) නැමැති ග්‍රන්ථයෙහි විමලරත්න මහතාට ස්තුතිය පළකොට ඇත. එමගින් ද පැහැදිලි වන්නේ විදෙස් රටවල කතුවරුන්ගේ ඇගයීමට පවා මෙතුමා පාත්‍ර වී ඇති බවයි. ඉහතින් දක්වන ලද සියලුම පර්යේෂණාත්මක ලිපි පිළිබඳව අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ විමලරත්න මහතා ඉතිහාසය, ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණයෙහිලා දක්වන ලද සුවිශේෂී වූ ශාස්ත්‍රීය දායකත්වයයි.

පුවත්පත් මාධ්‍යය දායකත්වය

පුවත්පත් කලාවේ මහගෙදර ලෙස හඳුන්වනු ලබන එක්සත් ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර සමාගම (ලේක්හවුස්) සතු පුස්තකාලය ඓතිහාසික තොරතුරුවලින් සමන්විත ස්ථානයකි. ශ්‍රී ලංකාවේ පුවත්පත් ඉතිහාසයේ නව මගකට යොමුකල මහා පුරුෂයා ලෙස ඩී. ආර්. විජේවර්ධන මහතා හැඳින්විය හැකිය. ආරම්භයේ සිටම එතුමා පුවත් පත් ආයතනයක් පවත්වාගෙන යාමේ දී කතෘ මණ්ඩල පුස්තකාලයකින් සිදුවන මෙහෙවර වටහාගෙන තිබුණි. 1929 දී නව ලේක්හවුස් මන්දිරය ගොඩනැගූ පසු සිය නිවසේ පවත්වාගෙන ගිය පුස්තකාලයේ ග්‍රන්ථ සම්භාරය යොදා ගනිමින් ලේක්හවුස් කතෘ මණ්ඩල පුස්තකාලය ආරම්භ කළේය. එවකට කර්තෘ මණ්ඩල පුස්තකාලයේ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් පළ වූ ග්‍රන්ථ පමණක් දක්නට ලැබුණි. ඉංග්‍රීසි භාෂාවේ අක්ෂරයක් සමඟ හින්දු අරාබි ඉලක්කමක් යොදා පොත් රාක්කගත කරනු ලැබීය. ඩී. ආර්. විජේවර්ධන මහතා දිවංගත වීමෙන් අනතුරුව ලේක් හවුස් ආයතනයේ පරිපාලනය භාරගත් අනුප්‍රාප්තිකයා වන එඩ්මන්ඩ් වික්‍රමසිංහ මහතා සහ එතුමාගෙන් පසු පාලනය භාරගත් රංජිත් විජේවර්ධන මහතා පුස්තකාලයේ එකතුන් සහ පුස්තකාලයෙන් සැලසෙන සේවය වඩාත් දියුණු කළේය. රංජිත් විජේවර්ධන මහතා සභාපති පදවිය දැරූ යුගයේදී බාහිර පාඨක සේවා ආරම්භ කරන ලදි. 1940 දශකයේ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් පළවූ පුවත්පත් ලිපි විෂය අනුක්‍රමණිකාව අනුව වර්ග කර ලිපිගොනු සකසා පාඨක පරිශීලනයට යොදා ගැනීම සිදු වූ අතර 1950 දශකයේ දී සිංහල පුවත්පත් ලිපි වර්ග කිරීම ආරම්භ කරන ලදී. 1950 දශකයේ දී පුස්තකාලයේ ඇති ග්‍රන්ථ ඩිවි දශම වර්ගීකරණයට අනුව සංවිධානය කිරීම ද ආරම්භ විය. 1970 ජූලි මස මැතිවරණයෙන් බලයට පත් වූ පාලකයන්ගේ ආධාරකරුවන් විසින් ලේක් හවුස් ආයතනයට එල්ල කළ දරුණු ප්‍රහාරයෙන් පුස්තකාලයේ ගබඩා කර තිබූ අතිශය වටිනා පුවත්පත් වෙළුම්

දෙසීයකට අධික ප්‍රමාණයක් ගිනිබත් විය. එවකට පුස්තකාලයාධිපතිවරයාව සිටි ඩී. ජේ. එස්. ද සිල්වා මහතාගේ මග පෙන්වීම යටතේ 1977 දී ආයතනයේ සභාපති පදවියට පත් රණපාල බෝධිනාගොඩ මහතා පුස්තකාලය නව මගකට ගැනීමට පියවර ගණනාවක් අනුගමනය කළේය.

ලේක් හවුස් පුස්තකාලයේ ඇති විමර්ශන සම්පත් අතර විශේෂ එකතුවක් වන්නේ දිනපතා මෙන්ම සති අන්ත පුවත්පත්වල පළවන චරිතාපදාන, විශේෂාංග ලිපි ගොනු සම්භාරයයි. 1960 දශකයේ සිට ආයතනය විසින් ප්‍රකාශයට පත් කළ පුවත්පත්වල පළ වූ ලිපි මෙසේ ගොනු කර ඇත. චරිතාපදාන ලිපි අකාරාදී පිළිවෙලට අනුක්‍රමණිකා ගත කර අංක ලබා දී එම අංක පිළිවෙලට ලිපිගොනු රාක්ක ගත කර ඇත. ප්‍රවෘත්ති, විශේෂාංග ලිපි පුස්තකාලයටම ආවේණික වූ විශේෂිත වර්ගීකරණ ක්‍රමයක් යටතේ වර්ග කරනු ලැබීය. එම වර්ගීකරණය ද අංක පිළිවෙලක් යටතේ විෂය අනුව සකස් කර ගත් වර්ගීකරණ ක්‍රමයකි. එම වර්ගීකරණ ක්‍රමයට අනුව අදාළ විෂයයන්ට ලිපි රාක්කගත කරනු ලබයි. මුල්වකවානුවේදී ලේක් හවුස් පුවත්පත් කලාවේදීන්ට පමණක් සීමා වූ මාධ්‍ය පුස්තකාලය 1995 පෙබරවාරි 23 වන දින ඩී. ආර්. විජේවර්ධන අනුස්මරණ මාධ්‍ය පුස්තකාලය සහ ප්‍රලේඛන මධ්‍යස්ථානය නමින් නම් කරනු ලැබීමත් සමඟ බාහිර පාඨකයින්ට ද පුස්තකාල භාවිතයට අවස්ථාව ලැබුණි. ලේක් හවුස් පුස්තකාලයේ ඇති විමර්ශන සම්පත් අතර විශේෂ එකතුවක් වන්නේ දිනපතා මෙන්ම සති අන්ත පුවත්පත් හි පළවන චරිතාපදාන සහ විශේෂාංග ලිපි ගොනු සම්භාරයයි. මෙලෙස සංවිධානය කොට ඇති ලේක්හවුස් පුස්තකාලයේ ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න නමින්ම වෙන් වූ පෞද්ගලික ලිපි ගොනුවක් ඇත. එහි ලිපි ගොනු අංකය 24755 විය. පුවත්පත් මාධ්‍ය උපයෝගී කර ගනිමින් සිය දැනුම සමාජගත කිරීමට ආචාර්ය විමලරත්න කටයුතු කර තිබූ බව මෙම පෞද්ගලික ලිපිගොනුව සාක්ෂි දරනු ලබයි. විමලරත්න මහතා සම්බන්ධව ප්‍රකාශයට පත් වූ පුවත්පත් ලිපි සහ මෙතුමා විසින් පුවත්පත් සඳහා රචනා කරන ලද ලිපිවලින් මෙම ලිපිගොනුව සමන්විත වී ඇත.

අනු අංකය	**ලිපි වර්ගය**	**ලිපි ප්‍රමාණය**	**ප්‍රතිශතය**
01	ආචාර්ය විමලරත්න විසින් රචිත පුවත්පත් ලිපි	93	79.5%
02.	වෙනත් කතුවරුන් විසින් ආචාර්ය විමලරත්න පිළිබඳ රචිත ලිපි	24	20.5%
		117	**100%**

වගුව 1: කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න නමින් වන පෞද්ගලික ලිපි සංඛ්‍යාව

ඉහත වගුවට අනුව ආචාර්ය විමලරත්න නමින් වන ලිපි ගොනුවෙහි අඩංගු වූ සම්පූර්ණ ලිපි ගණන 117කි. මෙතුමා විසින් රචිත ලිපි එකතුව 79.5% ක් වන අතර විමලරත්න මහතා පිළිබඳ වෙනත් කතුවරුන් විසින් රචිත ලිපි සංඛ්‍යාව 20.5% ක ප්‍රතිශතයකි. මින් පැහැදිලි වන්නේ මෙතුමා විශාල ලිපි සංඛ්‍යාවක් පුවත්පත් සඳහා රචනා කර ඇති බවයි. එය ප්‍රතිශතයන් ලෙස මෙලෙස දැක්විය හැකිය.

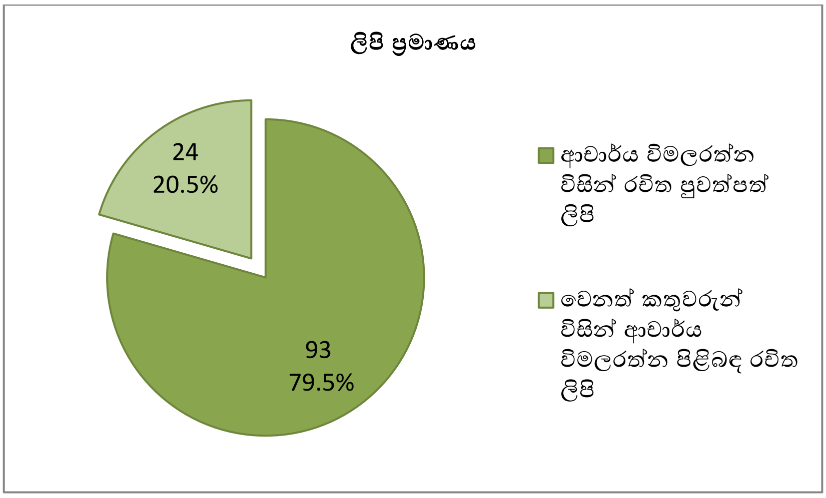

ප්‍රස්තාර අංක 1 - කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න නමින් වන පෞද්ගලික ලිපි

මෙම ලිපි ගොනුවෙහි සිංහල භාෂාවෙන් රචිත ලිපි 46ක් සහ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් රචිත ලිපි 71 ක් ලෙස භාෂා ද්විත්වයෙන් ම ප්‍රකාශයට පත් වූ පුවත්පත් ලිපි අන්තර්ගත විය.

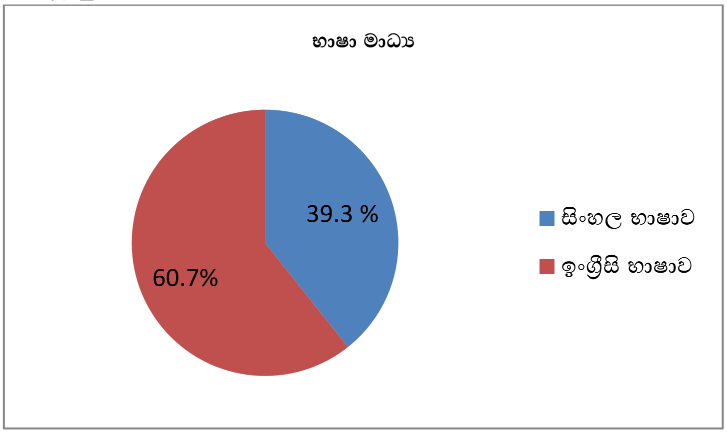

ප්‍රස්තාර අංක 2: භාෂා ස්වරූපය අනුව ලිපි සංඛ්‍යාව

ඉතා කුඩා ප්‍රමාණයේ ප්‍රවෘත්ති මෙම අධ්‍යයනය සඳහා භාවිතා නොකිරීමට කටයුතු කල අතර ඉංග්‍රීසි සහ සිංහල මාධ්‍ය පුවත් මෙන්ම සතියේ දිනවල සහ සති අන්ත පුවත්පත් මෙම අධ්‍යයනය සඳහා යොදා ගනු ලැබීය.

අනු අංකය	**පුවත්පතේ නම**	**ලිපි ප්‍රමාණය**	**ප්‍රතිශතය**
01.	දිනමිණ	21	17.9
02.	දිවයින	09	7.6
03.	සිළුමිණ	05	4.3
04.	ලංකාදීප	05	4.3
05.	ලක්බිම	03	2.6
06.	රිවිර	02	1.7
07.	තරුණ	01	0.9
08.	Daily News	37	31.6
09.	Sunday Observers	21	17.9
10.	Island	08	6.8
11.	Daily mirror	03	2.6
12.	Sunday times	01	0.9
13.	Weekend	01	0.9
		117	**100%**

වගුව 2- පුවත්පත අනුව පළවූ ලිපි ප්‍රමාණය

ඉහත වගුවට අනුව දිනමිණ, දිවයින, ලංකාදීප, රිවිර, ලක්බිම, සිළුමිණ, තරුණී යන සිංහල පුවත්පත් මෙන්ම Daily News, Sunday Observer, Sunday Times, Daily Mirror, Weekend සහ Island යන පුවත්පත්වල ආචාර්ය විමලරත්න පිළිබඳව ලිපි පළ වී තිබුණි.

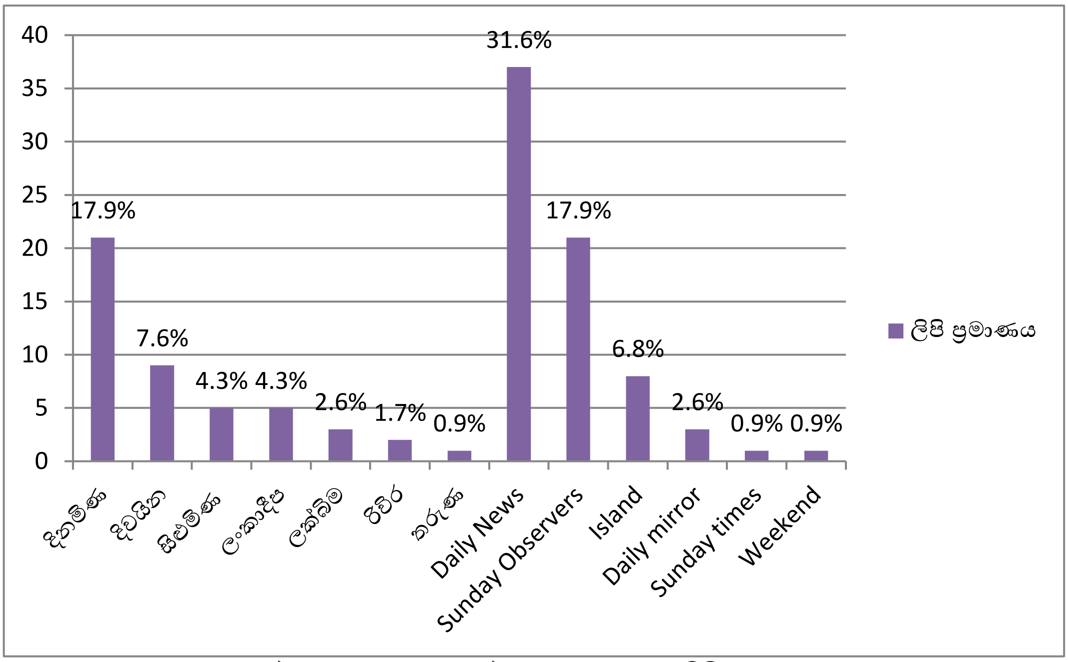

ප්‍රස්තාර අංක 3ඃ පුවත්පත අනුව පළවූ ලිපි ප්‍රමාණය

ඉහත ප්‍රස්තාරයට අනුව දිනමිණ පුවත්පතෙහි ලිපි විසි එකක් (21), දිවයින පුවත්පතෙහි ලිපි නවයක් (9), සිළුමිණ සහ ලංකාදීප පුවත්පත් හි ලිපි පහ(5) බැගින් ලක්බිම පුවත්පත් හි ලිපි තුනක්, රිවිර පුවත්පතෙහි ලිපි දෙකක් සහ තරුණී පුවත්පතෙහි එක් ලිපියක් ද ප්‍රකාශයට පත් වී ඇත. එමෙන් ම Daily News පුවත්පතෙහි ලිපි තිස්හතක් (37), Sunday Observer පුවත්පතෙහි ලිපි විසිඑකක් (21), Island පුවත්පතෙහි ලිපි අටක් (8) හා Daily Mirror පුවත්පතෙහි ලිපි තුනක් , Sunday Times සහ Weekend පුවත්පත්හි එක් ලිපිය බැගින් ප්‍රකාශයට පත් වී ඇත. ඒ අතරින් වැඩිම ලිපි ප්‍රමාණයක් ප්‍රකාශයට පත් වී ඇත්තේ Daily News පුවත්පතෙහි වන අතර සිංහල මාධ්‍ය පුවත්පතක් ලෙස දිනමිණ පුවත්පතෙහි වැඩිම ලිපි ප්‍රමාණයක් ප්‍රකාශයට පත් වී ඇත. ආචාර්ය විමලරත්න විසින් රචිත සහ ඔහු පිළිබඳව රචිත ලිපි වැඩිම ප්‍රමාණයක් ප්‍රකාශයට පත්වී ඇත්තේ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙනි. එය ප්‍රමාණාත්මකව ලිපි හැත්තෑ එකක් (71) වන අතර ලිපි හතළිස් හයක් (46) රචනා වී ඇත්තේ සිංහල භාෂාවෙනි.

අනු අංකය	**පුවත්පත් ලිපි රචිත විෂය ක්ෂේත්‍රය**	**ලිපි ප්‍රමාණය**	**ප්‍රතිශතය %**
01.	ඉතිහාසය පිළිබඳ	35	37.7
02.	බුදු දහමට අදාළ ලිපි	16	17.3
03.	ජීවන චරිත පිළිබඳ ලිපි	15	16.1
04.	ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව ගැන ලිපි	09	9.7
05.	ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණය	09	9.7
06.	ග්‍රන්ථ විචාරය	04	4.3
07.	ආනන්ද විද්‍යාලය	03	3.2
08.	තීරු ලිපි	01	1
10.	දේශපාලන ලිපි	01	1
		93	100%

වගුව අංක 3 ඃ පුවත්පත් ලිපි රචිත විෂය ක්ෂේත්‍රය

වෙනත් කතුවරුන් විසින් ආචාර්ය විමලරත්න පිළිබඳව, ඔහුගේ කෘති පිළිබඳව, ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව පිළිබඳව, රචිත පුවත්පත් ලිපි ප්‍රමාණය විසි හතරකි. විමලරත්න මහතා විසින් පුවත්පත් සඳහා ලිපි අනූ තුනක් රචනා කර තිබිණි. එම ලිපිවල අන්තර්ගතයන් දෙස බැලීමේ දී ඉතිහාසය පිළිබඳ ලිපි තිස්පහක් (35), බුදු දහමට අදාළ ලිපි දහසයක් (10), ජීවන චරිත පිළිබඳව රචනා කරන ලද ලිපි පහළවක් (15), ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව පිළිබඳව රචනා කරන ලද ලිපි නමයක් (09), ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණය පිළිබඳව රචනා කරන ලද ලිපි නමයක් (09), ග්‍රන්ථ විචාර ලිපි හතරක් (04), කොළඹ ආනන්ද විද්‍යාලය පිළිබඳව ලිපි තුනක් (03), එක් තීරු ලිපියක් සහ එක් දේශපාලන ලිපියකින් එම ලිපිය එකතුව සමන්විත විය. මෙම ලිපි ඉංග්‍රීසි සහ සිංහල භාෂා ද්විත්වයෙන්ම රචනා වූ වැදගත් කරුණු රාශියකින් සමන්විත ලිපි එකතුවකි.

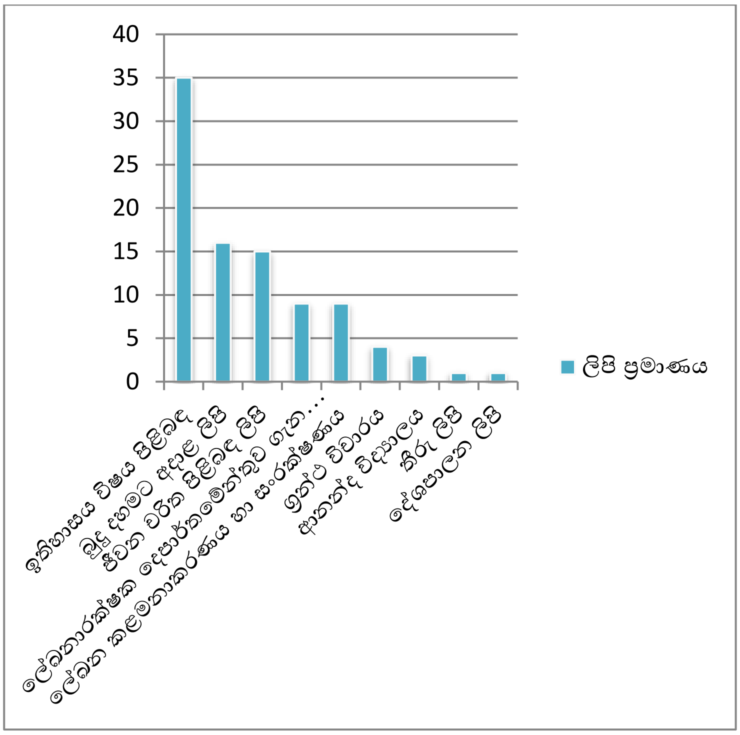

ප්‍රස්තාර අංක 4ඃ පුවත්පත් ලිපි රචිත විෂය ක්ෂේත්‍රය

ඉහත ප්‍රස්තාරය මඟින් ද පැහැදිලි වන්නේ මෙතුමා සිය පර්යේෂණ සිදුකරනු ලැබූ විෂය ක්ෂේත්‍රයන් පිළිබඳව පුවත්පත් මාධ්‍ය උපයෝගී කර ගනිමින් සාමාන්‍ය පාඨක ප්‍රජාව දැනුවත් කිරීමට ද කටයුතු කර ඇති බවයි.

අනු අංකය	**වර්ෂ පරාසය**	**ලිපි ප්‍රමාණය**	**ප්‍රතිශතය %**
01.	1970-1980	05	4.3
02.	1981-1990	45	38.5
03.	1991-2000	35	29.9
04.	2001-2010	27	23
05.	2011-2020	05	4.3
		117	**100%**

වගුව අංක 4- ලිපි රචනා කරන ලද වර්ෂයන්

1970 සිට 2000 වසර දක්වා විමලරත්න මහතා පිළිබඳව රචනා වූ පුවත්පත් ලිපිවලින් ලේක් හවුස් පුස්තකාලය සතු ලිපි එකතුව සමන්විත විය.

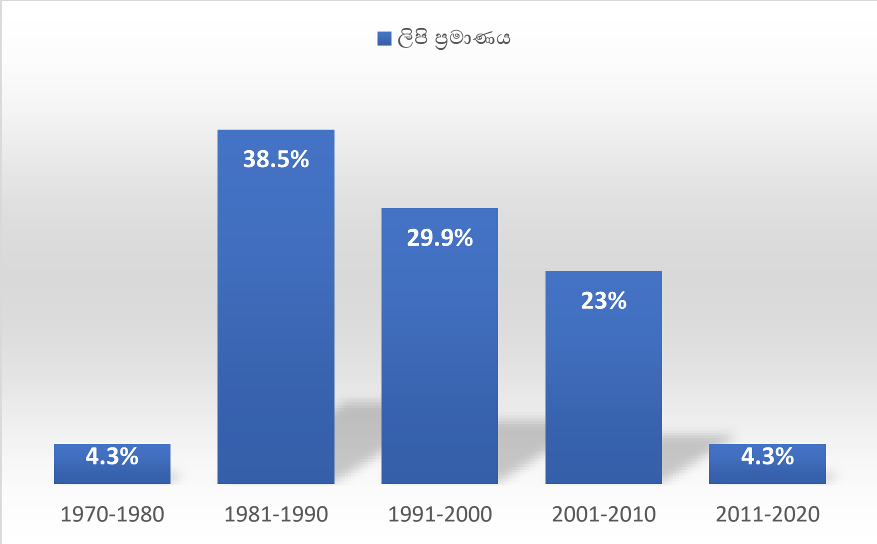

ප්‍රස්තාර අංක 5ඃ ලිපි රචනා කරන ලද වර්ෂයන්

මෙම ලිපි අතරින් වැඩිම ලිපි ප්‍රමාණයක් ප්‍රකාශයට පත් වී ඇත්තේ 1981- 1990 කාලවකවානුවේදී වූ අතර ඒ ගණනින් ලිපි 45කි. 1991-2000 වර්ෂයන්හි දී ලිපි තිස්පහක් රචනා කර තිබූ අතර 2001-2010 කාලවකවානුවේදී ලිපි විසිහතක් රචනා වී තිබුණි. 1970-1980 කාලවකවානුවේදී ලිපි පහක් රචනා වී තිබූ අතර 2011-2020 කාලවකවානුවේදී ද ලිපි රචනා වී තිබුණේ ලිපි පහක් පමණි. ඒ අනුව වැඩිම ලිපි ප්‍රමාණයක් රචනා වී තිබූ කාල වකවානුව ලෙස 1981-1990 කාලවකවානුව හඳුනාගත හැකි විය. මෙතුමා ඉතිහාසය පිළිබඳව ග්‍රන්ථ, පර්යේෂණ ලිපි, ග්‍රන්ථ පරිච්ඡේද සහ පුවත්පත් ලිපි රචනා කරමින් ඉතිහාසය විෂයෙහි උපාධිධාරියෙකු පර්යේෂකයකු ලෙස තම භූමිකාව මැනවින් ඉටු කර ඇත.

ඉතිහාස විෂය සඳහා දක්වන ලද දායකත්වය

ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසය සංගමයේ ක්‍රියාකාරී සාමාජිකයකු වූ මෙතුමා සංගමය වෙනුවෙන් සිය සේවය නොපිරිහෙලා ඉටු කළේය. එම සංගමයේ සභාපති, ලේකම්, උපසභාපති හා විධායක කමිටු සාමාජික ආදී තනතුරු දීර්ඝ කාලයක් දරමින් සිය රාජකාරි කටයුතු අකුරටම ඉටු කිරීමට සමත් විය. 1990 දශකයේ මුල් භාගයේ සිටම ඉතිහාසය පාසල් විෂය මාලාවේ අනිවාර්ය විෂයක් බවට පත්කර ගැනීමට විමලරත්න මහතා දැඩි උත්සාහයක නිරත විය. 1997 වර්ෂයේදී මෙතුමා එම සංගමයේ ප්‍රධාන තනතුරක් නොදැරුවද කරුණාසේන කොඩිතුවක්කු මන්ත්‍රීවරයා සමඟ සිදුකරන ලද සාකච්ඡාවේ ප්‍රතිඵලයකට අනුව මන්ත්‍රීවරයා සිය පෞද්ගලික යෝජනාවක් ලෙස මෙම පනත පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කර සම්මත කරගන්නා ලදි. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසය සංගමය සංස්ථාගත කිරීමේ පාර්ලිමේන්තු පනත 1998 දී සම්මත කර ගැනීමට මෙතුමා දැඩිව ක්‍රියා කළේය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඉතිහාසය පාසල් විෂය මාලාවේ අනිවාර්ය විෂයක් බවට පත් විය.

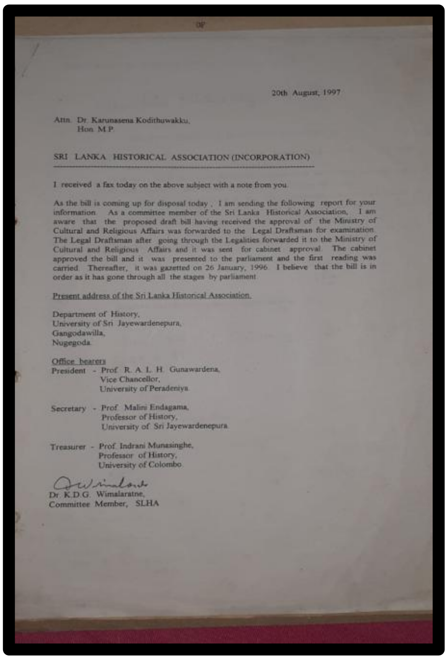

20th August, 1997

Attn. Dr. Karunasena Kodithuwakku,
Hon. M.P.

SRI LANKA HISTORICAL ASSOCIATION (INCORPORATION)

I received a fax today on the above subject with a note from you.

As the bill is coming up for disposal today, I am sending the following report for your information. As a committee member of the Sri Lanka Historical Association, I am aware that the proposed draft bill having received the approval of the Ministry of Cultural and Religious Affairs was forwarded to the Legal Draftsman for examination. The Legal Draftsman after going through the Legalities forwarded it to the Ministry of Cultural and Religious Affairs and it was sent for cabinet approval. The cabinet approved the bill and it was presented to the parliament and the first reading was carried. Thereafter, it was gazetted on 26 January, 1996. I believe that the bill is in order as it has gone through all the stages by parliament.

Present address of the Sri Lanka Historical Association.

Department of History,
University of Sri Jayewardenepura,
Gangodawilla,
Nugegoda.

Office bearers
President - Prof. R. A. L. H. Gunawardena,
Vice Chancellor,
University of Peradeniya.

Secretary - Prof. Malini Endagama,
Professor of History,
University of Sri Jayewardenepura.

Treasurer - Prof. Indrani Munasinghe,
Professor of History,
University of Colombo.

Dr. K.D.G. Wimalaratne,
Committee Member, SLHA

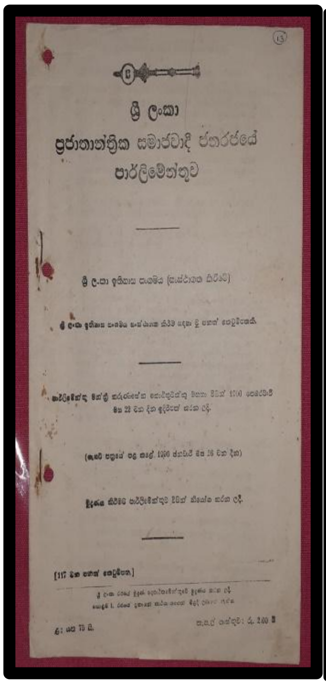

ශ්‍රී ලංකා
ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ
පාර්ලිමේන්තුව

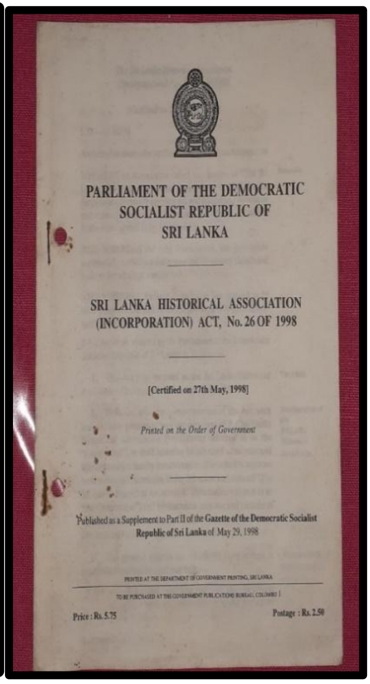

PARLIAMENT OF THE DEMOCRATIC SOCIALIST REPUBLIC OF SRI LANKA

SRI LANKA HISTORICAL ASSOCIATION (INCORPORATION) ACT, No. 26 OF 1998

[Certified on 27th May, 1998]

Printed on the Order of Government

Published as a Supplement to Part II of the Gazette of the Democratic Socialist Republic of Sri Lanka of May 29, 1998

PRINTED AT THE DEPARTMENT OF GOVERNMENT PRINTING, SRI LANKA

TO BE PURCHASED AT THE GOVERNMENT PUBLICATIONS BUREAU, COLOMBO 1

Price : Rs. 5.75 Postage : Rs. 2.50

මෙතුමා විවිධ විෂය කෙරෙහි තම දැනුම මෙහෙයවමින් දක්වන ලද ශාස්ත්‍රීය දායකත්වය හා කාර්යභාර්ය අතිමහත්ය. විවිධ අධ්‍යාපනික ආයතනයන්හි බාහිර කථිකාචාර්යවරයෙකු ලෙස එතුමාගේ දැනුම බෙදා දෙන ලදී. 1975 සිට කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ පුස්තකාල හා විඥාපන විද්‍යා අධ්‍යයන අංශයේ වර්ෂ 38 ක්, (විමලරත්න, 2014) 1985 සිට කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලයේ, පේරාදෙණියන් විශ්වවිද්‍යාලයේ, ශ්‍රී ලංකා පුස්තකාල සංගමයේ, ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන පරිපාලන ආයතනයේ සහ බටලන්ද හමුදා පුහුණු පාසලේ බාහිර කථිකාචාර්යවරයකු ලෙස මෙතුමා සිය දැනුම සමාජගත කළේය (විමලරත්න මහතා සමඟ පැවති සාකච්ඡාව, 2018).

නිගමන හා යෝජනා

විමලරත්න මහතා විසින් ශාස්ත්‍රීය ග්‍රන්ථ, පුස්ථිකා (Pamphlet) 26 සහ ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණ ලිපි 20 රචනා කර ඇති බවත් ලේක් හවුස් පුස්තකාලයෙහි මෙතුමා නමින් වෙන් වූ පෞද්ගලික ලිපිගොනුවක් ඇති බවත් නිරීක්ෂණය විය. මෙතුමා සම්බන්ධව ප්‍රකාශයට පත් වූ පුවත්පත් ලිපි සහ මෙතුමා විසින් පුවත්පත් සඳහා රචනා කරන ලද සිංහල සහ ඉංග්‍රීසි භාෂා ද්විත්වයෙන්ම රචනා වූ ලිපි 117ක් ඇති බවත් ඉන් ලිපි 93 ක්ම රචනා කර

ඇත්තේ විමලරත්න මහතා විසින් බවත් නිගමනය විය. ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න ඉතිහාසය, ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණයෙහිලා ඉතා විශාල ශාස්ත්‍රීය දායකත්වයක් දක්වා ඇති බවත්, එම විෂයන් පිළිබඳ ප්‍රාමාණික විද්වතෙකු බවත් පුවත්පත් මාධ්‍ය තුළ ද ඔහු සිය වගකීම මනාව ඉටුකර ඇති බවත්, ඉතිහාස විෂය පාසල් විෂය මාලාවට ඇතුළත් කිරීම සඳහා මූලිකත්වය ගෙන කටයුතු කළ බවත් මෙම අධ්‍යයනයේ දී මනාව පසක් විය. මෙතුමා ලේඛන කළමනාකරණය හා සංරක්ෂණ ක්ෂේත්‍රයෙහි මනා වෘත්තිකයෙකු, ගුරුවරයෙකු, පර්යේෂකයකු සහ ලේඛකයකු ලෙස සිය භූමිකාව මැනවින් ඉටුකර ඇති බව අධ්‍යයනය තුළින් නිගමනය කළ හැකිය.

මෙවැනි ශාස්ත්‍රිය විද්වතුන් පිළිබඳව වර්තමාන සමාජයේ පර්යේෂකයින් දැනුවත් කළ යුතු බවත් මෙතුමා සිදුකළ පර්යේෂණ ඉදිරියට කරගෙන යාමට අවශ්‍යය මගපෙන්වීම ලබාදිය යුතු බවත් යෝජනා ලෙස ඉදිරිපත් කළ හැකිය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

Department of National Archives. (1996*)*. The challenges of records: Challenges and solutions in records management and conservation in the 21st century. In *Archives week souvenir*. *Department of National Archives.*

Department of National Archives. (1996). *Writings on records and archives management in Sri Lanka*. Department of National Archives.

Jones, M. (2014). *Health policy in Britain's Model Colony - Ceylon (1900-1948)*. University of Oxford; Orient Longman Private Limited.

Ratcliffe, F. W. (1987). Preservation: A decade of progress. *Library Review, 36(4), 228–236. URL: https://doi.org/10.1108/eb012847*

Wimalaratne, K. D. G. (1984). *Scientific and technological information in transactional files in government records and archives: A RAMP study*. *General Information Programme and UNISIST, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.*

විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (1996). ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ලේඛන අපහරණයඃ *ශ්‍රී ලංකාවේ ලේඛන සහ අධිලේඛන කළමණාකරණය පිළිබඳ ශාස්ත්‍රීය ලිපි*. ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව.

විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. (2002). *ලේඛන හා අධිලේඛන කළමනාකරණ මූලධර්ම*. ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව.

විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. *(2014). පුස්තකාල හා අධිලේඛන ද්‍රව්‍ය සංරක්ෂණය.* ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව.

විමලරත්න, කේ. ඩී. ජී. *(n.d.). ලේක්හවුස් මාධ්‍යය පුස්තකාලයඃ ආචාර්ය කේ. ඩී. ජී. විමලරත්න මහතා නමින්ම වෙන් වූ පෞද්ගලික ලිපි ගොනුව. අංක 24755.*

හේමරත්න, ඩබ්ලිව්. ටී. (1996). ලේඛන විනාශවීම නිසා මතුවන ගැටලුඃ *ශ්‍රී ලංකාවේ ලේඛන සහ අධිලේඛන කළමණාකරණය පිළිබඳ ශාස්ත්‍රීය ලිපි*. ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව.

HAZARDOUS WASTES TRADE: IMPACTS OF IMPORTING WASTES UNDER ENTREPÔT TRADE, A CASE STUDY OF SRI LANKA

GM Henegedara[1]

Abstract

In spite of prohibition of transboundary trade in hazardous waste trade among countries, it occurs between developed and developing countries, mostly through some trading systems such as entrepôt trade. Sri Lanka has experience in this trade once introduced entrepôt trade facilities in 2013. The paper reviews the case of importing hazardous wastes to Sri Lanka from United Kingdom in 2017. Thus, 241 waste containers imported by two private companies for recycling and re-export purposes, but only 100 containers were utilized for the said purpose and other 141containers were unused because it contained rotted toxic clinical waste such as materials disposed from mortuaries, syringes, plastics, and other wastes. Considering the serious concern of the public, Sri Lanka Court ordered to resend all garbage back to the origin of imports. Considering the severe effects on the economy, the paper expected to assess the effect focusing on three aspects i.e., factors influenced by importing wastes to the country, its economic and environmental impacts on the economy. The analysis was based on secondary data that analyzed by descriptive statistical techniques such as mean and modes. Economic impact was assessed in view of reviewing benefit of entrepôt trade indicators i.e., employment, service companies, total revenue, and contribution to GDP encountered as cost and benefit. Environmental impact was assessed by concerning possible effects that would occur on the society if hazardous waste import and re-export, in view of human hazards made in Sri Lanka time to time in terms of human and health aspects. Economic analysis reveals logistic services and Transshipment Services were positively impacted on employment creation and contribution to GDP. Nevertheless, the impact on establishing service companies and total revenue was neutral. The environmental analysis discloses the possible threats to society if it allows to import hazardous waste. It concludes imports of hazardous wastes to country is harmful and socially exclusive.

Keywords: Hazardous Wastes, Entrepôt trade, Economic impact, Environmental impact Sustainability

---

[1] Professor, Department of Economics, University of Kelaniya , Sri Lanka

Email: mahinta2002@yahoo.com https://orcid.org/0009-0008-4170-2689

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

ECONOMIC GROWTH, POVERTY AND INEQUALITY: UPDATE ON THE DISCOURSE AND LESSONS FOR SRI LANKA

N Herath[1] and G Herath[2]

Abstract

The interplay between economic growth, inequality, and poverty underscores the complexity of development dynamics and the challenge of alleviating poverty. Economic growth is necessary for poverty reduction; however, its adequacy is an issue that has been discussed for about 7 decades. Emphasis on growth promoting policies for reducing poverty fluctuated from time to time depending on the empirical findings. Availability of reliable data and improved computing facilities enabled quantifying the relationship between economic growth and poverty reduction. Many studies in the last decade of the 20th century and first decade of the 21st century confirmed that growth reduced poverty but effect of growth on poverty is heterogenous, hence supplementary policies are necessary to enhance growth effect on poverty. Moreover, the increasing inequality dampen the effect of growth on poverty. Sri Lanka is currently experiencing a crisis driven poverty and achieving higher rate of economic growth is critical for reducing wide-spread poverty.

Keywords: Economic growth; Inequality; Poverty; Sri Lanka

[1] Lecturer, University of Winnipeg, Manitoba, Canada
Email: nisal.herath@gmail.com
[2] Executive Director, Center for Poverty Analysis, Colombo, Sri Lanka
Email: hg309062@gmail.com

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

EXAMINING RECENT TRENDS IN THE DIGITALISATION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING

NC Premawardhena[1]

Abstract

This paper investigates recent trends in the digitalisation of foreign language teaching, focusing on the impact of technology on language learning. The development of digital tools ranging from language learning platforms, virtual learning, Mobile and E-Learning as well as virtual and augmented reality has dramatically transformed language teaching and learning landscape in recent times. The COVID-19 pandemic expedited the adoption of digital classrooms, involving synchronous and asynchronous learning modes to enhance accessibility and flexibility. Furthermore, Artificial Intelligence (AI) plays a pivotal role today in language teaching and learning, i.e. adaptive learning, engaging of AI-powered tutors, and automated assessments. Gamification has also proven to be an effective motivating factor, capturing students' interest with game-like features. The paper also investigates innovative teaching methods, including blended learning, flipped classrooms, and collaborative learning, facilitated through digitalisation. Despite obstacles including the digital divide, technological skills, and concerns about data privacy, digitalisation offers significant prospects for advancements in language education. The recent trends are presented with supportive data from secondary sources as to how digital tools have been successfully integrated into language teaching and that integrating digitalisation and adapting pedagogical approaches are essential for maximizing the benefits of technology in foreign language teaching.

Keywords: Artificial Intelligence, Digitalisation, Foreign Language Teaching, Gamification, Virtual Learning

[1] Senior Professor, Department of Modern Languages, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: neelakshi@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-9696-0115

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

The Journal of Desk Research Review and Analysis – JDRRA, The Library, University of Kelaniya, Vol. 1, Issue 1, 2023, 01-22,

MITIGATING ELEPHANT MORTALITY FROM TRAIN COLLISIONS IN SRI LANKA: A COMPREHENSIVE ANALYSIS AND STRATEGIC RECOMMENDATIONS

SB Abeysinghe[1] and RAAS Ranaweera[2]

Abstract

Elephant motility due to train collisions is a major conservation issue in Sri Lanka, threatening the survival of the Asian elephants (Elephas maximus) and disrupt the equilibrium of the ecosystem. The purpose of this

lines. Some of the main causes are high train speed, the division of habitat, the absence of efficient underpass and overpass for train and wildlife respectively. Temporal analysis shows more collisions during the night and early morning when elephants are active by moving around. These collisions also have severe consequences on elephants; they alter their social relations and reduce their ability to reproduce, which is detrimental to the species' survival in the long run. The measures suggested to prevent elephant-train collision are as follows: Speed limits in affected areas, construction of safe crossing points, increased awareness and involvement of the local communities. Also, future research in the behavioral and spatial dynamics of elephants is essential for enhancing the efficacy of the measures being proposed. It is important to conserve the Asian elephant to maintain rich ecosystems in Sri Lanka. The findings of this study should be used to support the conservation of wildlife and their habitats while also facilitating the needs of the people.

Keywords: Conservation, Elephant Mortality, Railway Network, Sri Lanka, Wildlife-Train Collisions

[1] Project Manager, Biodiversity and Elephant Conservation Trust, Sri Lanka

Email: Sudathabeysinghe77@gmail.com https://orcid.org/0009-0003-6865-7746

[2] Senior Assistant Librarian, The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka

Email: achala@kln.ac.lk https://orcid.org/0000-0002-7404-196X

Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024 © 2024 by The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka is licensed under CC BY-SA 4.0

Introduction

Background

Train collisions are a major cause of death of elephants in Sri Lanka and it affects conservation of the species as well as the balance of the ecosystem. Asian elephant (*Elephas maximus*) is an umbrella species in Sri Lanka as it plays a critical role in maintaining the forest structure and species' composition. However, the growing encounters of these elephants with the new and developing human activities such as construction of transport networks have escalated the deaths.

In terms of Asian elephant conservation, Sri Lanka is in a significant position. Within fewer than 2% of the Asian elephant range, more than 10% of the world's elephant population (Leimgruber et al., 2003). It is also important to remember that elephants have a historical and cultural significance in Sri Lanka, which amplifies the need to address this problem. Wild elephants are important in the conservation of the ecosystem since they help in seed germination and open up routes in the forest for other species to follow (Sukumar, 2003).

The construction of railway corridors through the elephant's range has resulted in areas of conflict through which the chances of a collision are likely to occur. The expansion of train related traffic and movement patterns of elephants, which include migration and foraging, has led to the deaths of many elephants.

In order to comprehend the circumstances of elephant mortality by trains in Sri Lanka, it is necessary to consider the biological aspect of elephants and the social economic aspect of railway development. As this paper seeks to illustrate, a single death of an elephant can bring about significant changes to the ecosystem as well as the population of the elephants. Besides, these acts result in human-elephant conflict that presents a problem to the conservation of wildlife and human beings (Fernando et al., 2011).

Since Asian elephant is listed as a critically endangered species and the need to conserve the biodiversity is even more important, it is important to find solution to the elephant mortality resulting from train collision in Sri Lanka. This issue is not only important for the conservation of a prominent species but also for the general questions of biodiversity conservation and sustainable development in the region. To decrease the occurrence of such deaths and guarantee the sustainability of elephants in Sri Lanka, appropriate risk management measures and public health policies are required.

Literature Review

Overview of Railway Network and Elephant Habitats

Sri Lanka railway system is colonial era inherited from British and covers around 1,508 km covering most of the cities and towns throughout the country (Ministry of Transport, 2020). This massive network of railway and roads despite its importance in transport and economic growth cuts across several important elephant corridors hence increasing the danger areas where these animals are likely to be met by trains. The railway lines pass through the dry and intermediate bio geographical zones where the highest population densities of elephants have been reported in Sri Lanka (Fernando et al., 2008).

These railway lines especially the ones that pass through the North Central, Eastern, provinces. The Coast/Matara, Kelani Valley, Kandy, Talai Mannar, Northern/Jaffna, Matale, Badulla, Mihintale, Batticaloa, Badulla, Trincomalee, Puttlam, and Arukkawil railway tracks are situated in different parts of Sri Lanka. The majority of collisions between trains and elephants happen on the Northern/Jaffna,

Trincomalee, Batticaloa, and Talai Mannar railway lines. Also a couple on the railroad track in Puttlam. (Roy, Ajanikar, & Chatterjee, 2022)

One of the major issues in preventing elephant-train collisions is the fact that the railway infrastructure often crosses elephant movement pathways. Elephant corridors are the routes through which elephants used to travel from one habitat to another in search of food, water or a mate. Interference of these corridors by railway lines not only enhances the chances of cross-over but also subdivides the elephant habitats (Roy & Sukumar, 2016)

The construction and advancement of railway transport system in Sri Lanka has not always been complemented with proper assessment of the impacts on the environment. As a result, railway construction is carried out with little regard to the movement corridors used by wildlife species. The absence of underpasses or overpasses to facilitate safe crossing of the roads for the wildlife adds to the issue, making elephants and other wildlife to become prone to accidents (OECD, 2018)

Research has also indicated that train speed and train timetable also determine the number of times elephants encounter trains. Night trains especially at high speed are likely to cause an accident with elephants as the animals are difficult to see at night. Also, sound and vibrations produced by trains can easily spook elephants and this leads to unpredictable movements and therefore more crashes (Roy & Sukumar, 2017).

Research Problem and Objectives

The main research question of the study is focused on the issue of increased mortality of elephants due to train accidents in Sri Lanka. This issue is not only a problem for the survival of the Asian elephant but also poses a problem of the future of the region's wildlife and sustainable development.

In order to critically analyze the context of elephant mortality by trains in Sri Lanka, it is necessary to discuss the biological relevance of elephants and socio-economic factors that led to railway development. This is why it is important that every single elephant is counted and every single loss is mourned as it has ripple effects on the local ecosystem and the status of the species. Also, these events cause human-elephant conflict, which is a challenge to the harmonious sharing of the environment by both the wildlife and human beings (Fernando et al., 2011).

The objectives of this research are to:

Analyze the factors contributing to elephant-train collisions.

1. Examine the spatial and temporal patterns of these incidents.
2. Evaluate the effectiveness of current mitigation strategies.
3. Provide recommendations for reducing elephant mortality rates due to train collisions.

Methodology

This research was mainly based on the seven research papers and two newspaper articles written on the subject of elephant motility due to train collisions in Sri Lanka. These literatures were gathered using ProQuest, emerald database and Google Scholar. To find research articles on the research topic Using key words like wildlife conservation, elephant mortality, railway network, Sri Lanka, wildlife-train collisions, Human elephant conflict, Elephant behavior, socio-economic impact of elephant motility, train accidents, wildlife motility Policy implementation

Results and Discussion

Findings of the Study

Studies on wildlife-train crashes especially those involving elephants have attracted a lot of attention because of rising cases of crashes and its effects on the wildlife. A number of research works have examined the nature of these collisions with a view to identifying possible causes of the high mortality rates and possible ways of preventing them.

Among the first detailed research of this question, Roy, Ajanikar, & Chatterjee (2022) have explored the data on the death of elephants in Sri Lanka during 2008 - 2020. There were fifty-one train-elephant collisions between two stations between 2008 and 2013. With 13 crashes (25% of all accidents), the most frequent route was Gal Oya-Kantale (Gal Oya-Trincomalee segment, Trincomalee line). Following this were Mannampitiya-Welikanda station with 8 incidents (16%) and Palugaswewa-Gal Oya stations (Maho-Gal Oya segment, Trincomalee Line) with 11 crashes (22%). The Ambanpola-Galgamuwa (Maho-Anuradhapura segment, Northern line) with 9 casualties (13%), Pulugaswewa-Gal Oya (Maho-Gal Oya segment, Trincomalee Line) with 11 casualties (16%), and Gal Oya-Kantale stations with 20 (30%) of the 67 elephant casualties (deaths and injuries) that occurred during this period.

There were sixty-three train-elephant collisions between 2014 and 2020. With 11 crashes (17%), the Palugaswewa-Gal Oya stations (Maho-Gal Oya segment, Trincomalee Line) experienced the highest number of incidents. Nine percent of the incidents occurred on Cheddikulam-Madhu Road (Medawachchiya-Madhu Road, Talaimannar line), seven incidents occurred at Mannampitiya-Welikanda station (Gal Oya-Batticaloa, Batticaloa line), six incidents occurred at Welikanda-Punani (Gal Oya-Batticaloa, Batticaloa line), six incidents occurred at Gal Oya-Hingurakgoda (Gal Oya-Batticaloa, Batticaloa line), and six incidents occurred at Ambanpola-Galgamuwa (Maho-Anuradhapura, Northern line). During this time, there were 79 elephant casualties. Of those, 15 were from Pulugaswewa-Gal Oya (Maho-Gal Oya segment, Trincomalee Line), 13 from Cheddikulam-Madhu Road (Madawachchiya-Madhu Road, Talaimannar line), and 9 from Welikanda-Punani (Gal Oya-Batticaloa segment, eastern line) out of the 79 elephant casualties.

As per their research, train-elephant collisions are trending upward at Cheddikulam-Madhu Road (+7) on the Talaimannar line and downward at Mankulam-Murukandi (+4) on the Northern line, however at Gal Oya-Kantale (-10) on the Trincomalee line the tendency is diminishing. In terms of incidents and casualties since 2013, the Northern line and the Talaimannar line have witnessed the most, showing a rising tendency, while the Gal Oya-Kantale section has exhibited a declining trend in both categories.

Another study by Ament et al. (2021) extended to the behavioural aspects of elephants in reference to railway tracks. They found out that elephants are known to cross rail tracks frequently and mostly during the dry season when there is little water and food around. The linear form of the tracks gives a fairly smooth course for movement, but at the same time, a rather unsafe one. This behaviour raises the likelihood of train accidents especially at night when trains are not easily visible.

The findings of research conducted in other countries also have been very helpful in this regard. Dorsey et al. (2015) in their study conducted in India looked at the efficiency of underpasses, overpasses and fencing in minimizing wildlife –train crash. The results indicated that while crossing structures such as underpasses and overpasses were useful, they had to be located properly in relation to animal movements. The study also revealed that the level of community participation and awareness campaigns would play a crucial role in reducing human wildlife conflicts.

Detailed Examination of Notable Incidents

Studying the cases of elephant-train interaction helps to reveal the main factors that contribute to the occurrence of such events and the ways to prevent them. This section briefly discusses some of the major ones recorded in Sri Lanka with regard to their circumstances and conservation implications.

One of the most disastrous events took place in 2023. Six elephants lost their lives on September 7, 2023, when two separate train collisions claimed the lives of the animals. One crash involved a female tusker and a calf that was traveling from Batticaloa to Colombo, while the other involved a night mail train that was headed from Colombo to Kankasanthurai. This particular case was widely publicized and brought to the attention of the public the extent of the problem and the necessity of finding and implementing efficient measures to prevent it. The accident happened at night which is the most vulnerable time for such accidents because of poor visibility and high speed of trains. (Wickramasinghe, 2023)

Another such case occurred on September 28, 2023, six elephants were killed in train accidents in a single night, four of them in Galgamuwa and two in Habarana. (Fernando, 2023).

Circumstances of Incidents

The details of these cases indicate that there are certain factors that are often present in such cases. The majority of the collisions occur at night or early morning, which implies that visibility is a vital aspect. They also move during cooler parts of the day which has exposed them to more train movements as compared to the other parts of the day. This risk is even further compounded by poor lighting and warning signals along railway tracks (Wickramasinghe, 2023).

There are also high-speed trains as one of the major causes of these occurrences. The trains are very fast and by the time the elephant and the train operators realize the presence of the other, the result is always disastrous. Measures such as operating at a slower speed in high-risk areas especially at night could possibly lower the number of accidents (Fernando, 2023).

Railway tracks' placement is also a major factor that cannot be overlooked. Some of the factors that increase the probability of occurrence of the event are tracks that crossed elephant corridors and routes. These include areas around the water sources, feeding grounds, and the historical movement corridors. Such areas can be determined through GIS and assist in the deployment of measures to reduce the risks (Fernando et al., 2008).

Temporal and Spatial Patterns of Incidents

Temporal and spatial characteristics of the elephant-train collisions must be examined to define the most dangerous time and space for the elephants, which will help to develop effective measures. This section integrates results obtained from different studies to explain these patterns in Sri Lanka.

A number of research have described the temporal pattern of elephant-train collisions and have noted that they are strongly seasonal and occur mainly at certain times of the day. Seasonal patterns are thus directly associated to the ecological and behavioural changes of elephants. Ament et al. (2021) has also recommended that the frequency of collision increases during the dry season since elephants are likely to cross railway lines in search of water and food. Due to the limited availability of the food during these months, the elephants are compelled to travel for longer distances and in the process cross rail tracks.

Moreover, Fernando et al. (2008) noted that monsoon season also has effect on the mobility of elephants, as increase in the availability of vegetation and water means that the elephants can travel shorter distances to find food and water. This seasonal difference shows that it is necessary to alter the measures taken to avoid collisions depending on the time of the year to achieve the best results.

Spatial Patterns

Geographical mapping of collision data enables one to determine areas that have the highest rate of elephant-train collisions. These are some of the hotspots that GIS and remote sensing technologies are used to locate and explain the factors behind them. GIS to document the location of collision incidents in Sri Lanka and depicted that the North Central and the Eastern provinces are some of the most affected areas especially along the railway track between Anuradhapura and Trincomalee. These areas have high elephant population and essential elephant corridors that cross the railway lines hence increased chances of collision.

Fernando et al. (2008) noted that most of the collision hotspots are situated close to water source or along the elephants' movement corridors. These areas are important for elephants as they supply essential needs and link pieces of land that are separated from each other. The fact that these areas are often overlaid with railway tracks raises the probability of a crash.

Also, the spatial distribution of collisions is influenced by the closeness of human settlements and agricultural lands to railway tracks. Human activities have led to habitat fragmentation which makes elephants move through small and risky areas, and this makes them cross railway tracks more often (Fernando et al., 2011).

Hotspot Analysis

Hotspot analysis does not only define the areas that are more prone to accidents but also outlines the strategies to prevent such incidents. For instance, placing of warning signs and setting of speed limit in such areas can go a long way in minimizing collision incidences. Dasgupta & Ghosh, (2015) suggested that construction of underpasses/overpasses at these hot spots would help elephants to cross safer roads and hence have minimal chances of accidents.

Besides structural measures, hotspot analysis can help to direct the location of the community-based monitoring programs. Involving local people in monitoring the movements of elephants in areas close to the identified collision prone areas can improve the early warning systems and help in early interventions to avoid the mishaps (Fernando et al., 2011).

Implications for Conservation

The temporal and spatial analysis offers valuable information on the occurrence of elephant-train collision in Sri Lanka. These include variation over seasons and time of the day, and geographical areas that are prone to high incidences of the disease and hence the need to employ strategies that are sensitive to time and space. Incorporation of these patterns in conservation planning is essential in the reduction on mortality rates of elephants and consequently the conservation of this endangered species. Ament et al. (2021)

Contributing Factors to Elephant-Train Collisions

It is important to know the factors that lead to the occurrence of the elephant-train collisions so that there can be preventive measures put in place. Such aspects include ecological, behavioural,

infrastructural, and socio-economic that make up the risk factors for elephants. This section summarises the main antecedents as presented in the literature.

Ecological and Behavioural Factors

Habitat and foraging behaviours of elephants are also major factors that increase the likelihood of train accidents. Since elephants move in set paths that cross some railway lines, they will always cross the tracks. They are employed for daily and seasonal migrations in search of food, water, and mates (Fernando et al., 2008). The dry season increases the probability of elephants moving close to human settlements and railway tracks in the search of water and hence increases chances of an encounter (Ament et al., 2021)

Social organization is also a key factor affecting elephants' mobility. Calves are often found to be slow moving and are easily caught by trains; herds with calves are usually slow moving and very careful. Also, elephants have been found to use railway tracks as corridors because the tracks are corridors of relatively cleared paths, and this exposes the elephants to higher risks of impact (Fernando et al., 2011).

Infrastructural Factors

The railway tracks put barriers on the physical landscape and can alter the pattern of movement of elephants and their habitats. Most of the time, railway tracks are built across the natural corridors of elephants making them cross the tracks often and sometimes with fatal consequences (Ament et al., 2021). Lack of underpasses or overpasses to provide safe passage to the elephants results to the crossing of tracks at grade level increasing chances of an accident.

Human Activities and Land Use

Elephant-train collisions are facilitated by human activities and land use changes that enhance the chances of the two animals meeting. From agriculture, population growth, and development of infrastructure in the surrounding areas of elephant habitats, their habitats become fragmented, and hence, the elephants have to cross the railway tracks more often. These changes in land use also result in elephants coming in contact with human use areas and thus the increased cases of human-elephant conflict and interactions (Fernando et al., 2011).

Also, human activities like deforestation and making of plantations affect the natural movement and feeding habits of elephants. This regularly compels them to look for other roads that cross railways at some point or another. The conversion of natural habitats into agricultural fields also brings elephants closer to these fields because crops are also available and this causes increased movement across railway tracks. (Ament et al., 2021)

Socio-Economic Factors

The socio-economic aspect is also involved in the determination of elephant-train collision incidences in relation to the livelihood of the communities and the economies of the region. Agriculture is the main source of livelihood for many families in the rural areas of the developed countries. The conversion of agricultural lands leads to the destruction of habitats of elephants hence increasing the possibility of the elephants crossing the railway tracks. Furthermore, the economic need to create and grow transport network dominates the preservation of wildlife (Fernando et al., 2011).

Measures to reduce the incidence of elephant-train interface should be anchored on the sustainable use of resources for the benefit of the community and conservation goals. Community involvement in the conservation of the elephants and availing other income sources may help in decreasing human

encroachment into the elephant's corridors hence avoiding the occurrence of the collisions (Dorsey et al., 2015).

Significance and Implications of the Findings

The study underscores the necessity of employing appropriate measures to decrease the mortality rates of elephants caused by collisions with trains. This problem must be solved to protect the Asian elephant population and the ecosystems of Sri Lanka. The study therefore emphasizes the need to adopt research, technology and people in the process of conserving the environment.

Conclusions and Recommendations

In conclusion, the previous research on wildlife-train collisions has immensely provided knowledge on the factors that define this phenomenon. These studies highlight the importance of utilizing multidisciplinary strategies that would involve scientific investigation, technological development, and community participation to solve the issue of elephant death due to trains in Sri Lanka.

Key Findings

1. Elephant-train collisions are concentrated in specific hotspots, particularly in the North Central and Eastern provinces of Sri Lanka.
2. Train speed, habitat fragmentation, and the lack of crossing structures are significant factors contributing to these collisions.
3. The loss of elephants due to train collisions has severe ecological and conservation implications.

Practical Recommendations

1. Implement speed restrictions in high-risk areas and during times when collisions are most likely to occur.
2. Construct underpasses and overpasses in critical locations to provide safe crossing points for elephants.
3. Enhance community engagement and education programs to raise awareness about the issue and involve local communities in monitoring and mitigation efforts.
4. Conduct regular environmental impact assessments for railway projects to ensure that wildlife movement patterns are considered.
5. Continue research on elephant behavior and movement patterns to inform and improve mitigation strategies.

Future Research Directions

Although there has been a considerable advancement in research on the factors causing elephant mortality due to train collisions in Sri Lanka and the measures to address them, some issues and challenges have been identified that need to be explored further. The following section identifies areas that may be of interest for future research that can help in the improvement of conservation efforts and provision of sustainable solutions.

Long-Term Monitoring and Evaluation

Evaluation of the effectiveness of the mitigation measures and modification where necessary requires long-term monitoring and evaluation. Monitoring the movements of elephants, frequency of collision with roads and railways, and the effectiveness of structures such as underpasses and overpasses will help in determining the sustainability of such structures in the future (Fernando et al., 2008).

Technological Advancements

Technological developments present new possibilities for increasing the effectiveness of the measures aimed at preventing the collision of elephants and trains. The use of AI and machine learning with the current monitoring systems can improve the likelihood of estimating the elephants' movements and possible crossing of the roads. For example, image recognition technologies using AI can use thermal cameras and motion sensors to better detect elephants and inform train operators. (Ament et al., 2021)

Socio-Economic Impacts and Community Engagement

It is crucial to analyse the social and economic consequences of elephants' death on the population to create effective conservation measures. Further studies should be conducted to establish the impact of elephant-train crossing on the lives, security, and health of the community members. It is possible to find out the economic losses due to the death of elephants in terms of loss in tourism receipts and property damage, thus painting a complete picture of the problem (Fernando et al., 2011).

Policy Development and Implementation

Policy formulation and particularly its implementation is central to the reduction of mortality rates among elephants. Future research should be directed to assessing the effectiveness of existing policies and to defining where more needs to be done. Policy comparisons with other countries with similar problems can be very enlightening for Sri Lanka (Dorsey et al., 2015).

Furthermore, there should be studies on the factors that hinder the formulation of conservation policies and the ways by which such challenges can be addressed. Knowledge of the political, economic, and social environment in which policies are developed can assist in the creation of better and enforceable policies. Cooperation between government and non-governmental organizations and academic institutions is crucial in the process of applying the results of studies into policy recommendations.

International Collaboration

Global cooperation is beneficial in research since it can lead to exchange of information as well as resources and ideas. Learning from similar countries like India and Thailand can help to find innovative approaches and ideas for eliminating the problem of elephants colliding with trains. The networks and partnerships with international conservation organizations also help in sharing of expertise and funding for large scale research (Dorsey et al., 2015).

References

Ament, R., Tiwari, S. K., Butynski, M., Chen, B. S., Dodd, N., Gangadharan, A., Jayasinghe, N., Laur, A., Oppler, G., Wong, E. P., van der Ree, R., & Wang, Y. (2021). Protecting Asian elephants from linear transport infrastructure: The Asian Elephant Transport Working Group's introduction to the challenges and solutions. AsETWG (Asian Elephant Transport Working Group; IUCN WCPA Connectivity Conservation Specialist Group/IUCN SSC Asian Elephant Specialist Group). https://doi.org/10.53847/PZNC3560

Dasgupta, S., & Ghosh, A. K. (2015). Elephant–railway conflict in a biodiversity hotspot: Determinants and perceptions of the conflict in Northern West Bengal, India. *Human Dimensions of Wildlife, 20*(1), 81-94. https://doi.org/10.1080/10871209.2014.937017

Dorsey, B., Olsson, A., & Boutros, N. (2015). Mitigating wildlife-train collisions in India: A review of current practices and recommendations for future action. *Journal of Environmental Management, 147*, 29-38. https://doi.org/10.1002/9781118568170.ch26

Fernando, P., & Pastorini, J. (2011). Range-wide status of Asian elephants. *Gajah, 35*, 15-20. https://doi.org/10.5167/uzh-59036

Fernando, P. (2023, October 8). Trains and elephants: Never the twain shall meet. *Sunday Times*.

https://www.sundaytimes.lk/231008/news/trains-and-elephants-never-the-twain-shall-meet-534798.html

Fernando, P., Wickramanayake, E. D., Weerakoon, D., Jayasinghe, L. K. A., Gunawardena, M., & Janaka, H. K. (2008). Ranging behavior of the Asian elephant in Sri Lanka. *Mammalian Biology*, *73*(1), 2-13. https://doi.org/10.1016/j.mambio.2007.07.007

Ministry of Transport. (2020). *Annual Report 2020*. Government of Sri Lanka. https://www.transport.gov.lk/web/images/2020_performance_english_compressed.pdf

OECD. (2018). *Road and rail infrastructure in Asia: Investing in quality*. The Development Dimension, OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/9789264302563-en

Roy, M., & Sukumar, R. (2016). *Survey of elephant movement paths/corridors across rail tracks in Northern West Bengal: Final report to International Elephant Foundation (Period of the project: 16/2/2015 – 15/02/2016)*. International Elephant Foundation. https://www.researchgate.net/publication/299532717

Roy, M., & Sukumar, R. (2017). Railways and wildlife: A case study of train-elephant collisions in Northern West Bengal, India. In Borda-de-Água, L., Barrientos, R., Beja, P., & Pereira, H. (Eds.), *Railway ecology* (pp. 169-183). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-57496-7_10

Roy, M., Ajanikar, S., & Chatterjee, S. (2022, September). Assessment of train-elephant collisions in Sri Lanka. Paper presented at the 18th International Elephant Conservation and Research Symposium.

Sukumar, R. (2003). *The living elephants: Evolutionary ecology, behavior, and conservation*. Oxford University Press. https://doi.org/10.1644/1383960

Wickramasinghe, K. (2023, October 5). Sri Lanka: The killing field of elephants? *Daily Mirror*. https://www.dailymirror.lk/print/news-features/Sri-Lanka-The-killing-field-of-elephants/131-268546

DRC 2024

SOCIAL SCIENCES

THE LIBRARY
UNIVERSITY OF KELANIYA, SRI LANKA

DRC 2024
Desk Research Conference
The Library | University of Kelaniya

ISBN - 978-624-5507-87-0
ISBN - 978-624-5507-88-7